UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Epistolarvm Sive Regestorvm Inncoentii III. Romani Pontificis Liber Secvndvs. Clero, Consvlibvs, & populo Viterbien.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20006

Visual Library

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBER SECVNDVS.

CLERO, CONSVLIBVS, & populo Viterbien.

Epiſt. 1. De perſecutione & pœna hæreticorum. Cap. Vergêtis. De hæreticis.

VERGENTIS in ſenium ſeculi corruptelam non ſolùm ſapiunt elementa corrupta, ſed etiam digniſſima creaturarum ad imaginem & ſimilitudinem condita conditoris, prælata privilegio dignitatis volucribus cœli & beſtiis univerſæ terræ teſtatur; nec tantùm eo quaſi deficiente jam deficit, ſed & inficit & inficitur ſcabra rubigine vetuſtatis. Peccat enim ad extremum homo miſerrimus; & qui non potuit in ſui & mundi creatione in paradiſo conſiſtere, circa ſui & orbis diſſolutionem degenerat, & pretij ſuæ redemptionis circa fines ſeculorum oblitus, dum variis ac vanis quæſtionum ſe nexibus ingerit, * ſeipſum laqueis ſuæ fraudis innectit, & incidit in foveam quam paravit. Ecce etenim inimico homine meſſi dominicæ ſuperſeminante ſemen iniquum, ſegetes in zizania pullulant, vel potiùs polluuntur, triticum areſcit, & evaneſcit in paleas, in flore tinea, & vulpes in fructu demoliri vineam Domini moliuntur. Nova ſiquidem ſub novo teſtamento Achor progenies ex ſpoliis Iericho lingulam auream palliolúmque furatur, & Abiron, Dathan, & Chore ſoboles deteſtanda, novis thuribulis fermentatum thymiama novis volunt altaribus adolere, dum nox nocti ſcientiam indicat, dum cœcus præbet cœco ducatum, dum hæreſes pullulant, & quem divinæ reddit hereditatis expertem, ſuæ conſtituit hæreticus hæreſis & damnationis heredem. Hi ſunt caupones, qui aquam vino commiſcent, & virus draconis in aureo calice Babylonis propinant, habentes ſecundùm Apoſtolum ſpeciem pietatis, virtutem autem

* In Tertia Collect. additur, & ingeſſit,

ejus penitùs abnegantes. Licèt autem contra vulpes hujusmodi parvulas, species quidem habentes diversas, sed caudas adinvicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum, diversa prædecessorum nostrorum temporibus emanaverint instituta, nondum tamen usque adeo pestis potuit mortificari mortifera, quin sicut cancer ampliùs serperet in occulto, & jam in aperto suæ virus iniquitatis effundat, dum palliata specie religionis & multos decipit simplices, & quosdam seducit astutos; factus magister erroris, qui non fuerat discipulus veritatis. Ne autem nos, qui licèt circa horam undecimam inter operarios immo veriùs super operarios vineæ Domini Sabaoth sumus à patrefamilias evangelico deputati, & quibus ex officio pastorali sunt oves Christi commissæ, nec capere vulpes demolientes vineam Domini nec arcere lupos ab ovibus videamur, & ob hoc meritò vocari possimus canes muti non valentes latrare, ac perdamur cum malis agricolis, & mercenario comparemur, contra defensores, receptatores, fautores, & credentes hæreticorum aliquid severius duximus statuendum: ut qui per se ad viam rectitudinis revocari non possunt, in suis tamen defensoribus, receptatoribus, & fautoribus, ac etiam credentibus confundantur; & cùm se viderint ab omnibus evitari, reconciliari desiderent omnium unitati. De communi ergo fratrũ nostrorum consilio, assensu quoque Archiepiscoporum & Episcoporum apud sedem apostolicam existentium, districtiùs inhibemus, ne quis hæreticos receptare quomodolibet vel defendere, aut ipsis favere, vel credere quoquomodo præsumat; præsenti decreto firmiter statuentes ut si quis aliquid horum facere fortè præsumpserit, nisi primò secundòve commonitus à sua super hoc curaverit præsumptione cessare, ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia vel consilia civitatum, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, nec ad hereditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi cogatur super quocunque negotio respondere. Quòd si forsan judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitùs sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur. In similibus etiam idem præcipimus observari. Si verò Clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur; ut in quo major est culpa, gravior exerceatur vindicta. Si quis autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati, contempserit evitare, anathematis se noverit sententiam incurrisse. In terris verò temporali nostræ jurisdictioni subjectis, bona eorum statuimus publicari. Et in aliis idem fieri præcipimus per Potestates & Principes seculares; quos ad id exequendum, si fortè negligentes extiterint, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compelli volumus & mandamus. Nec ad eos bona ipsorum ulteriùs revertantur, nisi eis ad cor redeuntibus & abnegantibus hæreticorum consortium aliquis voluerit misereri; ut temporalis saltem pœna corripiat, quem spiritualis non corrigit disciplina. Cùm enim, secundùm legitimas sanctiones, reis læsæ majestatis punitis capite, bona confiscentur ipsorum, eorum filiis vita solummodo ex misericordia conservata; quanto magis, qui aberrantes in fide * Deum Dei filium Iesum Christum offendunt, à capite nostro, quod est Christus, ecclesiastica debent districtione præcidi, & bonis temporalibus spoliari, cùm longè sit gravius æternam quàm temporalem lædere majestatem. Nec hujusmodi severitatis censuram orthodoxorum etiam exheredatio filiorum, quasi cujusdam miserationis prætextu, debet ullatenus impedire, cùm in multis casibus etiam secundùm divinum judicium filij pro patribus temporaliter puniantur, & juxta canonicas sanctiones quandoque feratur ultio non solùm in auctores scelerum, sed & in progeniem damnatorum. Decernimus ergo &c. nostræ inhibitionis & constitutionis &c. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

* *In Tertia Collect.* Domini Dei fil.

MELFIENSI EPISCOPO.

Epist. 2. Vt sponsalia inter impuberes contracta, si puberes facti consenserint, consummetur.

ALiquo dubitationis scrupulo emergente, ea quæ incerta videntur sancti patres ad sedis apostolicę decreuerunt oraculum perferenda. Quorum siquidem vestigia laudabiliter imitatus, à nobis

nobis inquirere ſtuduiſti, utrum inter duos parochianos tuos matrimonium quod, puella probante infra nubiles annos ſe ductam à viro fuiſſe, de conſilio dilecti filij noſtri P. ſanctæ Marię in via lata Diaconi Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legati, per divortij ſententiam diremiſti, poſſis redintegrare licenter, cùm eadem puella jam nubilem ætatem attingens conſenſum adhibeat, & nullus ex eis ad alia vota ſe duxerit transferendum. Ad quod tibi taliter reſpondemus, quòd niſi aliam cauſam rationabilem intervenire cognoveris, ſecurus ad copulam ipſius matrimonij tibi patet abſque aliqua hæſitatione proceſſus. Datum Laterani II. Idus Martij.

GVID. ABBATI MONASTERII ſanctæ Mariæ de Lundors, ejúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 3. De confirmatione privilegiorum.

RElgioſam vitam eligentibus &c. *uſque ad verbum* ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monaſterio &c. *uſque ad verbum* vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium à dilecto filio nobli viro David Comite fratre cariſſimi in Chriſto filij noſtri W. illuſtris Scotiæ Regis conſtructum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, per ſuas rectas diviſas, & liberam curiam in terra veſtra, & firmam pacem infra diviſas ipſius villæ de Lundors, ſicut charta dicti Comitis proteſtatur. Eccleſiam quoque ejuſdem villæ de Lundors, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſcilicet capellas de Bundamor, & terram ad prædictam Eccleſiam pertinentem, per ſuas rectas diviſas, & alias terras in eadem villa, ſicut in charta ejuſdem Comitis continetur. Inſulam quæ vocatur Redinche, & Piſcarias in They, juxta prænominatam inſulam. Molendinum de Lundors, cum omni ſecta ſua, & multura. Eccleſiam quoque de Dunde, cum omnibus pertinentiis ſuis, & terram ad eandem Eccleſiam pertinentem, & unum toftum in burgo de Dunde liberum & quietum ab omni ſervitio & exactione. & unam carrucatam terræ in villa de Neutile. & in villa de Pert, terram quæ vocatur Inſula ultra Mineth Fintreth per ſuas rectas diviſas cum omnibus pertinentiis ſuis. Eccleſiam ejuſdem villæ cum pertinentiis ſuis. In Garviah, Lethgavel, & Malind, cum omnibus pertinentiis ſuis per ſuas rectas diviſas. Eccleſiam de Rotcheth cum capellis ſuis, ſcilicet Inverurin, & Munchegin, & aliis pertinentiis ſuis. Eccleſiam de Durnah, Eccleſiam de Prame, Eccleſiam de Rathmuriel, Eccleſiam de Inchemabanin, Eccleſiam de Culſamuel. In epiſcopatu Lincolnien. Eccleſiam de Cuningrone, Eccleſiam de Wiſſinden. In epiſcopatu de Stratheren, Eccleſiam de Mothel, Eccleſiam de Chelalcmund, cum capellis prædictarũ Eccleſiarum & terris & decimis ac omnibus earum pertinentiis ad proprios uſus monachorum conceſſis, & unum plenarium toftum in burgo de Inverurin liberum & quietum ab omni ſervitio & exactione. Decimas omnes quas habetis in terra prædicti Comitis, & extra. Ex donatione quoque Regis Scotiæ unum plenarium toftum in burgo de Berwic, & aliud plenarium toftum in burgo de Strivelin, plenarium toftum in burgo de Carel, plenarium toftum in burgo de Pert. plenarium toftum in burgo de Forfar, plenarium toftum in burgo de Munros, & unum plenarium toftum in burgo de Aberden. & terram unam in villa de Pert. in libero burgagio. Sanè novalium veſtrorum &c. Prohibemus inſuper ut nulli &c. Cùm autem generale interdictum &c. Criſma verò &c. Sepulturam præterea &c. Prohibemus inſuper ut infra fines &c. Ad hæc etiam inhibemus, nequis in vos &c. Obeunte verò te &c. Decernimus ergo &c. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, XIII. Kalend. Aprilis, indictione I. incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno II. [*Legendum*, Indict. II. incarn. dom. anno M CXCIX.

CONSVLIBVS ET POPVLO Eſinis.

Epiſt. 4. Vt in reducenda Marchia ad obedientiam Pontificis diligenter laboret.

CVm apoſtolicæ ſedis juriſdictio ſpiritualis nullis terminis coarctetur, immo ſuper gentes & regna ſortita ſit poteſtatem, in multis etiam per Dei gratiam ejus extenditur juriſdictio temporalis: quæ licèt aliquando viſa fuerit propter quorundam violentiam coar-

ctari, nunc tamen eo faciente nobiscum signum in bonum qui imperat ventis & mari, & facit tranquillum, qui deponit potentes, & exaltat humiles, violentia * per se ipsum humiliata, redit in potentatum antiquum, & de die in diem amplius dilatatur; non homine pugnante pro nobis, sed Deo potiùs respiciente humilitatem nostram, & violentiam ab Ecclesia repellente. Ecce etenim per Dei gratiam ad fidelitatem Ecclesiæ cum Perusin. Tudertin. Castellan. & aliis adjacentibus civitatibus, munitionibus, & castellis Ducatus rediit Spoletanus, & magna pars Thusciæ, quæ in nostris privilegiis continetur. Ecce etenim universa ferè Marchia, præter Camarinen. & Esculan. civitates, quas tamen speramus in proximo redituras, faciente Domino, ac vestro studio procurante, devotè rediit ad fidelitatem Ecclesiæ, ac fideliter per Dei gratiam in ipsius devotione persistit; quæ verè per se dicere potest: *Iugum meum suave est, & onus meum leve.* jugum sanè quod juvat, & onus quod non onerat, sed honorat. jugum etiam quod inexperti fortiter diligunt, & experti fortiùs concupiscunt. onus quod nescit sarcinam gravitatis, sed exonerat potiùs oneratos. Nos itaque studium & solicitudinem vestram solicitiùs attendentes, universitati vestræ copiosas gratiarum exoluimus actiones, quòd quàm citiùs se obtulerit opportunitas, ad fidelitatem sedis apostolicæ matris vestræ humiliter rediistis, & alios ad dominium Ecclesiæ revocandos dilectis filiis nostris C. tituli sancti Laurentij in Lucina & I. tituli sanctæ Priscæ Presbyteris Cardinalibus, tunc apostolicæ sedis Legatis, quos ad partes vestras circa novitatis nostræ primordia destinavimus, astitistis viriliter & potenter, nec personis nec rebus parcentes; sicut evidentiùs operis evidentia manifestat, & nuper dictus sanctæ Priscæ Presbyter Cardinalis ad præsentiam nostram revertens, nobis & fratribus nostris viva voce plenius intimavit. Vt igitur laudabile fidelitatis vestræ principium finis laudabilior subsequatur, rogamus discretionem vestram, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apostolica scripta vobis mandamus quatenus in incepta fortitudine persistentes, ad revocandas civitates prædictas ad nostri fidelitatem dominij detis operam efficacem, ut cùm tota Marchia, dante Domino, fuerit in fidelitate sedis apostolicæ solidata, ipsius promissionis præsidio & nostra protectione lætetur. Nos enim ad honorem totius Marchiæ ac civitatis vestræ profectum dante Domino efficaciter intendemus. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, pont. nostri anno II.

* *f.* perversorũ

R. EPISCOPO S. ANDREÆ.

Epist. 5. Nisi intra tempus juris Ecclesiarum patroni præsentent, devoluitur ad superiorem. *Cap.* Sicut. *De suppleuda negligentia Prælator.*

SIcut nobis tua fraternitas intimavit, monachi quidam & Canonici regulares, Ecclesias quæ ad eorum præsentationem pertinent, in tuo episcopatu habentes, propriis usibus deputare nituntur, nec ibi volunt ad eas, cùm vacaverint, personas idoneas præsentare, quin potiùs occasione concessionis quorundam Episcoporum Vicarios in eis pro sua instituunt & destituunt voluntate, admissos ita pensionibus onerantes quòd nec Ecclesiis competenter possunt præ paupertate nimia deservire, nec Episcopo in episcopalibus respondere, nec hospitalitatem, sicut convenit, transeuntibus impertiri. Nolentes autem ut status Ecclesiarum debitus & antiquus per alicujus insolentiam subvertatur, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus nisi à jurisdictione tua exemptæ sint Ecclesiæ supradictæ, præmissos excessus studeas rationabiliter emendare; & nisi præfatæ personæ infra tempus in Lateranensi Concilio constitutum ad Ecclesias vacantes tibi personas idoneas præsentaverint, ex tunc tibi liceat appellatione remota in eisdem ordinare rectores, qui eis & præesse noverint & prodesse; ita quòd ex hoc nullum patronis in posterum præjudicium generetur. Datum Laterani VI. Kal. Martij, pont. nostri anno II.

R. EPISCOPO S. ANDREÆ.

Epist. 6. Crescente numero parochianorum, novam licet extruere Ecclesiam.

SIcut nobis tua fraternitas intimavit, cùm in parochia sancti Andreę pauci homines antiquitus fuerint & rari habitatores, unicam tantùm matricem & parochialem Ecclesiam devotio sibi fidelium fabricavit. Nunc autem, divina gratia faciente, usque adeo multitudo excrevit in eadem parochia populorum, quòd ad animarum evitanda pericula, quæ ibidem proponuntur sæ-

pius imminere, alia sit Ecclesia necessariò constructa. Cùm itaque damnis rerum temporalium sint animarum pericula præferenda, fraternitati tuæ, de qua indubitatam fiduciam obtinemus, committimus, qualiter sit super his quæ præmisimus procedendum: ut si utilitati fidelium noveris expedire, Deum habens præ oculis, sine contradictione cujuslibet novam valeas Ecclesiam fabricare; provisurus attentiùs, ut concessa tibi non aburaris licentia; ne fortè privilegium merearis amittere, si permissa tibi abusus fueris potestate. Datum Laterani IV. Nonas Martij.

MATTHÆO CENETENSI Episcopo.

Epist. 7. Nefanda & res Ecclesiæ alienantur absque ceremoniis juris. Cap. Quæ in Ecclesiarum. De Constitut. *In Tertia Collect. additur legem

QVæ in Ecclesiarum & ecclesiasticorum virorum præjudicium attentantur, firmitatem sortiri non decet, sed ad Ecclesiarum indemnitatem debent potiùs infirmari. Sanè pervenit ad audientiam nostram quòd Tervisin. & Coneglanen. constituendi * sibi, & utinam sibi tantùm, jurisdictionem temerè usurpantes, impietatem palliant sub nomine pietatis, & dum quibusdam ex alieno gratiam exhibere nituntur, Ecclesiis sunt & viris ecclesiasticis onerosi. Constituerunt siquidem, sicut accepimus, quòd si quis se ad inopiam vergere probabiliter allegaverit, alienandi feudum quod ab Ecclesia vel aliis tenet, per officiales ad hoc à Tervisinis civibus & Coneglanen. deputatos liberam habeant facultatem, nec emptor priori teneatur domino respondere, nisi tantummodo in sexta parte pretij, quam ipsi, si recipere voluerit, exhibebit. ex quo ecclesiastica non modicùm jura læduntur. Volentes igitur Ecclesiarum indemnitati consulere, & hujusmodi gravaminibus providere, constitutionem hujusmodi & venditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu, occasione constitutionis immo veriùs destitutionis vel destructionis istius, præsentium auctoritate cassamus, & vires decernimus non habere. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ cassationis &c. Datum Laterani X. Kalend. Aprilis.

AQVILEGIEN. PATRIARCHÆ, & Episcopo Ferrarien.

Epist. 8. Vt curam & instaurationem Cenetensis Ecclesiæ auctoritate apostolica suscipiant.

VTilitas & necessitas dispensationem inducunt, & repentini casus, etsi non nova, non tamen usitata remedia nos excogitare compellunt. Sanè cùm apostolica sedes super universis Ecclesiis non humani sed divini muneris largitate magisterium susceperit & primatum, & nobis licèt immeritis ad ipsius regimen evocatis, super cunctis fidelibus solicitudo sit credita pastoralis, sic ad eorum statum nos decet aciem apostolicæ provisionis extendere, ut & obviemus violentiæ iniquorum, & * eorum necessitatibus consulamus. Accepimus siquidem, venerabili fratre nostro Cenetensi Episcopo intimante, quòd Ecclesia Ceneten. & villa in planitie sunt fundatæ: quas, propter loci debilitatem & raritatem inhabitantium, ab iniquorum incursibus tueri non potest, immo usque adeo incursui expositæ sunt hostili, ut nuper villa eadem à Tervisinis destructa fuerit, & Ecclesia cathedralis cum aliis duabus combusta, altaria diruta & dejecta, nec licuit relinqui reliquias in solo, altaribus desolatis, nec meruerunt esse Tervisinorum reliquiæ reliquiæ martyrum & sanctorum. Vt igitur uno & eodem remedio & malignis malignandi tollamus materiam, & eidem Ecclesiæ in necessitatibus consulamus, cùm idem Episcopus Ecclesiam ipsam vel ad castrum Ceneclan. quod populosum dicitur & munitum, vel ad aliam partem ejusdem villæ tutiorem de licentia nostra transferre disponat, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus accedentes ad locum, in castro prædicto, vel in eadem villa Cenete in loco magis munito, prout utilitati ejusdem Ecclesiæ magis videritis expedire, auctoritate nostra suffulti, cùm id vobis ex vestra non liceat, transferendi sedem & fundandi eandem Ecclesiam Episcopo memorato, sublato appellationis obstaculo, concedatis liberam facultatem. Datum Laterani VIII. Kalend. Aprilis, Pont. nostri anno II.

*f. aliorum

ILLVSTRI MIRAMOLINO Regi Marrochetan. & subditis ejus, ad veritatis notitiam pervenire, ac in ea salubriter permanere.

Epist. 9. Significatur institutio facta super redemptione captivorum paganorũ à Christianis & Christianorum à paganis.

INter opera misericordiæ quæ Iesus Christus Dominus noster fidelibus suis in Evangelio commendavit, non minimum locum obtinet redemptio captivorum. Vnde personis illis, quæ circa talia occupantur, favorem debemus apostolicum impertiri. Sanè viri quidam, de quorum existunt numero præsentium portitores, nuper divinitus inflammati, regulam & ordinem invenerunt, per cujus instituta tertiam partem proventuum omnium, quos vel nunc habent, vel in futurum poterunt obtinere, in redemptionem debent expendere captivorum; & ut meliùs valeant suum propositum adimplere, cùm sæpe faciliùs per commutationem quàm per redemptionem de captivitatis ergastulo valeant liberari, ut paganos captivos à Christianis redimant est concessum, quos pro liberandis Christianis debeant commutare. Ceterùm quoniam opera quæ præmisimus & Christianis expediunt & paganis, hujusmodi vobis duximus per apost. literas intimanda. Inspiret autem vobis ille qui via, veritas est, & vita, ut agnita veritate, quæ Christus est, ad eam venire quantocyus festinetis. Datum Laterani VIII. Idus Martij, Pont. nostri anno II.

Vide suprà lib. 1. epist. 481.

CAPITVLO XANTONEN.

Epist. 10. Confirmatur constitutio de quadragenario numero Canonicorum.

COnstitutionibus quæ in Ecclesiis factæ, canonicis non obviant institutis, cùm ab apostolica sede suæ robur confirmationis expectant, favorem apostolicum libentiùs impertimur; ut ea quæ pro ipsarum utilitatibus ordinantur, inconvulsa maneant firmitate, & quæ stabilita ratio comitatur, aliquorum temeritas non infirmet. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, institutionem quam de quadragenario Canonicorum numero cum assensu venerab. fratris nostri Episcopi vestri, consentiente & assistente bonæ memoriæ W. Archiepiscopo Burdegalensi, & piæ recordationis Henrico quondam Albanensi Episcopo tunc apostolicæ sedis Legato approbante idipsum, in Ecclesia vestra feciſtis, sicut rationabiliter facta est, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus, auctoritate apostolica districtiùs inhibentes ne aliquis ad receptionem alicujus ultra numerum constitutum qualibet vos temeritate, salvo in omnibus apostolicæ sedis mandato, compellat; nisi fortè Ecclesiæ facultates in tantum excreverint, quòd earum proventus pluribus sufficere dignoscantur. Decernimus ergo &c. nostræ confirmationis &c. Datum Laterani VI. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

PICTAVEN. EPISCOPO.

Epist. 11. Ne monachus liceat sine Abbatis licentia in alium ordinem tranſire.

PRoposita nobis dilectorum filiorum Abbatis & Conventus sancti Rufi querimonia demonstravit quòd A. Iordani eorum Canonicus habitu regularium Canonicorum rejecto, sine Abbatis sui licentia in monasterio Malleacen. suscepit ordinem & regulam monachorum. Cùm igitur juxta canonicas sanctiones religiosi Canonici non credantur à consortio sanctorum monachorum sejuncti, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si tibi constiterit de præmissis, jamdictum Canonicum ad Ecclesiam redire priorem, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas; ubi & memorialem cucullam eum deferre facias, & ultimum in choro manere; ut exemplo ejus alij similia non attentent. Datum Laterani XIII. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

MARTINO PRIORI & fratribus Camaldulen.

Epist. 12. Quadraginta annorum possessio valet.

POstulastis nuper à bonis ut heremo Camaldulensi & Ecclesiis aliis ad ipsam spectantibus super decimis & possessionibus, quas per annos XL. pacificè possederunt, paterna vellemus in posterum solicitudine providere, quatenus nullius temeritas possit possessionem eorum quæ præmisimus impedire. Nos igitur volentes justis petitionibus vestris favorem apostolicum impertiri, districtiùs auctoritate præsentium inhibemus, ne vos vel Ecclesias vestras super illis quæ bona fide per annos XL. continuè possedistis, aliquis præsumat de cetero molestare. Nulli ergo &c. nostrę prohibitionis &c. Datum Laterani VI. Idus Martij, pontificatus nostri anno secundo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

MVTINEN. EPISCOPO.

Epist. 13. Temerariæ appellationes non sunt recipiendæ.

BEnignitate juris plurimi hodie abutentes, in sui erroris defensionem assumunt quod in gravaminum fuerat relevationem inventum ; & ut suorum superiorum correctionem eludant, sine causa frequenter ad apostolicam sedem appellant. Sanè ad audientiam apostolatus nostri pervenit quòd quidam Clerici Mutinen. diocesis turpia usurarum lucra captantes, fornicationibus, & adulteriis, & aliis criminibus dediti, clericalem honestatem inhonestè vivendo diffamant : in quos si quando canonicè animadvertere fortè volueris, ad audientiam apostolicæ sedis appellant. Quia verò appellationis remedium est inventum non in diffugium malignantium, sed in remedium oppressorum, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut ad talium correctionem canonicam, si eorum crimina fuerint manifesta, omni appellatione remota, si verò non manifesta fuerint, appellatione frustratoria non obstante procedas. Nulli ergo &c. Datum Laterani VII. Idus Martij.

ARGENTIN. EPISCOPO.

Epist. 14. Ne incendiarij & excommunicati in Ecclesia spectentur.

AD audientiam nostram noveris pervenisse quòd in tua dioceſi, contra sanctiones canonicas & consuetudinem hactenus approbatam, excommunicati propter crimen incendij per violentiam laicalem traduntur sepulturæ ecclesiasticæ. Quia verò id redundat in Ecclesiarum omnium & juris ecclesiastici læsionem, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus ex parte nostra districtè inhibeas, ne qui excommunicatos hujusmodi in cæmiterio audeant ecclesiastico tumulare. Quòd si secùs (quod non credimus) fuerit fortè præsumptum, tam præsumptores quàm defensores eorum in tua dioceſi constitutos, monitione præmissa, usque ad satisfactionem condignam excommunicationis sententia sublato appellationis obstaculo innodare procures. Quòd si nec sic à sua voluerint præsumptione cessare, terras eorum subjicias sententiæ interdicti. Tumulatos verò, qui ob dictam causam excommunicati, non percepto absolutionis beneficio decesserunt, à cæmiterio facias Christiano expelli. Illis autem qui resipuerint, & condignam voluerint agere pœnitentiam, si propter inevitabiles casus ad sedem apostolicam accedere non valuerint, recepto publicè juramento quòd super hoc nostro debeant parere mandato, beneficium absolutionis impendas. Taliter super prædictis mandatum apostolicum impleturus, quòd aliorum culpa in pœnam tuam non debeat retorqueri. Datum Laterani XVI. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Vide suprà lib. 1. epist. 572.

*In eundem modum Archiepiscopis & * Episcopis per Teutoniam constitutis.*

* *In codice Colbertiano* & Prælatis.

PRIORI ET CLERICIS sancti Petri extra portam Spoleti.

Epist. 15. Quòd sententiam inter ipsos & Episcopum Spoletanum à Cardinali latâ confirmarit. * *In codice Colbertiano* Georgij

CVm inter venerab. fratrem nostrum B. Spoletanum Episcopum ex una parte, & vos ex altera, super plebe sancti Brictij cum capellis suis, & Ecclesia sancti * Gregorij in Xenodochio, quæ pro parte media utrinque mutuò petebatur, & capellis sancti Pauli de Azano & sancti Angeli de Naci, controversia verteretur, eam dilecto filio nostro G. sancti Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali commisimus terminandam. Ipse verò, auditis rationibus partium, & pleniùs intellectis, habito consilio quorundam de fratribus nostris & aliorum prudentum virorum, pro vobis sententiam de nostro mandato apud sedem apostol. promulgavit, quemadmodum in suis literis pleniùs continetur. Nos ergo sententiam ipsam, sicut rationabiliter lata est, ratam habentes, eam auctoritate apostolica confirmamus &c. Salvo quatuor solidorum illius monetæ quæ tunc in civitate Spoletana currebat per annos singulos Episcopo memorato, quod bonæ memoriæ M. prædecessor ejus in prædicta plebe sibi noscitur reservasse, sicut in authentico factæ vobis donationis ab ipso reperitur expressum. Nulli ergo &c. Datum Laterani XVI. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

R. ABBATI S. IVLIANI, & I. Priori S. Gregorij Spoletani.

Epist. 16. Vt in possessionem rei adjudicatæ inducatur.

CVm inter venerabilem fratrem nostrum &c. *ut suprà ferè in eundem modum usque ad verbum* continetur. Vt autem nihil moræ vel difficultatis

rectis dispositionibus afferatur, per apostolica vobis scripta mandamus quatenus jamdictum Priorem in corporalem
* Ecclesiarum prædictarum* possessionem, quæ sibi adjudicatæ sunt per sententiam Cardinalis, & rerum ad eas spectantium appellatione remota mittere procuretis; contradictores, si qui apparuerint, censura ecclesiastica coërcentes. Quòd si ambo &c. alter &c. Datum Laterani XII. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

DONATO ALADEN.

Episcopo, ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 17. De privilegiorum confirmatione.

IN eminenti apostolicæ sedis specula, licèt immeriti, disponente Domino constituti &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Aladen. Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Insulam Gedig. Corbali, Cellarloch, Senhcui, cum insula Dori, Glenngallrigi, Glenech, Cellardub. Achad, Gunnig, Drognechan, Carnamalgaid, Raith, Cœman, Cassel, Bernach cum suis pertinentiis: Dumaaiss, Imbertrach, Cillialid, Munirvadoig, Rathneogid, & Raithcerna. quæ omnia ad mensam episcopalem pertinent. Drumart, Scrinadanmani, cum pertinentiis suis. Cellbroccada, Cellcorechach, Lassariani cum Vsvavio cum pertinentiis suis. Cellmagsalgam, Cesslglassi, Cellanli, & Cellnagarvan, cum pertinentiis suis. Roseric. cum pertinentiis suis. Ardomain cum pertinentiis suis. Arrdachad Vsvanig cum pertinentiis suis. Innisslaig, Dorimenniainni cum suis pert. Olenaclassi, Orvidlachacon cum pertinentiis suis. & Dargavillachon cum pertinentiis suis. Maggamnach, cum pertinentiis suis. Drumnanagel cum suis pert. Cellerannan, cum pertinentiis suis. Celldariuled. cum suis pert. Crosrechig. cum suis pert. Innisgluaribrandam cum pertinentiis suis. Cathir cum pert. Cellchoman cum pertinentiis suis. Dunfini cum pertinentiis suis. Cellbrigdi, cum pertinentiis suis. Lecu cum suis pertinentiis. Olechutrialacha cum pertinentiis suis. Balischriniutrialacha, Balisscrini, Magneglan, Cellcumin cum pertinentiis suis. Cellgoban cum pertinentiis suis. Cellalad cum pertinentiis suis. Cellcormich cum pertinentiis suis. Cellro cum pertinentiis suis. Crospatrai cum pertinentiis suis. & Domnachinor. Prohibemus insuper ne interdictos &c. Libertates præterea &c. Decernimus ergo &c. Salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate, & Tuamen. Archiepiscopi debita reverentia. Si qua igitur &c. Datum Laterani, per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, III. Kalend. Aprilis, indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

DECANO ET CAPITVLO Abrincen.

Epist. 582. Vt propter cōmissum in electione priori vitium, nunc rectè alium elegant Episcopū. *Vide supra lib. 1. epist. 117. 447.*

INter corporalia & spiritualia &c. *ut supra in lib. primo epist. DXXXII. in literis Decano & Capitulo Andegaven. directis, ferè in eundem modum, usque ad verbum*, Et quamvis factum istud ratione causarum & etiam personarum tam celebre fuerit & solenne, ut cùm in partibus illis ab omnibus ferè sciretur, à vobis non potuerit vel debuerit ignorari, præsertim cùm per assertionem dilecti filij magistri N. de Aquila, in Ecclesia vestra scholarum magisterium obtinentis, certificati fueritis de præmissis, & per confessionem nuntiorum vestrorum in auditorio nostro factam nobis constiterit quòd suspensio præfati electi octo diebus electionem præcesserit memoratam; vos tamen nihilominus ad Ecclesiam tunc temporis non vacantem W. Tollem. post appellationem etiam ab eodem magistro ad sedem apost. interpositam eligere præsumpsistis, contra quem multa fuerunt in auditorio nostro proposita quæ ad reprobandam ipsius electionem citra præmissa impedimenta sufficere videbantur. vel quòd primo electo nondum rite translato, se in locum ipsius tanquam viventis intrudi non debuit consentire. quod cùm non fecerit, secundùm canones ab ecclesiastica debuit communione depelli; cùm & contra eum esset specialiter appellatum, qui propter ignorantiam literarum, & quia de gremio non erat Ecclesiæ, nisi ejus Clericis antea reprobatis non poterat postulari; præsertim cùm inter vos plerique idonei haberentur. In subscriptionibus etiam literarum vestrarum quædam repugnantia videbatur, aliis asserentibus singulos subscripsisse, aliis quòd præfatus magister scholarum causas frivolas assignando pro sua recess-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſerit voluntate. Et cùm viginti ſint Eccleſiæ veſtræ Canonici, abſente parte tertia, & nihil de ipſa electione ſciente, XIX. Canonicorum ſubſcriptiones ibidem inventæ fuerunt. Vnus etiam de præſentibus, nepos ſcilicet venerabilis fratris noſtri Andegaven. Epiſcopi, minor XIV. annis, nec locum in Capitulo nec ſtallum habebat in choro. Alius etiam ſe tunc fuiſſe abſentem, & quòd contradixerit facto veſtro, & appellaverit ante factam electionem, in auditorio noſtro eſt publicè proteſtatus. unde crimen falſi committentes poterant formidare. Cùmque hujuſmodi & ſimilia objicerentur præfato W. tanquam reus delatos ante ſententiam honores non poterat poſtulare, cùm & ſecundùm Canones valde grave ſit & indecens ut vir, de quo talia referuntur, cùm antè diſcuti & diſquiri debeat, honoretur. Ad hæc accedit, quòd idem W. aſtrictus curiæ nexibus perhibetur, & cùm filios habeat undecunque, fraudulenter proponitur in Diaconum ordinatus. His igitur & ſimilibus contra factum veſtrum in noſtro & fratrum noſtrorum auditorio allegatis, cùm nobis de veritate negotij conſtitiſſet, attendentes quòd non ſtatim qui accuſatur reus eſt, ſed qui convincitur criminoſus, quamvis multa contra præfatum W. fuiſſent propoſita, quia tamen nulla probata fuerunt, communicato fratrum conſilio non ob impedimentum perſonæ, ſed propter electionis vitium, quod à vobis factum fuerat circa præmiſſam electionem duximus irritandum, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus convenientes in unum, & Spiritus ſancti gratia, ſicut moris eſt, invocata, in patrem & Epiſcopum animarum veſtrarum talem perſonam canonicè ac concorditer eligatis, quæ tam præeſſe noverit quàm prodeſſe; per cujus circumſpectionem providam & providentiam circumſpectam Abrincen. Eccleſia, præveniente divina gratia & ſequente, in ſpiritualibus & temporalibus valeat ſalubriter gubernari. Datum Laterani XVI. Kalend. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

ABBATI SANCTÆ MARIÆ de Caſanova, ejúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 19. De confirmatione privilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus &c. *uſque ad verbum* ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam atque inſtitutionem Ciſtercien. fratrum in eodem monaſterio &c. *uſque ad verbum* vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Ex dono nobilis viri Berardi Comitis Laureti, terras cultas & incultas, vineas, & ſylvas, quæ his finibus concluduntur, videlicet à pede fluminis qui dicitur Scaone uſque ad rivum Camardellæ, & aſcendunt per ipſum rivum Camardellæ uſque ad viam publicam quæ vadit ſuper ſanctum Stephanum, & tranſit per ipſam viam, & revertitur in prædicto flumine Scaonis. Culturam Comitis Laureti, quæ jacet in valle S. Stephani ſuper viam & ſubter viam cum pertinentiis ſuis. Vineam de Caſtro Celere cum pertinentiis ſuis, & locum qui dicitur campus ſacer cum ſuis pertinentiis. Sanè laborum &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus inſuper &c. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras &c. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis monachus &c. Licitum præterea ſit vobis in cauſis propriis &c. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne ullus Epiſcopus in cujus parochia &c. Illud attendentes &c. Pro conſecrationibus verò &c. Quòd ſi ſedes &c. Quia verò interdum &c. Porrò ſi Epiſcopi &c. Paci quoque &c. Præterea omnes libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, XVI. Kalend. Aprilis, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno II.

LVGDOLFO MAGDEBVRGENSI Archiepiſcopo.

Epiſt. 20. Ipſi dat facultatem beneficia eccleſiaſtica conferendi, & Prælatos ad obſequiũ cogendi.

SVperna providentia, quæ populum humanum per diverſa rectorum officia ſtatuit in rectitudine gubernandum, pontificalem ad hoc tibi contulit dignitatem, ut per congruam executionem

officij tibi crediti sis aliis virtutis speculum & exemplar. Et licèt omnium tibi subditorum cura generalis incumbat, tamen circa Ecclesias & ecclesiasticas constitutiones tibi solicitudo imminet specialis, ut per tuam diligentiam Ecclesiæ ipsæ, prout convenit, ordinentur, & rite singulis ordinatis in eis divini cultus obsequia celebrentur. Nos igitur in his, in quibus cum Deo possumus, tibi favorem apostolicum impertiri volentes, ut officium tibi commissum valeas liberiùs exercere, tibi auctoritate præsentium liberam concedimus facultatem ut prælationes, dignitates, præbendas, & cetera beneficia Ecclesiarum illarum quæ sunt tibi metropolitico jure subjectæ, appellatione cessante valeas idoneis conferre personis, si juxta constitutionem Lateranen. Concilij illi, ad quos pertinent, ad commonitionem tuam ea neglexerint ordinare. Tibi præterea pagina præsenti concedimus ut Prælatos tuæ jurisdictioni subjectos per censuram ecclesiasticam auctoritate nostra prævia ratione compellas ad consueta & debita tibi obsequia exhibenda. Nulli ergo &c. Datum Laterani VII. Idus Aprilis, pontificatus nostri anno II.

DECANO MAIORIS ECCLESIÆ Magdeburgen.

Epist. 21. Ipsi indulget ut Decanatum Magdeburgensem retineat.

SAcrosancta Romana Ecclesia &c. *usque ad verbum*, fili, super inopinato casu tuæ cœcitatis tibi plurimùm condolentes, & gerentes erga te piæ compassionis affectum, personam tuam, cum omnibus quæ in præsentiarum rationabiliter possides, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem Decanatum ipsum Magdeburgensis Ecclesiæ, sicut ipsum justè ac pacificè possides, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus; mandantes ut quod per te non poteris adimplere, per idoneum vicarium exequaris. Nulli ergo &c. Datum Laterani VI. Kal. Aprilis, pont. nostri anno II.

IN veteri codice MS. Illustrissimi viri Ioannis Baptistæ Colberti superior epistola, non ad Decanum tantùm, sed ad Decanum & Capitulum scripta dicitur, hoc modo: DECANO *& Capitulo Magdeburgensi. Recipiuntur ipsi & bona &c. ut suprà*, hoc est, sub protectione S. Petri & sedis apostolicæ.

ABBATI ET CONVENTUI sancti Rufi.

Epist. 22. Ut sententia Lugdunensis Archiepiscopi pro ipsis lata firma ratáque maneat.

SEntentia quæ ex delegatione sedis apostolicæ ratione prævia promulgatur, firma debet & illibata consistere; & ne in posterum aliquorum temeritate valeat perturbari, apostolico est munimine roboranda. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris postulationibus grato concurrentes assensu, sententiam quam venerabilis frater noster Rain. Lugdunen. Archiepiscopus in causa quæ inter vos ex una parte & Hospitalarios ex altera super Ecclesia sancti Iacobi de Valentia vertebatur, ex delegatione sedis apostolicæ noscitur promulgasse, sicut justè lata est, nec legitima appellatione suspensa, & in ipsius Archiepiscopi authentico pleniùs continetur, ad exemplar bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Idibus Martij, pontificatus nostri anno II.

P. SANCTÆ MARIÆ in via lata Diac. Card. apostolicæ sedis Legato.

Epist. 23. Ipsius industriâ in concordandis Gallorum & Anglorum Regibus laudat.

SOlicitudinem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quâ nec difficultas itineris, nec infirmitas corporis, nec debilitas ægritudinis revocare potuit, aut etiam retardare, quò minùs festinares ad mandatum apostolicum adimplendum, & semen verbi dominici ac verbum pacis carissimorum in Christo filiorum nostrorum Ph. Francorum & R. Anglorum Regum illustrium auribus tam sapienter quàm salubriter instillares. Dedit autem Dominus, qui est in se sperantium fortitudo, affectibus tuis in te nostris effectum, & eorundem corda Regum, indurata priùs, ad vocem prædicationis tuæ misericorditer emollivit; ut etsi nondum plenam pacem statuere potueris, inter ipsos treugas saltem quinquennes receperint, & à multis de veræ pacis concordia per tuum studium ineunda speretur. Vt autem ad servandas treugas jam initas & statuendam plenam pacem meliùs valeas coërcere rebelles, discretioni tuæ auctoritate præsentium facultatem liberam indulgemus quicquid vel in Reges ipsos, vel in terras eorum, aut alios, & terras

terras ipsorum, Ecclesias, & Ecclesiarum Prælatos propter hæc vel aliqua quæ istorum aliqua vel utrumque contingãt, statuendum videris, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo liberè statuendi, & transgressores ac contumaces feriendi districtione qua noveris expedire. Quia verò quosdam nobiles de utroque regno, qui signum dominicæ crucis assumpserant, à bonæ memoriæ *Cle. Papa prædecessore nostro per falsitatis expressionem, vel suppressionem veritatis, absolutionis indulgentiam accepimus impetrasse, cogendi tales ad implendum votum peregrinationis emissum, non obstante indulgentia per subreptionem obtenta, cùm mendax precator carere debeat impetratis, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet facultatem. Decernimus ergo &c. Datum Laterani Kal. Aprilis.

* f. Celestino

PH. ILLVSTRI REGI Francorum.

Epist. 24. Instas inter ipsum & Anglorum Regem treugas approbat, & hortatur illum ut eas fortiter observet.

QVi operatus est Petro in apostolatu, nobis per ipsum operari & cooperari dignatus est, dum ad adventum dilecti filij nostri P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconi Cardinalis, apost. sedis Legati, terra cordis tui venientem super se imbrem devotè susscepit, & sulcata vomere prædicationis ipsius, semen verbi dominici & recepit hilariter, & in fructum uberiùs pullulavit. Ne autem fructus ipse, qui adhuc quasi viret in flore, inimico homine superseminante zizania (quod absit) valeat suffocari, ne semen supra petram cecidisse credatur, si antequam ad plenam veniat maturitatem, arescat, cùm secundùm Apostolum non auditores legis, sed factores, justi sint apud Deum, & alibi auditor verbi, & non factor, viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo comparetur, nec sufficiat incipere bonum, nisi & perseveretur in ipso, quoniam non qui inceperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit; oportet magnificentiam regiam cavere præcipuè consilia detractorum, qui pacis consilium odientes, scandala suscitant, & nutriunt suscitata, qui lætantur cùm malè fecerint, & in rebus pessimis gloriantur. Cùm igitur, sicut ex literis ejusdem Legati & tuis accepimus, inter te & carissimum in Christo filium nostrum R. Anglorum Regem illustrem treugæ firmatæ sint pariter & receptæ quinquennes, nos treugas ipsas juxta mandati nostri tenorem initas & firmatas, ratas habemus, & præcipimus inviolabiliter observari: serenitatem tuam rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, & in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus & treugas observes prædictas, & ad tractatum pacis eidem Legato nostro auditum præbeas facilem & benignum; ut sicut inclytæ recordationis Ludovicus pater tuus pacem colere videaris, & Romanam Ecclesiam honorare. Noveris autem nos eidem Cardinali auctoritatem plenariam indulsisse, ut quicquid super treugis jam initis, & concordia ineunda, seu aliis quæ contingunt utrumque vel alterum prædictorum, vel in coactione contumacium, vel pœna transgressorum, & aliis quibuslibet ad hoc pertinentibus viderit statuendum, statuat appellatione remota, & faciat inviolabiliter observari. Vniversis etiam Archiepiscopis & Episcopis constitutis tam in regno Franciæ quàm Anglorum districtè præcipiendo mandamus ut omnia quæ prædictus Cardinalis propter prædicta statuerit, humiliter recipiant, & appell. postposita studeant observare. Alioquin sententiam quas in eos tulerit, ratam habebimus, & faciemus dante Domino inviolabiliter observari. Datum Laterani VII. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno II.

In eundem ferè modum scriptum est, districtè præcipiendo, universis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis tam in regno Franciæ quàm in regno Angliæ constitutis.

P. SANCTÆ MARIÆ in via lata Diacono Card. apost. sedis Legato.

Epist. 25. Declarat treugas per ipsum initas inter Gallorum & Anglorum Reges sibi placere.

QVæ auctoritate nostra per Legatos sedis apostolicæ providè statuuntur, firma volumus & illibata servari; ne vel revocentur in dubium, vel temeritate cujuslibet irritentur. Eapropter, dilecte in Domino fili, synceritatem devotionis & fidei, quam in exequendo creditæ tibi legationis officio adhibere dignosceris, attendentes, ac de tua discretione confisi, quinquennes

treugas inter carissimos in Christo filios nostros Phil. Francorum & R. Anglorum Reges illustres juxta mandati nostri tenorem initas & firmatas auctoritate apostolica confirmamus &c. Decernimus ergo &c. Datum Laterani III. Kal. Aprilis.

MANTVANO EPISCOPO.

Epist. 26. Quòd Capitulũ Tarvisinum decernat absolutum ab impetitione super Præpositura.

MEminimus nos olim venerabili fratri nostro Episcopo & dilectis filiis Capitulo Tarvisin. nostris dedisse literis in mandatis, ut Præposituram Ecclesiæ Tarvisinæ, quæ ultra duodecim annos vacaverat, cujus etiam donatio ad nos auctoritate Lateran. Concilij fuerat devoluta, dilecto filio B. Subdiac. nostro sine aliqua difficultate conferrent. Tibi etiam, si bene recolimus, auctoritate fuit apostolica mandatum ut prædictis Episcopo & Capitulo in executione mandati nostri cessantibus, non obst. sacramento quod dicebantur de non eligendo Præposito præstitisse, cùm id exequi eorum non esset juramento contrarium, & juramentum ipsum videretur minùs fuisse discretum, sublato appellationis obstaculo de prædicta Præpositura eundem B. non differres aliquatenus investire, & in possessionem inducere corporalem. Sanè prædicti Episcopus & Capitulum dilectos filios Walpertum Subdiaconum nostrum & Tolbertum Canonicos Tarvisinos ad nostram postmodum præsentium destinantes, nobis exponi fecerunt quòd literæ illæ ad falsam fuerant suggestionem obtentæ. Super hoc enim mentio facta non fuerat, quòd cùm per quosdam Præpositos, qui curam bonorum canonicæ Tarvisinæ gerebant, eadem usque adeo districta fuisset, quòd vix poterant in eis prædicti Canonici congruè sustentari, ad tantum incommodum removendum iidem Canonici cum bonæ memoriæ C. eorum Episcopo & quibusdam aliis prædecessoribus communiter statuerunt ut unum de Canonicis ipsis assumerent annuatim, qui vice Præpositi ad ipsorum commodum bona ejusdem canonicæ dispensaret, & viginti fratres in eadem Ecclesia semper esse deberent Domino militantes. Quam constitutionem felicis recordationis Alexander, Lucius, Vrbanus, & Clemens prædecessores nostri auctoritate apostolica confirmarunt, sicut ex privilegiis eorundem nobis innotuit manifestè. Cùm igitur nostræ voluntatis vel propositi non existat ut antecessorum nostrorum privilegia vel indulta suggestione cujuslibet violentur, præsertim cùm mendax precator carere debeat impetratis, nósque ipsi Subdiacono, qui, sicut credimus & speramus, statum illud penitùs ignorabat, alias congruè fecerimus provideri, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus prædictos Episcopum & Capitulum, quos ab impetitione prædicti Subdiaconi duximus penitùs absolvendos, nostra fretus auctoritate denunties penitùs absolutos, in irritum appellatione cessante reducens quicquid occasione literarum illarum per te contra ipsos factum est vel statutum. Datum Laterani III. Nonas Aprilis.

Scriptum est Episcopo & Canonicis Tarvisinis in modum indulgentiæ.

POTESTATI ET POPVLO Tarvisinis. [Sine salutatione.

Epist. 27. Hortatur eos quòd redeant ad Ecclesiam, & facinora eorum emendent.

NOn merita vestra, quæ demeruerunt penitùs gratiam sedis apostolicæ, nos inducunt, sed movet & monet potiùs debitum officij pastoralis, ut contumaciam vestram solicitare literis procuremus, si forsan adjiciatis resurgere, nec, sicut hactenus, semper in deterius corruatis, vel si in cœpta malitia duxeritis persistendum, admonitionem ultio debita subsequatur, & ferro curentur vulnera quæ fomentorum non sentiunt medicinam. Expectavimus etenim hactenus, si forsan patientia nostra vos ad pœnitentiam revocaret, ut accusante conscientia per vos ipsos dijudicaretis ac condemnaretis actus vestros, & tandem resipiscentes à malo, Deum vobis per condignæ satisfactionis opera placaretis, & Romanam Ecclesiam, quam læsistis. Verùm patientia nostra vobis hactenus (sicut apparet ex opere) visa est tribuisse materiam malignandi; ita quòd indurato corde, nec accusantium vos interiùs cogitationum aculeos sentiatis, nec fomentum ecclesiasticæ disciplinæ, quæ ad correctionem vestram civitatem Tarvisin. supposuit sententiæ interdicti: sic ut de vobis jam dicere valeamus: *Curavimus Babylonem, & non est sanata. Peccator enim dum venerit in profundum vitiorum, contemnit.* Olim siquidem (sicut accepimus) civitatem Feltren. ad Fel-

trensem pertinentem Ecclesiam penitùs destruxistis, combussistis Ecclesias, & tam bonæ memoriæ Episcopum quàm homines civitatis ejusdem stare mandato vestro juramenti vinculo astrinxistis; & cùm Feltren. Belunenen. ac Ceneten. dioceses ferè penitùs vastassetis, & curiam sancti Pauli de Medates ad Aquilegien. pertinentem destruxissetis omnino, castro de Caneva quindecim diebus obsesso, ac pluribus nobilibus interfectis ibidem, & devastatis omnibus circumquaque, bonæ memoriæ G. Aquilegien. Patriarcha Consules & Consiliarios vestros excommunicationis & civitatem vestram interdicti sententia innodavit. Sed bonæ memoriæ Vrbanus Papa prædecessor noster gratiam impendere volens ingratis, & secundùm Apostolum vincere in bono malum, simplici solummodo super præstanda satisfactione promissione accepta, per eundem Patriarcham latam in vos obtinuit sententiam relaxari. Vos autem ex hoc deteriores effecti, & in Ecclesiam insurgentes, episcoparum Belunenen. & Ceneten. manu intrastis armata, & multipliciter afflixistis. Licèt autem in compositione inter F. quondam Imperatorem & Lombardos habita prædictas dioceses ad nos nullatenus pertinere fuerit diffinitum, & vos juri, si quod in eis habueratis, quod tamen nullum erat, abrenuntiaveritis per publicum instrumentum, ac postmodum idem Imperator per privilegia sua episcopatus prædictos à jurisdictione ac potestate vestra decreverit absolutos; vos hæc omnia contemnentes, castra & possessiones ad Belunenen. Ecclesiam legitimæ venditionis titulo devolutas, ab his ad quos non pertinebant illicitè comparastis, possessione ipsorum per violentiam occupata, & appellatione contempta quæ ad apost. sedem & Imperium fuerat interjecta; & hostiliter Feltren. ac Belunenen. episcopatum intrantes, omnia circumquaque vastastis, ducentos de melioribus locorum illorum captos ducentes usque ad civitatem vestram, quos diù detinuistis carceri mancipatos. Quãvis etiam postmodum super possessionibus ipsis pro Belunenen. Ecclesia tertiò lata fuerit sententia per judices delegatos, & per sedem apostolicam confirmata, & vos postmodum per Veronensium & Mantuanorum arbitrium, ad quod servandum vos juramentis, pignoribus, & obsidibus obligastis, ad restitutionem possessionum ipsarum faciendam Ecclesiæ Belunenen. fueritis condemnati, prædictis episcopatibus à violentia vestra penitùs absolutis, ac vobis promittentibus hæc omnia inviolabiliter observare, in præconcepta tamen malitia persistentes, in simulata pace bonæ memoriæ Belunenen. Episcopo paravistis insidias, & eum captum & vinctum quasi latronem per nemora die noctúque trahentes, tandem acclamante populo *Moriatur*, ipsum nequiter occidistis; &, quasi non id vobis sufficeret, castrum Opitergij & tertiam partem Belunenen. Ecclesiæ possessionũ per violentiam occupastis. Propter quod bo.me. Celestinus Papa prædecessor noster civitatem vestram suppositi sententiæ interdicti, & principales hujus iniquitatis auctores excommunicatos mandavit publicè nuntiari, evitari præcipiens vos & civitatem vestram in commerciis à vicinis. Tandem verò circa nostræ promotionis initia, cùm quidam vestrum ad sedem apostolicam accessissent, ut gratiam vobis, licèt immeritis, faceremus, venerabilibus fratribus nostris A. sanctæ Rom. Eccl. Cardinali Veronen. & H. Ferrarien. Episcopis dedimus in mandatis ut à vobis sufficienti cautione recepta quòd tam super nece Episcopi memorati, quàm super occupatione & detentione possessionum, mandatis apostolicis pareretis, latam in vos relaxarent sententiam interdicti, & cognoscentes de causa, partes cum suarum testimonio litterarum ad nostram præsentiam destinarent. Verùm nec prædicti nuntij literas sedis apostolicæ receperunt, nec vos ad eorundem judicum præsentiam accessistis; sed inimicos sedis apostolicæ vos dicentes, constitutionem dilecti filij nostri G. sanctæ Mariæ in porticu Diac. Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legati, contra hæreticos promulgatam, nec voluistis recipere, nec servare. Nuper etiam cùm Vicentin. & Veronen. conjurantes & cum multo exercitu irruentes in dioceſim Ceneten sem, licèt servare firmam treugam eidem Episcopo jurassetis, villam ipsam Ceneten. & tam matricem quàm alias Ecclesias combussistis, profanis manibus diruentes altaria, & sanctorum reliquias asportantes, & vastantes possessiones ad eundem Episcopum & suos spectantes in villis aliis constitutas. Cùm itaque contumaciam vestram

dissimulare de cetero non possimus, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & sub obtestatione divini judicij districtè præcipimus, quatenus super prædictis omnibus Deo & Ecclesiæ Romanę, quam principaliter offendistis, satisfacere procuretis, ablata omnia restituentes Ecclesiis antedictis, & de molestiis, damnis, & injuriis irrogatis venerabilibus fratribus nostris P. Patriarchæ Aquilegien. Feltren. Belunenen. & M. Ceneten. Episcopis & aliis temporali eorum jurisdictioni suppositis, quos læsistis, condignam coram venerabili fratre nostro Patriarcha Graden. & Episcopo Glugiensi, quibus super hoc nostras literas destinamus, satisfactionem sine dilatione ac contradictione qualibet exhibentes, ita ut prædicti Patriarcha & Episcopi pro vobis apud nos intercedere teneantur. Alioquin, quoniam in Ecclesiam Dei conjurasse videmini, & Episcopos de civitate in civitatem fugare, ut in eo, in quo delinquitis, sentiatis rigorem ecclesiasticæ disciplinæ, civitatem vestram pontificali privabimus dignitate, & vos mandabimus tam à rectoribus quàm universis civitatibus Lombardiæ in commerciis, colloquiis, & aliis evitari, ac mercatores vestros, ubicunque inventi fuerint, capi per Principes seculares, & publicatis bonis eorum, personas etiam sub arcta custodia detineri. Aliàs etiam in vos manus nostras tam spiritualiter quàm temporaliter aggravare curabimus; ita quòd quantus sit vester excessus in pœna cognoscatur evidentiùs, quàm in culpa. Interim autem eisdem Graden. Patriarchæ & Episcopo Glugien. districtè præcipimus ut latam in terram vestram interdicti & personas principalium auctorum & fautorum necis Episcopi memorati excommunicationis sententias innovent, & curent solenniter publicare. Ad vos ergo cum Propheta clamamus. Redite prævaricatores ad cor, & ante oculos vestros districtum Dei judicium statuatis; ut fugere valeatis ab ira ventura quæ jam contra vos incepisse videtur, qui peccatorum tenebris interiùs excœcati, ad exteriores inferni tenebras properatis, nec Deum timentes, nec reverentes Ecclesiam, immo, ut obstinati, de misericordia desperantes. Agite igitur pœnitentiam, cùm locus est pœnitendi, ne tandem frustra pœniteat noluisse vos pœnitere. Datum Laterani VII. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

Epist. 28. De veta moneta & pondere præcipit. *Cap.* Quanto. *De jurejurãdo.*

QVanto personam tuam inter alios Principes Christianos synceriori caritate diligimus, tanto serenitati regiæ diligentiori solicitudine volumus præcavere ne quid ei, quod absit, immineat, quod vel in periculum animæ aut in detrimentum terrę valeat redundare. Ex tenore siquidem literarum tuarum & plurium Prælatorum necnon & aliorum multorum in tuo regno consistentium nobis innotuit quòd cùm adversùs inimicos Christianitatis, qui præ magnitudine suæ potentiæ terram Hispaniæ tunc temporis occupabant, in auxilium carissimi in Christo filij nostri Castellæ Regis illustris cum armatorum multitudine festinares, quidam Consiliarij tui, quin immo potiùs deceptores, tuum animum induxerunt ut jurares, irrequisito assensu populi, usque ad certum tempus patris tui conservare monetam, quæ tamen circa mortem ipsius fuerat legitimo pondere defraudata. Quoniam autem eadem moneta est adeo diminuta, & minoris valoris effecta, quòd grave propter hoc in populo scandalum generatur; tu quod egeras indiscretè cupiens revocare, ac necessitati populi satisfacere, ab observatione juramenti prædicti, ex quo tibi & regno tuo metuis grave periculum imminere, * postulasti suppliciter à nobis absolvi. Super quo diligens indagator veritate comperta potuisset facilè intueri, quòd non tam erat absolutio necessaria, quàm interpretatio requirenda. Quoniam cùm juramentum feceris, monetam aut falsam aut legitimã esse credebas. Si falsam, (quod de Regis serenitate non credimus) juramentum fuisset illicitum, & nullatenus observandum, & pro eo tibi esset pœnitentia injungenda, cùm juramentum, ut esset iniquitatis vinculum, non fuerit institutum. Si verò ipsam legitimam esse credebas, juramentum licitum fuit, & usquequaque servandum. Et ut irreprehensibiliter observetur, consulimus & mandamus, ut reprobata moneta, quæ à legitimo pondere fuerat diminuta, alia sub nomine patris tui moneta cudatur, quam ad legitimum pondus reducas, secundùm eum statum quem tempore patris tui habuit meliorem: ita quòd & an-

*In Tertia Collect. supplicasti humiliter

tiqua moneta, quæ ab illo ſtatu falſata non fuerat, cum ea pariter expendatur. per quod & diſpendium vitari poterit,& juramentum ſervari. Veruntamen ſi fortè monetam ipſam in præſtatione juramenti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua ſuper hoc conſcientia te remordet, venerabili fratri noſtro Epiſcopo Cæſarauguſtanenſi, cui ſuper hoc ſcribimus, tuum humiliter confitere reatum, & ſatisfactionem, quam indixerit tibi pro illicito juramento, devotè ſuſcipias & ſtudeas adimplere. Datum Laterani Nonis Aprilis.

Scriptum eſt ſuper hoc Cæſarauguſtan. Epiſcopo.

EPISCOPO S. ANDREÆ.

Epiſt. 29. De pœna falſariorum.

SIcut nobis tua fraternitas indicavit, peregrini quidam ab Vrbis partibus redeuntes, ſub apoſtolica Bulla literas ſæpe reportant ad judices delegatos, pro quorum imperitia, in regno Scotorum multa nonnunquam proveniunt detrimenta; præſertim cùm literæ taliter impetratæ, manifeſtam falſitatis ſuſpicionem prætendant, & illa ſæpe contineant quæ nulli conſuevit ſedes apoſtolica indulgere. Nos ergo nolentes ut maleficia remaneant impunita, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſi ad manus tuas hujuſmodi ſcripta quandoque pervenerint, auctores eorum prudenter inveſtigare labores, & inventos tamdiu facias in cuſtodia detineri, niſi propter fidejuſſoriam vel aliam ſecuritatem idoneam ipſos fidei propriæ duxeris committendos, donec & literas ipſas nobis tranſmittas, & quod de ipſarum auctoribus & illis qui eis ſcienter uſi fuerint efficere debeas, per reſponſum noſtrum valeas edoceri: proviſurus attentiùs, ne hujus occaſione mandati præter culpam ſuam aliqui graventur injuſtè. Datum Laterani V. Idus Martij.

*DE CELLA S. PETRI & * Mitren. Abbatibus, & Præpoſito * Vverden.*

* In Tertia Coll. Nutrien. * In Tertia Coll. Vercellenſi

Epiſt. 30. Electio Scaffuſen. Abbatis ipſis committitur examinanda. Cap. Cùm inter dilectum. De rect.

CVm inter dilectum filium R. ſeniorem & R. juniorem ſuper abbatia Scaffuſen. quæſtio verteretur, eis in noſtra præſentia conſtitutis dilectos filios G. ſanctorum Coſmæ & Damiani & G. ſanctæ Mariæ in Aquiro Diaconos Cardinales dedimus auditores. In quorum præſentia pro R. ſeniore fuerunt propoſita quæ ſequuntur. Quòd cùm H. quondam Abbas ipſius cœnobij onus regiminis invito Capitulo ſuo ſpontaneè reſignaſſet, & ab obedientia ſua monachos abſolviſſet, ipſi prædictum R. ſeniorem, etiam dicto H. conſentiente, ſibíque obediente cum aliis, in Abbatem unanimiter elegerunt. Poſtea verò electus dioceſano Epiſcopo præſentatus, munus ab eo benedictionis accepit, Eccleſiam ipſam per biennium & ampliùs, ſicut Abbas proprius, adminiſtrans. Verùm quoniam moniales ſanctæ Agnetis ejuſdem villæ, quæ peccandi materiam junioribus monachis miniſtrabant, arctiori cuſtodiæ mancipavit, exinde occaſione inventa, juvenes monachi contra ipſum alios concitarunt, tanquam prædicti H. reſignatio minùs canonica extitiſſet. Quod audiens Epiſcopus antedictus, ad locum acceſſit, cauſam diſſenſionis requirens, & prædictum H. paternè redarguens, tanquam odij fomitem in Eccleſia ſeminaſſet, accepit ab eo quòd per ipſum talia non fiebant. Et cùm quidam de monachis, ipſo Epiſcopo præſente, ſe dicerent ab obedientia præfati H. nullatenus abſolutos, idem H. quòd eos abſolverat eſt profeſſus. Et ut omnem à ſe ſuſpicionis materiam amoveret, cum jurejurando vehementer aſſeruit coram Epiſcopo antedicto quòd neque illam nec aliam habere vellet ulteriùs abbatiam. Monachi verò poſt receſſum Epiſcopi ad artes ſolitas nihilominus recurrentes, coram dicto Epiſcopo & Capitulo Conſtantien. adversùs eundem R. controverſiam agitarunt, tanquam minùs canonicè dictus H. dimiſerit abbatiam. Cùmque dictus R. paratus eſſet de juſtitia ſua in continenti probare, monachi defectum cauſæ ſuæ videntes, in nullo gravati, ſedem apoſtolicam appellarunt, & per literas infra terminum appellationis per ſubreptionem obtentas, contra ipſum R. per nuntios appellantem iniqua ſententia promulgata, ejus fuit adverſarius reſtitutus. Ipſe verò R. appellationem interpoſitam per nuntium proſequens, & termino conſtituto commiſſionis literas ad certos judices impetravit: ut quod occaſione prioris commiſſionis contra eum judicatum fuerat, ad ſtatum debitum revocato, & ei reſtituerent abbatiam,

& à monachis sibi facerent debitam reverentiam exhiberi. Sed monachis obstinatis, & sibi obedire nolentibus, ambæ partes ad sedem apostolicam accesserunt: quibus à bonæ memoriæ Celest. Papa prædecessore nostro nos ipsi, dum in minori eramus officio constituti, & dilectus filius noster I. tt. sancti Stephani Presbyter Cardinalis dati fuimus auditores. Et cùm utrinque coram nobis esset diutiùs allegatum, & eidem prædecessori nostro per nos esset processus negotij declaratus, ipse prædictum R. sententiam cum instantia postulantem ad componendum coëgit invitum. & sic abbatiæ renuntians, de manu ejus Custodiam & etiam Prioratum recepit, ab eo, dum viveret, sine quæstione qualibet possidendos. Huic autem ordinationi licèt invitus consentiret, domum tamen reversus, adversariis compositionem ipsam in nullo volentibus observare, non potuit quæ sibi concessa fuerant obtinere, quin potiùs in eum, quod deterius est, manus injecerunt postea violentas. Sed adjutus ab ipsius loci hominibus, & monachorum manus evadens, ad appellationis subsidium convolavit. Interim verò dilectus filius noster P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis, apostolicæ sedis Legatus, ad partes illas accedens, pro jamdictis & aliis multis excessibus & suspendit monachos, & monasterium interdixit. ipsi verò contempta sententia Cardinalis, divina promptiùs quàm antea celebrarunt. & in hac suspensione prædictus adversarius ejus de medio est sublatus. quo comperto, ad Ecclesiam venit; & cùm vellet prædictæ compositioni parere, parte altera hoc nolente, ne ad electionem Abbatis procederetur, quousque quæstio inter eos finiretur, obicem provocationis objecit. Sed monachi per omnia contumaces, & dictum R. juniorem pariter eligentes, ipsum benedicendum diocesano Episcopo præsentarunt: qui post appellationem interpositam benedixit eum, & in Ecclesia interdicta. Vnde idem R. iteratò ad sedem apostolicam accedens, à nobis literas *impetravit, ut quod post appellationem legitimè interpositam perperam fuerat à monachis attentatum, ad statum debitum revocato, si constaret à suspensis & interdictis electionem factam fuisse, denuntiarent eam penitùs non tenere. Super restitutione verò ipsius R. senioris, & aliis quæ utrinque ducerent proponenda, statuerent, appellatione remota, quod ordo posceret rationis. Ceterùm judices delegati literis his receptis, partes ad suam præsentiam citaverunt; & cùm monachi per suggestionem falsi probare vellent literas impetratas, judicibus nolentibus ipsarum probationem recipere, sedem apostolicam appellarunt. Delegati verò, quia remota erat in literis appellatio, in causa nihilominus procedentes, cùm per depositiones testium eis de veritate negotij constitisset, pro sæpedicto R. seniore sententiam protulerunt, adjudicantes ei Ecclesiam memoratam. Petebat itaque quod factum erat ex delegatione apostolicæ sedis, per nos obtinere debitam firmitatem; ut repressâ contumacia monachorum, pacifica ipsius abbatiæ possessione gauderet. Ceterùm contra eundem R. seniorem fuit ex parte altera taliter allegatum, quòd cùm dictus H. quondam Abbas minùs legitimè resignasset, & monachi de electione tractarent, senior R. fraude adhibita procuravit quòd cùm vesperæ cantarentur, & die sequenti esset electio celebranda, homines burgi ad Ecclesiam accedentes, ipsum R. ferè omnibus monachis reclamantibus ibidem per violentiam intruserunt. Monachi verò postea cognoscentes renuntiationem præfati H. minimè tenuisse, paritérque pensantes quòd sub ejus conversatione laudabili monasterium proficere posset, ipsum tanquam Abbatem proprium requirebant. Vnde factum est quòd post multas altercationes & commissiones factas, tandem de utriusque partis assensu commissio est obtenta, quòd si de informi resignatione H. & inutili substitutione R. senioris constaret judicibus delegatis, R. remoto, sæpedicto H. restituerent abbatiam. & ita fuit effectui mancipatum. Post hæc ipso R. nihilominus murmurante, ambo pariter ad prædecessoris nostri præsentiam accesserunt: qui, sicut jam præmisimus, nos & præfatum Presb. Cardinalem eis tribuit auditores. & tandem causa diutiùs actitata, per eundem prædecessorem nostrum de utriusque partis assensu fuit compositio taliter celebrata, quòd H. abbatiam, R. verò Prioratum & Custodiam obtineret. propter quod ipsi H. obedientiam repromisit. Sic ergo eis reversis ad propria, præfatam com-

* *Addendum, ad judices, aut aliquid simile.*

positionem idem R. coram diocesano Episcopo approbavit. Sed ab ipso Abbate postea requisitus tertiò si Custodiam & Prioratum vellet habere, post trinam citationem veniens dixit quòd non per eum sed per Rom. Pontificem volebat habere præmissa, unde nullam obedientiam ei voluit exhibere. Recedens igitur absque Abbatis licentia, cùm extra monasterium moram faceret longiorem, ab ipso H. de fratrum consilio fuit excommunicationis vinculo innodatus; & cùm per longum tempus non rediret ad monasterium, Abbas dicta officia, consulentibus fratribus, aliis assignavit, qui, quandiu Abbas vixit, ea pacificè tenuerunt. Abbate verò defuncto, fratres convenerunt in unum, nonnullis Abbatibus & aliis viris religiosis præsentibus qui ad defuncti convenerant sepulturam, & R. juniorem, seniore absente, in Abbatem unanimiter elegerunt: quem præsentatum sibi diocesanus Episcopus confirmavit, & benedixit. Consequenter verò senior R. ad præsentiam nostram accedens, literas ad remotos per dictas quatuor judices & suspectos monachis per mendacium impetravit. ad quos pars monachorum ante aliquam citationem accedens, copia commissionis obtenta, literas per falsi suggestionem proposuit impetratas, pro eo quòd dicebatur in eis compositionem sibi non fuisse servatam, monasterium interdictum, & se appellasse priusquam R. junior electus fuerit in Abbatem. quæ falsa penitùs asserebat. Tacuit etiam se excommunicatum ab hoc Abbate defuncto, & alia quædam, quibus expressis literas ipsas nullatenus impetrasset. Cùmque omnia quæ præmisimus sufficienter probare vellent, & judices eorum probationes recipere, tanquam demandatum eis non fuerit, recusarent, ipsi monachi ante ingressum judicij appellarunt, sicut ex depositionibus testium est probatum. Delegati verò nihilominus procedentes, & recipientes testes partis adversæ, seniorem R. instituendum sententialiter decreverunt. quorum factum, tanquam iniquum, irritari à nobis monachi suppliciter postulabant. Cùm autem quæ præmissa sunt & alia quædam præfati Cardinales nobis & fratribus nostris prudenter & fideliter retulissent, nos (attendentes quòd ex consensu compositionis receptę, quam prædecessor noster etiam confirmaverat, jus, si quod sibi competierat, R. senior amisisset, ac per hoc ne monachi ad electionem procederent, appellare de jure minimè potuisse, cùm, nisi quorum interest, audiri non soleant appellantes) de consilio fratrum nostrorum appellationem illam dicimus legitimam non fuisse. unde per eam electio non potuit impediri. Quia verò constitit nobis monachos ante litis exordium rationabiliter appellasse, pro eo quòd super falsi suggestione probationem nolebant admittere delegati, & per consequentiam eo ipso quòd bene appellatum fuerat, jurisdictionem judicum expirasse, quicquid ab eis perperam attentatum, vel de recipiendis ante litem contestatam testibus, vel de sententia proferenda, denuntiamus sententialiter non tenere. Sanè quamvis dilecti filij P. Præpositus & Capitulum Constantien. de interdicto præmisso * ad Cardinalem, qui posuerat illud, suis literis inseruerint, quia tamen per id quod R. juniori diocesanus Episcopus munus benedictionis impendit, ei videtur quod præmisimus obviare, unde vel scriptura facto vel factum scripturæ præjudicat, nec probatum fuit, licèt objectum, quòd ab interdictis electio fuerit celebrata, ipsam non potuimus irritare; præsertim cùm contra personam electi nihil fuerit intentatum. ideóque causam ipsam sub ea forma vobis duximus de consensu partium committendam, ut si constiterit quòd electio fuerit facta à suspensis, ea omnino cassata, ipsi monasterio, post satisfactionem condignam, suspensionis & interdicti sententia relaxata, de persona idonea consulatur. Alioquin, ne utilitas monasterij retardetur, præmissam electionem per vos appellatione remota volumus confirmari, & R. juniorem abbatiæ pacifica possessione gaudere, alium verò Custodiam & Prioratum, quę sibi fuerāt à supramemorato prædecessore nostro concessa, non obstante donatione ab H. quondam Abbate facta de ipsis, volumus & mandamus sine contradictione qualibet obtinere. Testes autem &c. Nullis literis præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. Datum Laterani VII. Idus Aprilis.

*In Tertia Collect. à Car.

VV. ABBATI DE DEREFORDIA, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 31. De privilegiorum confirmatione.

REligiosam vitam eligentibus &c. *usque ad verbum* ordo canonicus, qui secundùm Deum & beati Augustini regulam atque Præmonstraten. fratrum institutionem in eodem monasterio &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo prefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, sicut terminorum designat appositio, & molendinum quod Henricus Clericus tenuit, cum pertinentiis suis, & decimam pedagij de Herting. in denariis & in portis, & totam decimam casei sui, præter unam pesam, quæ ad Ecclesiam ejusdem loci dicitur pertinere, & terram de Vura, ex dono Henrici Hosati secundi augmentum terræ & nemoris, scilicet à via Londonien. quæ tendit de Derefordia versùs Sing. usque ad divisam Hamtesir & Suserxię, & capellam de Standena cum pertinentiis suis, & xxxvj. acras terræ in Vulgaston. & molendinum de Hagedebed. cum pertinentiis suis, & decimam domus suæ, scilicet de pane, & carne, & pisce, & terram quam Robertus de Sanda tenuit cum pertinentiis suis. Ex dono Clementiæ uxoris suæ assensu Domini sui xx. sol. censuales in civitate Wintoniæ, & terram de Albedeston. Ex dono Iocelini fratris quondam .. Reginæ unam virgatam terræ in Ecchiete. Ex dono W. de Braosa unum tunellum vini rubei ad Missas celebrandas in villa de Sorahan, & unam salmam. Ex dono H. Comitissæ Gloëcestriæ terras quas T. de Witru. & Matthæus & Robertus tenuerunt, & sedecim acras in essartis de Nutstede. Ex dono Hugonis Hosati duas virgatas terræ in Berithon, cum pertinentiis suis. Ex dono Galfridi Hosati medietatem terræ quam emit de Gualtero de Selca, in Edboldinton. Ex dono Vv. de Suneuverda unam virgatam terræ apud Holt. Ex dono R. de Mesnil & Iordani de Vvalchervilla terram quam Reginaldus filius Vlfi tenuit in Subreton. Ex dono R. Capellani de Saldeford, unum masagium in Geldeford. Ex dono Hugonis de Bernier unum masagium apud Devisas. Ex dono Vv. de Elestede terram de Vvihus. Ex dono Alani de S. Georgio quinque solidatas redditus in manerio de Tradinchon. Ex dono Vvalteri Hosati terram de Scartorp. Sanè novalium &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum &c. Ad hæc, præsenti decreto statuimus, ne quis vos &c. Prohibemus insuper ut infra fines &c. In parochialibus autem &c. Chrisma verò &c. Licitum &c. Cùm autem generale interdictum &c. Sepulturam præterea &c. Paci quoque &c. Libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apost. auctoritate & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, VI. Idus Aprilis, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno II.

CORCAIEN. EPISCOPO, ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 32. De confirmatione privilegiorum.

EX injuncto nobis apostolatus officio &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis & libertatibus intra & extra civitatem. Ecclesiam S. Mariæ in monte, & Ecclesiam beati Michaelis, & cœmiterium in quo positæ sunt, & atria circumquaque posita. Ecclesiam S. Nessani, Ecclesiam S. Brigidæ, Ecclesiam S. Sepulchri, Ecclesiam S. Iohannis in civitate, Ecclesiam S. Trinitatis, & Ecclesiam S. Petri in civitate, cum molendino Corcaiæ, quod est inter insulam & rupem, cum piscatura Vadubgaill, & piscaturam Macmoelpoil, & ceteras piscaturas juratas Ecclesiæ tuæ cathedrali S. Barri, Achadnanhos, Dunculinn, Clochan, Nahulain, Duoles, Vchonduban, Balinagerranach, Ardachad, Baliugiphan, Baliudunchada, Lesnaedenan, Balufobedi, Cellmagimchrinn, Duobetheig, Lesadhdibeccam, Celludri, Cellcroman, Cellcul, Ardinor, Durusguill, Cellescop, Mellan, Cellescoplappan, Cellcunran, Cullecha, Dubtulach, & alias terras S. Barri in Vturp, & totum Vmacciar, in terris, Ecclesiis, aquis, & possessionibus. Terram sancti Barri in Ciarrigi, in Ispich, cum pertinentiis suis. Rosbech, Cellnaclerech, Cellimeclan, Aesgabri, Hucubmachino, Cellinellaig, Cullen, cum pertinentiis suis. Nochoengbail, Cennsali,

cum

cum pertinentiis suis. Techsachsan, cum pertinentiis suis. In Iseoganan, Cell Mœsenoch Cellbrogan, Cellmathnain, Midisel, Achadmeleitig, Cellsinchill, cum pertinentiis suis. Techmolaggi cum pertinentiis suis, Domnachior, Cellsaeleah, Ciseicerum, cum pertinentiis suis. Inisduni cum pertinentiis suis. Magalaid, Glennberchin, Cellarchadangli, Acchaddun, cum pertinentiis suis. Cellmugana, Cluamechi, Cellcillin, Cellcohi, cum suis pertinentiis. Scol cum suis pertinentiis. Celloran, Cellmolaggi, Cellmua, Durrus cum pertinentiis suis. Insscuingi cum suis pertinentiis. Cellmochomoc, Cellechdach, Cellmana, Cellchatthigern, Cellmacceogam, Dramdalach, Fanlobais, Magatia, Dissaert, Saergussa, Cennech, Cluannached, Dunusci, Cennmugi, Magalaid, Disert mort cum pertinentiis suis. Disertanaeda cum pertinentiis suis. Rathen cum pertinentiis suis. Claennabur cum pertinentiis suis, cum Cennmugi, & aliis pertinentiis suis, Athbruanni, Ardmacchfaelan, Tulachrata, Cellia, Cluanpruches, Corcachbet & Archadfadda. Prohibemus insuper ne interdictos &c. Præterea libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva in omnibus apost. sedis auctoritate, & Casselen. Archiepiscopi debita reverentia. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, II. Idus Aprilis, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCIX. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno II.

EPISCOPI ET POTESTATIS Castellanensis ad Papam.

Epist. 33. Minuunt tributum, Pontificisque opem postulant adversùs Aretinos.

PIo Patri & Domino Innocentio divina gratia sanctæ Rom. Ecclesiæ Summo Pontifici R. Castell. Ecclesiæ humilis servus, & Bonus Comes civitatis Castell. Potestas, cum ejusdem terræ majoribus & minoribus, debiti obsequij devotissimum famulatum. Cùm pristinâ memoriâ terra nostra, immo vestra, ad patrimonium S. Rom. Ecclesiæ communi ac privato jure spectare noscatur, & nuper sanctitatis vestræ solicitâ curâ antiqua statuta inde sint innovata, dignum duximus ad præsens debitum canonem, scilicet per unamquanque domum denarium, colligere, & in signum nostræ fidei per præsentium latorem nobilem virum ad pedes vestræ sanctitatis dirigere: cujus facti humilis devotio nos corroborat, & in quibus indigemus à sanctitate vestra protectionem quærere confortat. Aretini cives, nobis aliis proximiores, Castellan. episcopatus fines invadere conantur; & cum Marchionibus confœderati, qui contra præceptum vestrum de destructione montis sanctæ Mariæ acriter doluerunt, aliud castrum Castellan. Ecclesiæ expugnare, & memoratum montem post Pascha reficere ordinaverunt. Subveniat ergo famulis suis vestræ sanctitatis benignitas, & jamdictos Aretinos ab hujusmodi vexationibus imperiosè compescat; & adjacentes vicinos, scilicet Perusinos, & Massanos, ut nobis subveniant, vestræ paternitatis providentia, si placet, inducat.

EBREDVNEN. ARCHIEPISC.

Epist. 34. Vt Vencien sem Episcopum publicè excommunicatum denuntiet.

SIcut nobis tua fraternitas suis literis intimavit, cùm bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster tibi & ven. fratribus nostris Dignen. & Senecen. Episcopis dedisset firmiter in mandatis ut pro enormibus quæ sibi de Vencien. Episcopo fuerant nuntiata, ipsum, si rei veritas taliter se haberet, ab officio beneficióque suspensum, ad sedem apostolicam mitteretis, vos diligenter quæ vobis injuncta fuerant exequentes, cùm illis & deterioribus præfatum Episcopum inveneritis maculatum, præcepistis eidem ut suspensus apostolico se conspectui præsentaret: qui neque ad Ecclesiam Romanam accessit, neque propter suspensionem episcopatum desiit ordinare. Nolentes autem ut quæ, de mandato maximè apostolicæ sedis, à venerabilibus fratribus nostris rationabiliter disponuntur, alicujus debeant temeritate convelli, fraternitati tuæ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus præfatum Episcopum, qui suspensionis sententiam in se latam observare contempsit, excommunicatum publicè nunties, & facias ab omnibus arctiùs evitari, donec ad præsentiam nostram cum tuarum testimonio literarum accedat redditurus, si poterit, de suis actionibus rationem; cui, volente Domino, in nostra & fratrum nostrorum præsentia sua justitia respondebit. Datum Laterani VI. Idus Aprilis.

AVINIONEN. ET TRISCASTR. Episcopis.

Epist. 35. Vt Templarios oratorium sibi construere patiantur.

CAusam quę inter dilectos filios fratres militiæ Templi ex una parte, & Præpositum & Canonicos Sistaricen. ex alia, super constructione oratorij vertebatur, super qua post commissiones plurimas ab apostolica sede obtentas, à venerab. fratrib. nostris Dien. & Dignen. Episcopis & dilecto filio Abbate de Boscaldun fuerat sententia promulgata, utraque parte in nostra præsentia constituta, dilectis filiis G. sanctæ Mariæ trans Tyberim Presbytero & H. sancti Eustachij Diacono Cardinalibus commisimus audiendam: qui, auditis utriusque partis rationibus, nobis & fratribus nostris fideliter quæ audierant retulerunt, in scriptis allegationes partium præsentantes. Nos autem auditis omnibus & diligenter inspectis, cum fratribus nostris deliberato consilio, quia durum admodum videbatur quòd privilegia felicis recordationis Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum & nostra concessa Templariis debita firmitate carerent, volentes quòd & privilegia tam prędecessorum nostrorum quàm nostra illibata serventur, & sententia prædictorum judicum, quæ per bonæ memoriæ Celest. Papam prædecessorem noscitur confirmata, in sua remaneat firmitate, taliter duximus super ipso negotio statuendum, ut Præpositus & Capitulum Sistaricense, si voluerint, à Templariis sufficientem infra duos menses recipiant cautionem quòd de oratorio illo damnum aut præjudicium matrici Ecclesiæ nullatenus generetur; & sic, secundùm quod in eorum habetur privilegiis, habeant facultatem præfatum oratorium consummandi. Quòd si fortè prædicti Præpositus & Canonici cautionem ipsam non duxerint admittendam, ut sic latæ sententiæ pareatur quòd privilegiis indultis minimè derogetur, Templariis ipsis auctoritate dedimus apostolica potestatem, ultra locum illum in quo construere inceperunt, sicut per sententiam est inhibitum ne ulteriùs in ipso procedant, ubicunque maluerint, duntaxat in suo solo, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, juxta privilegiorum suorum tenorem oratorium fabricandi. Inde est quòd fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus præfatos Præpositum & Canonicos, ut sibi & Sistaricen. Ecclesiæ à Templariis præcaveant, ut prædiximus, & constructionem oratorij jam incepti non impediant, moneatis attentiùs, & inducere procuretis. Quod si facere fortè noluerint, ne Templarios super constructione oratorij ultra locum illum (ut superiùs est distinctum) contra concessam eis libertatem à nobis impedire præsumant, ipsos per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo, compellatis. Datum Laterani VI. Idus Aprilis.

BVRDEGALEN. ARCHIEPISC. Agennen. Episcopo, & Abbati Sylvæ majoris.

Epist. 36. Vt in Ecclesia Vasatensi tot instituatur Canonici, quot licebit per facultates Ecclesiæ.

EX parte venerabilis fratris nostri Vasaten. Episcopi fuit in audientia nostra propositum quòd cùm in novitate promotionis suæ de ordinatione Vasaten. Ecclesiæ tractatus inter ipsum & Canonicos haberetur, per mendacium confinxerunt quòd in ipsa Ecclesia non fuerant ab antiquo nisi decem & octo præbendæ, nullam ei super hoc scripturam authenticam exhibentes, & falsis persuasionibus ejus animum induxerunt ut super statuendo numero decem & octo Canonicorum, qui tamen essent in Ecclesia residentes, & ibidem assiduè deservirent, suum præberet assensum; & licèt proventus ipsius Ecclesiæ xxiv. Canonicis congruè sufficere valeant, non etiam sunt xij. Canonici qui Ecclesiæ servitium suum impendant; & iidem lucrum suum potius quàm Ecclesiæ commodum attendentes, ut proventus Ecclesiæ in suos usus convertant, in substituendis Canonicis nec volunt nec student esse concordes. Quoniam igitur quod per fraudem vel mendacium obtinetur, effectum habere non debet, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus, si præmissis veritas suffragatur, non obstante constitutione prædicta super numero xviij. Canonicorum facta per fraudem in Ecclesiæ detrimentum, secundùm quod Ecclesiæ poterunt sufficere facultates, sub convenienti numero Canonicos eligi absque appellationis obstaculo & instituti faciatis; qui continuam ibidem residentiam facientes, devotum in ea Domino exhibeant famulatum; districtiùs compescentes, si qui vobis super his te-

merè præsumpserint refragari. Nullis literis &c. Quòd si omnes &c. Datum Laterani II. Idus Aprilis.

PH. MEDIOLANENSI *Archiepiscopo.*

Epist. 17. Quæstio inter eum & Abbatẽ sancti Donati de Scozula sententiando diffinitur. Cap. Inter dilectos. *De fide instrumentorũ.*

INter dilectos filios Gerardum Abbatem sancti Donati de Scozula ex una parte nomine monasterij, & W. Balbum Mediolanen. Canonicum procuratorem tuum nomine Mediolanen. archiepiscopatus ex altera, super subjectis articulis diù fuit in nostro auditorio litigatum. Petebat siquidem dictus Abbas nomine monasterij sancti Donati de Sexto à præfato procuratore tuo nomine Mediolanen. Ecclesiæ restitui monasterio memorato portum Scozulæ sive Sexti, cum honore, districtu, & jurisdictione præfati loci & castellantiæ, dicens ad monasterium hæc omnia pertinere, hoc ipsum dicens de hominibus qui habitant in curte Baveni, & tenent res monasterij memorati, scilicet in Gralia, Carpuneno, Vesterpeno, Cadempleno, Baveno, & Insula superiori, Bolgerate, ac Lisia. Petens etiam ut Mediolan. Archiepiscopus cessaret ab inquietatione hominum qui habitant in loco Baveni super manso de Curte, de quibus monasterium obtinuerat in judicio possessorio per sententiam Episcopi Veronen. Item ut cessaret ab inquietatione vicariorum, id est, communium & terrarum in territorio Sexti sive Scozulæ & in ejus castellantia positarum, ab inquietatione quoque albergariæ prædicti loci Scozulæ sive Sexti, & illius etiam castellantiæ. Rursus, ut non inquietaret monasterium antedictum in possessione vel quasi possessionem piscariæ totius aquæ Ticini usque ad raviam Castelleti, vel Pigaroli. Et hæc omnia petebat cum omnibus fructibus inde perceptis, salvo in omnibus jure addendi, vel minuendi: satagens multipliciter comprobare omnia quæ præmissa sunt, ad suum monasterium pertinere. Primò per privilegiũ Luitardi Comitis quondam Episcopi Ticinensis, qui monasterium ipsum fundaverat, & ei quæ præmissa sunt donaverat universa. Secundò per instrumentum sententiæ Asperti quondam Mediolan. Archiepiscopi, quam ex delegatione Lodoici Imperatoris tulit pro monasterio sæpedicto super his contra * Nottingum præfati Luitardi nepotem, qui super eis molestabat monasterium. Tertiò per privilegia Rom. Imperatorum, & præsertim Henrici, qui præmissa omnia monasterio confirmabant & conferebant. Quartò per instrumenta locationum quas fecerant diversis personis Abbates monasterij memorati. Testes quoque produxerat, per quos nitebatur probare quòd monasterium à * sexaginta annis infrà & à quinquaginta annis & suprà tenuerat & possederat omnia supradicta, & quòd fama publica erat ea omnia præfato monasterio à jamdicto Luitardo fuisse donata. Sed contra privilegium * donationis à præfato procuratore tuo multa fuerunt objecta. Primò, quia ibi maximè apparebat consumptum, ubi potuisset falsitas faciliùs deprehendi, videlicet in annotatione indictionis. Secundò quia cùm charta vetustissima videretur, recentior apparebat scriptura, tanquam non illo tempore facta fuisset. Tertiò, quia falsum sigillum vitiosè videbatur appositum, eò quòd à media parte sigilli apparebat quædam imago, non cum mitra in capite, sed cum pileo, nec induta pontificalibus, sed regalibus, tenens in manu non baculum pastoralem, sed quasi sceptrum regale, cujus facies non apparebat integra, sed dimidia, tanquam in alia medietate * respiceret aliam, quæ tamen tota vacua remanebat; sed quædam imago videbatur ex ea fuisse deleta, quia cera in ea parte nec in colore nec in planitie reliquæ parte similis apparebat. unde non Episcopi, sed Imperatoris, videbatur fuisse sigillum, quod in una medietate Cæsaris imaginem exprimebat, & in altera medietate præsumebatur vel filij vel conjugis imaginem habuisse. Nam & in ipso sigillo nullæ aliæ literæ apparebant, nisi quæ nomen proprium cum hac adjectione *Dei gratia* designabant. Sed cùm proprium nomen ipsius Episcopi fuerit Luitardus, in nomine proprio, quod exprimebat sigillum, deletæ fuerant duæ literæ, secunda, quæ fuerat inter L & T, & sexta, quæ fuerat inter R & V; ita quòd si secũda fuisset O, & sexta fuisset I, proculdubio non Luitardus sed Lotarius legeretur. Quod etiam inde * cognosci poterat, quia secundùm dispositionem aliarum literarum inter L & T non erat spatium nisi quod potuisset unam literam continere, cùm secundum integritatem hujus nominis *Luitardus*, inter L

*In Tertia Collect. XL. errore librarij haud dubiè.

*In Tertia Collect. donatoris

*In Tertia Collect. reciperet

*In Tertia Collect. conici

Vide suprà lib. 1. epist. 37.

*In Tertia Collect. A.

& T, duæ literæ sint diversæ. Præterea, inter R & V tam modicum erat spatium, ut in eo non hæc litera D, quæ majus occupat spatium, sed hæc litera I, quæ minimum occupat, videretur formata fuisse. Rursus, cùm cera sigilli ab interiori parte vetustissima esset, cera quæ posita erat ab exteriori parte, quasi ad conservationem sigilli, recens erat & mollis. Quod cùm diligenter investigatum fuisset, certo certiùs est compertum quòd sub vetusto sigillo charta fuerat perforata, & per glutinum novæ ceræ, quæ fuerat posita exteriùs quasi ad conservationem sigilli, vitiosè fuit ipsi chartæ conjunctum. Eadem falsitatis specie, per vitiosam videlicet appositionem sigilli, cetera ferè privilegia Rom. Imperatorum, præter privilegium Henrici, vel falsa reperta sunt, vel falsata. Sed & ipsum Henrici privilegium ad fidem astruendam non videbatur sufficere: quia nec erat publica manu confectum, nec sigillum habebat authenticum, eò quòd erat ex media ferè parte consumptum, nec plus de nomine proprio, nisi ultima medietas, videlicet *ius* nec de ceteris literis nisi hæc adjectio, *Dei gratia*, comparebat; ita quòd ex literis ipsis non magis poterat comprobari fuisse sigillum Henrici quàm Lodoici. Instrumentum quoque sententiæ multis modis inveniebatur suspectum: tum quia quædam in ipso apparebant lituræ, tum quia subscriptio notarij videbatur alterius manus fuisse quàm conscriptio instrumenti; cùm tamen notarius in subscriptione profiteretur se instrumentum manu propria conscripsisse. Litera quoque recentior videbatur quàm charta, & aqua videbatur encaustum infectum, ut antiquius appareret. In omnibus etiã imperialibus privilegiis, quæ posteriora fuerant, nulla prorsùs est habita mentio de illa sententia: quamvis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luitardi, qui dicebatur donationem fecisse. Porrò si legitimum esset & verum instrumentum sententiæ, per illam tamen sententiam nullum Mediolan. archiepiscopatui præjudicium poterat generari, cùm ipsa sententia lata fuerit inter alios, & res inter alios acta alij non præjudicet, nec attestationes quæ continebantur in instrumento sententiæ, per quas legitima donatio Luitardi videbatur esse probata, poterant eidem archiepiscopatui nocumentum aliquod irrogare, cùm inter alias personas & in alio judicio receptæ fuissent. Ceterùm memoratum Henrici privilegium, quod non solùm confirmationis sed etiam donationis videbatur fuisse, unde rerum dominium donatarum intelligi fortè poterat monasterio acquisitum & traditum, quamvis ex forma petitionis, quæ in ipso privilegio declaratur, & quibusdam aliis verbis quæ ponuntur in ipso, confirmatorium tantùm videretur fuisse, ut tamen intelligatur eo modo quo magis posset valere, distinguendum utique videbatur, ut idem Henricus alia donaverit, & alia confirmaverit, cùm eadem legitimè nequivissent & confirmari pariter & donari; confirmari, tanquam priùs habita, & possessa; donari, tanquam tunc tradita, & concessa. Donaverit inquam illa quæ ipse intra trium miliarium spatium monasterio concedebat. Confirmaverit autem quæ priùs ipsi monasterio concessa fuerant & donata, inter quæ illa continebantur quæ deducta sunt in judicium. ac per hoc illa non poterant intelligi per privilegium illud donata, sed confirmata, cùm juxta legitimas sanctiones, quod meum est, ex alia causa meum fieri non possit, nisi desierit esse meum; præsertim cùm pars monasterij * nixa fuerit comprobare, tum per privilegium concessionis, tum per instrumentum sententiæ, quòd illa legitimè fuerint à Luitardo donata, & illi donationi per totum judicium est innixa. unde post donationem hujusmodi eadem eidem non poterant redonari. Cùm ergo confirmatorium tantùm extiterit, saltem quoad illa quæ deducta sunt in judicium, si principale non tenuit, nec accessorium quod ex eo vel ob id dignoscitur esse secutum. Pari modo cetera privilegia Rom. Imperatorum, etiamsi vera fuissent, & sine suspicione, ad probationem tamen invalida probarentur. Per instrumenta verò locationis nec est utcunque probata proprietas, nec etiam plenè possessio; cùm juxta legitimas sanctiones ad probationem rei propriæ, sive defensionem, non sufficiat facta locatio. Licèt autem his & aliis modis sæpedictus procurator tuus intentionem Abbatis videretur elidere, cautúmque sit in jure civili quòd actore non probante, is qui convenitur, etsi nihil præstiterit, obtinebit; ad ostendendam tamen evi-

*In Tertia Collect. vide

dentiùs juſtitiam tuæ partis, per teſtes videbatur probare quòd Mediolanen. Archiepiſcopus omnia quæ præmiſſa ſunt à ſexaginta annis infrà poſſederat inconcuſsè. Verùm contra præſcriptiones hujuſmodi dictus Abbas interruptionem medij temporis civilem pariter & naturalem objecit. Olim enim Gozovio quondam Comite à Federico Imp. ſuper his judice delegato, cùm poſt citationes legitimas Mediolan. Archiepiſcopus ſe contumaciter abſentaſſet, pro monaſterio fuit lata ſententia, & ipſius nomine corporalis poſſeſſio aſſignata, quam per ſex annos & ampliùs habitam
An. 1162. in bello Mediolan. aſſerebat amiſſam. per quod allegabat præſcriptionem civiliter & naturaliter interruptam. Porrò ad exceptionem præmiſſam ſæpedictus procurator tuus taliter replicabat, quòd bonæ memoriæ Io. Anagninus ſanctæ Mariæ in porticu Diac. Cardinalis, poſtea ſancti Marci Preſbyter, & tandem Epiſcopus Prænestinenſis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, attendens quàm barbarica feritate & inſatiabili odio Eccleſiam & civitatem Mediolan. Federicus Imperator funditus vellet evertere, atque in ſupremam redigere ſervitutem, quicquid ipſe vel aliquis judex ſeu miniſterialis ejus in Eccleſias, Clericos, vel cives Mediolan. ſtatuerant tempore illo, in irritum revocavit. cujus factum felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter approbans, confirmavit. unde quod à præfato Comite factum fuerat in odium Mediolanenſium, quos dictus Imperator acriùs infeſtabat, Mediolanenſi Eccleſiæ præmiſſa ratione non poterat præjudicium generare. Porrò rationem hujuſmodi pars adverſa frivolam reputabat, cùm factæ cauſæ nulla juris conſtitutione fieri poſſint infectæ. Cùm autem ſuper his quæ præmiſimus in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia fuiſſet diutiùs litigatum, quia legitimè probatum non fuerat ea quæ petebantur ad monaſterium pertinere, de communi fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione ipſius præfatum procuratorem tuum nomine tuo & Mediolan. Eccleſiæ ſententialiter duximus abſolvendum: quoniam cùm obſcura ſunt jura partium, conſuevit contra eum qui petitor eſt judicari. Super manſo verò de Curte Baveni, quod ab antedicto Epiſcopo Veronen. fuit ipſi monaſterio per diffinitionis calculum in poſſeſſorio judicio attributum, nos quoque eidem cœnobio procuratorem ipſum nomine tuo & Mediolanenſis Eccleſiæ in petitorio judicio auctoritate judiciaria condemnamus, cũ liquidò ſit probatum quòd dictum monaſterium manſum ipſum longiſſimo tempore quietè poſſedit, in ea parte perpetuum ſibi ſilentium imponentes. Ceterùm auctoritate apoſtolica diſtrictiùs inhibemus ne tu vel tuorum quilibet ſucceſſorum ad res & poſſeſſiones & jura prædicti monaſterij manus extendat, præter id quod de portu, honore, diſtrictu, & juriſdictione à nobis eſt ſententialiter diffinitum. Nulli ergo &c. abſolutionis, inhibitionis, & diffinitionis &c. Datum Laterani XVI. Kal. Maij.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt G. Abbati de Scozula.

CONVENTVI DE CONCHIS.

Epiſt. 38. Quæſtio inter eos & Abbatem monaſterij de Conchis ſententiando diffinitur. Cap. Cùm ſuper. De off. jud. deleg.

CVm ſuper abbatia monaſterij veſtri inter vos & S. quondam Abbatem olim fuiſſet quæſtio diutiùs agitata, partibus tandem ad noſtram præſentiam accedentibus dilectum filium noſtrum H. ſancti Euſtachij Diac. Card. dedimus auditorem: in cujus præſentia pro ipſo S. taliter fuit allegatum, quòd cùm dilectus filius noſter I. tt. ſanctæ Pudentianæ Preſbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, intraſſet Normanniam, & ſuper ſtatu ipſius abbatiæ cum Abbate ac fratribus inquiſitionem habuerit diligentem, nihil reprehenſione dignum invenit ibidem; ſicut ex literis bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri evidenter apparet, quibus ipſius Cardinalis confeſſio eſt inſerta. Eo verò poſtmodum ab ipſo monaſterio recedente, literæ ipſius ad dilectos filios Troarnenſem Abbatem & Priorem ſanctæ Barbaræ fraudulenter obtentæ fuerunt ſuper inquiſitione Abbatis & totius monaſterij facienda, nulla data inquiſitoribus poteſtate in Abbatem aliquid ſtatuendi, quemadmodum ex teſtimonio ejuſdem Card. colligitur evidenter. Prædictis ergo inquiſitoribus accedentibus ad monaſterium memoratum, & volentibus fines mandati excedere in facienda inquiſitione, juris ordine non ſervato, idem Abbas, antequam inquiſitio ſortiretur effectum, ſedem apoſt. appellavit, & quamvis iter arripuiſſet ad

Rom. Ecclesiam veniendi, dicti tamen inquisitores, nec appellationi rationabiliter interpositæ neque ipsius absentiæ vel excusationibus aliquibus deferentes, destitutionis in eum sententiam contra juris ordinem promulgarunt, licèt non pronuntiandi potestas eis esset concessa, sicut ex multorum Prælatorum litteris liquidò declaratur. Memorato igitur Abbate ad dicti prædecessoris nostri præsentiam accedente, postquam de inordinata destitutione sua eum reddidit certiorem, omnibus irritatis quæ contra juris ordinem à dictis inquisitoribus fuerant ordinata, eundem Abbatem sententia sua restituit, executione sola venerabili fratri nostro Episcopo & dilectis filiis L. & H. Archidiaconis Ebroicensibus demandata. Die verò à solo Episcopo partibus assignata, & ad terminum utraque partium veniente, cùm expectaret Abbas restitutionem fieri sibi secundùm apostolici mandati tenorem, eam non potuit obtinere; quin potiùs precibus, minis, & terroribus eum Episcopus inducere laboravit ut in ipsum, non super restitutione facienda, quod erat principale negotium, compromitteret, sed super executione tantummodo differenda. & quoniam pars adversa cum armis illuc accesserat & multitudine armatorum, factum est quòd in dictum Episcopum, sicut præmissum est, compromisit, fide in manu ipsius præstita, & restitutionis literis depositis apud eum, non tradendis parti adversæ, sed diligenter servandis, & restituendis sibi tempore opportuno. ipse verò Episcopus contra id quod promiserat venire non metuens, adversariis Abbatis literas restituit memoratas. sícque compromisso ex parte ipsius Episcopi & adversariorum pariter violato, monachi bonæ memoriæ Melioris tt. sanctorum Iohannis & Pauli Presbyteri Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legati, præsentiam adeuntes, ad I. quondam Rothomagen. Decanum super gravamine compromissi commissionis litteras impetrarunt. ad cujus primam citationem monachus à dicto Abbate transmissus captus fuit ab adversariis, & vinculis ferreis mancipatus. ad secundam verò citationem idem Abbas accedēs, per impressionem coactus fuit compromittere in Decanum, non super abbatia, de qua sub eo nulla quæstio vertebatur, sed pro quibusdam bladi redditibus minuendis. Parte autem altera super compromisso servando fidem, sicut convenerat, non servante, dictum S. iterum oportuit ad sedem apostolicam laborare: ubi à nobis tam super principali quàm incidenti etiā quæstione ad venerab. fra. nost. Lexovien. Episcopum & dilectum filium Abbatem Vallis Richerij literas impetravit ut super his quæ nobis fuerant intimata studerent elicere veritatem, & statuerent quod secundùm Deum viderent rationabiliter statuendum, juris ordine per omnia observato: ita quòd alter sine altero adesse nolente, vel etiam non valente, mandatum apostolicum adimpleret, mentione facta in literis ipsis de fide violenter, sicut idem S. asserebat, extorta, & non super monasterio abjurando, sed restitutione, ut dictum est, tantummodo differenda; ne, his omissis, tacita veritate commissio videretur obtenta. Partibus verò coram delegatis judicibus constitutis, pars illius quem dixit intrusum, præfatum Episcopum duabus de causis sibi dixit esse suspectum; tum quia superEcclesia quandam causam habebat cum monasterio memorato; tum etiam quia ipsum à Romana curia redeuntem ad pacis osculum non admisit. unde neque coram illis neque coram illorum altero juri stare voluit, quamvis nihil diceret in Abbatem. sed appellans frustratoriè, se contumaciter absentavit. Verùm dicti executores appellationi, quæ nulla fuerat, minimè deferentes, habito multorum prudentium virorum consilio, sententiam à dicto prædecessore nostro prolatam executioni mandarunt, restituentes prædicto S. abbatiam, & præfato intruso perpetuum silentium imponentes. Cùmque ad eorum ex parte apostolica jussionem diocesanus Episcopus sæpius requisitus ipsum S. in corporalem possessionem inducere recusaret, id exequendum quibusdam Diaconibus mandaverunt: qui nedum quòd admissi fuerunt, verùm per monachos & fautores eorum afflicti verberibus, carcerali sunt custodiæ mancipati. Quapropter in intrusum, monachos, & fautores eorum à delegatis fuit secundùm apostolici mandati tenorem excommunicationis sententia promulgata. Sed ob hoc intrusus & monachi non dimiserunt divina officia celebrare: qui etiam ipso intruso defuncto alium excommunica-

tum eligere præsumpserunt, sicut ex delegatorum literis perpenditur evidenter. Cùmque nec sic possent ad frugem melioris vitæ reduci, sæpedictus S. iter arripuit ad sedem apostolicam veniendi. Sed prævenientes eum nuntij monachorum, de benedictionis munere illi quem elegerant impendendo fraudulenter literas impetrarunt, quas ad partes suas miserunt festinantiùs quàm deberent. Petebat itaque dictus S. monachos ipsos (qui cuidam prædecessorum suorum amputare linguam & oculos eruere præ- Horrenda, si vera. sumpserunt, in alium sedentem ad mensam cum gladiis & fustibus impetum facientes, alium solum in Ecclesia dimittentes Missam celebrare paratum) animadversione condigna puniri, & possessionem abbatiæ plenariè sibi restitui, sicut à dicto prædecessore nostro statutum fuerat, & à delegatis postea judicibus ordinatum, intruso, qui post latam in eum sententiam excommunicationis assumptus fuerat, per silentium perpetuum condemnato. Ceterùm pro vobis ita fuit propositum ex adverso, quòd cùm præfatus I. Cardinalis in partibus illis legationis officio fungeretur, & causam ipsam super dilapidatione ipsius S. & incontinentia pariter præfatis Abbati Troarnen. & Priori sanctæ Barbaræ commiserit terminandam, ipsi cognita veritate, & ordine juris per omnia observato, in eum depositionis sententiam protulerunt, quæ à dicto prædecessore nostro fuit postea confirmata. Ipse autem S. eidem prædecessori nostro, quòd abbatia ipsa injustè spoliatus fuerit, intimavit; præfato Cardinali etiam asserente non fuisse intentionis suæ quòd ad depositionem Abbatis procederent judices delegati: quamvis & hoc esset eis commissum, sicut in eorundem literis reperitur. Vnde sæpedictus prædecessor noster eum non restituit altera parte absente, sed restituendum mandavit Episcopo & Archidiacono memoratis: quia tacitum eis fuerat quòd præfatus Cardinalis dictis Abbati & Priori deponendi etiam concesserit facultatem. Convenientibus igitur partibus ad diem & locum sibi à delegatis sedis apostolicæ assignatum, dictus S. in manu Episcopi, quòd ejus super causa ipsa staret arbitrio, fide data firmavit: qui partes ipsas, ut ad ea quæ pacis sunt intenderent, monuit diligenter: inter quas talis compositio interceſſit, ut dictus S. in perpetuum cederet abbatiæ. quam cessionem ratam delegati judices habuerunt; & idem S. (sicut in delegatorum literis continetur) juramento firmavit se illam firmiter servaturum. Et cùm super restitutione sua duplices literas ejusdem prorsùs continentiæ impetrasset, facta compositione, quam sæpedictus prædecessor noster postea confirmavit, alteras resignavit, alteras retinuit fraudulenter. Processu verò temporis compositione ab eo aliquandiu observata, per jamdictum Meliorem Cardinalem quondam Rothomagen. Decano eandem fecit causam committi; fuitque in ejus præsentia & venerabilis fratris nostri Rothomagen. Archiepiscopi prima compositio innovata, ubi præfatus S. abbatiam denuo abjuravit, & quòd compositionem ipsam deinceps observaret, corporaliter præstitit juramentum, sicut in ipsius Rothomagen. Archiepiscopi literis continetur, & multis posset testibus approbari. Fuerunt autem ista coram Rothomagen. facta, ea præcipuè ratione, quoniam Prioratus quem ipse S. debuit obtinere, in Rothomagen. erat dioceſi constitutus: quem cùm per biennium detinens, inhonestè vivendo ferè omnia consumpsisset, ad alia bona monasterij se violenter extendit. Et tandem ad præsentiam nostram accedens, & quædam de præmissis exprimens, alia verò reticens, ad præfatos Lexovien. Episcopum & Abbatem Vallis Richerij nostras literas reportavit, ut diligenter inquirerent de omnibus veritatem, & statuerent quod justitia postularet. Ipsi verò partibus ad se citatis, quamvis Episcopus pro memoratis causis, & quoniam R. Abbati respondit quòd si posset sibi noceret, esset alteri parti suspectus, & ab eo fuerit recusatus, vellétque coram conjudice, qui suspectus non erat, vel coram arbitris electis à partibus id probare; dicto Abbate Vallis Richerij admittere hoc nolente, ante ingressum causæ fuit ab illis duobus postmodum appellatum, ipsi nihilominus eundem S. restituendum sententialiter decreverunt, adversario ejus super abbatia perpetuum silentium imponentes. Cùm igitur quæ præmissa sunt & alia quædam prædictus Cardinalis nobis & fratribus nostris prudenter & fideliter retulisset, (quia constitit nobis per literas

judicum prædictorum Episcopi & Archidiacon. Ebroicen. quibus super restitutione ipsius S. à dicto prædecessore nostro fuerat causa commissa, de utriusque partis assensu compositionem sub eo tenore factam fuisse quòd Prioratus sancti Stephani cum omnibus pertinentiis suis & alia quædam sibi concessa fuerunt, dum viveret, possidenda, & ipse à lite spontanea voluntate recessit, & instrumenta sua fracto sigillo, quo usus fuerat, in manibus eorundem judicum resignavit, & quòd abbatiam abjuraverit memoratam, ex literis jamdicti Rothomagen. Archiepiscopi perpendimus evidenter) nolentes per nos, qui punimus perjuria, viam perjuriis aperiri, cùm & ipse recipiendo compositionem hujusmodi renuntiaverit abbatiæ, communicato fratrum nostrorum consilio ab impetitione ipsius S. vos & monasterium vestrum absolvimus, perpetuum ei super quæstione ipsa silentium imponentes. non obstante quod factum est ab ultimis delegatis; cùm ex his appareat evidenter ipsos, (ut de aliis taceamus) si eis de præmissis constitit, minùs legitimè processisse, restituentes illum qui non habebat jus aliquod repetendi. Et quamvis solus Abbas, antequam appellaretur ab eo, juxta formam literarum nostrarum procedere potuisset: quia tamen ex eo quòd cum ipso Episcopo interlocutus est, appellationem non tenuisse de jure sine ipso, dum posset & vellet negotio interesse, per consequentiam confessus est se non posse mandatum apostolicum adimplere, nec suæ intentionis extitit ut sine conjudice suo aliquid diffiniret, & cum eo, qui jam judex esse desierat, aliquid super præmisso negotio rite disponere non valebat, voluntate ac potestate sibi mutuò adversantibus, cùm noluerit quod potuit, & quod voluit adimplere nequiverit, quod à duobus factum fuit, effectum de jure non potuit obtinere. Nulli ergo &c. Datum Laterani Idibus Aprilis.

LOCEDIEN. ABBATI.

Epist. 39. Vt pacem inter Placentinos & Parmenses facere laboret.

CVm plenitudo legis secundùm Apostolum sit dilectio, profectò dissensio divinæ legis hominem constituit transgressorem: quæ sæpius ex odij radice procedit, & eliminatis virtutibus, copiam generat vitiorum; dum unus ut in alterum suas injurias vindicet, dum ut de inimico triumphet, nec divinam offensam, nec homicidij crimen, nec reatum perjurij expavescit. Hæc enim naturalis legis jura confundens, quod sibi non vult, alij per violentiam nititur irrogare. Hæc dum persequitur proximũ, nec Deum nec proximum diligere comprobatur. Qui enim non diligit fratrem quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Hujus autem incommoditates pleniùs Veritas, quæ mentiri non novit, attendens, in Evangelio protestatur, *Omne* (inquiens) *regnum in se ipsum divisum desolabitur, & domus supra domum cadet.* Ceterùm, quamvis in libro scripturæ satis dissensionis incommoda prænotentur, manifestiùs tamen diligenter inspicientibus in libro experientiæ quotidianæ patebunt. Nam (ut non longè petantur exempla) quot ex dissensione quæ inter Placentin. & Parmen. super burgo sancti Domnini vertitur, mala contigerint, quot sint pericula (nisi Deus aliter providerit) proventura, tua discretio non ignorat. Ecce enim invicem sanguinem suum sitiunt, & esuriunt mutuò stragem suam: nec sufficit utrisque per se contra alteros dimicare, sed universam Lombardiam commoverunt ad arma & alteri, cum universis fautoribus suis, alteris & omnibus eorum complicibus generale prælium indixerunt. Quia verò nos, licèt insufficientibus meritis, vicem ejus tenemus in terris qui nascens ex virgine, per cœlicos cives pacem bonæ voluntatis hominibus nunciavit, & resurgens, & ascensurus in cœlum, pacem legavit discipulis, ut & ipsi ejus imitantes exemplum, pacem aliis prædicarent, ne si ventum fuerit ad conflictum, multis hinc morientibus fiat hæc dissensio immortalis, ne etiam præter stragem corporum incurrant insuper periculum animarum, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus, & in virtute obedientiæ sub quantacunque possumus districtione præcipimus, quatenus cum venerabilibus fratribus nostris Mediolan. Archiepiscopo, & Vercellen. Bergomen. Lauden. Brixien. Cremon. Regin. Placentin. & Parmen. Episcopis, quibus super hoc etiam scribimus, per te, & alios quos ad hunc necessarios cognoveris esse tractatum, ad eorum concordiam & pacem intendas, & ut imminentia mala vitentur,

tur, indefesso studio & solicitudine diligenti procures; ita quòd apud Deum æternæ retributionis mercedem, & apud nos dignas gratiarum actiones valeas promereri. Si verò desuper datum non fuerit ut per admonitionem & exhortationem ipsorum & tuam impleri valeat quod mandamus, tu per excom. Potestatum, Consulum, & Consiliariorum, & principalium fautorum tam Placent. quàm Parmen. ipsos Placen. & Parm. ad subeundum judicium nostrum sufficientissima in manibus tuis hinc inde præstita cautione, vel Parmen. ut burgum ipsum nomine nostro in manibus tuis tenendum assignent restituendum per nos eis quibus de jure fuerit assignandum, omni occasione, excusatione, dilatione, appellatione, & recusatione cessantibus, nostra fretus auctoritate compellas; & eis insuper commineris, quòd nisi mandatis paruerint apostolicæ sedis, manus nostras super eis curabimus aggravare. Quòd si competentiorem modum, dum tractaveris super his cum partibus, poteris invenire, secundùm eum procedere non omittas. Novit enim Dominus, qui renum & cordium est scrutator, quòd super hoc ex puritate procedimus, non ut alterutri partium cum alterius dispendio placeamus, sed ut officij nostri debitum exequentes, sopiamus dissensionem ipsam concordia, vel judicio terminemus; cùm in simili casu Reges & Principes, sicut te latere non credimus, ecclesiastica districtione duxerimus compellendos. Cùm enim inter alias orbis provincias præsertim simus de Lombardiæ statu soliciti, communi Lombardorum utilitati consulere cupimus, & gravaminibus præcavere; ne si (quod absit) inter se processerint ad conflictum, præter alia pericula, strages exinde non modica subsequatur. Sufficienti verò cautione ab utraque parte quòd judicio vel mandato nostro pareat, & à Parmen. possessione receptis, si per publicam famam vel alias legitimè tibi constiterit Parmen. ipsos possessionem temeritate propria Placentinis per violentiam abstuliſſe, possessionem ipsam restituas Placentinis, cùm id ordo juris exposcat; ita tamen quòd priùs tibi sufficienter caveant, ut si quid postmodum propositum fuerit, mandato nostro sint & judicio parituri. Datum Laterani V. Kal. Maij.

VV. REMEN. ARCHIEPISC. sanctæ Sabinæ Cardinali.

Epist. 40. Quòd absolvat Comitem Flandriæ ab excõmunicatione, & terram ejus ab interdicto.

CVm ex injuncto nobis apostolatus officio simus secundùm Apostolum sapientibus & insipientibus debitores, & omni petenti justitiam facere teneamur, mirum esse non debet aliquibus vel molestum, si ad ea corrigenda quæ noscuntur contra justitiam attentata, manum apostolicæ correctionis apponimus, & ad juris tramitem studemus, sicut convenit, revocare. Sanè ad audientiam nostram dilecto filio nobili viro B. Comite Flandrensi significante pervenit, quòd cùm olim apud Vernonem cum carissimo in Christo filio nostro illustri Rege Franciæ quasdam conventiones iniisset, quas se promisit juramento interposito servaturum; quia tamen homines suos inducere non potuit ad observationem ipsarum, ab ipso Rege postulavit absolvi: qui eum apud Compendium, coram multis viris prudentibus & discretis, ab ipsis denuntiavit conventionibus absolutum. Cùmque postmodum idem Rex instrumentum super conventionibus ipsis confectum, quod penes se post factam absolutionem retinuit, feciſſet felicis recordationis Celestino prædecessori nostro cum literis testimonialibus præsentari, absolutionis prædictæ non habita mentione, ipse prædecessor noster conventiones illas auctoritate apostolica confirmavit, & præcepit inviolabiliter observari. Postmodum verò cùm per insinuationem præfati Comitis & virorum religiosorum testimonium, qui absolutioni factæ interfuisse dicuntur, eidem prædecessori nostro de absolutione illa plenius constitisset, ipse præfatum Comitem tam à conventionibus ipsis, sicut eas ipsi memoratus Rex asseritur remisisse, quàm à juramento super earum observatione præstito, confirmatione sedis apostolicæ seu literis aliis nequaquam obstantibus, reddidit penitùs absolutum; sicut in rescripto ejusdem absolutionis sigillis dilectorum filiorum nostrorum Electi, Præpositi, Decani, & Capituli Cameracensis, & de Gamberon, sancti Dionysij, sancti Gilleni, de Crispinio, de sancto Amando, de sancto Iohanne de Vallencenis, de Asnonio, de Aquicincto, de Marchenis, sancti Auberti, & sancti Sepulchri in

Cameraco Abbatum signato perspeximus contineri. Nos etiam, si bene recolimus, rescriptum conventionum ipsarum nobis ex parte regia præsentatum inspeximus diligenter, & eas, sicut prædecessor noster confirmaverat, auctoritate duximus apostolica confirmandas, tibi per scripta nostra mandantes ut ipsum Comitem ad observationem earum per excommunicationem personæ, & interdictum terræ, compellere non tardares. Cùmque tu postmodum juxta mandatum nostrum velles ipsum Comitem excommunicare, & terram ipsius interdicto supponere, ipse per nuncios suos asserens literas illas per suppressionem veritatis obtentas, quia in eis absolutionis factæ mentio non fiebat, ab interlocutione tua nostram audientiam appellavit. Cùm ergo rescriptum per suppressionem veritatis vel expressionem falsitatis obtentum vigorem habere non debeat firmitatis, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si præmissis veritas suffragatur, infra viginti dies post susceptionem præsentium ipsum Comitem ab excommunicatione ac terram ejus ab interdicto sublato appellationis obstaculo absolvere non postponas; cariss. in Christo filio nostro Ph. illustri Francorum Regi ex parte nostra significans, ne id molestum accipiat; cùm ex injuncto nobis servitutis officio sine personarum acceptione nulli debeamus justitiæ debitum denegare. Alioquin noveris nos venerabilibus fratribus nostris Ambianen. & Tornacen. Episcopis, & dilecto filio Aquicinctin. Abbati, literis nostris districtiùs injunxisse, ut cùm eis legitimè constiterit de præmissis, ipsum Comitem ab excommunicatione & terram ejus ab interdicto nullius contradictione vel appellatione obstante denuntient penitùs absolutos. Datum Laterani VI. Kal. Maij.

Vide suprà lib. 1. epist. 130.

Epist. 41. *Scriptum est super hoc Ambianen. & Tornacen. Episcopis, & Aquicinctin. Abbati, ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* absolutos. Nullis literis, harum mentione non habita &c. Quòd si ambo &c. tu, frater Ambianensis, cum eorum altero &c.

PH. ILLVSTRI REGI Francorum.

Epist. 42. Super eodem.

CVm ex injuncto nobis &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* absolutos. Rogamus igitur magnificentiam regiam & exhortamur in Domino quatenus te non moveant aliquatenus vel perturbent quæ secundùm Deum & justitiam super ipso duximus negotio statuenda: quia licèt te, tanquam carissimum nostrum & specialem Ecclesiæ filium & Christianissimum principem amplexemur arctiùs in visceribus caritatis, & tuis, quantum cum Domino possumus, velimus intendere profectibus & augmentis, in nostri tamen executione officij apparere nolumus concedente Domino negligentes, cùm illius vicem in terris gerere dignoscamur qui judicat populos in æquitate, & cuique vult suam justitiam conservari. Datum ut suprà.

VV. REMEN. SANCTÆ SABINÆ Cardinali & Senonen. Archiepiscopis, Antisiodoren. & Nivernen. Episcopis.

Epist. 43. Quòd cogat Comitem Flandriæ ad observationem juramenti præstiti.

SIgnificante nobis dilecto filio nobili viro B. Flandren. Comite ad nostram noveritis audientiam perveniſſe quòd cùm inter patrem ipsius Comitis & dilectum filium nobilem virum Comitem Nivernen. super matrimoniis contrahendis taliter fuerit interpositò juramento statutum, quòd ipse pater Comitis filiam suam I. nomine eidem Comiti Nivernen. traderet in uxorem, & ipse filiam suam, cùm ad annos nubiles perveniret, Philippo præfati Comitis Flandriæ fratri, vel Henrico fratri ejus, si fortè præmoreretur Philippus, matrimonialiter copularet, & ad complementum ipsius contractus cariss. in Christo filius noster illustris Rex Franciæ ex condictu unanimi deberet utrumque compellere, necnon vos illum per excommunicationem personæ & interdictum terræ cogeretis qui à pacto matrimonij resiliret, sicut in literis ejusdem Regis & vestris, fratres Episcopi, dicitur manifestiùs contineri; idem Nivernen. Comes quod tam solenniter factum est adimplere negligit & recusat, licèt ei sit ab altera parte super contractu matrimonij plenariè satisfactum. Cùm igitur, tanquam vir nobilis & discretus, illæsam debeat famam sui nominis conservare,

ut non possit super eo quod licitè dicitur juravisse meritò reprehendi, ipsum Comitem attentè monentes per literas nostras mandavimus ut juxta quod juramento fuit interpositò compromissum, complere matrimonium, quantum in ipso fuerit, non postponat, ut videatur juramenta tam à se quàm hominibus suis exhibita, sicut convenit, observare, & ad id exequendum quod per se potest laudabiliùs adimplere, per alium non cogatur. Ideóque fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus sæpedicto Comite ab executione mandati nostri cessante, ipsum ad observationem juramenti, sicut de jure tenetur, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Datum Laterani V. Kalend. Maij.

Scriptum est super hoc Comiti Nivernensi.

Epist. 44. *Super eodem scriptum est Philippo illustri Regi Francorum, ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* appellatione remota compellant. Quia verò magnificentia regia fideles suos ad ea debet exequenda inducere in quibus non offendatur Deus, & fama boni nominis non lædatur, rogamus magnificentiam tuam & exhortamur in Domino quatenus non impedias quò minùs præfatus Comes adimpleat quod juravit: quia cùm ejus licitum sit juramentum, ab observatione ipsius non debet retrahi, sed compelli. Datum ut suprà.

BALDOINO COMITI FLANDR. & Mariæ uxori ejus.

Epist. 45. Recipiuntur sub protectione apostolica.

APostolica sedes, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est generalis, licèt omnes teneatur paterno affectu diligere, in eos tamen uberiùs gratiam suæ dilectionis effundit quos ad exhibenda sibi grata devotionis obsequia invenit promptiores. Attendentes igitur dilectionis fervorem quam prædecessores vestri ad Rom. Ecclesiam habuisse noscuntur, & devotionem nihilominus quam vos ad personam nostram habere proponitis, firmo gerimus in proposito voluntatis personas vestras oculo benigniori respicere, & syncerioris dilectionis & gratiæ brachiis amplexari, ac in his quæ à nobis secundùm Deum duxeritis requirenda, gratanter vobis assensum apostolicum impertiri. Eapropter volentes vos, tanquam speciales Ecclesiæ filios, protegere pariter & tueri, personas vestras cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum &c. *usque ad verbum* suscipimus, auctoritate præsentium districtiùs inhibentes ne aliquis sine manifesta & rationabili causa in personas vestras excommunicationis aut in terras vestras interdicti præsumat sententias promulgare. Ad hæc adjicientes statuimus, ut si vos in aliquo præsenseritis aggravari, liberè vobis liceat sedem apostolicam appellare. Si quis verò post appellationem ad nos legitimè interpositam in vos vel terras vestras excommunicationis aut interdicti sententias promulgaverit, ipsas decernimus non tenere. Nulli ergo &c. protectionis, inhibitionis, & institutionis &c. Datum Laterani IV. Kal. Maij.

THEOBALDO PRESBYTERO Canonico Cameracensi.

Epist. 46. Confirmatur sententia lata pro eo contra I. Presbyterum super præbenda Cameracensi.

NE fiant controversiæ litigantium immortales, si sopitæ judicio quæstiones in antiquæ contentionis scrupulum reducantur, sententias per fratres nostros ex delegatione nostra canonicè promulgatas apostolicæ confirmationis præsidio consuevimus roborare; ne si pateret partibus à lata sententia resiliendi facultas, non litigantes litigia sed litigia potiùs fugerent litigantes, dum non nisi eis expirantibus expirarent. Sanè cùm inter te & dilectum filium I. Presb. de Landreceis super præbenda Cameracen. Ecclesiæ, de qua te felicis record. Celestinus Papa prædecessor noster post preces & mandatum dilectis filiis Capitulo Cameracen. porrecta, & executorem tibi ab ipso concessum, cassata collatione ipsius præbendæ dicto Presb. facta per Capitulum Cameracense, sicut ex literis ejus accepimus, curaverat investire, & super qua idem Presbyter, eam sibi asserens canonicè fuisse collatam, ad venerab. fratrem nostrum Episcopum & dilectos filios Decanum & Cantorem Atrebaten. commissionis literas impetrarat, qui eum, postquam iter aggressus fueras ad sedem apostolicam veniendi, causa rei servandæ in possessionem miserunt, quæstio verteretur; nos tibi & dilecto filio G. procuratori Presbyteri memorati constitutis in præsentia nostra dilectum filium Hugonem tt.

sancti Martini Presbyterum Card. concessimus auditorem. Coram quo cùm super causa ipsa fuisset diutiùs disceptatum, ipse tenore literarum inspecto, quas prædecessor ipse noster pro te Cameracen. Capitulo & bonæ memoriæ Decano Remen. transmiserat, & earum etiam quas nos circa nostræ promotionis initia venerabili fratri nostro Cathalaunen. Episcopo miseramus, intellecto etiam ex literis ejusdem Episcopi qualiter de mandato nostro in tantum processerat quòd à Capitulo fueras receptus in fratrem, & in corporalem ipsius præbendæ possessionem inductus, inspectis insuper literis quas dictus Presbyter ad memoratos Episcopum & Decanum & Cantorem Atrebaten. à sede apostolica impetrarat, & totius causæ meritis, rationibus, & allegationibus intellectis, auctoritate nostra de consilio venerab. fratris nostri Albanen. Episcopi & dilectorum filiorum G. tt. sanctæ Mariæ trans Tyberim & S. tt. sanctæ Praxedis Presbyterorum Cardinalium formavit sententiam, & nobis priùs retulit quàm proferret, ac postmodum formatam & expositam nobis sententiam de mandato nostro promulgans, super eadem præbenda silentium imposuit Presbytero memorato, & procuratori ejusdem, & eam tibi per sententiam diffinitivam adjudicare curavit. Nos igitur sententiam ipsam, sicut per eundem Cardinalem de mandato nostro lata est, auctoritate apost. confirmantes, præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani VIII. Kal. Maij.

PRÆPOSITO ET DECANO & Capitulo Cameracensibus.

Epist. 47. De eodem argumento.

CVm inter dilectos filios Theobaldum Concanonicum vestrum & I. Presbyterum de Landreceis &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* curavit: quam nos postmodum, sicut per eundem Cardinalem de mandato nostro lata fuerat, auctoritate curavimus apostolica confirmare. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus sententiam ipsam studeatis inviolabiliter observare. Alioquin noveritis nos venerabili fratri nostro Cathalaunen. Episcopo districtiùs injunxisse ut eam faciat per censuram ecclesiasticam appellatione remota inviolabiliter observari, contradictores, tam vos, quàm alios, eadem districtione compescens. Nullis literis obstantibus, latæ sententiæ & confirmationis nostræ tenore tacito &c. Datum ut suprà.

Scriptum est super hoc Cathalaunen. Episcopo.

DECANO, V. CANCELLARIO, & C. Canonico Laudunen.

Epist. 48. In dubio sæpe præsumitur pro judice & pro illius sententia. *Cap.* Sicut nobis. *De sententia & re judicata.*

SIcut nobis vestris literis intimastis, cùm causa quæ inter Henricum Subdiaconum & Huardum Presbyterum sancti Clementis super quinque frumenti modiis vertebatur, qui dicebantur ipsi Henrico per annos singulos exsolvendi, ex delegatione nostra vobis commissa fuisset, & partibus in vestra præsentia constitutis, idem Henricus restitutionem sibi fieri postularet, adversarius se ad hoc non teneri respondit, cùm alia vice super hoc coram judice conventus fuerit, & sententialiter absolutus. quod ostendere voluit duorum testimonio sacerdotum; ex quorum depositionibus vobis constitit quòd magister A. ex parte venerabilis fratris nostri Episcopi Laudunen. Huardum Presbyterum per judicium absolvit ab impetitione Subdiaconi memorati. Verùm quia testimonium ipsorum quasi nudè prolatum fuerat, cùm de allegationibus, testibus, & rationibus quæ judicem movere solent ad sententiam proferendam, nihil se scire dixissent, variatum fuit inter jurisperitos à quibus consilium postulastis, aliis asserentibus tale testimonium non valere, aliis sentientibus quòd valeret. Vnde in hac ambiguitate, quid tenendum sit, sedem duxistis apostolicam consulendam. Cùm autem in plerisque locis, in quibus copia prudentum habetur, id moris existat, quòd causæ quæ judicem moverant, non exprimantur in sententiis proferendis, vobis taliter respondemus, quòd cùm ex depositione testium prædictorum constiterit vobis sententiam à judice suo fuisse prolatam, propter auctoritatem judiciariam præsumi debet omnia legitimè processisse. Datum Laterani II. Kalend. Aprilis.

MAR. EPISCOPO, Castellan.

Epist. 49. Quòd non liceat alicui Presbytero absque suo consensu celebrare, vel confitentes recipere ad pœnitentiam.

FRatrum & coëpiscoporum nostrorum postulationibus, quæ rationi consonant, & non deviant ab honesto, tanto gratiùs & libentiùs assensum apostolicum impertimur, quanto eos ad postulandum quod petitur, non ob proprium commodum, sed Ecclesiæ sibi commissæ utilitatem, induci credimus & moveri. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, auctoritate præsentium districtiùs inhibemus ne cui Presbytero vel alij in quocunque officio constituto fas sit in tua dioceſi præter tuum assensum (quem tamen nolumus malitiosè cuiquam denegari) officia celebrare divina, ad pœnitentiam recipere confitentes, vel quæcunque sacramenta ecclesiastica exercere, nisi necessitatis articulus id exposcat. Nulli etiam Metropolitano vel Episcopo liceat in Ecclesiis lege tibi dioceſana subjectis auctoritate propria Clericos instituere, vel institutos etiam te inscio promovere, vel parochianos in tuum præjudicium tradere sepulturæ. Saluis in omnibus supradictis consuetudinibus approbatis, & tam indulgentiis quàm privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc, ut decimas, quas prædeceſſores tui hactenus in Romaniæ partibus justè ac pacificè perceperunt, exigere ac percipere liberè possis, auctoritate tibi apostolica indulgemus. Nullus ergo &c. inhibitionis & conceſſionis &c. Datum Laterani VI. Kal. Maij.

FERRARIENSI EPISCOPO.

Epist. 50. An hæresis matrimonium cõtractum dirimat. Cap. Quanto. De divortiis.

QVanto te magis novimus in canonico jure peritum, tanto fraternitatem tuam ampliùs in Domino commendamus, quòd in dubiis quæstionum articulis ad apostolicam sedem recurris, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra; ut opinio quam in eis quondam habueras, dum alios canonici juris peritiam edoceres, vel corrigatur per sedem apostolicam, vel probetur. Sanè tua nobis fraternitas suis literis intimavit, quòd altero conjugum ad hæresim transeunte, qui relinquitur ad secunda vota transire desiderat, & filios procreare. quod utrum possit de jure fieri, per easdem nos literas duxisti consulendos. Nos igitur consultationi tuæ de communi fratrum nostrorum consilio respondentes distinguimus, licèt quidam prædeceſſorum nostrorum sensisse aliter videantur, an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam convertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæresim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium conjugum ad fidem catholicam convertatur, altero vel nullo modo vel saltem non absque blasphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquitur ad secunda, si voluerit, vota transibit. & in hoc casu intelligimus quod dicit Apostolus: *Si infidelis discedit, discedat. frater enim vel soror non est servituti subjectus in hujusmodi.* & canonem etiam in quo dicitur quòd contumelia creatoris solvit jus matrimonij circa eum qui relinquitur. Si verò alter fidelium conjugum vel labatur in hæresim, vel transeat ad gentilitatis errorem, non credimus quòd in hoc casu is qui relinquitur, vivente altero possit ad secundas nuptias convolare; licèt in hoc casu major appareat contumelia creatoris. Nam etsi matrimonium verum quidem inter infideles existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum quidem & ratum existit. Quia sacramentum fidei, quod semel admissum nunquam amittitur, ratum efficit conjugij sacramentum, ut ipsum in conjugibus illo durante perduret. Nec obstat quod à quibusdam forsan objicitur, quòd fidelis relictus non debeat suo jure sine culpa privari, cùm in multis casibus hoc contingat, ut si alter conjugum incidatur. Per hanc autem responsionem quorundam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando sibi invicem displicerent, si eas possent in tali casu dimittere, simularent hæresim, ut ab ipsa conjugibus nubentibus resilirent. Per hanc ipsam responsionem illa solvitur quæstio, qua quæritur, utrum ad eum qui vel ab hæresi vel ab infidelitate revertitur, is qui permansit in fide redire cogatur. Datum Laterani Kalend. Maij.

Cap. Si infidelis. 28. q. 2.

AVRELIANEN. EPISCOPO.

Epist. 51. Vt D. de Corbolio primò vacatura præbẽda cõferatur.

PRo dilecto filio D. de Corbolio paupere Subdiacono, nullum adhuc ecclesiasticum beneficium assecuto,

ad preces dilecti filij magistri P. de Corbolio, quem syncera diligimus in Domino caritate, fraternitati tuæ scripsisse recolimus, ut præbendam Ecclesiæ tuæ pro reverentia beati Petri & nostra sibi liberaliter assignares. Tu verò (unde valde miramur) non curasti precum nostrarum primitias & mandatum apost. adimplere: quin potiùs antequam idem Subdiaconus à te posset obtinere responsum, multis fuit expensis & laboribus fatigatus. Post hæc verò nuntij tui ad sedem apost. accedentes, ut te ab impetitione præfati Clerici absolvere curaremus, instantiùs postularunt. quod non potuerunt aliquatenus obtinere. Nolentes autem quod pro Deo de provisione præfati Subdiaconi laudabiliter incepimus relinquere imperfectum, fraternitati tuæ per iterata scripta mandamus atque præcipimus quatenus si qua præbenda nunc vacat in Ecclesia tua, eam sibi non differas assignare, stallum eidem in choro & locum in Capitulo conferendo. Alioquin quam primò vacare contigerit, nostræ donationi præcipimus reservari, personæ idoneæ conferendam: de qua si quid à te fuerit ordinatum, decernimus non tenere. Dilectis quoque filiis Decano & Capitulo Aurelianen. dedimus in mandatis, ne aliquem ad institutionem tuam recipiant in Canonicum & in fratrem ad præbendam primitus vacaturam. Datum Laterani IV. Kal. Maij.

Scriptum est super hoc Decano & Capitulo Aurelianen.

HVGONI NVCERINO Episcopo.

Epist. 52. Vt restauret monasterium de Vvaldo.

SIc nos de singularum Ecclesiarum statu decet esse solicitos, ut & utilitatibus consulamus ipsarum, & gravaminibus obviemus, ne creditam nobis solicitudinem postponere præsumamur. Attendentes igitur qualiter monasterium de Waldo, quod ad Rom. Ecclesiam nullo pertinet mediante, in spiritualibus dissolutum sit, & in temporalibus diminutum, qualiter etiam à vicinis undique molestetur, ipsum tibi personaliter de fratrum nostrorum consilio committimus, quantum Dominus tibi permiserit, restaurandum in temporalibus, & spiritualibus reformandum; facultatem tibi corrigendi quæ in eo corrigenda fuerint, & statuendi quæ statuenda cognoveris, auctoritate præsentium liberam indulgentes; ita tamen quòd ex hoc libertas ipsius monasterij non lædatur. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Laterani IV. Nonas Maij.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Ord. de Calatrava tam præsentibus quàm futuris secundùm ord. Cistercien. fratrum viventibus.

Epist. 53. Recipiuntur sub protectione sedis apostolicæ.

QVoties à nobis petitur &c. *usque ad verbum* annuimus, & felicis record. Alexandri & Gregorij prædecessorum nostrorum Rom. Pont. vestigiis inhærentes, præfatum locum de Calatrava, & locum de Salvaterra, in quo ad serviendum Deo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes ut institutio quam Abbas & fratres Cistercien. vobis in eodem loco morantibus, non ut familiaribus, sed ut veris fratribus fecisse dicuntur, perpetuis temporibus ibidem inviolabiliter observetur, videlicet ut militaribus armis accincti, contra Sarracenos pro tuitione Christiani populi fideliter dimicetis. Præterea ea quæ de victu & vestitu vestro præfati Abbas & fratres Cistercien. & universum Capitulum ejusdem ordinis à vobis regulariter observanda sanxerunt, vobis nihilominus confirmamus; videlicet, ut lineis in femoralibus tantùm vobis liceat uti. Vestes quoque moderatas, honestas, & commodas secundùm consilium Morimunden. Abbatis & Magistri vestri cum scapulari pro habitu religionis habebitis. Vestiti & cincti dormietis: & in oratorio, dormitorio, refectorio, & in coquina silentium jugiter tenebitis. Cavebitis autem ne in qualicunque veste aut superfluitatis argui, aut curiositatis notari possitis. Tribus verò in hebdomada diebus, id est, feria tertia, quinta, & die dominica, cum præcipuis solennitatibus, vobis carnibus vesci licebit. uno tantùm ferculo, & unius generis, quantum ad carnes pertinet, contenti eritis. & ad mensam ubique silentium tenebitis. Ab exaltatione quoque sanctæ crucis usque ad Pascha tribus diebus, scilicet secunda feria, quarta, & sexta, præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypa-

panti, & festivitates omnium sanctorum & Apostolorum, omnes qui præsentes domi fuerint, in septimana qualibet jejunabunt. Qui autem in castris militiæ fuerint, pro Magistri arbitrio jejunia observabunt. Præterea quascunque possessiones &c. *usque ad verbum* vocabulis exprimenda. Calatrava cum * pertinentiis suis, & quintis, & omnibus pertinentiis suis. Castellum de Caracui cum omnibus pertinentiis suis. Castellum Dolarcus cum pertinentiis suis. Castellum de Benevento cum omnibus pertinentiis suis. Castellum de Suffera cum pertinentiis suis. Castellum de Malagon cum portaticis, & aliis pertinentiis suis. Castellum de Gualdaferza cum pertinentiis suis. Domum de Nombroca cum pertinentiis suis. Domos de Toleta cum tendis, molendinis, vineis, terris, & hortis. Ecclesiam S. Romani ultra Tagum cum pertinentiis suis. Domos de Talaveira cum vineis, olivetis, hortis, molendinis, canalibus, & puteis, & cum aldeis, & aliis pertinentiis suis. Domos de Salamancella cum pertinentiis suis. Domos de Macheda cum vineis, hortis, terris, & aliis pertinentiis suis. Mendeno cum suis pertinentiis. Sotello cum suis pertinentiis. Castellum de Assecha cum suis pertinentiis. Casasola cum suis pertinentiis. Alfondega cum suis pertinentiis. Figarola cum suis pertinentiis. Castellum de Cyrol cum suis pertinentiis. Castellum de Sorita cum portaticis, quintis, aldeis, & aliis pertinentiis suis. Castellum de Almogera cum portaticis, quintis, aldeis, & aliis pertinentiis suis. Balaga cum pertinentiis suis. Almonacir cum suis pertinentiis. Pengia cum suis pertinentiis. Onnon cum pertinentiis suis. Casas de Collado, de Verniges, & Ova, cũ pertinentiis suis. Medietatem de Moracella cum pertinentiis suis. Castellum de Cogolludo cum aldeis & pertinentiis suis. Hereditatem de Mollin. cum domibus suis, & cum aldea de Merla, & pertinentiis suis. Ecclesiam sancti Salvatoris de Soria. Ecclesiam sanctæ Mariæ de Villares pardos, cum omnibus domibus, aldeis, vineis, & earum pertinentiis. Castellum de Alcobella cum suis pertinentiis. Berezosa cum Baldalbin, Ecclesiis, & pertinentiis suis. Castellum rubeum cum omnibus pertinentiis suis. Villam de Valvert cum pertinentiis suis. Burgell in Navarra, cum Ecclesia & aliis pertinentiis suis. Formella cum pertinentiis suis. Hospitale de Bellota, cum Ecclesia & pertinentiis suis. Domum de Formosella, cum hereditatibus & pertinentiis suis. Quintanella de Borona cum suis pertinentiis. Hereditatem de Alvellos cum domibus & suis pertinentiis. Villas de Perros & Canones in campo de Monnio cum suis pertinentiis. Terradellos ibidem cum suis pertinentiis. Fontodra juxta Amaia cum pertinentiis suis. Palatia in ripa de Pisorga cum suis pertinentiis. Medietatem de Auarcha cum Ecclesia ipsius loci, & pertinentiis suis. Famuscu in rivo de Asageva cum pertinentiis suis. Vallorabona in episcopatu Palentin. cum pertinentiis suis. Sanctam Mariam domino Echa super rivum de Pisorga, & villam Ramira in Alcordutella, & hereditates in termino de Courel cum pertinentiis suis. Padellam cum Ecclesia sanctæ Mariæ, & pertinentiis suis. Ravanal cum Ecclesia juxta castrum Vert. & Val. in ripa de Stola, & navam cum pertinentiis suis. Caso cum pertinentiis suis in Asturus, cum Ecclesia & pertinentiis suis. Villester juxta Bamba, Pallos in ripa de Doira, & Ecclesiam sanctæ Mariæ de Zamorra cum pertinentiis suis. Pinos in Gallitia & Congeli in Gallitia juxta Allariz, domum de Allariz, domos de Troncoso, & Minium cum vineis, terris, & pertinentiis suis. Domum de Benevento super Orvegun cum pertinentiis suis. Vannexandines in terra de Astorga cum domibus & pertinentiis suis. Ecclesiam de Majorica cum domibus & pertinentiis suis. Elpererij inter civitatem Rodrogo & Tronchoso cum omnibus possessionibus & pertinentiis suis. Domos de Segobia cum tendis, vineis, & aliis pertinentiis suis. Erigerum cum omnibus pertinentiis suis. In Portugal, in civitate quæ dicitur Estora, duos alcazarel, vetus, & novum, cum omni hereditate regia, & aliis pertinentiis suis. Castellum de Guluce cum pertinentiis suis. Domos de Scaren cum hereditate regia de Ortalogon, & pertinentiis suis. Castellum de Alcanethet, Alpedriz, Benamesi, Iurumenia, Albofeira, Malfora, & casas de Vlixbona, cum vineis & aliis pertinentiis suis. Cazaraboton, sanctum Vincentium, Bolvaidi, Oriz. In Aragona, Castellum de Alcaniz, cum villa sua, aldeis, & aliis pertinentiis suis. Medietatem de

* *f.* portaticis

Maella, cum olivetis & pertinentiis suis. Pomer cum pertinentiis suis. Salvamterram, Castellum de Domnisronda, sanctum Sylvestrum, medietatem de Veilozeil, Contai, & Enforlopes. Castrum lege Eerraira, Cameles, & Ort. cum pertinentiis suis. Quintanella de Redofresnos, S. Felicem, & Losbarros cum pertinentiis suis, & S. Nicolaum de Lamina, & Sequela cum pertinentiis suis. Sanè laborum &c. Liceat quoque vobis Clericos &c. Prohibemus insuper ut nulli &c. Cùm autem generale &c. Liceat etiam vobis in locis vestris sine manifesto dispendio vicinarum Ecclesiarum oratoria construere, in quibus fratres & familiæ vestræ divinum audire officium & Christianam habere valeant sepulturam. Clerici quoque ordinis vestri Clericum Priorem habeant, cui professionem faciant, reverentiam ac subjectionem impendãt. Nihilominus verò præsenti decreto sancimus, ut si quis in aliquem fratrum vestrorum temerarias manus injecerit, nisi rationabilis causa obsistat, excommunicationis sententia sit astrictus, & illud pro tutela vestra tam in sententia quàm in pœnâ servetur quod sub Innocentio Papa de Clericorum tuitione noscitur institutum. Regulares & antiquas consuetudines ordinis vestri à prædecessoribus vestris & à vobis hactenus observatas aliqua levitate mutari, seu etiam possessiones domorum vestrarum alienari, nisi de Magistri providentia fiat cum consensu Capituli vel majoris & sanioris partis, auctoritate apost. prohibemus fieri. Prohibemus insuper ut infra fines parochiarum vestrarum, quas à Sarracenis acquisistis, uel in posterum acquiretis, capellas, vel oratoria, seu Ecclesias nullus audeat sine assensu vestro construere, si vos pro necessitate populi duxeritis construendas; in quibus, cùm constructæ fuerint, liceat vobis Clericos eligere, & Episcopo præsentare; quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Præterea novas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisve ecclesiasticis secularibúsve personis, vobis omnino fieri prohibemus. Chrisma verò &c. Inhibemus adhuc, ne interdictos &c. Paci quoque &c. Ad hæc, libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva in omnibus sedis apost. auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, IV. Kalend. Maij, Indict. II. incarnat. verò dom. anno M CXCIX. pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno II.

CAPITVLO HILDESHEMENSI.

Epist. 54. Quòd eligatur personam idoneam Ecclesiæ eorum vacanti per translationem Episcopi Hildesheme. sibi propria auctoritate. *Vide supra lib. 1. epist. 355.*

CVm in negotiis ecclesiasticis studiosa sit discretio adhibenda, ex institutione sanctorum patrum summa providentia prælationis ecclesiasticę dispositioni debetur; & si quid in illa contra ea quæ sunt certis decretorum expressa capitulis alicujus fuerit auctoritate præsumptum, Romanæ Ecclesiæ, quæ inter alias sortita est à Domino principatum, solicitiùs imminet corrigendum. Et ne apostolicæ sedis auctoritas super his quæ contra dignitatem ejus attẽtata noscuntur, honoris sui dispendium patiatur, nos, qui, licèt immeriti, ejus sumus regimini deputati, debemus omnimodis præcavere. Sanè cùm vobis quondam nostris dedissemus literis in mandatis, ut quia Hildeshemensis olim Episcopus, relicta Hildeshemensi Ecclesia, cui fuerat spirituali conjugio copulatus, ad Herbipolen. sine auctoritate Romani Pontificis propria temeritate transivit, ipsum redire volentem recipere nullatenus deberetis; idem tale mandatum contra se sentiens emanasse, suas ad vos literas destinavit, ut nullatenus procederetis ad electionem aliquam faciendam; alioquin omnes Ecclesiæ redditus in tantum distraheret, quòd successor ipsius nec episcopalem habere poterit sustentationem, nec Episcopus nominari. Asseruit etiam quòd cùm ejus nuntius à sede apostolica rediisset, & de literis nostris non feciisset ei aliquam mentionem, arguebat illas literas falsitatis; & quia nuntij ejus, qui apud sedem apostolicam commorantur, nihil de his intellexerant, pro constanti habebat quòd literæ illæ non ex æquo libramine sed ex aliquorum suorum æmulorum invidia fuerant impetratæ. Nos igitur ejus volentes contumaciam reprimere, sicut decet, ne aliis fortè hujusmodi præsumptio vergeret in exemplum, discretioni vestræ per apostoliaa scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus, ne ipsa Ecclesia diutiùs maneat viduata pastore, ad electionem canonicè de persona

sona idonea faciendam, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, procedatis. Nos enim dilectis filiis Corbeien. & de Hersued. Abbatibus & Decano Paderbornen. dedimus in mandatis, ut postquam ad electionem juxta mandatum apost. processeritis, vel si jam forsitan processistis, ipsi tam formam electionis quàm personam electi diligenter examinent; & si eam canonicè & de persona idonea invenerint celebratam, ipsam sublato appellationis obstaculo auctoritate nostra non differant confirmare; laicis sub pœna excommunicationis firmiter inhibentes, ne ampliùs quàm consensum debitum in electione præsumant aliquatenus usurpare. Eisdem etiam firmiter auctoritate nostra præcipimus, ut prædictum quondam Episcopum per districtionem ecclesiasticam compellant quòd bona Hildesemen. Ecclesiæ, quæ per ipsum sunt impedita, non differat expedire, & tam vos quàm Ecclesiam vestram ab ipsius & fautorum suorum gravamine tueantur. Provideatis autem vt taliter quæ mandamus curetis effectui mancipare, quòd non videamini mandati apostolici contemptores, & de inobedientia, per quam fuit primus casus hominis procuratus, argui non possitis. Datum Laterani II. Nonas Maij.

CORBEIEN. ET DE HERSVED. Abbatibus, & Decano Paderbornensi.

Epist. 55. De eodem argumento.

CVm in negociis &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* gravamine tueri curetis. Nullis literis veritati & justitiæ &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut suprà.

CI. LVBVSSEN. EPISCOPO.

Epist. 56. Ex laxiori ordine monastico ad arctiorem transire licet, non contrà.

REferente dilecto filio fratre B. Hospitalario, nostro est apostolatui reseratum quòd cùm à tempore juventutis suæ secundùm institutiones Canonicorum regularium Arrouvasien. Ecclesiæ beati Augustini regulam professus fuisset, & in ea ultra decennium permanens, sacros ordines usque ad sacerdotium suscepisset, juventute postmodum impellente, curiositate potiùs quàm religionis amore devictus, terram Hierosolymitan. & alias videre desiderans, ab Abbate suo non tam voluntariam sub eadem conditione licentiam obtinuit quàm extortam ut si bonæ me. Alexandrum Papam prædecessorem nostrum inveniret in via, causam itineris sibi exponeret, & juxta mandatum ejus vel procederet, vel rediret. Verùm ipse neglecta conditione procedens, suscepit habitum Hospitalis, in cujus servitio usque ad hæc tempora fideliter laboravit. Sed cùm ordo præmissus districtioris sit observantiæ quàm secundus, prudenter attendens quòd de laxiore ascendendum sit ad ordinem arctiorem, non autem de arctiore ad laxiorem sit ratione aliqua descendendum, ad se Domino inspirante reversus, ad bonum redire desiderat quod dimisit. Cùm itaque non mediocriter erret qui minus bonum majori bono præponit, fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus inquisita super præmissis diligentiùs veritate, si rem inveneris ita esse, præfato fratri B. licentiam auctoritate apostolica præbeas ad primum ordinem redeundi. Datum Laterani VIII. Idus Maij.

R. ANGLIÆ REGI ILLVSTRI.

Epist. 57. Quòd restituat bona Archiepiscopo Eboracensi, & permittat ipsum administrationis officium liberè exercere. *Vide Roger. de Houeden. ad an. 1198. fol. 446. edit. Londin.*

APostolica sedes universorum Christi fidelium mater & magistra non ab homine sed à Deo potiùs constituta, tunc veræ matris affectum & magisterij redolet disciplinam, cùm ad benignitatem gratiæ diligit filios, & discipulos ad justitiæ dirigit æquitatem. Non enim potest vel dissimulare matrem, vel magisterium qualibet occasione negligere, quæ à Domino in signum dilectionis oves dominicas pascendas in beato Petro recepit, & ligandi & solvendi ab eodem & in eodem obtinuit potestatem. Ad id autem juxta pastoralis officij debitum exequendum circa nostræ promotionis initia regia serenitas per literas, quas penes nos in tuæ serenitatis testimonium reservamus, efficaciter nos induxit; dum ut benignè tractaremus subditos, & in causis sine personarum acceptione procedere curaremus, nec declinantes ad dextram nec ad sinistram, per easdem literas & consuluit salubriter & humiliter postulavit, addens quòd sic possemus cervices sublimium & superborum colla calcare. Et pastoralis igitur officij solicitudine provocati, & regalis consilij continentiam recolentes, venerabili fratri nostro G. Eboracen. Archiepiscopo ad sedem apostolicam recurrenti nec voluimus nec debuimus audientiam vel justitiam denegare. Conquerebatur enim se per magnificentiam tuam temporali-

bus sui archiepiscopatus redditibus destitutum, & quòd longo fuerat afflictus exilio, & in injuriam totius Cleri mendicare coactus, supplex & humilis proponebat. Volentes itaque ipsum tanquam fratrem nostrum & Ecclesiæ filium diligere ad gratiam, & te tanquam catholicum Principem & apostolicæ sedis filium specialem ad justitiam dirigere conservandam, immo directum potiùs exhortari, cùm incontemptum ejus cujus existit minister, & apostolicæ sedis injuriam, quæ ipsum in partem solicitudinis evocavit, & tuam etiam (ut prosequamur verum) verecundiam, cujus est frater, redundet ministrum Dei solicitudinis nostræ consortem & regali stirpe progenitum mendicare, serenitatem regiam omni qua possumus affectione rogandam duximus & monendam quatenus tam nos quàm te ipsum ab hujus onere difficultatis absolvas, & à labiis liberes detractorum, qui non solùm quæ perperam attentantur ad detractionem assumunt, sed etiam secundùm Prophetam exacuerunt ut gladium linguas suas, tetenderunt arcum rem amaram, ut sagittent innoxios in occultis. Attendas igitur quanta nos infamia, quanta te detractio sequeretur, si vel justa petitio exulis non introiret in aures nostras, vel te fratris exilium non moveret, & eundem Archiepiscopum ob reverentiam apostolicæ sedis, quæ te tanquam filium diligit specialem, & in hoc & majoribus de celsitudinis tuæ synceritate confidit, in plenitudinem gratiæ regalis admittas, & diligas sicut fratrem, & velut Christi ministrum honores: ut in uno eodémq; negocio Deum tibi reddas propitium, consulas apostolicæ sedis honori, tuæ saluti provideas, & fratri subvenias exulanti. Memor esto salubris consilij quod nobis per tuas literas (ut diximus) præbuisti; & dum secundùm illud nos agere recognoscis, quod agimus approbes, & regaliter exequaris; ne qui nos justè in omnibus procedere suggessisti, secundùm justitiam agentibus te opponas, sed taliter ad exhortationem nostram cures cum eodem Archiepiscopo convenire quòd jura ejus auferre vel minuere minimè videaris & ipse contra suam & Ecclesiæ non veniat honestatem. Ad id autem laudabiliùs & celeriùs exequendum venerab. fratrem nostrum Rothomagen. Archiepiscopum & dilectum filium Abbatem de Persagnia, de quorum discretione plenè confidimus, duximus deputandos, qui honestum modum pacis inveniant, & eundem Archiepiscopum regiæ benevolentiæ reconciliare studeant, & in tuæ serenitatis devotione ac obsequio solidare. Quòd si fortè (quod absit) per eos tractatus pacis juxta votum nostrum & desiderium non poterit consummari, eundem Archiepiscopum ad temporalia restituere non omittas, nec impedias quò minùs in spiritualibus creditæ sibi dispensationis officium exequatur; sciturus nos dilecto filio P. sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinali, apostolicæ sedis Legato, dedisse firmiter in mandatis ut apud te monitis & exhortationibus diligenter insistat quòd eidem Archiepiscopo possessiones subtractas sine dilatione & difficultate restituas universas, & de proventibus inde perceptis & damnis illatis satisfacias competenter. Ita quòd si ipse aliquid serenitati regiæ tenetur exoluere, tibi cum integritate persolvat. nisi forsan quod tibi debebatur, de ipsius proventibus à te vel aliis tuo nomine sit perceptum. Datum Laterani IV. Kal. Maij.

Scriptum est super hoc Rothomagensi Archiepiscopo & Abbati de Persagnia ferè in eundem modum ut suprà usque in finem, & hoc plus. Volumus autem nihilominus & mandamus ut literas nostras, quas eidem Regi pro dicto Archiepiscopo destinamus, ipsi præsentetis, & responsum ejus curetis dicto Cardinali per vos vel per literas vestras plenius intimare. Quòd si ambo &c. alter &c. Datum ut suprà. Epist. 58.

R. ANGLIÆ REGI ILLVSTRI.

A Postolica sedes &c. *usque in finem, & hoc plus.* Alioquin cùm serenitatem tuam super hoc semel & iterum & rogaverimus efficaciter & monuerimus diligenter, etsi molestius nobis quàm tibi futurum existat, si te occasione qualibet molestemus, quia tamen à prædicto tuæ serenitatis consilio declinare nec volumus nec debemus, ne culpa tua nobis & in præsenti ad detractionem & in futuro imputetur ad pœnam, eidem Cardinali dedimus in mandatis ut magnificentiam tuam ad hoc per interdictum totius Eboracensis provinciæ appellatione remota compellat. Et si nec sic infra tempus quod idem Legatus tibi statuerit, effe- Epist. 59. De eodem argumento.

ceris quod mandamus, ex tunc totam Angliam sublato appellationis obstaculo subjiciat sententiæ interdicti. Eligas igitur sicut vir providus & discretus in nobis potiùs matris affectum quàm magistri experiri rigorem, qui sine multa molestatione nostra te molestare non possumus, & in his etiam salutem tuam solicitè procuramus; nec nobis causam vel occasionem aliquatenus tribuas, per quam fervorem illum tepescere facias, quo non mediocriter sumus ad tuum promovendum honorem accensi. Datum ut suprà.

Scriptum est super hoc P. Sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinali, apostolicæ sedis Legato.

P. SANCTÆ MARIÆ IN VIA lata Diac. Card. apostolicæ sedis Legato.

Epist. 60. Vt quicunque beneficia in archiepiscopatu Eboracensi cõtra Archiepiscopi voluntatem acceperũt, destituantur.

OVia diversitatem corporum diversitas sæpe sequitur animorum, ne plenitudo ecclesiasticæ jurisdictionis in plures dispensata vilesceret, sed in uno potiùs collata vigeret, apostolicæ sedi Dominus in beato Petro universarum Ecclesiarum & cunctorum Christi fidelium magisterium contulit & primatum: quæ, retenta sibi plenitudine potestatis, ad implendum laudabiliùs officium pastorale, quod omnibus eam constituit debitricem, multos in partem solicitudinis evocavit, sic suum dispensans onus & honorem in alios, ut nihil suo juri subtraheret, nec jurisdictionem suam in aliquo minoraret. Cùm autem ex susceptæ auctoritatis officio singulis, tanquam singulorum mater, justa petentibus justitiam nec possit nec debeat denegare, cùm justitia & judicium sit præparatio sedis ejus, nos, qui ad ejus regimen sumus, licèt insufficientes, assumpti, fratribus & coëpiscopis nostris ad nos clamantibus non possumus in justitia non adesse, aut quod justè postulaverint non audire; ne si forsan circa exhibendam eis justitiam fuerimus inventi remissi, ipsi quoque negligentes inveniantur in reddendis juribus subditorum, & commissam sibi nostræ solicitudinis partem minùs laudabiliter exequantur, si, quod absit, nos viderint vel declinare à jure, vel non audire justitiam postulantes. Hac autem ratione diligenter inducti, venientem ad apostolicam sedem venerab. fratrem nostrum G. Eboracen. Archiepiscopum benignè recepimus, & multiplices ejus curavimus querelas audire. Conquerebatur autem inter cetera, quòd cùm ad eum in Eboracen. Ecclesia & in aliis Ecclesiis suis collatio pertineat præbendarum, tempore suspensionis ipsius, & postmodum etiam, quidam se præter ejus auctoritatem in ipsas intruserant, & in hoc & aliis juri ejus non modicùm derogarant. Quidam etiam in quasdam abbatias diœcesis Eboracen. post interpositam ad nos appellationem irrepserant, qui ab eo nec confirmationis munus nec benedictionis gratiam postularunt. Volentes igitur eidem Archiepiscopo per tuæ solicitudinis industriam provideri, de fratrum nostrorum consilio discretioni tuæ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus eos qui præbendas vel dignitates Eboracen. Ecclesiæ vel aliarum Ecclesiarum ad donationem ejus spectantes præter auctoritatem ipsius acceperunt, ad eas resignandas moneas diligentiùs & inducas, cùm eas non possint salva conscientia detinere. Quòd si monitis tuis acquiescere fortè noluerint, eos ad id per excommunicationis sententiam & subtractionem aliorum beneficiorum suorum, non obstante confirmatione à sede apostolica obtenta sub forma communi, quæ confirmat beneficia & præbendas, sicut justè ac pacificè possidentur, appellatione remota compellas; nisi forsan aliqui præbendas ipsas vel ex speciali mandato apostolicæ sedis vel auctoritate Lateran. Concilij ab Eboracen. Capitulo sunt adepti; sic tamen ut tempus suspensionis in sex mensibus nullatenus computetur, cùm illa Lateran. Concilij constitutio contra negligentes tantùm & desides fuerit promulgata, & tunc, si voluerit, non tamen valuerit, Archiepiscopus ipse in conferendis præbendis uti propria potestate: à qua etsi fuerit sua culpa suspensus, non tamen ad ipsum Capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio devoluta, sed ad illum tempore suspensionis ipsius præbendarum donatio pertinebat qui propter ejus negligentiam & desidiam poterat præbendas donare. Tempus etiam quo ad apostolicam sedem accessit, apud illam permansit, vel recessit ab ipsa, infra sex menses nullatenus computetur. Semestre quoque tempus non à tempore vacationis præbendarum, sed notitiæ potiùs ipsius Archiepiscopi & commo-

nitionis ad personam ejus à Capitulo factæ, cùm in privilegio quod à prædecessore nostro idem Capitulum dicitur impetrasse, fiat mentio de commonitione canonica præmittenda, volumus computari. Illud autem omnino frivolum reputamus, si qui fortè se dicant ex donatione regia quasdam ex illis obtinuisse præbendis, quasi regalis sublimitas tempore suspensionis Archiepiscopi præbendas ipsas sua potuerit auctoritate conferre. Abbates autem prædictos, si post appellationem ad nos legitimè interpositam confirmationis & benedictionis beneficium susceperunt, canonicè punias, ne alij eorum exemplo contra Prælatos suos supercilium elationis assumant. Datum ut suprà.

ABBATI SANCTI ANDREÆ.

Epist. 61. Quòd excommunicatus, in quo fuerunt signa pœnitentiæ, & per eum non stetit quin reconciliaretur Ecclesiæ, habendus est pro absoluto. Cap. A nobis. De sententia excommunicat.

A Nobis est sæpe quæsitum, utrum si aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifesta, nec per eum steterit quò minùs reconciliaretur ecclesiasticæ unitati, non suscepto beneficio absolutionis decesserit, pro absoluto ab Ecclesia sit habendus, & utrum pro tali recipienda sit eleemosyna, & à fidelibus sit orandum. Vt autem quod intendimus per suppositionem exempli apertiùs exprimamus, quidam Presbyter & Canonicus regularis, sicut per tuas nobis literas intimasti, cùm publica laboraret infamia quòd ad quandam conjugatam accederet, maritus mulieris & consanguinei ejus in eum manus injecerunt temerè violentas. propter quod per Episcopum denuntiati sunt excommunicationis sententiæ subjacere. Verùm ipsi postmodum ad eundem Episcopum accedentes, præstito in manus ejus quòd parerent judicio Ecclesiæ corporaliter juramento, in mandatis receperunt ab ipso quòd propter hoc apostolico se conspectui presentarent. Cùmque unus illorum se ad iter accingeret veniendi, à quibusdam suis æmulis est peremptus, & extra cœmiterium Ecclesiæ tumulatus. Et licèt contra interfectores amici & consanguinei interfecti graviter sint commoti, eis tamen omnem rancorem remitterent & offensam, dummodo interfecti cadaver traderetur ecclesiasticæ sepulturæ. Videretur igitur forsan in hoc casu quibusdam, quòd cùm sacramentum non necessitatis articulus sed contemptus religionis excludat, & judicium Ecclesiæ divinum debebat judicium imitari, cùm etiam in interfecto prædicto manifesta pœnitentiæ signa præcesserint, & propter hoc absolutus apud Deum esse credatur, absolutus etiam ab Ecclesia sit habendus. Sed è contrario, cùm ex sola culpa ligetur quis, quoad Deum, apud triumphantem Ecclesiam, ex sola verò sententia ligetur, quoad hominem, apud Ecclesiam militantem; quando vinculum culpæ remittitur, absolvitur apud Deum, sed apud homines non absolvitur, nisi quando vinculum sententiæ relaxatur. Alioquin Ecclesiæ absolutio nullatenus necessaria videretur, si in sola cordis contritione, præter sacerdotale officium, rigor relaxaretur ecclesiasticæ disciplinæ. Nos igitur consultationi tuæ de communi fratrum nostrorum consilio breviter respondemus, quòd judicium Dei veritati, quæ nec fallit, nec fallitur, semper innititur: judicium autem ecclesiæ nonnunquam opinionem persequitur; quam & fallere sæpe contingit & falli. propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus, & qui liber est apud Deum, ecclesiastica sit sententia innodatus. Vinculum ergo quo peccator ligatus est apud Deum, in culpæ remissione dissolvitur. Illud autem quo ligatus est apud Ecclesiam, cùm sententia remittitur, relaxatur. quod in suscitatione Lazari sermo evangelicus manifestat, quem priùs Dominus suscitavit, & Apostolis præcepit postmodum solvere suscitatum. Vnde quantumcunque prædictus se, juramento præstito quòd Ecclesiæ mandato pareret, humiliare curaverit, quantæcunque in eo pœnitentiæ signa præcesserint, quia tamen morte præventus absolutionis non potuit beneficium obtinere, quamvis apud Deum absolutus fuisse credatur, nondum tamen apud Ecclesiam habendus est absolutus. Potest tamen & debet ei Ecclesiæ beneficio subveniri; scilicet ut cùm de ipsius viventis pœnitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat quòd Ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi & solvendi homines super terram, tanquam non possit solvere & ligare sub terra sepultos, & quod legitur, *Non communicetur mortuo, cui non est communicatum & vivo*; cùm etsi communicatum non fue-

rit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contemptus religionis sed necessitatis articulus impedivit, & in certis casibus à canonibus denotatis ligasse legatur Ecclesia mortuos & solvisse. Vt autem in uno pariter eodémque negotio & servemus rigorem & mansuetudinem ostendamus, statuimus ut illius mortui absolutio à sede apostolica requiratur, qui, cùm viveret, ab apostolica sede fuerat absolvendus. Aliorum autem absolutionem ex præmissa causa ceteris indulgemus, à quibus, cùm viverent, fuerant absolvendi. Absolutionis autem forma servetur, ut fiat cum pœnitentiali Psalmo, & tam oratione dominica quàm alia consueta. Heredes tamen ipsius ad satisfaciendum pro ipso, si commonitione præmissa noluerint, per districtionem ecclesiasticam compellantur. Datum Laterani II. Nonas Maij.

NOBILI VIRO L. DE MONTE Longo consobrino nostro.

Epist. 62. Vt inventum thesaurum conservet, donec Pontifex suam voluntatem declaret.

CVm gratiam nostram, quam tibi potes cognoscere multipliciter fructuosam, universis debeas hominibus anteferre, & neminem quantum personam nostram diligere & vereri, de discretione tua cogimur admirari quòd, sicut dilectus filius G. aurifex Alatrinus in nostra præsentia constitutus asseruit, tu ab eo xj. libras argenti puri, quas filij sui in dotem receperant à quodam homine Montis S. Iohannis, qui thesaurum invenisse proponitur, abstulisti, & permisisti eum ab aliis taliter molestari, quòd coactus est iiij. marchas & unam unciam nuncio dilecti filij nobilis viri Iohannis de Cettan. persolvere, ac totidem marchas Pelagio Alatrino, Matthæo Adenulphi, & Philippo unam libram & decem uncias, decem etiam & novem uncias Consuli Alatrinensi; cùm ignorare non debeas, quòd sic inventus thesaurus, dispositioni nostræ debuit reservari. Inde est quòd discretioni tuæ sub obtentu gratiæ nostræ præcipiendo mandamus quatenus omni mora & excusatione postpositis, argentum prædictum, qualitercunque expensum sit, studeas rehabere, ipsúmque reserves fideliter, donec nostræ recipias beneplacitum voluntatis. Illos autem qui argentum ipsum habuisse noscuntur, nisi tibi celeriùs curaverint resignare, auctoritate nostra confidens, & eorum præsumptionem cum fidelibus studeas, sicut convenit, castigare: quia sic nostra jurisdictio deperiret, si in patrimonio Ecclesiæ, quod nostrum est, alij præsumptione qualibet occuparent. Illos etiam qui thesaurum invenisse noscuntur, ad assignandum illum dispositioni nostræ quanta potes districtione compellas, eis ex parte nostra promittens quòd si paruerint humiliter & deuotè, congruè sibi * providere. Datum Lat. V. Idus Maij.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 63. Vt Decanus Nivernensis de hæresi suspectus se purgare eámque abjurare cogatur. Cap. Inter solicitudines. De purgatione canonica.

INter solicitudines nostras illa debet esse præcipua, ut capiamus vulpeculas quæ moliuntur vineam Domini demoliri, species quidem habentes diversas, sed caudas ad inuicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum. Hi sunt namque caupones, qui aquam viño commiscent, qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant, qui juxta verbum propheticum arcum rem amaram intendunt, ut sagittent innoxios in occultis, quorum error serpit ut cancer, ita quòd nisi botrus in flore lædatur, fructum non solùm amarum sed etiam pestiferum germinabit. Hos Apostolus egregius prædicator in epistola sua prophetico sermone describit & docet omnibus modis evitandos: contra quos sacerdotes tubis argenteis clangere debent, ut conclamante populo, arca fœderis præcedente, muri corruant Hierico, quæ jam fuerat perpetuo anathemate condemnata; ita quòd si quis ex ea vel regulam auream furari præsumpserit, cum Achor filio Charmi lapidibus obruatur. Tu ergo, sicut vir providus & discretus, veri pastoris adimples officiũ, & super grege tibi commisso purè ac plenè solicitudinem pastoralem exerces, dum & legem Christi zelaris, & hæreticorum impugnans errorem, in fautores ipsorum exeris gladium canonicæ ultionis. Vigilans enim vigilas super grege tuo, ne relicto veri pastoris ovili, quod est unum, oves aberrent, post vestigia gregum, qui non sunt ex eo, temerè abeuntes; vel ne lupus eas rapiat, & dispergat, quas veritas in eodem ovili sub uno pastore fidei catholicæ coünivit. Inter præcipuos quidem vineæ domini Sabahot agricolas deputatus, vulpeculas, quas descripsimus, non pateris ejus speciem demoliri; sed eas vel capere potiùs satagis, vel fugare. Sanè, sicut ex literis

Vide cap. Literas. De præsumptionibus.

tuæ fraternitatis accepimus, cùm ad preces venerabilis fratris nostri Altisiodoren. Episcopi ad villam quæ Charitas dicitur accessisses, præsentibus eodem & venerabilibus fratribus nostris Nivernen. & Melden. Episcopis, in unum fecisti ejusdem villæ populum congregari: ubi de hæreticis, & eorum dogmatibus inquisitione diligenti habita, inter alios quos super hæretica pravitate reperisti publicè infamatos, Decanum Nivernen. communi didicisti opinione gravari, & in eo & per eum non modicum fuisse scandalum catholicorum animis declaratum. Vnde propter vehementem infamiam, & grave scandalum, ipsum ob officio & beneficio suspendisti, apud Altisiodorum ei diem certum assignans, quo tuo se conspectui præsentaret, ab objecto crimine defensurum. Cùmque statuto termino ad tuam præsentiam accessisset, præsentibus dictis Altisiodoren. & Nivernen. Episcopis, ac pluribus in utroque jure peritis, cùm certus accusator contra eum minimè compareret, tu ex officio tuo testes tam pro ipso quàm contra ipsum recipi ac diligenter examinari fecisti, & attestationes etiam publicari. Cùmque postmodum se non ad concessum ei diem tuo se conspectui præsentasset, cùm facultatem ei liberam indulsisses in testes ac eorum dicta dicendi ac proponendi suas in medium rationes, quibusdam propositis probationibus & allegationibus tandem renuntians, sententiam postulavit. Tu verò cum venerab. fratr. nostris Trecen. ac dictis Altisiodoren. & Nivernen. Episcopis secedens in unum, inspectis attestationibus diligenter, & adhibito plurium consilio sapientum, quia crimen contra eum liquidò probatum non erat, ipsum non duxisti de hæresi condemnandum. Verùm quoniam ex dictis testium multa erat præsumptio contra eum, utpote cùm esset manifestè probatum eum familiaritatem hæreticorum non solùm habuisse, sed etiam captasse scienter, cùm publica etiam laboraret infamia, & tantum suscitatum esset scandalum contra ipsum quòd non posset canonica purgatione deleri, nec ipsum absolvere nec purgationem, quam obtulerat ab initio & tunc etiam offerebat, recipere voluisti, sed ipsum cum literis tuis ad sedem duxisti apostolicam destinandum, intelligens quòd ex concessa nobis plenitudine potestatis citra pœnam canonicam dispensare possimus, & ultra eam rigorem severitatis augere. Ceterùm ei postmodum in nostra præsentia constituto communem audientiam in consistorio nostro concessimus: ubi se multipliciter nixus est excusare, illud præsertim allegans, quòd cùm non apparente accusatore legitimo purgationem offerret, testes contra eum non fuerant aliquatenus admittendi. Nos igitur literarum scientiam & honestatem morum in te pariter attendentes, licèt ecclesiastica constitutio tales ab officio tantùm usque ad purgationem canonicam doceat suspendendos, quòd tamen etiam eum à beneficio propter immanitatem criminis, ut credimus, suspendisti, nolumus improbare; nec illud etiam propter causam improbamus eandem, quòd licèt nullus contra eum legitimus accusator compareret, ad detegendam tamen hujus mortiferæ pestis immo pestiferæ mortis radicem, ex officio tuo fama publica deferente voluisti pleniùs inquirere veritatem. Attendentes autem vulgatam infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, quæ contra eundem Decanum facere videbantur, cùm propter eorum quodlibet ei esset purgatio injungenda, & servantes & mollientes rigorem, de consilio fratrum nostrorum, Archiepiscoporum etiam & Episcoporum apud sedem apostolicam existentium, purgationem quartædecimæ manus sui ordinis ei duximus indicendam. Ipsum igitur ad te cum literis apostolicis remittentes, ut ibi purgetur ubi noscitur infamatus, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus ascitis tecum dicto Nivernen. & venerabili fratre nostro Parisien. Episcopis, indictam ei à nobis purgationem accipias. Ita tamen ut qui ad ejus purgationem processerint comprobandam, sint fide catholici & vita probati, qui conversationem & vitam ipsius non tam moderno tempore noverint quàm transacto. Purgatione verò recepta, beneficium ei restituere non postponas, ne cogatur in cleri opprobrium mendicare. In pœnam autem familiaritatis illius quam cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur, eum ab officio volumus manere suspensum, donec scandalum sopiatur; ita tamen ut publicè familiaritatem hæreticorum abjuret. Præ-

cipias insuper ipsi districtè, ut in prædicta & aliis villis circumpositis profiteatur & prędicet fidem catholicam, ac confundat & detestetur hæreticam pravitatem, sic deinceps vitam suam bonis adornans operibus, ut infamia convertatur in famam, & omne scandalum & suspicio de catholicorum mentibus deleatur. Quòd si forsan in purgatione defecerit, eum ecclesiasticæ districtionis mucrone percellas, & ab officio beneficióque depositum ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium retrudere non omittas. Datum Lat. Nonis Maij.

OXOMENSI EPISCOPO.

Epist. 64. Confirmantur ritus facta per eum in Ecclesia sua.

ORdinem religionis plantare, ac fovere plantatum, ex officij nostri debito provocamur; & sic religiosis locis apostolicum nos convenit præbere patrocinium & favorem, quòd sub regimine ac gubernatione nostra assiduis proficere valeant incrementis. Intellexi-mus siquidem per scriptum authenticum sigillo tuo & venerabilis fratris nostri Toletan. Archiepiscopi communitum, quòd tu de communi consensu totius Capituli Oxomensis, auctoritate præfati Archiepiscopi, consensu etiam & consilio cariss. in Christo filij nostri A. Regis illustris Castellæ, deliberatione provida statuisti, ut secundùm præceptum felicis record. Alexandri & Lucij Rom. Pontificum in Oxomen. Ecclesia sint de cetero Canonici regulares, nec aliquis in portionarium vel secularem Canonicum recipiatur deinceps in eadem. quædam etiam alia capitula statuisti, quæ in eodem scripto perspeximus contineri. Volentes igitur quod à te videtur pia deliberatione statutum, debita firmitate gaudere, constitutiones ipsas, (quas possemus restitutiones potiùs nominare, cùm à longis retro temporibus hoc ipsum de Oxomen. Ecclesia fuerit, sicut asseris, à Rom. Pontificibus ordinatum) sicut ipsæ à te rationabiliter factæ sunt, & à tuo receptæ Capitulo, auctoritate apost. confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani V. Idus Maij.

OXOMEN. EPISCOPO.

Epist. 65. Concubinarij publici puniantur, clanculariis imitatur purgatio.

TVa nos duxit fraternitas consulendos, si de Clericis publicè concubinas habentibus, qui quando conveniuntur à te se esse concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accusator, credendum sit testimonio bonorum virorum inter quos vivere dignoscuntur. Nos igitur consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si crimen eorum ita publicum est ut meritò debeat appellari notorium, in eo casu nec accusator nec testis est necessarius, cùm hujusmodi crimen nulla possit tergiversatione celari. Si verò publicum est, non ex evidentia, sed ex fama, in eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt, cùm non sit testimonius, sed testibus, judicandum. Sed si de Clericis illis talis habeatur suspicio, ut ex ea scandalum in populo generetur, licèt contra ipsos non apparuerit accusator, tu tamen eis canonicam potes purgationem indicere: quam si præstare noluerint, vel defecerint in præstanda, eos canonica poteris animadversione punire. Datum Laterani V. Idus Maij.

Cap Tua nos. *De cohabitatione Clericorum & mulierum.*

VRATIZLAVIEN. EPISCOPO.

Epist. 66. Consultanti respondetur super pluribus articulis. *Cap.* Nuper. *De sentent. excommunicationis.*

NVper à nobis tua fraternitas requisivit, quid sit de illis laïcis sentiendum qui Clericos violenter, sine læsione tamen, in custodia detinent publica vel privata, vel etiam detrudunt in vincula, utrum in canonem sententiæ latæ incidant, ut ipso facto sint vinculo excommunicationis innodati, sicut illi qui manus in Clericos injiciunt temerè violentas; & utrum qui nominatim excommunicatis scienter communicant, absolvi ab excommunicatione possint per confessionem à simplici sacerdote, vel Episcopi seu * Archipresbyteri sit ab eis absolutio expetenda; & si post actam pœnitentiam cum illis valeas dispensare qui etsi bigami de jure non sunt, de facto saltem bigami nominantur; eò quòd in sacris ordinibus constituti, more nuptiali secundas in contubernium sibi mulierculas adjunxerunt. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter duximus ex ordine respondendum, quòd in primo consultationis articulo non credimus laïcos pœnam excommunicationis evadere, quamvis eorum factum corporalis læsio non fuerit subsecuta, citra quam violentia sæpius circa Clericos nequiter perpetratur. In secunda verò quæstione credimus distinguendum, an is qui nominatim excommunicato scienter communicat, in crimine communicet criminoso, ei consilium impendendo, auxilium, vel

* *In Tertia Collect.* Archiepiscopi

favorem, aut aliàs in oratione, vel osculo, vel orando secum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cùm talis & communicet crimini & participet criminoso, ac per hoc, ratione damnati criminis videatur in eum delinquere qui damnavit, ab eo vel ejus superiore meritò delicti tunc erit absolutio requirenda, cùm, juxta canonicas sanctiones, facientes & consentientes par pœna constringat. In secundo verò casu, à suo Episcopo vel proprio sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere. Quãvis enim & tunc non judicis sed juris sententia excommunicato communicans sit ligatus; quia tamen conditor canonum solutionem ejus sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Is autem qui juxta primum modum excommunicato communicat, cum juramento debet absolvi. Qui verò juxta secundum modum illi participat, reconciliari poterit sine juratoria cautione. Verùm si difficile sit ex aliqua justa causa quòd ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat, concedimus indulgendo ut præstita juxta formam Ecclesiæ cautione quòd excommunicatoris mandato parebit, à suo absolvatur Episcopo, vel proprio sacerdote. Tertius & ultimus inquisitionis articulus videbatur habere non modicum quæstionis: quoniam cùm in matrimoniis contrahendis, non juris affectus, sed animi destinatio attendatur, unde illum comitatur infamia qui duas simul habet uxores, quod partim ad factum convenit retorqueri, sicut & quod in canone legitur de Presbytero qui non legalibus nuptiis detinetur, eadem censura tales inter bigamos videntur reputandi; licèt obviet ex adverso quòd opinioni sit veritas præferenda, & quòd juxta præmissa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputandus. quod contingeret, si quis de facto contraheret cum diversis, quibus de jure non posset matrimonialiter copulari. Nos autem in hac quæstione taliter respondemus, quòd cum hujusmodi Clericis, qui, quantum in ipsis fuit, secũdas sibi mulieres matrimonialiter conjunxerunt, tanquam cum bigamis non licet dispensari, licèt in veritate bigami non existant, non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto. Datum Laterani XVII. Kal. Iunij.

Cap. Nuper. *De digamis non ordinandis.*

Cap. Presbyterum. *Dist.* 28.

HISP. DECANO TOLETANO.

SAcrosancta Romana Ecclesia &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem decanatum Toletanæ Ecclesiæ, sicut illum justè possides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus, statuentes ut si te in aliquo gravari præsenseris, liberè tibi liceat sedem apostolicam appellare. Decernimus ergo &c. Datum Laterani XVI. Kal. Iunij.

Epist. 67. Recipitur sub protectione B. Petri & sedis apostolicæ.

HISP. ARCHIDIACONO de Colera.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, archidiaconatum de Colera, quem in Segobien. Ecclesia dilectus filius G. sancti Angeli Diaconus Cardinalis, dum in partibus Hispaniæ legationis fungeretur officio, cum omni jure ac pertinentiis suis tuæ tibi contulit intuitu probitatis, sicut illum justè possides & quietè, & in ejusdem Cardinalis authentico continetur, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani XVI. Kal. Iunij.

Epist. 68. Confirmatur sibi dictus archidiaconatus.

IOANNI ABBATIS SANCTI Michaëlis Villæ Majoris, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

REligiosam vitam eligentibus &c. *usque ad verbum* ordo canonicus, qui secundùm Deum & beati Augustini regulam atque institutionem Prædmonstraten. fratrum in eodem loco &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo dicta Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, videlicet Rodam cum omnibus pertinen. suis. Ecclesiam sancti Iohannis, cum omnibus pert. suis. Ecclesiam sancti Cypriani de Patella, cum omnibus pert. suis. & jus quod habetis in Mafallos. Ius quod habetis in Ecclesia Alba. Ecclesiam sancti Pauli, cum pert. suis, & Ecclesiam sancti Clementis, cum villa quæ dicitur de Fabar, & Ecclesiam sancti Stephani de Ques. Ecclesiam sanctæ Mariæ de Spinosa, cum pert. suis. Ius quod habetis in villa quæ dicitur Sorita, & jus quod habetis in flumine quod dicitur Pizorga. Sanè laborum vestrorum &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus

Epist. 69. Recipiuntur sub protectione sedis apostolicæ.

mus insuper ut nulli fratrum &c. Ad hæc etiam inhibemus, ne cui Episcopo &c. Cùm autem generale interdictum &c. Chrisma verò &c. Prohibemus insuper ut infra fines &c. Ad hæc novas &c. Sepulturam quoque &c. Obeunte verò &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, XIII. Kal. Iunij, Indictione secunda, incarnationis Dominicæ anno MCXCIX. pont. verò Domini Innocentij Papæ tertij anno secundo.

EPISCOPO ABVLENSI.

Epist. 70. Vt Sarraceni solvant decimas Ecclesiæ parochiali.

EX parte dilectorum filiorum Capituli Abulensis fuit in audientia nostra querimonia recitata, quòd cùm homines tuæ diocesis in castris & in ipsa civitate morantes, de tribus partibus frugum totius agriculturæ suæ, molendinorum etiã & hortorũ, & ruricolæ de quarta parte parochialibus Ecclesiis, à quibus ecclesiastica percipiunt sacramenta, decimas solvere teneantur, licèt ministri Ecclesiarum ipsarum ferè nullos habeant redditus præter decimas unde valeant sustentari, domini prædictorum hortorum & molendinorum ipsa tradunt Sarracenis in grave detrimentum Ecclesiarum & præjudicium excolenda, qui nolunt Ecclesiis, sicut olim Christiani solebant, freti potentia & favore illorum à quibus illis excolenda traduntur, decimas exhibere. Volentes igitur ipsis Ecclesiis & earum ministris super hoc, prout convenit, providere, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus nisi Sarraceni illi ad commonitionem tuam cum ea integritate, qua Christiani solebant, prædictas decimas Ecclesiis voluerint exhibere, eis facias communionem à Christianis super mercimoniis rerum venalium & aliis penitùs denegari; Christianos illos, qui talibus contra formam mandati apostolici communicare præsumpserint, à sua præsumptione per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescens. Datum Laterani XII. Kal. Iunij.

LINCOLNIEN. ET ELIEN. Episcopis, & Abbati sancti Edmundi.

Epist. 71. Vt controversiam inter Archiepiscopum Cantuarien. & monasterium componere studeant. *Vide supra lib. 1. epist. 311.*

INter venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum & prædecessores ejus ex una parte, ac dilectos filios Priores & monachos Cantuarien. ex altera, super quibusdam capellis, quas ipsi Archiepiscopi laborarunt in præjudicium partis alterius, sicut monachi proponebant, jamdudum grandis & gravis quæstio pullulavit, pro qua prædecessores nostros & nos ipsos sæpius oportuit apostolicas litteras destinare. Verùm cùm in ipso negotio auctoritate litterarum nostrarum usque adeo processum sit ut capella de Lamhee diruta sit penitùs & consumpta, præfatus Archiepiscopus prædecessorum suorum volens laudabile propositum adimplere, capellam ad honorem glorioforum martyrum Stephani & Thomæ, in qua Canonicos præbendarios institueret, de novo fundare volebat de nostra licentia speciali. quod sibi per nuncios & procuratores suos de communi jure competere asserebat, contradictione partis alterius non obstante, cujus indemnitati per idoneam & sufficientem cautionem poterat provideri. Sed neque per demolitionem capellæ præfatæ de Lamhee suum dicebat desiderium retardandum: cujus opus ea potissimùm ratione fuerat condemnatum, quòd post denuntiationem novi operis, inhibitionem prædecessorum nostrorum, & appellationem ad sedem apost. interpositam, fuerat attentatum. Ceterùm pro monachis fuit propositum ex adverso, quòd cùm mandatum nostrum ad ipsum Archiepiscopum & vos directum circa exeniorum Ecclesiarum & aliorum restitutionem adhuc non fuerit adimpletum, nec sopitum scandalum ex ea causa subortum, nec constaret adhuc de præjudicio in posterum auferendo, eadem contradictionis causa durante non erat præfati Archiepiscopi petitio admittenda. Cùm autem hæc & similia fuissent utrinque in nostro auditorio allegata, nos volentes utrique partium pastorali solicitudine providere, de communi fratrum nostrorum consilio causam eandem sub ea forma vobis duximus committendam, ut ante omnia inter ipsos amicabiliter componere laboretis. Quòd si fortè desuper datum non fuerit, vos facta priùs restitutione plenaria monachis memoratis eorum quæ ob hanc causam fuere subtracta, inquiratis super his quæ præmisimus remoto appellationis obstaculo pleniùs veritatem; & si de partium voluntate processerit, ad diffinitivam sententiam

procedatis; facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam à partibus inviolabiliter observari. Alioquin gesta omnia in scriptis fideliter redigentes, ad nos ea sub litterarum vestrarum testimonio transmittatis; diem assignantes partibus competentem, quo recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent: ad quem si qua earum venire contempserit, nos nihilominus in causa ipsa, quantum de jure poterimus, procedemus. Ad hæc, volumus & mandamus ut ad locum ipsum pariter accedentes, super statu Cantuarien. Ecclesiæ tam interiori quàm exteriori inquiratis, appellatione remota, plenius veritatem; & quicquid super his inveneritis, nobis fideliter intimetis; ut per relationem vestram certiores effecti, quod statuendum fuerit statuamus. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. duo &c. Datum Laterani XIV. Kal. Iunij.

ABBATI ET CONVENTVI de Certeseia.

Epist. 72. De confirmatione decimarum.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, decimas de Certesies, de Eggeh. de Torp. & de Chabehan. ad opera vestri monast. deputatas, sicut eas justè ac sine controversia possidetis, auctoritate vobis apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij.

EISDEM.

Epist. 73. De privilegiorum confirmatione.

EX pastoralis officij debito provocamur religiosam vitam eligentibus apostolicum &c. Eapropter, dilecti in Domino filij &c. *usque ad verbum* suscipimus. Ad hæc, ut devotiùs piis operibus insistatis, vobis auctoritate præsentium indulgemus ut non liceat alicui in vos vel in monasterium vestrum sine manifesta & rationabili causa excommunicationis aut interdicti sententiam promulgare. De novalibus verò quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, aut de vestrorum animalium nutrimentis, sive de hortis, & virgultis, aut piscationibus vestris, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat, sed eas eleemosynæ aut pauperibus monasterij vestri, juxta quod tu, fili Abbas, postulasti à nobis, præcepimus assignari. Decernimus ergo &c. Datum ut suprà.

VGONI ABBATI MONASTERII sancti Petri de insula Arben. ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris monasticam vitam professis in perpetuum.

Epist. 74. De confirmatione privilegiorum.

PIæ postulatio voluntatis &c. *usque ad verbum* ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis & appendiciis suis, & terminis, qui sic distinguuntur. Primitus à capite maceriæ à monte usque ad rivum descendendo, per rivum usque ad mare, & per mare ad molendina; & ascendendo per montis verticem, & eundo per illum usque in priora confinia. Ecclesiam sancti Cypriani, cum pertinentiis & appendiciis suis, & terminis, qui sic distinguuntur. A valle obscura usque in vallem de Frasinu, aliæ tres partes mare circumdant, una cum manmena omnibúsque scopulis, ad istud promontorium subjacentia, & valles quæ sunt apud sanctum Cyprianum, & aliæ quæ sunt apud sanctum Petrum, inter quas salinæ vestræ & piscariæ consistunt. Sanè novalium &c. Liceat quoque &c. Prohibemus insuper &c. Cùm autem generale &c. Sepulturam quoque &c. Salva tamen &c. Obeunte verò &c. Libertates &c. Decernimus &c. Salva apostolicæ sedis auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, VIII. Kal. Iunij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno secundo.

COMPOSTELLANO ARCHIEpiscopo, & universis Episcopis in regno Legionen. constitutis.

Epist. 75. Vt per excommunicationis & interdicti sententiam Rex Legionis & Regis Castellæ filia, in gradu prohibito copulati, separentur. Cap. Etsi necesse. De donat. inter vir. & uxorem.

ET si necesse sit ut scandala veniant, væ tamen est homini illi per quem scandalum venit. Quot enim turbationes & scandala diebus nostris orbi supervenerint universo, hodie plus experimur in facto, quàm scriptum reperiamus in libro. Necesse est autem ut veniant scandala, non solùm scilicet inevitabile, sed & utile: quoniam in quo deficit malus, proficit bonus, & aurum in fornace probatur. Inter cetera verò in quibus scandalizatur hodie populus Christianus,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

præcipuum est persecutio paganorum: quæ tam in Oriente, quàm in Occidente, peccatis exigentibus, invaluit ultra modum: contra quam utrobique simile quodam modo putaverunt remedium invenire; sed quia Deum ante suum non proposuere conspectum, quod inventum est in remedium, in periculum est conversum. Sanè in Oriente una duobus fuit incestuosè conjuncta, in Occidente verò unus sibi duas præsumpsit jungere per incestum. Et incestui quidem in Oriente commisso non solùm consensus sed & auctoritas Clericorum ibi consistentium intercessit. Sed in detestabili copula in Occidente contracta, licèt non absque quorundam ecclesiasticorum virorum assensu fuerit forsitan attentata, auctoritas tamen ecclesiastica nullatenus intervenit. Volens autem Deus majus peccatum vindicare celeriùs, & à similibus alios deterrere, tam Conradum quondam Marchionem, qui ... Reginæ Hierosolymitanæ priùs adhæserat per incestum, gladio, quàm Henricum quondam Campaniæ Comitem, qui ei & in culpa quodammodo & in pœna successit, præcipitio, utrumque verò morte impræviſa peremit. Nondum autem in hujus iniquitatis auctores in Occidente suam exercuit ultionem. Sed quanto longanimiùs sustinet, tanto forsan severiùs vindicabit. Licèt autem apostolica sedes quod super hoc fuerat in Oriente commissum, propter malitiam temporis & persecutionem urgentem dissimulare sit visa, ad vindicandum tamen quod in Occidente fuerat attentatum, rigore canonicæ districtionis est usa. Nam cùm ad bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri audientiam pervenisset quòd Rex Legionen. filiam carissimi in Christo filij nostri Portugalliæ Regis illustris incestuosè sibi præsumpserat copulare, tam Regem ipsum Portugalliæ quàm incestuosè conjunctos excommunicationis sententia innodavit, & Legionen. ac Portugalliæ regna sententiæ supposuit interdicti, unde quod illegitimè factum fuerat, est penitùs revocatum. Verùm dictus Rex Legion. ad deteriora manum extendens, sicut is de quo dicit Scriptura, *Væ homini illi qui post se trahit peccatum quasi longam restem*, & *Impius, cùm venerit in profundum vitiorum, contemnit*, filiam carissimi in Christo filij nostri Regis illustris Castellæ, neptem videlicet propriam, impudenter sibi contra interdictum Ecclesiæ copulare præsumpsit. Quod cùm ad nostram notitiam pervenisset, dilectum filium fratrem Rainerium, virum scientia & religione pariter reverendum, Deo & hominibus obtentu scientiæ & honestatis acceptum, in Hispaniam duximus destinandum; ut juxta verbum propheticum dissolveret colligationes impietatis, solveret fasciculos deprimentes: qui per Dei gratiam ab omni munere manus excussit; ita ut quod legitur, de ipso possit verè referri: *Non fuit qui ditaverit Abraham.* Ipse igitur cùm in Hispaniam perveniſſet, dictum Regem Legionen. semel & iterum ex parte nostra commonuit diligenter ut à tam detestabili & nefanda copula resiliret, universis colligationibus dissolutis quæ fuerant pro ipsa copula consummanda contractæ. Sed cùm apud eum nihil prorsùs monitis profeciſſet, certum ei diem assignavit & locum; & cùm ipsum etiam ultra terminum expectasset, in eum se contumaciter absentantem juxta formam mandati nostri excommunicationis sententiam promulgavit, & regnum Legionen. interdicto generali concluſit. In memoratum verò Regem Castellæ vel terram suam in nullo proceſſit, cùm idem Rex se mandatis ejus exponeret, & quòd reciperet filiam suam, si sibi redderetur, proponeret assertivè. Quod utrum ex animo fecerit, ille pleniùs novit qui scrutator est cordium & cognitor secretorum. Nuper autem venerabiles fratres nostri Toletanus Archiepiscopus & Episcopus Palentinus ex parte ipsius Regis Castellæ, & ex parte Legionen. venerabilis frater noster Zamorensis Episcopus, ad sedem apostolicam accedentes, postulabant ut cum eodem Rege Legion. & filia dicti Regis Castellæ deberemus super tam incestuosa copula dispensare. propter quod, nisi specialis illa gratia, quam ad devotionem dicti Regis Castellæ habemus, motum nostri animi temperaſſet, in ipsos ita curaſſemus severitatem ecclesiasticâ exercere, quòd nulli de cetero temporibus nostris ad nos repudiatas toties & damnatas petitiones afferrent; cùm ipsi etiam noverint quòd id ab eodem prædecessore nostro sæpius postulatum fuerit, & ab eo inhibitum, non indultum. Tandem verò intelligentes Archiepiscopus & Episcopi memorati quòd non solùm in-

Vide supra lib. 1. epist. 92. 93. 125.

dulgentiam super hoc à nobis sed vix etiam possent à nobis audientiam impetrare, interdictum in terram dicti Regis Legionen. prolatum tandem à nobis postulavere remitti, asserentes quòd ex eo triplex toti regno periculum ab hæreticis, Sarracenis, & Christianis etiam imminebat. Ab hæreticis: quia cùm per interdictum ipsum clausa essent in partibus illis ora pastorum, non poterant fideles per eos contra hæreticos instrui, & ad resistendum eis aliquatenus informari. unde cùm ex hoc, tum quia Rex Legionen. ab Ecclesia se asserens aggravatum, eis minimè resistebat, invalescebant contra fideles hæretici, & in regno ipso hæreses variæ pullulabant. A Sarracenis: quoniam cùm per exhortationes & remissiones Ecclesiæ Hispaniarum populus consuevisset ad expugnationem paganorum induci, cessante prædicatorum officio, populi etiam devotio tepescebat: quia cùm se cum Principe suo, quo ad interdictum, eidem videret pœnæ subjectum, à culpa, cui vel tacendo consenserat, fortè se non credebat immunem. propter quod minùs circa debellationem Sarracenorum fervebat, ne decederet in peccato. A catholicis: quia cùm Clerici laïcis spiritualia ministrare non possent, laïci Clericis temporalia subtrahebant, oblationes, primitias, & decimas detinentes. unde cùm Clerici ex his pro majori parte in partibus illis consueverint sustentari, eis subtractis non solùm mendicare, sed fodere, & servire Iudæis in Ecclesiæ & totius Christianitatis opprobrium cogebantur. Videbatur autem difficile petitioni eorum annuere, & sententiam ex animo, ordine, & causa latam canonicè sine satisfactione congrua relaxare. Ex animo siquidem: quia, sicut Deus perhibet testimonium conscientiæ nostræ, ad hoc non nisi justitiæ & honestatis obtentu processimus; cùm ex contrario potiùs contra nos oriri præsumptio potuisset, si tam detestabile facinus duxissemus in patientia tolerandum. Ex ordine: quia dictus frater R. post commonitiones & dilationes legitimas, tandem districtione percussit ecclesiastica contumacem. Ex causa; exemplo, divino videlicet, & humano. Divino: quia cùm David in populi numeratione peccasset, Dominus in populum vasa sui furoris effudit. unde idem David dixisse legitur, peccatum suum domino confitendo: *Ego sum qui peccavi, ego qui iniquè egi. Isti, qui oves sunt, quid fecerant? Auferatur, obsecro, facies tua, Domine, à populo tuo.* Humano; cùm jamdictus prædecessor noster (ut non longè petantur exempla) in prædictos Portugalliæ & Legionen. Reges & regna ipsorum prædictas sententias curaverit promulgare. Esset insuper res mali exempli: quia si forsan in alia regna similem nos contingeret promulgare sententiam, similis à nobis gratia peteretur: quam si forsitan negaremus, apud nos esse videretur acceptio personarum. Ex hoc etiam de nobis posset apud aliquos oriri suspicio, præsumentibus fortè quibusdam quòd ad id moveremur ex causa latenti. Licèt igitur ex causis præmissis non videretur dicta petitio admittenda, quia tamen ubi est multitudo in causa, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanādis caritas syncera subveniat, in eo ad petitionem prædictorum Archiepiscopi & Episcoporum gratiam de communi fratrum nostrorum consilio duximus faciendam, ex quo videbantur impedimenta expressa superiùs provenire. Relaxavimus ergo non in totum, sed in una parte solummodo, interdictum; nec perpetuò, sed ad tempus, quandiu scilicet nobis placuerit, & viderimus expedire; ut probemus interim spiritus, si ex Deo sint, & an (sicut iidem Archiepiscopus & Episcopi asseverant) sperata inde utilitas sequeretur; sic videlicet, ut in regno ipso divina celebrentur officia; sed decedentium corpora sepulturæ ecclesiasticæ non tradantur. in quo tamen Clericis gratiam facimus specialem, in eo videlicet, ut in cœmiterio ecclesiastico, cessante solennitate solita, tumulentur. Quod licèt aliquibus posset absonum fortè videri, ut officio restituto sepultura ecclesiastica denegetur, quia, juxta canonicas sanctiones, cui communicavimus vivo, communicare deberemus & mortuo; rectè tamen intelligentibus nihil ex hoc incongruitatis occurrit, cùm juxta Lateranen. institutа Concilij decedentes ex torneamentis, etsi per pœnitentiam reconcilientur Ecclesiæ, Christiana tamen sepultura priventur. Vt autem non remittere pœnam sed commutare potiùs videamur, dictum Regem Legionen. & memoratam filiam Regis Castellæ ac omnes principales eorum consiliarios & fautores excommu-

Concil. Lateran. sub Alex. III. cap. 20.

nicationis curavimus sententia innodare; mandantes ut ad quamcunque civitatem, oppidum, vel villam devenerint, nullus ibidem eis præsentibus divina præsumat officia celebrare. Dicto autem Regi Castellæ & cariss. in Christo filiæ nostræ Reginæ uxori ejus dabimus in mandatis, ut quòd stent mandatis nostris juratoriam exhibeant cautionem, & vel exprimant in juramento quòd ad dissolvendam tam illegitimam copulam dent operam efficacem, vel id nos eis faciemus præstito juramento mandari. nec credimus quòd super hoc se aliquatenus nobis exhibeant contumaces, cùm quòd starent mandatis Ecclesiæ, in manibus prædicti fratris R. (sicut ex literis ejusdem Regis apparet) firmiter promisissent, & impendissent causam sufficientem ad copulam hujusmodi consummandam. Quòd si forsan (quod non credimus) mandatis nostris noluerint obedire, ipsos & principales eorum consiliarios & fautores excommunicari mandabimus, & quocunque devenerint, divina prohibebimus officia celebrari, ut sic saltem ad mandatum Ecclesiæ revertantur, juxta quod legitur in Psalmista: *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine.* Quia verò castra quædam, quæ idem Rex Legionen. dictæ filiæ Regis Castellæ in dotem tradidisse proponitur, ita ut si eam aliqua occasione relinqueret, ipsa cederent in jus ejus, impedimentum præstare videntur hujusmodi copulæ dissolvendæ, cùm castra ipsa non tam ob turpem quàm ob nullam potiùs causam sint data, utpote cùm inter eos matrimonium non existat, & ideo nec dos nec donatio propter dotem, ne ad commodum ei cedat quod debet in pœnam ejus potiùs retorqueri, castra ipsa restitui volumus, & ad id puellam ipsam per excommunicationis sententiam coarctari; auctoritate apostolica decernentes, ut si ex tam incestuosa & damnata copula proles est vel fuerit quæcunque suscepta, spuria & illegitima penitùs habeatur, quæ secundùm statuta legitima in bonis paternis nulla prorsùs ratione succedit. Quòd si nec sic prædicti Rex Legionen. & filia Regis Castellæ à se invicem juxta mandatum apostolicum discedere maturarint, in eos districtionem curabimus gravissimã exercere, quam ad cautelam præsentibus non duximus literis explicandam. Ideó que fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus factam vobis ab apostolica sede gratiam gratiùs prosequentes, sic utamini permissione nostra in celebrandis officiis, ut decedentium corpora, nisi Clerici fuerint, tumulare nullatenus præsumatis. Si quos autem post latam in regnum ipsum sententiam interdicti ante susceptionem præsentium divina veneritis officia celebrasse, singuli vestrum in sua dioceси talium præsumptionem auctoritate freti apostolica, sublato appellationis obstaculo, canonica districtione percellant. Si verò aliquis vestrum, fratres Episcopi, in hoc deliquerit, excepto Salamantinensi, cujus correctionem sedi apostolicæ reservamus, tu, frater Archiepiscope, animadversione ipsum canonica non differas castigare. Volumus autem nihilominus & districtè vobis præcipiendo mandamus quatenus ad quamcunque civitatem, villam, oppidum, vel Ecclesiam dictus Rex Legionen. & supradicta filia Regis Castellæ, vel principales fautores & consiliarij eorum, fortè devenerint, diuina ibidem officia, quandiu ipsi præsentes fuerint, nullatenus celebrentur. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, divina eis officia celebrando in civitatibus, villis, castellis, oppidis, aut Ecclesiis, vel ubicunque ipsi præsentes extiterint, vos temeritatem ipsorum, appellatione postposita, non differatis canonica districtione ferire. Datum Laterani ut suprà.

VV. PRIORI ECCLESIÆ Sagien. ejusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 76. De confirmatione privilegiorum.

QVoties à nobis petitur &c. *usque ad verbum* ordo canonicus, qui secundùm Deum & beati Augustini regulam &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, omnes oblationes quæ ad manus sacerdotum in Sagiensi Ecclesia offeruntur, & medietatem Pentecostes, & medietatem omnium legatorum & confratriæ, & medietatem omnium asportationum quæ ad Ecclesiam ipsam proveniunt vel provenire debent, his exceptis, auro, serico, & candelis quæ in die Purificationis beatæ Mariæ & in die cinerum & in die cœnæ Domini offeruntur, quæ integrè

ad Episcopum loci pertinere noscuntur. Bodevillam, cum pertinentiis suis. Ecclesiam de Soroudon. Ecclesiam de mansо Vvidonis. Ecclesiam de Alneto. Ecclesiam de Challoci, cum jure episcopali, excepto divortio matrimonij. Ecclesiam de Alodio, cum omnibus decimis. Ecclesiam de Corteveſque. Ecclesiam de Mesnilberat, cum eremitagio. Ecclesiam de Bona fide, & illud quod habetis in Ecclesia sancti Aniani super Spartum, & illud quod habetis in Ecclesia sanctæ Scholasticæ, videlicet de feudo de Esseio. & illud quod habetis in Ecclesia de Taleriis, videlicet de feudo Guillielmi de Plesſei. Ecclesiam de Columberiis. Ecclesiam de Froc. Ecclesiam de Landa de Goul. Ecclesiam de Franchevillis. Eremitagium de Blanchalanda. Ecclesiam de Flureio. Apud Cornelium, xij. acras terræ, cum duabus garbis decimæ. In civitate Sagien. altare in crucifixo, medietatem nundinarum sanctę crucis in Maio. In prætorio Episcopi Sagien. lx. sol. Cenomanen. In parochia sancti Petri de Castallo, duas garbas de feudo Episcopi Ab Episcopo Sagien. xij. procurationes singulis annis reddendas. In molendino de Puchou, in anniversario Frog. Episcopi, xx. sol. Cenomanen. In pago Oximen. Ecclesiam de Pinu, Ecclesiam de Avesnes, Ecclesiam de Arenis, Ecclesiam de Vercevillis, Ecclesiam de Neers, Ecclesiam de Estreis, Ecclesiam de Condeio super Leison, Ecclesiam de Tostis, Ecclesiam de Voire. In Ecclesia de Nealpha unum presbyteratum, & duas garbas decimæ de feudo Vu. Bordon. apud Estias. In pago Humen. Ecclesiam de Castelleis, Ecclesiam sancti Gervasij de Messeio, Ecclesiam de Crosmenil, Ecclesiam de Mesnilian, & eremitagium cum omnibus appendiciis suis, Ecclesiam de Batille, Ecclesiam de Messheudin, Ecclesiam sancti Martini Languilon. Ecclesiam de Landa de Loge, Ecclesiam de sancto Salvatore, eremitagium de Monte Tohard, Ecclesiam sanctæ Margaritæ cum capella sancti Iacobi de Quarrog, cum omnibus pertinentiis suis. In pago Belismon. Ecclesiam sancti Iuliani de Merula, Ecclesiam de Barvillis, Ecclesiam sancti Iohannis de Foresta, Ecclesiam sancti Quintini parvi. In pago Corbonen. Ecclesiam sancti Quintini de Bago. De Sagiensi, Hulmensi, & Oxomen. Archidiaconibus tertiam partem de circatis & synodis. De Corben. Archidiacono tertiam partem de synodis. De Belismen. Archidiacono tertiam partem de synodis. In episcopatu Cenomanen. Ecclesiam de Banuo. In parochia de Dampere, & de campo Segrei, duas partes totius decimæ de feudo Vu. de Aunei, capellam quæ est in grangia vestra de Bodevilla, & mestruas de archidiaconatu Belismen. In molendino Barvillæ decimam, & partem Vu. Carrel. Militis, cum piscatoria, & quicquid Gaufridus Lemorel in decimis parochiæ de Bavilla & sancti Iuliani habebat, & duas garbas totius decimæ sancti Iuliani, cum capella cœmiterij. Redditus archidiaconatuum vacantium, sicuti habetis vel habere debetis Archidiaconis viventibus, & totam decimam de Flureio, eremitagium de Martellaio, & mansuram quæ est de feudo Vu. de Chantapia, & duas garbas de feudo Vu. de Plesſeio. In parochia sancti Germani veteris, duas partes decimæ de feudo Guidonis de Campo Milonis. In parochia de Mesnillerros, duas garbas decimæ de feudo Teoboudorum. In parochia de Gaspreia, duas garbas decimæ de feudo Hugonis de Franchavilla, & capellam quæ est in Messeio. In molendino de Pervers, illam partem quæ est de feudo Gaufridi de Fontibus, astreas quondam Canonicorum secularium, cum omnibus pertinentiis, consuetudinibus, & libertatibus suis, & terram Bogarel. In Argentonio, sex libras Cenoman. & x. sol. & vj. denarios. In Falesia, lxv. sol. Cenomanenses. In Oximis, cv. sol. Cenoman. & quinque de teloneo Regis. In Anglia, decem libratas terræ in manerio Regis, videlicet de Bentona, scilicet Britalmeton, quæ est membrum ipsius manerij, cum omnibus consuetudinibus, libertatibus, & quietudinibus. In foresta de Escoves, pascuagium quitum, & xxij. fagos absque aliqua traditione annuatim, quando volueritis, accipiendos. In parochialibus autem Ecclesiis vestris liceat vobis proprios sacerdotes eligere &c. Libertates præterea &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Siqua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Dñi Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, VIII. Kal. Iunij, Indictione secũda, incarnationis dominicæ ann. MCXCIX. pont. verò Domini Innocentij Papæ III. an. secũdo.

TVRONEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 77. Quòd Archiepiscopus suffraganeorum suorum consecrationem potest committere. Cap. Quòd secùm. De officio ordinarij. Vide infrà epist. 184. hujus libri.

QVòd sedem apostolicam consulis super his quæ dubia tibi existunt, gratum gerimus & acceptum, & tua exinde fraternitas videtur meritò commendanda, cùm lex divinæ constitutionis eandem sedem totius posuerit orbis terrarum magistram, ut quicquid dubitatur ab aliquo, ab ea tandem ejusdem ratio requiratur. Nos siquidem decrevisti providè consulendos, utrum si fortè aliqua infirmitate vel alia causa justa detentus, aliquem suffraganeorum tuorum consecrare non posses, alicui coëpiscoporum tuorum vices tuas licitum committere tibi esset, & utrum electus, qui pro consecratione instaret, ab eo, cui vices tuas taliter commisisses, deberet licitè consecrari. In quo tale damus tuæ consultationi responsum, quòd in tali articulo constituto & tuas vices, ut dictum est, committere tibi licet, & consecrandus debet munus consecrationis ab eo recipere cui eas duxeris committendas; dummodo catholicus habeatur, & impedimentum ex subtractione gratiæ sedis apostolicæ non obsistat. Datum Laterani XVI. Kal. Iunij.

EPISCOPO CIVITATIS Castellanæ.

Epist. 78. Vt civitas Castellana ab interdicti sententia liberetur.

ACcedentes nuper ad præsentiam nostram dilecti filij P. Quintavall. de Conversan, & M. Aldebr. ex parte populi civitatis Castellanæ, electioni factæ de nobili viro B. de Fordevolie, quem sine conscientia nostra elegerant in rectorem, publicè renuntiare, sicut in mandatis receperant, curaverunt; & idem B. nostro super hoc jurans stare mandato, ei nihilominus renuntiare curavit. Vnde suppliciter postularunt ut cessante causa pro qua subjecta erat civitas interdicto, & effectus de medio tolleretur, divinis officiis eidem populo restitutis. Nos ergo prædictorum civium justis postulationibus annuentes, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus & interdictum denunties relaxatum, & in civitate ipsa, fretus auctoritate nostra, divina liberè facias officia celebrari. Datum Laterani IV. Kal. Iunij.

RAINERIO ABBATI ET Conventui S. Petri Eugubini.

Epist. 79. De confirmatione privilegiorum. Cap. Cùm olim. *De Privil. & indulg.* Extat iursum infrà epist. 286. hujus libri.

CVm olim essemus apud Perusium constituti, tu, fili Abbas, ad nostram præsentiam accessisti, privilegium bonæ memoriæ Lucij Papæ prædecessoris nostri nobis humiliter repræsentans, & postulans illud suppliciter innovari. quod propter contradictionem venerabilis fratris nostri Marci Eugubini Episcopi, qui tunc temporis supervenit, asserentis hoc in suum præjudicium redundare, non fuit effectui mancipatum. Cùmque alter vestrum de altero in nostro auditorio quereretur, venerabili fratri nostro Assisinati Episcopo causam sub ea forma commisimus audiendam, ut vos & jamdictum Episcopum curaret ad concordiam revocare. alioquin audiret utrinque proposita, & omnia in scriptis redigens, nobis processum negotij fideliter referaret. Qui cùm indulta vobis à sede apostolica privilegia inspexisset, intellecto quòd monasterium vestrum ad Romanam Ecclesiam specialiter pertineret, in causa non duxit ulteriùs, sicut accepimus, procedendum. Consequenter verò ad venerabilem fratrem nostrum Callen. Episcopum & dilectum filium Ar. Abbatem sanctæ Mariæ Vallis pontis ad postulationem præfati Episcopi Eugubini literæ nostræ fuerunt super mutuis quæstionibus destinatæ. Sed quia pendente judicio, Iohannes monachus privilegia, chartas alias, & thesaurum monasterij vestri rapuit, te, Abbas, ad nostram oportuit præsentiam iterum laborare: ubi literas impetrasti, quòd per excommunicationis sententiam, qui de amissione privilegij scirent aliquid, cogerentur dicere veritatem. Sed quoniam neque sic amissa potuisti privilegia reperire, ad nos denuo es reversus. Te igitur cum testibus tuis & præfati Episcopi Eugubini procuratoribus in nostra præsentia constitutis, dilecto filio nostro Pand. basilicæ duodecim Apostolorum Presbytero Cardinali dedimus in mandatis ut super amissione ac tenore privilegiorum testes reciperet diligenter, quos duceres producendos. Qui mandati nostri diligens executor, præsentibus præfatis procuratoribus, fideliter redegit in scriptis depositiones decem testium juratorum: quorum depositionibus publicatis, jamdicti procuratores ad

producendos testes Episcopi, per quos inductos à parte adversa repellerent, inducias postularunt: quas præfixo termino peremptorio sub eo tenore illis duximus concedendas, ut apud apostolicam sedem probarent quæ vellent, ubi onus probationis pars altera subijsset. Cetertùm quoniam infra datum terminum & receptum in producendis testibus defecerunt, nos tam per depositiones testium quàm per assertiones quorundam fratrum nostrorum liquidò cognoscentes talem dicti privilegij fuisse tenorem, quòd videlicet ipsum cœnobium nullo mediante ad Rom. Eccl. pertineret, & quòd non liceret alicui Episcopo eidem monasterio & ejus Ecclesiis excommunicationem indicere, ut fratres illic Domino servientes, ab omnium potestate liberi, Ecclesiæ Rom. libertatis gratia potirentur, & quòd nulla in eo mentio diocesani Episcopi habebatur; illud etiam nihilominus attendentes, quòd, sicut ex dictis quorundam testium intelleximus evidenter, & plerique de nostris fratribus tempore illo præsentibus recolebant, cùm tu, fili Abbas, tempore bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri ad ipsius præsentiam accessisses, ipse inspectis Ecclesiæ tuæ privilegijs, te, licèt excommunicatus ab Eugubino Episcopo diceretis, tanquam non ligatum admisit ad osculum, (quod præsumitur non fecisse, nisi monasterium vestrum cognovisset ad Rom. Ecclesiam specialiter pertinere) de communi fratrum nostrorum consilio pronuntiandum decernimus privilegium illud bonæ memoriæ Lucij Papæ prædecessoris nostri, quod sine omni reprehensione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat, quando fuit nobis ostensum, illius fuisse tenoris, cujus per depositiones testium & assertiones fratrum nostrorum præmisimus extitisse. Decernimus ergo &c. nostræ pronuntiationis &c. Datum Laterani II. Kal. Iunij.

ABBATI DE FIRMITATE, G. & F. Archidiaconis Cabilonensibus.

Epist. 80. Committitur ipsis cognitio causæ inter Ecclesiam Eduensem & monasterium Balmense. *Extat rursum infrà epist.* 287.

EXpositam nobis Eduen. Ecclesiæ accepimus quæstionem, quòd cùm causam quæ inter eam & Balmen. monasterium vertebatur super terris & Ecclesijs in valle Polliniaci constitutis, fel. record. Celestinus Papa prædecessor noster venerab. fratri nostro Cabilonen. Episcopo & dilecto filio B. quondam Abbati de Firmitate commisisset fine debito terminandam, monachi Balmen. ab ipsis judicibus appellarunt. Ille verò qui Abbas ejusdem monasterij dicebatur, se simulans ad prosequendam appellationem accedere, semel tantùm apostolico se conspectui præsentavit, & sic illicentiatus recessit, de appellatione interposito nullam faciens mentionem. Cùmque post paucos dies Ecclesiæ Eduen. nuncius pro appellatione prosequenda transmissus, fuisset apud sedem apostolicam diutiùs commoratus, idem prædecessor noster monachos antedictos peremptoriè citavit, per literas suas eis sub pœna excommunicationis injungens ut ille qui se gerebat Abbatem, cum aliquibus ejusdem monasterij monachis in festo beati Lucæ jam secundò præterito ad ejus præsentiam accederent sufficienter instructi Eduen. Ecclesiæ plenariè respondere, & satisfacere sedi apostolicæ de contemptu. Ipsi verò licèt juxta quod eis injunctum fuerat non venissent, quidam tamen monachorum ad Rom. Ecclesiam accesserunt, quos nuncius Eduen. Ecclesiæ apud apostolicam sedem inuenit: sed de suo negotio diffidentes, ante causæ cognitionem, vt magis Eduen. aggravarent Ecclesiam, recesserunt, ad venerabilem fratrem nostrum Bellicen. Episcopum & dilectos filios Abbatem de Balerna & Priorem Boniloci per suppressionem veritatis, ignorante præfato nuncio Eduen. Ecclesiæ, litteras, ut dicitur, reportantes. Postmodum autem cùm jamdicto nuncio Eduen. se quidam Balmen. monachus objecisset, & ne posset obtinere litteras impediret, eis dilectos filios I. tt. sancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum & G. sancti Adriani Diaconum Cardinales concessimus auditores: in quorum præsentia cùm super causa illa fuisset aliquandiu litigatum, & eis scripta & allegationes ab utraque partium assignatæ, monachus ipse illicentiatus recessit, & noluit sententiam expectare. Quæ omnia cùm ad nostram audientiam perveniissent, nolentes aliquem de fraude sua commoditatem reportare, ven. fratri nostro Episcopo & dilecto filio Decano Matisconen. per scripta nostra mandavimus ut convocatis ad præsentiam suam partibus, si eis constaret Eduen. Ecclesiam prædictis terris & Ecclesiis à præfatis

fatis monachis fuisse præter juris ordinem spoliatam, ipsi ei auctoritate nostra terras ipsas & Ecclesias cum fructibus perceptis ex eis non obstante contradictione vel appellatione cuiuslibet resignarent, prædictis literis nequaquam obstantibus, quas etiam morte præfati prædecessoris nostri credimus expirasse; post restitutionem verò integram ablatorum & expensarum quas Canonici Eduen. Ecclesiæ in prosequenda monachorum appellatione, quam ipsi monachi prosequi non curarunt, se rationabiliter fecisse probarent, audirent ipsi judices si quid emergeret quæstionis, & illud sine debito appellatione postposita terminarent. Quòd si ambo his exequendis interesse nequirent, prædictus Episcopus nihilominus quod mandavimus adimpleret. Cùm autem, sicut in literis ejusdem Episcopi perspeximus contineri, vtraque partium in ejus esset præsentia constituta, & pars Eduen. Ecclesiæ juxta mandati nostri tenorem restitutionem ablatorum & expensarum cum instantia postularet, Balmen. monachi se ad ea nolle respondere nec de jure debere asserebant, eò quòd ad suggestionem falsi à nobis ipsæ literæ fuerant impetratæ. Ceterùm è contra Eduen. Canonici respondebant, quòd illa falsitatis suggestio principale negotium, pro quo jamdicti Canonici literas impetrarunt, non poterat impedire, & ideo monachorum Balmen. allegatio in casu ipso non erat aliquatenus admittenda. Et cùm prædictus Episcopus paratus esset in ipso negotio justè procedere ac canonicè, & nullum monachis contra justitiam gravamen inferre, ipsi, pro eo quia Decanus Eduen. Ecclesiæ filius erat fratris Episcopi memorati, ab examine ipsius nostram audientiam appellarunt: qui factæ appellationi, licèt in literis nostris appellatio esset inhibita, detulit, & octavas nativitatis Domini proximò præteritas terminum appellationi prosequendæ præfixit. Ad cujus prosecutionem appellationis licèt nuncius Eduen. Ecclesiæ accesserit termino constituto, pro parte tamen alia nullus prorsùs comparuit responsalis. Volentes igitur quòd ipsi causæ finis debitus imponatur, nec prorogetur ulteriùs per fraudem vel insolentiam aliquorum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus Eduen. Ecclesiam in possessionem terrarum & Ecclesiarum in valle Poliniaci positarum, quibus eam vobis constiterit per Balmen. monachos præter juris ordinem spoliatam, cum fructibus inde perceptis, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, auctoritate apostolica inducatis, à molestatione ipsius super possessione Balmen. monachos per censuram ecclesiasticam compescentes. Quòd si non potuerint tali districtione compesci, & possessionem eorum præsumpserint impedire, venerabili fratri nostro Bisuntin. Archiepiscopo & suffraganeis ejus ex parte nostra firmiter injungatis ut sententiam quam in dictos monachos rationabiliter duxeritis promulgandam, faciant auctoritate nostra suffulti inviolabiliter observari. Volumus autem nihilominus & mandamus ut expensas quas Eduen. Ecclesia in prosequendis appellationibus à monachis interpositis se rationabiliter fecisse probabit, ipsi Ecclesiæ faciatis à Balmen. monasterio cum integritate persolvi, nec eos super quæstione proprietatis, si litigare voluerint, audiatis, donec juxta mandati nostri tenorem terras prædictas & Ecclesias restituerint & expensas. super quibus omnibus eis penitùs appellationis remedium interdicimus; nec à vobis appellationem eorum, si objecerint, audiri volumus vel admitti. Post factam verò restitutionem integram ablatorum & expensarum, audiatis si quid emerserit quæstionis, & illud appellatione remota fine debito terminetis. Taliter autem in nostri procedatis executione mandati, quòd solicitudinem vestram debeamus in Domino commendare, nec audiamus super his ulteriùs quæstionem. Testes autem &c. Nullis literis &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani IV. Kal. Iunij.

CONVENTVI MONASTERII sancti Leufredi de Cruce.

Epist. 81. Sententia secunda contra primam lata, si ab ea non appelletur, jure tenet.

Cap. Inter monasterium. *De sent. & re judicata.*

INter monasterium sancti Audoëni Rothomagen. & vestrum super modo eligendi Abbatem in dicto monasterio vestro jamdudum fuit quæstio agitata: pro qua partibus ad sedem apostolicam accedentibus, venerabilem fratrem nostrum Octavianum Episcopum Hostiensem & dilectum filium G. sancti Georgij ad velum aureum Diaconum Card. dedimus auditores. In quorum

præsentia propositum fuit pro monasterio vestro, quòd cùm abbatia ipsa olim pastore vacaret, vos convenientes in unum, Riccardum monachum * virum religiosum secundùm beati Benedicti regulam & Ecclesiæ libertatem apostolico etiam privilegio roboratam, de gremio ipsius Ecclesiæ in Abbatem vobis per electionem canonicam assumpsistis, electum ipsum ad benedictionis munus obtinendum diocesano Episcopo præsentantes: qui per dilectum filium Gaufridum Abbatem præfati monasterij sancti Audoëni prohibitus, quod postulatum fuerat non concessit. Vos ergo videntes vestrum propositum retardari, ne aliquid in præjudicium monasterij vestri fieret, sedem apostolicam appellastis: à qua postmodum ad venerabilem fratrem nostrum Henr. Episcopum & dilectos filios Hen. Cantorem & R. Archidiaconum Baiocen. sub eo tenore per nuncios vestros commissionis litteras impetrastis, ut partibus ad suam præsentiam convocatis, inspecto privilegio & rationibus omnibus quas utrinque ducerent proponendas, causam ipsam, appellatione remota, concordia vel judicio terminarent, nullis litteris obstantibus ipsarum mentione non habita à sede apostolica impetratis. Quòd si omnes interesse non possent, Episcopus cum eorum altero ea nihilominus exequeretur. Cùm igitur partes in præsentia prædictorum Episcopi & Præcentoris Baiocen. constitutæ, Archidiacono collega ipsorum ex certa causa & necessaria excusato, non possent ad concordiam revocari, parte vestra volente testes suos omni exceptione majores producere ad probandam electionem canonicè celebratam juxta tenorem privilegij bonæ memoriæ Lucij Papæ prædecessoris nostri super electione facienda indulti, R. monachus procurator dicti Abbatis sancti Audoëni eis ven. fratris nostri Rothomagen. Archiepiscopi, Episcopi Ebroicen. & dilecti filij R. Ebroicen. Archidiaconi patentes litteras præsentavit, ne in causa procederent inhibentes, pro eo quòd super ejusdem causæ discussione mandatum se dicebant apostolicum recepisse. Verùm quia tenor mandati litteris illis non erat insertus, nec procurator, licèt sæpius requisitus, originale ostendere voluit vel rescriptum, eorum prohibitione postposita, probationem vestram oblatam sæpius super electione canonica decreverunt pariter admittendam. Sed procurator jamdictus probationi obviare contendens in electione præmissa, monasterium sancti Audoëni spoliatum fuisse cujusdam juris sui possessione dicebat, quam usque ad creationem Abbatis illius loci novissimi obtinuerat inconcussè, qui de congregatione sancti Audoëni à monachis de Cruce postulatus fuerat & electus. Eo igitur id probare volente, testes vestros super electione canonica, procuratores verò super spoliatione opposita receperunt: quorum depositiones cùm post diligentem examinationem disponerent publicare, ad instantiam dicti procuratoris secundæ productioni testium, qua se dixit fore contentum, diem alteram assignarunt. Cùmque partes ad diem & locum pariter convenissent, requisitus procurator ab ipsis judicibus de testibus producendis, ipse quasi testium productioni renuntians, dilectorum filiorum de Bellebec & de Mortuomari Abbatum & Prioris de Bellebec litteras eis porrexit, ne in causa procederent inhibentes. Dicebant enim se suscepisse mandatum primo præjudicans, cujus tenorem suis litteris adjunxerunt. Ceterùm cùm primi judices, rescripto diligenter inspecto, cognoscerent illud per falsi suggestionem & veritate tacita impetratum, cùm in secundo mentio facta non fuerit apostolici privilegij, ut in primo, ex quo electio fortiebatur præcipuam firmitatem, & ipsi judices in secundis litteris à monachis sancti Audoëni dicerentur certa ratione suspecti, quod ostendere non potuit procurator, causis quibusdam suspicionis satis frivolis allegatis, ab eis contumaciter nulla expectata interlocutione recessit. Attendentes igitur judices recusationem hujusmodi & allegationem dictæ suspensionis feram & supervacuam extitisse, præsertim post litem inchoatam & testes utrinque productos, quæ fortè ante litis ingressum colorem aliquem poterat habuisse, considerantes etiam idem mandatum non plenè sed perfunctoriè prioris fecisse mentionem, prohibitioni posteriorum judicum, sicut nec priorum, acquiescere noluerunt, magis volentes jussionibus apostolicis obedire quàm inferiorum mandatis indebitam reverentiam exhibere; multis, qui aderant, jurisperitis

* f. vestrum.

sentientibus cum eisdem quòd cùm sæpedictus Abbas sancti Audoëni primò ad priores judices litteras impetrasset, quarum non habebatur mentio in secundis, carere debebat beneficio utrarumque, vel si deberet mandatum alterum alteri prævalere, primo esset parendum potiùs quàm secundo, in quo non habebatur mentio de priore, cùm nec primum, ab eodem Abbate sancti Audoëni obtentum, de illo faceret mentionem quod pars altera impetrarat. Præscriptis itaque rationibus moti, & usi consilio discretorum, publicatis etiam attestationibus partium, & earum rationibus & allegationibus subtiliter intellectis, prædictam electionem auctoritate mandati nostri ratam habuerunt & firmam, super illa molestatione ipsius electi perpetuum Abbati & monachis sancti Audoëni silentium imponentes: quos condemnarunt etiam in expensis centum librarum Andegavensium, licèt pars altera de ducentis vellet sacramento præstito declarare. Pars igitur vestra petebat à nobis factum delegatorum judicum confirmari, & electo munus benedictionis impendi. Ceterùm pars altera proposuit ex adverso, sæpedictum monasterium vestrum à primordio constructionis suæ in tantum ex consensu diocesani Episcopi alteri fuisse subjectum, ut non aliunde assumeretur ibi aliquis in Abbatem, nisi de monasterio sancti Audoëni, dummodo in eo posset aliquis idoneus ad hoc reperiri. Correctio quoque monachorum & Abbatis de Cruce, si negligens esset, fuit S. Audoëni Abbatibus reservata. & ita obtinuit à longis temporibus, quorum memoria non habetur. Et hæc siquidem institutio, & usus ipsius, à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædecessore nostro proponitur confirmata. Vnde cùm quondam monachi sancti Leufredi Abbatem quendam aliunde quàm de sancti Audoëni gremio elegissent, Abbas sancti Audoëni hæc comperiens appellavit; & per sententiam delegatorum apostolicæ sedis electum renuntiare oportuit abbatiæ: qui cùm facta professione Abbati sancti Audoëni per dies aliquot in ipso monasterio resedisset, per Abbatis concessionem datus fuit præfatis monachis in Abbatem. Ceterùm Abbate noviſſimo adhuc monasterium detinente, à quo regio metu compulsus secessit ad tempus; & monachis se in libertatem volentibus vendicare, atque ad electionem procedere insuetam, Abbas sancti Audoëni hoc præsentiens, sedem apost. appellavit, sicut Ric. tunc electus vester in judicio est confessus, adjiciens tamen se primitus appellasse. Verùm sæpedicti monachi eum eligentes nihilominus in Abbatem, ad jamdictos Hen. Episcopum Baiocen. & collegas suos rescriptum apostolicum impetrarunt: quorum judicium, ut suspectum, Abbas sancti Audoëni cupiens declinare, ad præfatos Abbatem & Priorem litteras revocatorias impetravit: qui post inhibitionem priorum judicum, qui eis tenorem mandati apostolici per suas litteras intimarunt, & postquam procurator Abbatis eis authenticum præsentavit, asserentes litteras illas per falsi suggestionem obtentas, quia privilegij partis adversæ in eis mentio non fiebat, post appellationem quoque ab eodem procuratore interpositam, in causa nihilominus processerunt: quorum factum pro monasterio sancti Audoëni petebant in irritum revocari. His igitur & similibus quæ jam dicti Episcopus & Cardinalis nobis ac fratribus nostris prudenter ac fideliter retulerunt pleniùs intellectis, cùm constiterit nobis primam commissionem non fuisse per ultimam revocatam, tum quia causæ suspicionis in jure propositæ frivolæ videbantur, quas etiam tanquam dilatorias ante litis ingressum opponere debuissent, quibus coram delegatis eisdem subeundo judicium renuntiasse videntur, tum etiam quoniam de privilegio apostolicæ sedis & processu negotij usque ad publicationes testium coram primis judicibus nihil in secundis litteris dicebatur, quod si fuisset expressum, obtineri minimè potuissent, non obstante sententia quæ pro monasterio sancti Audoëni dicebatur fuisse prolata, quæ tamen nobis ostensa non fuit, cùm si prædictis judicibus fuerit ostensa, ea posthabita contrarium statuissent, alioquin est quòd eam objicientibus imputetur, cùm sub prætextu novorum instrumentorum lites non debeant instaurari, communicato fratrum nostrorum consilio factum priorum judicum ratum & firmum habuimus, & eorum sententiam approbantes, ipsam auctoritate apostolica confirmavimus, & electo à vobis postmodum nos ipsi munus benedi-

ctionis, salvo jure diocesani Episcopi, curauimus exhibere. Nulli ergo &c. confirmationis &c. Datum Laterani III. Nonas Iunij.

BATHOLOMÆO TVRONEN. Archiepiscopo, ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 81. De subjectione Episcopi Dolensis. *Vide suprà lib. 1. epist. 168.*

LIcèt primum & præcipuum Ecclesiæ fundamentum sit unigenitus Dei filius Iesus Christus, juxta quod dicit Apostolus, *Quia fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus*, secundam tamen & secundarium Ecclesiæ fundamentum existit beatissimus Apostolus Petrus, ad quem Veritas ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: qui sicut à Christo petra dictus est Petrus, ita etiam à Christo capite vocatus est caput, ipso sibi dicente, *Tu vocaberis Cephas*, ut per hoc universi fideles agnoscerent quòd ad ipsum, tanquam ad fundamentum & caput, majores debeant Ecclesiarum causæ referri, quatenus quod ab ipso tanquam à capite principali fuerit auctoritate statutum, in ipso tanquam in fundamento stabili firmitate consistat. Nobis ergo, qui, licèt indigni, locum ejus in apostolica sede tenemus, incumbit ex debito pastoralis officij de universali Ecclesia scandala tollere, ac jurgia resecare, & tam emergentes de novo quæstionum articulos, quàm causas ab antiquo tractatas, sed adhuc in antiquæ contentionis scrupulo remanentes, judicialis sententiæ calculo terminare. Inter ceteras verò causas veteres ac modernas, vetus illa quæstio, quæ inter Turonen. & Dolen. Ecclesias vertebatur, Ecclesiam non modicùm usque ad hæc moderna tempora conturbabat: ad quam vel sopiendam concordia, vel judicio terminandam, post multas prædecessorum nostrorum citationes, nos tandem dilecto filio Iohanne Dolen. electo ad sedem apostolicam accedente, termino utrique partium à bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro præfixo, cùm tu non nisi nuncios minùs sufficienter instructos pro sola dilatione petenda misisses, partem citavimus Ecclesiæ Turonensis, mandantes ut quicquid de te quocunque modo contingeret, pars eadem per se vel per procuratores idoneos ad apostolicam sedem accederet, nostræ dispositionis formam vel justæ diffinitionis sententiam receptura. alioquin ex tunc nos ad horum alterum procedere curaremus. Dicto igitur electo, Iuliano, Rodulpho, & Hugone Canonicis Dolen. cum litteris de procuratione ipsis super hac causa specialiter ab Ecclesia Dolen. concessis, & dilectis filiis Gaufrido Cancellario, Senoreto, Iohanne, Ernaudo Canonicis Turonen. & Gaufrido de Ioviaco cum litteris de ratihabitione datis eis tam à te quàm Ecclesia Turonensi, in nostra præsentia constitutis, frequenter per nos, interdum etiam per fratres nostros, audientiam plenam & benignam indulsimus, & quæ fuerunt hinc inde proposita intelleximus diligenter. Fuit autem propositum ex parte Dolen. Ecclesiæ, quòd cùm eadem Ecclesia longissimo tempore fuerit in possessione metropoliticæ dignitatis, sicut ex gestis quorundam sanctorum & aliis scriptis apparere dicebat, tandem cùm temporibus bonæ memoriæ Nicolai Papæ prædecessoris nostri Festiniano tunc in Archiepiscopum Dolen. promoto usum Pallei à sede apostolica postulasset, licèt idem Nicolaus quod petebatur ei non duxerit concedendum, quia litteras apostolicæ sedis, quas prædecessores ejus prædecessoribus ipsius Festiniani in Pallei collatione transmiserant, ei non fecerat præsentari, non tamen quod petebatur negavit expressè, sed partes ad suam præsentiam convocavit, mandans Erardo tunc Archiepiscopo Turonen. ut ad ipsum suum legatum transmitteret, cum quo & Dolensis Ecclesia suos nuncios destinaret, ut utriusque partis coram eo æqua lance causa librata, quæ esset sedes metropolitica pleniùs appareret. Scripsit etiam idem Nicolaus, sicut ex authentico ipsius apparet, Salomoni tunc Regi Britannorum, & uxori ejus, ut idem Festinianus idoneum mitteret ad Rom. Ecclesiam ex proprio clero legatum, qui scripta fidei catholicæ documenta deferret, & eundem Festinianum ita credere & servare de cetero juramento firmaret. quod, nisi Palleum ei disposuisset per eundem legatum transmittere, non mandasset. Verùm eodem Nicolao sublato de medio, cùm nuncij Dolen. Ecclesiæ ad apostolicam sedem accessissent, bonæ memoriæ Adrianus Papa eidem Festiniano Palleum cum privilegio destinavit. quod pars Dolen.

In Actu Concilij Tullensis apud Tusciam vocatur Fastcarius.

Ecclesiæ per scriptum authenticum non probavit. Præterea, quòd temporibus Ioannis VIII. Ecclesiæ Dolensi Archiepiscopus præsideret, nixa est pars eadem comprobare per litteras ejus, quas Mayn. Archiepiscopo destinavit & ceteris Episcopis per Britanniam constitutis. Ceterùm cùm quidam juvenis felicis recordationis Gregorio VII. consecrandus fuisset à Dolen. Ecclesia præsentatus, ipse juvene illo propter minorem ætatem repulso, I. tituli S. Melanij Abbatem in Dolen. Archiepiscopum consecravit, ei & successoribus ejus Pallei usum indulgens, & mandans Episcopis Britanniæ vt ei tanquam Archiepiscopo reverentiam & obedientiam exhiberent. Quæ quoniam authentica non habebat, per Vrbani II. litteras voluit edocere. Felicis enim record. Vrbanus II. Rotlando Dolen. Archiepiscopo (juramento ab ipso recepto quòd memoratus G. prædecessor ipsius prędecessori ejusdem R. & successoribus ejus usum Pallei concessisset, sicut in transcripto litterarum ipsius Gregorij, quarum authenticum se habere juravit, erat expressum) munus Pallei ex apostol. sedis liberalitate concessit, licèt ipsi mandasset ut exhibere se nullatenus recusaret ad discutiendam querimoniam quam Turonen. Archiepiscopus de subjectione Dolen. Ecclesiæ & obedientia sibi negata tam apud ipsum quàm prædecessores ejus fecerat sæpe proponi. Idem etiam eum in litteris quas Principibus & populo Dolen. Ecclesiæ destinavit pro justitiis ejusdem Ecclesiæ, duxit Archiepiscopum nominandum; sicut per scriptum authenticum pars eadem demonstravit. Piæ quoque memorię Paschalis II. Baldrico Dolen. Archiepiscopo à Gerardo tunc Engolismen. Episcopo auctoritate sedis apostolicæ instituto Palleum, plenitudinem scilicet officij pastoralis, indulsit, ut eo secundùm consuetudinem prædecessorum suorum uteretur. Præterea in synodo à bonæ mem. Calixto Papa celebrata Remis, B. Dolen. Archiepiscopus cum duobus suffraganeis suis interfuisse legitur, & ad ipsam priùs tanquam Archiepiscopus evocatus. Honorius insuper cùm prædictum G. tunc Engolismen. Episcopum tanquam Legatum suum & ap. sedis Vicarium destinaret, inter alios legitur B. Archiepiscopo Dolen. scripsisse ut eum reverenter susciperet, & ipsi humiliter obediret. qui etiam B. quatuor suffraganeos habuisse probatur. Ad hæc, felicis me. Innocentius Papa prædecessor noster G. Dolen. Archiepiscopum & suffraganeos ejus ad Concilium, quod Pisis postea celebravit, legitur evocasse, & ad querimoniam ejus citasse Archiepiscopum Turon. ut super subjectione, quam à Dolen. petebat, justitiam ostenderet Ecclesiæ Turon. & eidem Dolen. de Aleten. dioceſi responderet. In quo etiam piæ me. Cel. eundem prædecessorem suum Innocentium est secutus. Et licèt bonæ me. Lucius Papa II. præd. noster contra Dolen. Ecclesiam pro Turon. sententiam promulgarit, semper tamen Dolen. Ecclesia in libertatis possessione permansit; cùm, sicut in scripto etiam ab adversa parte inducto perspicitur contineri, concessum fuerit ut G. tunc Dolen. Archiepiscopus, quandiu Ecclesiæ præesset eidem, usum Pallei non amitteret, nec alij quàm Ro. Pontifici subjaceret. Idem etiam G. cùm ad Capuanæ sedis metropolim aspiraret, in via cum Turonensi Archiepiscopo dicitur collusisse, nec bene defendisse caussam Dolen. Ecclesiæ, à qua tam corpore quàm animo discedebat, cùm statim post sententiam transierit ad Ecclesiam Capuanam. Oliverius quoque successor ipsius electus, eosdem suffraganeos, quos G. præd. ejus habuerat, habuit, & in Dolen. Ecclesia ministravit, sicut per plures testes fuerat comprobatum. Adjecit etiam pars Dolen. quòd processu temporis bonæ me. Eugenius Papa prædecessor noster felicis record. B. Clarevallen. Abbatem ad sopiendam inter easdem Ecclesias controversiam destinavit: cujus statutum servare noluit Ecclesia Turonensis. Ceterùm cùm H. postmodum Dolen. electus propter illiteraturam suam apostolico se timeret conspectui præsentare, cum Cantore & quatuor aliis Canonicis Dolensibus Andegavis, quasi cum Turonensi compositurus, accessit; & exinde contra prohibitionem Cantoris & alterius Canonici senioris, cum tribus junioribus Turonen. adiit civitatem; & corruptis aliis tribus Canonicis per collationem præbendarum, & salvo jure Dolen. Ecclesiæ jurare inductis se servaturos quod oblata eis chartula continebat, à Turonen. Archiepiscopo munus consecrationis accepit. Quòd autem idem H. tres

juvenes memoratos corruperit, uni scilicet archidiaconatum, alteri præbendam conferens, tertio præbendam susceptam de manu laïcali confirmans, quòd Cantor & socius ejus eidem H. ne Turonis accederet curaverint districtiùs inhibere, quòd iidem juvenes salvo Dolen. ecclesiæ jure juraverint, quòd idem H. adulterinum sigillum habuerit, eadem pars per suos testes sufficienter asseruit fuisse probatum. Adjectum est etiam, quòd litteræ nomine Dolen. Capituli super ipsius H. præsentatione confectæ, veræ non essent; utpote in quibus nomen præmittebatur Decani, cùm Decanus nullum haberet in eadem Ecclesia personatum, sed Cantor primum locum potiùs obtineret. Idem etiam H. in professione quam fecit Archiepiscopo Turonen. se non Episcopum sed Archiepiscopum nominavit. Ceterùm cùm idem H. propter prædicta non fuisset à Dolen. receptus, ad apostolicam sedem accedens, à bonæ memoriæ Adriano Papa prædecessore nostro ab obedientia fuit, quam Turon. Archiepiscopo in consecratione sua promiserat, absolutus. Sed hoc non potuit pars eadem per litteras authenticas demonstrare. Cui cùm Dolen. Ecclesia ab eodem Adriano Papa usum Pallei, tum ex tenore concordiæ quam inter se & Turon. Archiepiscopum factam fuisse confitebatur, tum ex antiqua consuetudine, postularet; nuncij verò Turon. Ecclesiæ compositionem quandam factam per Abbatem de Fontanis, in qua Dolen. Ecclesiam suffraganeis renuntiasse dicebant, peterent confirmari, addentes quòd sic fuerat à præfato Lucio Papa prædecessore nostro de fratrum consilio per sententiam diffinitum, parte Dolen. Eccl. prædictam compositionem & sententiam non tenere dicente, cùm is qui in Dolen. Ecclesia tunc præsulatus gerebat officium, dolum adhibuisset & fraudem, utpote qui cùm jam ad Capuanam metropolim aspiraret, nihil ad commodum Dolen. Ecclesiæ allegavit, cùm & Dolen. Ecclesia præsens in examinatione negotij non fuisset, idem etiam Adrianus prædictam compositionem omnino cassavit, & eam vires censuit non habere, eidem H. Pallei usum indulgens; ac E. tunc Archiepiscopo Turonen. præcipiens ut aut cum eo super suffraganeis conveniret, aut usque ad festum sancti Michaëlis proximò tunc venturum plenam ei exhibiturus & recepturus justitiam apostolico se conspectui præsentaret. interim autem ipsum vel Clericos ejus excommunicationis vel interdicti sententia non præsumeret aggravare. Iterum etiam idem Adrianus ad festum omnium sanctorum citavit partem Ecclesiæ Turonen. & eundem H. frequenter in litteris suis Archiepiscopum nominavit. quod ex scriptis authenticis pars eadem demonstravit. Insuper bonæ memoriæ Alexander Papa eundem Adrianum prædecessorem suum postmodum imitatus, dictum H. nominavit Archiepiscopum, & te non semel sed & sæpius & tandem peremptoriò evocavit, ut ad apostolicam sedem accederes, Roll. tunc Dolen. electo de suffraganeis responsurus. Asseruit etiam idem Alexander in suis litteris, sicut ex earum inspectione patebat, quòd dictus Adrianus prædecessor ipsius quæstionem illam, quæ inter Turon. & Dolen. Ecclesias per sententiam terminata fuerat, cœperat retractare. Vnde volens pleniùs super causa ipsa cognoscere veritatem, cùm utraque parte præsente à Roll. tunc Dolen. electo testes recepisset inductos, & depositiones eorum super quibusdam capitulis admisisset, G. tunc Senonen. H. Baiocen. & Abbati sanctæ Genovefæ & Decano Baiocen. tam testes, quos ipse receperat super quibusdam aliis capitulis audiendos, quàm alios ab alterutra partium inducendos, recipiendos, & audiendos super possessione subjectionis, in qua te tu, frater Archiepiscope, esse dicebas, vel libertatis, in qua se idem tueri nitebatur electus, super capitulis certis commiserit, quem Lucius etiam successor ipsius in hoc imitatus Cenoman. Decano, I. de Veteriponte Archidiacono Rothomagensi, Ianuen. Præposito sanctæ Mariæ de Castell. per suas litteras idem injunxit: qui juxta mandatum apostolicum procedentes, receperunt testes super prædictis capitulis inductos à partibus, & eorum depositiones redigentes in scriptis, sub sigillis suis ad sedem apostolicam transmiserunt. Ex his ergo concludens Dolen. Ecclesia postulabat, ut cùm in libertatis semper possessione fuisset, dictum electum Iohannem per dilectum filium nostrum Ior. tituli sanctæ Pudentianæ Presbyterum Cardinalem, tunc apostolicæ

Vide Notas.

sedis Legatum, auctoritate apostolica confirmatum, consecrare in Archiepiscopum & ei usum Pallei curaremus de solita sedis apostolicæ benignitate conferre. Ceterùm ex parte Turonen. Ecclesiæ fuit ad prædicta responsum, quòd cùm olim tota Britannia fuisset Turonen. Ecclesiæ tanquam metropoli suæ subjecta, Britannis tandem conspirantibus contra Regem Francorum, & proprium sibi constituentibus Regem, occasione beati Sansonis quondam Eboracen. Archiepiscopi, qui, dum in partibus Britanniæ pateretur exilium, in Dolen. Ecclesia cum archiepiscopalibus insignibus ministrarat, Dolen. Ecclesia contra Turonensem supercilium elationis assumpsit, Britannis volentibus sibi novum Archiepiscopum, sicut novum Regem creaverant, suscitare. Vnde bonæ memoriæ Nicolaus Papa prædecessor noster Salomoni tunc Regi Britanniæ scribens, quòd omnes Episcopi regni ejus suffraganei essent Ecclesiæ Turonen. per litteras suas expressit, adjiciens tandem, ut si contentiosus agere vellet, ad sedem ap. destinaret; ut quæ esset sedes metropolitica, per ejus judicium appareret. In aliis etiam litteris directis eidem Turon. Ecclesiam metropolim esse Dolen. Ecclesiæ, sicut ex prædecessorum suorum monimentis & exemplis priorum patere dicebat, asseruit, & Festiniano Dolen. Antistiti scribens, quòd Turon. Ecclesia metropolis ejus esset se comperisse, sicut ex litteris ejus apparet, rescripsit; necessarium esse adjiciens, ut eam Dolen. Episcopi sequerentur, & ipsam in negotiis suis adirent, nec exquirere ipsius judicium detrectarent, sicut per monimenta prædecessorum suorum & exempla priorum dicebat ostendi; addito, ut idem Festinianus se Metropolitanum nullatenus appellaret, quousque scripta Romanorum Pontificum, quæ in acceptione Pallei ejus antecessores acceperant, destinaret; cùm in regestis Siri & Adriani nullatenus inveniisset quòd Bestovaldo & Iunemeno prædecessoribus ejusdem Festiniani, sicut scripserat, usum Pallei concessissent. Præterea Iohannes Papa prædecessor noster Episcopis Britanniæ interdixit, ne juri Ecclesiæ Turon. resisterent super omnibus quæ Turon. Archiepiscopus ad suam pertinere metropolim asserebat, donec utraque partium ad apostolicam sedem accederet, ut ibidem eadem causa finiretur; adjiciens quòd si aliter agerent, se scirent excommunicationis sententiæ subjacere, & ab omni ecclesiastico beneficio esse suspensos. Quem piæ record. Leo Papa successor ipsius postmodum imitatus, se in scriptis veterum reperisse asseruit omnes Episcopos Britanniæ Turonen. Archiepiscopo subjacere; adjiciens quòd cùm ad eum in Remen. Concilio super hoc quæstio delata fuisset, statuerat ut Dolen. pseudoarchiepiscopus cum suis subjectis Rom. Concilio interesset, non solùm super hoc, sed etiam de simonia responsurus. quod quia implere contempsit, eum & omnes Episcopos qui ei adhæserant excommunicationis sententia innodavit; sic scilicet, ut nec peragerent divinum officium, nec audirent, nec etiam benedicere attentarent. Tandem verò cùm utraque partium super hoc coram felicis record. Gregorio Papa VII. prædecessore nostro diutiùs litigasset, idem Gregorius post longam discussionem in Romana synodo, utraque parte præsente, & causa non sine multo labore discussa, contra Dolen. Ecclesiam sententiam promulgavit; ut nisi fortè Britanni à subjectione ejusdem Ecclesiæ se possent authentica sedis apostolicæ auctoritate tueri, Turonen. Ecclesiam matrem suam & metropolim recognoscerent, & eam quam decet Metropolitanum subjectionem & obedientiam Turonen. Archiepiscopo exhiberent; usu Pallei tunc Dolen. electo reservato, sic tamen ut nullus successor ejus ad dignitatem hujusmodi aspiraret, sed tam ipsi quàm ceteri Episcopi Britanniæ sub Turonen. Archiepiscopi magisterio perpetuò permanerent. Ad quod meliùs cognoscendum idem Gregorius Legatos sedis apostolicæ in provinciam destinavit: qui congregato Concilio Xanctonis, auditis propositis, cùm Dolensis Ecclesia nullum ad suæ defensionis præsidium apostolicæ sedis privilegium induxisset, sed quasdam litteras potiùs sub nomine Adriani Papæ confectas, quas P. Clericus Dolen. antistitis ipso audiente ac tacente in regesto Rom. Ecclesiæ se mentitus fuerat reperisse, & quas idem Antistes falsatas esse in versiculo, in quo de datione Pallei fiebat mentio, recognovit, quod Gregorius sub conditione statuerat purè curaverunt & simpliciter diffinire; scilicet, ut

Hanc Leonis IX. epistolam edidit. Ioann. Cordesius in appendice epistolarum Hincmari.

tam idem Dolen. quàm ceteri Britanniæ Episcopi perpetuam deinceps subjectionem & obedientiam exhiberent Archiepiscopo Turonensi. quod prædictus Dolensi. in manu dicti Gregorij Papæ post datum judicium promiserat se facturum. Quamvis autem prædictorum Iohannis, Leonis, Gregorij, & Legatorum ejus pars eadem authentica non haberet, ea tamen authentica esse per bonæ memoriæ Vrbani II. authenticum demonstravit. Cùmque postmodum R. Dolen. Episcopus memorati Vrbani Papæ se conspectui præsentasset, juramento firmavit quòd prædictus Gregorius præd. ejus, salva querimonia Turonen. Ecclesiæ, Pallei usum concesserat, sic tamen ut si etiam Dolen. Ecclesia in caussa succumberet, usum Pallei nihilominus retineret. quod per quasdam litteras ejusdem Gregorij ostendere nitebatur. Propter quod Vrbanus ei Pallium indulsit. Ceterùm cùm R. Turonen. Archiepiscopus ad ejus præsentiam accessisset, & quod per eundem Gregorium & Legatos ejus diffinitum fuerat demonstrasset, idem Vrbanus de consensu partium certum terminum partibus assignavit: ad quem si qua partium non veniret, caussæ suæ periculum sustineret. Vnde Turonensi ad terminum veniente, Dolensi verò per nuncium suum excusationes sollummodo prætendente minùs legitimas, causa cognita, de consilio fratrum suorum sancivit ut tam Dolensis quàm ceteri Episcopi Britanniæ Turonen. Ecclesiam suam esse metropolim recognoscerent, & debitam ei reverentiam exhiberent, nec ullo ulteriùs tempore post Roll. obitum ad usum Pallei Dolen. Episcopus aspiraret; sicut in ejus authentico perspeximus contineri. Idem etiam Vrbanus Episcopis Britanniæ suam sententiam denuntians, præcepit ut Turonen. sicut Archiepiscopo suo in posterum obedirent. Cùm autem postmodum tempore bonæ memoriæ Lucij Papæ secundi caussa eadem fuisset ad apostolicæ sedis audientiam procurante Dolen. Ecclesia revocata, ipse utraque parte præsente latam ab eodem Vrbano Papa sententiam confirmavit, & Turonen. Ecclesiam super Dolensis & aliorum Episcoporum Britanniæ obedientia per baculum investivit; præcipiens ut tam Dolensis quàm ceteri Episcopi Britanniæ Turon. Ecclesiæ tanquam propriæ metropoli subjacerent, & ei debitam obedientiam & reverentiam exhibere curarent; hac tamen moderatione habita, ut G. tunc Dolen. Episcopus retineret usum Pallei, quoad viveret, & Romano tantùm Pontifici subjaceret, sed post ipsum nullus Dolen. Episcopus ad usum Pallei aspiraret; sicut in ostenso nobis ipsius authentico privilegio continetur. Qui etiam Briocen. & Trecor. Episcopos ab obedientia Dolen. absolvit, & ut Turonensi Archiepiscopo reverentiam & obedientiam exhiberent, injunxit; adjiciens, quòd si mandati essent apostolici contemptores, sententiam quam Turonensis proferret in eos, ratam haberet, & faceret inviolabiliter observari. Mandans etiam Comiti & Baronibus Britanniæ, ut sententiæ nullatenus obviarent, sed eam paterentur executioni mandari. alioquin ratam haberet sententiam quam Turonensis Archiepiscopus in contradictorem quemlibet promulgaret. Hanc autem ejusdem Lucij sententiam Eugenius & Anastasius successores ipsius auctoritate apostolica confirmarunt, & idem Eugenius ratam habuit excommunicationis sententiam quam in Dolenses & Briocenses Clericos E. tunc Turon. Archiepiscopus propter eorum inobedientiam promulgarat. Tandem verò Dolensi Ecclesia sententiæ parere coacta, Hugonem tunc electum suum consecrandum per X. Dolen. Canonicos & Clericos cum decreto Capituli subscriptiones Canonicorum omnium continente, absolutione recepta ab Archiepiscopo Turon. eidem Archiepiscopo præsentavit, & ei professionem fecit, sicut alij suffraganei Archiepiscopo suo facere consueverunt, ac rediens à Clero & populo Dolen. fuit cum processione receptus. Et licèt idem H. postmodum, sicut ab adversa parte proponitur, Pallium & absolutionem obedientiæ, quam in consecratione sua exhibuerat Ecclesiæ Turonensi, tacita de latis sententiis veritate, & falsitate suggesta, scilicet quòd ille qui tunc in Dolen. Ecclesia præsulatus gerebat officium, fraudem adhibuerat, nec sufficienter partem Dolen. Ecclesiæ defenderat, à sede apostolica impetrasset, rediens tamen eidem Archiepiscopo debitam obedientiam exhibere curavit, & se teneri recognovit eidem, ad Concilium ejus vocatus accessit, & tam ei quàm I. ejusdem Archiepiscopi

Factum istud in Concilio Claromontano.

piscopi successori obedientiam, sicut suo Metropolitano, reverenter impendit, sicut per testes fuerat legitimè comprobatum. Qui cùm tandem, quia transgressus fuerat proprium juramentum, ab eodem I. fuisset excommunicationis vinculo innodatus, tandem cœcitate percussus, pœnitens, & de perjurio sponte confessus, absolutionis ab eo beneficio impetrato, annulum etiam ei resignavit. quod totum per testes fuerat comprobatum. Idem quoque Adrianus in litteris quas pars adversa super Pallio eidem H. concesso inducit, inter cetera protestatur quòd quia super controversia proposita plenam non potuerat cognitionem habere, cùm altera pars in negatione consisterer, & se non habere mandatum penitùs affirmaret, nihil ab eo fuerat super eodem negotio terminatum. Felicis etiam recordationis Alex. Papa prædecessor noster de sententia Lucij, confirmatione Eugenij & Anastasij, concordia H. & Pallio ipsi H. ab Adriano Papa concesso habita mentione, Turonensi Ecclesiæ in Dolensem jus metropoliticum reservavit, mandans Dolen. Capitulo ut si forsan in personam idoneam convenisset, eam Turonensi Archiepiscopo confirmandam & consecrandam, si electionem factam inveniret canonicè, præsentaret, & consecraturus ei debitam obedientiam & reverentiam secundùm Ecclesiæ consuetudinem exhiberet; adjiciens, quòd si per Legatos sedis apostolicæ eorum esset electio confirmata, & electus etiam consecratus, nihilominus ad eundem Archiepiscopum vocatus accederet, & ei obedientiam exhiberet. Quòd si forsan ab eo vocatus, ad præsentiam ejus infra tres menses accedere non curaret, ex tunc idem Alexander ipsum ab administratione temporalium & executione officij, quod post electionem susceperat, suspendebat; sicut per ejus authentica patuit manifestè. Nec nocuit nec nocere potuit Ecclesiæ Turon. quòd idem Alexander fortè in favorem Dolen. electi citavit partes, testes recepit, & aliis recipiendos commisit, cùm non in præjudicium alterutrius partium id intelligatur egisse; præsertim cùm tibi etiam ad Turon. metropolim evocato, Dolen. diœcesis in pulsatione campanarum & causarum delatione detulerit, & Abbas sancti Iacuti, qui est de Dolen. diœcesi, ad Concilium tuum vocatus accesserit, & tibi etiam curaverit obedientiam exhibere. Nos ergo diligenter auditis quæ fuerunt hinc inde proposita, & rationibus & allegationibus partium cum instrumentis & attestationibus sufficienter inspectis, de fratrum nostrorum & tam Archiepiscoporum quàm Episcoporum existentium apud apostolicam sedem consilio petitionem Dolen. Ecclesiæ interlocuti sumus non esse aliquatenus admittendam, cùm probatum non esset Dolen. Ecclesiam in libertatis possessione, sed Turonensem potiùs in subjectionis ipsius possessione manere. Ad abundantiorem autem cautelam, ab eodem electo coram fratribus nostris quæsivimus si Dolen. Ecclesia jam probasset vel adhuc posset probare dolum quem præfatus G. Dolen. Archiepiscopus dictus est commisisse, per quem pars Dolen. Ecclesiæ remansisse proposita fuerat indefensa. Qui respondit quòd dolus ille nec probatus fuerat, nec poterat comprobari; cùm sæpedictus G. & qui cum eo venerant in Apuliam transeuntes, nunquam postea remearint. Et quamvis causa non super proprietate, super qua sæpe fuerat sententialiter diffinitum, sed super possessione tantùm subjectionis & libertatis commissa sub certa forma fuisset, ad omnem tamen occasionem tollendam, liberam ei concessimus facultatem, ut ex his quæ acta fuerant adhuc summatim de proprietate proponeret, si quid posset rationabiliter allegare. Audientia ergo sibi propter hoc publica in consistorio bis indulta, quia præter præmissa nihil ad commodum partis suæ potuit allegare, cùm quasi prænosceret quòd deberet in causa succumbere, electioni renuntiare voluit in manibus nostris, & à commissa sibi & sociis suis à Dolen. Capitulo super eadem causa procuratione cessare. Nos autem nolentes hominum malitiis indulgere, nec renuntiationem recepimus, nec passi fuimus ut à commisso sibi & sociis suis à Dolen. Ecclesia super eadem causa procuratoris officio resiliret. Ipso igitur nihil quod ad causam suam faceret postmodum proponente, cùm ipsum negotium diù quidem cum multa diligentia nos & fratres nostri sufficientissimè discussserimus, præmissis & aliis multis rationibus per idoneos advocatos ab utraque parte prudenter inductis, quas

Vide Robertum de Monte in appendice ad Sigibertum, ad an. 1161.

propter prolixitatem superfluam in hac pagina prætermisimus annotare, de communi fratrum nostrorum consilio, auctoritate Dei omnipotentis & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostra, utraque parte præsente, prædictas prædecessorum nostrorum sententias confirmantes, decernimus, statuimus, & sancimus ut Dolen. Ecclesia perpetuis semper temporibus suffraganea plenè subjaceat Ecclesiæ Turonen. & debitâ ei tanquam suæ veræ metropoli reverentiam & obedientiam cum aliis suffraganeis Ecclesiæ Turon impendat, nec unquam Dolen. Episcopus ad Pallei usum aspiret. Et ne causa toties diffinita de cetero valeat in contentionis scrupulum refricari, si qua posthac instrumenta vel argumenta pro parte Dolen. Ecclesiæ possent quomodolibet inveniri, nos auctoritate apostolica nihil ea penitùs valitura censemus. Nulli ergo &c. diffinitionis &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, Kal. Iunij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno secundo.

ARCHIEPISCOPO ET Capitulo Turonensi.

Epist. 83. De eodem argumento.

AD convincendam malitiam & improbitatem eorum qui contra rationes & jura venire non metuunt, sedes apostolica consuevit rigorem & severitatem aliquoties temperare; ut vincens in bono malum, omnem auferat materiam murmurandi. Hoc enim quidam prædecessorum nostrorum in caussa quæ vertebatur inter Turon. & Dolen Ecclesias feciſſe noscuntur, qui contra res judicatas & per sententias sedis apostolicæ sæpius diffinitas Dolensi audientiam in judicio præstiterunt, cùm contra res judicatas nullo juris remedio valeat attentari; ita quòd & judicis inferioris sententia, quæ legitima non est appellatione suspensa, postquam in rem transierit judicatam, ut contra jus litigatoris prolata, retractari de jure non debet, ut sic finis litibus imponatur. Nos quoque postquam causam illam, quæ commissa fuerat à bonæ memoriæ Alexandro & Lucio prædecessoribus nostris inter ipsas Ecclesias super possessione tantùm subjectionis & libertatis, rationibus utriusque partis & allegationibus cum instrumentis & attestationibus diligenter auditis & cognitis, pro Turonensi contra Dolensem canonicè terminavimus, ad abundantiorem cautelam benignam adhuc ipsis Dolensibus indulsimus facultatem, ut quoniam in examinatione illius causæ multa fuerunt in diversis articulis coram nobis & fratribus nostris utrinque de proprietate proposita, summatim, non quasi litem contra priores sententias contestando, sed ut ex his quæ fuerunt actitata, de proprietate, si possent, aliquid pleniùs & efficaciùs allegarent, per quod fortè posset ostendi an aliquid fuerit omissum, sicut ipsi frequentiùs asseruerant, propter quod ipsa Dolen. Ecclesia in prioribus judiciis remanserit aliquatenus indefensa. Sed cùm præter illa quæ priùs multipliciter allegaverant, nihil postea commodiùs allegarent, nos ex allegationibus ipsis nihil penitùs audientes quod contra vires priorum sententiarum animum nostrum posset aut deberet aliquo modo movere, dictas prædecessorum nostrorum sententias confirmavimus, statuentes ut Dolen. Ecclesia tanquam suæ veræ metropoli perpetuis semper temporibus suffraganea plenè subjaceat Ecclesiæ Turonen. nec unquam Dolen. Episcopus ad Pallij usum aspiret. Et ad omnem malitiam convincendam decrevimus ut nec lis toties diffinita posset ulteriùs refricari, si qua post hæc argumenta vel instrumenta pro parte Dolen. Ecclesiæ contingeret inveniri, tanquam nihil penitùs valitura, omni prorsùs utilitate carerent. Vt autem de ordine processus istius nulla possit in posterum dubitatio suboriri, has vobis literas ipsum processum compendioſiùs continentes duximus in testimonium concedendas. Datum Laterani IV. Nonas Iunij.

REGI FRANCORVM.

Epist. 84. De eadem re.

VEntilata diutiùs & quasi frustra sæpius sopita contentio, quæ inter Turonen. & Dolen. Ecclesias vertebatur, usque adeo statum generalis Ecclesiæ hactenus molestavit, ut non solùm Dolen. doleret Ecclesia, & metropolis Turon. turbaretur, sed prædecessorum nostrorum aures utriusque sæpius querela pulsaret, & ipsi frustra quodammodo visi fuerint laborasse. Nam etsi frequenter ad Romanam curiam quæstio ipsa

perlata fuisset, & per multos prædecessores nostros non tantùm semel sopita, sed sæpe, nihilominus tamen super ea nos oportuit laborare; nec fuit per Dei gratiam labor noster inanis, sed principium nostrum finis est debitus subsecutus. Siquidem cùm utraque partium ad citationem nostram apostolico se conspectui præsentasset, auditis quæ fuerunt hinc inde proposita, rationibus, allegationibus, & attestationibus, & instrumentis partium diligenter inspectis, de communi fratrum nostrorum consilio sententiam dictavimus pro Ecclesia Turonensi, auctoritate apostolica decernentes ut Dolen. Ecclesia suffraganea semper existat Ecclesiæ Turonensis, & ei tāquam suæ veræ metropoli reverentiam, honorem, & subjectionem semper impendat, nec ullo unquam tempore ad usum Pallij Episcopus Dolensis aspiret. Ideóque serenitatem regiam monemus & exhortamur attentiùs, ac per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus latam à nobis sententiam, quantum in te fuerit, & tu ipse conserves ulteriùs, & facias ab aliis observari, eandem Ecclesiam Turon. in suis justitiis & manutenens & defendens. Datum Laterani II. Kal. Iunij.

Epist. 85. *In eundem modum Comitissæ & A. filio ejus, & universis Baronibus Britanniæ, usque ad verbum* observari, Turon. Ecclesiam vestram recognoscentes metropolim, & ad eam, in quibus necesse fuerit, devotè & humiliter currentes. Alioquin sententiam quam in vos propter hoc canonicè tulerit Ecclesia Turonensis, ratam habebimus, & faciemus auctoritate nostra inviolabiliter observari. Datum eadem.

Epist. 86. *In eundem modum Clero & populo Dolen. usque ad verbum* aspiret. Ideóque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus latæ à nobis sententiæ devotè ac sine omni contradictione parentes, Turonen. Ecclesiam, videlicet metropolim vestram, curetis humiliter revereri, & ad eam in quibus necesse fuerit, & jus metropolitanum postulat, recurratis. Alioquin sententiam quam in vos propter hoc canonicè tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctoritate nostra inviolabiliter observari. Datum eadem.

Epist. 87. *In eundem modum Capitulo Dolen. usque ad verbum* recurratis. Volumus etiam, & sub eadem sententia districtè præcipimus, quatenus dilectum filium electum vestrum consecrandum venerabili fratri nostro Turon. Archiepiscopo, omni appellatione, contradictione, & occasione cessantibus, præsentetis: qui ei more suffraganeorum Turon. Ecclesiæ professionem faciat, & obedientiam promittat. Quod nisi infra duos menses, postquam requisiti fueritis, volueritis adimplere, sententiam quam propter hoc idem Archiepiscopus in vos canonicè tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari.

In eundem modum Archiepiscopo Rothomagen. & suffraganeis ejus usque ad verbum aspiret. Ideóque fraternitati vestræ per ap. scripta mandamus quatenus latam à nobis sententiam, quantum in vobis fuerit, & vos observetis ulteriùs, & faciatis ab aliis observari, nec alicui de Dolen. dioceſi chrisma vel alia sacramenta ecclesiastica ministretis, nisi de consensu Ecclesiæ Turonensis. Sententiam insuper quam venerabilis frater noster Archiepiscopus Turonen. in dilectos filios electum & Capitulum Dolen. propter contumaciam seu inobedientiam eorum canonicè tulerit, usque ad satisfactionem congruam per dioceses vestras ratam faciatis & firmam haberi. Datum ut suprà. Epist. 88.

PRIORI ET CONVENTUI de Nostlat.

Epist. 89. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, de Felechiurche, de Fedrestam, de Batteleya, & de Warnefeld Ecclesias, quas monasterio vestro bonæ me. B. Eboracen. Archiepiscopus canonicè contulit, sicut eas justè ac pacificè possidetis, & in authentico ipsius Archiepiscopi pleniùs continetur, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apo. confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani II. Nonas Iulij.

PRIORI ET CANONICIS de S. Osuvaldo.

Epist. 90. Ejusdem argumenti.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu, Ecclesias de Boolton, de Sudcherchebi, de Rouvelle, & de Felechurche, sicut eas justè ac pacificè possidetis, ad exemplar felicis recordationis C. Papæ prædecessoris nostri, vobis & per vos

Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani III. Idus Iunij.

MASSILIEN. ET AGATEN. Episcopis.

Epist. 91. Vt curam suscipiant restaurãdi monasteria in insulis Arearum.

Cap. Cùm dilectus. *De his quæ vi metúsve causa fiunt.* Vide suprà lib. 1. epist. 274.

CVm dilectus filius Abbas de Floreia nuper ad nostram præsentiam accessisset, nobis exposuit diligenter, & hoc ipsum Abbatis insularum & aliorum quorundam litteræ continebant, quòd in insulis Arearum fratres Cistercien. quondam fuerant commorati; sed eis in captivitatem paganorum deductis, quoniam locus mari erat vicinus, illuc se quidam regulares Canonici transtulerunt, qui licèt jam per annos triginta Canonicorum regularium habitum portavissent, opera tamen contraria regularibus faciebant, sed ad se Domino inspirante reversi, monasticum ordinem ibidem plantari volebant secundùm Cistercien. instituta, quod etiam diocesanus Episcopus affectabat. Vnde nos ad Abbatis ipsius instantiam venerabili fratri nostro Arelaten. Archiepiscopo dedimus in mandatis, ut si diocesani Episcopi & eorundem fratrum in idipsum desideria convenirent, Cistercien. monachos institueret in insula memorata, facturus de Canonicis quod crederet expedire secundùm canonicam honestatem. His igitur litteris impetratis, idem Abbas de Floreia reversus ad propria, priùs quàm eas ad dictum Archiepiscopum detulisset, cum venerabili fratre nostro Tolonen. Episcopo ad locum memoratum accessit, & omnium fratrum ibidem manentium in tantum obtinuerunt assensum pariter & favorem, quòd Abbas insularum claves domus & seipsum in manibus alterius Abbatis tradidit, professione facta cum quibusdam ex Canonicis de Cistercien. ordine in posterum observando. quod & quidam Canonicorum in manu ejusdem Abbatis de Floreia sacramento præstito firmaverunt, osculo dato eidem, quòd usque in finem in eodem ordine permanerent. aliis promittentibus per juratoriam cautionem quòd per se vel alios contra factum istud de cetero non venirent. jurantibus reliquis quòd super provisione sua starent arbitrio Episcopi memorati, & nobilis viri G. de Fossa Sacristæ, qui aberat, assensu probato per testes. quod postmodum rediens est confessus. Consequenter verò idem Episcopus & Abbas de Floreia dicto Archiepiscopo Arelaten. per suas litteras intimarunt quòd diocesanus Episcopus & Canonici memorati translationem Cistercien. fratrum illuc fieri unanimiter appetebant. quod acceptans Archiepiscopus memoratus, factum eorum auctoritate qua fungebatur apostolica confirmavit, vices suas eis in hac parte committens, ut quæ bene inceperant de instituendo ibi ordine Cistercienſi, vice ipsius perducerent ad effectum. Cujus mandatis parentes humiliter & devotè, quæ ipsis injuncta fuerant curaverunt ducere ad effectum, dantes generali Cistercienſi Capitulo in mandatis ut in prædicto loco suum ordinem instituere procurarent. Petebatur itaque pro jamdicto Abbate de Floreia translationem factam ratam à nobis haberi, & auctoritate sedis apo. confirmari, transgressores etiam & contradictores omnes, qui contra vota & juramenta præstita nitebantur quod ab eis factum fuerat impedire, canonica pœna percelli. Ceterùm F. Sacrista, P. Warardi, & P. Guil. coram venerabili fratre nostro P. Portuen. Episcopo, quem ipsis & parti alteri dedimus auditorem, processum negotij aliter proponebant. Cùm enim prædicto Arelaten. Archiepiscopo causa fuerit à nobis sub forma, quam præmisimus, delegata, præfatus Abbas accedens ad locum cum Episcopo Tolonen. priùs quàm literas nostras Archiepiscopo præsentasset, qui juxta tenorem ipsarum de singulis debebat inquirere diligenter, motu proprio cum socia multitudine insulam occupavit, constanter affirmans quòd eis volentibus, vel nolentibus, locus idem purè ac simpliciter à nobis sibi fuerat assignatus. Cùmque se in his gravari sentirent, Abbate ipsorum eis omne auxilium denegante, qui contra quosdam de Canonicis odium dicebatur & ingratitudinem concepisse, (unde in ipsorum dispendium super munitione armatos ponere non expavit, amota inde scala, ne facultas esset Canonicis ascendendi) sedem apostolicam appellarunt. Sed dicti Abbates nihilominus ab incepta violentia desistentes, cùm quosdam ex ipsis non possent corrumpere pecuniæ sponsione, quod super his starent mandatis Epis.

copi Tolonenſis per violentiam cogere voluerunt. Cùm autem nec quindecim dierum poſſent inducias obtinere, quas quidam ex ipſis ad deliberandum plenariè poſtularant, jurare compulſi fuerunt mandato dicti Epiſcopi & G. de Foſſa laïci, qui eis arduæ rupis præcipitium fuerat comminatus, ſe ſuper præmiſſis quæſtionibus parituros. Alij promiſerunt in manu Abbatis, probatione ſibi annua reſervata, quòd regulam Ciſtercien. obſervarent. Aliqui verò nec juraverunt, nec promiſſionem aliquam facere voluerunt. Horum ergo tacita veritate, nominati Epiſcopus & Abbas de Floreia dicto Archiepiſcopo ſuggeſſerunt quòd dioceſanus Epiſcopus & omnes loci Canonici ſuper inſtitutione Ciſtercien. unanimiter concordabant. & ita fuit ejus confirmatio impetrata. Sed cùm paucis diebus elapſis præfati Canonici Archiepiſcopo cuncta quæ geſta fuerant intimaſſent, ipſe quod in præjudicium eorum factum fuerat, ipſis compatiens, revocavit, reſtituens eos ad omnia quæ habuerant tempore illo quo literæ fuerant impetratæ; licèt poſtmodum poſſeſſionem eorum prætermiſſo juris ordine ſequeſtrarit, contradictores omnes excommunicationis gladio percellendo. Et cùm, Canonicis ad reſtitutionem inſtantibus, confeſſiones & atteſtationes utriuſque partis audiſſet, ad nos duxit ipſum negotium remittendum. Partibus itaque apud ſedem apoſt. conſtitutis, Canonici ſpoliati ſæpedictum Abbatem de Floreia multipliciter arguebant. Primò, quòd literas à nobis per veritatis ſuppreſſionem & expreſſionem falſitatis ſtuduerat impetrare: Suppreſſum enim fuerat in illis, quòd Eccleſia de inſulis Arearum ad Ro. Eccleſiam ſolummodo pertineret; ſicut ipſius privilegia, quorum ad nos tranſcripta præfatus Archiepiſcopus deſtinavit, indicant evidenter. Falſitatis verò ſuggeſtio inde perpenditur, quòd omnes Canonici tranſlationem ordinis cum dioceſano Epiſcopo pariter affectabant. quod aliter eſſe ipſorum contradictio liquidò arguebat. Sed neque ſæpedictus Tolonenſis Epiſcopus dioceſanus erat ipſorum, qui nullo mediante ad Ro. Eccleſiam pertinebant. unde ipſius conſenſus in hac parte pro nullo erat penitùs reputandus. Secundò, quòd per vim & dolum eos ſeduxit pariter & coëgit ut quidam eorum votum emitterent, alij juramenta præſtarent. Nos ergo rationibus & allegationibus partium per jamdictum Epiſcopum Portuenſem, * qui eas in ſcriptis nobis exhibuit, pleniùs intellectis, quia conſtitit nobis de voto emiſſo & præſtito juramento à Canonicis Inſularum quòd regulam Ciſtercien. obſervarent, vel quòd ordinationem hujuſmodi nullatenus impedirent, cùm utrumque ſervatum non vergat in diſpendium ſalutis æternæ, nolentes viam perjuriis aperiri, non obſtante violentia quæ proponebatur illata, cùm neque metum mortis continuerit neque corporis cruciatum, & ideo non debuerat cadere in conſtantes, nec obſiſtente dolo quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos, cùm talis dolus non tam ad circumventionem Abbatis quàm ad fatuitatem eorum debeat retorqueri, ſuper reſtitutione petita ſilentium eis de conſilio fratrum noſtrorum duximus ſententialiter imponendum. Verùm quoniam ſæpedicti Epiſcopus & Abbas de Floreia, fines mandati per ſuæ temeritatis audaciam excedentes, quod per jamdictum Arelaten. Archiepiſcopum, cui cauſa fuerat delegata, fieri debuiſſet, per ſe ipſos facere præſumpſerunt, & quia litteræ per ſuppreſſionem veritatis & falſitatis expreſſionem fuerant impetratæ, factum ipſorum tanquam minùs legitimum per ſententiam duximus irritandum. Et quia ſecundùm Apoſtolum inſtantia noſtra quotidiana eſt omnium Eccleſiarum ſolicitudo continua, ne occaſione præmiſſæ diſcordiæ locus idem remaneat deſtitutus, & delictum perſonarum in damnum Eccleſiæ convertatur, fraternitati veſtræ per ap. ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus Deũ habentes præ oculis, ad ordinationem ipſius Eccleſiæ vice noſtra ſolicitiùs intendatis; in qua per viros ejuſdem ordinis, ſi fieri poterit, regularium Canonicorum profeſſionem & ordinem volumus reformari. Alioquin, ne locus idem remaneat deformatus, per fratres Ciſtercien. ordinis eundem reformari volumus & mandamus, correctione prædictorum exceſſuum nobis in hoc articulo reſervata: ita quòd ſi per ſolicitudinem & providentiam veſtram locus idem Ciſtercienſibus fuerit aſſignatus, nullum, quoad jus proprietatis, Eccleſiæ Romanæ præjudicium generetur, quod in pleriſque monaſteriis ejuſdem ordinis novi-

* *In tertia Collect additur*, eiſdem auditorem conceſſum à nobis,

mus obſervari. Taliter autem mandatum apoſtolicum exequamini, ut fraternitatem veſtram, de qua plenè confidimus, debeamus meritò commendare. Quòd ſi præmiſſum locum Ciſtercienſibus duxeritis conferendum, Canonicis memoratis in locis idoneis per vos provideri volumus competenter. Nullis literis &c. præter aſſenſum partium &c. Datum Laterani IV. Idus Iunij.

EISDEM.

Epiſt. 92. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. *uſque ad verbum* aſſenſu, Eccleſiam de Cucheuvald. cum capell. de Silton. & de Brudeford, & omnibus aliis pertinentiis ſuis, ſicut eam juſtè ac ſine controverſia poſſidetis, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtoliça confirmamus &c. Decernimus ergo &c. Datum Laterani II. Idus Iunij.

M. PRIORI ET CANONICIS de Novo Burgo.

Epiſt. 93. De confirmatione ptivilegiorum.

IVſtis petentium &c. *uſque ad verbum* aſſenſu, Eccleſiam de Hovingham, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſicut eam juſtè ac ſine controverſia poſſidetis, ad exemplar felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus &c. Decernimus ergo &c. Datum ut ſuprà.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Militiæ Templi.

Epiſt. 94. Pronuntiatur pro illis adverſùs Canonicos ſancti Quintini.

CVm ex conqueſtione veſtra jampridem ad audientiam ſedis apoſtolicæ perveniſſet quòd Canonici ſancti Quintini vobis quaſdam ſubtrahebant de illarum præbendarum oblationibus portiones quas decedentibus Canonicis, ſeu quocunque modo cedentibus, percipitis annuales, felicis recordationis Lucius Papa prædeceſſor noſter cauſam ipſam ſub hac forma venerabili fratri noſtro Atrebaten. Epiſcopo delegavit, ut inſpectis litteris quas ſuper illis annualibus habebatis, ſi qua contra ipſarum continentiam ſubtracta exiſterent, ea vobis omni appellatione poſtpoſita faceret reſignari, & jamdictis Canonicis inhiberet diſtrictiùs ne quid de proventibus, quos percipere in Eccleſia ipſa debetis, ſubtrahere aliquo modo præſumerent; quod ſi aliquatenus attentarent, ipſos dictrictione canonica coërceret. Epiſcopus verò, ſicut ex authentico ipſius cognovimus, per authentica veſtra cognovit quòd quocunque modo præbendæ illius Eccleſiæ de perſona ad perſonam tranſirent, earum annualia in integrum percipere debeatis, & in uſus veſtros perpetuò poſſidere. Canonici verò quaſdam obventiones, quas vocant panem, vinum, capones, & quadrageſimam, exceperunt, occaſione cujuſdam tranſactionis quam inter eos & quendam fratrem veſtrũ interceſſiſſe coram Sanſone bonæ memoriæ Remen. Archiepiſcopo affirmabant. Ad quod probandũ licèt teſtes plurimos induxiſſent, utrum tamen frater ille poteſtatem vel auctoritatem habuerit tranſigendi, vel excipiendi, quod ex parte veſtra conſtantiſſimè negabatur, probare minimè potuerunt. Epiſcopus autem, licèt ex abundãti, nihilominus tres ex vobis bonæ opinionis viros tactis ſacroſanctis evangeliis jurare fecit prædictum fratrem ſic tranſigendi vel excipiendi poteſtatem vel auctoritatem nullatenus habuiſſe, nec quòd litteras de ratihabitione habuerit, per dictos teſtes dictum fuerat, vel probatum. Vnde Epiſcopus ipſe totam integritatẽ ipſorum annualiũ vobis auctoritate apoſtolica adjudicavit, vos in adjudicatæ rei poſſeſſionem inducens: à cujus ſententia, licèt in commiſſione appellationis fuiſſet ſubterfugiũ interdictum, Canonici tamẽ nihilominus appellarunt. Cùmque poſtmodum iidem fratres ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, felicis recordationis Vrbanus Papa prędeceſſor noſter bonæ memoriæ Boboni ſancti Angeli Diacono Cardinali ipſum commiſit negotium audiendum, ac poſtmodum fine debito terminandum. Qui intellecta & cognita veritate, quòd in commiſſionis litteris appellatio interdicta, nec ſuam Canonici fuerant perſecuti, immo ei ex parte ipſorum interpoſito ſacramento fuerat renuntiatum, jamdictam ſententiam Epiſcopi de mandato & auctoritate apoſtolica roboravit. Ne igitur ſedatum litigium ulteriùs malignitate aliqua ſuſcitetur, nos Epiſcopi memorati ſententiam, ſicut à prædicto Cardinale de mandato eſt apoſtolico confirmata, ad exemplar memorati Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri ratam eſſe decernimus, & præſentis ſcripti pagina communimus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum &c. Datum Laterani Idibus Iunij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P. SANCTÆ MARIÆ IN VIA lata Diac. Cardinali, apostolicæ sedis legato.

Epist. 95. Electio Cameracen. Episcopi confirmat.

CVm enormes excessus relinqui non debeant impuniti, ne fortè trahantur à præsumptoribus in exemplum, nos, qui, licèt indigni, speculatoris officium super universam Ecclesiam exercemus, summo debemus studio providere ne quod contra disciplinam ecclesiasticam enormiter attentatur, in confusionem ipsius remaneat segniter incorrectum: quia quod contra leges præsumitur, per leges dissolui meretur. Sanè cùm olim nobis denuntiatum fuisset quòd H. Cameracen. electus electionis suæ tempore in minoribus esset ordinibus constitutus, & quòd post electionem suam per venerab. fratrem nostrum Remen. Archiepiscopum sanctæ Sabinæ Cardinalem confirmatam, de mandato ipsius per venerab. fratrem nostrum Atrebaten. Episcopum fuerat in Acolythum & Subdiaconum ordinatus, & quòd viduam duxerat in uxorem, de qua filium susceperat qui in Præpositura sancti Petri Duacen. ei nullo mediante successit, & quòd ita incurvus existeret quòd de jure non posset aliquatenus promoveri, venerabili fratri nostro Episcopo Parisiensi dedimus in mandatis ut vocatis ad præsentiam suam quos nosceret evocandos, & inquisita tam super præmissis omnibus quàm publica fama diligentiùs veritate, quod inveniret, per suas nobis litteras intimaret. Mandavimus etiam ei, ut Cameracen. Capitulo ex parte nostra districtiùs inhiberet, ne si etiam dictus electus electioni renuntiaret spontaneus, ad nominationem vel electionem procedere attentarent; cùm in eo essent meritò puniendi, in quo videbantur taliter deliquisse. Dicto etiam Attrebaten. Episcopo dedimus in mandatis, ut hujusmodi veritatem negotij per suas litteras nobis intimaret. Ceterùm memoratus Parisiensis Episcopus mandati nostri diligens executor, inhibitione facta Cameracen. Capitulo juxta formam apost. mandati ne ad electionem procederent, etiamsi idem electus voluntate propria resignaret, ipsius electi confessionem audivit, testium depositiones recepit, & omnia redacta in scriptis sub sigillo suo ad nostram curavit præsentiam destinare: quæ ad majorem cautelam sub bulla nostra tibi duximus remittenda. Nos igitur cum fratribus nostris super hoc deliberatione habita diligenti, de ipsorum consilio discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus cùm, sicut ex litteris ipsius Parisien. tibi plenè patebit, per ipsius electi confessionem constiterit quòd electionis suæ tempore solam Clerici tonsuram habuerit, & ex litteris dicti Atrebaten. Episcopi nobis constiterit quòd ipse eum de mandato dicti Archiepiscopi post confirmationem ipsius in Acolythum & Subdiaconum ordinaverit, &, sicut ex depositionibus testium patuit, non in jejuniis quatuor temporum, sed potiùs eodem die dominico, cùm etiam idem electus confessus fuerit quòd de vidua filium suscepisset, qui ei per electionem Capituli sancti Petri Duacen. in Præposituram nullo successerat mediante, cùm ex inspectione corporis ejus, ipsius sit incurvitas manifesta, etsi tanta non sit quin posset sine reprehensionis vitio promoveri, si alia non obstarent, cùm ipse etiam electionis suæ tempore fuerit protestatus quòd quia solam tonsuram habebat, & erat corpore debilis, eligi non poterat nec debebat, cum conscientia dicti Parisien. Episcopi, cui volumus, quia prudenter processit in inquisitione, deferri, memoratum electum & Capitulum Cameracen. ad locum convoces competentem, & si electus ipse vel venire distulerit, vel veniens infra triduum cedere sponte noluerit, electionem ipsius omni prorsus contradictione & appellatione cess. denunties irritam & inanem. Inhibens districtiùs Capitulo memorato, ne ad electionem procedere ulla prorsùs occasione præsumant, cùm in eo sint puniendi, in quo peccarunt. Postmodum verò personam aliquam scientia & honestate perspicuam, per quam Cameracen. Ecclesia in spiritualibus proficere valeat, & in temporalibus reformari, ei appellatione remota præficias in pastorem; tam Canonicos quàm homines Cameracen. Ecclesiæ ad impendendam ei reverentiam & honorem per censuram ecclesiasticam appell. remota compellens, & compescens districtione simili resistentes. Datum Laterani XIII. Kal. Iulij.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epist. 96. Vt Episcopo Vvatiensi de

INter universi orbis provincias apostolica sedes regnum Vngariæ speciali

ablatis ex Ecclesia thesauris satisfaciat.

quadam prærogativa dilexit ob merita Regum ipsius, ac præcipuè ob ferventis devotionis constantiam, & inviolabilis sinceritatis affectum, quem inclytæ recordationis Bela Rex Vngariæ pater tuus circa sacrosanctam Rom. Ecclesiam matrem suam ferè semper exhibuit, ad exaltationem ipsius, augmentum Ecclesiarum regni sui, & honorem omnium Clericorum, tam humiliter quàm potenter intendens. Nos etiam sperantes quòd in filio paternæ vigeat devotionis affectus, & tua regia celsitudo sic eidem patri tuo in proposito sicut in regno, sic in voluntate sicut in dignitate succedat, ad integritatem regni tui & tui honoris augmentum efficaciter intendimus hactenus, & adhuc intendere non cessamus; sperantes quòd & tu eò fortiùs in nostra & Ecclesiæ Rom. devotione persistas, quò ampliùs nostram circa te ac regnum tuum expertus fueris gratiam & favorem fratrum. Verùm quanto sinceriùs regiæ serenitatis diligimus incrementum, tanto ampliùs contristamur, quando ea de tuis actibus ad nostram audientiam perferuntur, quæ circa te provocent divinæ indignationis offensam, & in injuriam apostolicæ sedis & tuæ videantur famæ dispendium redundare. Sanè pervenit ad audientiam nostram, quòd in prima transactæ observantiæ quadragesimali hebdomada, quarta feria quatuor temporum, circa crepusculum noctis, venerabili fratre nostro Watiensi Episcopo cum Canonicis suis completorium decantante, accedens ad Ecclesiam Watiensem, claves sacrarij exhiberi tibi, & Episcopum de Ecclesia egredi præcepisti. Cùmque ipse positas sibi formidans insidias, cùm ipsa hora ei multæ suspicionis certius ingereret argumentum, obtemperare jussioni regiæ recusaret, ostium sacrarij mandasti violenter infringi; & cùm idem Episcopus & Canonici propter hoc conversi ad Dominum cum lachrymis decantarent, *Aspice Domine de cœlo sancto tuo, & cogita de nobis*, tu quasi molestè ferens quòd divinum auxilium implorabant, irruens in Episcopum, ipsum à summo gradu, quod est ante altare, usque in pavimentum violentis manibus attraxisti, & pavimento allisum tradidisti non minùs violentis tuorum manibus de Ecclesia extrahendum. Ipso igitur de Ecclesia violenter ejecto, & relicto quodammodo semivivo, fracto sacrarij ostio, & scriniis violatis, thesaurum Ecclesiæ occupasti, & patrimonium ejusdem Episcopi, quod domui cuidam religiosæ, quam ipse de novo fundaverat, concesserat intuitu pietatis, fecisti pro motu voluntatis propriæ confiscari. Postmodum verò cùm idem Episcopus propter hoc in Ecclesia sua taliter violata divina prohibuisset officia celebrari, tu decimas sibi denegari fecisti, ac vetuisti nunciis ejus sub pœna privationis oculorum, ne regnum tuum egredi attentarent, quasi tacitè prohibens ne ad apostolicam sedem accederent super his querimoniam delaturi. Quia igitur saluti tuæ consulere cupimus, & potiùs animæ quàm corpori providere, cùm nobis non constiterit de prædictis, serenitatem regiam monemus & exhortamur in Domino, & in remissionem injungimus peccatorum, per apost. scripta mandantes, quatenus taliter quæ prædicta sunt corrigas per te ipsum, taliter Episcopo satisfacias memorato, immo potiùs sedi apostolicæ, quam læsisti, taliter Watien. Ecclesiæ damna restaures, quòd nos ad id severitatis ecclesiasticæ manum apponere non cogamur. Alioquin, quantumcunque personam tuam in Domino diligamus, quia tamen potiùs Deo quàm homini volumus complacere, dissimulare non poterimus quin in te & terram tuam exerceamus canonicam ultionem. Certè priorum exempla te potuerant ab hujusmodi revocare, & à tanta præsumptione tuam debuerant compescere voluntatem. Legisti enim, vel forsan audivisti, quòd cùm Heliodorus ærarium, quod erat Hierosolymis, spoliaret, percussus ab Angelo expirasset, nisi pia ei subvenisset oratio sacerdotis. Baltasar, dum spoliato templo vasis sacris in convivio uteretur, articulos manus regni sui terminum notavit in pariete depingentis. Pompeius, non quia spoliavit, sed quia intravit solummodo sancta sanctorum, de semper victore victus effectus, commissum jugulo expiavit. Sano igitur ductus consilio, per condignæ satisfactionis effectum tantæ præsumptionis reatum studeas abolere; ne præter canonicæ districtionis rigorem, quem debes meritò formidare, Deus ultionum dominus, qui reddit retributionem superbis, in te ac regnum tuum injurias dicti Pontificis immo suas potiùs graviter

Vide Tacit. lib. 5. Hist.

graviter ulciscatur. Datum Laterani XI. Kalendas Iulij.

Epist. 97. *In eundem ferè modum scriptum est Colocen. Archiepiscopo usque ad verbum* cogamur. Ideóque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus,& districtè præcipimus, quatenus Regem ipsum ad implendum mandatum apostolicum salubriter moneas, & tam efficaciter quàm diligenter inducas. Quòd si nec mandatis nostris nec monitis tuis acquiescere fortè voluerit, tu cum suffraganeis tuis, si unquam fieri poterit, id studeas ad honorem apostolicæ sedis & nostrum & tam prædicti Episcopi quàm Ecclesiæ Watien. utiliter emendare. Quòd si per studium & solicitudinem tuam id fieri fortè non poterit, præsentium tibi auctoritate in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, ut postpositis gratia & timore, solum Deum habens præ oculis, sicut de tua discretione confidimus, inquiras de prædictis omnibus diligentiùs veritatem, & quod inveneris per tuas nobis cures litteras intimare; ut re cognita, apostolicum à nobis prócedat edictum, per quod tantæ præsumptionis audacia districtione canonica feriatur. In hoc enim proposuimus experiri, si magis terrenum Regem metuas quàm cœlestem, & an honorem Ecclesiæ gratiæ Regi anteponas. Datum ut suprà.

ABBATI SANCTÆ CRVCIS & sancti Leufredi Confessoris, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 98. De confirmatione privilegiorum. PIÆ postulatio voluntatis &c. *usque ad verbum* statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem loco institutus &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo Ecclesia memorata sita est, cum omnibus adjacentiis quæ ad eandem Ecclesiam pertinent. Ex dono Auduini quondam Ebroicen. Episcopi, Ecclesiam sancti Petri de Fontanis, cum decimis & manso Presbyteri & aliis quæ ad eandem Ecclesiam pertinent. Ecclesiam sancti Germani de Escardenvilla, cum decimis suis & triginta solidis solitæ pensionis. Ecclesiam sancti Pauli de Cruce, cum medietate ejusdem villæ, decimis, & annua pensione quindecim librarum Andegavensium. Ecclesiam sancti Remigij de Calliaco, cum eadem villa, & appendiciis suis,cum decimis, & annua pensione quadraginta solidorum. Ecclesiam de Grovilla, cum decimis,& uno manso. Ecclesiam de Wivilla,cum decimis in toto feudo de Monteforti, excepto dominico Thomæ de Planca, & dominico Rog. de Wivilla, quantum pertinet ad mensam eorum. Ecclesiam de Trunco, cum decimis suis in feudo Galerani de Mara, & uno manso, & xx. sol. Andegaven. solitæ pensionis. Ecclesiam de Alpegart, cum decimis de feudo Willielmi de Essarris,& de feudo Hugonis Militis, & uno manso, & aliis quatuor hospitibus. Ecclesiam de Campenart, cum eadem villula, & pertinentiis suis,& pensione solidorum quinque Andegavensium. Ecclesiam de Mersi, cum decimis suis. Ecclesiam de Allega, cum decimis suis. Ecclesiam de Cahaniis, cum decimis suis, & tribus partibus hospitum. Ecclesiam de Dardeis, cum decimis suis, & pensione x. solidorum Andegavensium. Ecclesiam de Venabulis, cum decimis suis, & terris eidem Ecclesiæ pertinentibus. Ecclesiam sancti Albini de Vvallon, cum decimis suis. Ecclesiam de Bruolio, cum decimis & pertinentiis suis. Ecclesiam de Salleio, cum decimis & terris eidem pertinentibus. Ecclesiam de Tonaio, cum medietate Altenag. terris, & decimis de feudo Ric. ejusdem villæ domini. Ecclesiam sancti Georgij de Esserra,cum eadem villa & pertinentiis suis, & xx. sol. sterlingorum annuæ pensionis. Capellam sanctæ Mariæ in eadem parochia sitam. Ecclesiam sancti Remigij de Besu,cum hospitibus, terris,& decimis de feudo Iohannis de Gisorz, & aliis hospitibus,& terris, & nemore allodiariorium Reg. Ecclesiam sancti Albini de Besu, cum terris ei pertinentibus. Capellam sanctæ Austrebertæ, cum pertinentiis suis. Capellam sancti Dionysij de Bansicort, cum decimis de feudo Osmundi monnarij apud sanctum Eligium. Decimam de feudo Hugonis de Seusei apud Nenuillam. Decimam Vvll.de Maudiut apud Ludervillam,de feudo Williel. Pelet. apud Aamercort. decimam de feudo Matthæi de Gamachiis apud Manevillam. Duas partes decimarum de feudo Pagani de sancto Luciano, & de feudo Orselli, & de feudo Flooldi. In parochia sancti Dionysij de Formam, Ecclesiam ipsam cum parte decimarum. Ecclesiam sancti An-

dreæ de Autuliolo, cum tertia parte decimæ, & pensione duorum sol. Eleemosynam de insula quæ dicitur Guernere, quartam partem oblationum de feria, & de festo sancti Christophori de Roilli. Decimam de Heudiervilla & de Sessevilla in feudo Autulij. Decimam de Boëleio in feudo Roberti filij Vvl. Decimam de Mesnilla in feudo Hugonis de Lace, & decimam de Buison in feudo Hug. Bigot. Quartam partem decimæ de Autulio. Decimam de feudo Almarici Doesnel apud Vvatevillam. Totam decimam Essarrorum de Loviers de feudo Galerani Comitis Melloten. Ex dono Galerani Comitis, centum solidos sterlingorum annuatim reddendos in Dorserta apud Scellentonam, & decimam denariorum suorum de Cruce. Ex dono Vvllielmi Alliacen. medietatem Escardenvillæ in eleemosynam. Decimam quam habetis in feudo Galterij Arou de Anesus cum aliis decimis. Possessiones præterea, terras, vineas, nemora, prata, molendina, furnos, aquas, piscarias, redditus, & alia quæ superiùs expressa sunt, & quæ à quadraginta annis usque ad hæc tempora justè & sine controversia tenuistis, & nunc pacificè possidetis. Sanè novalium &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum &c. In parochialibus verò Ecclesiis &c. Libertates etiam &c. Immunitates à Rothomagen. Archiepiscopis, Ebroicen. & aliis Episcopis vobis pia devotione indultas, & usque ad hæc tempora sine controversia conservatas, ratas habemus, & auctoritate apostolica confirmamus. Cùm autem generale interdictum &c. Sepulturam præterea &c. Obeunte verò te &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Acherontin. electi, Cancellarij vicem agentis, XIII. Kal. Iulij, Indict. secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pont. verò Domini Innocentij Papæ tertij anno secundo.

P. SANCTÆ MARIÆ IN VIA Lata Diacono Cardinali, apostolicæ sedis Legato, & Episcopo Parisien.

Epist. 99. Vt Nivernensis Abbas hæreticus & deposi-tus, carceribus monasterij includatur.

QVod legimus in Apocalypsi prædictum, ecce nunc videmus impletum, quia de fumo putei abyssi exierunt locustæ similes equis paratis in prælium, facies quidem habentes humanas, sed caudas similes scorpionum, & aculei sunt in caudis earum. Hi sunt hæritici, qui de puteo confusionis egressi, non ut ipsi confusionem evadant, sed ut alios in confusionem inducant, faciem prætendunt humanam, ut seducant incautos, quibus tandem in similitudinem scorpionum damnationis infligunt aculeum, dum eis juxta scripturæ sententiam fel draconis in aureo calice Babylonis propinant. In tantum autem jam eorum excrevit audacia, ut velut equi parentur ad prælium, cùm in aperto suæ falsitatis doctrinam disseminare præsumant: contra quos nisi gladius exeratur ecclesiasticæ disciplinæ, ut jam non solùm capiantur sed exterminentur vulpeculæ quæ vineam Domini demoliri moliuntur, verendum existit, ne, quoniam error eorum serpit ut cancer, pars etiam sincera trahatur. Nuper enim, sicut ex tenore literarum venerabilis fratris nostri Senonen. Archiepiscopi & relatione dilectorum filiorum R. & B. nuntiorum ejus nobis innotuit, multa de hæreticis & eorum sectis in partibus Gallicanis, quæ ab hujusmodi fæce prorsùs olim intactæ manere solebant, increbrescente jam vehementer infamia, cùm idem Archiepiscopus ad villam quæ Charitas appellatur, in qua plurimi dicebantur professores hæreseos delitescere, rogatus à venerabili fratre nostro Antisiodoren. Episcopo, in cujus dioceси prædicta villa consistit, accessisset perscrutaturus diligentiùs veritatem, Clero & populo convocatis, post diligentem indagationem, præter alios quamplures qui erant ibi de hæresi publicè infamati, Rainaldum quondam Abbatem S. Martini Nivernen. comperit hujusmodi contagione respersum, & publica super hoc infamia laborantem. Et quoniam in eo plurimùm scandalizabatur & populus & Clerus, de consilio prædicti Antisiodorensis, Meldensis, & Nivernensis Episcoporum, qui aderant, & plurium prudentum virorum, eum officio beneficióque suspendit, diem apud Antisiodorum illi præfigens, ubi coram eo fortè, si posset, se de tanto crimine tueretur. Cùmque die præfixa suam coram eodem Archiepiscopo exhibuisset præsentiam, assistentibus prædictis Antisiodoren. & Nivernen. Episcopis, multisque aliis viris dis-

Vide supra epist. 66.

cretis, & Prior Ecclesiæ S. Martini de hæresi, adulterio, & usura, & quibusdam aliis eum intenderet & paratus esset protinus accusare, ante litis ingressum, licèt nullum inferretur ipsi gravamen, sedem apostolicam appellavit: cujus appellationem frustratoriam quoniam propter infamiam & publicam notam criminis dictus Archiepiscopus non admisit, & præfatus Prior paratus fuit in continenti objecta probare, spontaneus causam subiit, & objecta crimina penitùs denegavit. Prior autem confestim quosdam ex Canonicis suis testes produxit: qui cùm à præfato Archiepiscopo recepti canonicè ac diligenter examinati fuissent, & attestationibus, prout debuit fieri, publicatis, ipsi etiam R. postulanti copiã earum sufficienter exhibitis, ei dies esset apud Senon. assignata, ut in Concilio suffraganeorum excipere, si vellet, contra testes & eorum dicta, & suæ defensionis proponeret rationes, die præfixa & loco etiam assignato suis liberè ac plenariè propositis rationibus, interrogatus pluries si pro se vellet aliquid aliud allegare, probationibus & allegationibus omnino renuntians, sententiam postulavit, & postmodum sæpedicto Archiepiscopo pariter cum venerabilibus fratribus nostris Trecensi, Antisiodorensi, & Nivernensi Episcopis aliisque prudentibus viris secretæ deliberationis tractatum habente, Advocatus prædicti R. sine illo ad Concilium eorum intravit, & proposuit ipsam appellationem, quam ante litis ingressum interposuerat, ratam habere, & eam iterum innovare. Cùmque postmodum ad ferendam sententiam exeuntes comperissent pro certo eum clanculò recessisse, dictus Advocatus ejus, sicut fecerat in secreto, appellationem denuo publicè innovavit. Vnde memoratus Archiepiscopus, quamvis non fuisset appellationi hujusmodi deferendum, noluit eum de hæresi condemnare. Pro adulterio tamen & aliis quæ in damnationem ejus erant manifestiùs divulgata, & quoniam propter infamiam hæresis & scandalum, quod in populo fuerat inde subortum, nullatenus etiam ad tempus in administratione abbatiæ sine omnimoda desolatione monasterij poterat tolerari, de communi consilio coëpiscoporum & aliorum prudentum qui aderant, ipsum in perpetuum per sententiam diffinitivam officio privavit Abbatis, & Canonici sancti Martini de licentia ejus quendam alium elegerunt. Ceterùm idem Archiepiscopus attestationes contra eum receptas nobis transmisit redactas in scriptis; ex quibus duo gravia satis probata esse videntur; videlicet, eum seriò & assertivè dixisse disputando, & defendẽdo hæreticorum errorem, quòd Corpus Domini mittitur in secessum, & juxta verbum Origenis omnes tandem fore salvandos. Allegationes autem & rationes prædicti R. (de quibus sæpedictus Archiepiscopus in suis litteris fecerat mentionem) nobis per literas vel per nuntios exponere non curavit. Propter quod diutiùs expectavimus, si fortè alij nuntij super hoc instructi pleniùs advenirent. Quoniam igitur causam transmisit ad nos minùs sufficienter instructam, & ex hoc nobis scrupulus non modicæ dubitationis emersit, maximè cùm sit plena maturitate in tam arduo negotio procedendum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus Deum habentes præ oculis, & catholicæ fidei veritatem tam attestationibus quæ contra prædictum R. nobis transmissæ fuerunt, quas vobis sub bulla nostra transmittimus, quàm etiam allegationibus & rationibus sæpedicti R. quas coram præfato Archiepiscopo proposuisse proponitur, attentè ac diligenter inspectis, publica quoque fama nihilominus inquisita, nisi ex eis aliquid perpendere poteritis quod à ferenda condemnationis sententia contra eum meritò animum vestrum debeat retardare, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, ut in eo puniatur in quo peccavit, ipsum à sacerdotali officio deponatis. Et quoniam metuendum est ne in laqueum desperationis incidens, & ad perfidorum hæreticorum infidelitatem ex toto conversus, eorum prævaricationibus contaminet gregem intactum, retrudi eum in districto monasterio faciatis, & ibi ad agendam pœnitentiam sub arcta custodia detineri; attentiùs provisuri, ut ita mandatum apostolicum exequamini, quòd devotionem vestram debeamus meritò commendare. Nullis litteris &c. harum tenore tacito &c. Quòd si ambo &c. alter &c. Tu verò fili Card. diligens studium & operam efficacem impendas, sicut de tua discretione confidimus, ut per diligentiam & solicitudi-

nem tuam, ascitis tecum quos noveris necessarios, hæretica pravitas extirpetur, & hæretici cum suis falsis dogmatibus confundantur. Quod ut meliùs & plenius possis efficere, plenam tibi super hoc app. remota concedimus potestatem. Datum Laterani XIII. Kal. Iulij.

ABBATI SANCTÆ MARIÆ de Canneto, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 100. De confirmatione privilegiorum.

PIÆ postulatio voluntatis &c. *usque ad verbum* ordo monasticus qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam sancti Andreæ Apostoli in insula quæ vocatur Minerva, cum tota insula. Ecclesiam sancti Bartholomæi quæ est in civitate Polan. cum redditibus suis. Ecclesiam sancti Laurentij de Camponoso, cum campis, vineis, pascuis, pratis, montibus, vallibus, aquariis, & omnibus ad eam pertinentibus. Ecclesiam sanctæ Mariæ Bauran. cum omnibus possessionibus suis, & Ecclesiam sancti Blasij Savinian. cum omnibus pertinentiis & possessionibus suis. Ecclesiam sancti Pauli, & locum Barcilian. cum montibus, vallibus, habitationibus, pascuis, aquariis, sylvis, arboribus fructiferis & infructiferis, piscariis, atque ripis ad eundem locum pertinentibus, & Piscariam de Muccla de mezo, locum Valbendonij cum habitationibus, terris cultis & incultis, arboribus, olivis, pratis, & omnibus pertinentiis suis. Piscariam portus Valbendonij. Locum Florian. cum olivis, terris cultis & incultis, habitationibus, domibus, curtibus, & omnibus pertinentiis suis. Sancti Georgij & sancti Nicolai Ecclesias, cum omnibus pertinentiis & possessionibus. Locum Philippani, cum mansibus, curtibus, pascuis, terris, aquariis, sylvis, campo de puteo, terris Carsæ planæ & Cisterneolæ. Fundum Volasij, cum molendino. Ecclesiam sancti Laurentij, cum tota valle, turri, curia, gurgo, & omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam sancti Leonardi, cum horto majori, & curia quæ est ante portam monasterij, cum omni circuitu suo. Terram de Ducende, & terram de Bagnole, cum omnibus pertinentiis suis. Sanè novalium &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus insuper &c. Cùm autem generale interdictum &c. Libertates præterea &c. Sepulturam quoque &c. Obeunte verò te &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis ap. auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua verò &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, XI. Kal. Iunij, Indictione II. incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

GOSTADIGIN. FVNDATRICI & fratribus ac sororibus Ecclesiæ beatæ Mariæ de Rocca majori sitæ in loco qui dicitur Putens de Chartariis.

Epist. 101. De confirmatione privilegiorum.

CVM à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, Ecclesiam ipsam, & personas ibidem divinis obsequiis mancipatas, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum eadem Ecclesia rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis præstante Domino poterit adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Ad indicium autem perceptæ hujus à sede apost. protectionis, unam libram ceræ nobis nostrísque successoribus annis singulis persolvetis. Nulli ergo &c. Datum Lat. Kal. Iulij.

ROMANO ARCHIPRESBYTERO & Clericis sanctorum martyrum Sergij & Bacchi, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum.

Epist. 102. De confirmatione privilegiorum.

LICÈT omnium Ecclesiarum sit nobis cura & solicitudo commissa, illis tamen quæ in Vrbe consistunt tanto solicitiùs nos convenit providere & earum jura illibata servare, quanto ampliùs ad jurisdictionem nostram noscuntur specialiùs pertinere. Eapropter, dilecti &c. *usque ad verbum* annuimus, & præfatam Ecclesiam beatorum martyrum Sergij & Bacchi, in qua divino &c. *usque ad verbum* vocabulis. Medietatem arcus triumphalis, qui totus in tribus arcubus constat, de quo unus de minoribus arcubus propinquior est vestræ Ecclesiæ, supra quem una ex turribus ædificata esse videtur, & medietatem de arcu majori qui est in medio, cum caminatis juxta minorem arcum, cum introïtibus & exitibus suis & aliis omnibus suis pertinen-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tiis, quæ sub his finibus concluduntur. A primo latere est altera medietas ejusdem arcus triumphalis, juris heredum Cimini; à secundo latere est aliud claustrum suprascripti Cimini, & curtis, & via publica; à tertio latere est curtis Ecclesiæ vestræ; & à quarto latere est via publica, quæ pergit ante supradictam Ecclesiam; sicut in instrumento locationis factæ à bonæ memoriæ Gregorio ejusdem Ecclesiæ Diacono Cardinali plenius continetur. Ecclesiam Salvatoris de Statera, cum pertinentiis suis. Ecclesiam sancti Laurentij positam sub Capitolio, cum casis, cryptis, hortis, & omnibus aliis suis pertinentiis. Omnes domos positas in Gallicis, quæ his finibus concluduntur. A duobus lateribus tenet Ecclesia vestra, à tertio tenet Ecclesia sanctæ Martinæ, à quarto latere via publica quæ pergit ante dictam Ecclesiam. Omnes domos quæ sunt positæ in regione Piri, cum casalinis, & hortis, & aliis pertinentiis suis, præter unum casalinum juris sancti Sabæ, & unam domum Pantalei addextratoris. Domum unam positam in regione sancti Adriani juxta columnas sancti Iohannis ante portam Latinam. Domum unam positam juxta domum Iohannis de Ascesa. Quatuor cryptas, cum casalinis ante se, usque ad viam publicam post Ecclesiam Salvatoris de Statera, quas emistis ab heredibus Petri de Ascesa. Vnum casalinum in regione sancti Theodori in pede Canapariæ. Duo casalina juxta columnam perfectissimam. Vnum casalinum juxta domum Rogerij de Rozo, & juxta domum Vrb. turrim in casale Barbarian. cum terris, vineis, sylvis, pratis, montibus, collibus, pascuis, salictis, arboribus fructiferis & infructiferis, puteis, fontibus, rivis, ædificiis parietinis, & aliis suis omnibus pertinentiis, quæ infra subscriptos terminos continentur. A primo latere rivus de Luzan, & tenimentum heredum Fusci de Berta, & tenimentum sanctæ Anastasiæ: à secundo latere via publica Ardeatina usque ad fossatum sancti Nicandri: à tertio latere idem fossatus inter vos & Ecclesiam sanctæ Mariæ de Aventin. & tenimentum sancti Georgij & quatuor sanctorum Coronatorum: à quarto latere tenimentum sanctæ Mariæ Majoris, & tenimentum monasterij sanctæ Mariæ in Campo Martis, usque ad prædictum rivum Luzan. Quatuor vinealia juxta Cantarum Alban. terram quam habetis in territorio Ariciæ supra lacum de Nemo. Duo fila salinarum in Bordanaria, in loco qui dicitur Caput bovis, juxta filum sancti Pancratij. Tenimentum Tusculani vobis & Ecclesiæ sanctæ Mariæ in Porticu à felicis recordationis Celestino Papa prædecessore nostro concessum, quod infra hos fines concluditur. A primo latere via Cavonis: à secũdo latere fossatus qui ascendit ad columnam felleris usque in caput pantani: à tertio latere super caput pantani usque ad limitem majorem, & per eundem limitem usque ad fossatum Berardi Anagnini: à quarto latere per idem fossatum usque ad viam Cavonis. Inferioris verò camellariæ parochiam, & ejusdem camellariæ proprietatem; ita quòd nulla injuria inferatur habitatoribus ipsius camellariæ ab habitatoribus superioris camellariæ. Hortum quoque sancti Laurentij, sive supra sanctum Laurentium. Terram quæ quondam fuit olivetum à cava usque ad Salvatorem. Terram supra olivetum usque ad balneariam, sive vascam. Hortum sancti Sergij, sive post sanctum Sergium, & hortum inter columnas usque ad Abscidam, & usque ad custodiam mamortinam: super quibus inter vos & Ecclesiam sanctæ Mariæ de Capitolio quæstio diutius fuerat agitata, & ex delegatione felicis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri per dilectos filios I. tt. sancti Stephani in Cœlio Monte & Sofr. tt. sanctæ Praxedis Presbyteros Cardinales amicabili compositione sopita, sicut in scripto eorundem Cardinalium exinde confecto plenius continetur, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus. Duas insuper petias vinearum in vivario infra muros Vrbis, & unam extra portam sancti Pauli in Castannola, & aliam petiam foris portam Latinam, cum cryptis, torcularibus, & aliis earum pertinentiis, vobis nihilominus confirmamus. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, VI. Nonas Iulij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

PETRO COMPOSTESLANO Archiepiscopo.

Epist. 103. Decernit episcopatus Vlixbonensem & Elborensem esse subjectos Archiepiscopo Compostellano.

IN causſa duorum episcopatuum, videlicet Vlixbonen. & Elborensis, quæ inter te ac venerabilem fratrem nostrum Bracaren. Archiepiscopum vertebatur, cujus examinationem plenariam, solâ sententiâ sedi apostolicæ reservatâ, felicis recordationis Vrbanus Papa prædecessor noster Vicedomino Brixiensi & Magistro I. Bergomen. commisit in Hispaniam destinatis, te coram ipso Vicedomino, altero jam collega post citationem defuncto, contra dictum Archiepiscopum in initio proposuisse cognovimus quòd Bracaren. Archiepiscopus post litteras citationis receptas, post appellationem & inhibitionem à te interpositas ne in prædictis episcopatibus aliquid in tuum præjudicium attentaret, electos illius temporis consecravit. Vnde te offensum graviter querebaris. Vbi à te nihilominus fuit propositum contra ipsum, quòd ante invasionem barbaricam Vlixbona & Elbora civitates ad Emeriten. metropolim pertinebant; sed ea postmodum captivata, & ipsæ cum ea captivæ fuerunt, donec dignitas ejus cum omni jure suo in Compostellanam Ecclesiam est translata. Dictæ quoque civitates Christianorum cultui sunt faciente Domino restitutæ: de quibus usque ad tempora jamdicti prædecessoris nostri non fuit in dubium revocatum quin ad Compostellanam Ecclesiam pertinerent; licèt Rex Portugal. ad suggestionem Bracaren. Ecclesiæ jus Ecclesiæ Compostel. pluries molestarit: pro cujus prohibitione secundus Elboren. electus in tantum distulit consecrari, quòd absque consecratione decessit: cujus successor, & tertius Vlixbonen. electus, præfato Rege vivente non fuerunt ab aliquo consecrati. Hujus autem violentiam successor filius superavit, cogens Bracaren. Archiepiscopum, cogi volentem, ut jamdictos electos, quod pater nunquam fecerat, consecraret. Contra quod ex parte tua priùs fuerat ad sedem apostolicam appellatum: à qua commissionem, de qua præmisimus, impetraras; proponens coram dicto Vicedomino Brixien. te illos duos episcopatus possidere ac possedisse, atque ad tuam ipsos Ecclesiam pertinere; petens nihilominus ut Bracaren. Archiepiscopus tibi de illatis injuriis satisfaceret, & cohiberetur de cetero ne in prædictis episcopatibus te liberè uti jurisdictione metropolitica impediret, quos ad Ecclesiam tuam indubitatè spectare per apostolicæ sedis privilegia, Concilia quoque, divisiones, & historias, & publicam famam, sicut in causſa quatuor episcopatuum feceras, ostendere nitebaris; parte altera respondente Bracaren. Ecclesiam illos duos episcopatus & possidere tunc & ab eo tempore possedisse quo per gratiam Dei & virtutem A. Regis Portugalen. duæ civitates prædictæ de manu paganorum fuerant liberatæ, atque ad cultum fidei Christianæ per Bracaren. Archiepiscopi prædicationem reductæ, & jure suo sic usum Archiepiscopum Bracaren. asserebat tibi aliquatenus injuriam non feciſſe. Ex his ergo circa injuriarum possessionis & proprietatis articulos intentionem tuam asserebas esse fundatam, & ad singulos articulos partem alteram respondisse; ad injurias quidem & possessionem expresse, ad proprietatem verò latenter; cùm juxta canonicas sanctiones quicunque ad suam cathedram pertinentia loca lucrari negligunt in catholicam unitatem, si post tempus canonicum id moniti non effecerint, ad eum perveniant qui poterit ea sua prædicatione lucrari. Porrò Bracaren. Archiepiscopus respondebat, quòd cùm in præmisso judicio satisfactio tantùm injuriarum petita fuisset, & ut cohiberetur Archiepiscopus Bracaren. ne impediret te uti jurisdictione metropolitica in illis duobus episcopatibus, sicut ex forma libelli conjicitur manifestè, profectò nec proprietatem nec possessionem ab eo jam petere poteras in præsenti judicio, præsertim cùm te diceres possessorem. unde proprietatem vel possessionem ab eo petere non valebas, quæ non nisi à possidentibus repetuntur. adjungens quòd etsi ad proprietatem vel possessionem aliquid pertinens à parte sua coram nobis fuerit allegatum, cùm jus suum fuerit protestata, non debebat in ejus dispendium redundare. Interdictum quoque Vti possidetis, quod in hoc casu locum videbatur habere, cùm utraque partium se possidere diceret, tibi non competere proponebat, cùm te, sicut dicebat, non probaveris possessorem, nec interdicto illo alius agere valeat quàm possessor: in quo ille debet per sententiam obtinere, qui

Vide Marianã lib. 10. Rer. Hispan. c. 5.

16. q. 3. Cap. Placuit.

nec vi, nec clam, nec precario ab altero possidet. Tu verò possessionem Ecclesiæ tuæ multipliciter ostendere satagebas, tam per confessiones adversæ partis, quàm per electorum & Episcoporum recognitiones & professiones, & obedientiam eorundem, quàm etiam per executiones Rom. Pontificum. quæ singula tam instrumentis quàm testibus asserebas esse probata. Interrogatus enim in jure G. Bracaren. Archiepiscopus proximus antecessor istius, si credebat aliquem prædecessorum suorum hos episcopatus aliquando possedisse, respondit: Quidam dicunt sic, quidam non, & ideo nescio quibus credam. & addidit postea: Nec inde certus sum, nec incertus. Quæ verba in id eum videbantur inducere, ut nullum prædecessorum suorum crederet possedisse. Primus autem post liberationem Vlixbonen. Episcopus G. nomine, necnon & Alvarus successor ipsius, professionem fecerunt in scriptis & etiam manualem Compostellan. Archiepiscopo, & ei sicut Metropolitano suo reverentiam & obedientiam impenderunt. Tertius quoque, qui supererat, dum adhuc esset electus, idem cum tota sua Ecclesia recognovit, veniens ut confirmationem electionis & munus consecrationis reciperet ab Archiepiscopo memorato, nisi de medio ferè itineris per prohibitionem Regis sui fuisset ad propria revocatus; sicut per multos testes asserebas esse probatum. Executiones quoque Rom. Pontificum, videlicet Alexandri, Lucij, & Celestini, qui possessionem quam te habere, licèt cum perturbatione, credebas, declarare voluerunt, demonstrant quòd te in plenum jurisdictionis usum inducere curaverunt, facultatem tibi liberam tribuentes suspendendi, excommunicandi, & electionem cassandi, præcipientes etiam sententias à te latas inviolabiliter observari, sicut in eorundem litteris continetur. Pro jurisdictionis autem executione liberè obtinenda in Elboren. episcopatu punitus est Bracaren. Archiepiscopus in episcopatibus Gallæciæ tibi per sedem apostolicam assignatis, sicut in litteris bonæ memoriæ Alexandri Papæ contineri dicebas. Ex litteris etiam Vlixbonen. Episcopi, quas ostendebas bullatas, ostendere nitebaris quòd Elboren. Episcopus sententiam à te latam in ipsum inceperat observare. Bracaren. autem Archiepiscopus respondebat professiones prædictas non esse per testes approbatas, quandam ipsis testibus de ratione temporis impossibilitatem objiciens, asserens etiã quòd per professiones hujusmodi clàm ignorante Bracaren. Archiepiscopo factas non potuit Ecclesia Bracaren. sua possessione privari; cùm & quædam earum factæ fuisse probentur cùm Vlixbonen. Episcopus exulabat; possessionem suam multò pleniùs & efficaciùs satagens comprobare, cùm omnes Episcopi à liberatione civitatum illarum in illis duobus episcopatibus per Bracaren. Archiepiscopum fuerint consecrati, qui ei tanquam suo Metropolitano reverentiam & obedientiam impenderunt, venientes ad Concilia Bracaren. tanquam proprij suffraganei, & querelas suas coram eodem Archiepiscopo proponentes, sicut per multos testes asserebat & tuæ partis quædam etiam instrumenta sufficienter esse probatum. Litteras autem bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri super eodem negocio pro te contra Bracaren. Ecclesiam impetratas in nullo sibi posse præjudicare dicebat, cùm lite pendente fuerint impetratæ, quando non licet etiam supplicare. Tu verò præter præmissa fortiùs allegabas quòd cùm G. Bracaren. Archiepiscopus & M. Canonicus & Clericus tuus olim essent in præsentia bonæ memoriæ. Alexandri Papæ prædecessoris nostri pariter constituti, eodem M. Clerico tuo firmiter proponente quòd Bracaren. Archiepiscopus plures de suffraganeis tuis, & præcipuè Vlixbonen. & Elboren. Episcopos, occupaverat, dictus Archiepiscopus è contra respondens asseruit quòd præfatos Episcopos nullatenus detineret, nec ab eis obedientiam vel reverentiam aliquam exigeret, nec etiam quomodolibet impediret quò minùs tibi & Ecclesiæ tuæ obediant & subjectionem impendant. Adjecit etiam quòd cùm nobilis vir Dux Portugalen. civitatem Elboren. cepisset, ne in paganismum rediret, instantia ejus.... prædecessor suus ibidem Episcopum consecravit, sed tamen ab eo nullam obedientiam vel reverentiam requisivit, immo ut Ecclesiæ Compostellanæ obediret mandavit: qui nondum propter pupertatem, & quia nimium remotus est, ad tuam accessit Ecclesiam. De aliis verò episcopatibus quos idem M. Clericus

tuus dicebat ad tuam Ecclesiam pertinere dixit quòd ad Ecclesiam suam spectant, & sibi jure metropolitico debent subesse, & super hoc privilegia Rom. Pontificum multa produxit. Cùmque ab eodem nuncio tuo idem prædecessor noster instantiùs requisisset si qua exinde privilegia Ecclesia tua haberet, & ipse asseverasset se id omnino nescire, statuit ut Episcopi quos Bracarensis non recognovit ad te pertinere, asserens ad Ecclesiam suam ipsos spectare, ei & Ecclesiæ suæ, quousque hoc judicio diffiniretur, obedientiam & reverentiam impendant, & ipse prædictos duos Episcopos liberè tibi & Ecclesiæ tuæ obedire permittat. Licèt autem Bracaren. Archiepiscopus contra prædictas litteras allegaret quòd illa confessio sibi præjudicare non poterat, cùm in jure facta non fuerit, eò quòd præfatus M. non procurator aut responsalis, sed Canonicus tantùm & Clericus in illis litteris appellatur, quia tamen sæpedictus Bracaren. Archiepiscopus illas litteras impetravit, & eis pro se usus est in judicio, magnúmque de illis commodum acquisivit, & tu quod per eundem M. Canonicum & Clericum tuum super hoc factum fuit ratum habes & approbas; (unde jam ille non potest objicere quòd nullus pro parte tua ibi fuerit procurator. Nam & quod per falsum procuratorem agitur in judicio valet utique, si postea per dominum approbatur. tum etiam præsumendum sit pro facto Rom. Pontificis. Vnde conjicitur quod coram Alexandro Papa, qui statutum illud emisit, lis fuerit contestata) Nos attendentes quòd forma petitionis, quam tu in hoc judicio porrexisti, eadem est cum forma constitutionis quam dictus prædecessor noster Alex. Papa fecisse probatur, cum forma quoque aspectionis, quam Bracaren. Archiepiscopus coram eodem Alex. fecisse dignoscitur, super quo testes in hoc judicio producti fuerunt, & attestationes etiam publicatæ, necnon & super ipsis attestationibus disputatum, rationibus & allegationibus utriusque partis diligenter auditis & cognitis, attestationibus quoque ac instrumentis visis & intellectis, habito fratrum nostrorum consilio de communi deliberatione decernimus & sententialiter diffinimus ut Bracaren. Archiepiscopus vel Ecclesia Bracaren. nullatenus te vel Ecclesiam Compostellan. impediat quò minùs in prædictis duobus episcopatibus plenè ac liberè jurisdictionem metropoliticam valeas exercere. Nulli ergo. &c. diffinitionis &c. Datum Laterani VI. Nonas Iulij.

CANTVARIENSI *Archiepiscopo.*

Epist. 104. Adversùs Simoniacos. Cap. In tantum. De simonia.

IN tantum peccatis exigentibus corda quorundam simoniaca pravitas depravavit, ut in exterminium canonicæ sanctionis, & elusionem quodammodo divini judicij, lucris turpibus inhiantes, ac dicentes in corde suo, *Non est Deus*, simoniam sub honesto nomine pallient, quasi mutato nomine culpa transferatur & pœna. Verùm nec Deus secundùm Apostolum irridetur, nec tales Simonis sectatores, etsi temporalem in præsenti forsan eludant, in futuro pœnam effugient sempiternam, cùm nec honestas nominis criminis malitiam palliabit, nec vox poterit abolere reatum. Sanè pervenit ad audientiam nostram quòd cùm olim quidam suffraganei tui pro chrismate contra canonicas sanctiones certam accipere consueverint pecuniæ quantitatem, metuentes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ solutionis anticipant, recipientes in media quadragesima quod recipere consueverunt post Pascha; & ut causam accipiendi dissimulent, nomen etiam variarunt, denarios, quos priùs chrismales, secundò paschales dicebant, consuetudinem mediæ quadragesimæ nuncupantes. Quidam verò nec tempus solutionis nec solvendorum nomen in aliquo variarunt, veterem per omnia consuetudinem imitantes. Quia verò expressiùs exprimit venditionis speciem qui priùs percipit pretium quàm rem conferat pretiosam, quàm qui tempus recipiendæ mercedis dissimulando distulerit, & dissimulaverit differendo, licèt utrumque in talibus periculosum existat, cùm gratis gratia conferenda sit ne ipsam contingat & rem & nomen gratiæ demereri, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus auctoritate nostra fretus & tua taliter excessus corrigas supradictos, suffraganeos tuos & eorum officiales monitione præmissa per censuram ecclesiasticam sublato appell. obstaculo à tam illicita exactione compescens, quòd ad nos de cetero

cetero super hoc querimonia deferri non possit, nec aliorum culpa tibi ob tuæ negligentiæ meritum imputetur ad pœnam. Eadem quoque auctoritate suffultus pravam illam consuetudinem de tua provincia studeas abolere, per quam pro Ecclesiarum investitura Archidiaconi marcam argenti, minores verò Decani vaccam albam sibi dari postulant, vel certam solvi pecuniæ quantitatem. Datum Laterani VI. Kal. Iulij.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 105. Quòd sententia lata pro Archiepiscopo Compostellano, non præjudicet Bracarensi.

CVm simus in sede justitiæ disponente Domino constituti, quæstiones quæ perferuntur ad sedem apostolicam terminandæ, subtili nos oportet examinatione discutere, justóque judicio diffinire: quia sicut ejus sententia non potest ab alio retractari, sic aliis formam tribuit judicandi. Sanè inter alias controversias quæ inter Compostellan. & Bracaren. Ecclesias vertebantur, super sententia quoque lata pro Compostell. metropoli super episcopatu Zamoren. non levis fuit quæstio ventilata: pro qua te ac venerab. fratre nostro Compostellano Archiepisc. in nostra præsentia constitutis, quòd idem episcopatus ad tuam Ecclesiam pertineret, sententiam super eo latam pro Compostellan. Ecclesia petendo penitùs infirmari, ostendere nitebaris. Olim enim à paganis capta Valentia civitate, Valentin. Episcopus per terræ Principem impetravit ut ad sustentationem suam ab Astoricen. Episcopo Zamora, quæ pars erat Astoricensis diocesis, cum quibusdam aliis locis & terminis sibi daretur, ubi tanquam Episcopus pontificalia cœpit officia exercere, obediendo Archiepiscopo Toletano, cujus extiterat suffraganeus, & à quo fuerat consecratus. Videns autem hoc Astoricen. Episcopus, ad quem Zamoram cum locis prædictis pertinere dicebas, ad Deusdedit Presbyterum Cardinalem, tunc apostolicæ sedis Legatum, accessit, tam de Archiepiscopo Toletano quàm de .... tunc Episcopo Zamoren. proponens in ejus auditorio quæstionem: per cujus solicitudinem taliter proponebas fuisse compositum inter partes, quòd dictus Episcopus honore Zamoren. Ecclesiæ, dum viveret, uteretur, nisi de auctoritate apostolicæ sedis loco mutato transiret ad sedem aliquam quæ vacaret. quod si contingeret, Zamoren. Ecclesia & campus tauri Astoricen. Ecclesiæ modis omnibus redderentur. alioquin, eo defuncto, idem penitùs servaretur. Cùm autem in eodem loco multitudo populi excrevisset, dictus Toletanus & Princeps terræ nepos bonæ memoriæ Calixti Papæ prædecessoris nostri, qui tunc sedi apostolicæ præminebat, rogaverunt eum ut sæpedictum Episcopum in Zamoren. Præsulem confirmaret: quorum precibus acquievit, dans eidem Episcopo in mandatis ut interim nulli professionem faceret, nec Ecclesiam sibi commissam permitteret alij subjugari, donec instrueretur ab ipso quid eum facere oporteret. Audiens autem hoc Archiepiscopus Toletanus, ad apostolicam sedem juxta tuam assertionem accessit: ubi de obedientia sibi à Zamoren. Episcopo impendenda litteras, ut dicebas, apostolicas impetravit: qui post obitum primi Episcopi etiam alium ibi Episcopum consecravit. Propter quod ... tunc Archiepiscopus Bracaren. ad felicis recordationis Eugenium Papam prædecessorem nostrum accedens, multis argumentis & rationibus asseveravit Zamoren. Ecclesiam ad Bracaren. metropolim pertinere. Vndè ab eodem citatus fuit Archiepiscopus Toletanus: in cujus præsentia utraque partium constituta, eorum auditis rationibus & plenius intellectis, de consilio fratrum prædictam Zamoren. Ecclesiam perpetuò subjectam esse decrevit Ecclesiæ Bracarensi, sicut in authentico sententiæ continetur, mandans Episcopo, Clero, & populo Zamoren. ut Bracaren. Archiepiscopo ejúsque successoribus tanquam Metropolitano proprio debitam obedientiam & reverentiam exhiberent. Cujus auctoritate sententiæ, à piæ record. eodem Eugenio, Adriano, & Alexandro Romanis Pontificibus confirmatæ, quòd à Bracarensi Archiepiscopo apprehensa fuerit possessio corporalis, per depositiones testium & rescripta quædam ostendere satagebas. Consequenter verò Compostellanus Archiepiscopus, qui à tempore Calixti semper tacuerat, ut dicebas, ad eundem Alexandrum accessit, & veritate tacita, cum instantia nimia commissionem satis insolitam impetravit, ut Zamoren. Episcopum ad exhibitionem justitiæ de subjectione Zamoren. Ecclesiæ, quam sibi vendicare volebat, pro debito cogeret officij pastoralis. Quamvis enim Braca-

rensis Archiepiscopus tempore patris & prædecessoris sui Eugenij Papæ per sententiam ejus contra Toletan. obtinuerit subjectionem Ecclesiæ Zamorensis, quia tamen possessionem non habuit, & res inter alios acta aliis non præjudicat, in conscientia sua idem Alexander Papa de consilio fratrum suorum invenit quòd Compostellanus Archiepiscopus convenire posset Episcopum Zamorensem, & Episcopus deberet ei secundùm juris ordinem respondere. Vnde Tirasonensi, Abulensi, & Portugalen. Episcopis mandando præcepit ut Episcopum Zamoren. monere curarent & ipsius auctoritate compellere, quòd de subjectione suæ Ecclesiæ Compostellano Archiepiscopo sub eorum examine, occasione & contradictione cessantibus, non differret justitiæ plenitudinem exhibere. Bracarensi quoque auctoritate apostolica nuntiarent, ut si suæ voluntatis existeret, eundem Episcopum coram eis ab ipsius Compostellani, si quo modo de jure posset, studeret impetitione tueri. Qui si à Zamoren. non vocatus ad caussam duceret appellandum, propter hoc cognitionem & decisionem ipsius caussæ inter Compostellanum & Zamoren. prætermitti vel differri nolebat. Si verò Portugalensis exequendis præmissis nollet vel nequiret adesse, alij duo ea nihilominus adimplerent. Has siquidem litteras commissorias de suggestione falsitatis, iniquitate formæ, ac inæqualitate mandati tu coram nobis arguere satagebas. Suggesserat enim Compostellanus Archiepiscopus quòd non habueras possessionem Ecclesiæ Zamorensis. quod falsum fuisse per attestationes ostendere nitebaris. Mandabatur etiam delegatis judicibus, ut si Bracarensis à Zamorensi non vocatus ad caussam duceret appellandum, decisio caussæ nullatenus tardaretur. quod iniquum admodum prima facie videbatur; cùm quorum interest, audiri soleant appellantes. Et si Portugalensis, qui erat suffraganeus Bracarensis, nollet causæ vel non posset adesse, alij duo procedere non differrent. quod in suffraganeo Compostellanæ Ecclesiæ non mandabatur aliquatenus observandum, ut scilicet in ejus absentia reliqui duo possent aliquid diffinire. Contra processum quoque delegatorum judicum allegabas, quòd cùm tres judices locum idoneum partibus communiter assignassent, duo ex ipsis, suffraganei scilicet Ecclesiæ Compostellanæ, aliúsque tanquam medius delegatus in absentia tertij, qui erat suffraganeus Bracarensis, mutato loco communi deliberatione proviso, alium ferè inaccessibilem partibus assignarunt. Qui cùm esset in Sarracenorum faucibus constitutus, & per decem dietas distaret ab Ecclesia Bracarensi, propter Regum discordias & alia multa impedimenta illuc ire non potuit Archiepiscopus Bracaren. petens per duos de sociis suis cum litteris excusationis ad eosdem judices destinatos ut loco mutato alium assignarent partibus competentem. Quod cùm facere noluissent, iidem nuntij sedem apostolicam appellarunt; sicut etiam idem Archiepiscopus per suas litteras appellabat. Sed ipsi judices appellatione contempta, in caussa nihilominus processerunt, Zamoren. Ecclesiam per iniquitatem & colludium, ut dicebas, Compostellano Archiepiscopo assignantes. Quorum sententiam asserebas multipliciter irritandam, propter manifestam suspicionem duorum judicum, qui sine tertio pro loco idoneo inaccessibilem elegerunt, nec receperunt excusationes & appellationem Ecclesiæ Bracarensis, tam arduum negocium in momento temporis decidentes, cùm etiam in caussis minimis dilationes variæ postulantibus non negentur. Vnde propter hæc & similia, tam coram ipso Vicedomino priùs proposi- *Vide supra epist. 103.*
tam quàm postmodum coram nobis, petebas præmissam sententiam infirmari, & consequenter quicquid ex ea vel ob eam fuit postea subsecutum. Ceterùm præfatus Compostellanus Archiepiscopus pro Ecclesia sua factum aliter proponebat, Zamoram ab antiquo partem episcopatus Salamantini asserens extitisse, cùmque Salamantina civitas post paganorum persecutionem restituta fuisset cultui Christiano, diocesis illa, sicut nunc pertinet ad Episcopum Zamorensem, fuit Salamantino Episcopo totaliter restituta. Cujus subjectionem, mediantibus Hieronymo, Geraldo, & Munione Salamantinis Episcopis, Compostellana Ecclesia facta metropolis noscitur habuisse. Quod, sicut ipse dicebat, multa documenta, fama publica, & recens memoria hominum protestantur. Processu verò temporis in tantum excrevit in loco eodem hominum multi-

tudo, quòd per ſtudium Regis proprius fuit ibi Epiſcopus inſtitutus, & ad inſtantiam regiam per Toletanum tunc Legatum totius Hiſpaniæ conſecratus: qui mandatum à Calixto Papa recepit, ſicut eſt ſuperiùs prælibatum, quòd nulli profeſſionem faceret, donec ſuper hoc ſibi denuo ſcriberetur. in quo tamen, tum pro debito conſecrationis impenſæ, tum propter legationis officium, Toletanus cœpit ſibi ſpeciale aliquid uſurpare, qui ſucceſſorem primi Epiſcopi ſimiliter conſecravit. Accidit autem quòd tempore illo, prout Compoſtellanus dicebat, in cauſſa primatiæ condemnatus Bracarenſis Archiepiſcopo Toletano, compulſus fuit ab Eugenio Papa debitam illi obedientiam recognoſcere. Propter quod ei amicabiliter ſociatus, ſperare cœpit quòd epiſcopatum Zamoren. per ipſum poſſet evincere, ad cujus metropolim non ſpectabat. Vnde in ejuſdem Papæ præſentia propter cauſſam Zamoren. epiſcopatus dictis Archiepiſcopis conſtitutis, nihil fuit contra Bracaren. à Toletano reſponſum, quod ipſius propoſitum impediret, ſicut ex tenore ſententiæ declaratur. In his autem omnibus defuerat Zamoren. qui de mandato apoſtolicæ ſedis ſecundùm aſſertionem Compoſtellani Archiepiſcopi pro libero ſe gerebat. Vnde in ipſius præjudicium, ſicut neque adversùs Compoſtellanam Eccleſiam indefenſam tunc temporis & abſentem, nulla ſententia vel reſcriptum impetrari poterat cum effectu. Ex qua tamen ſententia non fuit poſſeſſio acquiſita. Cùmque poſtea Bracarenſis reſiliret ab obedientia Toletani, & ipſe ſuſpenſus fuit, & ab ejus obedientia omnes ſuffraganei abſoluti. Vnde per factum vel mandatum ipſius poſſeſſio ſpiritualis, & quæ ad ſacramenta ſpectabant, ſecundùm aſſertionem Compoſtellani Archiepiſcopi non potuit obtineri. Sed cùm ſucceſſor ipſius contra Zamoren. Epiſcopum executionem ſententiæ ſæpius poſtularet, reſponſum accepit quòd niſi priùs acquieſceret ſententiæ de primatia, hoc nullatenus impetraret. Vnde uſque ad tempora bonæ memoriæ Alexandri Papæ remanſit negotium in ſuſpenſo. In cujus præſentia præſens Compoſtellanus præſentem Zamoren. compelli petiit, vt dicebat, ſibi de ſubjectione Zamoren. Eccleſiæ reſpondere. Verùm quia idem Alexander ſententiæ latæ ab Eugenio Papa præſentialiter interfuerat, nec contra factum ipſius venire volebat, rationibus tamen inductus, de fratrum conſilio plena tandem deliberatione ſtatuit, prout idem Compoſtellanus dicebat, ut quia res inter alios acta aliis non præjudicat, non obſtante priori ſententia Zamorenſis teneretur de ſubjectione ſua Compoſtellano Archiepiſcopo reſpondere. Sic ergo ſub certa forma, quæ ſuperiùs eſt expreſſa, fuit commiſſio impetrata. Cùmque per litteras ipſius Alexandri non fuiſſet in cauſſa proceſſum, ſucceſſor ejus Lucius commiſſionem innovavit eandem: cujus tenore judices denuntiaverunt viva voce Archiepiſcopo Bracarenſi, & duo ex ipſis, Tiraſonenſis ſcilicet & Salamantinus, diem & locum eidem per litteras intimarunt, tertio reſcribente duobus quòd non poterat intereſſe, quemadmodum Compoſtellanus Archiepiſcopus referebat. Convenientibus autem tam duobus prædictis judicibus quàm partibus ad diem & locum, neque Bracarenſis comparuit, neque ejus aliquis reſponſalis. Et cùm Zamorenſis judicibus reſpondiſſet quòd ipſum ad defenſionem ſui vocare nunquam voluerat nec volebat, ipſi juxta formam commiſſionis procedentes in cauſſa, ſicut Compoſtellanus Archiepiſcopus proponebat, inſpectis rationibus partium & pleniùs intellectis, quòd eccleſia Zamoren. de cetero Compoſtellanæ tanquam ſuæ metropoli eſſet ſubjecta ſententialiter decreverunt. Cùm autem ab Vrbano Lucij ſucceſſore latæ ſententiæ confirmatio peteretur, propter contradictionem Bracaren. Archiepiſcopi non potuit obtineri; non quòd ſuper ipſo epiſcopatu poſſeſſionem vel proprietatem ejus petendo Compoſtellanam Eccleſiam conveniret, ſed ſuper ſola ſententia confirmanda, vel infirmando in ea ſi quid exiſteret infirmandum, litteras ad Brixien. Vicedominum, quem pro hac cauſſa & aliis quæ inter Compoſtellanam & Bracaren. Eccleſias vertebantur, deſtinaverat in Hiſpaniam, impetravit. Ipſe verò inter alia ſuper poſſeſſione Zamoren. epiſcopatus & lata ſententia ſuper ipſo duabus vicibus multos teſtes productos ab Archiepiſcopo Bracaren. recepit, qui de proprietate dixit neminem eorum ſcire aliquid, ut credebat; verùm ſi quis inde aliquid diceret, juri ſuo renuntiare

Eugenij III. de ea re literas edidit Bidacus Teuſeca Epiſcopus Tiraſon. in p.2. de Primatia Toletana.

nolebat, quamvis Compostellanus Archiepiscopus testes præfatos, non super possessione Zamoren. episcopatus, sed super sententia tantùm diceret admittendos, super qua sola commissio à parte altera impetrata, & in receptione suorum testium de Zamoren. episcopatus possessione non fuerat in forma juramenti expressum aliquid, ut dicebat. Et quoniam dictus delegatus usque ad sententiam diffinitivam procedens, gesta omnia sub sigillo suo ad sedem apostolicam destinavit, prætaxatam sententiam tanquam canonicè latam confirmari à nobis Compostellanus Archiepiscopus requirebat, non obstante quòd contra commissionem de falsi suggestione vel aliis fuerat intentatum, cùm nec ante sententiam objectum fuerit, nec si veritas illa fuisset expressa, commissionem nullatenus impedisset: nec Bracaren. intererat appellare, cùm sibi per ea non fieret præjudicium quæ inter alios agebantur; sicut nec ultimam clausulam litterarum, quæ à forma communi & solita, non sensu, sed verbis tantummodo discrepabat. Nos ergo rationibus & allegationibus, attestationibus quoque ac instrumentis utriusque partis diligenter auditis & intellectis, visis, & cognitis, post longam discussionem & examinationem perfectam, de communi fratrum nostrorum consilio decernendo pronuntiamus, & pronuntiando decernimus, sententiam illam in nullo prorsùs obsistere tibi vel Ecclesiæ Bracarensi. Nulli ergo &c. diffinitionis &c. Datum Laterani III. Nonas Iulij.

MARTINO BRACAREN. Archiepiscopo.

Epist. 106. Concordiam inter ipsum & Compostellanum Archiepiscopum initam confirmat.

SÆpe contingit ex contentionibus litigantium, quòd in tantum se partes laboribus aggravant & expensis, ut non solùm quæ vincitur, sed quæ vincit, tandem pœniteat litigasse. Nos ergo, qui solicitudine pastorali singulorum tenemur gravaminibus præcavere, ne præ multitudine ac magnitudine quæstionum quæ inter te ac venerabilem fratrem nostrum Compostellanum Archiepiscopum vertebantur, importabile vobis gravamen incumberet, super quæstione de usu crucis aliquandiu ventilata vos ad concordiam duximus invitandos: qui nostris acquiescentes consiliis, in hunc modum concorditer convenistis, ut uterque per provinciam alterius universam, crucem ante se faciat sine contradictione deferri. Volentes igitur ut hæc forma concordiæ nostro mediante studio procurata inter vos & successores vestros inviolabiliter observetur, eam auctoritate sedis apostolicæ confirmamus, statuentes ut nulli omnino hominum &c. Datum Laterani II. Nonas Iulij.

In eundem modum Petro Compostellano Archiepiscopo.

PRÆPOSITO S. SEVERINI, Decano, & L. Canonico majoris Ecclesiæ in Euphurdia.

Epist. 107. Sectiones beneficiorum & successiones vetantur.

TRansmissam nobis dilecti filij H. magistri scholarum Wirseburgen. recepimus quæstionem, quòd Canonici sancti Iohannis contra Turonenses statuta Concilij stipendia quatuor Clericorum personis sexdecim assignarunt; ea conditione adjecta, ut quatuor tamdiu essent stipendio uno contenti, donec tot morerentur quòd quilibet posset integrum beneficium obtinere. quod dilecti filij nostri P. tituli sanctæ Cæciliæ & Iohannes tituli sancti Stephani in Cœlio monte Presbyteri Cardinales, tunc in partibus illis legationis officium exercentes, sicut decuit, irritarunt. Iidem quoque Canonici præbendam unam Vu. & A. Clericis sub eo tenore dederunt, ut alter succederet proximò morienti. Cùm itaque successorium edictum à sanctuario Domini sit exclusum, nec illa sint in Clericis sustinenda quæ ipsæ quoque leges reprobant seculares, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus præfatis donationibus & concessionibus, tanquam juri contrariis, penitùs irritatis, præfatos Canonicos ad faciendam ordinationem canonicam & de personis idoneis monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si omnes &c. duo &c. Datum Laterani V. Nonas Iulij.

ERMILINDÆ ABBATISSÆ monasterij S. Mariæ Aquilegiensis, ejúsque sororibus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 108. De confirma-

PRudentibus virginibus &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum

tione privilegiorum.

in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Præterea specialiter proventus decimarum de insula, tam olei, quàm aliarum rerum omnium, quas illustris memoriæ Engelbertus Comes de Goriza à Tergestin. Ecclesia in feudum habuit, & in manibus bonæ recordationis Vlrici Patriarchæ tunc apostolicæ sedis Legati resignavit, sicut eas recolendæ memoriæ.... quondam Tergestinus Episcopus monasterio vestro rationabiliter contulit, & prædictus Aquilegiensis Patriarcha confirmavit, & vos sine controversia possidetis, nos denuo ad instar felicis recordationis prædecessorum nostrorum Alexandri, Lucij, Vrbani, & Celestini Romanorum Pontificum, secundùm compositionem quæ facta est propter controversiam quæ inter bonæ recordationis Aldigerum Iustinopolitanum Episcopum & vestram Ecclesiam super præfatis decimis postea vertebatur, sicut ex utriusque partis consensu in præsentia felicis memoriæ Gotefridi Aquilegien. Patriarchæ terminatum esse ejúsque scripto confirmatum fuisse dignoscitur, vobis & per vos monasterio vestro in perpetuum auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Siqua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, VIII. Idus Iulij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

ABBATI ET CONVENTVI S. Crucis de VValthan.

Epist. 109. De confirmatione privilegiorum.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu, institutiones Ecclesiarum de Nesinges & de Netlesuville factas vobis & concessas per Archidiaconum, cùm sedes episcopalis vacaret, substituto Episcopo concessionem ipsius postmodum approbante, quæ utique Ecclesiæ in fundis vestris constructæ sunt, & in quibus patronatum antea habebatis, sicut eædem institutiones vobis justè concessæ sunt, & vos ipsis hactenus rationabiliter ac pacificè usi estis, salvo tamen jure canonico diocesani Episcopi, sicut hucusque solitus est habere, ad exemplar bonæ memoriæ C. Papæ prædecessoris nostri auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani Nonis Iulij.

ABBATI ET FRATRIBVS Ecclesiæ sanctæ Crucis de VValthan.

Epist. 110. De eadem re.

LIcèt ex injunctæ nobis administrationis officio universas Ecclesias oculo debeamus benigniori respicere, & earum tranquillitati & paci studio intendere pietatis, circa provisionem tamen illarum quæ ad jus beati Petri nullo mediante pertinent, eò majorem diligentiam habere nos convenit, quò specialiùs ad nostrum regimen pertinere noscuntur. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, Ecclesiam vestram, in qua divino mancipati estis obsequio, quæ beati Petri juris existit, sub ipsius & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundùm Deum & beati Augustini regulam in eadem Ecclesia noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Statuimus autem ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum justis modis præstante Domino poterit adipisci, vobis & Ecclesiæ vestræ firma & illibata permaneant. Statuentes insuper ut quicunque in ejus Ecclesiæ fuerit Abbatem electus, postquam munus benedictionis receperit, se non alienaturum bona ipsius Ecclesiæ juramento promittat; sicut tu, fili Abbas, fecisse dignosceris, cùm à bonæ memoriæ Lucio Papa prædecessore nostro benedictionis gratiam recepisti. Sanè cùm possessionum vestrarum Ecclesiæ, quarum vobis præsentatio competit, decedente pastore vacaverint, vos Presbyteros, qui in eis ministrent, diocesano Episcopo præsentetis, qui ei in spiritualibus, vobis autem in temporalibus debeant respondere. Interdicimus insuper & auctoritate apostolica prohibemus ne aliquis in Ecclesias vestras indebitas exactiones vel gravamina contra statuta Rom. Pontificum, & præcipuè Lateran. Concilij, exercere præsumat. Cùm verò generale interdictum

terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, excommunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Nulli ergo &c. protectionis, confirmationis, constitutionis, & prohibitionis &c. Datum Laterani VI. Idus Iulij.

CRVM. PLACENTINO ELECTO.

Epist. 111. Electionem ipsius confirmat.

ACcedentes ad præsentiam nostram dilecti filij Hugo Vicedominus majoris Ecclesiæ, magister Alb. sancti Antonini Canonicus, & Al. Prior sancti Savini Placentin. cum litteris dilectorum filiorum Archidiaconi, Cleri, & populi Placentini, sua nobis relatione monstrarunt, & hoc ipsum præmissæ litteræ continebant, quòd defuncto bonæ memoriæ Episcopo Placentino, Clerici ejusdem civitatis convenientes in unum, & de substituendo pastore longum tractatum habentes, tandem faciente illo qui divisa congregat, & congregata conservat, in te vota sua unanimiter contulerunt, suppliciter postulantes ut electionem de te canonicè factam ratam habentes, eam curaremus auctoritate apostolica confirmare. Nos ergo volentes de forma electionis fieri certiores, sicut moris est approbati, de processu ipsius per venerabilem fratrem nostrum I. Albanen. Episcopum & dilectum filium I. tt. sanctæ Priscæ Presbyterum & G. sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinales inquiri fecimus diligenter; & tam per examinationem nunciorum ipsorum, quàm ex decreti tenore nobis exhibiti, cognovimus evidenter electionem canonicam extitisse. Verùm quoniam in hujusmodi duo tanquam potissima requiruntur, quòd scilicet electio sit, & idonea sit electi persona, quorum primum eligentium factum, secundum autem electi meritum respicit, & ob hoc duplex sit examinatio necessaria, electionis videlicet & electi; licèt per examinationem præmissam de forma electionis canonicæ redditi fuerimus certiores, tuam tamen personam, velut absentem, examinare nequivimus. Cetèrùm quia quorundam fratrum nostrorum assertio, qui te pleniùs cognoverunt, super vita pariter & scientia laudabile tibi testimonium perhibebant, & hoc ipsum præsumi poterat evidenter ex eo quòd in ordine Cistercien. & ad prioratus officium & ad abbatiæ regimen assumptus fuisti, & in utroque laudabiliter conversatus, nos tam tuæ personæ quàm Ecclesiæ Placentinæ ampliorem volentes gratiam exhibere, de consilio fratrum nostrorum electionem ipsam, sicut canonicè facta est, approbantes, eam duximus auctoritate apostolica confirmandam; confidentes in Domino & in potentia virtutis ejus quòd cum honoris augmento virtutum tibi dabitur divinitus incrementum, quibus potenter adjutus, feliciter majora procures, qui minoribus hactenus laudabiliter insudasti. Et quoniam ad episcopale onus pariter & honorem non duxisti absque nostra licentia transeundum, ne gregi dominico diù desit cura pastoris, discretioni tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ad regimen Ecclesiæ Placentinæ, tanquam sponsæ tibi divinitus præparatæ, securus accedens, auctoritate apostolica præmunitus, circa utilitatem Cleri & populi tibi commissi solicitudinem vigilantem impendas & operam efficacem; ut sub regimine tuo plus per Deum quàm per hominem, sicut creditur, procurato, præfata Ecclesia, quam prædecessoris tui obitus ad vesperam contristavit, de promotione tua lætitia matutina recepta, spiritualibus & temporalibus proficiat institutis. Datum Laterani V. Idus Iulij.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum Clero & populo Placentin. usque ad verbum institutis. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus eidem electo, tanquam patri & pastori animarum vestrarum, debitam obedientiam & reverentiam impendentes, tam circa spiritualia quàm etiam temporalia sibi pareatis humiliter & devotè, recipientes firmiter & tenentes ipsius salutaria monita & præcepta, ut subsidio vestræ devotionis adjutus, divina præcedente gratia & sequente, ad honorem Dei, salutem suam, utilitatem vestram, & profectum Ecclesiæ Placentinæ, injunctum sibi officium valeat feliciter consummare. Datum ut suprà. Epist. 113.

ALDIGERIO DECANO & Canonicis Aquilegien.

Epist. 115. Decidit controversia Decani & Capituli Aquilegiensis contra suum Præpositum.

ORta nuper inter vos & dilectum filium Poponem Præpositum Aquilegien. super administratione possessionum Aquilegien. Ecclesiæ ad Canoni-

cos pertinentium contentione non parva, cùm propter hoc utraque partium ad nostram præsentiam accessisset, nos vobis & ipsi Præposito dilectum filium nostrum S. tt. sanctæ Praxedis Presb. Cardinalem concessimus auditorem: coram quo fuit ex Præpositi parte propositum, quòd vacante præpositura Ecclesiæ Aquilegien. vos eum absentem in Præpositum purè ac simpliciter elegistis, & electionem venerab. fratri nostro Aquilegiensi Patriarchæ secundùm consuetudinem præsentantes, postulabatis eam secundùm tenorem cujusdam transcripti, quod sumptum esse dicebatis ex privilegio Ol. bonæ memoriæ Aquilegien. Ecclesiæ Patriarchæ, auctoritate metropolitica confirmari. Cùmque ipse deliberatione præmissa requisisset à vobis utrum justè in Præpositum fuisset electus, vobis respondentibus electionem fuisse de ipso canonicè celebratam, se purè recipere quod sibi justè offerebatur adjecit, tenoris ejusdem privilegij & præcedentis Canonicorum status ignarus. Requisitus autem postmodum ut vobis juramento caveret ne vos ultra id quod in privilegio prædicti Patriarchæ continebatur, aliquatenus molestaret, quòd id si Simoniacum esset asseruit, renuntiationi vobis faciendæ renuntians, & se negans super hoc cautionem vobis aliquam præstiturum. Deinde Patriarcha prædictus electionem ipsius simpliciter confirmavit, & præcepit ei locum secundùm prædecessorum suorum consuetudinem assignari. Accepto verò postmodum à ministerialibus suis quòd ad eum de jure præposituræ administratio pertineret, ad villas Ecclesiæ Aquilegien. accessit, & officiales eum in Præpositum humiliter receperunt, juramentum ei super fideli villicatione præstantes. Cùmque postmodum regressus Aquilegiam, sibi vellet administrationem cellarij vendicare, quasi possessionem ejus per feram, quia clausum erat cellarium, apprehendit. Propter quod postmodum quidam vestrum & ipse cum eis ad nostram audientiam appellarunt, appellatione ab utraque parte denuo postmodum innovata. Ceterùm cùm utraque partium in Patriarchæ fuisset præsentia constituta, licèt Patriarchæ quærenti si contra vos aliquid vellet proponere, quòd nihil proponeret respondisset, sed paratus esset potiùs respondere quia esse se in administrationis possessione credebat, nuncius vester ab impetitione ipsius vos postulavit absolvi; & vos postmodum Præposito regresso Aquilegiam, vetuistis ne vos aliquatenus aggravaret, & super hoc ad ejusdem Patriarchæ audientiam appellastis. Qui Patriarcha cùm Præpositum vellet inducere ne administrationi se aliquatenus immisceret, ipse ad nostram audictiam vocem appellationis emisit. unde dictam administrationem sibi dari, sicut antecessores sui eam habuerant, postulabat. Verùm ad hoc fuit ex parte vestra responsum, quòd Ol. quondam Aquilegien. Ecclesiæ Patriarcha, volens necessitati Canonicorum & ipsius Ecclesiæ consulere honestati, auctoritate felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri & legationis, qua fungebatur, & sua, in eadem Ecclesia communem vitam instituit, & proventus Ecclesiarum & prædiorum, quæ priùs ad præposituram spectaverant, necnon & Obedientiarum redigi statuit in usus communes; Præposito omni prorsùs jurisdictione, potestate, ac utilitate in eisdem bonis sublata; cui tamen vassallos, ministeriales, & ipsorum beneficia reservavit, sicut in ipsius privilegio continetur. Hanc autem ipsius Patriarchæ institutionem & possessionem prædictorum bonæ memoriæ Lucius Papa prædecessor noster auctoritate vobis apostolica confirmavit. Postmodum verò cùm G. secundùm formam privilegij memorati electus fuisset in Præpositum, & etiam confirmatus, quosdam Canonicorum precibus, quosdam verò terroribus adeo circumvenit, magistro scholarum à consanguineis ejusdem G. Præpositi jurare coacto quòd se ipsi super administratione non opponeret obtinenda, quòd administrationem ipsi salva institutione prædicta & confirmatione ipsius personaliter commiserunt; sic tamen quòd in administratione non prædecessorum suorum sequeretur exempla, sed præfixam sibi à Capitulo formam potiùs observaret. quod idem Præpositus se fideliter impleturum fide data in manu Patriarchæ firmavit. Eo verò viam universæ carnis ingresso, ad petitionem Patriarchæ ipsius dictum P. secundùm formam institutionis prædictæ in Præpositū elegistis, & electione cum institutionis transcripto Patriarchæ postmodum præsentata, & in præsentia ipsius P. lecta,

& expoſita in Theutonico idiomate diligenter, idem P. requiſitus à Patriarcha ſi ſecundùm formam ejuſdem reſcripti electionem recipere vellet, ſeceſſit in partem, & inſtitutionis tenore perlecto, per venerab. fratrem noſtrum Epiſcopum Concordiem. reſpondit quòd cùm eſſet patrimonio dives & eccleſiaſticis beneficiis abundaret, de præpoſitura ipſa nomen volebat ſolummodo & honorem, adjiciens per ſe ipſum, quòd præpoſituram recipere volebat ſecundùm inſtitionis prædictæ tenorem; & ſecundùm hoc ab eodem Patriarcha de præpoſitura fuit poſtmodum inveſtitus. Deinde verò licèt inſtitutionis auctoritate prædictæ adminiſtrationem & poſſeſſionem prædictorum omnium haberetis, ea tamen ad majorem cautelam de Patriarchæ, qui nunc reſidet, manibus ſuſcepiſtis: qui etiam inſtitutionem communis vitæ ante litem motam ſuo privilegio roboravit. Veniens verò Præpoſitus Aquilegiam, poſtulavit à vobis ut beneficium ei aliquod conferretis. Et cùm ad reſpondendum certum terminum ſtatuiſſetis eidem, poſſeſſiones veſtras invadere voluit, & officiales veſtros contra formam juramenti vobis præſtiti jurare coëgit. Propter quod proviſor veſter ad ſedem apoſtolicam appellavit; eodem proviſore poſſeſſiones retinēte, ut priùs, & adminiſtrationis officium exercente. Verùm Præpoſitus ad cellarium veſtrum cum armatis accedens, ipſum fruſtra nixus eſt occupare; ac cùm iterum Eccleſiam intraſſet armatus, ex parte veſtra fuit ad noſtram audientiam appellatum. Tandem verò idem Præpoſitus ad memoratum Patriarcham accedens, & appellationi & invaſioni, quam fecerat, in manibus renuntiavit ipſius. Cùm autem idem Patriarcha ex delegatione dilecti filij noſtri S. tt. Sanctæ Praxedis Preſb. Card. tunc apoſtolicæ ſedis Legati partes ad ſuam præſentiam convocaſſet, & dixiſſet eidem Præpoſito ut proponeret ſi quid adversùs vos quæſtionis haberet, eo reſpondente quòd nihil contra vos proponere vellet, ſed paratus eſſet potiùs proponentibus reſpondere, vos ab impetitione ipſius poſtulaſtis abſolvi, & ne poſſeſſiones veſtras invaderet, ad ſedem apoſtolicam appellaſtis. Quòd autem hæc ſibi obeſſe non poſſent pars Præpoſiti nixa eſt multiplici ratione monſtrare, aſſerens inſtitutionem illam Ol. Patriarchæ in ipſius non debere præjudicium retorqueri, cùm obtenta fuerit contra jus commune, conſuetudinem Eccleſiæ Aquilegienſis, & inſtitūtionem Patriarchæ Poponis, & in præpoſituræ læſionem enormem facta fuerit præpoſitura vacante. Contra jus commune: quia ex jure communi procedit ut Præpoſitus bona Eccleſiæ, cujus eſt Præpoſitus, adminiſtret. Contra conſuetudinem Aquilegien. Eccleſiæ: quoniam per centum annos & ultrà Præpoſitus adminiſtrationem bonorum ejus habuerat, à tempore videlicet Patriarchæ Poponis uſque ad tempus Olrici. In enormem læſionem præpoſituræ ipſius: quia per ipſam jus præpoſituræ uſque adeo fuerat decurtatum, ut non niſi nomen & onus relictum Præpoſito videatur. Præterea ſi etiam inſtitutio memorata teneret, juri Præpoſiti non obeſſet, cùm per ipſam non fuerit Præpoſito adminiſtratio expreſsè ſublata, & poſt eam prædeceſſor ipſius uſque ad hæc tempora adminiſtrationem habuiſſe probetur. Nec nocet nec nocere poteſt quòd in eadem inſtitutione ſubjungitur *Præpoſito omni juriſdictione, poteſtate, & utilitate ſublata*, cùm dictus L. prædeceſſor noſter illud in confirmationis ſuæ litteris non apponat. Cùm enim ipſe in confirmatione ſua quædam minuat, ut de duplici portione in veſtitu conferenda Decano & magiſtro ſcholarum, quædam addat, ut de his quæ pro veſtitu Canonicis conferenda fuerint, per manum unius vel plurium, qui ad hoc ordinati fuerint, conferendis, quædam corrigat, ut ſuper veſtimentis præſentibus & abſentibus pariter impendendis, ubi addidit, *ſi ex rationabili cauſa defuerint*, ſi quid in eadem inſtitutione reperiatur de quo mentio in ejuſdem Lucij confirmatione non fiat, id intelligitur reprobatum. Aut enim capitulum illud ei cum aliis expreſſum fuerat, aut dolosè ſuppreſſum. Si expreſſum fuit, & illud idem prædeceſſor noſter noluit confirmare, intelligitur reprobaſſe. Quòd ſi ſuppreſſum fuerat, confirmatio eadem probabitur fuiſſe ſurrepta. Quod veriſimilius videtur, cùm in ipſa confirmatione de jure Præpoſiti nihil penitùs exprimatur. Præterea in eadem inſtitutione adminiſtratio non aufertur Præpoſito, ſed juriſdictio, utilitas, & poteſtas. Quòd ſanè intelligendum eſt, ut Canonicorum utilitati proficiat, & jura

Præpoſiti

Præpositi non offendat ; sic videlicet, ut non liceat Præposito contra tenorem institutionis ejusdem extra commune refectorium ministrare fratribus alimenta, vel præposituræ proventus, sicut priùs, suis usibus applicare. Vnde vos verba illa contra Præpositum minùs sufficere cognoscentes, institutionem prædictam vobis feciſtis per Patriarcham, qui nunc residet, innovari, & apponi in capitulo memorato, *Præposito omni jurisdictione, potestate, utilitate, & dispositione sublata*; & quasi conscij quòd administrationis vobis officium præsumpseratis indebitè usurpare, institutioni Patriarchæ prædicti, ubi habebatur ut omnia bona quæ de præpositura, de Ecclesiis videlicet & prædiis & obedientiis provenirent, redigerentur in usus communes, utilitati vestræ omnimodis profutura, dispositioni feciſtis apponi. Fuit etiam ex eadem parte adjectum, quòd Præpositus ipse quicquid ei fuisset electionis suæ tempore sub quacunque forma propositum, quod sibi justè offerebatur, se recipere simpliciter & purè respondit. Nec adjecit *secundùm formam institutionis prædictæ*, immo cùm postmodum quæreretur ab eo ut caveret ne quid sibi ultra formam institutionis prædictæ aliquatenus vendicaret, quòd non caveret asseruit, quia id simoniacam saperet pravitatem. Nec nocuit quòd in prima responsione sua non contradixit expressè, cùm sciret jus suum ubique durare, nec adhuc plenè nosset tenorem institutionis ejusdem, utpote qui in Aquilegien. Ecclesia nunquam fuerat conversatus. Ex responsione quoque facta per Concordien. Episcopum, qui responderat eum ex præpositura non quærere nisi nomen solummodo & honorem, nullum juri suo asseruit præjudicium generari, cùm in hoc nomen dignitatis intellexerit & administrationis honorem. Adjecit etiam vos esse quodammodo de simonia confessos, cùm ipsum in Præpositum secundùm formam institutionis prædictæ, ut servaret videlicet quod continebatur in ea, vos elegisse dixistis, cùm hujusmodi conditio simoniacam sapiat pravitatem. Ceterùm pars vestra rationes inductas taliter suis rationibus repellebat, asserens quòd prædicta institutio & tenuerat & tenebat, cùm utilitatem communem & Ecclesiæ respiceret honestatem, & memoratus Ol. Patriarcha in ea & auctoritate legationis & metropolitica usus fuerit potestate, & de totius Aquilegien. Capituli eadem fuerit instituta consensu. Nec oberat quòd consummata fuerat præpositura vacante, cùm vivente adhuc priore Præposito sæpius fuerit de ipsa tractatum, & successor ipsius tanquam Canonicus faciendæ, jam factæ verò factus ipse Præpositus suum expressè præstitisset assensum ; cùm & ante electionem & confirmationem ipsius per annum & plus, & pòst per septem menses & ampliùs, in plena & pacifica possessione juxta ipsius institutionis formam liberè fuissetis, donec eidem administrationem non tanquam Præposito sed tanquam Canonico personaliter commisistis, sicut per testes fuerat legitimè comprobatum. Per illa etiam verba, scilicet *omni jurisdictione, potestate, & utilitate sublata*, omnem administrationem sublatam Præposito dicebatis ; cùm in jurisdictione statuendi auctoritas, in potestate ministrandi facultas, & in utilitate convertendi, sicut priùs, in suos usus præposituræ proventus ei fuerit licentia denegata. Sic enim in talibus potestas accipitur, secundùm canonicas sanctiones, ut cùm dicitur quòd omnes res Ecclesiæ in Episcopi potestate consistant, & ad ejus dispositionem pertineant ; sic etiam & secundùm constitutiones legales, bona pupilli dicuntur esse in potestate tutoris. Cùmque consuetudo sit optima legum interpres, qualis illorum verborum fuerit intellectus, ex eo quod continuè subsecutum est declaratur. Statim enim Capitulum, ut dictum est, sine contradictione cœpit administrare ante electionem G. substituti Præpositi per annum & plus, & post electionem & confirmationem ipsius per septem menses & ampliùs administrans ; immo ex tunc administrare nunquam cessavit, cùm G. Præpositus non ratione præposituræ sed ex commissione Capituli ministrarit, sicut per testes sufficienter fuerat comprobatum ; & is utique possideat, cujus nomine possidetur. Adjeciſtis etiam quòd etsi prædicta institutio non teneret, idem tamen Præpositus sibi nihilominus præjudicium irrogarat ; cùm secundùm formam institutionis ejusdem, electionem, sicut per testes probatum fuerat, recepisset, & nihil aliud nisi nomen & honorem ex præposituræ officio postularet. Nec oberat quòd in confirmatione dicti

Lucij prædecessoris nostri de jurisdictione, potestate, & utilitate sublata Præposito nihil expressum extiterat; cùm non semper quod simpliciter est suppressum, intelligi debeat reprobatum, immo fortiùs id exprimi soleat quod approbatis ceteris reprobatur; cùm non minor in reprobatione quàm in approbatione sit solennitas requirenda. Nec fuerat simoniacum, si eum secundùm formam sæpedictæ institutionis in Præpositum elegistis, cùm determinatio illa non conditionem denotet, sed modi vel status sit potiùs expressiva. Nos igitur his & aliis diligenter auditis per Cardinalem eundem quæ fuerant hinc inde proposita & diligentiùs intellectis, de fratrum nostrorum consilio ab impetitione Præpositi memorati sententialiter Ecclesiam & Capitulum Aquilegien. absolvimus, eidem Præposito super hoc perpetuum silentium imponentes. Decernimus ergo &c. diffinitionis &c. Datum Laterani VII. Idus Iulij.

CANTVARIENSI *Archiepiscopo.*

Epist. 114. Vt Ecclesiis parochialibus justè decimæ persolvantur.

PErvenit ad audientiam nostram quòd multi in dioceſi tua decimas suas integras vel duas partes ipsarum non illis Ecclesiis, in quarum parochiis habitant, vel ubi prædia habent, & à quibus ecclesiastica percipiunt sacramenta, persolvunt, sed eas aliis pro sua distribuunt voluntate. Cùm igitur inconveniens esse videatur, & à ratione dissimile, ut Ecclesiæ quæ spiritualia seminant, metere non debeant à suis parochianis temporalia & habere, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut liceat tibi super hoc, non obst. contradictione vel appellatione cujuslibet, seu consuetudine hactenus observata, quod canonicum fuerit ordinare, & facere quod statueris per censuram eccle. firmiter observari. Nulli ergo &c. confirmationis &c. Datum Laterani II. Nonas Iulij.

EIDEM.

Epist. 115. Vt onera & pensiones Ecclesiis impositæ rescindantur.

QVæ in derogationem sanctorum canonum attentantur, tanto potiùs infringi volumus & carere robore firmitatis, quanto auctoritas universalis Ecclesiæ, cui, licèt immeriti, præsidemus, ad id nos provocat & inducit. Significasti nobis siquidem quòd plures sunt in Cantuarien. dioceſi, qui contra juris canonici sanctionem novas pensiones Ecclesiis quibusdam imposuerunt, & veteres temeritate præsumpserunt culpabili augmentare. Cùm igitur id in contemptum ecclesiasticæ institutionis redundet, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut liceat tibi pensiones de novo impositas in irritum revocare, & in statum priorem appellatione remota reducere augmentatas. Nulli ergo &c. Datum Laterani VI. Kal. Iulij.

SIMONI ARCHIDIACONO *Wellenſi.*

Epist. 116. De confirmatione privilegiorum.

IVstis petentium desideriis &c. *usque ad verbum* susscipimus. Specialiter autem archidiaconatum Wellen. cùm Ecclesia de Iuvis & Ecclesia de Subrent ad ipsum archidiaconatum pertinentibus, sicut ea justè possidetis &c. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

EPISCOPO TVDENSI, *Decano Zamorenſi, & Priori ſancti Iſidori Legionen.*

Epist. 117. Committitur illis cognitio causæ Episcopi Aurien. & Abbatis atque monasterij Cellæ novæ. Vide lib. 1. epist. 60.

COntroversiam quæ inter venerabilem fratrem nostrum Episcopum Aurien. ex una parte, & Abbatem & conventum Cellæ novæ ex altera vertebatur, super libertate ac subjectione ipsius monasterij, & sententiis excommunicationis & suspensionis in Abbatem prolatis, & in monasterium interdicti, venerabili fratri nostro Lucen. Episcopo & dilectis filiis Abbati de Melon. & P. Iohannis Archidiacono Astoricen. commisisse recolimus fine debito terminandam. Qui, cùm eis de causæ meritis constitisset, ad diffinitivam sententiam processerunt, adjudicantes subjectionem monasterij Ecclesiæ Aurienſi, Abbatem verò & monasterium ab Episcopi sententiis absolventes; quemadmodum ex ipsorum authentico nobis exhibito demonstratur. quam idem Episcopus petebat auctoritate sedis apostolicæ confirmari. Verùm ex parte dictorum Abbatis & monachorum fuit propositum ex adverso, ipsam sententiam nullius esse momenti, tanquam post appellationem prolatam, & à suspectis judicibus, & super articulo de quo lis non fuit contestata. Contra eandem quoque alia quædam coram vobis expressiùs designanda nihilominus eorundem nuncius appone-

bat. Quia verò nobis non constitit de præmissis, causam ipsam discretioni vestræ de assensu partium duximus committendam; per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus de præfata sententia cognoscentes, si eam inveneritis rationabiliter fuisse prolatam, confirmantes ipsam, faciatis auctoritate nostra remoto appellationis obstaculo firmiter observari. Alioquin ex integro de caussa cognoscentes, juxta formam prioris commissionis, quod canonicum fuerit statuatis appellatione remota, cogentes partes per censuram ecclesiasticam &c. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. duo &c. Dat. Lat. V. Idus Iulij.

ABBATI ET CONVENTVI de VValthan.

Epist. 118. De præsentatione Clericorum.

CVm vos & Ecclesia vestra, in qua estis de novæ plantationis origine & assumptione religionis Dei obsequio mancipati, de gratiâ sedis apostolicæ tanquam speciales filij, specialibus meruerit is privilegiis honorari, providere volumus ne in his quæ de jure & dudum observata consuetudine obtinetis, injustæ vexationis dispendium subeatis. Vt itaque religio quæ in Ecclesia vestra laudabili noscitur inchoata principio, bonis secundùm Deum progressibus amplietur, & vos à matre vestra Ecclesia Romana jura vestra sentiatis illibata servari, ad exemplar bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri præsentibus litteris vobis duximus indulgendum ne in Ecclesiis ad repræsentationem & ordinationem vestram spectantibus aliqui Clerici, nisi à vobis præsentati fuerint, ordinentur, vel ad earum regimen præter assensum vestrum & conniventiam admittantur. Si verò contra hæc ausu temerario aliqui venire præsumpserint, & jura vobis debita sibi usurpare tentaverint, factum & præsumptionem eorum viribus carere decernimus, & per vos auctoritate apostolica, qui taliter intrusi fuerint, concedimus amoveri; nisi fortè, quod absit, præsentationem & ordinationem earum constiterit vos malitiosè differre. Nulli ergo &c. indulgentiæ nostræ &c. Datum Laterani III. Nonas Iulij.

EISDEM.

Epist. 117. De procurationibus immoditis reprimendis. *Vide suprà lib. 1. epist. 140. & infrà lib. 10. epist. 88.*

AD notitiam apostolatus nostri perveniisse noveritis quòd Archidiaconi & officiales eorum contra statuta Lateran. Concilij ad Ecclesias vestras majore quàm debeant numero evectionis accedunt, & aliis eas gravaminibus indebitè opprimentes, ita graves in procurationibus suis existunt, quòd nonnunquam longi temporis victum brevis hora consumat. Eapropter, ne de cetero talia præfati Archidiaconi vel officiales eorum attentare præsumant, ad exemplar bonæ memoriæ Celest. Papæ prædecessoris nostri auctoritate præsentium districtiùs inhibemus. Et si ab hujusmodi gravaminibus non duxerint abstinendum, liceat vobis receptiones, exactiones, & procurationes indebitas denegare. Quòd si propter hoc interdicti vel excommunicationis sententiam in Clericos vel Ecclesias vestras temerè jaculari præsumpserint, indulgemus vobis ut eam non teneamini, utpote latam contra sedis apostolicæ statuta, servare. Nulli ergo &c. inhibitionis & indulgentiæ nostræ &c. Datum ut suprà.

EISDEM.

Epist. 120. De confirmatione privilegiorum.

INcumbit nobis ex debito pastoralis officij &c. *usque ad verbum* annuimus, & præfatum monasterium, quod specialiter beati Petri juris existit, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Libertates præterea & immunitates antiquas & rationabiles consuetudines monasterio vestro per privilegia Romanorum Pontificum & scripta Regum & Principum prævia ratione concessas, & hactenus observatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Decernimus ergo &c. protectionis & concessionis &c. Datum Laterani Nonis Iulij.

EISDEM.

Epist. 121. De eodem argumento.

FErvor religionis & devotionis vestræ nos movet propensiùs & inducit ut præter commune debitum petitiones vestras, quæ rationi conveniunt, debeamus libenter admittere & utilitati monasterij vestri, quod ad jurisdictionem beati Petri & nostram specialiter pertinet, pastorali solicitudine provide-

re. Eapropter &c. *usque ad verbum* assensu, auctoritate vobis apostolica indulgemus quòd si Episcopi, in quorum dioceſi Eccleſias parochiales habetis, in fata conceſſerint, & Eccleſias veſtras interim vacare contigerit, Capellani in ipſis inſtituendi, ne ordinationes Eccleſiarum inutiliter differantur, ad præſentationem veſtram ab eo qui ſede vacante vices Epiſcopi debet de jure ſupplere, ſine contradictione qualibet admittantur, qui vobis de temporalibus, Epiſcopis vel eorum officialibus de ſpiritualibus debeant reſpondere. Adijcimus etiam, quòd ſicut rationabili conſilio & providentia Capituli veſtri Eccleſiam de Windeſores ad cellarium & Eccleſiam de Alricheſeia & Eccleſiam de Herford & Eccleſiam de Neſinges ad veſtimenta fratrum veſtrorum invenienda, Eccleſias verò de Epinges & de Wdeford & de Neclesuvelle & de Luchenton ad uſus ſacriſtiæ veſtræ de aſſenſu dioceſani Epiſcopi aſſignaſtis, ita vobis veſtríſque ſucceſſoribus in perpetuum permaneant ad hos uſus. Et ne impoſterum hæc aſſignatio veſtra poſſit vel debeat in aliquo mutilari, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſ. &c. Decernimus ergo &c. conceſſionis & confirmationis &c. Datum Laterani VI. Idus Iulij.

FRATRI RAINERIO, apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 122. Creat ipſum Legatum apoſtolicæ ſedis in nonnullis provinciis Gallicanis. *De fratre Rainerio vide lib.* 1. *epiſt.* 92. 93. 115. 249. 395. 449.

LIcèt ſolitæ ſolitudinis locum affectes, fugans vel fugiens potiùs tumultus ſecularium poteſtatum, ut Rachelis fovearis amplexu, & in lege divina jugiter mediteris, ſedens ſecus pedes Domini cum Maria, cùm tamen in lege mandatorum ipſius legeris quòd obedientia præferenda ſit victimis, & proximum diligere debeas ut te ipſum, nec potes nec debes ſic vivere ſoli tibi ut vel recedas ab obedientia præſidentis vel proximorum ſalutem negligere videaris, ſed à contemplatione Mariæ ad actionem Marthæ teneris ſaltem ex obedientiæ virtute deſcendere, ut in Lia Rachelis ſterilitatem tua prædicatione fœcundes, dum quod in ſolitudinis & clauſtri ſilentio didiciſti, juxta mandatum evangelicum prædicaveris ſuper tecta, & talenta tibi credita erogaveris ad uſuras. Nos autem, qui, licèt immeriti, vices ejus tenemus in terris qui diſcipulis ſuis officium prædicationis injunxit, *Ite*, inquiens, *in orbem univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ*, plenè de tua conſcientia & religione confiſi, plenæ tibi legationis officium per Ebredunenſem, Aquenſem, Arelatenſem, & Narbonenſem provincias duximus committendum; corrigendi & ſtatuendi tam in monaſteriis quàm aliis Eccleſiis quæ correctione vel inſtitutione cognoveris indigere, audiendi & decidendi vel etiam committendi cauſſas, & abſolvendi eos qui ob violentam manuum injectionem in Clericos vinculo ſunt excommunicationis aſtricti, ſi ex injectione tali vel enormis læſio vel homicidium non fuerit ſubſecutum, confutandi hæreticos, & cogendi eos redire ad catholicæ fidei unitatem, & plenæ legationis officium ſuper his & aliis exequendi, & percellendi pœna canonica contumaces, indulgentes tibi auctoritate apoſtolica liberam facultatem. Nulli ergo &c. conceſſionis &c. Datum Laterani IV. Idus Iulij.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO & Suffraganeis ejus.

Epiſt. 123. Vt Rainerium ſedis apoſt. Legatum reverenter & benignè tractent.

IS cujus omnes viæ miſericordia ſunt & veritas teſtante Pſalmiſta, cujus omnia verba doctrinam ſapiunt ſalutarem, cujus opus exemplum nobis vitæ ſanctioris oſtendit, licèt ſolo verbo virtutis ſuæ poſſit & poterit univerſa, utpote qui dixit & facta ſunt, mandavit & creata ſunt, operarios tamen in vineam ſuam & meſſem induxit, & præter ſacrum duodenarium diſcipulorum numerum, quibus poteſtatem ligandi contulit & ſolvendi, alios ſeptuaginta duos elegit, & binos illos ad prædicandum direxit, indulta eis calcandi ſuper ſcorpiones & regulos poteſtate, nobis relinquens exemplum ut veſtigia ejus, quantum fragilitas humana permittit, in debitæ humilitatis devotione ſequamur. Hoc ſanè apoſtolica ſedes, quæ cunctarum Eccleſiarum à Domino in beato Petro magiſterium obtinuit & primatum, aſſidua meditatione revolvens, multos in partem creditæ ſolicitudinis evocavit, ut in diverſis mundi partibus per eorum præſentiam ipſius abſentia ſuppleretur, & defectum unius multorum relevaret affectus, quorum ſolicitudo diligens & ſolicita diligentia expeditiùs in ſingulis provinciis & eradicaret noxia, & profutura plantaret. Nos etiam, qui, licèt immeriti, vicem Chriſti

tenemus in terris, noſtram inſufficientiam attendentes, quorum mentem diverſæ diverſarum Eccleſiarum jugiter neceſſitates urgent, quorum corpus aſſidui conquerentium clamores affligunt, præter eos quibus pars eſt ſolicitudinis noſtræ commiſſa, cùm neceſſitas exigit, vel requirit utilitas, in diverſas provincias Legatos à noſtro latere deſtinamus, quibus tanto ampliùs credatur à ſubditis, quanto ſpecialiùs eis apoſtolicæ ſedis auctoritas delegatur. Dilectum itaque filium noſtrum fratrem Rainerium, virum vitæ probatæ ac converſationis honeſtæ, Deo & hominibus obtentu ſuæ religionis acceptum, cujus ſcientiam & induſtriam in ſimilibus jam ſumus experti, commiſſo ei plenæ legationis officio ad partes veſtras duximus deſtinandum, ut evellat quæ evellenda cognoverit, & plantet quæ plantatoris cognoverit officio indigere, ſpecialiter autem & præcipuè ad confutandam hæreticam pravitatem aſſurgat, & ſcorpionum illorum aculeos omnipotentis Dei virtute reprimat & conculcet, qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant, habentes, ſecundùm Apoſtolum, ſpeciem pietatis, virtutem autem ejus penitùs abnegantes; quorum principium religionem palliat, medium non docet ſed ſeducit indoctos, finis perpetuum interitum comminatur: qui etiam ſecundùm evangelicam veritatem ad nos veniunt in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Monemus igitur fraternitatem veſtram & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus eundem Legatum ſicut perſonam noſtram recipientes humiliter & devotè, quæ ipſe inter vos ſtatuenda duxerit ſeu etiam corrigenda, recipiatis humiliter, & inviolabiliter obſervetis; præſertim autem contra hæreticos taliter ipſi curetis adeſſe, ut per ſolicitudinem veſtram & diligentiam ejus, vobis cooperantibus, de partibus veſtris gens extirpetur iniqua, & confutata hæreticorum perfidia, doctrina prævaleat ſalutaris, & falſis dogmatibus reprobatis, vivat & invaleſcat apud vos veritas in æternum. Datum Laterani Nonis Iulij.

In eundem modum Narbon. Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus, Aquen. Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus, Ebredunen. Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus.

DECANO ET CAPITVLO Aquilegienſi.

Epiſt. 124. Vt Præpoſitum ſuum ſpoliatum reſtituant.

COnſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius P. Eccleſiæ veſtræ Præpoſitus ſua nobis conqueſtione monſtravit quòd vos ipſum villa de Dranis, quæ eſt inter beneficia vaſſallorum, ad ipſum ratione præpoſituræ de jure ſpectante, ſicut in privilegiis veſtris perſpeximus contineri, prætermiſſo juris ordine contra juſtitiam ſpoliaſtis, eam venerabili fratri noſtro Patriarchæ veſtro motu propriæ voluntatis in dicti Præpoſiti præjudicium aſſignantes. Cùm itaque non ſit alicui conſulendum cum alterius detrimento, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus præfatam villam cum omnibus pertinentiis ſuis & fructibus inde perceptis & omni integritate in qua tempore donationis extitit, memorato Præpoſito reſtituere non tardetis; famulos quoque à ſuis prædeceſſoribus infeudatos quò minùs dictus Præpoſitus inſtituere poſſit, & etiam infeudare, prout ad ipſum de jure pertinet, impedire minimè præſumatis. Alioquin dilecto filio G. Tergeſtino electo præcipiendo mandamus ut ipſe vos ad ea quæ præmiſimus, prout juſtum fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellat. Nullis litteris &c. Datum Laterani IV. Idus Iulij.

POPON. CANONICO FRISAGEN.

Epiſt. 125. Vt Præbendæ ſuæ fructus percipiat.

CVm de conſuetudine Eriſagen. Eccleſiæ fructus præbendæ tuæ proponaris hactenus, ſicut & alij Canonici faciunt, liberè percepiſſe, nolentes ut ſuper his juri tuo proceſſu temporis præjudicium generetur, ut eos de cetero, ſicut feciſti hactenus, percipere valeas & habere, non obſtante ſi quid in abſentia tua factum eſt in prejudicium tuum contra priorem conſuetudinem Eccleſię memoratę, auctoritate tibi preſentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum Laterani II. Idus Iulij.

ABBATI ET CONVENTVI de Vvalthan.

Epiſt. 126.

CVm à nobis petitur &c. *uſque ad verbum* aſſenſu, jus quod habetis in Eccleſia de Scerninges, ſicut illud juſtè & canonicè poſſidetis, auctoritate

vobis apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani XVI. Kal. Iulij.

EISDEM.

Epist. 127. IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensum, Ecclesiam de Lamburn. quam ex concessione diocesani Episcopi obtinetis, sicut illam justè ac pacificè possidetis, & in authentico scripto diocesani Episcopi confecto exinde pleniùs continetur, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

Epist. 128. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, Ecclesiam de Vvrengle vobis à venerab. fratre nostro Lincolnien. Episcopo concessam, sicut eam justè & canonicè possidetis &c. Nulli ergo &c. Datum Laterani XVII. Kal. Iulij.

Epist. 129. IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu, Ecclesiam sancti Andreæ de Geiste, Ecclesiam omnium sanctorum de Geistetorp, jus quod habetis in Ecclesia sancti Petri de Vvdennorton, sicut ea justè ac pacificè possidetis, & in authẽtico scripto diocesani Episcopi confecto exinde pleniùs continetur, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Laterani XVI. Kalendas Iulij.

ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI, de Cerefia & de Ciresstria Abbatibus.

Epist. 130. Vt Abbatem S. Crucis legitimæ constitutioni per Papam approbatæ obedire cogant. AD audientiam apostolatus nostri noveritis perveniſſe quòd cùm olim tam à dilecto filio Abbate sanctæ Crucis de Vvalthan quàm Capitulo suo communi consilio fuerit ordinatum pecuniam eorum integrè in uno marsupio congregari, & servari per duos vel tres Canonicos ad hoc per eosdem Abbatem & Capitulum voluntate unanimi deputatos, qui in præsentia ipsius Abbatis & dilectorum filiorum Prioris & Subprioris necnon & trium aliorum de senioribus per eundem Abbatem & Capitulum electorum singulis tribus mensibus de prædicta pecunia redderent rationem, constitutione ipsa postmodum à sede apostolica confirmata, sæpedictus Abbas, Capituli sui non requisito assensu, & custodes eligit, & computationem solus recipit propria voluntate. Vnde nos eidem Abbati per scripta nostra mandavimus ut constitutionem ipsam studeat, sicut sine pravitate facta est, inviolabiliter observare, ne utilitatem Ecclesiæ videatur in aliquo impedire. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si sæpedictus Abbas juxta mandatum nostrum constitutionem prædictam observare neglexerit, vos eum ad observationem ejusdem auctoritate præsentium per censuram ecclesiasticam, sicut justum fuerit, appellatione remota cogatis. Quòd si omnes &c. tu frater Archiepiscope &c. Datum Laterani Nonis Iulij.

CANTVARIENSI ARCHIEPISCOPO, & Episcopo Roffensi.

Epist. 131. SIcut dilecti filij Abbas & conventus de Vualthan nobis significare curarunt, quidam, quos vobis propriis nominibus designabunt, libertatem eis & monasterio eorum ab apostolica sede concessam præsumptuosa temeritate infringunt, ipsis aliàs damna gravia & injurias irrogando. Ideóque fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eorundem molestatores injustos, ut ab ipsorum gravamine & indebita infestatione quiescant, permittentes eos pacificè frui libertate sibi ab apostolica sede concessa, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Nullis litteris &c. Quòd si ambo &c. alter &c. Datum Laterani XVI. Kal. Iulij.

ABBATI ET CONVENTVI de Vvalthan.

Epist. 132. Ecclesia confirmatur monasterio. IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu, Ecclesiam de Badburgeham, quam ex concessione diocesani Episcopi obtinetis, sicut illam justè ac pacificè possidetis, & in authentico scripto ejusdem Episcopi confecto exinde pleniùs continetur, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica &c. Nulli ergo &c. Datum Laterani Nonis Iulij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiscopo.

Epist. 133. Vt inter Ecclesiam Compostellanam & Bracarensem inita transactio observetur. *Vide infrà epist. 149.*

LIcèt unum sit corpus Ecclesiæ, in quo Christus est caput, & universi fideles sunt membra, ille tamen qui à Christo Petra dictus est Petrus, etiam à Christo capite vocatus est caput, ipso testante, qui ait: *Tu vocaberis Cephas.* quod secundùm unam interpretationem exponitur caput: quia sicut plenitudo sensuum abundat in capite, ad cetera verò membra pars aliqua plenitudinis derivatur, ita ceteri vocati sunt in partem solicitudinis, solus autem Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis: ad quem, velut ad caput, majores Ecclesiæ causſæ non tam constitutione canonica quàm institutione divina meritò referuntur: inter quas illa non minima reputatur quæ inter Compostellanam & Bracaren. Ecclesias super quatuor episcopatibus, videlicet Colimbrienſi, Lamecensi, Visensi, & Egitanensi, ex delegatione sedis apostolicæ longo fuit tempore sub diversis judicibus ventilata: quam nos auctore Domino, te, frater Archiepiscope Compostellanensis, & venerabile fratre nostro M. Bracarensi Archiepiscopo pro diffinitione hujus causæ præsentibus, exacta diligentia curavimus terminare. Petebas siquidem à dicto Bracarem. Archiepiscopo quatuor præfatos episcopatus, asserens eos ad Compostellanam Ecclesiam jure metropolitico pertinere. Tuam autem intentionem fundare multipliciter nitebaris, per Privilegia, per Concilia, per historias, per divisiones, per famam, & per sententiam. Volens enim apostolica sedes Compostellanam Ecclesiam pro reverentia beati Iacobi Apostoli, cujus venerandum corpus in ea conditum requiescit, speciali privilegio decorare, dignitatem Emeritensis metropolis, quæ peccatis exigentibus à longis retro temporibus usque nunc barbarica tenetur feritate captiva, eidem Ecclesiæ cum integritate Lusitaniæ provinciæ liberali concessione donavit; sicut privilegia felicis mem. Calixti Papæ prædecessoris nostri liquidò protestantur, tres de suffraganeis episcopatibus exprimens nominatim, videlicet Colimbrienſem, Salamantinenſem, & Abulenſem, qui soli tunc in confessione Christiani nominis permanebant; ceteros autem generali donatione concludens. Hos autem episcopatus de quibus quæstio vertebatur, ad Emeritenſem pertinuisse metropolim per Emeritense nitebaris Concilium demonstrare: in quo xij. Episcopi, qui convenerant, se omnes esse de Lusitania provincia profitentur, dicentes in primo capitulo: *Convenientibus nobis omnibus Lusitaniæ provinciæ Episcopis &c.* qui post universa statuta Concilij, omnes cum suo Metropolitano subscribunt, tam ex nomine sedium, quàm etiam ex nomine personarum; inter quos Colimbrienſis, Egitanienſis, & Lamecensis expresè subscribunt. In octavo quoque capitulo ejusdem Concilij continetur, quòd supplicante sanctæ memoriæ Orontio Episcopo Rex Recessundus inductus est ut reduceret atque restauraret Episcopos hujus provinciæ Lusitaniæ ad suæ provinciæ nomen atque Concilium; & sic demum secundùm canonicas regulas decreto synodico, judicij formula, & suæ clementiæ confirmatione ad nomen provinciæ suámque metropolim sunt reducti. Quibus verbis indubitanter exprimi asserebas quòd hi quatuor episcopatus, qui usque tunc fuerant sub nomine provinciæ Gallæciæ, per sententiam sunt reducti synodicam: quorum unus videlicet ex reductis exprimitur fuisse Selva Egitanienſis Episcopus, qui est unus de quatuor, quos omnes eadem quæstio apprehendit. Et ad majorem expressionem in subscriptionibus post Metropolitanum Selva primus cum tali adjectione subscribit. *Ego Selva Egitanien. Episcopus pertinens ad metropolim Emeriten. unà cum Archiepiscopo meo Proficio subscribo.* & quisque sequentium dicit ita *similiter subscribo*, intelligens totum cum verbo, idest, *pertinens ad Emeritenſem metropolim.* Isidorus autem in Chronicis de Gothis, titulo de Suevis, testatur quòd Remismundus ad Lusitaniam transiit, Colimbriam pace deceptam diripit, Vlixbona quoque ab eo occupatur. Per quod videtur ostendi quòd tam Colimbria quàm Vlixbona consistit in Lusitania. Plinius quoque narrat in libro secundo naturalis historiæ, circa finem, quòd Durius è maximis Hispaniæ fluminibus juxta Numantiam lapsus, dein Lusitanos à Gallæcis disterminat. Per quod apertè monstratur quòd cùm quatuor episcopatus prædicti sint ultra Durium, non in Gallæcia, sed in Lusitania

sunt provincia constituti. Divisiones etiam multas produxisti de locis, ut asseris, non suspectis assumptas, & exhibitas sub testimoniis & sigillis authenticis: quæ connumerant hos quatuor episcopatus inter Emeritenses Ecclesiæ suffraganeos, & eosdem ipsi metropoli evidenter assignant. Per testes etiam ab adversa parte productos ostendere voluisti quòd publica fama testatur hos episcopatus ad Emeritam spectavisse. Felicis quoque memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster, cùm in minori ordine constitutus legationis officio in Hispania fungeretur, de hac caussa cognoscens, pro Compostellana Ecclesia contra Bracarensem sententiam promulgavit; sicut per multos testes tu ipse nixus es comprobare. Verùm ex adverso dictus Bracarensis Archiepiscopus rationes hujusmodi frivolas asseverans, nixus est eas multipliciter infirmare, proponens quòd privilegia donationis per suppressionem veritatis & falsitatis expressionem à Calixto Papa fuere surrepta. Suppressum est enim verum in illis de duobus præcedentibus privilegiis, quæ felicis recordationis Paschalis Papa super redintegratione ipsorum episcopatuum concesserat in perpetuum Ecclesiæ Bracarensi. De possessione quoque quam eo tempore in præfatis episcopatibus Ecclesia Bracarensis habebat: quorum alterum per privilegia, reliquum verò per testes & instrumenta sufficienter ostendere satagebat. Expressum autem erat in illis falsum in eo quòd Colimbrienſis episcopatus dicebatur ad Emeritam pertinere, cùm idem Bracarensis multis rationibus astruere niteretur tam Colimbrienſem quàm tres alios episcopatus ad metropolim respicere Bracarensem. In tantum enim Paschali Papæ, qui privilegia super redintegratione prædictorum episcopatuum Ecclesiæ Bracarensi concessit, constitisse videtur hos episcopatus ad eandem Bracarensem Ecclesiam pertinere, quòd ipse in litteris quas direxit Gunsalvo Colimbrienſi Episcopo, manifestè testatur quòd constat Colimbrienſem Ecclesiam in Bracarensis provinciæ catalogo contineri. Vnde quia Toletanus Archiepiscopus ad mandatum ipsius Colimbrienſem Episcopum non restituerat Ecclesiæ Bracarensi, privavit ipsum legationis officio, ut Bracarensis Archiepiscopus liberiùs in provincia sua justitiam exerceret. Emeritense verò Concilium non esse authenticum multipliciter asserebat; tum quia non invenitur in aliquo authentico libro inter alia Concilia contineri; tum quia nec constructionem nec sensum, nec latinitatem in plerisque locis continere probatur; tum etiam quia contra canonicas sanctiones & apostolicæ sedis primatum aliquid videtur in eo esse statutum contra Episcopum qui non venerit ad Concilium, ut videlicet à Metropolitano debeat in cella retrudi. Per undecimum quoque Toletanum Concilium, quod constat authenticum, nitebatur illud Emeritense Concilium improbare ratione temporis quod in utroque reperitur expressum, cùm simul utrumque stare non possit, objiciens contra illud nonnullas alias rationes. Historias autem inductas sanè ac veraciter intellectas nihil ad propositum valere dicebat, sicut & per quasdam alias historias ostendere nitebatur; cùm & judex ecclesiasticus ad gentiles præsertim historias non debeat se convertere, quando per constitutiones canonicas vel scripta Romanorum Pontificum aut sacras auctoritates doctorum, ecclesiasticum potest negocium terminare. Divisiones etiam quas pro se pars tua induxit, invalidas asserebat; tum quia longè plures & evidentiores divisiones pro sua sunt parte productæ; tum etiam quòd in eodem quaterno quem contra sæpedictum Bracarensem Archiepiscopum produxisti, Lucense Concilium est inventum: in quo episcopatuum Gallæciæ fuit facta divisio, per quam episcopatus, de quibus agitur, ad Gallæciam provinciam pertinere monstrantur. Famam verò dicebat contra se nullatenus esse probatam; sed nec sententiam præfati Legati alicujus fuisse momenti, cùm in scriptis non inveniatur fuisse redacta, quamvis super tanto dicatur negocio fuisse prolata. Vnde nec nomen sententiæ habere meretur. Nec obstat si fortè dicatur quòd fuerit amissa: quia qui casum allegat, debet casum probare. Testes autem qui de ipsa loquuntur sententia, inter se omnino discordant, & in dicto, & in tempore, & in loco. Præterea cùm talis sententia non intelligatur super proprietate fuisse prolata, (Quia præsumi non debet ut apostolicæ sedis Legatus tam arduum negocium, & difficile, velut indiscussum subitò diffinierit, cùm

Concil. Emerit. c. 7.

cùm etiam pars tua postea litteras apostolicas impetrarit, quibus districtè præcipiebatur Archiepiscopo Bracarensi ut hos episcopatus Compostellano Archiepiscopo restitueret, & facta restitutione, si super hoc agere vellet, ordine posset judiciario experiri) patet quòd illa sententia super possessione duntaxat causa contumaciæ fuit lata. quod ipsi testes magis dicere comprobantur. Vnde cùm Bracarensis Ecclesia se postea judicio præsentaverit, & caussa postmodum fuerit ab apostolica sede commissa, morâ purgatâ talis sententia expiravit. His aliisque rationibus intentionem tuæ partis multipliciter elidere nitebatur. Vnde licèt auctore non probante is qui convenitur, etsi nihil præstiterit, absolvatur, ad ostendendam tamen evidentiùs suæ partis justitiam, hos episcopatus ad Bracarensem metropolim pertinere satagebat ostendere, per privilegia videlicet, & Concilia, confessiones, & divisiones, præscriptiones, & instrumenta. Si enim privilegia privilegiis conferantur, sua dicebat privilegia debere præferri, cùm & plura sint numero, x. videlicet Romanorum Pontificum, inter quæ post tria privilegia Paschalis secundi, est & privilegium Calixti Papæ, qui nominatim hos episcopatus redintegravit & confirmavit Ecclesiæ Bracarensi. Quorum videlicet privilegiorum septem sunt redintegrationis & confirmationis; tria verò sequentia, videlicet Eugenij, & Adriani, & Alexandri, sunt etiam concessionis perpetuæ, per quæ totum videtur negotium diffiniri. In secundo verò Bracarensi Concilio, de quo non dubitatur quin sit authenticum, cõtinetur expressum quòd Episcopi Gallæciæ cum suis Metropolitanis ad illud Concilium convenerunt, & in eorum numeratione isti quatuor continentur: qui post statuta Concilij cum aliis coëpiscopis tam ex nomine personarum quàm ex nomine sedium expressè subscribunt. Vnde liquidò patere dicebat quòd & Gallæciæ sunt provinciæ, & ad metropolim pertinent Bracarensem. Confessus es etiam tu ipse frequenter in jure quòd omnes Episcopi qui primo Bracarensi Concilio affuerunt, indubitanter pertinent ad metropolim Bracarensem. Sed per quoddam capitulum secundi Concilij Bracarensis apertè probatur quòd hi quatuor interfuerunt primo Concilio Bracarensi, cùm ad secundum Concilium Bracarense convenisse dicantur Episcopi, tam ex Lucensi synodo, quàm etiam Bracarensi, & inter eos qui ex Bracarensi synodo convenisse dicuntur, isti quatuor nominantur. Porrò secundum Bracarense Concilium non præcessit Bracarensis synodus, nisi prima. Constat ergo quòd isti quatuor fuerunt in prima synodo Bracarensi. Vnde videtur colligi manifestè quòd isti quatuor juxta præmissam confessionem tuam indubitanter pertinent ad Ecclesiam Bracarensem. Scriptura quoque Lucensis Concilij, quæ continetur in libro à tua parte producto, indicat hos quatuor episcopatus, secundùm divisionem quàm facis, ad Bracarensem metropolim pertinere. Quam etiam divisionem tres Romani Pontifices dicuntur in privilegiis Bracarensi Ecclesiæ confirmasse. Pluralitatis quoque ratio, secundùm quam dicitur quia prævalet sententia plurimorum, divisiones suas, quæ longè plures sunt numero, præfert divisionibus partis tuæ. Sed & ratione temporum ei perpetuum silentium imponere nitebatur; cùm à primo Bracarensi Concilio usque ad Emeritense Concilium per spatium centum & septem annorum hos quatuor episcopatus Bracarensis Ecclesia deberet possedisse. A tempore quoque Paschalis secundi, qui hos episcopatus redintegravit Ecclesiæ Bracarensi, usque ad tempora trium judicum quibus hæc caussa fuit primò commissa, præscriptionis tempus constat fuisse completum, per quod Ecclesia Bracarensis hos episcopatus juxta suam assertionem inconcussè possedit. Rescripta quoque Paschalis transmissa Toletano Archiepiscopo & Episcopo Colimbriensi, de quibus est superiùs prælibatum, idipsum, ut asserit, evidenter ostendunt. Porrò tu respondebas quòd post latam pro te ab apostolicæ sedis Legato sententiam, jam non tenebaris ad has aut alias rationes quæ contra rei judicatæ auctoritatem inducebantur aliquid respondere; nisi quòd sine præjudicio tuo, licèt ex abundanti satisfacere sustinebas, asserens possessionem Bracarensis Ecclesiæ per testes non esse probatam, cùm quidam testium ad probationem inveniantur inutiles, alij verò probentur mendaces. Litteræ quoque Paschalis, quibus eandem possessionem astruere satagebat, contrarium potiùs astruere videbantur. Sed & pri-

vilegia Paschalis ejusdem, quæ suæ concessionis privilegium præcesserunt, in multis reprehensibilia denotabas; primò secundùm formam, & in bulla, & in scriptura; secundò juxta continentiam, & in enumeratione sedium, & in falsitate suggestionum. Persona quoque quæ illa privilegia, videlicet secundum & tertium, impetravit, merito suæ pravitatis reddidit illa suspecta, Mauritius scilicet, qui postea fuit hæresiarcha, in apostolicam sedem intrusus: qui qualis extiterit, litteræ Gelasij Papæ missæ ad Viennensem Archiepiscopum apertè depingunt. Præterea contra rei judicatæ auctoritatem impetrata sunt illa rescripta, sicut probatur per Emeritense Concilium; in quo per decretum synodicum & judicij formulam secundùm canonicas regulas illi Episcopi videntur fuisse reducti. Postremò dicti Legati sententia lata est contra ipsa. Quibus, si tunc fuerunt exhibita, derogatum est per sententiam. Si autem exhibita non fuerunt, occasione instrumentorum noviter repertorum auctoritas rei judicatæ non potest ulteriùs attentari. Tua verò privilegia multipliciter asserebas omni suspicione carere, quorum veritas constat ex apostolicæ sedis archiviis, in cujus regestis fideliter continentur: quæ adversæ partis privilegiis comparata, certa debent ratione præferri; quia tua sunt privilegia donationis certa & absoluta; sua verò sunt privilegia confirmationis seu redintegrationis, conditionalia tantùm, & respectiva. Nec oportebat in tuis privilegiis fieri mentionem suorum præcedentium, quibus nihil juris acquirebatur quod istis posset obsistere, cùm & aliàs nullius debeant reputari momenti. Nam inter scripturas quæ parilitatis aliquid habere videntur, scilicet in litteris commissoriis, invenitur hoc observari. Secundum verò Bracarense Concilium, quod in superficie tantùm dicebas tibi posse aliquatenus obviare, fideliter intellectum asserebas tibi nequaquam obsistere, cùm illa verba quibus Episcopi Gallæciæ dicebantur ad aliud Concilium convenisse, notarij tantùm seu compilatoris extiterint: quæ non habent auctoritatem Concilij, cùm in toto Concilio nihil inveniatur statutum vel factum omnino quod ad recognitionem pertineat, ut isti sint de Gallæcia, vel ad Metropolitanum Gallæciæ quoquo modo pertineant. Respondebas etiam aliter, quòd quia Rex Gallæciæ, ut ex veteribus constare dicebas historiis, occupaverat de provincia Lusitaniæ has quatuor civitates, ad eas sui regni nomen extenderat, ut per quandam æquivocationem totum etiam regnum Gallæciæ diceretur; & ita non secundùm limitationem provinciæ, sed secundùm occupationem regni, dicti sunt illi Episcopi de Gallęcia. Quod inde maximè comprobari dicebas, quia postquam illa regnorum scissura, quæ huic nominationi causam præstiterat, est sublata, reductæ sunt hæ civitates ad suæ nomen provinciæ; ut jam non Gallæciæ, sed Lusitaniæ nominentur; sicut apertè probari dicebas ex sequenti postea Emeritensi Concilio, in quo dicuntur ad provinciæ suæ nomen reducti. Nec ex eo probantur ad Bracarensem metropolim pertinere, quia intertfuerunt Concilio Bracarensi, vel etiam subscripserunt, cùm constet Narbonensem per multa tempora venisse ad Concilia Toletana; nec tamen Toletana metropolis aliquid juris habuit in Ecclesia Narbonensi. sed mandato Regum illa fiebant. quod magis violentum quàm justum præsumitur extitisse. Prædictam verò confessionem, qua recognovisti in jure omnes Episcopos qui interfuerunt primo Concilio Bracarensi indubitanter ad Bracaren. metropolim pertinere, in nullo tibi posse præjudicare dicebas: quia sive Concilium intelligantur personæ, sive statuta, stare non potest quòd ad secundum Bracarense Concilium Episcopi tam de Lucensi quàm de Bracarensi Concilio convenissent; sed per illam enormitatem, quæ statuta fuit in suo Lucensi Concilio, mandaverat Rex propter dilationem provinciæ, ut sex episcopatuum sui regni Pontifices facerent Concilium apud Lucum, & sex alij apud Bracaram. Et ideo dicebantur sex ad unum Concilium & sex ad aliud pertinere, & de utroque Concilio apud Bracaram, quasi de utraque Concilij assignatione, venisse. Cujusmodi significationem nominis approbari dicebas ex epistola quam Martinus Bracarensis Archiepiscopus ex certa scientia dirigit ad Episcopos Lucensis Concilij, non quòd tunc celebraretur ibi id Concilium, cùm idem M. legatur illi Concilio affuisse, sed ad Episcopos qui tenebantur ex prædicto Regis mandato temporibus suis

illuc ad Concilium convenire. Emeritense verò Concilium authenticum esse multis rationibus astruebas : tum quia cum aliis Conciliis continetur in libro qui Corpus canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutionem authenticum approbavit : tum quia de ipso Concilio sumptum est illud capitulum, 10. q. 3. c. Priscis. *Priscis quidem canonibus* , quod continetur in corpore Decretorum. Vnde respondens ad rationes præmissas, quæ contra hoc Concilium sunt objectæ, omnes quasi frivolas ostendere nitebaris. Divisiones autem quæ pro Bracarensi Ecclesia sunt productæ, omnes de locis sibi subjectis , & ideo suspectis , proponebas assumptas , in quorum armaria propter hanc caussam facilè potuerunt corruptæ submitti. Tuæ verò divisiones omnes sunt secundùm statum antiquum, vel de locis non tibi sed sibi subjectis assumptæ, (unde ampliùs illis contra se credi debet) vel de remotis provinciis, apud quas non extitit caussa corruptionis vel suspicionis prædicta ; quas etiam protulisti sub testimoniis & sigillis authenticis, quibus & canones & veteres scripturas concordare dicebas. Præscriptiones autem ex quibus etiam adversùs verum dominum competit actio , nedum quòd exceptio competat præsidentibus , multis rationibus annullabas, asserens quòd Bracarensis Ecclesia in prædictis episcopatibus nullam possessionem obtinuit , & ideo nihil in eis omnino præscripsit. Deinde si possessionem aliquam habuisset, sententia quæ super his lata probatur , ex Emeritensi Concilio vim præcedentis præscriptionis penitùs vacuasset. Sequentis verò præscriptionis effectum præfati Legati sententia penitùs interrupit. Ipse verò Archiepiscopus Bracarensis contra reductionem Episcoporum quæ dicitur in Emeritensi Concilio decreto synodico & judicij formula facta fuisse, multipliciter allegabat. Primò, quia synodus illa, cujus auctoritate dicitur facta fuisse reductio, nequaquam apparet, nec scitur à quibus , vel ubi, vel quando , vel quare fuerit celebrata , utrum generalis an provincialis extiterit , & utrum auctoritate Romani Pontificis an alicujus tantùm Archiepiscopi fuerit ordinata. Deinde si mentio fiat in aliquo documento de alio , nihil ex secundo probabitur documento, nisi & primum , de quo mentio facta fuerat , proferatur. Præterea cùm secundum Concilium Bracarense præcesserit Emeritense Concilium , & celebrius habeatur, ut de quo plura sunt assumpta capitula in corpore Decretorum , patet profectò quòd illud debet isti præferri , nec illi per istud potest in aliquo derogari, sicut cautum habetur in canone : quia quoties in gestis Conciliorum discors sententia invenitur , illud est præferendum cujus antiquior & potior extat auctoritas. Rursus non probantur ullatenus isti quatuor Episcopi fuisse reducti , sed de solo Selva Egitanensi Episcopo dicitur quòd unus fuerit de reductis ; & ipse solus in subscriptione profitetur expressè se ad Emeritensem metropolim pertinere ; quamvis & ipse Selva Egitanien. Episcop. non intelligatur unus de reductis ad Emeritensem metropolim, sed potiùs ad dioceſim propriam, sicut ex eodem capitulo Emeritensis Concilij comprobari dicebat , in quo de illo dicitur quòd ad debitam dioceſim redijt. Cùm igitur synodus illa minimè proferatur cujus judicio & decreto in Emeritensi Concilio dicuntur reducti , patet quòd illa reductio per Emeritense Concilium non probatur. Ad hæc respondebas, quòd major est auctoritas approbati Concilij quàm unius solummodo documenti ; & ideo dubitari non debet quin verum sit quod asseritur ab Episcopis in Concilio congregatis , à quibus asseritur illa reductio facta fuisse decreto synodico judicij formula secundùm canonicas regulas ; sicut & dicitur in primo Concilio Bracarensi quòd Thuribius Notarius à Papa Leone ad synodum Galleciæ missus fuit ; nec tamen illa synodus invenitur. & in primo concilio Toletano mentio fit de statutis Lusitanorum Episcoporum ; & tamen non invenitur synodus in qua illa fuerint constituta. Moises quoque in libro Numeri mentionem facit de libro bellorum Domini: qui tamen nusquam apparet ; & tamen creditur ita fuisse sicut Moises narrat in illo volumine contineri. Auctoritas autem alicujus Concilij non ex eo solo major existit quòd extat antiquior , sed quòd potior. Alioquin Bracarense Concilium Lateranense Concilio præferretur. Sed illorum duorum Conciliorum par extat auctoritas , cùm provinciale fuerit utrumque , & ambo dicantur pariter ab apostolica sede recepta. Cùm autem inter Episcopos Emeri- 33. q. 2. cap. Hoc ipsum.

tensis Concilij tantùm hi quatuor inveniantur inter Episcopos Gallæciæ nominati, sicut dicitur in secundo Concilio Bracarensi, patet quòd de his quatuor debet intelligi quòd ad nomen provinciæ sunt reducti; quia non possunt intelligi fuisse reducti, nisi qui fuerunt abducti. Vnde facta reductione in tertio Concilio Bracarensi, quod secutum est Emeritense Concilium, nullùm istorum quatuor legitur extitisse. Postquam igitur hæc & alia fuerunt utrinque prudenter ac subtiliter allegata, quorum multa propter prolixitatem superfluam in hac pagina prætermisimus annotare, partes ad amicabilem compositionem induximus diligenter: quæ tandem per Dei gratiam, nostra solicitudine mediante, ad hanc compositionis formam libera voluntate venerunt, ut de quatuor prædictis episcopatibus duo assignarentur Compostellan. metropoli, & duo relinquerentur metropoli Bracarensi. Nos autem habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, compositionem ipsam duximus approbandam, intelligentes eam æquitati canonicæ concordare. Cùm enim Visensis Episcopus cum Episcopis Gallęciæ interfuerit secundo Concilio Bracarensi, & Emeritensi Concilio non affuerit, in quo plenus suffraganeorum numerus Emeritensis metropolis legitur affuisse, (unde nec potest unus de reductis intelligi, cùm etiam inter alios suffraganeos Bracarensis Ecclesiæ in suis privilegijs numeretur, in privilegijs autem Compostellan. Ecclesiæ Visensis Episcopus nullatenus habeatur) sæpedictum Archiepiscopum Bracarensem nomine Bracarensis Ecclesiæ ab impetitione tua, nomine Compostellanæ Ecclesiæ, super eodem episcopatu duximus absolvendum; tibi super hoc perpetuum silentium imponentes. Lamecensem autem & Egitaniensem episcopatus, quos ad Emeritensem pertinuisse metropolim certis didicimus rationibus & validis argumentis, de consilio fratrum nostrorum adjudicavimus Compostellanæ metropoli, ipsum Bracarensem Archiepiscopum super illis nomine Bracarensis Ecclesiæ condemnantes. Episcopatum autem Colimbrienſem, licèt eisdem rationibus cognoverimus ad Emeritam spectavisse, quia tamen Irienſis episcopatus auctoritate sedis apostolicæ subtractus est ecclesiæ Bracarensi, & sede mutata, pro beati Iabobi reverentia totus concessus est Compostellæ, in recompensationem ipsi Archiepiscopo & Ecclesiæ Bracarensi concessimus perpetuò retinendum. In tantum autem illa forma compositionis tibi complacuit, quòd pro bono pacis liti cessisti, & petitioni renuntiavisti omnino, super duabus Ecclesijs, videlicet sancti Fructuosi, & sancti Victoris, & medietate Bracaræ cum pertinentijs suis omnibus, de quibus cum alijs fuit facta commissio, refutans quicquid juris in illis habuisti vel potuisti habere, renuntians quoque sententiæ quæ super eis pro Compostellana Ecclesia contra Bracarensem fuerat promulgata; super qua coram nobis aliquandiu fuerat litigatum. Nulli ergo &c. diffinitionis, absolutionis, & concessionis &c. Datum Laterani.

In eundem ferè modum scriptum est Bracaren. Archiepiscopo.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 114. Ejusdem argumenti.

QValiter veteres sed non inveteratas usque ad nostra tempora quæstiones inter Compostellanam & tuam Ecclesias tam prædecessorum nostrorum quàm nostris etiam temporibus diutiùs agitatas non sine multa sollicitudine ac labore nos & fratres nostri exacta diligentia curaverimus terminare, tua fraternitas, quæ omnibus præsentialiter interfuit, non ignorat, & hoc ipsum ex rescriptis apostolicis rei processum pleniùs continentibus liquidò declaratur. Volentes autem ut apostolicæ sedis sententiæ perpetuam obtineant firmitatem, & quòd lites extinctæ in recidivam contentionem ulteriùs non resurgant, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus statutis apostolicæ sedis obediens humiliter & devotè, quæ à nobis ad perpetuam pacem prædictarum Ecclesiarum sunt sine personarum acceptione salubriter instituta, de cetero studeas irrefragabiliter observare, venerabiles fratres nostros Vlixbonensem, Elborensem, & Lamecensem Episcopos, & eorum Ecclesias, & dilectos filios Clerum ac populum per Egitanienſem dioceſim constitutos, Compostellano Archiepiscopo & ejus Ecclesiæ, sicut à nobis est ordinatum, obedire sine qualibet difficultate dimittens, quos tu & venerabilis frater noster Colim-

brienſis Epiſcopus in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia, ſicut bene noviſti, ab obedientiæ veſtræ vinculo abſolviſtis, & nos eoſdem à veſtræ obedientiæ debito auctoritate apoſtolica reddidimus abſolutos. Provideas igitur ne per potentiam regiam vel alia qualibet machinatione impediantur Epiſcopi memorati & prædicti Clerus & populi obedientiam ſecundùm ſententiam & præceptum noſtrum eidem Compoſtellano Archiepiſcopo, ut prædiximus, exhibere. Alioquin quod à ſanctæ recordationis Alexandro Papa prædeceſſore noſtro de obedientia Compoſtellano Archiepiſcopo ab Epiſcopis Gallæciæ impendenda dignoſcitur olim fuiſſe ſtatutum, verendum eſt tibi ne nos ipſi ratum habeamus & firmum, & faciamus auctore Domino inviolabiliter obſervari, tantòque culpam inobedientiæ curabimus graviùs caſtigare, quantò in contemptum apoſtolicæ ſedis & perſonæ noſtræ ſpecialiter hujuſmodi rebellio ampliùs redundaret. Datum Laterani IIII. Idus Iulij.

In eundem modum ſcriptum eſt Colimbrien. Epiſcopo.

VLIXBONENSI, ELBORENSI, & Lamecenſi Epiſcopis, & Clero & populo Egitanienſi.

Epiſt. 135. De eadem re.

ANtiquas controverſias & difficiles inter Compoſtellanam & Bracarenſem Eccleſias tam prædeceſſorum noſtrorum quàm noſtris etiam temporibus agitatas, ſicut veſtra fraternitas non ignorat, non ſine labore multo nos & fratres noſtri exacta diligentia per auxilium divinæ gratiæ curavimus terminare; quemadmodum in reſcriptis apoſtolicis proceſſum cauſſarum pleniùs continentibus perpendere poteritis evidenter. Volentes autem ut apoſtolicæ ſedis &c. *vſque ad verbum* obſervare, venerabili fratri noſtro P. Compoſtellano Archiepiſcopo ejúſque ſucceſſoribus tanquam Metropolitano veſtro, ſicut alij ſuffraganei ſui faciunt, obedientiam & reverentiam debitam impendentes. Alioquin ſententiam quam idem Archiepiſcopus in vos rationabiliter tulerit, auctore Domino ratam & firmam habebimus & faciemus inviolabiliter obſervari. Vt autem quæ præmiſimus liberiùs adimplere poſſitis, venerabiles fratres noſtri Bracarenſis Archiepiſcopus & Epiſcopus Colimbrienſis vos coram nobis & fratribus noſtris ab omni obedientiæ ſuæ vinculo abſolverunt. Nos etiam ab ipſorum obedientiæ debito auctoritate apoſtolica vos reddimus abſolutos. Datum Laterani IIII. Idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc ſingulariter ſingulis nominatis Epiſcopis, & Clero & populo per eorum dioceſes conſtitutis.

LVCENSI, ASTORICENSI, Mindonienſi, Aurienſi, & Tudenſi Epiſcopis.

ANtiquas controverſias &c. *vſque ad verbum* reſurgant, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus apud venerabilem fratrem noſtrum Archiepiſcopum Bracaren. & chariſs. in Chriſto filium noſtrum Portugal. Regem illuſtrem partes veſtras efficaciter interponere procuretis ut ſtatutis ap. ſe. &c. *uſque ad verbum* obſervare, venerabiles fratres noſtros Vlixbonenſem, Elborenſem, & Lamecen. Epiſcopos & eorum Eccleſias &c. *ferè in eundem modum ut ſuprà uſque ad verbum* dimittentes. Alioquin quod à ſanctæ recordationis Alexandro Papa &c. *ferè ut ſuprà uſque ad verbum* redundaret. Et quoniam nuncius, ut accepimus, non facilè reperitur, qui litteras apoſtolicas vel Compoſtellani Archiepiſcopi audeat ſuper his in regnum Portugalen. deferre, ſub eadem diſtrictione vobis injungimus vt litteras noſtras & ipſius Archiepiſcopi Compoſtellani, quibus ſuper hoc miſſæ fuerint, occaſione & excuſatione ceſſante, ſine dilatione qualibet tamdiu fideliter tranſmittatis, cùm ab eodem Compoſtellano ſimul omnes vel ſeorſum ſinguli fueritis requiſiti, donec idem Archiepiſcopus prædictorum quatuor epiſcopatuum poſſeſſionem pacificam fuerit aſſecutus. Si verò, quod non credimus, præceptum noſtrum non fuerit adimpletum, volumus & mandamus ut cùm fueritis per Compoſtellanam Eccleſiam requiſiti, veritatem ſuper his nobis ſignificare veſtris litteris procuretis. Datum ut ſuprà.

Epiſt. 136.

ARCHIEPISCOPO ET CAPITVLO Compoſtellano.

CVm dilectus filius A. civis Anagninus tutor & curator nepotum ſuorum, filiorum quondam G. civis Anag-

Epiſt. 137.

nini, à te, frater Archiepiscope, apud sedem apostolicam permanente nonaginta marabutinorum uncias repeteret nomine pupillorum, dilecti filij concanonici vestri ei pro bono pacis quadraginta malachinos per manus dilecti filij Mar. Capellani & Subdiaconi nostri dederunt. Ipse verò coram nobis omni juri renuntiavit quod adversùs Compostellanam Ecclesiam pupillis competeret memoratis. Ne autem quod in præsentia nostra factum est, ulteriùs in dubium revocetur, præsentes vobis litteras in factæ resignationis testimonium duximus concedendas. Datum Laterani II. Idus Iulij.

MART. BRACAREN. Archiepiscopo.

Epist. 138. Datas à Rege Bracarensi Ecclesiæ decimas confirmat.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* effectum. Sanè significasti nobis in nostra præsentia constitutus quòd cùm carissimus in Christo filius noster Portugaliæ Rex illustris quasdam possessiones dilectis filiis fratribus Militiæ Templi concesserit, receptis ab eis in permutationem duobus castris, scilicet Mugatorio, & Petrasroias, quæ idem fratres habuerant in dioceſi Bracarensi, Rex ipse tertiam partem decimarum quas dicti fratres priùs perceperant in Ecclesiis castrorum ipsorum, pietatis intuitu concedi fecit Ecclesiæ Bracarensi. Nos igitur tuis precibus annuentes, decimas ipsas, sicut legitimè concessæ sunt Ecclesiæ Bracarensi, & tu eas justè possides, & quæ tibi & per te ipsi Bracarensi Ecclesiæ *, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Datum Laterani III. Idus Iulij.

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiscopo, ejúsque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Epist. 139. Vt Ecclesia Compostellana posthac metropolitana habeatur.

IN eminenti apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti &c. *usque ad verbum* assensu, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis record. Calixti, Anastasij, Alexandri, & Lucij Romanorum Pontificum Compostellan. beati Iacobi Ecclesiam, cujus in ea venerandissimum corpus est positum, apostolicæ sedis privilegio communimus, & ob ipsius à Deo electi Apostoli reverentiam archiepiscopalis cathedræ dignitatem, quam opulentissima quondam & famosi nominis Emeritana civitas, priùs quàm peccatis exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide possideretur, habuisse dignoscitur, præsentis scripti pagina in perpetuum confirmamus, statuentes ut eadem Emeritana civitas, si ad potestatem Christianorum Domino donante redierit, Episcopum habeat, qui Compostellano Archiepiscopo sicut Metropolitano suo debeat perpetuò subjacere. Omnem quoque pontificalis officij plenitudinem, quam ipsius Emeritanæ Ecclesiæ antistites antiquitus habuerunt, Compostellanensis Præsul Ecclesiæ integrè semper obtineat & quietè. Suffraganei verò Episcopi Emeritanensis metropolis, qui per Lusitaniam provinciam vel modò sedes proprias obtinent vel in futurum per Domini misericordiam obtinuerint, Salamantinus videlicet, Abulensis, Caurien-sis, Civitatensis, Placentinensis, Pacensis, Oxonobensis, & præterea Lamecensis, & Egitanensis, nec non Vlixbonensis, & Elborensis, sicut in nostris sententijs continetur, Compostellano Archiepiscopo, cujus consecratio ad Romanam tantùm Ecclesiam spectat, obedientiam & reverentiam tanquam proprio Metropolitano prorsùs exhibeant. Ipse autem illos consecrandi, ad sua Concilia convocandi, cum ipsis etiam ecclesiastica negotia terminandi, & eorum Ecclesias disponendi, auctoritate sedis apostolicæ liberam omnino habeat facultatem. Prohibemus autem ut nulli Canonicorum ejusdem Ecclesiæ beati Iacobi, qui ad aliarum Ecclesiarum prælationem assumpti sunt, vel in posterum assumentur, honorem vel præbendam seu canonicatum in ipsa Ecclesia liceat retinere; sed alia idonea persona in loco ipsius subrogetur, quæ ipsi Ecclesiæ deserviat, & ejusdem beneficium sortiatur. Illum etiam censum qui Vota dicitur, quem Hispanorum catholici Reges ex singulis boum paribus à flumine Pisorga usque ad mare occidentale & per totam Lusitaniam provinciam atque etiàm in Toleto & Transserram annuatim persolvendum pro salute totius terræ liberaliter statuerunt, eidem Ecclesiæ confirmamus, & omnimodis interdicimus ut nulli fas unquam sit eum ipsi Ecclesiæ qualibet occasione subtrahere. Obeunte verò te &c. Præterea quascunque possessiones &c. *usque ad verbum*

vocabulis. Civitatem ipsam Compostellam cum castro suo, cum Ecclesiis & monasteriis infra eam vel ejus territorium constitutis, cum omni jure tam diocesano quàm regali, & cum terminis totius episcopatus, videlicet cum archipresbyteratibus de Morracio & de inter ambos pontes de montibus utriusque, de Taberiolis, & de Ciria, de Pilonio, & de insula Laonij, de utroque Coronato, de Dormian. & Superaddo, & Aranga, & monte Iaurino quomodo dividitur, cum Parrega de Pruciis & de Bisauciis, cum tota interjacente diocesi, à castello sancti Pelagij de Luco usque Transancos, monasteria quoque omnia, & conventuales seu alias Ecclesias infra hos terminos constitutas, cum omni jure parochiali, & quæ intra regalia beati Iacobi continentur, cum omni seu patronatus seu alio jure quod ad Reges pertineat, videlicet monasterium sancti Pelagij de ante altaria, monasterium sancti Martini de Foris, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Sara, monasterium sanctæ Mariæ de Canogio, monasterium sancti Petri de Foris, monasterium sancti Iusti de Luania, monasterium de Superaddo, de Azivario, de Codeseda, de Mosonzo, de Ciniis, de Monteferro, de Borgondo, de Nogaria, de Solandres, de Calavario, de Siavia, de Rivomalo, de Moriame, de Ozon, de Savarde, de portu Orij, de Nometi, de Civitio, de Briviis, de Meeis, de Dormian, de Calago, de Podio, de Lerze, de Armentaria, de Harcos, & monasterium sancti Iohannis de Cavea, sancti Christophori, sancti Vereximi, sancti Georgij, sancti Thomæ de Pimario, & sancti Iacobi de Ermello. Præterea regalem capellaniam & cancellariam quam bonæ memoriæ Alfonsus illustris Hispaniæ Rex Ecclesiæ vestræ concessit & scripti sui pagina roboravit. Castrum quoque quod vocatur Honestum, & Iriam, cum servis & omnibus appendiciis suis. Castrum quod vocatur Sancta Maria de Lanceata, cum Ecclesiis & omnibus pertinentiis suis. Castrum quod vocatur Ciria, cum Ecclesiis & omnibus pertinentiis suis. Castrum quod dicitur Citofacta, cum Ecclesiis & omnibus pertinentiis suis. Castrum quod dicitur Cathobadi, cum pertinentiis suis. Castrum Daravum, cum villis & Ecclesiis & omnibus pertinentiis suis. Castrum quod dicitur Luparia, cum Ecclesiis & pertinentiis suis. Territorium quod vocatur Amaea, cum omnibus possessionibus quas ibi habetis. Pistomarcos cum servis & possessionibus quas in eo habetis. Bisetium cum servis quos ibi habetis. Dubriam cum possessionibus quas ibi habetis. Lanias cum pertinentiis suis. Lucrosam cum servis & pertinentiis suis. Montanos cum Ecclesiis & possessionibus quas ibi habetis. Coronatum cum possessionibus quas ibi habetis. Ventosam cum insula de Laonio. Montes quos quandoque Suarius Friolæ à vestra Ecclesia tenuit, cum altera medietate integros. Burgum de Ponte veteri, cum pertinentiis suis. Taveiriolos cum Ecclesiis & possessionibus quas ibi habetis. Ripam Vliæ cum Ecclesiis & possessionibus quas ibi habetis. Deciam cum possessionibus & Ecclesiis regalibus & omnibus pertinentiis suis. Terram de Superaddo integram cum pertinentiis suis. In eadem Decia monasterium sancti Laurentij de Carbonario, quod Ecclesiæ Compostellanæ secundùm jus patronatus adjudicatum est per sententiam dilecti filij nostri G. S. Angeli Diaconi Cardinalis tunc apostolicæ sedis Legati. Medietatem Burgi de Faro cum pedagio navium & jure fisci. Villas de Ceeia in Nemancos, & de Oca in Bregantin. de Leiloio in Seia, de Avegundo, Piaveladegio, Liure, & de Ruiis in Endis, de Tooure in Pruciis, cum cunctis Ecclesiis & pertinentiis suis, & alias Ecclesias seu possessiones quas jure proprietatis extra fines regalium vestrorum per eundem episcopatum habetis. In episcopatu quoque Mindunien. Ecclesiam sancti Laurentij de arbore, cum Castro quod dicitur villa de Maures, & villam Petri cum Ecclesia sua, & Ecclesias de Rivo aversо, & sanctæ Eolaliæ altæ, & de Radigosa, & sanctæ Mariæ de Turre, & sancti Martini de Palatiis, cum omnibus pertinentiis suis. In episcopatu Lucensi villas de Recelli & de Cesa. In episcopatu Aurienſi, villas de Amarante, de Iouin, & de Vite, & de Villari Regis, & medietatem Souti de Parata. In episcopatu Tuden. castrum quod dicitur de Molis, cum omnibus Ecclesiis intra ipsum contentis, & monasterium de Cela, & villas de Lazorio, Baldranes, Lamala, & Nugaria. In episcopatu Bracaren. villas de Cornelian. cum Ecclesiis suis, & Moaci, & Gandufi, cum montibus, exitibus, & pertinentiis

suis. In valle Carceris, hospitale quod dicitur Anglorum, cum Ecclesia sua, & aliam Ecclesiam quæ ipsi ex eadem parte superjacet, & villas de Tabladelo & de Parata. In episcopatu Astoricen. villas de Cacavell. cum Ecclesia sua, & de Carvallial, & Ecclesiam sancti Iacobi de Requeixo, de Sanabria. In episcopatu Legionen. domos quæ fuerunt Archidiaconi Thomæ. In ipsa civitate villam de Ledigos, cum Ecclesia sua, & partem villæ de Furones, cum omni jure quod habetis in Ecclesia. In ripa Estolæ, villam Alexis, & villam Leandri, cum Ecclesiis suis; & juxta monasterium sancti Facundi, villam Cerame. In episcopatu Palentin. Ecclesiam sancti Michaëlis de Vallouria, & villam dictam Sauugelo de Raaces, cum pertinentiis suis, & omni jure regali, sicut Alphonsus illustris Castellanorum Rex Ecclesiæ beati Iacobi eam donasse dignoscitur. In episcopatu Ovetensi, in villa Olerxida, omnes Ecclesias; & in Benevento, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Ventosa. In Asturiis, Ecclesias sancti Iohannis de Cerreda, & villam Armillum, cum hospitali quod est in Strata, cum montibus & omnibus pertinentiis suis. In episcopatu Zamoren. villas & Ecclesias de Arquilinis & de Arcos, & Ecclesiam sancti Iacobi de Zamora, villas de Palatiis & de Spino & de Aldeola cum Ecclesiis suis. In Episcopatu Salamantin. villam de Munigno, Asnar cum Ecclesiis suis, & villam quæ dicitur Ecla, & villam Bilvestre cum jure regali, & Ecclesiam sancti Martini de Ledesma, & alias Ecclesias vel possessiones quas in prædictis episcopatibus habetis. In episcopatu Caurien. Castrum quod dicitur Attalaia Pelagij, videlicet cum terminis suis, & Ecclesiam de Granata, quæ dicitur sancti Iacobi, cum domibus & piscariis & aliis possessionibus quas ibi acquisistis. Ecclesias quoque & possessiones quas in Vasconia & in Italia & in aliis partibus orbis per diversos episcopatus habetis. Decernimus ergo &c. Salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, secundo Idus Iulij, Indictione secunda, Incarnationis Dominicæ anno MCXCIX. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

MARTINO BRACARENSI Archiepiscopo.

Epist. 140. Quòd sententiam Portugalensis Episcopi in causa decimarum confirmet.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, sententiam à venerabili fratre nostro Portugallen. Episcopo & dilecto filio I. Cantore Tuden. à venerabili fratre nostro Tuden. Episcopo delegato in causa quæ inter te & Abbatem de Castro super decimis Bracantiæ vertebatur, apostolicæ sedis auctoritate prolatam, sicut rationabiliter lata est, nec legitima appellatione suspensa, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani XVI. Kal. Augusti.

VNIVERSIS CHRISTI tam in urbe Metensi quàm ejus dioceſi constitutis.

Epist. 141. Laici non prædicent, nec occulta conventicula faciant, nec sacerdotes reprehendant. Cap. Cùm ex injuncto. *De hæreticis.*

CVm ex injuncto nobis apostolatus officio facti simus secundùm Apostolum sapientibus & insipientibus debitores, pro universorum salute nos oportet esse solicitos, ut & malos retrahamus à vitijs, & bonos in virtutibus foveamus. Tunc autem opus est discretione majori, cùm vitia sub specie virtutum occultè subintrant, & angelus Sathanæ se in angelum lucis simulatè transformat. Sanè significavit nobis venerabilis frater noster Metensis Episcopus per litteras suas quòd tam in dioceſi quàm urbe Metensi laicorum & mulierum multitudo non modica tracta quodammodo desiderio scripturarum, evangelia, epistolas Pauli, psalterium, moralia Iob, & plures alios libros sibi fecit in Gallico sermone transferri, translationi hujusmodi adeo libenter, utinam autem & prudenter, intendens, ut secretis conventionibus talia inter se laici & mulieres eructare præsumant, & sibi invicem prædicare: qui etiam aspernantur eorum consortium qui se similibus non immiscent, & à se reputant alienos qui aures & animos talibus non apponunt: quos cùm aliqui parochialium sacerdotum super his corripere voluissent, ipsi eis in faciem restiterunt, conantes rationes inducere de scripturis quòd ab his non deberent aliquatenus prohiberi. Quidã etiam ex eis simplicitatem sacerdotum suorum fastidiunt; & cùm ipsis per eos verbum salutis proponitur, se meliùs habere in libellis suis, & prudentiùs se posse id eloqui, submur-

submurmurant in occulto. Licèt autem desiderium intelligendi divinas scripturas, & secundùm eas, studium adhortandi reprehendendum non sit, sed potiùs commendandum, in eo tamen apparent meritò arguendi, quòd tales occulta conventicula sua celebrant, officium sibi prædicationis usurpant, sacerdotum simplicitatem eludunt, & eorum consortium aspernantur qui talibus non inhærent. Deus enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, in tantum odit opera tenebrarum, ut Apostolos suos in mundum universum prædicaturos evangelium omni creaturæ missurus, eis apertè præceperit dicens: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate super tecta*; per hoc manifestè denuntians quòd evangelica prædicatio non in occultis conventiculis, sicut hæretici faciunt, sed in Ecclesijs juxta morem catholicum est publicè proponenda. Nam juxta testimonium veritatis, omnis qui malè agit, odit lucem; & ad lucem non venit, ne ejus opera arguantur. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. Propter quod cùm Pontifex interrogasset Iesum de discipulis suis & de doctrina ejus, respondit: *Ego palam locutus sum mundo, ego semper docui in synagoga & in templo, quò omnes Iudæi conveniunt, & in occulto locutus sum nihil.* Porrò si quis objiciat quòd juxta præceptum dominicum non est sanctum dandum canibus, nec margaritæ mittendæ sunt ante porcos, cùm & Christus ipse non omnibus quidem sed solis Apostolis dixerit, *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis*, intelligat canes & porcos non eos esse qui sanctum gratanter accipiunt & margaritas libenter acceptant, sed illos qui sanctum dilacerant & margaritas contemnunt, quales sunt qui evangelica verba & ecclesiastica sacramenta non ut catholici venerantur, sed abominantur potiùs ut hæretici, oblatrantes semper & blasphemantes, quos Paulus Apostolus post primam & secundam commonitionem docet esse vitandos. * Arcana verò fidei sacramenta non sunt passim omnibus exponenda, cùm non passim ab omnibus possint intelligi, sed eis tantùm qui ea fideli possunt concipere intellectu. Propter quod simplicioribus inquit Apostolus: *Quasi parvulis in Christo lac potum dedi vobis, non escam.* Majorum est enim solidus cibus, sicut aliis ipse dicebat: *Sapientiam loquimur inter perfectos; inter vos autem nihil judicavi me scire nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Tanta est enim divinæ scripturæ profunditas, ut non solùm simplices & illiterati, sed etiam prudentes & docti non plenè sufficiant ad ipsius intelligentiam indagandam. Propter quod dicit scriptura: *Quia multi defecerunt scrutantes scrutinio.* Vnde rectè fuit olim in lege divina statutum ut bestia quæ montem tetigerit, lapidetur; ne videlicet simplex aliquis & indoctus præsumat ad sublimitatem scripturæ sacræ pertingere, vel eam aliis prædicare. Scriptum est enim: *Altiora te ne quæsieris.* Propter quod dicit Apostolus: *Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Sicut enim multa sunt membra corporis, omnia verò membra non eundem actum habent; ita multi sunt ordines in Ecclesia, sed non omnes idem habent officium; quia secundùm Apostolum: *Alios quidem Dominus dedit Apostolos, alios Prophetas, alios autem Doctores &c.* Cùm igitur Doctorum ordo sit quasi præcipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter prædicationis officium usurpare. Nam secundùm Apostolum: *Quomodo prædicabunt nisi mittantur?* Et veritas ipsa præcepit Apostolis: *Rogate dominum messis ut mittat operarios in messem suam.* Quòd si fortè quis argutè respondeat quia tales invisibiliter mittuntur à Deo, etsi non visibiliter mittantur ab homine, cùm invisibilis missio multò sit dignior quàm visibilis, & divina longè melior quàm humana; (Vnde Iohannes Baptista non legitur missus ab homine, sed à Deo, sicut evangelista testatur: *Quia fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Iohannes*) potest & debet utique ratione prævia responderi quòd cùm interior illa missio sit occulta, non sufficit cuiquam nudè tantùm asserere quòd ipse sit missus à Deo, cùm hoc quilibet hæreticus asseveret: sed oportet ut astruat illam invisibilem missionem per operationem miraculi, vel per scripturæ testimonium speciale. Vnde cùm Dominus vellet mittere Moysen in Ægyptum ad filios Israël, ut crederetur ei quòd mitteretur ab ipso, dedit ei signum, ut converteret virgam in colu-

* *In tertia Collect. legitur.* Arcana verò quæ fidei Sacramenta non sunt, non sunt pas.

brum, & colubrum iterum reformaret in virgam. Iohannes quoque Baptista suæ missionis speciale testimonium protulit de scriptura, respondens Sacerdotibus & Levitis qui missi fuerant ad interrogandum quis esset, & quare baptizandi sibi officium assumpsisset: *Ego vox clamantis in deserto. Dirigite viam Domini; sicut dixit Isaias Propheta.* Non ergo credendũ ei qui se dicit missum à Deo, cùm non sit missus ab homine, nisi de se speciale proferat testimonium de scripturis, vel evidens miraculum operetur. Nam & de his qui missi leguntur à Deo evangelista testatur quòd ipsi profecti prædicabant ubique Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis. Licèt autem scientia valde sit necessaria sacerdotibus ad doctrinam, quia juxta verbum propheticum labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore ejus; non est tamen simplicibus sacerdotibus etiam à scholasticis detrahendum, cùm in eis sacerdotale ministerium debeat honorari. Propter quod Dominus in lege præcepit, *Diis non detrahes*, sacerdotes intelligens, qui propter excellentiam ordinis & officij dignitatem deorum nomine nuncupantur. Iuxta quod alibi dicit de servo volente apud dominum remanere, ut dominus offerat eum diis. Cùm enim juxta verbum Apostoli servus suo domino stet aut cadat, profectò sacerdos ab Episcopo, cujus est correctioni subjectus, debet in mansuetudinis spiritu castigari, non autem à populo, cujus est correctioni præpositus, in spiritu superbiæ reprehendi; cùm juxta præceptum dominicum pater & mater non debeant maledici, sed potiùs honorari. quod de spirituali patre multò fortiùs debet intelligi quàm carnali. Nec quisquam suæ præsumptionis audaciam illo defendat exemplo, quòd asina legitur reprehendisse Prophetam, vel quòd Dominus ait, *Quis ex vobis arguet me de peccato, & si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo*, cùm aliud sit fratrem in se peccantem occultè corripere, (quod utique quisque tenetur efficere secundùm regulam evangelicam. in quo casu sanè potest intelligi quòd Balaam fuit correptus ab asina) & aliud est patrem suum etiam delinquentem reprehendere manifestè, ac præcipuè fatuum pro simplici appellare. quod utique nulli licet secundùm evangelicam veritatem. Nam qui etiam fratri suo dixerit fatue, reus erit gehennæ. Rursus aliud est quòd Prælatus se sponte, de sua confisus innocentia, subditorum accusationi supponit, (in quo casu præmissum Domini verbum debet intelligi) & aliud est quòd subditus, non tam animo corripiendi, quàm detrahendi, exurgit temerarius in Prælatum, cùm eum potiùs maneat necessitas obsequendi. Quòd si fortè necessitas postularit ut sacerdos, tanquam inutilis, aut indignus, à cura gregis debeat removeri, agendum est ordinatè apud Episcopum, ad cujus officium tam institutio quàm destitutio sacerdotum noscitur pertinere. Illud autem, tanquam de supercilio Pharisæorum procedens, debet ab omnibus aspernari, quòd tanquam ipsi soli sint justi, ceteros aspernantur; cùm & hactenus ab initio nascentis Ecclesiæ multi fuerint viri sancti, qui nec tales fuisse leguntur, nec talibus adhæsisse, cùm de novo tales surrexisse legantur: qui nisi contenti sint doceri potiùs quàm docere, ad illos forsitan pertinebunt quibus Dominus ait: *Nolite fieri plures magistri.* Nos ergo, filij, quia paterno vos affectu diligimus, ne sub prætextu veritatis in foveam decidatis erroris, & sub specie virtutum in laqueum vitiorum, universitatem vestram rogamus attentiùs, monemus, & exhortamur in Domino, in remissionem vobis peccatorum injungentes, quatenus ab ijs quæ superiùs reprehensibilia denotavimus, linguam & animum revocetis, fidem catholicam & regulam ecclesiasticam observantes, ne vos verbis fallacibus circumveniri vel etiam circumvenire contingat: quia nisi correctionem nostram & admonitionem paternam receperitis humiliter & devotè, nos post oleum infundemus & vinum, severitatem ecclesiasticam apponentes; ut qui noluerint obedire spontanei, discant acquiescere vel inviti. Datum Laterani.

EPISCOPO ET CAPITVLO Metensibus.

Epist. 142. De eodem argumento.

SIcut Ecclesiarum Prælatis incumbit ad capiendas vulpes parvulas, quæ demoliri vineam Domini moliuntur, prudenter & diligenter intendere, sic est eis summopere præcavendum ne ante messem zizania colligantur, ne forsan, quod absit, cum eis etiam triticum evel-

latur. Sanè sicut non debet hæretica pravitas tolerari, sic enervari non debet religiosa simplicitas; ne vel patientia nostra hæreticis audaciam subministret, vel simplices impatientia multa confundat, ut nobis diruptis convertantur in arcum perversum, & in hæreticos de simplicibus commutentur. Sanè significasti nobis per litteras tuas, frater Episcope, quòd tam in dioceſi quàm urbe Metensi &c. *ut suprà usque ad verbum* in occulto. Quia verò in dubiis non est de facili sententia proferenda, cùm quòd vel iidem errent in fide, vel à doctrina discrepent salutari, nobis per tuas litteras, frater Episcope, non duxeris exprimendum, cùm opinionem & vitam eorum penitùs ignoremus qui sacras scripturas taliter transtulerunt, aut eorum qui docent taliter jam translatas, quorum neutrum potest fieri sine scientia litterarum, licèt in his arguendi meritò videantur quòd occulta conventicula celebrant, officium sibi &c. *usque ad verbum* non inhærent; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eos commonere diligentiùs studeatis, rationibus & exhortationibus innitentes, ut ab his in quibus apparent reprehensione notabiles, omnino desistant, nec officium sibi vendicent alienum. Inquiratis etiam solicitè veritatem quis fuerit auctor translationis illius, quæ intentio transferentis, quæ fides utentium, quæ causa docendi, si sedem apostolicam & catholicam Ecclesiam venerentur; ut super his & aliis quæ necessaria sunt ad indagandam plenius veritatem per litteras vestras sufficienter instructi, quid statui debeat melius intelligere valeamus. Revocandi autem eos & convincendi secundùm scripturas super his quæ reprehensibilia denotavimus, viam vobis in litteris, quas communiter illis dirigimus, aperimus. Datum Laterani IIII. Idus Iulij.

ARCHIEPISCOPO, DECANO, & Capitulo Compostellan.

Epist. 143. Concordiam quandam confirmat.

EA quæ concordia vel judicio &c. *usque ad verbum* assensu, ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri concordiam quæ inter vos & Vu. Vicecomitem & G. filium ejus Vercellen. cives, super hospitali & Ecclesia sancti Iacobi de Cassina, mediante venerabili fratre nostro Taurinen. Episcopo & dilecto filio Hard. Mediolan. Ecclesiæ Canonico facta dignoscitur, sicut de beneplacito utriusque partis stabilita est, & tuo, frater Archiepiscope, subsequente assensu firmata, & hinc inde suscepta, & hactenus observata, auctoritate vobis apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Statuentes ut sicut in authentico scripto ipsius transactionis habetur, post decessum prædicti G. & Iacobi fratris ejus, nullum jus sive fundationis seu advocationis aut cujuslibet alterius rei quisquam de cognatione eorum in prædicta Ecclesia vel hospitali valeat vendicare; sed in potestate & regimine Compostellan. Ecclesiæ, sine injuria Vercellen. Episcopi, remaneant absolutè. Præterea refutationem quam super jure fundationis & advocationis vel alterius cujuslibet rei, quod sibi quocunque modo competere videbatur, in præfata Ecclesia sive hospitali præfatus Vu. pro se & heredibus suis per instrumentum publicum spontaneè fecit, ratam decernimus permanere. Nulli ergo &c. confirmationis & constitutionis &c. Datum ut suprà.

PETRO COMPOSTELLAN. Archiepiscopo.

Epist. 144. Vt Abbas & monasterium de Antealtaria Compostellano Episcopo subjectum sit.

CVm olim esses in felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri præsentia constitutus cum Abbate de Antealtaria, varias querelas contra eum priùs in præsentia quorundam Cardinalium, quibus causa commissa fuerat audienda, & postmodum in ipsius auditorio proponebas, asserens quòd prædictum monasterium quoad jus patronatus tibi & Compostellan. Ecclesiæ subtrahere voluisset, alium ejusdem monasterij nominando patronum. Sed & ipse Abbas aliqua contra te ac fratres tuos se dicebat habere. Tandem cùm ad compositionem per eundem prædecessorem nostrum moniti fuissetis, elegit ipse Abbas potiùs quæ ad pacem erant quàm disceptatione contendere, & coram eo publicè recognovit præscriptum monasterium Ecclesiæ Compostellan. diocesano simul & territorij jure subjectum; utpote quòd non solùm in cœmiterio verùm etiam in parietibus præscriptæ Ecclesiæ noscitur esse constructum, ut per Ecclesiam ad monasterium transitus sine

aliquo interstitio habeatur, & tu & fratres tui in processionibus ad cœmiterium pertinentibus per claustrum monasterij transeatis. Interrogatus autem Abbas respondit in solo Ecclesiæ Compostellanen. fundatum, eámque solam jus in eo patronatus habere. Ne igitur quod eidem Alexandro de confessione Abbatis in judicio facta innotuit, ulteriùs in recidivæ contentionis scrupulum reducatur, idem monasterium, sicut Abbas recognovit, ad exemplar ejusdem prædecessoris nostri decernimus Ecclesiæ tuæ diocesano & territorij ac patronatus jure perpetuò subjacere, ipsúmque tibi & Ecclesiæ tuæ auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergo &c. constitutionis & confirmationis &c. Datum Laterani VII. Idus Iulij.

PETRO COMPOSTELLAN. Archiepiscopo.

Epist. 145. Vt rusticos Legionenses Vota persolvere cogat.

CVm sit regula juris, qua dicitur ut actor forum rei sequatur, preces ex parte tua nobis super hoc obtinendo porrectas libenter admittimus quod tam canonicæ quàm legali consonat æquitati; maximè cùm id quod petis, in favorem beati Iacobi & Compostellanæ Ecclesiæ debeat adimpleri. Innotuit siquidem nobis quòd quidam laici rustici de regno illustris Regis Legionensis, super Votis beato Iacobo persolvendis nolunt in præsentia ipsius Regis, qui ordinarius judex eorum existit, quando conveniuntur, aliquatenus respondere. Vnde petitioni tuæ gratum præstando assensum, ad exemplar felicis recordationis Celestini Papæ predecessoris nostri, fraternitati tuæ præsenti pagina indulgemus ut tibi liceat rusticos ipsos, tanquam Votorum debitores, sub examine prædicti Regis, quandoquidem tibi aliàs eorundem Votorum solutio debita denegatur, super eisdem votis remoto cujuslibet appellationis vel contradictionis obstaculo convenire. Decernimus ergo &c. Datum Laterani III. Idus Iulij.

Vide infrà, epist. 146. 147.

TOLETAN. ET BRACAREN. Archiepiscopis, & Suffraganeis eorum Orien. & Legionen. Episcopis.

Epist. 146. De eodem argumento.

QVerelam venerabilis fratris nostri P. Archiepiscopi Compostellan. accepimus quòd ejus Ecclesiæ ad mandatum etiam apostolicum sæpius iteratum Vota beati Iacobi à parochianis vestris non facitis, sicut debentur, exolvi. Quoniam igitur ad servanda jura præscriptæ Ecclesiæ non decet vos existere negligentes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus memorato Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ præscripta Vota à parochianis vestris, ut debentur, solvi de cetero faciatis. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Zamorensi & Salamantinensi Episcopis datum noveritis in mandatis ut parochianos vestros ad Vota illa solvenda sublato appellationis obstaculo ecclesiastica districtione compellant. Vos itaque sententiam quam ijdem Episcopi vel eorum alter in eos propter hoc rationabiliter tulerint, usque ad dignam satisfactionem denuntiari faciatis, & inviolabiliter observetis. Datum Laterani II. Idus Iulij.

Scriptum est super hoc Zamorensi & Salamantinensi Episcopis.

MAGISTRIS ET FRATRIBVS Spatariis & Religiosis per Hispanias constitutis.

Epist. 147. Vt censum ecclesiæ Compostellanæ debitum solvant.

AD audientiam apostolatus nostri transmissa conquestione Ecclesiæ Compostellan. pervenit quòd cùm per totam ferè Hispaniam auctoritate Principum & Prælatorum, favore etiam Cleri & populi Ecclesiæ beati Iacobi, ob reverentiam ipsius Apostoli, census quidam certus, qui Vota dicitur, de singulis partibus boum antiquitus fuerit constitutus, plerique vestrũ de terris vestris & hominum vestrorum eundem censum præscriptæ Ecclesiæ pro sua tantùm voluntate solvere contradicunt. Verùm quia valde periculosum est quibuslibet aliena tenere, nedum viris religiosis, qui perfectionis amore propria dimiserunt, per apostolica vobis scripta mandamus quatenus censum ipsum, secundùm quod antiquitus statutus est, eidem Ecclesiæ cum integritate solvatis. Ceterùm si, quod non credimus, mandatum apostolicum in hac parte duxeritis contemnendum, noveritis nos venerabilibus fratribus nostris Salamantinensi & Zamorensi Episcopis mandavisse ut ad id per interdicti & excommunicationis sententiam, sublata appellationis difficultate, sicut visum fuerit, vos compellant. Datum Laterani VI. Idus Iulij.

Vide supra, epist. 145. 146. & infrà, epist. 170.

Scriptum est super hoc eisdem Episcopis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CAPITVLO BALNEARIÆ.

Epist. 148. Ne ex monachis quicquam restituatur, & de pœna simoniacorum.

OLim ad instantiam Vu. Presbyteri conquerentis quòd Ecclesiam quam ei de consensu vestro Prior vester sub annua pensione concesserat, & quam ipse animalibus multis ditaverat, abstulisset, & extendisset manum ad personam pariter & res ejus, astringens eum ferreis vinculis ad sedem apostolicam appellantem, causſam ipsam venerabili fratri nostro Messan. Archiepiscopo meminimus commisisse. Cùm autem ad citationem ipsius, sicut ex litteris ejus accepimus, partes in ipsius essent præsentia constitutæ, dictus Presbyter ea quæ Priori in Ecclesiæ receptione contulerat, Prior verò quæ ipsi Presbytero pro concordia dederat, sibi restitui postulabat. Cùmque postmodum idem Presbyter & sua sibi restitui & de violentia irrogata justitiam fieri postularet, Prior ipsum conversum ac professum suum esse asseruit, & ad id probandum quosdam testes induxit, quorum depositiones Priore postmodum appellante idem Archiepiscopus sub suis nobis litteris destinavit. Transcriptum etiam quoddam concessionis, quam idem Prior dicto Presbytero super Ecclesia de Castronovo cum omnibus ejus pertinentiis concedebat, tali tenore quòd eam in domibus, hortis, & vineis augmentaret, & sexaginta porcos, pullum unum equinum, mulam unam, & quadrigentos tarenos offerret. Ceterùm cùm dictus frater Vu. propter hoc ad nostram præsentiam accessisset, Prior verò non procuratorem idoneum sed nuntium minùs sufficientem solummodo destinasset, nos venerabili fratri nostro Montis-Regalis Archiepiscopo & P. tunc Regiæ Capellæ Canonico Subdiacono nostro dedimus in mandatis ut dictum Priorem in expensas legitimas condemnantes, inter partes, si fieri posset, concordiam reformarent, alioqui auditis quæ proponerentur hinc inde, & rationibus partium pleniùs intellectis, ita ut nihil restare nisi sententia videretur, gesta omnia redacta in scriptis sub sigillis suis ad nostram præsentiam destinarent, statuentes partibus terminum competentem quo præsentarent se nostro conspectui sententiam recepturæ. Licèt autem, sicut idem Archiepiscopus nobis per suas litteras intimavit, conjudex ipsius antè quàm partes vocarentur ad causſam, viam fuerit universæ carnis ingressus, ipse nihilominus de consensu partium in causſa processit, & Priore in expensas, quas idem Presbyter in via fecerat, condemnato, conquestionem ejusdem Presbyteri super spoliatione, captione, ac detentione sua, & Prioris excusationem audivit, ac testes super conversione & susceptione habitus ipsius Presbyteri ex parte Prioris inductos mandavit recipi & audiri, licèt idem Presbyter, contra id quod priùs promiserat, receptioni eorum noluerit interesse. Fuerunt etiam pro eodem Presbytero quidam ad testimonium advocati, qui non jurati deposuerunt Presbyterum ipsum fuisse carceri mancipatum. Verùm cùm postmodum idem Presbyter & frater Io. Canonicus Balneariæ procurator ad hanc causſam specialiter constitutus, ad nostram præsentiam cum ejusdem Archiepiscopi litteris accessissent, nos eis dilectum filium nostrum G. sanctæ Mariæ Diaconum Cardinalem concessimus auditorem: qui cùm omnia quæ coram eo recitata fuerant, ad nostram præsentiam retulisset, nos intelligentes sufficienter fuisse probatum per testes ipsum in domo Balneariæ fecisse professionem, susceptisse habitum & portasse, ipsum esse professum ejusdem Ecclesiæ per sententiam diffinivimus, & ab impetitione ipsius super his quæ sibi restitui postulabat sententialiter absolvimus Ecclesiam memoratam; adjicientes, ut quia pro Ecclesia de Castronovo, sicut ex assertione ipsius & concessione Prioris patuit, reatum contraxerat simoniæ, ad eam de cetero nullatenus revertatur. Quia verò Prior vester non minùs immo magis in hoc deliquisse videtur, volumus & mandamus ut usque ad festum omnium sanctorum nostro se conspectui repræsentet, rationem nobis super contractu simoniaco redditurus. Nulli ergo &c. diffinitionis & absolutionis &c. Datum Laterani XIV. Kal. Augusti.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 149. Vt concordiam inter ecclesiam Compostellanam & Bracaren. initam servet. *Vide supra epist. 133.*

COntroversiam quatuor episcopatuum, Colimbrienſis videlicet, Visenſis, Egitanienſis, & Lamecenſis, inter Compostellanam & Bracarentem Ecclesias diutiùs agitatam, non sine multo labore nuper curavimus exacta diligentia terminare; sicut ex authentico senten-

tiæ liquidò declaratur. In qua re causſa quoque quinque episcopatuum Gallæciæ, scilicet Tudensis, Aurensis, Mindunensis, Lucensis & Astoricensis, qui à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædecessore nostro venerabili fratri nostro P. Compostellan. Archiepiscopo pro illis fuerant assignati, terminata dignoscitur, cùm principali quæstione sopita, & accessoria per consequentiam sit sublata. Vt autem super hoc nulla imposterum dubietas oriatur, fraternitati tuæ auctoritate præsentium duximus concedendum ut super præfatis episcopatibus Gallæciæ indubitanter pertinentibus ad metropolim Bracarensem propter ea quæ hactenus gesta sunt non valeas de cetero conveniri. Præsentibus quoque litteris duximus annotandum quòd præfatus Cõpostellanus Archiepiscopus archiepiscopatus sui nomine prœmissis episcopatibus, Colimbrien si scilicet, Visensi, Tudensi, Aurensi, Mindunensi, Lucensi & Astoricensi, Ecclesiis etiam sancti Victoris & sancti Fructuosi, cum omnibus pertinentiis suis, & medietati Bracaren. renuntiavit in perpetuum in præsentia nostra & fratrum nostrorum, super quibus fuerat à partibus litigatum. Datum Laterani XIII. Kal. Augusti.

VIMANENSI, DE COSTA, & de sancto Tornaco Prioribus.

Epist. 150. Vt Archiepiscopo Bracarensi obediant. *Cap.* Cùm non liceat. *De præscriptionibus.*

CVm non liceat à capite membra recedere, non sufficimus admirari quòd, sicut referente venerabili fratre nostro Bracarensi Archiepiscopo nostris est auribus intimatum, licèt Ecclesiæ vestræ in ipsius sint dioceſi constitutæ, vos tamen nullum exemptionis privilegium prætendentes, obedire sibi tanquam Episcopo vestro contumaciter recusatis. Cùm igitur crimen ariolandi sit repugnare, & scelus idolatriæ nolle acquiescere, sustinere nolentes quòd subditi Prælatis suis non obediant, ut tenentur, de communi fratrum nostrorum consilio per apostolica vobis scripta mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus præfato Archiepiscopo & Ecclesiæ Bracarensi obedientiam & reverentiam debitam, sicut alij Clerici suæ dioceſis faciunt, de cetero sine contradictione qualibet impendatis, præscriptione temporis non obstante. Alioquin sententiam quam idem in vos vel Ecclesias vestras propter hoc rationabiliter tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Datum Laterani XII. Kalendas Augusti.

PORTVGALLEN. ET LAMECEN. Episcopis, & Abbati de Burio.

Epist. 151. Vt Archiepiscopo Bracarensi Priorem S. Martini de Castro obedire cogant.

INtimante venerabili fratre nostro Bracarensi Archiepiscopo nostris est auribus intimatum quòd dilectus filius Prior sancti Martini de Castro, occasione cujusdam privilegij quod pendente lite de novo eodem Archiepiscopo ignorante à bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro dicitur impetratum, obedientiam consueram & reverentiam debitam denegat exhibere. Cùm igitur de jure naturali procedat, & hoc ipsum in Evangelio Dominus manifestet, quòd quæcunque volumus ut faciant nobis homines, & nos eadem eis facere debeamus, sicut nobis ab aliis debitum honorem impendi, sic fratribus & coëpiscopis nostris à subditis deferri volentes, eidem Priori de communi fratrum nostrorum consilio per scripta nostra præcipiendo mandamus ut non obstante hujusmodi privilegio, neque commissione ad te, frater Episcope, & priùs Episcopum Lamecensem & dilectum filium Priorem Ecclesiolæ postea impetrata, præfato Archiepiscopo & Ecclesiæ Bracarensi de cetero sine contradictione qualibet, sicut alij Prælati suæ dioceſis faciunt, humiliter obedire procuret. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si prædictus Prior mandato nostro parere noluerit, vos eum ad id veritate cognita per censuram ecclesiasticam sine appellationis obstaculo compellatis. Quòd si omnes &c. Datum ut suprà.

OXOMENSI, PORTVGALLENSI, & Placentinensi Episcopis.

Epist. 152. Vt causam Compostellani & Bracaren. Archiepiscopi super Ecclesia Zamorensi cognoscant.

CVm olim inter Toletanam & Bracarensem Ecclesias super Zamorensi episcopatu, quem tunc Toletanus Archiepiscopus, ut dicitur, possidebat, quæstio verteretur, felicis recordationis Eugenius Papa prædecessor noster, nec Compostellanensi Archiepiscopo nec Episcopo Zamorensi citato, nec denuntiatione aliqua, sicut venerabilis frater noster Compostellanensis Archiepiscopus asseverat, super hoc facta eisdem,

sententiam pro Bracarensi Ecclesia promulgavit, scribens Episcopo, Clero, & populo Zamorensi ut ei & Ecclesiæ Bracarensi tanquam suæ metropoli humiliter obedirent, ac postmodum possessionem ipsius Bracarensis Archiepiscopus, sicut nobis ex parte sua fuit propositum, est adeptus. Postmodum verò idem Compostellanus Archiepiscopus primò à bonæ memoriæ Alexandro Papa ac demum à Lucio prædecessoribus nostris ad delegatos judices contra Zamorensem Episcopum, qui tunc se juxta ejusdem Archiepiscopi assertionem habebat pro libito, litteras impetravit: qui pro eo diffinitivam sententiam protulerunt: cujus inquisitionem felicis recordationis Vrbanus Papa prædecessor noster commisit ad petitionem venerabilis fratris nostri Bracarensis Archiepiscopi faciendam. Nuper autem cùm idem Compostellanus & idem Bracarensis Archiepiscopi propter hanc & alias causas, quas habebant ad invicem, ad nostram præsentiam accessissent, & super his fuisset ab eis aliquandiu disceptatum, de consilio fratrum nostrorum sententiando decrevimus ut illa sententia in nullo prorsùs obsisteret Archiepiscopo vel Ecclesiæ Bracarensi. Ideóque fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus sive adversùs eundem Compostellanum, sive adversùs venerabilem fratrem nostrum Zamorensem Episcopum, vel etiam adversùs utrumque super hoc agere voluerit Archiepiscopus Bracarensis, denuntiatione tamen facta priùs à vobis Compostellano, ut, si voluerit, Zamorensem Episcopum tueatur, si Bracarensis Zamorensem maluerit convenire, vos ad locum congruum accedentes, ad quem partes suos possint testes inducere, & de fama diligentiùs inquirentes, partibus convocatis, & ipsius causæ meritis per earum assertionem pleniùs intellectis, ad sententiam appellatione postposita procedatis, facientes &c. Testes cogantur. Quòd si omnes &c. tu frater Oxomen. &c. ità quòd si alterum vestrum, fratres Portugallen. & Placentin. decedere fortè contigerit, liceat Metropolitano suo in locum decedentis quem voluerit ex suis suffraganeis subrogare. Datum ut suprà.

CLERICIS SANCTI GRISOGONI tam præsentibus quàm futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 153. De confirmatione privilegiorum.

EA quæ à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ratione prævia statuuntur, tantò volumus firmiùs observari, quantò de maturiori videntur consilio processisse; & ne imposterum alicujus valeant temeritate turbari, apostolico sunt munimine fulcienda. Sanè cùm bonæ memoriæ Iohannes Crema Ecclesiæ vestræ Presbyter Cardinalis in præsentia felicis recordationis Calixti Papæ prædecessoris nostri adversùs Clericos sancti Salvatoris de Curte suam deposuisset querelam, pro eo videlicet quòd tam ei quàm Ecclesiæ vestræ debitam obedientiam subtraxissent, & jura parochialia denegarent, idem prædecessor noster utraque parte ad suam præsentiam evocata, & rationibus utriusque diligenter auditis & cognitis, inspectis etiam privilegiis bonæ memoriæ tam Iohannis XV. Papæ, quod supradictam Ecclesiam sancti Salvatoris de Curte in fundo Ecclesiæ vestræ sub censu annuo constitutam monstrabat, quàm Vrbani II. in quo evidenter diffinitum agnovit ut Clerici prædictæ Ecclesiæ sancti Salvatoris essent in canonica subjectione, & facerent vobis & Ecclesiæ vestræ obedientiam, & deberent scrutinium, baptisma, capitulum, processiones, & Clericorum ordinationes vobis & Ecclesiæ vestræ sicut proprio titulo exhibere, quæ idem Cardinalis ad tuitionem suæ causæ in medium producebat, fratrum suorum habito consilio per sententiam diffinivit præfatam Ecclesiam sancti Salvatoris debere in prædictis omnibus vestræ Ecclesiæ respondere. quam videlicet sententiam bonæ memoriæ Innocentius & Lucius Papa secundus postmodum confirmarunt, sicut in eorum vidimus privilegiis contineri. Cùmque postmodum prædicti Clerici eandem nollent sententiam observare, bonæ memoriæ Guido Ecclesiæ vestræ sancti Grisogoni Presbyter Cardinalis in præsentia felicis memoriæ Adriani Papæ, anno ejus primo, suam deposuit quæstionem. Qui auditis & cognitis quæ proponebantur hinc inde, & inspectis privilegiis bonæ recordationis tam Vrbani quàm Calixti Romanorum Pontificum, & qualiter hanc eandem controversiam, cùm in suis tem-

poribus inter ipsas Ecclesias emersisset, diffinierit, controversiæ ipsi debitum finem imposuit, & eorum sententias privilegij pagina confirmavit & Clericos illius Ecclesiæ vobis vestrísque successoribus & Ecclesiæ vestræ beati Grisogoni parochialia jura sicut proprio titulo exhibere decrevit. Postmodum autem quinto anno pontificatus ejusdem Bonadies Presbyter Cardinalis Ecclesiæ vestræ, cui prædicti Clerici sancti Salvatoris, tanquam contumaces & rebelles, subjectionem & obedientiam facere noluerunt, accessit ad eundem Pontificem prædecessorem nostrum Adrianum, & coram eo de illis suam deposuit quæstionem. Qui cùm eandem causam cognoscendam bonæ memoriæ Bernardo Portuensi Episcopo commisisset, idem Episcopus prædecessoris nostri Calixti sententia diligenter inspecta, de mandato ejusdem pronuntiavit eandem sententiam à dictis Clericis sancti Salvatoris debere inviolabiliter observari, sententiam ipsam proferens sicut in authentico scripto per manum Scriniarij exinde facto continetur expressè, qua ad exhibitionem juris parochialis Iohannem Oeconomum prædictæ Ecclesiæ & omnes ejusdem Ecclesiæ Clericos condemnavit, videlicet in scrutinio, baptismate, capitulo, processione, & Clericorum ordinatione; & præfatum titulum Ecclesiæ vestræ sancti Grisogoni ad omne jus parochiale restituit, sicut in privilegiis vestræ Ecclesiæ continetur. Cetertùm cùm tempore felicis recordationis Alexandri Papæ III. fæpedicti Clerici contumaces existerent & rebelles, nec latæ sententiæ vellent aliqua ratione parere, ad instantiam Clericorum tunc Ecclesiæ vestræ eos ad suam præsentiam evocavit: qui coram eo proponere curaverunt quòd sententia illa non deberet aliqua ratione tenere, pro eo quòd interposita fuerat appellatione suspensa, & etiam lata contra libertatem Ecclesiæ suæ per privilegium apostolicæ sedis indultam: in quo videlicet privilegio continebatur expressum, quòd Ecclesia sancti Salvatoris de Curte nulli alij nisi Romanæ Ecclesiæ subjaceret. Quod quidem privilegium, sicut in publico instrumento per manum Scriniarij exinde facto habetur, ab Oeconomo Ecclesiæ vestræ in controversia illa quæ actitata est coram prædicto Bernardo Episcopo Portuensi, & alia similiter privilegia quæ pro libertate suæ Ecclesiæ prætendebant, sunt falsitate penitùs confutata; tum quia recens junctura & incollatura evidentiùs apparebat, & multa in se mendacia continebant; tum quia nullis alijs temporibus visa sunt vel exhibita. Auditis itaque & cognitis utriusque partis rationibus, & privilegiis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum diligenter inspectis, habito fratrum suorum consilio, prædicti Episcopi sententiam confirmavit, & perpetuis temporibus firmam manere sancivit: quam etiam felicis recordationis Lucius Papa III. prædecessor noster ratam habuit cùm duo ex Clericis sancti Salvatoris, quos ad suam propter hoc præsentiam evocarat, coram eo confessi fuissent sententiam fuisse prolatam, eandem se servasse ac servare firmiter velle asserentes. Nos igitur eorundem prædecessorum nostrorum Iohannis, Vrbani, Calixti, Honorij, Innocentij, Lucij, Adriani, & Alexandri vestigijs inhærentes, eandem sententiam auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Vobis etiam vestrísque successoribus & per vos eidem Ecclesiæ vestræ S. Grisogoni in perpetuũ confirmamus Ecclesias & capellas quę infra ejusdem beati Grisogoni parochiam continentur, videlicet fæpedictam Ecclesiam S. Salvatoris de Curte, quę etiam Felix Aquila nuncupatur, Ecclesiam sanctæ Bonosæ, Ecclesiam sanctæ Agathæ, cum pertinentijs earum, Ecclesiam sancti Stephani, quæ utroque jure, parochiali videlicet & proprietatis, ad vestram dignoscitur Ecclesiam pertinere: ut quicquid dignitatis, quicquid reverentiæ, quicquid parochialis juris matrix Ecclesia in suis habet Ecclesiis & Capellis, hoc vos in istis per Dei gratiam habeatis, tam in ordinationibus Clericorum per easdem Ecclesias collocandorum, sive ad ecclesiasticos ordines promovendorum, quàm in scrutiniis, baptismatibus, processionibus, capitulis, & in criminalium quæ publica sunt judiciis. Nullus ergo Episcopus, nullus Cardinalis, nullus Abbas, nullus Archipresbyter in prædicto beati Grisogoni titulo, in Capellis & territoriis earum, parochialia sibi jura audeat vendicare; nec Abbatum alicui facultas sit parochianos vestros, nisi fortè ab eis deliberatum sit, in suis Ecclesiis sepelire.

Quòd

Quòd si viventes adhuc religionis intuitu apud eos sepeliri deliberaverint; cum vestra quoque præsentia, salva matricis Ecclesiæ justitia, tumulentur. Ad hæc adiicientes, vobis vestrísque successoribus & per vos Ecclesiæ vestræ perpetuò confirmamus Ecclesiam sancti Iuliani, cũ domibus, cellis, cryptis, hortis, vineis, & arenariis suis, cum terris cultis vel incultis, sylvis, pantanis, & pratis suis, cùm suis aquiniolis in rivo qui vocatur Arton: quæ quidem Ecclesia sita est juxta castrum quod vocatur de Guid. Casale de Maliana, cum turri, vineis, agris cultis & incultis, pratis, sylvis, aquis, & aquarum decursibus. Vineas quas in Marcello, in Rosario, & in pratis Papæ possidetis, cum pratis & aliis pertinentiis suis. Vineas etiam & terras in Virgine. Molam quam in flumine Tyberis habetis, & quartam partem alterius molæ. Casale in campo de Merulis, terras in Marcello, terras in Ventrebublo, cum aliis omnibus quæ impræsentarium justè & canonicè possidetis, vel in futurum largiente Domino poteritis adipisci. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat honores & bona sæpefatæ Ecclesiæ vendere, in feudum dare, aut ab eadem Ecclesia modis quibuslibet alienare, ipsam Ecclesiam temerè perturbare &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Siqua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, X. Kal. Augusti, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

AIMERICO ABBATI Cadunienſi.

Epist. 154. Vt reformatio ipsius edita, & à Legato apostolico probata, firmetur.

INter ceteras solicitudines quæ nobis ex officio creditæ servitutis incumbunt, animum nostrum solicitior cura perurget, cùm eos qui terrenas illecebras sumendo habitum regularem deberent penitùs abdicasse, & obsequiis efficaciùs divinis insistere, audimus esse inquinamentis malitiæ ac dissolutionis vitiis irretitos, & ad eorum correctionem studium efficax & promptam voluntatem nos convenit adhibere. Nimirum cùm per insinuationem tuam ad apostolatus nostri audientiam pervenisset, zelo Dei conscientiam tuam, sicut credimus, excitante, quòd ab antiquo abbatia Cadunienſis non solùm pastorem de ordine Cistercienſi susceperit, sed etiam habitum & observantiam regularem, per quam tam in temporalibus quàm spiritualibus olim cœlestium donorum profecerat incrementis, & tandem per quosdam indisciplinatos filios voluntatis propriæ sectatores, qui cervices suas indomitas ab illo jugo suavi & salutari minùs licenter excutere præsumpserunt, ad tantæ dissolutionis miseriam peccatis exigentibus jam devenit, ut à malitia inhabitantium in ea, sicut etiam ex testimonio plurimorum didicimus, defectum minaretur pariter & ruinam; propter hoc bonæ memoriæ A Pictaven. & venerabili fratri nostro R. Petragoricenſi Episcopis & dilecto filio Arnaldo Archidiacono Petragoricenſi præcipiendo mandavimus ut ad locum pariter accedentes, quicquid corrigendum invenirent tam in capite quàm in membris, auctoritate freti apostolica, solum Deum habentes præ oculis, prævia ratione corrigerent, & fratres ipsos diligentiùs commonentes ut redirent ad ordinem Cistercienſem, à quo formam religionis sumpserunt, procederent ad emendationem ipsius loci tam in capite quàm in membris, prout expedire viderent, & quod statuerent, per censuram ecclesiasticam facerent firmiter observari, conspirationes etiam & vitium proprietatis penitùs extirpari, & fratres quos morientes in eo contingeret vitio deprehendi, Christiana sepultura carere. Adjectum fuit etiam quòd si prædicti tres judices interesse non possent, reliqui duo præmissa exequi non differrent. Vnde prædicti Episcopus & Archidiaconus Petragoricenſes, sicut tenor litterarum suarum nobis pleniùs intimavit, cùm dictus Episcopus Pictavenſis jam esset morte præventus, ad tuum monasterium accedentes, & intelligentes per famam publicam fratres ejusdem monasterij tam in propriis habendis quàm in dissolutione vitæ suæ graviter diffamatos, & eosdem propter nimiam dissolutionem, in qua erant nimiùm obstinati, & admonitionem penitùs contemnebant, ad debitum religionis statum nullatenus aliter nisi per ordinem Cistercienſem posse reduci, astantibus plurimis discretis viris tam Clericis quàm Baronibus, ad quos locus ille ratione fundationis dignoscitur pertinere, ipsum monasterium Cadunienſe decre-

Vide lib. 1. epist. 146.

Vide Notas nostras ad Concilium Monspelienſe habitum an. 1214. cap. 16.

verunt ad Cistercienſem ordinem reducendum, & ipſum, cum omnibus abbatiis ſuis, abbatiæ Pontiniacenſi, præſente ipſo G. Pontiniacen. Abbate, in perpetuum ſubmiſerunt; & quod ab eis ſtatutum eſt & decretum, dilectus filius noſter P. ſanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis, apoſtolicæ ſedis Legatus, ſicut nobis per ſuas litteras innotuit, auctoritate ſuæ legationis poſtmodum confirmavit. Nos igitur tuis juſtis poſtulationibus grato & pio concurrentes aſſenſu, quod ab ipſis judicibus & prædicto Cardinali provida deliberatione factum eſt ratum & firmum habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus, ſtatuentes in prædicto monaſterio tuo & aliis ei ſubjectis Ciſtercienſem ordinem futuris temporibus inviolabiliter obſervandum, & eadem Pontiniacenſi abbatiæ, ſicut eſt ſuperiùs prælibatum, perpetuò deinceps fore ſubjecta. Decernimus ergo &c. confirmationis & conſtitutionis &c. Datum Laterani X. Kal. Auguſti.

BVRDEGALENSI Archiepiſcopo, Agennenſi & Pictavienſi Epiſcopis.

Epiſt. 155. De eodem argumento.

INter ceteras ſolicitudines &c. *uſque ad verbum* fore ſubjecta. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus in monaſterio Cadunienſi & aliis abbatiis quæ ſunt illi ſubjectæ, ſub obedientia Pontiniacenſis Abbatis per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, Ciſtercienſem ordinem ſervari ſine refragatione aliqua faciatis. Et quoniam Abbas Faëſienſis per Abbatem Gundonienſem & quoſdam Caduniences monachos ſe in locum antedicti Aimerici Canienſis Abbatis intruſit, & eo caſſato, & excommunicatione promulgata tam in ipſum quàm in Abbatem Gundonienſem & complices eorum, Geraldus de la Coſta Cantor Caduniencem ipſam abbatiam per intruſionē ſimiliter occupavit, qui licèt caſſatus fuerit auctoritate apoſtolicæ ſedis, & cum fautoribus ſuis excommunicationis vinculo innodatus, ſæpedicto Aimerico Caduniencſi Abbate in corporalem poſſeſſionem abbatiæ ſuæ reducto, eandem abbatiam per laicalem potentiam adhuc violenter nititur detinere; volumus nihilominus & mandamus ut juxta ſententiam in eos rationabiliter latam faciatis ipſos & univerſos fautores eorum ſicut excommunicatos uſque ad condignam ſatisfactionem ab omnibus arctiùs evitari. Nullis litteris obſtantibus harum tenore tacito. Quòd ſi omnes &c. Datum Laterani VI. Kalendas Auguſti.

ASISINATI EPISCOPO, & Abbati S. Petri Peruſini.

Epiſt. 156. Vt Archipresbytero purgationem canonicam ſuper ſimonia indicant.

CVm civitatem Peruſinam inter alias quæ beati Petri juris exiſtunt ſpeciali diligamus affectu, & utilitati Cleri & populi velimus ſolicitiùs imminere, quæ inter eos ſcandalum generant de medio tollere cupimus, & ea fovere per quæ pax inter eos valeat conſervari. Sanè, ſicut ex litteris venerabilis fratris noſtri Epiſcopi & dilectorum filiorum Cleri & populi Peruſinorum nobis innotuit, ex diſcordia illa quæ inter I. Archypresbyterum & Hermannum Canonicum eſt exorta, ſuper eo quòd dictus Hermannus intendebat de ſimonia & dilapidatione præfatum Archipresbyterum accuſare, concepto jam & recepto libello tota ferè civitas eſt commota; & ſi ea de medio tolleretur, grata inde poſſet ipſi civitati tranquillitas provenire. Nos ergo prædictorum Epiſcopi & Cleri & populi precibus inclinati, jamdicto Hermanno, qui, ſicut ſuis nobis litteris intimavit, ſponte vult à præfati Archipresbyteri accuſatione deſiſtere, abolitionem duximus indulgendam, eum ab obſervatione noſtri judicij abſolventes. Ipſum Archipresbyterum, qui etiam ſuis litteris purgationem canonicam obtulit, licèt ei de rigore canonum ſeptima ſui ordinis manus eſſet purgatio indicenda, tertia manu duntaxat innocentiam ſuam purgari miſericorditer indulgemus ſuper crimine ſimoniæ; ita duntaxat, ut inter eos nullum omnino colludium intercedat: quod utique ſi foret admiſſum, graviſſimè puniremus. Volentes autem etiam in hac parte prædictis Archipresbytero & Canonico miſericordiam exhibere, ne ad nos accedendo fatigentur laboribus & expenſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus gratiam eis impenſam in publicum proponentes, purgationem ab ipſo Archipresbytero, juxta quod præmiſſum eſt, publicè recipere procuretis: ut ex hoc mala fama

quiescat, quæ aures respersérat populares. Quia verò dilapidationis vitium, propter enorme damnum Ecclesiæ, remanere nolumus indiscussum; per apostolica vobis scripta mandamus quatenus appellatione remota inquiratis super eo diligentissimè veritatem; & quod inveneritis, vestris nobis litteris intimetis: ut per inquisitionem vestram sufficienter instructi, meliùs procedere valeamus. Datum ut suprà.

ANDREÆ ACHERVNTINO Archidiacono.

Epist. 157. Ipsi archidiaconatum cum omni jure tribuit.

SAcrosancta Romana Ecclesia &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem archidiaconatum Acheruntinæ Ecclesiæ, cum omni jure, libertate, ac dignitate, qua ipsum prædecessores tui hactenus habuisse noscuntur, sicut illum justè possides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. protectionis & confirmationis &c. Datum Laterani.

VERONENSI PRESBYTERO Capellano sancti Michaëlis de Trovald.

Epist. 158. Ecclesiam S. Michaëlis recipit sub protectione apostolica.

EX parte tua & nobilium virorum Opithingorum & Cadulingorum patronorum Ecclesiæ sancti Michaëlis de Travald fuit à nobis precum instantia postulatum ut Ecclesiam ipsam, quam Ecclesiæ Romanæ censualem facere volebatis, sub protectione apostolicæ sedis & nostra recipere deberemus. Nos igitur tuis & præmissorum nobilium precibus inclinati, eandem Ecclesiam sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Ad indicium autem hujus ab apostolica sede protectionis obtentæ, Bizantius unus nobis nostrísque successoribus annis singulis persolvetur. Decernimus ergo &c. protectionis &c. Datum Laterani II. Kal. Augusti.

SVFFRAGANEIS Acheruntinæ Ecclesiæ.

Epist. 159. Quod ipsorum Archiepiscopus brevi ad ipsos sit venturus, etsi Pontifex illibenter eum dimittit.

QVantum honoris & gratiæ vobis in consecratione venerabilis fratris nostri R. Acheruntini Archiepiscopi, & in concessione Pallei facta eidem, duxerimus exhibendum, vestra, sicut credimus, fraternitas satis intelligit per seipsam. Non enim in hoc vel utilitatem nostram, vel ipsius Archiepiscopi commodum, sed necessitatem Ecclesiæ vestræ duximus potiùs attendendam, cùm non modicum obsequiis nostris ex eius absentia, si ad vos accesserit, subtrahatur, & ipse, licèt promotus videatur in ordine, in eo tamen intelligitur minoratus, quòd à latere matris, circa quam longo tempore laudabiliter deservivit, ad filiæ transfertur amplexus: in qua etsi solicitudinem exercere debeat pastoralem, non tamen minus ei oneris ex hoc proveniet quàm honoris. Intelligentes autem necessitatem Ecclesiæ Acheruntinæ, quæ communi cum vicinis Ecclesiis gravatur excidio, & bonæ memoriæ.. quondam Archiepiscopi Acheruntini exilium sola deplorat, redacta in solitudinem, & in diminutionem conversa, quæ priùs commissos sibi populos tam verbo quàm exemplo muniebat pariter & monebat, inter ejusdem regionis Ecclesias inclyta quodammodo & præcellens, cùm non invenisset consolatorem ex omnibus caris suis, dictum Archiepiscopum, probatum vita, litteratura pollentem, honestate præclarum, potentem in opere & sermone, regimini ejus duximus deputandum, subtrahentes non modicum commoditatibus nostris ut ipsius Ecclesiæ possemus necessitatibus subvenire, ac sperantes quòd per salubrem doctrinam ipsius sic in spiritualibus proficiat institutis quòd in temporalibus etiam per accuratam ejus solicitudinem convalescat. Gratis igitur & humiliter factam vobis gratiam attendentes, ne videamini exhibitæ vobis benignitatis ingrati, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ad eum, sicut patrem & pastorem vestrum, pium geratis devotionis respectum; & licèt propter inclementiam aëris & tempus impacatum obsequiis nostris detentus, nondum ad gerendam ejusdem Ecclesiæ solicitudinem, ob difficultatem itineris & viarum discrimina fuerit subire permissus, nihilominus tamen procuratorem & officiales ipsius sicut ipsum recipere, ac de universis justitiis eius ipsi curetis plenariè respondere, quoniam auctore Domino vos in proximo visitabit. Sicut enim gratum habebimus, si ei curaveritis in omnibus humiliter & devotè deferre, sic non poterimus æquanimiter sustinere, si inobedientes ei fueritis & rebelles. Datum ut suprà.

CAPITVLO ANGLONENSI.

Epist. 160. Vt suum Archiepiscopum reverenter excipiant, atque benignè tractent.

QVantum honoris &c. *ut suprà usque ad verbum* convalescat. Cùm igitur ipsum non solùm in his in quibus ejus honoravimus decessorem, verùm etiam in majoribus dispositionibus honorare, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus præter id quod ei, tanquam Metropolitano vestro, reverentiam tenemini debitam exhibere, de universis justitiis episcopalibus plenè respondere curetis, donec de provisione Ecclesiæ vestræ aliud statuamus. Procuratorem etiam & officiales ipsius sicut ipsum recipere, ac de universis justitiis ejus ipsis curetis plenariè respondere; scituri quòd non possemus in patientia sustinere, si mandatis nostris præsumeretis contumaciter refragari. Noveritis etiam nos venerabilibus fratribus nostris Cupersanensi & Gravinensi Episcopis dedisse firmiter in mandatis ut personaliter ad vestram Ecclesiam accedentes, & litteras nostras vobis assignent, & vos ad id, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant; ita quòd si ambo &c. alter eorum &c. Datum Laterani IIII. Nonas Augusti.

Scriptum est illis Episcopis super hoc.

ACHERVNTINO Archiepiscopo.

Epist. 161. Vt affidationes hominum pro consuetudine istius loci recipiat.

PRobata in multis apud nos tuæ sinceritas bonitatis inductione nos excitat speciali ut præter commune debitum quo universis tenemur Ecclesijs, Ecclesiæ tuæ commodis & augmentis ratione personæ specialiter intendamus. Eapropter, venerabilis in Christo frater, personam tuam gratam con. auctoritate tibi præsentium indulgemus ut homines qui se tibi vel Ecclesiæ tuæ recommendare voluerint, quod secundùm terræ consuetudinem affidatio nuncupatur, cùm in pluribus partibus parochiæ tuæ jus istud Ecclesia Acheruntina ex antiqua consuetudine & privilegiis Regum obtineat, tibi recipere liceat, & absque contradictione cujuslibet retinere. Decernimus ergo &c. concessionis &c. Datum Laterani IIII. Kalen. Augusti.

CAPITVLO ET VNIVERSIS Clericis de Matera.

Epist. 162. Ne à quoquam ad judicium

ORdinis clericalis immunitas eo est libertatis privilegio insignita, ut cùm suos judices habeat, sub quibus possit & debeat conveniri, à seculari judicio penitùs sit exempta: quæ nimirum nullis publicarum functionum oneribus obligata, jugum secularis effugit servitutis. Vnde ut vos sub regimine venerabilis fratris nostri Rainaldi Archiepiscopi vestri, cujus sinceritas bonitatis apud nos approbata in multis ad provisionem vestram specialiter nos astringit, liberiores possitis Domino militare, atque sub eo amplioris libertatis beneficio vos & jura vestra tueri, auctoritate præsentium districtiùs inhibemus ne aliquis ad judicium seculare vos trahere aliqua temeritate præsumat, aut publicis exactionibus & angariis fatigare; cùm etiam super hoc principalis jussio, sicut dicitur, emanarit. Decernimus ergo &c. inhibitionis &c. Datum Laterani II. Kal. Augusti. seculare trahantur.

In eundem modum universis Clericis per Acheruntinam diocesim constitutis.

VNIVERSO POPVLO de Matera.

Epist. 163. Vt à sæculari injuriis abstineant.

CVm esse vos Ecclesiæ filios non negetis, aut liberam esse dicetis Ecclesiam, aut vos non negabitis esse servos, utpote nati fueritis ex ancilla, cùm conditionem matris sequatur filius, secundùm legitimas sanctiones. Pervenit autem ad audientiam nostram quòd vos Ecclesias publicis exactionibus & angariis aggravatis, & Clericos ad forum interdum trahitis seculare. Quia verò id in ecclesiasticæ redundat libertatis injuriam, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus ab universis Ecclesiarum gravaminibus desistatis, nec super possessionibus aut aliis contra consuetudinem & specialem etiam concessionem eis indultam trahatis Clericos ad judicium seculare; cùm secundùm verbum Apostoli, suo domino stent, aut cadant. Alioquin sententiam quam venerabilis frater noster R. Archiepiscopus vester per se vel procuratorem suum in aliquos propter hæc rationabiliter tulerit, nos ratam habebimus, & volumus usque ad satisfactionem congruam inviolabiliter observari. Datum ut suprà.

ACHERVNTINO Archiepiscopo.

Epist. 164. Vt Ecclesia S. Petri de Matera ad mensam Archiepiscopi Acheruntini restituatur.

AD audientiam apostolatus nostri pervenit quòd cùm Ecclesia sancti Petri de Matera, quæ ad mensam dignoscitur Acheruntinæ Ecclesiæ pertinere, à bonæ memoriæ R. & P. Acheruntinæ Ecclesiæ Archiepiscopis fuisset quibusdam minùs licitè infeudata, felicis recordationis P. ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopus ad venerabilem fratrem nostrum Potentin. Episcopum super hoc commissionis litteras à sede apostolica impetravit. Qui personaliter ad locum accedens, Ecclesiam ipsam mensæ Acheruntinæ restitui sententialiter judicavit. Nos igitur sententiam ipsam, sicut rationabiliter lata est, nec legitima appellatione suspensa, ratam habentes & firmam, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani VI. Idus Augusti.

EIDEM.

Epist. 165. Vt decimæ Ecclesiis integrè persolvantur.

CVm de latere nostro fueris in Archiepiscopum Acheruntinum assumptus, tam te quàm Acheruntin. Ecclesiam specialiter honorare disponimus, in his præsertim quæ justitiam sapiunt, & continent æquitatem. Sanè significasti nobis in nostra præsentia constitutus, quòd cùm in quibusdam locis tuæ diocesis integrè quondam decimæ solverentur, dum prædia, de quibus decimæ proveniebant, essent in secularium potestate, postquam possessionum ipsarum dominium ad religiosos quosdam seu ecclesiasticos viros devenit, cultores earum, quia decimas ipsis religiosis seu ecclesiasticis viris exhibent terragij ratione, decimas Ecclesiis non persolvunt. Præterea homines de Matera, licèt decimas integrè non persolvant, eas tamen quas solvunt pro motu voluntatis propriæ dividentes, quandam partem Ecclesiis, quandam pauperibus, quandam suis patrinis impendunt. per quod tam tuo quàm Ecclesiarum juri non modicùm derogatur. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus annuentes, ut cultores possessionum, de quibus decimæ Ecclesiis constitutis in diocesi tua debentur, ad ipsas, non obstante eo quod pro terratico solvunt, cum integritate reddendas, & ut homines de Matera eas de cætero aliter dividere vel distribuere non præsumant, sed ipsas Ecclesiis quibus debent sine diminutione persolvant, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Ad hæc, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut possessiones spectantes ad mensam tuam alienatas illicitè, legitimè tibi liceat revocare. Præterea cõcessiones Ecclesiarum & præbendarum non vacantium à prædecessoribus tuis factas contra statuta Lateranensis Concilij præter apostolicæ sedis mandatum, præsentium auctoritate cassamus; concessa tibi libera facultate testamentum de bonis Ecclesiæ Acheruntinæ à prædecessore tuo factum contra canonicas sanctiones auctoritate apostolica revocandi. Nulli ergo &c. concess. & cassationis &c. Dat. Lat. VI. Idus Augusti.

ASISINATI EPISCOPO.

Epist. 166. Quòd excommunicati absolutionis litteras exhibere teneantur. Cap. *Sicut nobis.* de sententia excõmunicat.

SIcut nobis tuis litteris intimasti, cùm aliquos tuæ diocesis Clericos vel laicos culpis suis exigentibus excommunicationi supponis, ipsi postmodum ad te, nulla satisfactione præmissa, sine testimonialibus litteris redeuntes, dicunt se absolutionis beneficium recepisse. Quibus si credi debeat in hac parte, per nos instrui suppliciter postulasti; cùm propter causam hujusmodi, sicut dicis, tuæ sententiæ à subditis contemnantur. Nolentes itaque malitiis hominum indulgere, fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd nisi excommunicati à te super absolutione sua litteras nostras, vel illius cui vices nostras in hac parte commisimus, reportarint, aut alio modo legitimo de illorum tibi absolutione constiterit, tu eorum absolutioni fide non habita, ipsos pro excommunicatis, ut priùs, habeas, & facias evitari. Datum Laterani II. Idus Augusti.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Comitibus, Baronibus, Civibus, & universo populo in regno Siciliæ constitutis.

Epist. 167. De absolutione Marcoualdi.

AD reconciliationem & receptionem Marcoualdi debitum officij pastoralis, quo tenemur omnes ad viam rectitudinis revocare, ac redeuntes recipere, nos induxit, & optata regni tranquillitas invitavit ut simul & humiliaremus hostem, & humiliatum & pœniten-

tem ejus reciperemus exemplo qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat, qui Chananæam & Publicanum non solùm vocavit ad pœnitentiam, sed & traxit. Vt autem super modo reconciliationis ipsius non possit ab aliquo dubitari, formam excommunicationis & receptionis præsentibus duximus litteris explicandam. Forma excommunicationis hæc fuit.

Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate & nostra Marcoualdum & omnes fautores ejus tam Teutonicos quàm Latinos, specialiter Diopuldum, Othonem, Siffredum, & Othonem de Lavian. Hermannum, & Castellanum Sorellæ, qui principaliter adhærent Marcoualdo: quia cùm idem Marcoualdus à dilectis filiis nostris C. tituli sanctæ Laurentij in Lucina & I. tituli sanctæ Priscæ Presbyteris Cardinalibus, apostolicæ sedis Legatis, commonitus fuerit ut ab Ecclesiarum & villarum incendio & vastatione cessaret, quæ in eorum oculis committebat, & exercitum dimitteret, cujus occasione tota ferè Marchia vastabatur, eorum monitis non satisfecit, propter quod ab eis excommunicatus fuit, & quia juramentum multoties nobis præstitum violare ac patrimonium Ecclesiæ invadere ac detinere præsumpsit, & nunc regnum Siciliæ, quod ad jus & proprietatem beati Petri pertinere dignoscitur, cujus balium cum Regis tutela illustris memoriæ C. Imperatrix nobis testamento reliquit, infestat & innititur occupare. Omnes autem qui ei fidelitatis vel societatis juramento tenentur, denuntiamus penitùs absolutos. Si quis autem Clericus, cujuscunque dignitatis & ordinis, officia ecclesiastica vel sacramenta divina ei vel sequacibus suis ministrare præsumeret, sciat se dignitatis & ordinis periculum incurrisse. Item excommunicamus I. quondam electum sanctæ Severinæ, qui eidem Marcoualdo adhærens, administrationem Salernitanæ Ecclesiæ de ipsius manu recepit.

Forma receptionis hæc fuit. Iuravit Marcoualdus publicè, sine pacto quolibet & tenore, super crucem & evangelia, quòd super omnibus pro quibus excommunicatus existit, sine fraude mandatis nostris obediet universis, quæ sibi per nos vel nuntios aut litteras nostras duxerimus facienda. Tenor verò mandati apostolici fuit talis. Mandatum est ei sub debito præstiti juramenti ut à balio regni, invasione quoque ac molestatione ipsius, per se ac suos, omnino desistat, nec ipsum aut patrimonium beati Petri per se vel alium ullo modo molestet; universa quæ de regno per se vel suos invasit, quæ detinentur ab ipso, restituat, & ab omni prorsùs obligatione absolvat; quæ verò detinentur ab aliis, pro posse suo restitui faciat bona fide. Super his autem quæ nec ab ipso nec suis habentur, utpote super damnis & injuriis illatis præsertim nobis & monasterio Casinensi, satisfaciat competenter secundùm dispositionem nostram & proprias facultates. In Clericos de cetero & viros ecclesiasticos manus nec injiciat nec injici faciat violentas. Cardinales & Legatos apostolicæ sedis nec spoliet, nec spoliari nec capi faciat, aut etiam obsideri: nisi forsan impugnatus ab eis, in defensionem propriam id facere cogeretur. Non quòd id tunc ei licere dicamus, sed quia hoc ei non interdicimus ex debito juramenti. Accedens igitur Marcoualdus Verulas ad præsentiam venerabilis fratris nostri O. Ostien. Episcopi & dilectorum filiorum G. tituli sanctæ Mariæ Trans Tyberim Presbyteri & H. sancti Eustachij Diaconi Cardinalium, Legatorum apostolicæ sedis, juxta modum expressum superiùs publicè juramentum exhibuit, & secundùm Ecclesiæ formam beneficio absolutionis obtento, mandatum sub eodem tenore recepit, & se promisit fideliter impleturum. Quòd autem ei nihil super terra illa mandavimus quam antequam nunc ultimò regnum intraret, ex concessione fuerat Imperatoris adeptus, nullatenus admiremini, cùm propter eam non fuerit excommunicatione notatus. De ipsa tamen dante Domino ad nostrum & carissimi in Christo filij nostri F. Siciliæ Regis illustris honorem vobis scientibus utiliter disponemus. Nullus igitur vos omnino seducat, nullus aliquatenus blandiatur quòd secundum aliam formam idem Marcoualdus juramentum præstiterit, aut aliter fuerit receptus à nobis; nec turbentur in aliquo corda vestra, sed potiùs solidentur; cùm si servaverit quod ei est sub debito præstiti juramenti mandatum, ad statum totius regni & tranquillitatem vestram sit non modicùm proventurum. Si autem (quod non credimus) non servarit, nihil sit auctoritati nostræ detractum, sed ejus sit potiùs potentia diminuta; & tam ex in

clementia temporis, quàm ex forma mandati quam facimus, absoluti fautores ejus jugiter ad propria revertantur. Nos quoque non solùm pro commissis excessibus, verùm etiam pro reatu perjurij, eum & fautores ipsius, si fortè contra factum & receptum mandatum veniret, in eandem excommunicationis sententiam reducere curaremus, & esset contra eum manus nostra ex virtute divina validior quàm fuisset. Inspiret autem ei is qui vult omnes homines salvos fieri, & neminem vult perire, ut ita fideliter mandatum nostrum observet, ut nec creatorem offendat, nec nos oporteat contra eum graviùs commoveri. Monemus igitur universitatem vestram, ac per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus circa devotionem apostolicæ sedis & ejusdem Regis fidelitatem ex hoc ferventiores effecti, ea quæ honorem ipsius, quietem vestram, & statum regni respiciunt, solicitè procuretis, ab omnibus vobis præcaventes insidiis, ne per securitatem aut fraudem aliquid vobis siniſtri valeat evenire. Nos enim, dante Domino, nec Regi, nec regno, nec vobis ipsis aliqua occasione deerimus; sed ea curabimus promovere, quæ totius regni respicient incrementum.

NOBILI VIRO MARCOVALDO Imperij Seneſcalco.

Epiſt. 168. Gratulatoria de cõversione, & exhortatoria.

SI multitudinem & magnitudinem excessuum tuorum inspicias, & circa te mansuetudinem & benignitatem apostolicæ sedis attendas, mandatum nostrum non solùm justum intelliges, sed & pium. Creditur enim à multis religiosis viris & magnis quòd pro tot & tantis excessibus, quos cum tuis fautoribus perpetrasti, satisfactio condigna non esset, si etiam jussus transfretare fuisses, in defensione terræ nativitatis dominicæ permansurus. Cùm autem nos, non peccatorum tuorum magnitudinem attendentes, sed inspicientes potiùs solitam mansuetudinem apostolicæ sedis, ea tibi dederimus in mandatis quæ ad vitandum æternum interitum deberes facere per te ipsum, non debes aliquid in contrarium postulare, cùm id noveris in animæ tuæ perniciem convertendum. Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Licèt enim ad reconciliationem tuam nos regni tranquillitas invitarit, ampliùs tamen debitum pastoralis officij nos induxit, quo tenemur errantes ad viam rectitudinis revocare. Plus igitur lucrum animæ tuæ quàm terræ facere cupientes, cùm spiritualia temporalibus à nobis præsertim sint meritò præponenda; salutem animæ tuæ potiùs quàm corporis attendentes, super eo quod postulasti à nobis per litteras tuas ut mandatum tibi à venerabili fratre nostro O. Hostien. Episcopo & dilectis filiis G. tituli sanctæ Mariæ Trans Tyberim Presbytero & H. sancti Eustachij Diacono Cardinalibus ut à balio regni & invasione ac molestatione cessares, curaremus misericorditer temperare, te modò cum Deo nequivimus exaudire. Miramur autem quòd post factum & receptum mandatum te Balium & procuratorem regni scribere non vereris: quanquam in litteris quas nobis misisti, id sub quodam involucro curaveris palliare. Monemus igitur nobilitatem tuam & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi scripta sub debito præstiti juramenti mandamus, quatenus necessitatem in virtutem convertens, à balio, regni invasione ac molestatione desistas; cetera sub eadem tibi districtione mandata nihilominus servaturus; cùm ipsa rerum experientia te certificare debuerit quòd balium regni non poteris obtinere, pro quo tuus hactenus non profecit obtinendo conatus. Quia verò, sicut ijdem Episcopus & Cardinales sua nobis relatione monstrarunt, quædam nobis exponere velles, quæ nuntio nec litteris credere voluisti, gratum habemus, si ad præsentiam nostram accedas, & ea efficias quæ idem Episcopus per suas litteras plenius intimabit. Nos enim cùm per litteras tuas de adventu tuo certificati fuerimus, securum tibi faciemus præstari ducatum.

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiſcopo.

Epiſt. 169. Quòd Episcopi absolvãt eos qui manus in Clericos injecerunt, nisi sit enormis læsio.

AD nostram noveris audientiam pervenisse quòd in dioceſi tua manus injicientes in Clericos violentas, cùm à sede apostolica nimiùm sint remoti, propter ætatem & infirmitatem illuc nonnunquam vix accedere valent, absolutionis beneficium petituri. Vt autem excommunicatos hujusmodi ad nos non valentes, propter impedimenta quæ præmisimus, proficiſci, & mulieres Clericos

verberantes absolvere tibi liceat in diocesi tua, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus; nisi fortè ipsorum excessus ita gravis fuerit & enormis, quòd propter hoc censura sit sedis apostolicæ requirenda. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Laterani.

PETRO ARCHIEPISCOPO & Capitulo Compostellan.

Epist. 170. IVstis petentium desideriis &c. *usque ad verbum* assensu, sententiam dilecti filij nostri G. sancti Angeli Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legati, prolatam super Votis beati Iacobi adversùs P. Abbatem & monasterium Cellæ-Novæ, sicut rationabiliter lata est, nec legitima appellatione suspensa, ratam habentes, auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. confirmationis &c.

Vide suprà, epist. 145.

PRIORI ET CAPITVLO Saren.

Epist. 171. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, monasterium de Iunquaria, & jus quod illustris memoriæ A. quondam Hispaniarum Imperator vobis concessit in eo, cum jure patronatus concesso vobis à Militibus patronis ipsius, sicut ea justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus. Datum Laterani II. Nonas Augusti.

ABBATI GEMBLACENSI.

Epist. 172. Non imputatur electo confirmato, si eo prohibente pro ipsius confirmatione pecunia data fuit.

SIcut nobis tuis litteris intimasti, cùm in Gemblacensi Ecclesia fueris à tenera nutritus ætate, monachus factus ibidem, in ætate matura consequenter promotus fuisti ad regimen Ecclesiæ Florinensis. Verùm Abbate Gemblacensi de medio pòst sublato, Gemblacensis Ecclesia, quæ priùs te tanquam filium habuerat, inscium & absentem in patrem & pastorem per electionem te canonicam nominavit. Et quoniam pastore carebat Leodiensis Ecclesia cathedralis, postquam per dies aliquot moram feceras in Ecclesia Gemblacensi, ad Coloniensem Ecclesiam, quæ tua est metropolis, proficiscens, ipsius auctoritate in Gemblacensi Ecclesia interim ministrasti. Ceterùm postquam in Leodiensi Ecclesia fuit Episcopus institutus, is à te requisitus electionem de te factam noluit confirmare, aliud non prætendens, nisi quòd de minori loco translatus fueras ad majorem. Verùm cùm hæc tibi fieri pro extorquenda pecunia comperisses, sub interminatione anathematis vetuisti ne pro facto hujusmodi aliqua pecunia offerretur. Et cùm quidam de fratribus, timorem Dei præ oculis non habentes, interventu munerum ad ipsius abbatiæ regimen aspirarent, seniores in Ecclesia quòd malum imminens non nisi malo posset deprimi prævidentes, te inconsulto & penitùs ignorante contra excommunicationis à te factæ sententiam venientes, promiserunt pecuniam, & etiam exolverunt, sicut tibi postmodum est relatum; & sic ab Episcopo invitatus, institutionem liberè accepisti ab eo, quemadmodum * æstimabas. Super his ergo nos duxit tua discretio consulendos, si propter promissionem incognitam & prohibitam, quemadmodum est præmissum, tibi peccati macula infligatur, vel si de promissione nunc tibi cognita, tu cum fratribus, qui fecerunt eam, debeas pœnitere, cùm inhærere nolueris simoniacæ pravitati, paratus pro grege Domini subire laborem, vel quamvis te conscientia non accuset, à suscepto regimine, si decreverimus, abstinere. Quamvis autem secundùm sacrorum canonum instituta etiam parvuli qui cupiditate parentum Ecclesias per pecuniam sunt adepti, eas dimittere teneantur; quia tamen longè diversum est non præbere consensum & expressim aliquid prohibere, taliter tibi duximus respondendum, quoniam ex eo quòd contra prohibitionem & voluntatem tuam, à qua postmodum minimè recessisti, aliquis te penitùs ignorante promisit pecuniam & exolvit, præsertim cùm * is nulla tibi esset consanguinitate conjunctus, nihil tibi ad culpam vel pœnam credimus imputari; nisi fortè postea consenseris pecuniam solvendo promissam, aut etiam reddendo solutam. Alioquin contingeret quòd alicujus factum insidias inimico parantis, ei damnosum existeret cui penitùs displiceret, & sic aliquis de fraude sua commodum reportaret. Illos autem qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt, in tantum constat esse culpabiles, quòd si excessus eorum esset Ecclesiæ manifestus, quæ non judicat de occultis, pœna essent canonica feriendi. Datum Laterani II. Idus Augusti.

Cap. Sicut tuis litteris. de simonia.

* *In tertia Collect.* postulabas.

1. q. 5. cap. Quicunque.

* *In tertia Collectione,* aliquis ex his

G. ARCHI-

G. ARCHIDIACONO, CANTORI, & Magistro Scholarum Tornacensibus.

Epist. 173. Definit controversiam de præbenda Ecclesiæ Insulensis.

CVm venissent ad apostol. sedem dilecti filij Magister C. Subdiaconus & P. Presbyter pro controversia quam habebant adinvicem super præbenda Ecclesiæ Insulanensis, nos eis dilectum filium nostrum G. sancti Georgij Diaconum Cardinalem concessimus auditorem. Coram quo dictus Magister C. proponere procuravit quòd cùm olim à bonæ memoriæ C. Papa prædecessore nostro ad Præpositum Ecclesiæ Insulan. pro obtinenda in eadem Ecclesia præbenda litteras impetrasset, Præpositus indulgentiam obtinuit ab eodem ne infra biennium aliquem in Ecclesiis suis recipere cogeretur. Iterum verò idem Magister ad eundem Præpositum ipsius prædecessoris nostri litteras reportavit ut elapso biennio præbendam ei conferret in Ecclesia Insulanensi, interim tamen ei stallum in choro & locum in Capitulo assignaret, & de quotidianis stipendiis idem Magister cum Canonicis percipere portionem, venerabili fratri nostro Atrebatensi Episcopo & dilectis filiis Vrsicampi & Longipontis Abbatibus super hoc executoribus delegatis. Qui cùm vellent in negotio ipso procedere, Præpositus coram eis post secundam citationem apparens, mandatum cum mandatore asseruit expirasse, & ad sedem apostolicam appellavit. Cùmque postmodum idem Magister ad sedem apostolicam accessisset, nos ad litteraturam ipsius, qui scholas dicebatur in artibus Parisiis habuisse, pium habentes respectum, eidem Præposito dedimus in mandatis, quòd cùm idem Magister, sicut proponebatur, oriundus de villa Insulana, aliquandiu in scholarum regimine deservisset, & ad præsentationem ipsius Ecclesiæ fuisset in Subdiaconum ordinatus, in beneficio competenti, quod ad ejus donationem spectaret, in eadem ipsi Ecclesia provideret. Dilectis etiam filiis Decano & Cantori & Magistro F. Canonico Remen. dedimus in mandatis ut super hoc mandatum apostolicum exequi procurarent. Deinde verò ijdem executores, sicut ex litteris eorum accepimus, cùm in Ecclesia Insulana præbenda dimidia vacavisset, Magistrum ipsum investiendum ad Præpositum destinarunt: qui ei beneficium quoddam, non ecclesiasticum, sed quod posset laico etiam assignari, temporale videlicet, & incertum, litteraturæ & honestati ejusdem Magistri non competens, quod etiam tunc temporis non vacabat, eidem curavit offerri. Ipsi verò eundem Magistrum vacuum à Præposito redeuntem, & juxta onus eidem præbendæ annexum, in ordinem sacerdotij promoveri paratum, de prædicta dimidia curarunt auctoritate apostolica investire. Post investituram verò præpositus ipse dicto Magistro per nuntium suum quindecim librarum redditus fecit offerri: quos quia recipere noluit, nuntius Præpositi ad sedem apostolicam appellavit. Executores insuper eundem Magistrum ad Insulanum Capitulum destinantes, ei stallum in choro & locum in Capitulo assignari fecerunt; & Canonici eum in fratrem suum & Canonicum cum solita solennitate receptum, ad possessionem admiserunt ejusdem beneficij corporalem. Verùm dictus Presbyter proposuit ex adverso, quòd olim præbenda quædam institura fuerat in Ecclesia Insulana, non nisi Presbytero conferenda, qui ad honorem beatæ Virginis divina diebus singulis celebraret. Verùm prædecessor memoratus uni Presbytero esse nimis onerosum attendens divina singulis diebus celebrare, præbendam ipsam divisit in duas: quas duobus Diaconibus assignavit, juramento firmantibus quòd in proximis quatuor temporibus ad Presbyterij ordinem convolarent. Sed ne ad consequentiam traheretur, statutum est à Præposito & Canonicis, & sub pœna excommunicationis inhibitum, ne beneficia ipsa conferrentur aliis nisi Presbyteris jam promotis. Vnde cùm dicta dimidia vacavisset, sæpedictus Præpositus eam ad preces Capituli sui dicto Presbytero, qui ad præsentationem eorum fuerat in Presbyterum ordinatus, concessit, & eidem Magistro paratus fuit in competenti beneficio, videlicet quindecim librarum redditibus, providere. Super quo idem Præpositus ad prædictos executores Remen. per nuntium suum dicitur litteras impetrasse. Præterea cùm biennium à tempore obtentæ indulgentiæ tunc temporis non fuisset elapsum, Præpositum ad eum recipiendum in Ecclesia Insulana proposuit non teneri, cùm super hoc fuisset indulgentia impetrata. Ceterùm Magister C. indulgen-

tiam ipsam sibi non obesse respondit cùm de ipsa etiam in litteris nostris mentio facta fuisset. Præterea ex quibusdam ab adversa parte inductis nixus est comprobare quòd prædicta præbenda aliquando etiam fuerat aliis quàm Presbyteris assignata. Cùm enim diceretur in litteris ipsis quòd secundùm antiquam & magis usitatam consuetudinem Ecclesiæ Iusulanæ præbenda ipsa esset Presbytero conferenda, usitatum etiam esse dicebat ut aliis conferretur; cùm etiam dicere quòd aliquid inusitato magis usitatum fuerit, sit absurdum. Cùm autem Cardinalis prædictus quæ coram eo proposita fuerant, in nostra & fratrum nostrorum audientia fideliter retulisset, nos caussam ipsam vestro examini duximus committendam, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus nisi vobis sufficienter constiterit per Prepositum & Capitulum Insulanum fuisse concorditer institutum, & sub pœna excommunicationis inhibitum & hactenus observatum, ne prædictæ præbendæ aliis quàm Presbyteris conferrentur, super prædicta dimidia dicto Presbytero silentium imponatis, facientes per censuram ecclesiasticam appellatione remota eundem Magistrum plena & pacifica ipsius possessione gaudere. Quia verò Presbyter ipse ad præsentationem Præpositi & Capituli Insulan. fuit in Presbyterum ordinatus, volumus nihilominus & mandamus quatenus prædictos quindecim librarum redditus ei assignari mandetis, donec ei per Præpositum ipsius Ecclesiæ fuerit in beneficio competenti provisum. Alioquin si de prædictis constiterit, super ipsa prædicto Magistro, cùm non fuerit beneficium ipsi competens, silentium imponentes, eam ipsi Presbytero per sententiam appellatione postposita adjudicare curetis, & faciatis per censuram ecclesiasticam ejus pacifica possessione gaudere. Verùm ne dictus Magister laboris, quem veniendo ad apostolicam sedem sustinuit, mercede frustretur, ei faciatis prædictos quindecim librarum redditus à Præposito monitione præmissa, sublato appellationis & dilationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam assignari; præbendam quæ primò vacabit in Ecclesia Insulana, donationi nostræ reservari mandantes personæ idoneæ conferendam: de qua si quid aliud fuerit ordinatum, nos illud irritum decernimus & inane. Nullis litteris obstantibus præter assensum part. Quòd si omnes &c. Datum Laterani III. Idus Augusti.

CLERO ET POPVLO Reginensi.

Epist. 174. Vt Archiepiscopo suo per Pontificem confirmato obediant.

CVm dilectus filius noster G. sanctæ Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis, cui vices nostras tam super balio regni quàm officio legationis commiseramus, apud Messanam pro ipsius regni negotiis moraretur, dilecti filij Canonici Regin. eidem obitum . . bo. mem. Regin. Archiepiscopi tam per litteras quàm per suos conçanonicos nuntiarunt. Postmodum autem ad propria revertentes, & convenientes in unum, invocata Spiritus sancti gratia, vota sua in venerabilem fratrem nostrum I. tunc Regin. Archidiac. contulerunt, eundem sibi unanimiter eligentes in patrem suum pariter & pastorem. Cùmque ad prædicti Cardinalis præsentiam accessissent, ut ab eo tam assensum quàm confirmationem etiam obtinerent, ipse assensum eis regia vice concedens, & electionem examinans, cùm eandem invenisset canonicè & de persona idonea celebratam, auctoritate apostolica confirmavit. Ceterùm Cardinalis prædictus pericula viarum diligenter attendens, ne dicti electi consecratio nimiùm differretur, venerabilibus fratribus nostris universis Episcopis Reginensis Ecclesiæ suffraganeis dedit auctoritate apostolica in mandatis ut eidem munus consecrationis impenderent, Palleum à nobis, videlicet pontificalis officij plenitudinem, postmodum recepturo. In quibus prædictus Cardinalis gratiam feciſſe dignoscitur, cùm idem Archiepiscopus & pro duobus mittere & propter duo ad nostram præsentiam accedere debuisset. Mittere quidem, pro assensu & confirmatione pariter impetrandis. Accedere verò, propter munus consecrationis & donum Pallei obtinenda. Inter cetera namque privilegia quæ sibi sedes apostolica reservavit, unum est, & non minimum, quòd Patriarchæ, Primates, & Metropolitani pro recipiendo Palleo, pontificalis videlicet officij plenitudine, ad eam, tanquam ad magistram & matrem, debent habere recursum. Cùm ergo idem Archiepiscopus primò per nuntios, & tandem per se ipsum, nuper ad sedem apostolicam ac-

cedens pro Palleo instituisset, nos attendentes quòd ex gratia quam prædictus ei fecerat Cardinalis, devotiorem se nobis & Romanæ Ecclesiæ deberet in posterum exhibere, fratrum nostrorum habito consilio diligenti, Palleum ipsi de beati Petri corpore sumptum, pontificalis videlicet officij plenitudinem, duximus concedendum. Nos igitur ipsum ad propria cum plenitudine nostræ gratiæ remittentes, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ejus salubria monita & mandata recipiatis humiliter, & eadem irrefragabiliter observetis. Datum Laterani XVII. Kal. Septembris.

CONSVLIBVS ET POPVLO Aretinis.

Epist. 175. Castrum S. Mariæ prohibet reædificari.

OVantus in persona venerabilis fratris nostri O. Ostien. Episcopi apud castrum montis sanctæ Mariæ in divinæ majestatis offensam, injuriam apostolicæ sedis, & Cleri totius opprobrium fuerit commissus excessus, vestra discretio non ignorat. Qualiter etiam in titulum memoriæ sempiternæ castrum ipsum de mandato nostro funditus siteversum, ad vestram * nolumus notitiam perveniſſe. Verùm, sicut nostris est auribus intimatum, vos castrum ipsum reædificare intenditis & memoriam vindicati excessus in reædificatione ipsius penitùs abolere. quod si fieret, in injuriam apostolicæ sedis & nostram perpetuò redundaret. Quia verò de vestra discretione non credimus quòd Romanam Ecclesiam lædere de conscientia certa velitis, universitatem vestram monemus & exhortamur attentiùs, ac per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus castrum ipsum nec vos reædificetis ulteriùs, nec reædificari ab alijs permittatis. Alioquin, quantumcunque nobis molestum existeret vos in aliquo molestare, id non possemus in patientia tolerare.

* Credimus.

LITTERÆ REGIS WLCANI Dioclitæ atque Dalmatiæ ad Dominum Papam.

Epist. 176. Se & regnum suum Pontifici commendat, & hortatur ut ad Vngariæ Regē scribat de expulsione hæreticorum.

BEatissimo atque sanctissimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifici & universali Papæ Wlcanus eadem gratia Dioclitæ atque Dalmatiæ Rex salutem & devotionis affectum. Venientibus ad nostram præsentiam Domino Iohanne Capellano & Domino Simone religiosis & discretis sanctæ catholicæ & apostolicæ sedis Legatis, amodo jocundati sumus: quia sicut solis splendor in virtute sua radians totum orbem videtur illustrare, ita illorum sancta & salubri prædicatione totum regnum nostrum creditur fore illustratum. Vnde meritò dicimus: *Visitavit nos oriens ex alto.* Illorum itaque probitate & scientia nos informati, Deo & paternitati vestræ innumeras grates rependere curamus, quia tales ad nos misistis, quales in voto semper habuimus suscipiendos, divino munere præditos, quia omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est. Præsentatis igitur litteris vestris, intelleximus quia postulationibus nostris apostolatus vestri beatitudo misericorditer acquievit. Vndè nos cum magna animi devotione præcepimus ut per totum regnum nostrum omnia quæ secundùm Deum sunt ordinent & confirment; quæ autem contraria sunt, juxta illud propheticum, evellant & destruant. Accedentes itaque ad locum ubi antiquitus Concilium celebrari solitum fuit, sanctam synodum celebrare studuerunt, de vitiis & virtutibus subtiliter differentes, in communi Deo & beatissimæ Mariæ perpetuæ virgini & beato Petro Apostolorum principi nec non & apostolatui vestro laudum præconia persolventes. Interea noverit paternitas vestra, quia augustali stemmate undique insignimur, & quod gloriosius & beatius est, vestri generosi sanguinis affinitatem habere cognovimus. Igitur innotescimus quia in voto habuimus nunc legatos nostros ad pedes beatitudinis vestræ transmittere. Sed quia terram illam turbatam esse audivimus, facere non potuimus: quia vestris Legatis ubique debita reverentia exhibetur: sed nostri, dum illuc ire voluerint cum magna honoris magnificentia, damna forsitan & exitium patientur. Sed dum opportunum aut cōgruum tempus affuerit, honorificentiùs faciemus: qui sanctæ exhortationis vestræ verba perferant, quæ dulciora nobis sunt super mel & favum. Siquidem sperantes, & certum tenentes, quia ex quo Vicarius Domini nostri Iesu Christi existis, ipse per te nobis aditum regni cœlestis aperire dignetur. Et quia nullo in hoc seculo indigemus, multùm rogamus ut pro nobis pec-

catoribus preces ad Dominum fundatis. Demum verò paternitatem vestram nolumus latere quia hæresis non modica in terra Regis Vngariæ, videlicet Bessina, pullulare videtur, in tantum quòd peccatis exigentibus, ipse Bacilinus cum uxore sua, & cum sorore sua, quæ fuit defuncti Miroslovichemensi, & cum pluribus consanguineis suis seductus, plusquam decem millia Christianorum in eandem hæresim introduxit. Vnde Rex Vngariæ exacerbatus, illos ad vestram præsentiam compulit venire à vobis examinandos. Illi autem simulatis litteris redierunt, dicentes à vobis concessam sibi legem. Vnde rogamus ut Regi Vngariæ suggeratis ut eos à regno suo evellat, tanquam zizania à tritico.

LITTERÆ B. MAGNI IVPANI totius Serviæ.

Epist. 177. Se Pontifici offert atque commendat.

INnocentio Dei gratia Summo Pontifici & universali Papæ Romanæ Ecclesiæ beatorum Apostolorum Petri & Pauli, S. eadem gratia & sancta oratione vestra Magnus Iupanus totius Serviæ salutem, tanquam patri suo spirituali. Litteras sanctitatis vestræ recepimus, & bene intelleximus ea quæ venerabiles Legati vestri, scilicet Iohannes Capellanus & Simon Subdiaconus, tam in litteris quàm in ore eorum narraverunt nobis. Gratulamur itaque magnæ sanctitati vestræ quia non tradidisti nos in oblivionem filios tuos, sed recordatus es de nobis. Nos autem semper consideramus in vestigia sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicut bonæ memoriæ pater meus, & præceptum sanctæ Romanæ Ecclesiæ semper custodire; & in proximo legatos nostros vellemus transmittere ad sanctitatem vestram. Nos autem locuti sumus dictis venerabilibus tuis Legatis, quoniam ipsi cum ore eorum narrabunt sanctitati vestræ eloquia mea.

LITTERÆ IOHANNIS Dioclien. & Antibaren. Archiepiscopi.

Epist. 178. Gratia agit pro transmisso Pallio, & quid Legati apostolici in corrigendis moribus effecerint declarat. *Vide suprà lib.* 1. *epist.* 525. 535.

SAnctissimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici Iohannes Diocliensis & Antibaren. Ecclesiæ humilis minister, tam debitam quàm devotam obedientiam. Gratias uberes refero sanctissimæ paternitati vestræ de honore Pallij & pontificalis officij plenitudine, quam mihi per Dominum Iohannem & Dominum Simonen familiares & Legatos vestros concedere dignati estis. Ego autem omni tempore vitæ meæ ad devotionem vestram & fidelitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ promptum habeo animum modis omnibus & paratum. Notum siquidem facio sanctitati vestræ quòd præfati Legati vestri ea quæ corrigenda & ordinanda fuerunt, ita cum prudentia & honestate per Dei gratiam ad honorem vestrum & sanctæ Romanæ Ecclesiæ tractaverunt, quòd Dominus Rex & totus populus eorum opera commendantes, ad pedes vestræ sanctitatis effecti sunt modis omnibus promptiores. Ego verò in proximo nuntios meos ad pedes vestræ sanctitatis transmittam, qui devotionem meam paternitati vestræ pleniùs declarabunt.

INnomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Nos Iohannes Capellanus & Simon Subdiaconus Domini Innocentij Papæ tertij, apostolicæ sedis Legati, ad evellenda nociva de agro dominico, & virtutum plantaria utiliter inserenda, videntes plura in Clero & populo Dalmatiæ & Diocliæ corrigenda, de sanctorum patrum Conciliis decreta præsentia duximus innovanda.

I.

In primis itaque decernimus ut nullus Episcopus aliquem ad sacros ordines per pecuniam promovere, seu ecclesiastica beneficia alicui pretio intervenient concedere præsumat. Cùm enim Dominus præceperit Apostolis, *Gratis accepistis, gratis date*, & Spiritus sancti gratia venalis esse non possit, quæ in sacris confertur ordinibus, gravi puniendus est pœna qui Spiritus sancti dona venalia exponere non veretur. Quocirca præsenti decreto statuimus ut quicunque Episcopus hoc agere convictus fuerit, omni ecclesiastica careat dignitate, & sine spe restitutionis tam ille qui dederit, quàm ille qui scienter sacros ordines pecunia intervenienter receperit, perpetuò deponatur.

II.

Cum Domini Sacerdotes, & hi qui sacro altari deserviunt, continenter vivere debeant, juxta illud, *Mundamini qui fertis vasa Domini*, in partibus Dalmatiæ atque Diocletiæ Sacerdotes & uxores habere & ecclesias tenere dicuntur. Quocirca præsenti decreto statuimus ut Sacerdotes & Diacones ante susceptum officium, nisi eorum conjuges in manu Episcopi votum fecerint continentiæ, uxores habentes, cum ipsis maneant, & Ecclesias dimittant. Non enim possunt secundùm ordinem Romanæ Ecclesiæ manentes in conjugio, nisi defunctis uxoribus, aut continentiam voventibus, si digni inventi fuerint, ad sacerdotium promoveri. Illi verò qui post susceptum sacerdotij vel diaconatus honorem, adulteras potiùs quàm uxores accepisse probantur, nisi eas dimiserint, & dignam egerint pœnitentiam, ab officio & beneficio ecclesiastico fiant penitùs alieni. Prohibemus etiam ne aliquis Episcopus, nisi in quatuor temporibus juxta sanctorum patrum constitutionem,

aliquem ad sacros ordines promovere præsumat. Solus enim Romanus Pontifex dominicis diebus Subdiaconos ordinare potest. Cùm autem Episcopus ordinationem fecerit, non nisi unum ordinem à Subdiacono & supra conferre præsumat. Ordinatus autem in Subdiaconum, ad minus per annum in eodem officio deserviat. & Diaconus similiter faciat. Quicunque autem Episcopus contra hoc venire præsumpserit, tamdiu à conferendis ordinibus abstineat, donec à Romano Pontifice misericordiam consequatur.

III.

Quoniam secundùm gradus & ordines personarum beneficia ecclesiastica in domo Domini secundùm sanctorum patrum constitutionem distributa noscuntur; decernimus ut decimæ, seu oblationes fidelium tam pro vivis quàm pro defunctis, in quatuor partibus dividantur: quarum una sit Episcopi, alia Ecclesiarum, tertia pauperum, quarta Clericorum. Portionem quidem pauperum Episcopus administret; portionem verò Ecclesiarum Archypresbyter conservet, & ex mandato Episcopi in usibus Ecclesiæ fideliter expendat. Quicunque autem Clericorum contra hoc venire præsumpserit, sua portione privetur.

IV.

Districtiùs inhibemus ne aliquis Sacerdos filii sui vel filiæ spiritualis privatam confessionem alicui revelare præsumat. Quod si facere convictus fuerit, officio & beneficio ecclesiastico perpetuò spolietur. Idem dicimus de quolibet Clerico qui de homicidio, adulterio, perjurio, falso testimonio publicè accusatus fuerit & convictus.

V.

Cùm terrenarum potestatum nuntijs sive ministris honor exhibeatur ab omnibus, multò magis ministris Dei honor à laicis exhibendus est; à quibus eis non solùm divina celebrantur officia, verùm etiam sacrum baptisma & Corpus Domini & pœnitentia & cetera ecclesiastica sacramenta jugiter ministrantur. Quapropter juxta decretum Domini Innocentij Papæ II. districtiùs inhibemus ne aliquis in personam Episcopi sive Sacerdotis vel cujuslibet Clerici vel religiosi viri violentas manus injicere præsumat. Quicunque autem hoc attentaverit, tamdiu excommunicatus maneat, donec de tanta præsumptione satisfacturus, apostolico se conspectui repræsentet, vel ab ejus Legato, præstita congrua satisfactione, absolutionis beneficium consequatur. Similiter sub excommunicatione prohibemus ne aliquis laicus Clericum ad peregrina judicia trahere præsumat, veluti candentis ferri, vel aquæ, vel cujuslibet alterius judicij. Non enim pertinet ad laicum, Clericum judicare. Si autem Clericus peccaverit, ab Archiepiscopo vel Episcopo vel etiam Prælato suo aut Romano Pontifice, si necesse fuerit, judicetur.

Cap. Si quis suadente. 17. q. 4.

VI.

Cùm sacrosancta Romana Ecclesia, quæ mater est omnium Ecclesiarum & magistra, decreverit ut nullus Christianus usque ad septimum consanguinitatis gradum conjugium contrahere præsumat, grave nimis est & divini dignum animadversione judicij quòd in partibus Dalmatiæ ac Diocliæ à multis factum in veritate comperimus ut homines Dei timorem non habentes cum consanguineis in quarto & quinto gradu, vel infra, contra sanctorum patrum constitutionem conjugia contrahere non formident. Quapropter præsenti decreto statuimus ut quicunque in quarto gradu presertim, vel infra, conjugia habere convincitur, nisi ad mandatum Ecclesiæ satisfecerit, & à suæ consanguinitatis incesta conjunctione recesserit, tamdiu maneat excommunicatus & ab omnibus Ecclesiæ sacramentis separatus, donec à nefaria copula separetur, & ad mandatum Ecclesiæ satisfaciat.

VII.

Item præcipimus ut Clerici rasuram & tonsuram teneant clericalem. Qui autem hoc non fecerit, ab Episcopo districtione canonica compellatur.

VIII.

Cùm duæ sint in terris potestates à Domino constitutæ, spiritualis videlicet, & secularis, & una de spiritualibus & ecclesiasticis, altera de secularibus habeat judicare, grave committit peccatum quicunque laicus vel Ecclesias donare vel ecclesiasticas personas judicare præsumit. Quocirca præsenti decreto statuimus auctoritate Dei omnipotentis & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & Domini Papæ Innocentij, ut quicunque Clericus de manu laica Ecclesiam vel ecclesiastica beneficia receperit, tam qui dederit, quàm qui receperit, tamdiu excommunicationis vinculo teneatur astrictus, donec ad mandatum Ecclesiæ plenariè satisfaciat; & quod contra sacros canones factum fuerit, irritum habeatur & vacuum. Illos autem laicos qui ante constitutionem istam Ecclesias donaverunt, vel in ecclesiasticas personas manus injecerunt violentas, volumus per Episcopos tertiò commoneri; & nisi pœnitentiam egerint competentem, eadem sententia teneantur astricti.

IX.

Excommunicamus omnes illos qui thesauros Ecclesiarum injustè detinent, donec restituant, & eos qui Latinos detinent in servitute, nisi recepta pecunia, quam dederunt, eos pristinæ restituant libertati.

X.

Item excommunicamus omnes illos qui proprias dimiserunt uxores vel de cetero dimiserint sine judicio Ecclesiæ, donec ad ipsas revertantur.

XI.

Prohibemus etiam ut filij Presbyterorum, & qui de legitimo non sunt nati matrimonio, ad sacros ordines non accedant.

XII.

Similiter prohibemus ut nullus ordinetur in sacerdotem, nisi trigesimum expleverit annum.

Ego Frater Iohannes Domini Papæ Capellanus, apostolicæ sedis Legatus, scripsi & subscripsi.
Ego frater Simon Domini Papæ Subdiaconus, apostolicæ sedis Legatus, subscripsi.
Ego Iohannes Diocliensis & Antibarensis Archiepiscopus subscripsi.
Ego Dominicus Archypresbyter Arban. subscripsi.
Ego Petrus Scuarin. Episcopus subscripsi.
Ego Iohannes Polatinen. Episcopus subscripsi.
Ego Petrus Arvastinen. Episcopus subscripsi.
Ego Dominicus Soacinen. Episcopus subscripsi.
Ego Natalis Dulcinen. Episcopus subscripsi.
Ego Theodorus Sareanen. Episcopus subscripsi.

COMITIBVS, BARONIBVS, Civibus, & universo populo in regno Siciliæ constitutis.

Epist. 179.

De absolutione Marcoualdi.

Vide infrà, epist. 221. 226.

EXoptata regni tranquillitas, & debitum officij pastoralis, quo tenemur singulos ad viam rectitudinis revocare, nos ad Marcoualdi receptionem induxit: ne si pœnitentem, sicut videbatur, & exponentem se mandatis nostris super omnibus pro quibus fuerat excommunicatione notatus, recipere negaremus, non Christi Vicarij videremur, vel successores Apostolorum principis, sed inexorabiles potiùs nostrarum injuriarum ultores. Licèt autem modum receptionis ipsius per alias vobis duxerimus litteras exponendum, ne tamen idem Marcoualdus aliqua nos calliditate seducat, idem adhuc audientiæ vestræ duximus inculcandum. Iuramenti tenor hic fuit. Iuravit Marcoualdus publicè &c. *ferè in eundem modum ut suprà in epistola* CLXVII. *hujus libri, usque ad verbum* debito juramenti. In tantum autem in primis idem Marcoualdus mandatum nostrum humiliter & devotè recepit ut super juramento exhibito & mandato recepto suas nobis in testimonium litteras destinarit, quas apud nos adhuc in testimonium suæ confusionis habemus. Sed ad vomitum rediens, & volens adhuc in stercore suo computrescere ut jumentum, nobis post absolutionem quasdam litteras destinavit: in quarum salutationis alloquio fraudem ejus intelleximus manifestè, in eo quòd in salutatione ipsa perspeximus contineri sic: *Marcoualdus Imperij Seneschalcus &c.* Et in aliis sic erat expressum: *Marcoualdus Imperij Seneschalcus, & id quod est*; tanquam nec ex toto supprimeret nec exprimeret manifestè quòd regni Balius & procurator existeret. Supplicavit autem nobis per litteras ipsas ut ad tempus mandatum quod ei feceramus per venerabilem fratrem nostrum O. Hostiensem Episcopum & dilectum filium G. tituli sanctæ Mariæ Trans Tyberim Presbyterum & H. sancti Eustachij Diaconum Cardinales, ut à balio regni & molestatione cessaret, curaremus misericorditer temperare. Sed nos id intelligentes in honoris nostri dispendium, detrimentum regni, & petentis animæ periculum redundare, non solùm non concessimus quod petebat, sed denuo ei sub debito præstiti juramenti mandavimus, commonitionem canonicam præmittentes, ut à prædictis de cetero penitùs abstineret. Postmodum verò idem Marcoualdus quasdam nobis litteras destinavit, in quibus in manifestum sui perjurij argumentum se Balium & procuratorem regni Siciliæ non erubuit nominare; scribens etiam fratribus nostris, quòd mandata quæ sibi fecimus, nec pro Deo nec pro homine observaret. Nos igitur fraudem ejus & versutias attendentes, qui putavit nos fallere, sed potiùs se decepit, propter omnia quæ fuerant in forma excommunicationis prioris expressa, & quia multoties contra nos & Romanam Ecclesiam perjurij reatum incurrit, & mandata servare contempsit facta sibi sub debito præstiti juramenti, ipsum tanquam perjurum, sacrilegum, incendiarium, perfidum, sceleratum, & invasorem, ex parte Dei omnipotentis Patris & Filij & Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostra, excommunicamus, anathematizamus, maledicimus, & damnamus; mandantes ut quicunque sibi de cetero auxilium præstiterit vel favorem, quicunque etiam ipsi vel exercitui ejus victualia, vestes, naves, arma, vel alia quæ ad commodum eorum pertineant, ausi fuerint ministrare, eadem cum eo maneant sententia innodati. Si quis autem Clericus, cujuscunque dignitatis vel ordinis, divina eis præsumpserit officia celebrare, se sui ordinis & honoris noverit periculum incurrisse. Mandamus etiam sub debito præstiti juramenti omnibus de exercitu ejus, qui ad mandatum Ecclesiæ redierunt, ut quàm citiùs poterint, ab ipso recedant, nec ad eum, quandiu in sua pertinacia perduraverit, revertantur, nec consilium ei præbeant in aliquo vel favorem. Erit etiam, dante Domino, manus nostra validior contra eum, quem publicum infamat perjurium, & reddit inconstantia multa suspectum, ne de cetero vel promissionibus ejus vel juramento credatur, qui fidem super crucem & evangelia publicè præstitam non erubuit infra unius hebdomadæ spatium violare. Quia cùm nobis juramentum fidei non servaverit, quomodo vobis promissionem aliquam observaret? Monemus igitur nobilitatem vestram, & exhortamur attentiùs, ac per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus in de-

votione noſtra & fidelitate cariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis illuſtris fideliter perſiſtentes, à prædicto Marcoualdo & fautoribus ejus vobis caveatis & regno, qui ſanguinem veſtrum ſitiunt, & inducere vos nituntur in perpetuam ſervitutem, ne per inſidias vel fraudem aliquid valeat machinari. Nec credatis mendaciis ejus, ſi fortè ſe aliter à nobis receptum eſſe confingat, aut nos in regno juriſdictionem ſibi aliquam conceſſiſſe; ſed ad defenſionem regni viriliter aſſurgatis: quia virtus ipſius, per Dei gratiam, jam eſt penè penitùs annullata. Nos enim, dante Domino, nec vobis nec regno aliqua deerimus ratione.

ANTIBARENSI Archiepiſcopo.

Epiſt. 180. De Soacenſi Epiſcopo, homicidij reo.

CVm acceſſiſſet nuper ad apoſtolicam ſedem venerabilis frater noſter B. Soacenſis Epiſcopus, ſuper eo quòd dicebatur de homicidij crimine infamatus, coram nobis & fratribus noſtris miſericordiam ſedis apoſtolicæ ſuppliciter implorabat. Cùm autem nobis de facti ſerie non conſtaret, de proceſſu ipſius à dilectis filiis Iohanne Capellano & Simone Subdiacono noſtris, qui rei veritatem pleniùs cognoverunt, dum in partibus Diocliæ legationis officio fungerentur, inquiſivimus diligenter: ex quorum aſſertione tenuimus quòd cùm ingreſſi provinciam Dalmatiæ ſuperioris fuiſſent, à majore parte Cleri & populi Soacenſis de reatu homicidij dictum invenerunt Epiſcopum infamatum. Cùm autem ad ipſius Eccleſiam acceſſiſſent, in præſentia ejuſdem Cleri & populi Soacenſis infra Miſſarum ſolennia quidam de civibus, S. nomine, libellum ipſis accuſationis porrexit, aſſerens ſe teſtibus probaturum quòd Epiſcopus reus eſſet homicidij perpetrati. Epiſcopus verò per inſtrumentum purgationis oblatum, quo juraſſe cum duobus Epiſcopis dicebatur ſe nec feciſſe homicidium illud nec fieri præcepiſſe, innocentiam ſuam oſtendere ſatagebat. Quod tam tua quàm illorum Epiſcoporum aſſertione qui compurgatores fuiſſe dicebantur, falſum penitùs repererunt, cùm nullum à compurgatoribus exhibitum fuerit juramentum. Vnde cauſſam ipſam, ut populi ſcandalum ſedaretur, duxerunt juris ordine pertractandam, & per receptionem teſtium productorum in Concilio apud Antibarum congregato, voluerunt per confeſſionem ipſius intelligere pleniùs veritatem: cujus fuit tale reſponſum, quòd nec fecerat neque præceperat fieri homicidium perpetratum, & tam accuſatores quàm teſtes inimicos ſuos exiſtere capitales. Et cùm homicidium illud à T. & I. Preſbyteris aſſereret perpetratum, objectum fuit ei ab accuſatore prædicto quòd præſcriptum T. in Preſbyterum ordinarat. in quo ſe confeſſus eſt peccaviſſe. Verùm cùm dicti Legati pariter pertractarent ſuper his quæ coram eis fuerant actitata, die ſequenti mitram eis & anulum in tua & Epiſcoporum præſentia, qui convenerant ad Concilium, reſignavit: quæ ab eiſdem poſt aliquot dies repetiit, aſſerens ſe ob hoc velle ad ſedem apoſtolicam proficiſci. cui & adverſariis pariter datis dimiſſoriis, certus fuit à jamdictis Legatis terminus aſſignatus. Ceterùm inter alia quæ dictus Epiſcopus in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia recognovit, confeſſus eſt & non negavit ſe præfatum T. in Presbyterum ordinaſſe poſtquam ipſum reatum homicidij audierat & crediderat commiſiſſe; cujus factum, cùm familiaris eſſet ipſius, non poterat penitùs ignorare. Cùm ergo ſecundùm Apoſtolum Epiſcopus bonum teſtimonium debeat & ab his qui ſunt intus & ab his qui ſunt foris habere, qui ad curam poſitus aliorum, in ſe ipſo debet oſtendere qualiter alios in domo Domini oporteat converſari, nec perferens memorandi criminis labem, lucidam gerat ſacerdotij dignitatem; nos attendentes quod ſatius ſit Domino in inferiori miniſterio deſervire quàm graduum ſublimitatem appetere cum ſcandalo aliorum, Epiſcopum ipſum monuimus diligenter ut poſtquam epiſcopalia inſignia reſignarat, citra pontificale faſtigium creatori ſuo devotum impenderet amodo famulatum. quod in humilitatis ſpiritu & contrito animo viſus eſt acceptaſſe. unde ipſius propoſitum dignis laudibus commendamus. Ceterùm quoniam non ſine noſtro & Cleri poſſet opprobrio mendicare, cùm de proviſione ipſius propter locorum incertitudinem deliberare providè non poſſemus, ad petitionem ipſius fraternitati tuæ duximus apoſtolicas litteras deſtinare, præcipiendo mandantes quatenus de Soacenſis epiſcopatus proventibus ei competenter in neceſſariis facias provi-

deri, ne pro defectu temporalium rerum propositum ejus valeat impediri. Et quoniam quidam, coram te propriis nominibus designandi, eum dicuntur rebus propriis contra justitiam spoliasse, alij verò manus in eum sacrilegas injecisse; volumus & mandamus ut si rem ita inveneris se habere, & primos ad ablata reddenda in integrum appellatione remota compellas, & alios excommunicatos publicè nunties, & sicut excommunicatos tamdiu facias evitari, donec passo injuriam s. c. &c. t. t. l. a. s. a. u. a. Datum Laterani VII. Idus Septembris.

CANTVARIENSI *Archiepiscopo.*

Epist. 181. Vt abusum quendam in Processionibus corrigat.

CVm bona sint coram Deo & hominibus secundùm Apostolum providenda, Episcopis, qui successores Apostolorum existunt, & lux mundi & sal terræ Veritatis testimonio perhibentur, est summopere attendendum ut via regia incedentes, nec declinantes ad dexteram vel sinistram, neque conscientiam propter famam neque famam pro conscientia derelinquant; sed sic inter ea irreprehensibiliter gradiantur, quòd nec impij apud Deum, qui videt in corde, nec crudeles apud homines, qui vident in facie, judicentur. Sanè conquerentibus dilectis filiis monachis Cantuariensibus nostris est auribus intimatum, quòd te præsente, in processionibus quæ in Ecclesia ipsa solenniter celebrantur, quandoque præcedunt quandoque sequuntur inter te ipsósque monachos, quasi separantes caput à membris, Clerici seculares, eorundem insuper stalla in choro contra consuetudinem coartantes. Ex hoc autem dignitati Cantuariensis Ecclesiæ plurimùm detrahitur & honori, & scandalum, sicut dicitur, generatur in cordibus infirmorum, ac quies Deo famulantium perturbatur, & devotio deperit popularis, dum in eodem collegio diversæ professionis & habitus cernuntur homines sociari: quorum alij vestiuntur vilibus, alij pretiosis; quidam velatis incedunt capitibus, alij denudatis. Cùm igitur sit incongruum ut in uno & eodem officio prôfessio dispar existat, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus circa ea quæ præmisimus corrigenda solicitudinem adhibeas pastoralem; ut & scandalum tollatur de medio, propter quod multa sunt sæpius omittenda, sicut jam alia vice tibi recolimus intimasse, atque in Cantuariensi Ecclesia regimini tuo commissa, quæ celebrem locum obtinet inter Ecclesias Anglicanas, nihil reprehensione dignum occurrat, unde ad alias religionis & honestatis exemplum convenit derivari. Tunc enim meliùs, sicut tua fraternitas non ignorat, subditos tuos corrigere poteris, & ad frugem reducere meliorem cùm in capite nihil inventum fuerit quod meritò debeat reprehendi. Dat. Lat. Idibus Septembris.

Supra lib. 1. epist. 432.

NOBILI VIRO R. COMITI Licij.

Epist. 182. Recipit illum sub protectione apostolica.

DEvotionis & fidei puritatem, quam erga nos & Romanam Ecclesiam matrem tuam ac regiæ sublimitatis coronam habere dignosceris, diligentiùs attendentes, petitionibus tuis libenter annuimus, & eas, quantum cum Deo & honestate nostra possumus, gratanti animo promovemus. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis precibus grato concurrentes assensu, personam tuam cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possides, specialiter autem Licij Comitatum, aut in futurum justis modis Deo propitio poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

TARVISINO EPISCOPO.

Epist. 183. Ne Clerici comam nutriant, aut laicali veste utantur.

SIgnificasti nobis per litteras tuas quod quidam Clerici tuæ diocesis, licèt ecclesiastica beneficia sint adepti, comam nutriunt, quidam etiam incedunt in habitu laicali, laici quoque ascribi volentes militiæ clericali, cùm à te promoveri non possint, cum litteris Archidiaconi tui ad Episcopos vicinos accedunt, & ab eis se faciunt ordinari. Volentes igitur hujusmodi excessibus obviare, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus Clericos qui comam nutriunt, & incedunt in habitu laicali, nisi ad commonitionem tuam deposuerint comam & clericalem servaverint tam in vestibus quàm in aliis honestatem, usque ad correctionem idoneam à beneficiorum suorum perceptione, sublato appellationis obstaculo, nostra & tua fretus auctoritate suspendas. Interdicas autem Archidiacono tuo ne sine conscientia & auctoritate tua concedat suas litteras promo-

Cap. Significasti. De officio Archidiaconi.

promovendis; & eis etiam districtè prohibeas ne ad ordines taliter audeant convolare. Quòd si contra prohibitionem tuam venire præsumpserint, executionem eis ordinum susceptorum taliter interdicas. Datum Laterani XV. Kalendas Octobris.

EPISTOLA FRIDERICI Regis Siciliæ ad homines de Monteflascone.

Epist. 184. Hortatur eos ut sint obedientes Summo Pontifici.

FRedericus Dei gratia Rex Siciliæ, ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ, hominibus de Monteflascone fidelibus suis salutem & dilectionem. Cùm carissimi in Christo Patris nostri Domini Innocentij Summi Pontificis & Ecclesiæ Romanæ circa nos & regnum nostrum non modica jugiter beneficia sentiamus, in quibus possumus grata sibi volumus filialis devotionis vicissitudine respondere, & tam regaliter quàm humiliter ejus implere beneplacitum voluntatis. Gaudemus autem quòd, sicut accepimus, ad fidelitatem matris vestræ & ipsius Summi Pontificis humili curastis devotione redire, & in ea fideliter & firmiter permanetis. Ne autem de juramento quod nobis præstitisse dicimini, in posterum dubitetis, præsentes vobis duximus litteras destinandas, quibus & affectum nostrum exprimimus, dum id gratum scribimus nos habere, & tanquam Ecclesiæ filij, vos ad fidelitatem ejus regaliter exhortamur; monentes ut sic in ea persistere procuretis, ut non ex temeraria levitate sed ex deliberatione discreta potiùs ad id videamini processisse. Datum Panormi XXII. mensis Iunij, secundæ Indictionis.

CAPITVLO PENNENSI.

Epist. 185. Quòd ipsorum electus Episcopus, qui ante confirmationem ministrarat, privatus sit.

QValiter post obitum bonæ memoriæ. Pennensis Episcopi Ecclesia vestra vacante, receptis priùs super electione facienda litteris nostris, Primicerium vestrum vobis elegeritis in pastorem, vos tanquam auctores electionis ipsius pleniùs cognovistis. Verùm quoniam electus à vobis, ante confirmationem obtentam, administrationi episcopatus se irreverenter immiscuit, & tam à Clericis quàm à laicis juramenta recepit, non attendens quòd secundùm Apostolum nemo sibi debeat honorem assumere, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, nec donum scientiæ Pontifici conveniens fuerat assecutus, cùm juxta verbum dominicum, qui fecerit, & docuerit, magnus vocetur in regno cœlorum, postquam nobis eundem præsentastis electum, sufficienti examinatione præmissa, communicato fratrum consilio, electionem de ipso factam exigente justitia duximus irritandam, quicquid ob eam vel ex ea secutum est denuntiantes penitùs non tenere. Ne autem gregi dominico diù desit cura pastoris, & ex defectu ipsius Ecclesia vestra incurrat dispendium & jacturam, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus convenientes in unum, sicut moris est, & Spiritus sancti gratia invocata, virum idoneum, & qui vita & scientia sit sufficiens pontificali oneri & honori, post receptionem præsentium infra mensem in patrem & pastorem animarum vestrarum per electionem vobis canonicam assumentes, electum ipsum nobis postea præsentetis, à nobis, ut dignum fuerit, vice regia petituri consensum, & confirmationem auctoritate apostolica recepturi. Alioquin aliquos ex vobis ad præsentiam nostram ex parte omnium transmitti volumus & mandamus, secundùm assignationem nostram pastorem idoneum recepturos. Datum Laterani XI. Kal. Octobris.

Cap. Qualiter. De electione.

FESVLANO EPISCOPO.

Epist. 186. Committitur ipsi cognitio cujusdam causæ.

CVm ex conquestione dilectorum filiorum fratrum Camaldulen. dudum ad nostram notitiam pervenisset quòd prætextu cujusdam chartæ, quam Prior eorum ipsis nescientibus fecisse proponitur, filij R. de Galbin. castrum Castilionis sibi contenderent cum ejus curia vendicare, atque Camaldulen. heremum ex hoc multipliciter prægravarent, nos venerabili fratri nostro Aretin. Episcopo dedimus in mandatis ut nisi præfati nobiles possessiones easdem fratribus ipsis restituerent, quemadmodum tenebantur, ipse ad hoc eos per censuram ecclesiasticam cogeret, appellatione remota, justitia mediante. Verùm, sicut idem nobis Episcopus suis litteris intimavit, postquam prædicti nobiles ab ipso vocati nostras litteras transcripserunt, utraque partium præfixo termino in ejus præsentia constituta, & Priore Camaldulensi plenè factum narrante, unus eorum videlicet ad objecta respondit; & post multa provocantes & recu-

santes Episcopum, scripturam sibi sub trium nominibus porrexerunt, qua eum tanquam patronum Camaldulensis heremi dicebant esse suspectum, & ne tempore præcipuè messium eos sub suo cogeret examine litigare, sedem apostolicam appellarunt. Sed eis die sequenti reversis, & renuntiantibus non recusationi quam fecerant, sed appellationi duntaxat, Episcopus partibus alium terminum assignavit: in quo dum de recusatione contenderent coram ipso, Potestas Aretin. superveniens, & judicium illud ad se pertinere proponens, ne in caussa procederet interdixit, & ad nostram audientiam appellavit. Nos igitur deliberatione super hoc habita diligenti, fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus caussam inter prædictum nobilem & fratres Camaldulen. non obstante contradictione vel appellatione cujusquam audias & decidas, cogens partes per censuram ecclesiasticam &c. Taliter autem Deum habens præ oculis, omni gratia & timore postpositis, in ipsa caussa procedas, quòd zelum justitiæ videaris habere, nósque tuæ solicitudinis studium debeamus meritò commendare. Nullis litteris veritati & justitiæ &c. Datum Laterani IX. Kal. Octobris, pontificatus nostri anno secundo.

PANORMITANENSI, Montis-Regalis, & Messanensi Archiepiscopis, & Episcopo Trojano, regni Siciliæ Cancellario, & nobili viro B. de Lucij.

Epist. 187. Vt de regni bonis alienata restituant.

IN quot & quantis vobis duxerimus deferendum, vos per experientiam operis credimus didicisse; cùm licèt regni balium nobis fuerit ex inclytæ recordationis C. Imperatricis testamento relictum, vos tamen administrationem ejus ferè totam liberè permiserimus exercere, sperantes quòd & vos ad honorem apostolicæ sedis & nostrum, salutem Regis, & statum regni specialiùs intendere debeatis. Iamdudum autem audivimus quòd vos multa de dominio Regis diversis personis in beneficium assignastis. Propter quod contra vos grave scandalum est subortum, & ad nos etiam per plurium litteras & nuntios & fama publica clamante delatum. Ne autem id de cetero vel ad culpam nobis, vel vobis imputetur ad pœnam, præsertim cùm distractiones hujusmodi fieri ad preces vestras litteris curaverimus apostolicis inhibere, discretionem vestram monemus & exhortamur attentiùs, ac per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ea quæ minùs utiliter distraxistis, studeatis utiliter revocare, manus vestras de cetero ab hujusmodi compescentes; ne nos, licèt invitos, statuere aliud compellatis. Pecuniam autem pro qua dilectum filium M. Campsorem nostrum direximus, ei solvere non tardetis: quoniam tam eam quàm aliam pro reprimendis regni hostibus, dante Domino, studebimus utiliter erogare. Adhæc, super custodia Regis & regni volumus & mandamus vos efficaciter intendere ac solicitè vigilare. Datum Laterani V. Kal. Octobris.

MAGDEBVRGENSI Archiepiscopo, & de Burgelim & de Cella sanctæ Mariæ Abbatibus.

Epist. 188. De divortio Ducis Bohemiæ & uxoris ejus. Vide infrà epist. 197.

EX conquestione nobilis mulieris A. nobis innotuit quòd cùm dilectus filius Dux Bohemiæ illam duxisset legitimè in uxorem, & ipsam viginti annis & ampliùs velut uxorem legitimam pertractasset, filiis & filiabus ex ea susceptis, eandem suadente humani generis inimico à suo consortio separavit, & Pragen. Episcopus convocato quorundam Prælatorum Concilio in quodam monasterio ad petitionem & mandatum ipsius Ducis, ipsa volente ad eos accedere, ut suas coram eis proponeret rationes, militibus ejusdem Ducis prohibentibus ei bis vel ter ingressum, ex parte illius appellatione ad sedem apostolicam interposita, sententiam inter eos divortij non est veritus promulgare, ac demum ipse Dux quandam aliam, videlicet sororem carissimi in Christo filij nostri illustris Regis Vngariæ, superduxit. Quoniam igitur hæc salva conscientia præterire non possumus indiscussa, cùm secundùm Apostolum simus omnibus debitores; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus vocatis ad præsentiam vestram quos propter hoc noveritis esse vocandos, inquiratis diligentiùs veritatem; & quicquid inveneritis, nobis per litteras vestras intimare minimè differatis; ut ex vestra relatione sufficienter instructi, liberiùs in ipso negotio, prout ad nostrum officium pertinet, procedere valeamus. Nullis litteris &c.

HIEROSOLYMITANO Patriarchæ, Liddensi Episcopo, Hierosolymitan Hospitalis & militiæ Templi Magistris.

Epist. 189. Vt collectam transmissamque eleemosynam fideliter distribuant, & de statu terræ sanctæ rescribant.

TAm ex litteris nostris quàm relatione multorum propositum quod de subventione terræ orientalis assumpsimus, vobis jam credimus patuisse: quæ licèt propter guerras & discordias, quæ peccatis exigentibus fortiùs & frequentiùs solito pullulant in populo Christiano, aliquandiu differatur, non tamen vobis debet fiduciam speratæ utilitatis auferre; cùm etsi quidam, audito quòd cum Sarracenis treugas iniissetis, ad tempus aliquantum tepuerint, nos non tepeamus in aliquo, sed proposito potiùs insistamus; quamvis propter impedimenta prædicta nec possibilitas voluntati plenè respondeat, nec affectus in omnibus concludat effectum. Quid autem super hoc à nobis & fratribus nostris, his præsertim quos ad hoc duximus specialiter deputandos, actum existat, & qualiter sit processum, discretionem vestram non credimus ignorare; cùm per diversas provincias & litteras direxerimus & Legatos ad exhortandos populos ad subsidium vestrum, & Ecclesiarum Prælatos ad id mandaverimus ecclesiastica districtione compelli. Apostolorum igitur vestigiis inhærentes, qui collectas faciebant in gentibus, ut fratribus in Hierusalem indigentibus subvenirent, navim expensis propriis fieri fecimus, & frumento collecto ex fidelium eleemosynis onerari: quod per dilectos filios Raymundum Hierosolymitani Hospitalis & M. Militiæ Templi fratres & I. monachum duximus destinandum, qui de consilio vestro illud magis indigentibus gratis distribuant & discretè. Speramus enim quòd armis orationum & eleemosynarum adjuti, cùm fuerit datum ab illo qui fortium arcus infirmat, & manus humilium docet ad bellum, qui non in numerositate bellantium sed in multitudine miserationum suarum salvos facit, de sua misericordia confidentes, id obtinebimus quod aliàs non potuimus hactenus obtinere. Credimus etiam quòd Principibus & populis Christianis optata tranquillitate concessa, expectatum in Christo subsidium sentietis. Ideóque discretionem vestram monemus & exhortamur attentiùs, per apostolicas vobis scripta mandantes, quatenus ad distribuendam gratis prædictam eleemosynam indigentibus discretæ provisionis aciem extendatis, & statum Hierosolymitanæ provinciæ nobis per litteras vestras frequenter & veraciter intimetis. Sicut enim expedit ut veri nobis rumores sæpius exponantur, sic est utile ut hi supprimantur penitùs qui mixturam sapiunt falsitatis.

CAPITVLO CAPVANO.

Epist. 190. Vt mature novum Episcopum eligant, non diù expectatis his qui longiùs aberant.

CVm inter universas metropoles Capuana sit apostolicæ sedi vicinior, ad provisionem ipsius specialiùs aspiramus, talem ipsi personam præfigi cupientes, quæ sicut alios metropolitanos loci vicinitate, sic & devotionis affectu præcellat, per quam & ipsa metropolis tam in spiritualibus quàm temporalibus optatum suscipiat incrementum. Intelleximus autem per dilectos filios L. & P. Canonicos vestros, & litteras quas ad sedem apostolicam detulerunt, quòd ad Decanum & alios concanonicos vestros Panormi manentes, cùm ex eorum parte vobis fuisset per litteras intimatum ut Ecclesiæ Capuanæ damna pensantes, sic tractaretis super electione substituendi pastoris, quòd nullum deberetis in eorum absentia nominare, quendam socium vestrum cum litteris destinastis, duodecim dierum terminum assignantes, infra quem, post receptionem litterarum vestrarum, iter arriperent redeundi, quamvis ecclesiastica consuetudo non exigat ut ad electionem pastoris canonici tam remoti vocentur & illi præcipuè qui longè antè quàm vos Metropolitani vestri obitum præsentialiter cognoverunt, quorum aliqui post ejus decessum ad Capuanam Ecclesiam sunt reversi. Quia verò mora longior in electionibus est valde suspecta, immo sæpe damnosa, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus invocata Spiritus sancti gratia, personam idoneam per electionem canonicam concorditer assumatis ad regimen Ecclesiæ Capuanæ; consequenter ad nostram præsentiam nuntios idoneos transmissuri, per quos à nobis vice regia postuletis assensum, & apostolicæ confirmationis gratiam requiratis; attentiùs provisuri ut eo discretionis & caritatis studio procedatis, quòd nec in electione vitium nec in

electo defectus valeat inveniri. Alioquin & factum electionis revocaremus in irritum, & personas eligentium puniremus.

VNIVERSIS CHRISTI fidelibus in Saxonia & Westfalia constitutis.

Epist. 191. Vt Livonienſem Epiſcopum, clerum, & Eccleſiam contra paganos defendant.

SIcut eccleſiaſticæ læſionis cenſura compelli non patitur ad credendum invitos, ſic ſponte credentibus apoſtolica ſedes, quæ mater eſt omnium generalis, munimen ſuæ protectionis indulget, & fideles ad defenſionem eorum ſalubribus monitis exhortatur; ne ſi nuper converſis negatum fuerit defenſionis auxilium, vel in primos revertantur errores, vel eos ſaltem pœniteat credidiſſe. Accepimus enim quòd cùm bonæ memoriæ M. Epiſcopus Livonienſis fuiſſet provinciam Livonienſem ingreſſus, in verbo Domini laxans prædicationis ſuæ retia in capturam, inter populos barbaros, qui honorem Deo debitum animalibus brutis, arboribus frondoſis, aquis limpidis, virentibus herbis, & ſpiritibus immundis impendunt, uſque adeo Domino concedente profecit, ut multos à ſuis erroribus revocatos ad agnitionem perduceret veritatis, & ſacri baptiſmatis unda renatos, doctrinis ſalutaribus informaret. Verùm inimicus homo, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, invidens converſioni eorum pariter & ſaluti, perſecutionem paganorum circumadjacentium in eos iniquis ſuggeſtionibus excitavit, cupientium eos delere de terra, & de partibus illis Chriſtiani nominis memoriam abolere. Ne igitur noſtræ negligentiæ valeat imputari ſi hi qui jam crediderunt, retro cogantur abire, nec præſumant aliqui fidem noſtram recipere, ſi illi qui jam receperunt, à paganorum incurſibus remanſerint indefenſi; univerſitatem veſtram monemus & exhortamur attentiùs, in remiſſionem vobis peccaminum injungentes, quatenus niſi pagani circa Livonienſem Eccleſiam conſtituti cum Chriſtianis treugas inire voluerint, & initas obſervarint, ad defenſionem Chriſtianorum qui ſunt in partibus illis potenter & viriliter in nomine Dei exercituum aſſurgatis. Nos autem omnibus de partibus veſtris qui ſanctorum limina viſitare voverunt, præſentium auctoritate concedimus ut in voti commutatione emiſſi, in defenſionem Livonienſis Eccleſiæ ad partes illas pro reverentia nominis Chriſtiani procedant. Omnes ſiquidem qui ad defendendam Livonienſem Eccleſiam & Chriſtianos in illis partibus conſtitutos divino zelo ſuccenſi duxerint tranſeundum, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & eis apoſtolici patrocinij beneficium impertimur. Datum Laterani III. Nonas Octobris.

In eundem modum univerſis Chriſti fidelibus in Sclavia conſtitutis. In eundem modum univerſis Chriſti fidelibus trans Albiam conſtitutis.

CIVITATENSI EPISCOPO, Baronibus, Militibus, & univerſo populo in Comitatu Civitatenſi conſtitutis.

Epiſt. 192. Vt Theatino Præfecto obediant & obſequantur.

CVm defenſio veſtra pariter & tutela ſpecialiter ad nos, non ſolùm ex ſolicitudine paſtoralis officij, verùm etiam balij ratione pertineat, præter id etiam quòd regnum Siciliæ ad jus & proprietatem apoſtolicæ ſedis dignoſcitur pertinere, ne ab aliquo ſuſtinere poſſitis moleſtiam vel gravamen, paterna duximus ſolicitudine providendum. Inde eſt quòd dilecto filio nobili viro R. Comiti Theatino, viro utique provido & prudenti, noſtris dedimus litteris in mandatis ut ipſe, qui vicinitate vobis ad defenſionem & tuitionem meliùs poteſt intendere, vos protegat & defendat, nec permittat vobis gravamen aliquod irrogari. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus eidem nomine regio tanquam procuratori noſtro à nobis ſuper hoc conſtituto de cetero intendentes, in omnibus neceſſitatibus veſtris ejus conſilium & auxilium requiratis. Datum Laterani VII. Idus Octobris.

CAPITVLO FVNDANO.

Epiſt. 193. De electione Epiſcopi Fundani.

CAſſata olim electione Iohannis de Paſtina, quem vobis elegeratis in paſtorem, tam propter electionis vitium, quàm electi defectum, vobis dedimus in mandatis ut conveniretis in perſonam idoneam pariter & honeſtam. Sed vos in veſtra diutiùs contumacia perſiſtentes, caſſatam electionem nitebamini denuo innovare. Nos autem, licèt potuiſſemus conſulere per nos ipſos Eccleſiæ tamdiu viduatæ paſtore, adhuc tamen vos ad electionis concordiam curavimus

invitare. Tandem cùm nihil apud vos proficere videremus, vobis dedimus in mandatis ut infra certum terminum ad noſtram præſentiam veniretis, Epiſcopum recepturi. Venerabili etiam fratri noſtro Terracinenſi Epiſcopo mandaſſe meminimus, ut niſi vos mandatum apoſtolicum impleretis, in vos tam officij quàm beneficij ſuſpenſionis ſententiam promulgaret. Ceterùm vos adhuc contra vetita venientes, dilectum filium P. Primicerium veſtrum adhuc acolythum, cùm jam nullum vobis liceret eligere, in Epiſcopum elegiſtis. Quamvis autem perſonam ejuſdem Primicerij ad majora etiam reputemus idoneam, utpote cujus ſcientiam & converſationem olim in ſcholis intelleximus pleniùs per nos ipſos; quia tamen propter defectum ordinis & contra interdictum apoſtolicum eſt electus, electionem ipſius, velut contra ſanctiones canonicas attentatam, de fratrum noſtrorum conſilio duximus irritandam. Quia igitur vos non ad recipiendum Epiſcopum juxta mandatum noſtrum, ſed ad repræſentandam nobis electionem, quam feceratis, ad ſedem apoſtolicam acceſſiſtis, & ex hoc non impleviſſe mandatum noſtrum ſed illud probamini potiùs fuiſſe transgreſſi, dicto Terracinenſi Epiſcopo dedimus in mandatis ut ita in vos ſecundùm formam priorum litterarum procedat, ſicut contra vos, ſi non acceſſiſſetis ad Romanam Eccleſiam, fuerat proceſſurus. Datum Laterani V. Idus Octobris.

Ille ſcriptum eſt ſuper hoc.

ABBATI DE WALCHENRIETH.

Epiſt. 194. Vt Gerlacus monachus, qui indicem ſibi præcidit, à celebratione Miſſarum arceatur.

ACcedens ad præſentiam noſtram Gerlacus monachus tui monaſterij, humili nobis inſinuatione monſtravit quòd cùm Miſſarum officia celebraret, animi negligentia faciente, verba canonis frequenter inordinatè protulit. propter quod ipſa verba, & quædam quæ Preſbyter in ipſo ſacramento dominici corporis ſecundùm eccleſiaſticam conſtitutionem diligenti cura debet peragere, aliquoties iteravit. unde vehementi dolore commotus, ſibi ſummitatem digiti ſiniſtræ manus, qui index dicitur, amputavit. Nos autem ei præcepimus ut à Miſſarum celebratione deinceps abſtineat, concedentes eidem ut injunctam ſibi pœnitentiam peragens, de indulgentia noſtra poſſit in aliis officiis miniſtrare; ipſúmque tibi duximus remittendum, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus eum fraterna ſtudeas caritate tractare. Datum Laterani II. Idus Octobris.

EPISCOPO, DECANO, & Capitulo Pictaven.

Epiſt. 195. Vt Vv. Cameræ apoſtolicæ ſcriptorem in Canonicum recipiant.

SI debita ſolicitudine penſaretis quid honoris & reverentiæ Romanæ Eccleſiæ debeatis, cui ſi non obeditur, nulla vobis reverentia poterit exhiberi, & quomodo vos in veſtris petitionibus curaverit exaudire, in exequendis illis quæ vobis injungit nequaquam vos exhiberetis difficiles vel rebelles. Vnde cùm tempus advenerit opportunum, veſtra duritia nos pleniùs informabit qualiter in poſtulationibus veſtris communibus vel privatis debeatis nos benignos vel propitios invenire. Veruntamen ſi vigeret in vobis devotionis affectus & diſcretionis acumen, poſſetis in pluribus cognoviſſe non eſſe utile vel fructuoſum Eccleſiis, mandatis apoſtolicis temeritate qualibet reluctari. Vos autem, filij Canonici, nihil horum intelligentiæ ſpiritu capientes, mandatum apoſtolicum, quod tam à felicis memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro quàm à nobis ipſis poſtmodum pro dilecto filio W. Cameræ noſtræ ſcriptore canonicando in veſtra Eccleſia emanavit, contempſiſtis hactenus adimplere. Sanè cùm venerabilis frater noſter Epiſcopus & dilectus filius Archidiaconus Engoliſmenſes, ſicut ex litteris ipſorum accepimus, eundem W. de mandato ejuſdem prædeceſſoris noſtri Canonicum inſtituiſſent in Eccleſia Pictavenſi, procuratori ſuo locum in choro ejus nomine aſſignantes, omnes contradictores eadem auctoritate nuntiarunt excommunicationis ſententia detineri, nobis poſtmodum approbantibus quod factum fuerat ab eiſdem. Cùmque bonæ memoriæ A. quondam Epiſcopus Pictaven. in noſtra præſentia ipſum ſcriptorem in fratrem & Canonicum ejuſdem Eccleſiæ recepiſſet, eidem Epiſcopo viva voce, deinde verò dilectis filiis Decano, Cantori, & I. Morel Canonico Xanctonenſibus noſtris litteris diſtrictè dedimus in mandatis ut eum canonicam ipſam facerent plenè ac pacificè poſſidere, contradictores & rebelles per diſtrictionem eccleſiaſticam compeſcentes. Nos etiam irritantes ſi quid

eo non admisso priùs in elusionem mandati nostri foret ab aliquo attentatum, eisdem injunximus ut vobis districtiùs inhiberent ne præsumeretis in aliqua Canonicorum ordinatione procedere, donec de ipso mandatum nostrum esset pleniùs adimpletum. Iidem autem executores, sicut ex eorum litteris perpendimus manifestè, cùm post tertiam & quartam etiam commonitionem nihil possent apud vos commonendo proficere, vestram suppossuerunt Ecclesiam interdicto; & personas omnium receptioni ejus contradicentium excommunicationis vinculo innodantes, utramque præceperunt sententiam firmiter observari; inhibentes districtiùs ne ante receptionem sæpedicti scriptoris aliquos præsumeretis in vestra Ecclesia ordinare. Interea verò cùm dilecti filij N. Subdiaconus, I. Arnaudi, & P. de Lauduno Canonici & nuntij Ecclesiæ vestræ ipsum in Canonicum & in fratrem in nostra præsentia recepissent, & nos vobis injunxissemus districtè ut eum recipere minimè differretis, procuratori ejus stallum in choro & locum in Capitulo cum plenitudine honoris canonici assignantes, licèt vobis fuissemus graviter comminati quòd si illa vice vestra non posset duritia emolliri, manus nostras in vos curaremus duriùs aggravare, vos hæc omnia pro nihilo reputantes, non solùm id efficere noluistis, verùm etiam divina officia in interdicta Ecclesia celebrare, & ut contumacia vestra manifestiùs appareret, duos Canonicos, post inhibitionem ex parte nostra factam, in eadem Ecclesia in elusionem mandati nostri instituere præsumpsistis. Nos igitur hæc in patientia nolentes ulteriùs sustinere, ne contumacibus & rebellibus contradicendi & reluctandi materiam præbeamus, cùm inobedientia, secundùm Prophetam, idololatriæ comparetur, per apostolica vobis scripta mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus eundem scriptorem, omni contradictione, dilatione, & appellatione sepositâ, in fratrem vestrum & Canonicum admittentes, procuratori ejus stallum in choro & locum in Capitulo cum plenitudine honoris canonici assignetis, nec solitæ dilationis obstaculum prætendatis, propter quod ejus institutio differatur. Alioquin noveritis nos venerabili fratri nostro Archiepiscopo & dilecto filio Cancellario Turonen. districtè & in virtute obedientiæ nostris litteris injunxisse ut nisi infra viginti dies post commonitionem ipsorum prædictum scriptorem nostrum juxta formam mandati nostri receperitis in Canonicum & in fratrem, te, frater Episcope, si fortè, quod non credimus, reluctari præsumpseris, cùm etiam non sis veritus celebrare in Ecclesia interdicta, veritate super hoc cognita denuntient esse suspensum, & vos, filij Canonici, excommunicationis vinculo non differant innodare, cassantes penitùs quicquid de institutione Canonicorum ipsorum in elusionem mandati nostri per vos noscitur attentatum, eosdem excommunicationis vinculo innodantes, & expoliantes beneficiis, si qua habent, si pro Canonicis Pictaven. præsumpserint se habere. Eisdem etiam dedimus in mandatis ut tam interdictum Ecclesiæ Pictaven. quàm utramque sententiam tamdiu inviolabiliter appellatione remota faciant observari, donec mandatum nostrum fuerit adimpletum, & cum testimonio suarum litterarum pro satisfactione nobis præstanda nuntios idoneos ad nostram præsentiam duxeritis transmittendos. Datum Laterani X. Kal. Octobris.

Illis scriptum est super hoc.

BRACARENSI ARCHIEPISCOPO, & Priori Ecclesiolæ, & F. Menendi monacho de Alcobatia.

Epist. 196. Ut controversiam Episcopi Colimbriensis contra Templarios dijudicent.

REferente venerabili fratre nostro Colimbriensi Episcopo, apud sedem apostolicam constituto, nostris est auribus intimatum, quòd cùm quæstio dudum inter Colimbriensem Ecclesiam & Templarios agitata super Ecclesiis de Palumbario, Rodina, & Ega, ex conquestione ipsius Colimbriensis Ecclesiæ ad felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri audientiam pervenisset, bonæ memoriæ C. Bracarensi Archiepiscopo & F. Portugalen. Episcopo eam commisit fine canonico terminandam; ut si dicti Templarij ad eorum præsentiam non accederent, aut eorum judicio contemnerent obedire, absque appellationis diffugio in eosdem severitatem canonicam exercerent. Cùm autem judices ipsi partes tandem edicto peremptorio citavissent, Templarij obtentu appellationis in prima citatione ad sedem apostolicam interpositæ, licèt in com-

missoriis litteris remedium esset appellationis sublatum, ad diem peremptorium nec venerunt, nec pro se miserunt aliquem responsalem: quos infra certum tempus coram se juri stare mandarunt. alioquin jura episcopalia in dictis Ecclesiis adjudicarunt Colimbrienſi Ecclesiæ judices antedicti; & nisi eorum sententiæ pareretur, tam Ecclesias quàm earum parochianos supposuerunt ecclesiastico interdicto, Christiana sepultura etiam interdicta. Consequenter verò Templariorum nuntius à bonæ memoriæ Vrbano Papa prædecessore nostro sub ea forma commissionis litteras impetravit, ut ante ingressum causæ à Templariis sufficienti cautione recepta quòd super his juri parerent, delegati solverent interdictum, & si alterutra pars duceret appellandum, usque ad diffinitivam sententiam procedentes, gesta omnia transmitterent sigillorum suorum munimine roborata, & diem partibus assignarent, quo venirent ad sedem apostolicam sententiam recepturæ. Ex quarum nimirum litterarum tenore non fuit processum: quoniam pars quæ rescriptum impetraverat, illud judicibus non ostendit. Vnde in Ecclesiis memoratis interdictum postea non extitit relaxatum; quod Templarij, sicut dicitur, non servarunt. Cùmque processu temporis dilectus filius noster G. sancti Angeli Diaconus Cardinalis in Hispaniæ partibus legationis officio fungeretur, Episcopo & Archidiacono Vlixbonen. suis dedit litteris in mandatis ut aut causam eandem fine debito terminarent, vel sententias à prioribus judicibus promulgatas vice sua ratas habentes, quæ continebantur in eis facerent à partibus firmiter observari. Sed responsalibus Ecclesiæ Colimbrienſis ad diem peremptorium venientibus coram eis, & Templariis, sicut priùs fecerant, venire contemnentibus vel mittere responsalem, judices latas à prioribus sententias confirmarunt, ne scilicet divina celebrarentur officia in Ecclesiis antedictis, neque sepelirentur in eis corpora defunctorum, nec primitiæ, decimæ, vel mortuaria Militiæ Templi fratribus solverentur; excommunicationi subdentes qui contra hoc facere attentarent. Sed dicti fratres in sua contumacia nequiter permanentes, observare præfatas sententias penitùs contradicunt. De venerabilibus quoque fratribus nostris Lamecensi, Vlixbonensi, & Visensi Episcopis, Ecclesiæ Colimbrienſi afflictæ afflictionem addentibus, quorum primus Ecclesias supradictas, alter Ecclesiam de Thomar in Colimbrienſi dioceſi constitutam, tertius verò Ecclesias de Larena præsumpsit, spreta prohibitione Colimbrienſis Ecclesiæ, consecrare, memoratus Colimbrienſis Episcopus gravem in auditorio nostro proposuit quæstionem, obnixè deposcens ut tam ipsorum quàm aliorum prædictorum excessus animadversione vellemus canonica castigare, per quos sæpedicta Colimbrienſis Ecclesia enormem sustinuerat læsionem. Nos igitur ab ipsius clamoribus, qui apud nos, sicut vestra novit discretio, moram fecerat longiorem, auditum avertere non valentes, & de prolatis delegatorum sententiis, quantum patuit per authentica scripta, certiores effecti, sed utrum observatæ fuerint ignorantes, quamvis jamdictus Colimbrienſis Episcopus eas constanter assereret non servatas, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus solum Deum habentes præ oculis, gratia quoque ac timore postpositis, inquirentes super his quæ præmissa sunt diligentiùs veritatem, si jamdictis delegatorum sententiis auctoritate postmodum apostolica minimè relaxatis inveneritis paritum non fuisse, Templarios in legitimis expensis vestræ discretionis arbitrio moderandis factis ob hanc causam per Colimbrienſem Ecclesiam condemnetis; ad quarum præstationem eos per excommunicationis sententiam, appellatione remota, cogi volumus & mandamus; à quibus sufficienti cautione recepta quòd coram vobis juri parebunt, interdicto soluto audiatis causam, & eam, appellatione cessante, fine canonico decidatis. Si verò nominati fratres præmissam præstare noluerint cautionem, vos sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, in possessionem earundem Ecclesiarum causa rei servandæ Colimbrienſem mittatis Ecclesiam, & tueamini per districtionem ecclesiasticam introductam. Sacerdotes quoque & alios Clericos, quos in illis Ecclesiis interdictis inveneritis officia celebrasse divina, excommunicationis gladio percellatis, & tamdiu faciatis sicut excommunicatos arctiùs evitari, donec cum

vestrarum testimonio litterarum nostro se conspectui præsentarint. Episcopos autem prædictos, si, juxta quod superiùs est expressum, Ecclesias illas inveneritis temerè consecrasse, appellatione cessante à pontificali officio suspendatis. Sic autem in præmissis articulis juxta rescripti nostri continentiam, non obstante rescripto aliquo veritate tacita per subreptionem lite pendente à sede apostolica impetrato, fideliter ac prudenter appellatione postposita procedatis, nec processum causæ impediat si super hoc se dixerint certum nuntium ad nostram præsentiam transmisisse, quòd protractas diutiùs controversias per vestram gaudeamus solicitudinem terminatas. Testes &c. cogantur. Quòd si omnes &c. tu, frater Archiepiscope, cum eorum altero. Datum Laterani II. Idus Octobris.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, Prioribus, & universo Clero in regno Franciæ constitutis.

Epist. 197. Vt Regem suum hortentur ut apostolicis mandatis obtemperet, & repudiata pellice, legitimam uxorem recipiat.

ANxiatur in nobis ex amaritudine spiritus, & cor nostrum præ dolore turbatur, dum in causa matrimonij carissimi in Christo filij nostri Philippi Francorum Regis illustris declinare ad sinistram vel dexteram pertimescimus, ne videamur plus homini deferre quàm Deo; & rursus regia via in Regem ipsum procedere molestamur, cùm in eo, propter prærogativam dilectionis & gratiæ, nos ipsos reputemus offendi. Monet enim & movet nos vehementiùs contra eum & debitum pastoralis officij, & fortiùs Finehes zelantis legem Domini notum vobis exemplum inducit: sed angit nos plurimùm & retrahit aliquantùm gratia specialis quam ad eundem Regem habemus, & quam non solùm circa ipsum, sed circa totum regnum Francorum opportunitate concessa proposuimus exhibere. Reducentes enim ad mentem & infra nos ipsos sæpius recolentes beneficia nobis olim in ipso regno scholasticis insistentibus disciplinis impensa, & à Deo donum scientiæ quantæcunque collatum, præter debitum officij pastoralis, quo sumus singulis debitores, nos tam Regi quàm regno specialiter teneri fatemur, & non solùm à Regis gravaminibus, quantum licèt, manum retrahimus, sed ad honorem ipsius & regni ejus augmentum ardentiùs aspiramus. Ceterùm attendentes quòd nos Dominus, licèt immeritos, in sede justitiæ collocaverit, & Vicarios sui & Apostolorum Principis constituerit successores, ne videamur acceptorum beneficiorum ingrati, si ei qui nos de pulvere susciatos inter Principes immo supra Principes sedere voluit & de Principibus judicare, hominem præferamus, ne sine causa etiam accepisse dicamur ligandi & solvendi per beati Petri merita potestatem, dissimulare non possumus quin exhibeamus justitiam postulantibus, & errantes ad rectitudinis tramitem revocemus, ferrum etiam apponentes vulneribus quæ fomentorum non sentiunt medicinam. Considerantes præterea quòd salus animæ præferenda sit corporis voluptati, & utilitati quàm voluntati potiùs deferendum, cùm multa beneficia præstentur invitis, ne vel odisse filium, si virgæ parcamus, vel ægro videamur causam interitus præstitisse, si vulneribus fotis oleo vinum superinfundere differamus, saluti Regis ipsius consulere dispositimus & honori; credentes quòd quantumcunque contra nos, immo licèt injustè forsitan moveatur, ad mentem tamen reversus, cùm remedium senserit medicinæ, tanto nobis reddetur & apostolicæ sedi devotior, quanto in corrigendo excessu, per quem Deum sibi reddit offensum, per quem ad excusandas excusationes in peccatis & in contemnendis Ecclesiæ sacramentis factus est aliis prævaricationis exemplum, per quem etiam fama ejus est apud bonos, ne dicamus penitùs, plurimùm offuscata, majorem in nos ex caritate fuerit severitatem expertus. Ecce enim Dux Bohemiæ, sicut accepimus, ipsius secutus exemplum, uxore relicta legitima, simili modo adulteram superinducere non expavit. Sed & alij Principes & privatæ personæ Iudaizare, dando libellum repudij suis uxoribus, sunt parati, nisi principiis citiùs occurratur. Licèt enim bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster sententiam illam divortij, quin potiùs illius ludibrij fabulam, de fratrum consilio duxerit penitùs irritandam, diligenter eum admonens & frequenter ut prædictam Reginam reciperet in gratiam conjugalem; ipse tamen pravo usus consilio, post inhibitiones multiplices, in gravem contemptum Ecclesiæ aliam superinducere non expavit. Nos autem volentes olim Regem ipsum

Vide supra, epist. 188.

ipsum tractare in spiritu lenitatis, & eum ad tramitem rectitudinis salubribus monitis revocare, ipsum circa nostræ promotionis initia per venerabilem fratrem nostrum Parisiensem Episcopum fecimus commoneri, & postmodum per litteras nostras diligenter induximus, ut, superinducta de finibus regni Francorum amota, Reginam reciperet memoratam, quam à se duxerat irrationabiliter amovendam; juris ei licentiam non negantes, quò minùs, facta priùs restitutione, audiremus & exaudiremus si quid duceret rationabiliter proponendum. Cur enim non potiùs eligat quod justum est & honestum, & declinet quod iniquum est & damnosum; ut si fortè desuper datum non fuerit quòd prædictam Reginam retinere velit in gratia conjugali, remota ea quam contra interdictum Ecclesiæ superduxit, & recepta illa quam à se contra juris ordinem separavit, ex tunc, si de justitia & veritate confidit, & ista judicio dimittatur, si fuerit dimittenda, & illa, si reducenda fuerit, reducatur; ne, si secùs agi contigerit, & animæ periculum prædictus Rex incurrat per adulterium quod committit, & in genere suo scandalum ponat, cùm proles, si qua fuerit hoc modo suscepta, non debeat censeri legitima, sed spuria potiùs judicari. Licèt autem nondum super hoc monitis nostris paruerit & mandatis, ne tamen salutem ipsius negligere videamur, si quod incepimus, relinquerimus imperfectum, adhuc eum per dilectum filium nostrum P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, ad hoc ipsum mandavimus commoneri; dantes eidem Legato firmiter in mandatis ut nisi Rex ipse monitis nostris & ejus aurem curaverit facilem adhibere, & ipse adhuc ei forsitan voluerit super interdicto generali deferre, tam Regi quàm superinductæ ac eorum familiis, præter pœnitentias morientium, omni prorsùs appellatione remota, interdicat omnia divina officia & ecclesiastica sacramenta, & ubicunque præsentes fuerint, eis præsentibus, præter baptisma parvulorum & pœnitentias morientium, tam sacramenta divina quàm ecclesiastica prohibeat officia celebrari. Ideóque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & ex parte Dei omnipotentis Patris & Filij & Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostra, in virtute obedientiæ districtè præcipimus quatenus sententiam quam idem Cardinalis in Regem, superinductam, & eorum familias, vel in regnum etiam duxerit proferendam, & vos sublato cujuslibet appellationis obstaculo firmiter observetis, & faciatis ab aliis inviolabiliter observari. Si quis enim, cujuscunque dignitatis vel ordinis, eis post interdictum nostrum vel officia celebrare divina vel ecclesiastica præsumpserit impendere sacramenta, se noverit ipsius dignitatis & ordinis periculum incursurum. Cùm enim ex hoc quæramus solicitè salutem Regis ipsius, & ampliùs eum quàm ipse se diligat diligamus, utpotè quem nos in Domino diligimus ad salutem, ipse se in animæ suæ perniciem diligit contra Deum, non timemus si quod pro veritate ac justitia contra nos scandalum oriatur: quoniam si Deus nobiscum, quis contra nos? nec poterit adversùs nos aliquorum machinatio prævalere, quia veritas & justitia nos defendent. Cùm autem de prærogativa scientiæ ac honestatis vestræ non modicùm confidamus, ne præter spem omnium eis comparari possitis, de quibus dicitur, *Canes muti non valentes latrare*, cùm hactenus libertas ecclesiastica maximè viguerit in regno Francorum, volumus & mandamus ut vos, fratres Archiepiscopi & Episcopi, & vos, filij Abbates, apud eundem Regem exhortationibus assiduis insistatis; quatenus affectum nostrum attendens, qui licèt salutem solicitè quæramus ipsius, eum tamen molestamus inviti, eligat parere potiùs monitis nostris, immo divinis, quàm severitatem ecclesiasticam experiri; cùm si nec sic potuerit revocari, ne plaga remaneat incurata, severitatem ecclesiasticam proposuerimus districtiùs exercere. Tanto autem his exequendis solicitiùs intendatis, quanto apud multos fama vestra est non modicùm aggravata quòd mediantibus quibusdam vestrum tantus sit perpetratus excessus. Quòd si ad tempus omissum sit hactenus, non tamen est omnino dimissum quin possit & debeat adversùs eos, si negligentes fuerint, retorqueri.

Scriptum est autem super hoc prædicto Cardinali apostolicæ sedis Legato.

supra lib. 1. epist. 2.

ARCHIEPISCOPO HIDRVNTINO, & Episcopo Licensi.

Epist. 198. Committitur illis causa Archiepiscopi Tarentini contra Ecclesiam S. Mariæ de Galeso.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noster A. Tarentinus Archiepiscopus quòd cùm Ecclesia sanctæ Mariæ de Galeso, sita prope civitatem Tarentinam, Ecclesiæ Tarentinæ parochiali jure subjecta esset, R. Logotheta Tarentinus in præjudicium juris Ecclesiæ Tarentinæ, quæ pernimiùm parochialibus terminis angustatur, à sede apostolica rescriptum exemptionis obtinuit, occasione cujus dictus Archiepiscopus non solùm Ecclesia illa sed quibusdam aliis Capellis injustè se asserit destitutum. Quia verò apostolica sedes ab universis Ecclesiis injurias tenetur repellere, non inferre; mandamus vobis, præcipientes, quatenus ad locum ipsum pariter accedentes, si vobis ita esse constiterit, non obstante memorato rescripto per subreptionem obtento, eandem Ecclesiam cum prædictis Capellis fore subjectam, sicut primò fuerat Tarentinæ Ecclesiæ, sublato appellationis obstaculo, auctoritate apostolica decernatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Laterani IV. Kal. Novembris.

DE LACV, DE HERMENROD, & de Heisterbach Abbatibus.

Epist. 199. Ipsis committitur causa & lis super præpositura Colonienſi.

CVm pro controversia majoris præposituræ Colonienſis, quæ vertitur inter dilectum filium T. Præpositum sanctorum Apostolorum ex una parte, & E. Præpositum sancti Georgij in Colonia ex altera, dilecti filij T. Canonicus sancti Gereonis & H. sacerdos procuratores prædicti Præpositi sanctorum Apostolorum, & G. majoris Ecclesiæ & E. sancti Severini Canonici procuratores præfati Præpositi sancti Georgij, ad sedem apostolicam accessissent, & utriusque partis nobis litteras præsentassent, nil aliud postmodum de ipso negotio in conspectu nostro proponere curaverunt; sed post repræsentationem litterarum, secundò ad nostram præsentiam accedentes, unanimiter postulaverunt à nobis ut causam ipsam vobis committere deberemus. Nos igitur ad petitionem ipsorum causam vobis committentes eandem, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis ad præsentiam vestram partibus, audiatis quæ fuerint hinc inde proposita; & si fuerit de voluntate ipsarum ut ad diffinitivam sententiam procedatis, vos solum Deum habentes præ oculis, omni gratia, odio, vel timore postpositis, causam ipsam appellatione remota fine canonico terminetis. Si verò in hoc partes noluerint consentire ut per vos diffinitiva sententia proferatur, vos nihilominus usque ad sententiæ calculum sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo procedentes, allegationes & gesta omnia utriusque partis, sigillorum vestrorum munimine roborata, nobis dirigere procuretis; terminum competentem partibus præfigentes, quo recepturæ sententiam nostro se debeant conspectui præsentare: ad quem si qua partium fortè venire contempserit, nos nihilominus in ipso negotio procedemus. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani III. Nonas Novembris.

VNIVERSIS AD QVOS LITTERÆ istæ pervenerint.

Epist. 200. De facultatibus Archiepiscopi Tarentini, Legati Apostolici. *Vide infrà epist. 245. 280.*

VNiversitatem vestram volumus non latere quòd nos venerabilis fratris nostri Tarentini Archiepiscopi fidem & prudentiam attendentes, ipsum unà cum nuntiis nostris aliis ad succursum & dispositionem regni Siciliæ destinamus, dantes ei liberam potestatem ut illis qui cum eo ad obsequium nostrum & Ecclesiæ Romanæ processerint, & fideliter ac devotè perstiterint, beneficia & præmia condigna retribuat, & si quid damni acciderit in equis vel armis, quod absit, integrè studeat resarcire. Datum Laterani VIII. Idus Novembris.

CONRADO MAGVNTINO Archiepiscopo, Episcopo Sabinen.

Epist. 201. Vt beneficia per Hildesemensem Episcopum in dioceſi Herbipolenſi collata, ipſi aliis conferre liceat, priori collatione non obſtante. *Vide ſupra lib. 1. epiſt. 335. & infrà epiſt. 204. hujus libri.*

INter excessus alios animadversione dignissimos suo loco & tempore auctore Domino puniendos, illud est etiam nostro apostolatui reseratum, quòd C. quondam Hildesemen. Episcopus Herbipolensem Ecclesiam ausu propriæ temeritatis usurpans, in ejus dioceſi nonnullis beneficia conferre præsumpsit, in contemptum apostolicæ sedis, & ipsius Herbipolensis Ecclesiæ detrimentum. Nos igitur quod ab ipso factum est in hac parte denuntiantes irritum & inane, quia devotionem tuam sumus in multis

experti, ut beneficia ipsa personis idoneis appellatione remota valeas assignare, auctoritate tibi præsentium indulgemus; firmiter inhibentes ne vel illis qui de manu ejus beneficia receperunt, vel aliis qui ei jam excommunicato participare non sunt veriti vel etiam obedire, tanquam indignis, hujusmodi beneficia conferre præsumas. Nulli ergo &c. Datum Laterani V. Kalendas Novembris.

CASTELLANO, PERVSINO, Clusino, & Eugubino Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis in eorum diocesibus constitutis.

Epist. 102. Vt Legatum apostolicum reverenter excipiant.

APostolica sedes, quæ disponente Domino inter omnes Ecclesias obtinet principatum, alios vocavit in partem solicitudinis, retenta sibi plenitudine potestatis; ut quoniam Romanus Pontifex pro defectu conditionis humanæ per se ipsum omnia expedire non potest, iuvetur subsidiis aliorum, quibus vices suas committit, ad exemplum Domini & magistri, qui discipulos suos per mundum universum transmisit, salutem nostram in medio terræ personaliter operatus. Sanè cùm nos & fratres nostros, propter curam & solicitudinem apostolici patrimonij, ab occupationibus variis, quas pro statu Ecclesiarum omnium indesinenter subimus, sæpius nos contigerit evocari; nolentes, sicut nec velle debemus, temporalia spiritualibus anteferre, de consilio fratrum nostrorum viam elegimus tutiorem, qua & curam temporalium non negligimus, & spiritualem, sicut convenit, præferimus dignitatem, dilectum filium nostrum G. sancti Georgij ad velum aureum Diaconum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, virum utique providum & prudentem, & honestate morum & generositate natalium commendandum, quem inter fratres nostros speciali caritate diligimus, ad ea quæ præmisimus exequenda duximus assumendum, concessa sibi nihilominus potestate ut in Ecclesiis & parochiis vestro regimini deputatis evellat & destruat, ædificet & plantet, quæ in eis evellenda & destruenda, ædificanda occurrerint & plantanda. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ipsum, tanquam honorabile membrum Ecclesiæ & Legatum apostolicæ sedis, recipientes humiliter & devotè, ipsius salubria monita & statuta & vos ipsi diligenter servetis, & à subditis vestris faciatis efficaciter observari. Nos enim sententiam quam in rebelles & contumaces rationabiliter duxerit promulgandam, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino firmitatem debitam obtinere. Datum Laterani Idibus Octobris.

Scriptum est super hoc in eundem modum Spoletan. Fulginat. Assisinat. Nucerinen. Reatinen. Narnien.

CONSVLIBVS ET POPVLO Sutrinis.

Epist. 103. De eodem argumento.

CVm præter solitum, immo plus solito, multis & magnis simus negotiis occupati, quæ per nos ipsos facere non valemus, per alios cogimur adimplere. Sanè inter alias occupationes & solicitudines nostras, curam & provisionem apostolici patrimonij non modicas reputamus, tam ad spiritualem jurisdictionem nostram spectãtis quàm etiam temporalem. Vnde nobis posset non immeritò imputari, si super ordinatione ipsius essemus tepidi vel remissi, qui cunctorum fidelium solicitudinem gerimus pastoralem. Novimus enim (quod tristes & dolentes referimus) quoniam in eo multi quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, quærentes, & abutentes per insolentiam sedis apostolicæ patientia, pacem perturbant, corrumpunt justitiam, stratam violant, & terram offendunt, unde nobis & vobis non modicùm derogatur. Cum igitur super his quæ præmisimus emendandis cum fratribus nostris tractatum habuerimus diligentem, de ipsorum consilio dilectum filium nostrum G. sancti Georgij ad velum aureum Diaconum Cardinalem, virum nobilem & prudentem, quem inter alios fratres nostros speciali diligimus caritate, operi tam utili & necessario deputantes, ut meliùs & faciliùs injunctum sibi officium valeat exercere, dilectum filium P. Præfectum urbis, virum nobilem & potentem, sibi duximus adjungendum: quibus dedimus in mandatis ut stratam custodiant, pacem procurent, justitiam faciant, & terram defendant, alia quoque nihilominus operentur quæ ad honorem Dei, profectum Ecclesiæ,

utilitatem vestram & aliorum nostrorum fidelium noverint pertinere. Vt autem dominium sedis apostolicæ, quæ de se verè dicere potest, *Iugum meum suave est & onus meum leve*, diebus nostris dulcedinem non deponat, & nulli fiat penitùs odiosum, eis viva voce præcepimus ut vos diligant & honorent, nullum sine caussâ lædentes vel contra justitiam aggravantes, sed à vobis potiùs iniquitatem & violentiam satagant propulsare. Vnde quoties necessitas postulaverit, ad eos vice nostra pro justitia consequenda vel aliis expediendis negotiis poteritis habere recursum. Et ut meliùs quæ ad pacem & utilitatem vestram à nobis & fratribus nostris sunt salubriter ordinata, perduci valeant ad effectum; universitatem vestram monemus attentiùs & hortamur in Domino, per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus ipsis vice nostra, immo nobis in ipsis intendentes humiliter & devotè, quod super præmissis articulis & aliis emergentibus negotiis utiliter duxerint statuendum, salvo in omnibus apostolicæ sedis mandato, teneatis firmiter & servetis, de universis justitiis & rationibus Ecclesiæ Romanæ sibi plenariè respondentes.

In eundem modum Consulibus & populo Nepesinis. In eundem modum Consulibus, & populo Oritanis. In eundem modum Amelien. Castellan. In eundem modum Tudertin. Assisinatibus. In eundem modum Perusin. Fulginat. In eundem modum Spol. Narnien. Reatin. populo civitatis Castellanæ. Tuscan. Vetrallen. Balneoregen. Centumcellen. Vrbevetan. Cornetan.

MAGDEBVRGEN. *Archiepiscopo & suffraganeis ejus.*

Epist. 204. Vt Hildesemensis Episcopus, publicè excommunicatus nuntietur. Vide suprà lib. 1. epist. 335. & lib. 2. epist. 201.

CVm sine capite nulla possint membra subsistere, si quispiam impune posset apostolicæ sedis privilegia violare, nulla ceteris Ecclesiis de suis privilegiis fiducia remaneret. Verùm inter cetera privilegia quæ primatum apostolicæ sedis ostendunt, illud non modicum reputatur quod depositiones, cessiones, & translationes Episcoporum fieri sine speciali auctoritate Romani Pontificis interdicit. Hoc autem C. quondam Hildesemen. Episcopus non attendens, licentia nostra non solùm non obtenta, sed nec etiam expetita, Herbipolensem Ecclesiam occupavit, præsumens ad eam propria temeritate transire, cùm per illam non possit indulgentiam excusari quam à bonæ mem. C. Papa prædecessore nostro se asserit impetrasse, quæ potiùs impetranti turpem ambitionis notam ingessit, ut si videlicet eum ad majorem dignitatem contingeret invitari, eam sibi liceret assumere, dummodo nihil ei de statutis canonicis obviaret. Licèt enim ei videatur indultum ut invitatus majorem possit assumere dignitatem, per hanc tamen indulgentiam ad parem sibi transire non licuit, cùm longè faciliùs in uno casu quàm in alio dispensetur. Præterea cùm & postulatio, sicut electio, examinari debeat diligenter, antequam per eum, cui facienda fuerat, examinata fuisset, non debebat ulla ratione transire, cùm non solum examinationem postulationis sed ipsius quoque personæ videatur tenor indulgentiæ reservasse, statim subjungens: *dummodo nihil appareat quod tibi de canonicis obviet institutis.* Licèt autem tantæ præsumptionis excessus ad aures nostras publica referente fama venisset, distulimus tamen procedere contra ipsum, donec litteras ejus recepimus, in quibus se nobis Herbipolensem Episcopum appellabat. Vnde postmodum præsumptionem ipsius debita volentes animadversione punire, vobis & aliis Archiepiscopis & Episcopis in Teutonia constitutis districtè præcepimus ut cùm factum hujusmodi non posset in partibus vestris non esse notorium, nisi dictus C. infra viginti dies post susceptionem litterarum nostrarum ab Herbipolensis Ecclesiæ administratione cessaret, eum excommunicatum auctoritate nostra non differretis publicè nuntiare, & excommunicationem ejus faceretis pulsatis campanis & candelis accensis, festivis diebus & dominicis innovari. Tu autem, Magdeburgensis, in eum juxta tenorem mandati apostolici, sicut accepimus, processisti, & alij etiam, sicut credimus, processerunt. Quamvis autem in manifestis non sit ordo judiciarius requirendus, & ipse videretur confessus de crimine, cùm in litteris ad nos directis se præsumpsisset Herbipolensem Episcopum nominare; nos tamen ad evitandam omnem malitiam, in litteris nostris commonitionem canonicam duximus præmittendam; & eum postmodum etiam ad bonum obedientiæ revocare volentes, ipsi non præmissa salutatione mandavimus ut omni excusatione cessan-

Vide supra Illud Dominus. De Cler. excomm. Vide etiam infrà epist. 278.

te, si apud nos vellet gratiam invenire, mandatum apostolicum adimpleret. Quia verò nec sic ei vexatio præbuit intellectum, quin eò fortiùs in sua pertinacia perduraret quò ampliùs nos videbat de sua correctione solicitos, cùm postquam alius de mandato nostro fuit in Episcopum Hildesemensem electus, se ipse præsumeret Hildesemensem Episcopum nominare, apostolicæ sedis injuriam dissimulare nolentes, ipsum in festo principis Apostolorum proximè præterito, præsentibus nuntiis ejus, inter Missarum solennia excommunicatum publicè nuntiavimus, & mandavimus ab omnibus evitari. Ideóque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus latam in eundem C. à nobis excommunicationis sententiam publicantes, ipsum singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, denuntietis excommunicatum, & ab omnibus, tanquam contemptorem apostolicæ jussionis, arctiùs evitandum, donec, si desuper datum fuerit, absolutionis gratiam mereatur; vestris nobis litteris intimantes, si fortè sententiam nostram contemnens, divina præsumpserit officia celebrare.

In eundem ferè modum Capitulo & Suffraganeis Eccl. Magun. In eundem modum Herbipolen. Capitulo. In eundem ferè modum Treveren. & Suffraganeis eius.

NOBILI VIRO F. COMITI Laureti. & Cupersan. Magistro Iustitiario Apuliæ & Terræ Laboris.

Epist. 205. Vt promissionibus suis satisfaciat, & pacem initam conservet.

IAm olim firmiter proposuimus, ecce & nunc sumus in executione propositi, aliquem à latere nostro ad regni partes dirigere cum subsidio opportuno, ut excludantur & penitùs repellantur ab eo tam regni quàm Ecclesiæ inimici, & pax reformetur in regno, & justitia conservetur. Quia verò in præsentia dilecti filij I. tituli sancti Stephani in Cœlio monte Presbyteri Cardinalis & Philippi Notarij nostri exercitum juravisti, sicut eorum nobis relatio patefacit; volentes te, tanquam virum nobilem & egregium, ad id esse solicitum & paratum, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus te ad eundum cum Legato nostro contra inimicos regni & Ecclesiæ ita honorificè præpares ac viriliter accingaris quòd fidelitas & dilectio quam ad carissimum in Christo filium nostrum F. Siciliæ Regem illustrem, & devotio quam ad Romanam Ecclesiam te habere proponis, elucescat in opere, & proinde ipsum Regem & nos ipsos ad dilectionem tuam reddere valeas promptiores. Præterea cùm super omnibus quęstionibus quę inter te & dilectos filios nobiles viros G. & M. Comites de Manupello vertuntur, prædictis Cardinali & Notario stare mandato nostro juraveris, & ipsi etiam ex parte sua se simili astrinxerint juramento, sicut jam tibi scripsisse recolimus; ita iterato tibi duximus sub debito juramenti præsentibus litteris injungendum ut treugas initas coram prædicto Cardinali inviolabiliter observare procures, donec per Legatum nostrum, cui vices nostras tam in spiritualibus quàm in temporalibus committimus exequendas, qui est ad partes ipsas in proximo accessurus, super quæstionibus quæ inter te & ipsos Comites vertuntur, mandatum ex parte nostra recipias, quod tam à te quàm ab ipsis volumus sine refragatione servari; salvo nimirum si quid aliud super hoc, utilitate vel necessitate pensata, duxerimus statuendum. Nos enim ipsis Comitibus consimiles litteras duximus destinandas, volentes, sicut convenit, utriusque partis indemnitatibus præcavere.

EDVENSI EPISCOPO.

Epist. 206. Vt Iudæis recens baptisatis benevolentia exhibeatur.

ADprovisionem P. quondam Iudæi latoris præsentium ad fidem Christi nuper eodem inspirante conversi per litteras apostolicas & mandatum te recolimus invitasse. Sed quòd ea penitùs obaudieris, ejusdem labor indicat iteratus, sicut decuit non attendens quòd personis hujusmodi, ne propter opprobrium paupertatis, quod non consueverunt æquanimiter sustinere, post Iudaicam perfidiam derelictam retro aspicere compellantur, ab universis sit fidelibus propensiùs succurrendum, nedum episcopali præditis dignitate, quorum debet esse propositum indigentibus subvenire, teque in hac parte illa saltem ratione oportuit existere proniorem, quòd pro eodem P. tuas nobis preces & litteras destinasti. Nisi autem specialis gratia, quam ad personam tuam habuimus & habemus, motum nostri animi mitigasset, pro contemptu mandati præmissi priùs ad te districta ultio quàm ite-

rata monitio perveniſſet; cùm ſatis appareat qualem in aliis te geris virtutibus, quandoquidem in operibus pietatis, quæ ſecundùm Apoſtolum promiſſionem habet vitæ quæ nunc eſt & futuræ, te negligis vel contemnis ad mandatum apoſtolicum exercere. Ne igitur præfatus P. proviſionis apoſtolicæ ſolatio defraudetur, aut tua negligentia remaneat in ſopore, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ejus paupertati taliter ſtudeas providere quòd prædictus P. ac M. filia ſua, quæ cũ eo unda baptiſmatis eſt renata, per tuæ liberalitatis gratiam victus & veſtitus neceſſaria ſe gaudeant congruè ſine dilatione qualibet aſſecutos; faciens nihilominus ut quod eis propter neceſſitates ſuas duxeris, quemadmodum præmiſſum eſt, aſſignandum, valeant ſine perturbatione qualibet, cùm Deus hilarem datorem diligat, obtinere. Alioquin noveris nos venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilecto filio Abbati ſancti Martini Nivernenſis præcipiendo mandaſſe ut ſi mandatum noſtrum neglexeris adimplere, ipſi te ad ea quæ præmiſimus exequenda per diſtrictionem eccleſiaſticam omni contradictione & appellatione remota compellant. Datum Laterani Nonis Novembris.

POTESTATI, CONSVLIBVS, & Iuſtitiariis Viterbienſibus.

Epiſt. 207. Vt concordiam cum Romanis initam conſervent.

SIcut per alias litteras vobis intimaſſe meminimus, ex diſcordia quæ inter vos & Romanos peccatis exigentibus eſt ſuborta, gravia timemus pericula proventura: quæ prævidentes olim, & ab ipſis vobis præcavere volentes, primò per dilectum filium G. Centij nobilem civem Romanum apoſtolici patrimonij rectorem in Thuſcia, ſecundò per dilectum filium G. Archipreſbyterum ſancti Angeli Subdiaconum noſtrum, tertiò per venerabilem fratrem noſtrum O. Oſtien. Epiſcopum vos fecimus diligentiſſimè commoneri ut noſtro ſuper hoc conſilio crederetis. quod quale fuerit, non eſtis obliti. Tandem cùm tu, fili Poteſtas, cum quibuſdam civium ad noſtram præſentiam acceſſiſſes, licèt multa eſſemus debilitate gravati, te tamen & ipſos ad idem efficaciter, quantum in nobis fuerat, duximus inducendos. ſed in his omnibus non fuimus exauditi. Quamvis autem poſtmodum receptio Biturclani fuerit prorogata, non tamen potuit penitùs impediri quin reciperetur à Romanis, & eorum committeretur potentiæ protegendum. Debueratis autem & vos nobiſcum mala hujuſmodi prævidere, nec tantùm vires veſtras inſpicere, ſed inimicorum etiam potentiam intueri, cùm non ſit tutum committere vos fortunæ. Verendum eſt autem nobis & vobis ne duritia veſtra, qui nobis credere noluiſtis, & culpa noſtra, quam ex eo contraxiſſe videmur quòd querelas hominum de Biturclano ad nos clamantium ab oppreſſionibus veſtris, & ad fidelitatem noſtram redire volentium, non curavimus exaudire, plus fortè vobis quàm expedierit deferre volentes, nos & vos in gravem neceſſitatem induxerint, quam vitare de facili non poſſimus. Romani ſiquidem (ſicut quidam ex vobis, qui nuper ad noſtram venerunt præſentiam, ſuper hoc noverunt pleniùs veritatem) à nobis & petebant & petunt inſtanter ut vel vos à moleſtatione hominum de Biturclano compeſceremus juxta debitum officij paſtoralis, vel cogeremus ad juſtitiam in noſtra præſentia exhibendam. Quod quacunque peteretur intentione, quia nos de manifeſtis judicamus, Dominus autem judicat de occultis, non vidimus qua poſſemus ratione negare; licèt cum eiſdem nuntiis veſtris & aliis ſuper hoc diutiùs tractaſſemus. Cùm enim, ſecundùm verbum Apoſtoli, ſapientibus ſimus & inſipientibus debitores, & omni petenti teneamur juſtitiam exhibere; id præſertim debemus efficere, cùm fideles noſtri de noſtris fidelibus conqueruntur. Propter quod dictum Subdiaconum & dilectum filium Hugonem Panetiarium noſtrum ad vos duximus deſtinandos; univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus ea quæ poſſunt ex hoc facto pericula provenire diligentiùs attendentes, noſtro vos committeretis judicio vel mandato. Vos autem aliud quàm expectaremus nobis dediſtis reſponſum, ſcilicet quòd uſque ad quintam feriam proximè præteritam expectaretis venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Vulterranum, de ipſius nobis conſilio reſponſuri. Iudicet ergo Dominus inter nos & vos, qui nec monitis nec mandatis noſtris toties requiſiti parere volentes, nos & vos in gravem neceſſitatem, quam evitare non poſſumus, induxiſtis. Cùm

igitur de cetero contemptum noſtrum non poſſimus æquanimiter ſuſtinere, niſi uſque ad proximum diem dominicum vel judicium noſtrum ſubieritis, vel mandato apoſtolico, quod vobis potiùs credimus expedire, duxeritis exponendos, cautionem ſufficientiſſimam exhibentes, ex tunc vos noveritis excommunicationis vinculo innodatos. Nos etiam univerſis fidelibus noſtris dabimus in mandatis ut non ſolùm vobis aſſiſtere non preſumant, ſed ad edomandam contumaciam veſtram potenter & viriliter procedant in ſubſidium Romanorum.

EPISTOLA PATRIARCHÆ Conſtantinopolitani ad Papam.

Epiſt. 108. De primatu & prærogativa Eccleſiæ Romanæ.

INnocentio ſanctiſſimo Papæ Romano & in Chriſto Domino dilecto fratri noſtro Iohannes divina miſericordia Conſtantinopolitanus Archiepiſcopus, Novæ Romæ Patriarcha, amorem & pacem à Domino noſtro Ieſu Chriſto & ſalvatore noſtro. Scriptum à tua ſanctitate per prudentiſſimos Legatos Albertum Subdiaconum & Albertinum Notarium noſtræ humilitati directum quàm gaudenter ſuſcepimus, & quod in eo continebatur diligentiùs rimatus, impoſſibile habuimus quomodo non omnino tuam laudaremus ſanctitatem pro veſtro divino zelo & ignito propoſito de noſtrum & veſtrum ſecundùm fidem unione; cùm & hæc noſtram humilitatem tuæ virtutis conſtantia, & tua digni pontificatus diligentia nos clarè docuerint. Et quid enim de pluribus faciet quiſquam nobis traditam ex patribus & longo jam tempore de pia confeſſione traditionem, quam Chriſtus quidem communis doctor & prædicator Chriſtianorum populis ſuis tradidit vocibus. Hunc autem videntes & diſcipuli, & eorum ex tunc ſucceſſores ſancti Spiritus inſpiratione illuminati, & ab eo docti, ſuis ſcriptis docentes ampliaverunt, ſic noſtra humilitas non modicè lætata eſt ſuper tuæ ſanctitatis pro divini cultus ſolicita cura. Quod autem mihi in tuæ ſanctitatis ſcripto non modicam ſuperinduxit ambiguitatem, non abſcondam. Nam & pro miro habeo quomodo unam & univerſalem Romanorum vocaſti Eccleſiam, ut quaſi jam diviſam in ſpecies quaſdam ſpecialiſſimas, & hæc uno exiſtente grege, ovilium Chriſti nobis quodam modo paſtoribus ſub eo conſtitutis paſtorum principe communique doctore. Et quomodo erit quòd apud vos Romanorum Eccleſia mater, ut dixiſti, communis aliarum Eccleſiarum, & ſecundùm quas aliquas rationes, & per quas unquam cauſſas, quæro addiſcere dubitans. Quod autem mihi & plus extendit ambiguitatem dicam; & indulge mihi, ſacerrime Papa, ſi nunc primò hunc patriarchalem ſacrum thronum me aſcendentem, nondum de tali hac dubitatione diligentem ſolutionem addiſcere accidit. Audiens enim quis in pſalmis David dicentem matutinis, *Sion dicet: Homo & homo natus eſt in ea*, ſecundùm verum utique verbi & juſtitiæ æquitatem Hieroſolymitanam Eccleſiam matrem aliarum Eccleſiarum nominabit, prærogantem ſecundùm fidem tam tempore quàm & dignitate. In ea enim utique ut noviſſimus omnium Chriſtus & natus eſt ſecundùm carnem, & converſatus, & docens atque prædicans noſtram fuit ſalutem, noviſſimè per crucem pro nobis mortem ſuſtinens, lapidem in quo corpus hujus fuit ſepultum, depoſitum ibi reliquit. Clarè utique ſignum ſuæ in terris converſationis ibi Chriſto diſcipuli occurrentes crediderunt, hunc filium Deo & Patri conſubſtantialem eſſe; quamvis perfectam humanam naturam indutus, ſibi ſecundùm ſubſtantiam homo tantùm in ſuperficie videbatur. Inde Chriſti mirabilium fons emanavit, & inde, ut ex quodam principio, alij quidam exorti ſunt divina fluentes fluvij, & univerſum orbem irrigantes, rivos etiam Eccleſiæ quæ apud vos eſt replentes. Igitur numquid ob hæc & alia talia quis Hieroſolymitanam Eccleſiam matrem omnium dicet Eccleſiarum? Aut non præornatam prædicationē audiſti Pauli? A Hieruſalem clarè debes incipi. Dicit enim: *& uſque ad Illyricum prædicare evangelium.* Hæc quidem dicet quis, audiens Eccleſiam quæ apud vos eſt generalem & univerſalem nominatam. Ego verò lætanter addiſcam cauſſam, & acceptabo eam ſine contradictione rationem habentem. Reprehenſionem autem à tua ſanctitate nobis ſuperinductam ſilere nequeo, ut ſcindentibus quaſi unam & deſuper contextam Chriſti veſtem, & ſic à vobis uſque nunc & diſciſſis. Dicente enim in evangeliis ſalvatore Chriſto de modo eſſentiæ ſancti Spiritus ei conſubſtantialis, qui ex Patre procedit, & duas has ſubſtantiales proprietates dicente,

de sui ipsius & Spiritus generatione dico & processione, & sibi quidem de paterna substantia testanti ineffabilem omnibus & ignotam generationem, sancto verò Spiritui ex eadem paterna substantia processionem insensibilem, & hanc omnibus & patribus in Nicæam concurrentibus immutabiliter sic ex Patre Spiritus processionem ampliantibus, ex tunc universi orbis synodis sacro symbolo & doctrinæ nil apponentibus, in quibus & quidam tunc pontificalem thronum veteris Romæ gubernantes per se ipsos interfuere, in quibusdam verò & quidam alij vestrum locum tenentes, vestris tunc pontificibus acceptantibus ea quæ confirmata fuerunt, & ea rata per proprias confessiones habentibus, & dæmoni credendi constitutionem. Hac quoque fide usque & ad nos sine aliqua interruptione perveniente, quid nos oporteat facere non parum est hæsitandum in ambiguitatem atque discessionem non parvam incidere, donec de hoc quæstio solvatur. Quæro nunc hinc addiscere caussam, quæ divisa est & indivisibilis vestis Christi. Potentem autem nostrum moderatorem tua noscat sanctitas, à se ipso prosilientem ad omnem boni notitiam, & maximè ad religionis cultum. Omnia enim quibus ornatur verè homo Dei, & quæcunque divinitus coronatum ornant Imperatorem, hæc omnia Deus ei donavit. Et ut breviter Imperatoris ostendam majestatem, nosce hunc præ omnibus ejus antecessoribus Imperatorem benignum, & patientem, simul atque strenuum: cujus tam spiritualia quàm & corporalia benigna si dicere inciperem, mensuram excederet verbum, necnon & epistolæ modum.

PATRIARCHÆ *Constantinopolitano.*

Epist. 209. Respondet superioti epistolæ.

Edita ab Antonio Augustino ad calcem tertiæ compilationis Decretalium, & in Gestis Innocentij III.

APostolicæ sedis primatus, quem non homo, sed Deus, immo verius Deus homo constituit, multis quidem & evangelicis & apostolicis testimonijs comprobatur, à quibus postmodum constitutiones canonicæ processerunt, concorditer asserentes sacrosanctam Romanam Ecclesiam in beato Petro Apostolorum principe consecratam, quasi magistram & matrem ceteris præminere. Hic enim cùm interroganti Domino quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter ceteros primus eum esse Christum Dei vivi filium respondisset, audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* & post pauca: *Tibi dabo claves regni cœlorum.* Nam licèt primum & præcipuum Ecclesię fundamentum sit unigenitus Dei filius Iesus Christus, juxta quod dicit Apostolus, *quia fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus*; secundum tamen & secundarium Ecclesiæ fundamentum est Petrus, etsi non tempore primus, auctoritate tamen præcipuus inter ceteros, de quibus Paulus Apostolus inquit: *Iam non estis hospites & advenæ, sed estis cives sanctorum, & domestici Dei, superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum*; quos & fundamenta esse in montibus sanctis David Propheta testatur. Hujus etiam primatum Veritas per se ipsam expressit, cùm inquit ad eum: *Tu vocaberis Cephas.* quod etsi Petrus interpretetur, caput tamen exponitur; ut sicut caput inter cetera membra corporis, velut in quo viget plenitudo sensuum, obtinet principatum, sic & Petrus inter Apostolos, & successores ipsius inter universos Ecclesiarum Prælatos, prærogativa præcellerent dignitatis; vocatis sic ceteris in partem solicitudinis, ut nihil eis de potestatis plenitudine deperiret. Huic Dominus oves suas pascendas vocabulo tertiò repetito commisit; ut alienus à grege dominico censeatur qui eum etiam in successoribus suis noluerit habere pastorem. Non enim inter has & illas oves distinxit, sed simpliciter inquit, *Pasce oves meas*, ut omnes omnino intelligantur ei esse commissæ. Iacobus enim frater Domini, qui videbatur esse columna, Hierosolymitana sola contentus, ut ibi semen fratris prę mortui susciteret ubi fuerat crucifixus, Petro non solùm universam Ecclesiam sed totum reliquit seculum gubernandum. Quod ex eo etiam evidenter apparet, quia cùm Dominus apparuisset in littore discipulis navigantibus, sciens Petrus quòd Dominus esset, se misit in mare, ac aliis navigio venientibus, ipse sine beneficio navis ad Dominum festinavit. Cùm enim mare mundum designet, juxta verbum Psalmistæ dicentis, *Hoc mare magnum & spatiosum, illic reptilia quorum non est numerus*; per hoc quòd Petrus se misit in mare, privi-

privilegium expressit pontificij singularis, per quod universum orbem susceperat gubernandum; ceteris Apostolis ut vehiculo navis contentis, cùm nulli eorum universus fuerit orbis commissus, sed singulis singulæ provinciæ vel Ecclesiæ potiùs deputatæ. Iterum etiam ut se unicum Christi Vicarium designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem & ipse super aquas maris mirabiliter ambulavit. Nam cùm aquæ multæ sint populi multi, congregationésque aquarum sint maria; per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super universos populos se potestatem accepisse monstravit. Pro eo Dominus se orasse fatetur, inquiens in articulo passionis: *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos*; ex hoc innuens manifestè quòd successores ipsius à fide catholica nullo unquam tempore deviarent, sed revocarent magis alios, & confirmarent etiam hæsitantes; per hoc sic ei confirmandi alios potestatem indulgens, ut aliis necessitatem imponeret obsequendi. Quod & tunc Petrus agere cœpit, quando quibusdam ex discipulis abeuntibus retro, & *Durus est hic sermo* dicentibus, cùm dixisset Iesus ad duodecim, *Numquid & vos vultis abire?* solus ipse respondit pro ceteris: *Domine, verba vitæ æternæ habes, & ad quem ibimus?* Huic præterea dictum in evangelio & audisti sæpius & legisti: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Quod si omnibus etiam Apostolis simul dictum esse reperias; non tamen aliis sine ipso, sed ipsi sine aliis attributam esse cognosces ligandi & solvendi à Domino facultatem; ut quod non alij sine ipso, ipse sine aliis posset ex privilegio sibi collato à Domino & concessa plenitudine potestatis. Ad quod nimirum videtur illud non incongruè pertinere, quòd ipse solus legitur interrogasse Iesum: *Si peccaverit in me frater meus, dimittam ei usque septies?* Et ei soli Iesus legitur respondisse: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagesies septies.* Quia profectò septenarius universitatis est numerus, eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi. Septenarius ergo numerus in se ipsum multiplicatus, in hoc loco significat universorum universa peccata: quia solus Petrus potest non solùm omnia, sed omnium crimina relaxare. Demum post passionem suam Dominus Petro dixisse legitur: *Tu me sequere.* quod utique non tam de sequela perferendæ passionis quàm creditæ dispensationis debet intelligi, cùm & Andreas & quidam alij præter Petrum sicut Dominus fuerint crucifixi; sed solum Petrum sustinuit sibi Dominus & in officio vicarium, & in magisterio successorem. Vnde post ascensionem Domini Petrus, velut successor ipsius, regere cœpit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudæ prævaricatoris ex verbis Prophetæ alium instituens & faciens subrogari, & recepto Paracleto, discipulos non musto repletos, sed Spiritus sancti gratia illustratos, ex verbis Ioëlis apertiùs comprobavit. Hic pœnitentiam agere jussit, & baptizari credentes. Hic inter discipulos curando claudum, primus fuit miraculum operatus; & in Ananiam & Saphiram uxorem ipsius, tanquam primus & præcipuus inter eos, quia mentiti fuerant Spiritui sancto, mortis sententiam promulgavit. Hic simoniacæ pestis radicem contra primitivam Ecclesiam pullulantem apostolica falce succidit, solus in Simonem magum sententiam damnationis promulgans, licèt non ei soli sed omnibus communiter pecuniam obtulisset. Ipse præterea, cùm in eum mentis cecidisset excessus, vidit cœlum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteum magnum, quatuor initiis in terram de cœlo submitti, quod omnia quadrupedia & serpentia terræ ac cœli volatilia continebat. Et cùm facta esset vox dicens ad eum, *Surge, Petre, macta, & manduca*, respondit: *Absit, Domine, quia nunquam immunda & communia manducavi.* Et vox ad eum est facta secundò: *Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris.* Per quod innuitur manifestè quòd Petrus prælatus fuerit populis universis; cùm vas illud orbem, & universitas contentorum in eo universas significet tam Iudæorum quàm gentium nationes. Qui licèt postmodum ex revelatione divina ab Antiochia fuerit translatus ad Vrbem, non tamen concessum sibi primatum deseruit, sed secum potiùs cathedræ transtulit principatum, cùm Dominus eum nullatenus minorare voluerit quem Romæ præviderat martyrio coronandum.

Sanè cùm ipse postmodum (immo Dominus potiùs , qui se in eo pati asseruit : *Venio* , inquit ad eum , *Romam iterum crucifigi*) Romanam Ecclesiam suo sanguine consecrasset, primatum cathedræ successori reliquit , totam in eo transferens plenitudinem potestatis. Pro patre siquidem nati sunt ei filij , quos Dominus principes super omnem terram constituit. Sanè cum per navim Petri Ecclesia figuretur , tunc Petrus juxta præceptum dominicum navim duxit in altum, laxans prædicationis retia in capturam , cùm ibi posuit Ecclesiæ principatum ubi vigebat secularis potentiæ altitudo & imperialis monarchia residebat , cui ferè singulæ nationes , sicut flumina mari, tributa solvebant certis temporibus constituta. Ipse quidem primus Iudæos, ipse quoque primus gentiles post ascensionem Christi convertit ad fidem , ut super utrosque fideles se primatum accepisse monstraret , cùm ipso die Pentecostes ad verbum exhortationis ipsius circiter tria millia Iudæorum baptismi receperint sacramentum, ac deinde Cornelium Centurionem & suos quasi primitias gentium ad revelationem angelicam baptizarit. Cùm autem inter Apostolos ad consultationem credentium magna fieret conquisitio utrum oporteret circumcidi fideles & legem Mosaicam observari , Petrus * principali fretus auctoritate respondit : *Quid tentatis Deum , imponere jugum super cervicem discipulorum , quod neque patres nostri neque nos portare potuimus ?* Cujus sententiam subsecutus , apostolicum super ipsa quæstione decretum Iacobus promulgavit. Paulus etiam postquam abiit in Arabiam , & iterum rediit in Damascum , deinde post tres annos venit Hierosolymam,ut Petrum videret, cum eo evangelium quod in gentibus prædicaverat collaturus , ne fortè in vacuum curreret aut etiam cucurrisset , cùm etiam singularis apostolatus privilegium recognoscens , antonomasticè scribit de illo : *Qui operatus est Petro in apostolatum , operatus est & mihi inter gentes.* Vt autem quem Dominus ceteris præfecit privilegio dignitatis , præ ceteris quoque virtutis privilegio decoraret , tantam ei contulit potestatem , quòd ad umbram ejus sanabantur infirmi ; ut in eo intelligatur esse completum quod Dominus dixerat : *Qui credit in me , opera quæ ego facio & ipse faciet , & majora horum faciet.* Hæc autem non iccirco præmisimus ut nos , qui ei , licèt indigni , successimus in apostolatus officio , extra nos ambulare velimus in magnis , aut super nos in mirabilibus exaltare , cùm à Domino dictum esse noverimus: *Omnis qui se humiliat exaltabitur , & qui se exaltat , humiliabitur.* Vnde cùm inter discipulos ejus quæstio de majoritate fuisset exorta , respondit : *Qui major est inter vos , erit omnium servus; & qui præsessor , tanquam ministrator ;* seipsum in exemplo proponens , *quia filius hominis non venit ministrari , sed ministrare.* Proprer quod & ipse Petrus aiebat : *Non quasi dominantes in clero , sed forma gregi facti ex animo.* Nam & alia dicit scriptura : *Quanto major es , humilia te in omnibus.* Et iterum : *Principem te constituère ; noli extolli ; esto in illis quasi unus ex illis. Deus enim superbis resistit , humilibus autem dat gratiam.*

* *Apud Ant. August.* primaria

Sed quia per hæc & alia , sicut credimus,quæ tua non debet fraternitas ignorare , apostolicæ sedis magisterium recognoscens , eam super quibusdam dubitationum articulis consulere decrevisti; quod utique gratum gerimus & acceptum , & tuam exinde prudentiam commendamus ; non quòd existimemus nos quasi sufficientes ex nobis , sed nostra sufficientia est ex Deo , qui dat omnibus affluenter , & non improperat , qui linguas infantium facit disertas , & aperit ora mutorum. Quæsivisti etenim dubitans , & addiscere volens , qua ratione Romanam Ecclesiam unam & universalem in nostris litteris vocaverimus, velut in quasdam species specialissimas jam divisam ; cùm & unus sit pastor , & unum ovile ; licèt sub uno pastorum principe Christo plures sint constituti pastores. Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus , quòd Ecclesia duabus de caussis universalis vocatur. Intelligentia namque dictorum , ex caussis est assumenda dicendi ; cùm non res sermoni, sed rei sit sermo subjectus. Dicitur enim universalis Ecclesia quæ de universis constat Ecclesiis , quæ Græco vocabulo catholica nominatur. Et secundùm hanc acceptionem vocabuli , Ecclesia Romana non est universalis Ecclesia , sed pars universalis Ecclesiæ , prima videlicet & præcipua , veluti caput in corpore ; quoniam in ea plenitudo potestatis existit, ad ceteros autem pars aliqua plenitudi-

nis derivatur. Et dicitur universalis Ecclesia illa una quæ sub se continet Ecclesias universas. Et secundùm hanc nominis rationem Romana tantùm Ecclesia universalis nuncupatur, quoniam ipsa sola singularis privilegio dignitatis ceteris est prælata; sicut & Deus universalis Dominus appellatur, non quasi jam divisus in species specialissimas, aut etiam subalternas, sed quoniam universa sub ejus dominio continentur. Est enim una generalis Ecclesia, de qua Veritas inquit ad Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Et sunt multæ particulares Ecclesiæ, de quibus Apostolus ait: *Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum.* Ex omnibus una consistit, tanquam ex particularibus generalis; & una præeminet omnibus, quoniam cùm unum sit corpus Ecclesiæ, de quo dicit Apostolus, *Omnes unum corpus sumus in Christo*, illa, velut caput, ceteris membris excellit.

Quæsivisti etiam, & te asseruisti non modicùm dubitare, cupiens addiscere causam, quam acceptabis sine contradictione rationem habentem, cùm David de Hierusalem dicat in psalmis matutinis, *Sion dicet, Homo & homo factus est in ea*, utpote in qua Christus dignatus est conversari, prædicare pariter & docere, ac nostram operari salutem, in ea nostræ ponens fidei fundamenta, propter quod mater debet meritò nuncupari, cùm ex ea doctrina processerit salutaris, cur mater omnium Ecclesiarum Ecclesia Romana dicatur, quæ ab Hierosolymitana Ecclesia orthodoxæ fidei sacramenta recepit, cùm Apostolus etiam inquiens se usque ad Illyricum evangelium prædicasse, quòd quasi à Hierusalem inceperit evidenter ostendat. Licèt autem ex præmissis intelligatur & huic inquisitioni responsum, cùm Ecclesia Romana mater dicatur, non ratione temporis, sed ratione potiùs dignitatis; (Nam etsi secundùm Iohannem Andreas priùs venerit ad fidem quàm Petrus, prælatus est tamen Petrus Andreæ, cùm & in Apostolorum catalogo semper primus quasi præcipuus præmittatur; non quòd Petrus sit prior tempore, sed potior dignitate) ad omnem tamen dubietatem tollendam tua fraternitas debet distinguere secundùm diversas nominis rationes inter Romanam & Hierosolymitanam Ecclesias, quòd illa dicenda sit mater fidei, quoniam ab ea sacramenta fidei processerunt; ista verò dicenda sit mater fidelium, quoniam privilegio dignitatis universis fidelibus est prælata. Sicut enim synagoga dicitur mater Ecclesiæ, quoniam & ipsa præcessit Ecclesiam, & Ecclesia processit ab ipsa; (juxta quod eadem dicit in canticis: *Filij matris meæ pugnavere adversùm me; rursumque paululum cùm pertransissem, inveni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ*) nihilominus tamen Ecclesia mater est generalis, quæ novo semper fœtu fœcunda concipit, parit, & nutrit; concipit cathezizando quos instruit; parit baptizando quos abluit; nutrit communicando quos reficit. De qua Propheta dicit in psalmo: *Habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem.* Et alius item Propheta: *Leva*, inquit, *in circuitu oculos tuos, & vide omnes isti congregati sunt, venere tibi; filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere consurgent.*

Gaudemus autem non modicùm, & utinam in te ac super te nostrum gaudium impleatur, quòd apostolatus nostri solicitudinem super unione Latinorum & Græcorum Ecclesiæ commendasti, pro divino zelo & ignito proposito quæ nos expressisti habere in tuarum serie litterarum: super qua etiam imperialis nobis celsitudo rescripsit, quòd (ut verbis ejus utamur) nostræ sanctitatis est secundùm præcedentes synodales operationes pro requisitis dogmatibus synodalem conventionem fieri dispensare, & nostra sic sanctitate faciente, sanctissima quæ apud vos est Ecclesia non ad conventum tardabit. Licèt autem, sicut ex prædictis apparet, Ecclesia Romana non tam constitutione synodica quàm divina caput & mater omnium Ecclesiarum existat, & ideo nec pro disparitate rituum nec dogmatum diversitate differre debueris quin nobis, sicut tuo capiti, secundùm antiquum & canonicum statum benigniùs & devotiùs obedires, cùm certa non sint pro dubiis relinquenda, nos tamen pro multis necessitatibus ecclesiasticis disposuimus, auctore Domino, generale convocare Concilium & synodalem celebrare conventum: ad quem si vocatus à nobis juxta ipsius Imperatoris promissionem occurreris, cùm hæc sint dogmata quæ nostris litteris requisivimus, ut scilicet membrum ad

Vide Avitum epist. 23.

Epistola illa Imperatoris edita est in hoc libro statim post istam.

Ex Decreto Papæ Gelatij de libris Canonicis. Vide Karolum M. in lib. 1. de non ador. imagin. cap. 6.

caput & ad matrem filia revertatur, Ecclesiæ Romanæ reverentiam & obedientiam debitam impensurus, te sicut fratrem carissimum & præcipuum membrum Ecclesiæ benignè ac hilariter admittemus; de ceteris auctoritate sedis apostolicæ ac sacri approbatione Concilij cum tuo & aliorum fratrum nostrorum consilio quæ statuenda fuerint statuentes. Alioquin cùm scandalum Ecclesiæ non debeamus ulteriùs sustinere, qui de area Domini zizania debemus & paleas exsufflare, dissimulare non poterimus quin in ipso Concilio, si desuper datum fuerit, in hoc negotio de fratrum nostrorum consilio procedamus. Monemus igitur fraternitatem tuam & exhortamur in Domino, & per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus per te, vel si fortè justa præpeditus occasione nequiveris, per procuratores idoneos, & aliquos de majoribus Ecclesiarum Prælatis, statuto tempore ad Concilium vocatus accedas, apostolicæ sedi reverentiam & obedientiam secundùm statum canonum præstiturus; ne si secus actum fuerit, quod non credimus, tam in Imperatorem ipsum, qui potest, si voluerit, efficere quod mandamus, quàm in te & Græcorum Ecclesiam procedere compellamur. Super ceteris autem dilectum filium I. Capellanum & familiarem nostrum, apostolicæ sedis Legatum, virum providum & discretum, nobis & fratribus nostris obtentu suæ religionis & honestatis acceptum, ad imperialem excellentiam duximus destinandum, monentes & exhortantes attentiùs quatenus eum sicut Legatum apostolicæ sedis benignè recipias & honores, & ea sine dubitatione qualibet credas quæ tibi ex parte nostra duxerit proponenda. Datum Laterani II. Idus Novembris.

ALEXII IMPERATORIS CP. epistola ad Papam.

Epist. 110. De reverentia & officio tuo erga Romanam Ecclesiam, ac de recuperanda terra sancta.

ALexius in Christo Deo fidelis Imperator divinitus coronatus, sublimis, potens, excelsus, semper augustus, moderator Romanorum Comnenus, Innocentio sanctissimo Papæ Romano honorem condecentem, ut patri spirituali, & votum orationum ejus. Per prudentissimos Legatos tuæ sanctitatis Albertum Subdiaconum & Notarium Albertinum meo directum imperio tuæ sanctitatis scriptum oblatum fuit atque perlectum. Et quod quidem de imperij mei coram Deo humilitate ac exaltatione ex humilitate procedenti per tale scriptum paternè meum monuisti imperium, & acceptavit nostra majestas, & in Deo confidit quòd & ipsa in sua gloriabitur humilitate; quia & ipsa directa fuit, & ex nunc dirigi sperat atque orat. Nec enim nostra tranquillitas Prophetæ David verbis credere non potest, *Nunc quidem humiliatus sum, & salvavit me*, ad Deum dicentis, nunc autem cor contritum & humiliatum non despicere Deum. Nec etiam inefficaciter nostra serenitas parabolam evangelij de humilitate auscultavit. Descensionem enim Domini & salvatoris nostri Iesu Christi à cœlis, & usque ad ipsum infernum, ubi nostra ponet sublimitas. Propter hæc igitur omnia quàm valde imperium nostrum humiliter sapere amplectitur, & in ipsius humilitate Deum ejus non recordari nullo modo credit. Quoniam verò de humiliter sapere in tuæ sanctitatis admonitionis verbo & quædam scintilla passionis humilitati contraria sublatebat, hoc quidem alius fortè non immolestum sentiret. Quid enim quòd sanctitas tua voluit tam docendo quàm & increpando nostræ induci magnificentiæ, ut nec à se ipsa nec etiam à divinis & nostris scripturis bonum intelligere vel addiscere valenti, neque zelum pro dominico sepulchro, & ex proprio suo corde æstuantem portanti pro misericordia quam circa Christianos habet accensum & exarsum, & ut flamma materiem combustibilem ipsam cremantem, & ut vermis ejus ossa corrodentem. Propter quæ & secundùm perfectum Prophetam Oziam dicere est: *Et consolatio abscondita est ab oculis meis.* Igitur etsi alij talia tuæ sanctitatis verba ut intranquilla placuere, tamen imperio meo & hæc firma & amabilia ad unum & solum respicienti quod Deo placitum, & tuam mentem conijcienti, quoniam non ex elata sapere, sed ex cura, quam pro dominico habet sepulchro, talia scribere induxit. Nam & ipsum imperium meum tali zelo fervens his similia, quæ magni Pauli non diffidit, & ipsum & anathema quidem à Christo esse pro fratribus meis Christianis non orat. Veruntamen propriam suam libertatem dominici sepulchri liberationi libenter supponeret, & non solùm imperiali alti-

tudini, & maximarum divitiarum potentiæ, multorúmque hominum poteſtati, qualia & quanta nulli hodie ſuperſtitum Principum ſubjacent, ſed & ipſi propriæ vitæ pro liberatione dominici ſepulchri de manu impiorum præjudicaret. Sed quoniam non in multitudine exercitus nec in divitiarum gravedine meum confidit imperium, ſed divitias, voluntates, & diſpenſationes imitari apud ſe judicavit, judicia verò Dei, ut ex viſis & operatis conjici poteſt, Deum nondum noſtris peccatis placatum eſſe demonſtrant, nec noſtra deſpexiſſe delicta, propter quæ & ſaltare in ſanctis illis locis Agarenis permiſit, & per longum jam tempus & uſque nunc à prophanis & immundis pedibus conculcari ſancta illa ſuſtinet, ut videatur nunc à Deo perfici quæ de Hieruſalem dicta ſunt per Zachariam: *Ponam Hieruſalem lapidem conculcatum in omnibus gentibus. Omnis eam conculcans, illudens, illudetur; & congregabuntur in ea omnes gentes terræ, & percutiam omnem equum in ſtupore, & omnem aſcenſorem ejus in deſipientia: ſuper domum autem Iudæ aperiam oculos meos, & omnes equos populorum percutiam in cæcitate.* Ob hæc & multùm promptum imperium meum ſeipſum coërcet, & imperens cohibet. Timet enim ne ſic ante tempus faciens, & tali operæ ſecundùm ſuum deſiderium ſe apponens, verba Oziæ ut à Deo loquentis audiat: *Sibi regnaverunt, & non per me dominati ſunt, nec etiam me cognoverunt.* Diligenter enim meum credit imperium quòd ſecundùm Deum nobis ambulantibus, & quæ Chriſti ſunt, pro beneplacito Chriſti ulciſci feſtinantibus, non ſolùm millenariis exercitus multitudinibus indigebimus, nec etiam inevacuabilium theſaurorum evacuatione, ſed parva pars exercitus eſt, & modica pecunia citò totum perficere poterit. Hoc ex Ezechiele Regis Hieruſalem me docet lachrima centum octoginta millia Aſſyriorum cum Duce Rampſaki Hieruſalem obſidentium una nocte per evangelicam virtutem interficiens, & Rampſaki ad Deum blaſphemiam, nec non & Senacheri eum mittentis elationem in luctum convertens. Hoc & trecenti ſub Gedeon proni bibentes, & ſub unius lampadis ſolius lumine omnia millia alienigenarum convertentes. Sanctiſſimi etiam Moyſi manus ad Deum elevatas, & à duobus ſacerdotibus ſuſtentatas, & Amalec vertentes, & ſeptem ſacerdotum Ieſu Nave tubas ſono tantùm muros Ierico ſubvertentes, meum omittit imperium; ne & contra hodie tam ſacerdotes quàm & milites currere videantur, talia noſtris peccatis exigentibus miracula non operari valentes. Quod enim non ſecundùm Deum nobis cogitationes, quæ pro Deo ſunt, ſed oribus conſentientes, cordibus diſſentimus, & labiis oſculantes, animo ad invicem dividi volumus, ob hoc non proſperi nobis pro dominico greſſus ſepulchro. Non enim tua ignorat ſanctitas quantam ſubverſionem quantámque occiſionem nobiliſſimus quidem Rex Alemaniæ Fredericus imperij mei ſuperinduxit regionibus, ſacramentis ridigiſſimis ſe alligans, pacificè & ſine pugna terras imperij mei pertranſire jurans, & ſic imperium meum ſine aliquo impedimento intrans, & omne in eo peſſimum operans, & Chriſtianos ut impios expugnavit; & hinc, & à via qua ipſe propoſuerat ire excluſus, & inſperatè fluvio & vetularum vado ſubmerſus eſt. Quomodo igitur imperium meum ſic non bene circa Romaniam ſentientibus adjuvare debebat, & cum ejus via ambulare; tamen quamvis ſic mala meo imperio illi retribuere, tamen imperium meum eis mala retribuere noluit, integram, quam ad dominicum ſepulchrum habet, reverentiam ſibi reſervans. Omnium enim neceſſariorum allationem ipſis ex regionibus imperij mei, & per ſe ipſos eis acquirere permiſit, & ipſum eis adminiſtravit, & nunquam eis defecit, neceſſariorum copia circa inimicos crucis hos armans. Non igitur inculpabilem tua cauſetur ſanctitas, ſed contra illos ſuam vertat increpationem qui pro Chriſto quaſi laborare oſtendentes, contraria divinis operantur voluntatibus. Quare igitur pro dominico ſepulchro ad bellum meum uſque nunc diſtulit imperium, ſufficienter hæc tuæ ſanctitati reſpondit imperium. Det autem Deus per tuas ſanctas orationes noſtræ potentiæ tranquillitati, ſecundùm imperij mei cor, finem pro dominico ſepulcro conatui apponi tempore congruo. De unione autem Eccleſiarum non longam reſponſionem tuæ ſanctitatis diſcretioni facit, quia leviſſima eſt unio, prout meo videtur imperio, ſi humanis voluntatibus ex nobis deficientibus, voluntas Dei tantùm in nobis eſt

mediatrix. Nam Ecclesia, quæ universalis una est, & non est divisa, sub uno pastore pro nobis suum sanguinem effundenti Christo ordinata, quamvis ab aliis & aliis quæ per partes sunt Ecclesiæ dispensentur & agantur, quibus secundùm voluntates & scientias eas agentium & fides confirmatur vel movetur, & hodierni Ecclesiarum throni & honores à mundanis Principibus, & non aliunde, ipsis advenere. Si igitur Ecclesiarum Prælati omnem carnalem prudentiam suam expulerint, soli autem sancto Spiritui perscrutationem exquisitorum dogmatum imposuerint, impossibile est de facili solutionem dubiorum non persequi, & distantia pervenire ad unionem, & ad pacem litigantia. Si verò propria sua voluntate fuerint separati, operatio contrarij spiritus patenter, & inconjungibile discissis & immixtibile divisis sequetur. Quemadmodum enim solis radij omnibus omnes æqualiter effunduntur, si verò quis sub tecteo quodam corpore abscondatur, huic & sole bene lucente non splendens nec lucens erit dies; sic purè & sine passione intellectus, quæ Dei sunt requirentibus, veritatis lumen à sancto Spiritu lucet, & orthodoxæ fidei lumen ipsos illuminat; non spiritualiter autem spiritualia requirentibus, veritatis inventio fit incomprehensibilis. Non enim complectuntur incomplexibilia, nec miscentur incommixtibilia. Tuæ igitur sanctitatis est secundùm præcedentes synodales operationes pro requisitis dogmatibus synodalem conventionem fieri dispensare, & tua sic sanctitate faciente, sanctissima quæ apud nos est Ecclesia, non ad conventum tardabit. Et hoc quod de negotiis in scripto tuæ sanctitatis meo imperio directo declaratis. De secretioribus autem à prædictis Legatis meo imperio dictis secretiùs responderi tuæ sanctitati præceptum est præsenti homini imperij mei Venetico Iohanni Georgio; cui & tua credat sanctitas in omnibus quæ ipse dixerit ei, ut ex parte imperij mei. Noscat etiam tua sanctitas quoniam quàm magnè delectatum est imperium meum in tuæ sanctitatis prudentissimorum Legatorum prudentia, quàmplurimum etiam & eorum sapientiam & pro tuæ sanctitatis honore certamen acceptavit simul atque laudavit. Sciat autem tua sanctitas quoniam, prout & sui Legati diligenter noverunt, * quòd & homines de melioribus suæ curiæ debeat mittere, & cum ipsa sentire amicabiliter. Ob viæ autem difficultatem ac infidelitatem non potuit sic facere, & ob hoc præsentem item hominem suum Veneticum Iohannem Georgium ad te transmisit fidelem existentem, & ipsum imperio meo anulo & solo per hunc amicabiliter sentiens tecum. Det autem Deus secundùm intentionem imperij mei cum tua sanctitate sentire amicabiliter. Mense Februarij, die, Indictione secunda.

* *Hæc desunt nonnulla.*

ALEXIO ILLVSTRI Constantinopolitano Imperatori.

Epist. 211. Respondet epistolæ superiori. Edita est in Gestis Innocentij III.

MVltæ nobis attulit exultationis affectum quòd, sicut ex litteris excellentiæ imperialis accepimus, Legatos & litteras nostras recepit humiliter imperatoria celsitudo, & ad ea quæ super Ecclesiæ unitate nos scripsisse meminimus, etsi non omnino sufficienter & evidenter, benignè tamen & devotè respondit, & exhortationes & commonitiones nostras suum rescripsit imperium acceptasse. Is enim à quo secundùm Apostolum est omnis potestas, scrutator scilicet renum & cordium Iesus Christus, qui habet cor Principum in manu sua, qui aperit & nemo claudit, aures tuæ serenitatis aperuit, & eum tibi devotionis spiritum inspiravit, ut quæ per nos licèt insufficientes Vicarios suos, & immeritos Apostolorum principis successores, imperiali magnificentiæ litteris fuerant exarata, & audires humiliter, & benigniùs acceptares; licèt super subventione terræ orientali hactenus non impensa magnificentiam tuam nos credideris increpasse, cùm tamen id non increpando scripserimus, sed potiùs commonendo; quamvis increpationis alloquium à pontificali non sit officio alienum. juxta quod Paulus ad Timotheum scribens aiebat: *Prædica verbum, insta importunè, opportunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.* Miramur autem quòd imperialis prudentia pro recuperatione terræ sanctæ nondum esse laborandum visa est suis litteris innuisse: quia, sicut ex detentione ipsius terræ poterat evidenter agnosci, nondum Dominus peccatis nostris fuerat complacatus, qui non in multitudine, nec in arcu, sed in virtute sua salvos facit de sua misericordia confidentes.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Times enim, sicut tuæ litteræ continebant, ne si tempus à Deo ejusdem terræ liberationi prævisum, imperialis serenitas voluerit prævenire, se fruſtra laborasse deploret, & increpetur à Domino per Prophetam dicentem: *Sibi regnaverunt, & non per me: dominati sunt, nec me noverunt.* Verùm, ut non tam ad reprehensionem quàm instructionem loquamur, si diligenter consideres & inspicias veritatem, longè aliter intelliges sentiendum. Bonorum enim omnium dator, qui reddet unicuique secundùm opera sua, cui servitia coacta non placent, liberum homini concessit arbitrium, ut super his in quibus humanum posset invenire remedium, Dominum non tentaret. Scriptum est enim: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Est igitur in tanta necessitate populi Christiani vel potiùs Iesu Christi tam tibi quàm universis sacri baptismatis unda renatis libero utendum arbitrio, & subveniendum exuli crucifixo; ne si redemptionis ejusdem terræ tempus ignotum hominibus expectare volueris, & nihil agere per te ipsum, sed universa relinquere dispositioni divinæ, sepulchrum dominicum à Sarracenorum manibus præter tuæ subventionis auxilium liberetur, & inde per negligentiam imperialis magnificentia divinam incurrat offensam, unde per solicitudinem suam gratiam Domini poterat promereri. Numquid enim sensum Domini cognovisti? Numquid consiliarius ejus es, ut certus de dispositione divina, tunc primùm arma moveas in paganos, & ad liberationem Hierosolymitanæ provinciæ accingaris, cùm Dominus misereri disposuerit populi Christiani, & hereditatem suam de Sarracenorum manibus liberare? Nonne legisti de altitudine divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus? Sanè si divinæ mentis arcana præscires, & liberationem sepulchri dominici occultæ revelationis oculo prævideres, numquid tibi meritorium esset tunc primùm in terræ sanctæ subsidium proficisci, quasi velles Dominum in suæ dispositionis executione juvare, quæ per te nec impediri posset, nec etiam prorogari? Qui hoc sentiunt, dicere compellentur despuisse Prophetas, qui eos pœnitentiam agere prædicabant, quorum peccatum ex eorum contemptu Deus prœviderat aggravandum. Vt cùm Moïses jussus à Deo monuerit Pharaonem ut dimitteret populum, induratum sic tamen cor ejus, ut populum dimittere nollet, est flagellatus; non erit etiam, secundùm opinionem talium, vel desistendum à vitiis, vel virtutibus insistendum, sed standum potiùs dispositioni divinæ, quæ damnandos prævidit singulos aut salvandos. Legit, sicut credimus, imperialis excellentia, vel audivit, quòd propter peccatum Israëlitici populi, quadraginta dies, quibus debuerat terram repromissam intrare, in annos totidem Dominus commutavit, & è contrario ad contritionem & lachrymas Ezechiæ, vitam ejus in ter quinos annos extendit. Ex quo potest plenè perpendi quòd & tempus possit persecutionis Sarracenicæ breviare qui in Evangelio de Antichristi persecutione locutus adjecit: *Nisi breviati fuissent dies illius, salva non fuisset omnis caro.* Præterea inter ceteras arcanas & inscrutabiles causſas invasionis & detentionis terræ orientalis, hanc etiam Dominus sua forsan miseratione prævidit, ut multi relictis parentibus & amicis, immo etiam omnibus quæ habebant, Christum assumpto salutiferæ crucis signo sequentes, in defensione terræ ipsius martyrio coronentur, & inde triumphans Ecclesia lætetur & augeatur in cœlis unde militans dolere ac minorari videtur in terris. Nolumus autem in hujusmodi rebus ampliùs immorari, cùm rectè attendentibus & inspicientibus diligenter veritas pateat per se ipsam. Imperialis autem celsitudinis erit sic de cetero Christo exuli subvenire, ut & obloquentium detractionem evitet, & in ultimæ discussionis examine illud evangelicum contra se audire non possit: *Hospes fui, & non collegistis me: infirmus, & in carcere, & non venistis ad me.* Gaudemus autem quòd super Ecclesiæ unione, pro qua imperatoriæ magnificentiæ specialiter litteras nostras direximus & Legatos, sicut ex litteris tuis accepimus, promptum videris habere affectum, & ad consummandū quod scripsimus intendere diligenter. Rescripsisti enim per litteras tuas (ut tuis verbis utamur) quòd nostræ sanctitatis est secundùm præcedentes synodales operationes pro requisitis dogmatibus synodalem conventionem fieri dispensare, & nostra sic sanctitate faciente, sanctissima, quæ apud vos

est, Ecclesia non ad conventum tardabit. Licèt autem apostolica sedes non tam constitutione synodica quàm divina caput & mater omnium Ecclesiarum existat, (sicut ex tenore litterarum quas venerabili fratri nostro Patriarchæ Constantinopolitano dirigimus, & quarum tibi destinamus exemplar, cellitudini tuæ plenius poterit apparere) ideóque Patriarcha prædictus nec pro disparitate rituum nec dogmatum diversitate differre debuerit quin nobis, sicut suo capiti, secundùm antiquum & canonicum statum benigniùs & devotiùs obediret, cùm certa non sint pro dubiis relinquenda; nos tamen pro multis necessitatibus ecclesiasticis dispositis auctore Domino generale convocare Concilium & synodalem celebrare conventum: ad quem si vocatus à nobis juxta tuam promissionem occurrerit, cùm hæc sint dogmata quæ nostris litteris requisivimus, ut scilicet membrum ad caput & ad matrem filia revertatur, Ecclesiæ Romanæ reverentiam & obedientiam debitam impensurus, eum sicut fratrem carissimum & præcipuum membrum Ecclesiæ benignè ac hilariter admittemus; de ceteris auctoritate sedis apostolicæ ac sacri approbatione Concilij cum suo & aliorum fratrum nostrorum consilio quæ statuenda fuerint statuentes. Alioquin, cùm scandalum Ecclesiæ nondebeamus ulteriùs sustinere, qui de area Domini zizania debemus & paleas exsufflare, dissimulare non poterimus quin in ipso Concilio, si desuper datum fuerit, in hoc negotio de fratrum nostrorum consilio procedamus. Monemus igitur magnificentiam tuam & exhortamur attentiùs, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus sic efficias, ut idem Patriarcha per se, vel si fortè justa præpeditus occasione nequiverit, per procuratores idoneos & aliquos de majoribus Ecclesiarum Prælatis statuto tempore ad Concilium vocatus accedat, apostolicæ sedi obedientiam & reverentiam secundùm statum canonicum præstiturus; ne si secus actum fuerit, quod non credimus, tam in te, qui potes, si volueris, efficere quod mandamus, quàm in eum & Ecclesiam Græcorum procedere compellamur. Super ceteris autem dilectum filium I. Capellanum & familiarem nostrum, apostolicæ sedis Legatum, virum providum & discretum, nobis & fratribus nostris obtentu suæ religionis & honestatis acceptum, ac tuæ serenitati devotum, ad imperialem excellentiam duximus destinandum; monentes & exhortantes attentiùs quatenus eum sicut Legatum apostolicæ sedis benignè recipias & honores, & ea sine dubitatione qualibet credas quæ tibi ex parte nostra duxerit proponenda; sciturus pro certo quòd si nostris volueris consiliis acquiescere, gravi tempestate sedata, grata tibi poterit tranquillitas provenire. Datum Laterani Idibus Novembris.

L. VICARIO NOSTRO *apud Constantinopolim.*

Epist. 212. [a] *Sacramentum Confirmationis administrari non potest nisi ab Episcopo. Cap.* Quanto. *De consuetudine.*

QVanto de benignitate sedis apostolicæ locum obtines celsiorem, tanto tibi est solicitiùs procurandum ut te talem exhibeas in agendis, non declinans ad dexteram vel ad sinistram, quòd non minùs re quàm nomine vices apostolicas gerere videaris. Pervenit sanè ad audientiam nostram quòd quidam simplices sacerdotes apud Constantinopolim ea sacramenta præsumunt fidelibus exhibere quæ ab Apostolorum tempore rite fuerunt solis Pontificibus reservata, ut est sacramentum Confirmationis, quod chrismando renatos soli debent Episcopi per manus impositionem conferre, ad excusandas excusationes in peccatis & sui erroris fomentum solam consuetudinem prætendentes, cùm diuturnitas temporis peccata non minuat, sed augmentet: quæ tanto graviora existunt, quanto infelicem animam diutiùs detinent alligatam. Volentes igitur hæc & alia, quæ oculos divinæ majestatis offendunt, de agro dominico extirpari, discretioni tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus omnibus Latinis Presbyteris apud Constantinopolim constitutis districtè prohibeas ne talia de cetero sua temeritate præsumant, quæ licèt non sint à fidelibus contemnenda, tutius tamen est ea sine periculo ex necessitate, quæ legem non habet, omittere, quàm ut ab his quibus ea conferre non licet ex temeritate, quæ lege damnatur, non sine gravi periculo inaniter conferantur; cùm umbra quædam ostendatur in opere, veritas autem non subeat in effectu. Alios quoque subjectos tuos & ab illicitis revocare satagas & ad facienda bona verbo & exemplo pariter invitare: quibus quales pro

te

te litteras destinemus, ex rescripti nostri serie perpendere poteris evidenter. Datum Laterani XVI. Kal. Decembris.

OMNIBVS LATINIS tam Clericis quàm laicis apud Constantinopolim constitutis.

Epist. 213. Vt Legato apostolico obtemperent.

QVàm magnum sit bonum obedientiæ, quantúmque ab omnibus fidelibus appetendum, ex contrario ejus evidenter apparet, cùm teste Propheta peccatum ariolandi sit repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere, sitque in illos graviter vindicatum qui schisma in populo facientes, inobedientes extitere suis superioribus & rebelles. Ad hujus autem virtutis eminentiam nullus attingere poterit subditorum, nisi Prælatis suis curaverit humiliter obedire. Sanè quoniam præsentiam suam non potest Romanus Pontifex omnibus exhibere, dilecto filio Magistro L. cujus virtutes & merita pleniùs cognovistis, vices suas apud Constantinopolim duxit sedes apostolica committendas, ut absens corpore, præsens spiritu, per ipsum, quem tanto deputavit oneri & honori, vos tanquam membra sibi capiti firmiter coüniret. Vt igitur ei qui factus est Deo patri obediens usque ad mortem, per obedientiam placere possitis, monemus universitatem vestram & attentiùs exhortamur in Domino, per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus pro reverentia beati Petri & nostra præfato Magistro unanimiter intendentes, salutaria ipsius monita & præcepta teneatis firmiter & servetis, scituri quòd nos illi concessimus, ut quia communis deposcit utilitas, non obstante rescripto, si quod à bonæ memoriæ C. Papa prædecessore nostro proponitur impetratum, ad eum, quoties necesse fuerit, liberè appelletur, & ipse causas, super quibus ad eum fuerit appellatum, canonico fine decidat, enormes etiam & graves excessus per censuram ecclesiasticam corrigat & castiget. Circa quem, cùm sine vestra non posset injuria mendicare, in subsidiis etiam corporalibus conferendis, qui vobis spiritualia subministret, vos esse convenit liberales; ut de bonis vobis à Deo collatis eidem in vita & morte hilariter conferentes, orationum illius sitis participes qui vicarius noster existit, & per hæc & alia bona, quæ in terris Domino inspirante feceritis, ad æterna gaudia pervenire possitis. Datum Laterani XVI. Kalendas Decembris.

PRIORI ET FRATRIBVS sanctæ Crucis.

Epist. 214. Citantur ad audiendam sententiam inter ipsos & Episcopum Colimbrienſem. *Vide suprà lib. 1. epist. 222. & seqq.*

PRo quæstionibus gravibus & diversis, quas venerabilis frater noster Colimbrienſis Episcopus adversùs vos & quosdam alios religiosos habere dignoscitur, longo tempore jam elapso fuit apud Romanam Ecclesiam constitutus, sperans per censuram sedis apostolicæ finem litibus imponendum. Sed ecce desiderium ejus, facientibus vobis, inpræsentiarum duci non potuit ad effectum, cùm in absentia partis alterius, quantumcunque nobis grave fuerit & molestum, ad diffinitivam sententiam non duxerimus procedendum. Quamvis autem tantam inobedientiam vestram gravi possemus animadversione punire; volentes tamen regia via semper incedere, non declinantes ad dextram vel sinistram, universitati vestræ in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus quatenus omni contradictione & appellatione cessante usque ad festum omnium sanctorum proximè futurum per vos ipsos, vel per sufficientes & idoneos responsales, ad nostram præsentiam accedatis, super privilegiis omnibus & libertatibus quæ à Romanis Pontificibus vel à Michaële quondam Colimbrienſi Episcopo vos habere proponitis, & super aliis quæstionibus adversùm vos à Colimbrienſi Ecclesia intentatis, diffinitivam sententiam recepturi. Et ut veritas faciliùs reveletur, authentica & originalia cum Bullis suis nobis sub præmissa districtione ad eundem terminum exhiberi præcipimus per eosdem. Interim autem vobis, sicut & alteri parti, licebit, si volueritis, alius ab his quæ feciſtis hactenus allegare pariter & probare coram dilectis filiis...de Alcobatia &....de Seiza Abbatibus & Fer. Menandi monacho Alcobatiæ, sedis apostolicæ delegatis; quibus super hoc nostras litteras destinamus. Sanè præfixum vobis terminum peremptorium assignamus: ad quem si venire vel mittere, sicut præmissum est, contempseritis, nos nihilominus in causa ipsa, quantum de jure poterimus, procedemus. Datum Laterani VIII. Kal. Decembris.

Vide suprà, epist. 332.

DE ALCOBATIA....DE SEIZA Abbatibus, & F. Menandi monacho Alcobatiæ.

Epist. 215. De eodem argumento.

OVid scribamus Priori & fratribus sanctæ Crucis super controversiis gravibus & diversis quæ inter ipsos & Colimbrienſem Ecclesiam agitantur, ex litteris apostolicis patentibus, eis directis, perpendere poteritis evidenter, quas per solicitudinem vestram ipsis omni contradictione & appellatione cessantibus exhiberi volumus & jubemus. Quamvis autem coram vobis, quibus examinationem negotij sub certa forma recolimus commisisse, testes utrinque producti fuerint & recepti; quia tamen de caussa non constitit nobis ad plenum, per apostolica vobis scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus receptis adhuc aliis testibus, si de ipsarum partium processerit voluntate, si quos super privilegiis, libertatibus, vel aliis articulis duxerint producendos, & usque ad diffinitivam sententiam, remoto appellationis obstaculo, procedentes, gesta omnia nobis sub sigillorum testimonio per vestrum fidelem nuntium transmittatis, ad festum omnium sanctorum proximè futurum diem peremptorium assignantes, quo recepturæ sententiam per se vel per procuratores idoneos nostro se conspectui repræsentent: ad quem si qua earum venire contempserit, nos nihilominus, quantum de jure poterimus, procedemus. Testes &c. per censuram ecclesiasticam cogantur. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut suprà VIII. Kal. Decembris.

ARCHIEPISCOPO MAGVNTINO, Episcopo Sabinensi.

Epist. 216. Vt ab injusto & illicito juramento Canonici Herbipolenses absolvantur.

OFficium creditæ nobis administrationis exposcit ut non solùm corrigamus ea quæ perperam fuerint attentata, verùm etiam illos qui contra ecclesiasticam honestatem & sanctorum patrum constitutiones temeritatem suam non metuunt exercere, ne impunitas nocentium pariat delinquentes, animadversione debita puniamus. Ad audientiam siquidem apostolatus nostri pervenit quòd C. quondam Hildemensis Episcopus cùm Herbipolenſem Ecclesiam temerè occupasset, inter alia quæ nimia temeritate ductus nequiter attentavit, à Canonicis ejusdem Herbipolenſis Ecclesiæ exegit ut post ejus obitum familiæ suæ duo millia marcharum se promitterent soluturos, & ab eis juramentum obtinuit quòd antequam illæ marchæ solverentur illis quibus ipse persolvi mandaret, successori ejus nullatenus obedirent; subsequenter etiam suggerens eis quòd pro successione Herbipolenſis episcopatus quidam conspirassent in mortem illius, similiter postulavit ab eis ut eidem eligerent successorem. Cujus petitioni Canonici annuentes, ad electionem hujusmodi faciendam sex de suis confratribus elegerunt. Qui cùm Monasterienſem Episcopum elegissent, præfatus C. fecit Canonicos ipsos tactis sacrosanctis evangeliis juramento firmare quòd electioni jamdictæ nullo unquam tempore obviarent. Quoniam igitur tam enormem præsumptionem nec possumus nec debemus sub dissimulatione transire, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus, si præmissis veritas suffragatur, omni contradictione & appellatione postposita, auctoritate nostra prædicta juramenta tanquam illicita denunties non tenere, & illis quos tibi constiterit taliter juravisse, de illicitis juramentis condignam pœnitentiam & satisfactionem injungas. Si qui verò contra formam hujus mandati nostri tibi duxerint resistendum, eos ecclesiastica severitate percellere non omittas. Datum Laterani VIII. Kal. Decembris.

Vide suprà, epist. 101.

LITTERÆ FIDELITER interpretatæ de Armenico in Latinum, quas Catholicus Armeniorum Domino Papæ Innocentio destinavit.

Epist. 217. De coronatione Regis Armeniæ. Vide Raynaldum ad an. 1198. §. 88.

VObis, qui estis caput post Christum, consecrati ab eo, & Caput Catholicæ Ecclesiæ Romanæ matris omnium Ecclesiarum, adeo prudentes & sancti, quòd debetis esse in loco Apostolorum sublimis Papa, & vobis sanctis Archiepiscopis, Episcopis, Cardinalibus, Presbyteris, Clericis, & omnibus qui sunt de vestra sancta Ecclesia, salutem & fraternitatem. Pax Dei sit inter vos. Gregorius homo Iesu Christi per gratiam Dei Catholicus totius Ecclesiæ Armeniorum, filius vestræ sanctæ Ecclesiæ, quæ est fundamentum legis totius Christianitatis. Sciatis quòd nos Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri, & Clerici oramus Iesum Christum, qui est

caput omnium nostrum, ut servet vos & vestros ab omnibus malis: quia cùm vos, qui estis caput, estis incolumes, nos, qui sumus corpus, bene valebimus per vestram benedictionem. Noveritis, Domine, quòd ad nos venit nobilis, sapiens, & sublimis Archiepiscopus Maguntinus: qui nobis attulit ex parte Dei, & ex parte sublimitatis Ecclesiæ Romanæ, & ex parte magni Imperatoris Romanorum, sublimem coronam, & coronavit Regem nostrum Leonem, & nobis reddidit coronam quam nos perdidimus à longo tempore, unde nos fuimus elongati à vobis, & nos recepimus eam libenter & cum magno gaudio; & inclinamus & regratiamus Deo, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & alto Imperatori Romanorum. Sciatis, Domine, quòd ipse nobis monstravit vestra præcepta, & nos ea multùm libenter audivimus, & libenter volumus legem & fraternitatem sublimis Ecclesiæ Romanæ, quæ est mater omnium Ecclesiarum; & nos solebamus eam habere, & nunc eam habemus, & libenter volumus esse ad vestrum mandatum; & firmiter sunt ad mandatum vestrum omnes Archiepiscopi, Episcopi, & omnis Clerus nostræ Ecclesiæ, qui sunt in multis terris, & sunt multi per Dei gratiam. Et nos rogamus vos ut oretis Deum pro nobis, quia nos sumus in ore draconis & in medio inimicorum crucis, & inter eos qui sunt naturaliter inimici nostri. Et nos vos rogamus per Deum quatenus nobis mittatis tale adjutorium & tale consilium quòd nos possimus conservare honorem Dei & Christianitatis & vestrum. Quia postquam nos sumus vestri, & vos estis memores nostri, efficiatis tantum erga nos, quòd nos gratias referamus Deo, qui nos redemit sanguine suo, & quòd gratiam agamus sanctæ cruci Domini nostri, qui fecit totum mundum. Iesus Christus defendat vos & omnes vestros ab omni malo, & nobis det vestram benedictionem.

GREGORIO CATHOLICO *Armeniorum.*

Epist. 218. Respondet superioti epistolæ.

EX eo te radicatum in fide catholica & esse Catholicum non tam nomine quàm merito experimur, quòd apostolicæ sedis magisterium recognoscens, eam Ecclesiarum omnium matrem & nos caput universorum fidelium confiteris; sicut ex tuarum nobis innotuit serie litterarum. Nosti etenim privilegium Petri, quòd sibi Dominus universas oves suas pascendas, vocabulo tertiò repetito, commisit, *Pasce*, inquiens, *oves meas*, & super universos ei ligandi & solvendi contulit potestatem, dicens ad eum: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Nosti etiam prærogativam apostolicæ sedis, quæ per merita beati Petri, etsi non tempore, auctoritate tamen inter Apostolos primi, non constitutione synodica sed divina inter omnes Ecclesias magisterium obtinuit & primatum, fundata super immobili fundamento, de quo Paulus Apostolus inquit: *Fundamentum positum est præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus.* & de quo Veritas in evangelio inquit ad Petrum: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* Petrus siquidem post Christum potest intelligi pastor unus, & Ecclesia universalis, ovile unum: de quibus Dominus in Evangelio protestatur, *Alias*, dicens, *oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus pastor.* Sanè lapis ille angularis, quem reprobaverunt ædificantes, factus postmodum in caput anguli, faciens utraque unum, Iudæorum populos & gentium nationes in unitate Christianæ fidei coünivit, Ecclesiam ex utrisque constituens non habentem maculam neque rugam: quæ ne post ascensionem ejus secaretur in partes, & ne unitum in ejus fide divideretur ovile, uni commisit Apostolorum principi gubernandam, quem solum sibi Dominus & in officio vicarium & in magisterio constituit successorem. Hoc autem tua fraternitas diligenter attendens, ac sciens quòd secundùm Apostolum omnes unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, nos, quos Dominus, licèt immeritos, Vicarios suos esse voluit & Apostolorum principis successores, Caput Ecclesiæ confiteris, & te ac fratres & coëpiscopos tuos partem nostri corporis recognoscis, sciens quòd sicut palmes non potest fructum facere à semetipso, nisi manserit in vite, sic & membrum & sensu caret & actu, si non in corporis permanserit unitate. Gaudemus ergo non modicùm quòd in fide

catholica perseverans, circa nos piæ geris devotionis affectum, & filium te esse apostolicæ sedis, innuis, dum eam esse matrem omnium protestaris, recognoscens à nobis magisterium ecclesiasticæ disciplinæ; quam etsi receptam longo tempore priùs, ex parte tamen per venerabilem fratrem nostrum Maguntinum Archiepiscopum, Episcopum Sabinensem, unum ex septem Episcopis qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, suscepisse te gaudes, & desideras observare. Fuit autem & est magnum tuæ devotionis indicium, quòd eundem Archiepiscopum magnificè recepisti, & curasti non modicùm honorare; sicut & tuæ litteræ continebant, & ipsius nobis relatio patefecit. Monemus igitur fraternitatem tuam & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus in devotione sedis apostolicæ firmiter perseveres, & in lege Domini die mediteris & nocte, quæ sanæ doctrinæ congruunt prædicans, & quæ prædicaveris, quantum Dominus permittit, adimplens; ut in te nec opera verbis, nec verba operibus contradicant. Esto circa subjectos magister, ut doceas; ut corrigas, pater; mater, ut foveas; doceas minùs doctos, superbos corrigas, humiles foveas & devotos; justitiam misericordia temperans, & æquitatem in judicio non relinquens. Super subventione verò Hierosolymitanæ provinciæ nosse te volumus quòd jam per Dei gratiam ad commonitionem nostram multi crucis signaculum receperunt, & plures Domino dante recipient, in defensionem orientalis provinciæ opportuno tempore transituri. Iam etiam duo ex fratribus nostris de manibus nostris vivificæ crucis assumpsere vexillum, exercitum Domini præcessuri. Confide igitur, & esto robustus: quia citiùs forsitan quàm credatur, orientalis provincia subsidium sentiet expectatum. Datum Laterani IX. Kal. Decembris.

LITTERÆ LEONIS REGIS Armeniæ ad Papam Innocentium.

Epist. 219. Petit subsidium adversùs paganos.

REverendissimo in Christo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici & universali Papæ, tanto & tali honore dignissimo, Leo per eandem & Romani Imperij gratiam Rex omnium Armeniorum, cum salutatione se ipsum, & quicquid potest. Gloria, laus, & honor omnipotenti Deo, qui vos tantum & talem pastorem Ecclesiæ suæ præesse voluit, vestris bonis meritis exigentibus, & tam fructuosam & firmam fabricam super fundamentum Apostolorum componere, & tantum lumen super candelabrum positum toto orbi terrarum ad salutem totius Christianitatis effundere dignatus est. In vestri verò luminis gratia salutaribus monitis Reverendissimi Patris nostri Archiepiscopi Maguntini instructi & informati, omne regnum nobis à Deo commissum amplissimum & spatiosum, & omnes Armenios huc illuc in remotis partibus diffusos, ad unitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ divina inspirante clementia revocare cupimus & exoptamus. Ad hæc, calamitates, miserias, paupertates, & imbecillitatem regni Syriæ & nostri per ipsum prædictum Maguntinum (quia difficilior labor erat scripto retexere) pietati vestræ patefacimus. Ipse verò per singula rei veritatem vobis explicabit, in cujus notitiam ista non præteriere. Hanc utique contritionem & collisionem in valle destituti lachrymarum jamdiu sustinuimus, quam de cetero sine spe subsidij & auxilij vestri sustinere nequimus. Verùm quia zelus domus Dei tepescere non debet in cordibus tam vestro quàm nostro, non ut personam instruentis geramus, ejusdem domus decorem diligere & pro eadem domo murum nos oportet opponere, ut impetus quos super eam faciunt inimici crucis, cooperante Dei gratia collectis in unum animi viribus resistendo excludamus. Hinc est quòd vestram flexis genibus imploramus pietatem quatenus lachrymabilibus Domini Maguntini precibus & nostris divino intuitu aures misericordiæ porrigatis, & miseriis Christianitatis compatientes, subsidium Christianissimum nobis acurrendo mittatis antequam irremeabile (quod absit) incurramus diluvium; immo cum Dei & vestro auxilio, evaginato ense, de Hur Chaldeorum & persecutione Pharaonis liberari possimus. Datum Tharsis anno ab incarnatione Domini MCXCIX. mense Majo, die vigesima tertia.

LEONI ILLVSTRI REGI Armeniorum.

Epist. 220. Respondet superiori epistolæ.

IS Ecclesiam suam congregatam ex gentibus, non habentem maculam neque rugam, super gentes & regna

constituit, is extendit palmites ejus usque ad mare, & usque ad terminos terræ ipsius propagines dilatavit, cujus est terra & plenitudo ejus, orbis terrarum, & universi qui habitant in ea. Ipse etiam Romanam Ecclesiam non solùm universis fidelibus prætulit, sed super ceteras etiam Ecclesias exaltavit; ut ceteræ ab ea non tantùm vivendi normam & morum sumerent disciplinam, sed & fidei etiam catholicæ documenta reciperent, & ejus servarent humiliter instituta. In Petro enim Apostolorum principe, cui excellentiùs aliis Dominus ligandi & solvendi contulit potestatem, dicens ad eum, *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis*, Ecclesia Romana sedes ejus, & sessores ipsius Romani Pontifices successores Petri & Vicarij Iesu Christi, sibi invicem per successivas varietates temporum singulariter succedentes, super Ecclesiis omnibus & cunctis Ecclesiarum Prælatis, immo etiam fidelibus universis, à Domino primatum & magisterium acceperunt; vocatis sic ceteris in partem solicitudinis, ut apud eos plenitudo resideat potestatis. Non enim in Petro & cum Petro singulare illud privilegium expiravit quod successoribus ejus futuris usque in finem mundi Dominus in ipso concessit; sed præter vitæ sanctitatem, & miraculorum virtutes, par est in omnibus jurisdictio successorum: quos etsi diversis temporibus, eidem tamen sedi & eadem auctoritate Dominus voluit præsidere. Gaudemus autem quòd tu, sicut Princeps catholicus, apostolicæ sedis privilegium recognoscens, venerabilem fratrem nostrum Maguntinum Archiepiscopum, Episcopum Sabinensem, unum ex septem Episcopis qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, benignè ac hilariter recepisti, & non solùm per eum institutis salutaribus es instructus, quibus juxta continentiam litterarum tuarum totum regnum tuum, licèt ampliſſimum, desideras informari, & universos Armenos ad Ecclesiæ Romanæ gremium revocare; sed ad honorem & gloriam apostolicæ sedis, quam constitutam esse novisti super gentes & regna, diadema regni recepisti de manibus ejus, & eum curasti devotè ac humiliter honorare, & nos per ipsum & litteras tuas ad orientalis terræ subsidium invitasti. Ei ergo à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, qui habet corda Principum in manu sua, quas possumus gratias referentes, qui tibi tantæ humilitatis animum inspiravit, rogamus serenitatem regiam & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus in timore Domini & apostolicæ sedis devotione persistens, ad expugnandam barbariem paganorum & vindicandam injuriam crucifixi tanto potentiùs & efficaciùs studeas imminere, quanto fraudes & versutias hostium viciniùs positus meliùs cognovisti; non in exercitus multitudine aut virtute, sed de ipsius potiùs miseratione confidens qui docet manus ad prælium, & digitos movet ad bellum, qui arcus fortium superat, & robore accingit infirmos. Iam enim per Dei gratiam ad commonitionem nostram multi crucis signaculum receperunt, & plures Domino dante recipient, in defensionem orientalis provinciæ opportuno tempore transituri. Iam etiam duo ex fratribus nostris de manibus nostris vivificæ crucis assumpsere vexillum, exercitum Domini præcessuri. Confide igitur, & esto robustus, quia citiùs forsitan quàm credatur, orientalis provincia subsidium sentiet expectatum. Datum Laterani VIII. Kal. Decembris.

NOBILIBVS VIRIS COMITIBVS, Baronibus, Civibus, & Vniversis per Siciliam constitutis.

Epist. 221. Vt Marcoualdum tyrannum & Sarracenorum socium opprimant.

QVòd futura sint novissima Marcoualdi, quantum in eo fuerit, peiora prioribus, quòd non solùm contra regnum Siciliæ sed universum ferè conjuraverit populum Christianum, quòd factus sit contra vos alius Saladinus, nequitia ejus testimonium perhibet veritati, licèt nulla veritas sit in eo. Egressus enim olim homo ille iniquus, vel potiùs immundus spiritus, Siciliam & totum regnum, cùm non inveniret in Marchia requiem, sed obsidione hostium sæpius vallaretur, revertar, inquit, in domum, regnum videlicet quod exivi, & assumens secum alios spiritus nequiores, Diopuldum scilicet, fratrem & fautores ipsius, ante tempus rediit vos torquere, ac reliquias transmigrationis & desolationis prioris, immo totius regni excidium innovare. Disposuit siquidem, sicut quondam, diruere muros urbium,

immo redigere civitates in villas, captivare nobiles, torquere ac mutilare potentes, spoliare divites, pauperes flagellare, trucidare coram patribus filios, & adulterare conjuges ante viros, per vim violare virgines, & gladio perimere repugnantes. Non credatis hæc nobis, nisi fueritis talia jam perpessi, nisi nobiles vestri, ante quorum faciem terra tremere videbatur, longo macerati exilio, facti sunt tandem membrorum mutilatione deformes, nisi quidam viri & mulieres, immo etiam (quod dolentes dicimus) sacerdotes in mare præcipitati fuerint, quidam flammis adusti, multi quoque liquenti sagimine concremati. Nos autem olim ejus malitiam prævidentes, & malum vincere volentes in bono, cùm se universis mandatis nostris exponeret, ut tentaremus spiritum si esset ex Deo, sicut sæpe per litteras nostras vobis meminimus intimasse, recepto ab eo per quosdam fratrum nostrorum publicè super crucem & evangelia juramento quòd super omnibus, pro quibus excommunicatus fuerat, mandatis apostolicis sine contradictione qualibet obediret, fecimus eum à vinculo excommunicationis absolvi, & inter cetera præcipi absoluto ut penitùs à balio regni & molestatione cessaret. quod se scripsit postmodum nec pro Deo nec pro homine servaturum; licèt quòd sub prædicta forma juraverit, priùs per suas nobis litteras intimasset, quas apud nos in certum infidelitatis ejus indicium in testimonium reservamus. Ceterùm nos fraudes ejus & versutias attendentes, ipsum cum universis fautoribus suis, nominatim autem Diopuldo & fratribus ejus, Odone de Lavian. Wllielmo Crasso, & sequacibus & fautoribus ejus, excommunicationis curavimus vinculo innodare; & universos à juramento fidelitatis, societatis, vel hominij ei præstiti absolventes, omnem terram ad quam ipse vel aliquis de principalibus fautoribus ejus devenerit, sententiæ subjecimus interdicti, & mandavimus prædictos omnes per fratres & coëpiscopos nostros & alios Ecclesiarum Prælatos singulis diebus dominicis & festivis excommunicatos publicè nuntiari. Dictus verò Marcoualdus à simili sibi quærens auxilium, à pirata prædo, & raptor à marino non jam latrunculo sed latrone, Wllielmum Crassum, quem ei tam pœna quàm facinus coæquabat, ascivit; & quasi non sufficeret ei quòd carissimus in Christo filius noster F. Siciliæ Rex illustris suo fuerat patrimonio spoliatus, nisi eum faceret etiam matris possessione privari, (sicut nobis ex transcripto litterarum quas Phy. mittebat, innotuit) Siciliam est ingressus, & non regni, sed Regis etiam, (oblitus beneficiorum patris, qui eum erexit de pulvere, & de stercore suscitavit) excidium meditatur, quasi suis dicens fautoribus: *Hic est heres; venite, occidamus eum, & habebimus hereditatem ipsius.* Si nobis non creditis, operibus credite. In ipso namque ingressu suo quibusdam Sarracenis confœderatus, eorum sibi contra Regem & Christianos convocavit auxilium; & ut eorum animos ad stragem nostrorum ampliùs excitaret, & sitim augeret eorum, jam ipsorum fauces Christiano sanguine cruentavit, & mulieres Christianas captas per violentiam, eorum exposuit voluntati. Quem igitur, etsi non pueri Regis, Regis Regum causa non moveat, & non tangat injuria crucifixi? Quis non insurgat in illum qui contra omnes insurgit, & inimicis crucis se jungit ut fidem crucis evacuet, & factus infideli deterior, infidelibus nititur subjugare fideles? Zelum igitur divinæ legis habentes, cum Phinee festinetis accingi, ut Iudæum divertentem ad Madianitam, cum ea uno unius ictu gladij feriatis, & regni Siciliæ defendatis honorem, quem defensuros vos fidei religione firmastis. Licèt enim Sarraceni, si in fidelitate prædicti Regis permanserint, diligere ac manutenere velimus & bonas eis consuetudines adaugere, sustinere tamen nec volumus nec debemus ut cum Marcoualdo regni excidium machinentur. Monemus igitur universitatem vestram & exhortamur in Domino, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus in dictum Marcoualdum inimicum Dei & Ecclesiæ, persecutorem Regis, inde solummodo fortiorem hostem Christianæ religionis unde familiaris est inimicus, in nomine Domini exercituum potenter & viriliter assurgatis, non timentes ante faciem ejus: quoniam ex quo recessit à Domino, invenient eum multa mala, quoniam & Dominus ab ipso recessit, nec derelinquet ulteriùs virgam peccatoris super sortem justorum. Nos enim attendentes perfidiam Marcoualdi, qui cùm non potuerit

Vide suprà, epist. 179.

cum Christianis hactenus prævalere, cum Sarracenis, ut prælibavimus, nititur opprimere Christianos, universis procedentibus contra eos in hac nequitia perdurantes illam concedimus veniam peccatorum quam in defensionem terræ orientalis transfretantibus indulgemus. Per Siciliam enim subveniri poterit facilius terræ sanctæ: quæ si (quod absit) in Sarracenorum potentiam deveniret, nulla de cetero recuperationi Hierosolymitanæ provinciæ fiducia remaneret. Nos autem dilectum filium C. tituli sancti Laurentij in Lucina Presbyterum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, & venerabiles fratres nostros Neapolitanum & Tarentinum Archiepiscopos in regni subsidium cum copioso exercitu destinamus. Mementote igitur opprobrij totius regni, quod vobis à cunctis gentibus exprobratur, scilicet quòd citius totum regnum fuerit occupatum quàm una soleat civitas occupari. Quid ergo dicetur de servo, cùm de domino id dicatur? Eritis enim de cetero, nisi fideliter persistatis & resistatis potenter, opprobrium hominum & abjectio plebis & ludibrium gentium & fabula populorum. Datum Laterani VIII. Kal. Decembris.

PIPIONI CLERICO.

Epist. 222. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, personam tuam cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quàm mundanis &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem præbendam sancti Georgij de Canaceto, sicut eam justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c.

In eundem modum pro Azone Subdiacono super Ecclesia sancti Sylvestri de Roncalia.

DE LVCEDIO ET SANCTI Salvatoris Abbatibus Papiensibus.

Epist. 223. Vt monasterium S. Columbani instauretur. IAm sæpius nostrum pulsavit auditum quòd monasterium sancti Columbani Bobiensis & in spiritualibus usque adeo sit collapsum, & in temporalibus etiam diminutum, quòd nisi per auxilium divinæ gratiæ, nostræque solicitudinis interventu, vix speretur ipsius reparatio proventura. Et quoniam instantia nostra quotidiana est secundùm Apostolum omnium Ecclesiarum solicitudo continua, nec omnes possumus personaliter visitare, majoribus occupati, nostras vobis vices in hac parte duximus committendas, concessa vobis plenaria potestate corrigendi tam in capite quàm in membris quæ fuerint corrigenda, & puniendi per censuras ecclesiasticas, si qui vobis contumaces extiterint & rebelles. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus ad dictum cœnobium pariter accedentes, super statu ipsius inquiratis plenius veritatem, & Deum habentes præ oculis, sine personarum acceptione quicquid ibidem inveneritis corrigendum, requisito consilio venerabilis fratris nostri Episcopi Bobiensis, nostra freti auctoritate, remoto appellationis obstaculo, corrigatis: cujus electum si minùs utilem inveneritis ad regimen abbatiæ, sine prejudicio tam Episcopi quàm etiam monasterij ejus resignatione recepta, talem ibidem pastorem per electionem canonicam instituere procuretis qui & prodesse noverit & præesse; attentius provisuri ut mandatum apostolicum taliter exequamini quòd solicitudo vestra debeat in Domino commendari. Datum Laterani.

BOBIENSI EPISCOPO.

Epist. 224. De libertate monasterij S. Columbani. ACcedens ad apostolicam sedem dilectus filius electus sancti Columbani Bobiensis de te in auditorio nostro graviter est conquestus, quòd cùm monasterium sibi commissum à tempore beati Gregorij ad Romanam Ecclesiam usque ad moderna tempora pleno jure spectaverit, tu occasione cujusdam sententiæ à felicis recordationis Eugenio Papa prædecessore nostro contra monasterium ipsum per Abbatis illius temporis imperitiam vel fraudem forsitan promulgatæ, quam bonæ memoriæ L. Papa successor ipsius postea confirmavit, Bobiensi Ecclesiæ abbatiam ipsam niteris subjugare: de cujus possessionibus & redditibus cùm episcopium & canonica ditata sint pariter & dotata, non videbatur consonum rationi ut cum jactura temporalium rerum, libertatis etiam suæ dispendium pateretur, & cœnobium, quod priùs ad Romanam Ecclesiam nullo pertinuerat mediante, postquam ibi factus fuit Episcopus multitudine fidelium excrescente, subjectum fieret Ecclesiæ Bobiensi. Post hanc autem divisionem monasterium idem, sicut priùs

Vide To. IV. Ital. sac. pag. 1296.

fuerat, proponebatur in libertate pristina permansisse : in quam non sine multis molestiis & damnis innumeris per Bobienses Episcopos irrogatis, Abbates, qui pro tempore fuerant, se usque ad hæc tempora vendicarunt. Petebat igitur idem electus monasterium ipsum in sua libertate ac speciali apostolicæ sedis subjectione servari, & ipsius renuntiatione recepta, qui se proponebat insufficientem ad regimen abbatiæ, eidem cœnobio de pastore idoneo provideri, vel si fortè judicaretur idoneus, sibi munus benedictionis conferri, & sicut de antecessore ipsius factum fuerat, per Romanam Ecclesiam benedici, quemadmodum ex litteris authenticis apparebat. Sanè præmissis objectionibus dilectus filius....nuntius tuus, licèt præsens affuerit, nihil voluit respondere, ob alia quæ sequuntur se asserens ad nostram præsentiam destinatum; quamvis venerabilis frater noster Vercellen. Episcopus, olim Ecclesiæ Bobiensis electus, multa pro ipsa studuerit allegare. Cùm enim præfatum monasterium de multa quæ in eo religionis viguit observantia, jam ad tantam sit dissolutionem ordinis monastici devolutum, quòd vix in Abbate ac monachis aliquod valeat religionis vestigium inveniri; tu, quoniam idem monasterium tuæ solicitudini est commissum, electo dedisti etiam in virtute obedientiæ, quam tibi præstiterat manualem, sæpius in mandatis, ut in claustro à vesperis præcedentis diei, donec die sequenti Missarum solennia finirentur, silentium servaretur, fratres in refectorio ab esu carnium abstinerent, cibos religioni aptos, non sine lectione sacræ scripturæ, cum silentio comesturi, & dimissis singularibus cameris, in dormitorio pariter recubarent, ipse verò, qui ordinem presbyterij non susceperat, Clericos non præsumeret tonsurare. Ceterùm, quoniam in præmissis post multas commonitiones & preces superbè nimis tibi obedire contempsit, excommunicationi eum in cœna Domini subjecisti, si usque ad octavas resurrectionis sequentis tuam non implevisset super his omnibus jussionem. Sed neque sic electus ipse obedientiam debitam recognovit; sed in sua obstinatione perdurans, excommunicationis sententiam, à venerabili fratre nostro Ianuensi Archiepiscopo etiam confirmatam, sicut ex ipsius litteris colligitur evidenter, non observat. Vnde idem Clericus tuo nomine postulavit quatenus eandem sententiam confirmantes, per Clerum & populum Bobiensem faceremus ipsam usque ad satisfactionem congruam custodiri; auctoritate tibi apostolica indulgentes, ut si usque ad certum terminum ad tuam obedientiam non rediret, ex tunc tibi liceret eum ab abbatiæ officio removere, & alium in ea idoneum ordinare; eidem etiam electo ac monachis daremus firmiter in mandatis ut in præmissis præceptis & aliis regularibus & honestis, tibi tanquam suo Pontifici obedirent; alioquin sententiam quam ferres in eos, ratam haberemus, & faceremus firmiter observari. Sanè super his quæ præmisimus tractatum habuimus diligentem, quibusdam asserentibus ex præfata sententia Ecclesiæ Romanæ præjudicium generatum; cùm idem prædecessor noster, quasi ex certa scientia ipsius, monasterium speciale Bobiensi Ecclesiæ decreverit subjacere, cùm coram eo super libertate ipsius fuerit allegatum; nonnullis in contrarium sentientibus eandem sententiam in nullo apostolicæ sedi præjudicare debere, cùm eum ex officij debito & juris necessitate, super quæstione de qua cognoverat, oportuerit judicare, nec res judicata illis obesse poterat inter quos non extitit judicatum. Cùm igitur deferendi fraternitati tuæ, quantum cum Deo possumus, voluntatem & propositum habeamus, in absentia partis tuæ super subjectione vel libertate monasterij ad præsens nec statuendum aliquid duximus nec mutandum; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si munimentum aliquod habes per quod dictum cœnobium ex concessione sedis apostolicæ tuo doceatur episcopio fuisse subjectum, usque ad Dominicam qua cantatur *Lætare Hierusalem*, illud nobis non differas per proprium nuntium destinare, ut intellecta plenius veritate, Bobiensem Ecclesiam in sua justitia tueamur. Alioquin, quoniam etsi suam velimus justitiam Ecclesiæ Bobiensi servare, jura tamen apostolicæ sedis habita custodire satagimus, & invasa recuperare tenemur, communicato consilio ex tunc in ipso negotio, quemadmodum divinus nobis motus ingesserit, procedemus. Sanè renuntiationem ipsius electi, ne juris tui ex ea dispendium aliquod sustineres,

neres, cùm in possessione dicaris subjectionis ipsius monasterij constitutus, non duximus admittendam; sed dilectis filiis...de Luceio &...Sancti Salvatoris Papien. Abbatibus, quibus correctionem commisimus monasterij tam in capite quàm in membris, concessa eisdem nihilominus potestate rebelles per censuram ecclesiasticam coërcendi, dedimus in mandatis ut ad locum pariter accedentes, unà cum tuo consilio utilitatibus antedicti cœnobij studeant imminere; ita quòd si electum inutilem invenerint ad regimen abbatiæ, sine præjudicio tuo ipsius resignatione recepta, talem ibi per electionem canonicam præfici faciant in pastorem qui præesse noverit pariter & prodesse. Datum Later. Kal. Decemb.

CENTIO SVBDIACONO & Notario nostro, Rectori, Iudicibus, Consulibus, & populo Beneventan.

Epist. 225. De pœna illius qui Consulem interemit.

CVm impunitas scelerum parere consueverit audaciam delinquendi, sic malefactorum excessus animadversione sunt debita puniendi, ut & ipsi pœniteant de commissis, & ceteri qui audierint, suam à consimilibus metu pœnæ retrahant voluntatem. Licèt enim ex apostolicæ servitutis officio solicitudo nobis immineat generalis, de illis tamen qui spiritualiter & temporaliter nostræ sunt jurisdictioni subjecti, nos oportet solicitiùs cogitare; quatenus sub nostro regimine boni digna recipiant præmia meritorum, & malos debitæ ultionis pœna castiget. Audivimus equidem, & non potuimus non moveri, quòd Ger. filius Roffridi, civis Beneventanus, diabolico inebriatus veneno, Dei & nostro timore postposito, & honore Beneventanæ civitatis abjecto, Iacobum de Sculdasio, dum consulatus fungeretur officio, interfecit; & pater ac frater interfectoris, qui tam atroci sceleri personaliter interfuisse dicuntur, licèt in præsentia vestra se nostro juraverint conspectui præsentare, ad nos tamen (sicut credimus) non venerunt; immo tam prædictus homicida quàm ipsi in civitate Beneventana non metuunt, sicut audivimus, commorari. Volentes igitur ut malefactorem prædictum & fautores ipsius debita pœna percellat, & civitas Beneventana similem in posterum valeat evitare jacturam, præsentium auctoritate statuimus ut memoratus homicida de cetero Beneventanam civitatem non audeat introire, nec hereditatis paternæ percipiat aliquam portionem; immo pars ejus, si patrem præmori fortè contigerit, ad opus curiæ reservetur; nec unquam in eadem civitate prævaleat aliquod officium gerere dignitatis, nisi fortè fuerit illi concessum ex indulgentia sedis apostolicæ generali. Hoc etiam idem futuris temporibus decernimus observandum de illis qui Iudices, Consules, Regalenses, vel alios ministeriales curiæ vulnerare aut interficere qualibet temeritate præsument. Patrem autem & fratrem homicidæ jam dici tamdiu extra civitatem vestram præcipimus permanere, donec ad præsentiam nostram accedant, & ad vos cum litterarum nostrarum testimonio revertantur. Salvo nihilominus apostolicæ sedis mandato, si quid super hoc fuerit severiùs statuendum. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ constitutionis &c.

VNIVERSIS SARRACENIS in Sicilia constitutis, in devotione nostra & fidelitate regia permanere.

Epist. 226. Ne contra verum Siciliæ Regem adhæreant Marcoaldo.

CVm vos audivimus & gaudemus in ritu vestro servasse hactenus & adhuc servare rigorem, ut fidem dominis vestris juxta morem vestrum exhibitam servaveritis, & servetis illæsam, nec eam duxeritis aliquando violandam quod in facto Marcoaldi optamus manifestiùs experiri, ut vos nec promissionibus allicere possit, nec minis aut violentia deterrere, quin in fidelitate carissimi in Christo filij nostri F. Siciliæ Regis illustris fideliter persistatis, & ipsius Marcoaldi resistatis conatibus viriliter & potenter. Illa etenim in temporalibus discretione vigetis, ut & bona discernentes à malis, & à bonis etiam meliora, despectis & abjectis pessimis, optima quælibet eligatis. Nostis siquidem, sicut credimus, ex auditu mansuetudinem apostolicæ sedis, quæ sic superbis resistit ut humilibus & subjectis det gratiam. Nostis & per experientiam tyrannidem Marcoaldi, quæ his solis parcit quibus nocere non potest, sed sævit tanto fortiùs in subjectos, quanto se ampliùs in ejus curaverint humiliare conspectu, retribuens mala pro bonis, & odium pro dilectione rependens, sicut ex ejus patet operibus manifestè. Scitis etenim qualiter eos quorum vocatione olim cum

Vide suprà epist. 179.

domino suo regnum intraverat, quorum proditione occupaverat regni arces, immo etiam totum regnum, non solùm omnibus bonis fecerit spoliari, sed animadvertens etiam in personas, eos in exilium destinaverit, & tandem fecerit mutilari. Audistis etiam & vidistis immanitatem ipsius, qualiter sacerdotes & alios præcipitarit in mare, qualiter multos flammis exusserit, qualiter omnes & singulos flagellarit. Intelligere quidem vos credimus & pro firmo tenere quòd si Christianis ejus oculus non pepercit, non parceret etiam Sarracenis, in quos tantò sæviret liberiùs, quantò se majus crederet obsequium præstare Deo, effundendo sanguinem paganorum. Qui enim in dominum suum & domini sui filium, qui eum de pulvere suscitavit, & erexit de stercore, conjuravit, & eum materna nititur possessione privare, malignaretur severiùs in alienigenas, immo in alterius ritus & observantiæ disparis nationes, quarum sanguine suas sitit inebriare sagittas & gladium cruentare; & qui contra salutem animæ suæ Christianorum diripit spolia, si contra vos vel violentia vel astutia prævaleret, ad suum vos subsidium vanis promissionibus invitando, divitias vestras penitùs exhaurirer, & suis daret in prædam. Sanè nec juramentum vobis nec promissiones aliquas observaret, qui juramentum nobis publicè præstitum non servavit. Intelligentes igitur intelligite veritatem, & in solita progenitorum vestrorum & vestra fidelitatis constantia permanentes, non subijciatis vos & vestros posteros jugo ejus: quod etsi videretur in initio leve, colla tamen gestantium in fine confringeret; & vel nullus vel inutilis esset pœnitentiæ locus, postquam cancer vitalibus irrepsisset. Cogitare debetis quòd cùm contra Sarracenos multi jam conjuraverint Principes Occidentis, & multa populi multitudo, assumpto crucis signaculo, in proximo disposuerit transfretare; si vos contra Christianos Marcoaldo, & Marcoaldum vobis contra Regem puerum contingeret adhærere, in vos arma converterent; & Marcoaldus, cùm vires eorum sustinere non posset, ipsos animo volens vel invitus sanguine vestro placaret, & vitam suam redimeret morte vestra. Monemus igitur universitatem vestram, consulimus, & hortamur, per apostolica vobis scripta districtè præcipiendo mandantes quatenus in hoc progenitorum vestrorum constantiam imitantes, nec ingrati beneficiorum quæ vobis Reges Siciliæ contulerunt, attendentes etiam mansuetudinem apostolicæ sedis, quæ vos non solùm manutenere vult in bonis consuetudinibus, sed augere in devotione nostra & fidelitate regia persistatis, nec credatis promissionibus & fallaciis Marcoaldi, qui ad hoc solum promittit ut fallat, ad hoc fallit ut vos possit suæ tyrannidi subjugare. Nos autem in defensionem vestram & expugnationem ipsius, dilectum filium C. tituli sancti Laurentij in Lucina Presbyterum Cardinalem, & venerabiles fratres nostros Neapolitanum & Tarentinum Archiepiscopos, & dilectos filios nobiles viros Ia. Marescalcum & O. de Palumbria consanguineos nostros, in regnum dirigimus cum exercitu copioso: ante cujus conspectum Marcoaldus subsistere, dante Domino, non valebit, sed cum universis sequacibus & fautoribus suis irreparabiliter conteretur. Dedimus autem eidem Legato & omnibus nuntiis nostris districtiùs in præceptis ut vos manuteneant & defendant, & in bonis curent consuetudinibus adaugere. Dat. Laterani.

NIVERNENSI EPISCOPO.

Epist. 217. De absolutione sacerdotis, qui hostibus indicarat hominem, quem illi laqueo strangularunt.

PErvenit ad audientiam nostram, I. sacerdote de Naizin ordine Cisterciensi novitio intimante, quòd cùm adhuc esset in habitu sæculari, quidam servientes, quò quidam homo, quem quærebant, abiisset, ab eo cum instantia quæsiverunt: qui cùm ad quid eum quærerent ignoraret, illic eum esse respondit: ad quem locum illi protinus venientes, nec eum invenientes ibidem, postea inventum alibi patibulo suspenderunt. Verùm quia eum aliquantulum conscientia remordebat, bonæ memoriæ H. Bituricensi Archiepiscopo, qualiter factum fuerat, intimavit: qui eum à Missæ celebratione prohibuit, donec uteretur consilio saniori. Nunc autem quoniam ad ordinem Cistercienscm se transtulit, à nobis misericordiam postulat & requirit. Cùm igitur præfatus sacerdos in hoc commendandus existat quòd à nobis duxit consilium requirendum, quia bonarum mentium est ibi culpam agnoscere ubi culpa non est; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus

inquiras de præmissis diligentiùs veritatem, & si rem inveneris taliter se habere, cùm ex hoc præfatus sacerdos dignoscatur nullius culpæ maculam contraxisse, auctoritate nostra des ei licentiam celebrandi. Datum Laterani.

VERONENSI EPISCOPO, Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

Epist. 228. Vt pertinaces hæretici puniantur, & resipiscere volentibus gremium Ecclesiæ non præcludatur.

LIcèt in agro patris familias evangelici zizania sæpe pullulent inter messes, & vineam domini Sabaoth interdum nitatur tinea demoliri; sic tamen prudens agricola vinitórque discretus salubre debet remedium invenire, ne vel triticum evellatur inter zizania, vel in dejectione tineæ vinea corrumpatur. Similiter etiam, licèt ad abolendam hæreticam pravitatem invigilare debeat solicitudo pastoris, solicitè tamen debet attendere ne vel damnet innoxios, vel nocentes absolvat. Accepimus autem quòd auctoritate litterarum nostrarum, quas dilectis filiis nostris Archipresbyteris & Canonicis Ecclesiæ tuæ contra * Gazaros, Arnaldistas, Pauperes de Lugduno, & Humiliatos, qui nondum redierunt ad mandatum apostolicæ sedis, & hæreticos universos direximus, dictus Archipresbyter tam contra Humiliatos quàm universos hæreticos, sine distinctione quam posueramus in litteris nostris, excommunicationis sententiam promulgavit: cujus occasione sententiæ nonnulli quosdam qui, licèt inviti, à populo Humiliati dicuntur, licèt nullam hæresim, sed fidem, sicut dicitur, sapiant orthodoxam, & in humilitate cordis & corporis studeant Domino famulari, qui etiam in manibus tuis stare mandatis Ecclesiæ juraverunt, evitant, & eis tanquam excommunicatis communicare sicut hactenus non præsumunt. Quia verò non est nostræ intentionis innoxios cum nocentibus condemnare, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus tales ad tuam præsentiam convoces, & inquiras tam ab aliis de vita & conversatione ipsorum, quàm ab eis de articulis fidei & aliis quæ videris inquirenda; & si nihil senserint quod sapiat hæreticam pravitatem, eos catholicos esse denunties, & prædicta sententia non teneri. Quòd si forsan aliquid contra fidem sapiant orthodoxam, & parati fuerint ab errore discedere, ac mandatis apostolicis obedire; recepto ab eis juxta formam ecclesiæ juramento, quod solet à talibus exhiberi, beneficium eis absolutionis impendas; mandans eisdem sub debito juramenti præstiti ut errorem quem approbaverant, publicè improbent, & in aliis studeant pro viribus confutare; de cetero etiam fidem orthodoxam servent, & sedem apostolicam venerentur. Datum Laterani VIII. Idus Decembris.

* Cataros.

B. PISTORIENSI EPISCOPO.

Epist. 229. Qualiter decima persolvenda sint. Cap. A nobis. De Decimis.

ANobis tua fraternitas requisivit utrum ab illis decimas exigere debeas qui possessiones dant vel recipiunt ad affictum, cum alij se conentur per alios excusare quò minùs cogantur ad decimas persolvendas; quid etiam sit de mulieribus in episcopatu tuo Presbyteris in capellis sub conversationis specie cohabitantibus faciendum, unde infamia irrogatur ordini Clericorum. Cùm igitur quilibet decimas solvere teneatur, nisi à præstatione ipsarum specialiter sit exemptus; fraternitati tuæ duximus respondendum quòd à dantibus possessiones & accipientibus ad affictum, de fructibus quos percipiunt decimæ sunt solvendæ, nisi ab eis aliquid ostendatur quare ab hujusmodi sint immunes. Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare; nisi fortè de illis personis existant in quibus naturale fœdus nihil permittit cævi criminis æstimari. Datum Laterani IV. Nonas Decembris.

L. 44. De Episc. & Cler. in Cod. Theodos.

LEGLENNENSI EPISCOPO.

Epist. 230. Quòd non facile excommunicari possit.

CVm facti simus secundùm Apostolùm sapientibus & insipientibus debitores, honori fratrum & coëpiscoporum nostrorum, quos apostolica sedes in partem solicitudinis evocavit, tanto abundantius deferre volumus & optamus, quanto propter eminentiam dignitatis à nobis & aliis sunt propensiùs honorandi. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis justis petitionibus inclinati, præsenti pagina tibi duximus indulgendum ne quispiam Prælatorum, nisi pro manifesta & rationabili caussa, excommunicationis vel suspensionis in te, quem nos, licèt indigni, propriis manibus consecravimus, sententiam valeat promulgare. Nulli ergo &c. Datum Laterani XII. Kal. Decembris.

LEGLENNENSI EPISCOPO.

Epist. 231. Vt injustè spoliatus Archidiaconus restituatur.

SIcut nostro est apostolatui relatum, inter alia multa & gravia quæ H. fugitivus monachus Cantuariensis excommunicatus & maledictus in præjudicium Ecclesiæ Leglennensis & animæ suæ perniciem nequiter attentavit, post execrationem suam dilectum filium Ecclesiæ tuæ Archidiaconum in tantum metu suspensionis illato coëgit, eum exire de ipsa Ecclesia non permittens, quòd ipsum archidiaconatus officium, vellet nollet, oportuit resignare: in cujus locum alius quidam fuit violenter intrusus. Cùm igitur idem monachus, tanquam fur & latro, non per ostium sit ingressus, nec aliquid de rebus episcopi quod invasit, per eum de jure conferri valeat vel disponi, omnibus ordinationibus & dispositionibus factis ab eo penitùs irritatis, ut de præmisso archidiaconatu & aliis dignitatibus & officiis canonicè valeas appellatione remota tanquàm proprius pontifex ordinare, quod ab eodem intruso factum est non obstante, liberam tibi appellatione remota tribuimus auctoritate præsentium facultatem. Nulli ergo &c. Datum Laterani VII. Idus Decembris.

VLIXBONENSI ET COLIMBRIENSI Episcopis.

Epist. 232. Non facilè qualiscunque metus & vis votum rescindit. Cap. Insinuate. Qui Clerici vel voventes.

INsinuante V. nobili muliere nostro est apostolatui relatum quòd dudum puella, & in annis teneris constituta, M. Sancij accepit in virum, qui ab inimicis crucis Christi fuit parvo post tempore interfectus: Post cujus obitum à quibusdam curialibus fuit Regi Legionensi pro relictæ copula supplicatum. Quod cùm ad consanguineorum ejus notitiam deveniſſet, ut maritum acciperet ei sub obtestatione regia suggesserunt. Ipsa verò quòd tunc nollet nubere protestante, consilium accepit ab eis quòd votum emitteret castitatis. Hoc autem in manibus cujusdam de fratribus sancti Augustini eo fecit adjecto tenore, ut in domo propria cum omni sua substantia remaneret. Sanè in ejusdem ordinis habitu biennio pòst permansit; licèt id se invitam feciſſe asserat & coactam tam metu regio quàm parentum. Posthæc eidem Regi quod fecerat indicavit. Quod approbans, vetuit ne quis, ea nolente, domum intraret ipsius, vel exinde aliquid asportaret. Interim verò tempore modico elabente, P. curialis regias litteras secum portans, & F. Ferdinandi, dictæ mulieris domum intrantes, ut ipse P. vi saltem eam duceret in uxorem, acceperunt ab ipsa quòd si eam idem P. duceret, ipsius manibus interiret. Posthæc verò dimissis domo & omnibus quæ habebat, in domo cujusdam Iudæi per tres, in Ecclesia verò sanctæ Mariæ de Veiga per sex latuit septimanas; ita quòd exinde propter necessitates humanas etiam egredi non auderet: tandem se coactam videns, & omnibus destitutam, & attendens nihilominus quòd invita votum emiserit, eo dimisso de parentum consilio P. Michaëlis publicè fuit matrimonialiter copulata, de qua quatuor sustulit filios tempore procedente. Verùm quia salutem animæ omnibus desiderat anteferre, ac metuens quòd hujusmodi conjunctio licita non existat, quid super his tenere debeat, edoceri responso nostro suppliciter postulavit. Nos ergo attendentes quòd in emissione voti, quod præcessit, nulla vel modica coactio affuisset, quam patientia & perseverantia sequentis temporis penitùs profugavit, & quòd sequens conjunctio potiùs iniqua fuit & violenter extorta, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita diligentiùs veritate, si præmissis veritas suffragatur, præfatam feminam ad malè dimissum religionis habitum resumendum & servandum quod vovit monere ac inducere procuretis, & si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam coërcere. Quòd si ambo, alter vestrum &c. Datum Lat. Kal. Decembris.

MANNENSI EPISCOPO, Archidiacono Bangorensi, & Priori de Insula Glannavo.

Epist. 233. Ne ante septennium sponsalia contrahantur.

POstulavit à nobis dilectus filius vir nobilis R. Princeps Norvualiæ, ut de concessione nostra sibi liceret filiam dilecti filij Principis Insularum subarratam ab ipso accipere in uxorem, non obstante quòd patruo ejus eadem infra nubiles annos extitit desponsata, cùm tamen à neutro traducta fuisset. Verùm quoniam nobis constare non potuit cujus ætatis puella tempore subarrationis vel desponsationis extiterit, & cui antea fuerit, puta nepoti vel patruo, desponsata, cùm secundùm diversitates facto-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rum jura etiam sint diversa, in hujusmodi certum non potuimus dare responsum, quoniam juxta canonicas sanctiones in rebus ambiguis non est absolutum judicium proferendum. Volentes autem, quantum cum Deo possumus, justas postulationes præfati Principis sine difficultate qualibet exaudire, inquisitionem eorum quæ præmisimus sub certa forma examini vestro duximus committendam, quid juris sit in singulis articulis supponentes. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis ad præsentiam vestram quos videritis evocandos, solicitè inquiratis utrum puella septennium non attigerit quando subarrata extitit à nepote, vel patruo desponsata. In utroque namque istorum casuum, quia tam subarratio quàm desponsatio de jure non tenuit, quæ non potest septennium prævenire, quod factum est à patruo primò vel postea non obstante, nisi aliud quid impediat, puella eadem legitimè contrahere poterit cum nepote. Si verò tam subarrationis quàm desponsationis tempore septennis extitit, vel majoris ætatis, cùm ex tunc incipiant placere sponsalia, si præcessit desponsatio patrui, non potuit contrahere cum nepote: quoniam secundùm traditiones & observantias regulares nullus potest sponsam consanguinei sui accipere in uxorem, & hi duo casus non ad imparia judicantur. Si autem subarratio facta cum nepote præcessit, quod secutum fuit postea non tenente, cùm per secundum factum non potuerit primum dissolvi, quod quantum ad sponsalia fortitum fuerit firmitatem, volentibus personis principalibus, matrimonium inter eas poterit consummari. Si verò nepos eam ante septennium subarravit, & patruus in septennio vel post septennium desponsavit eandem, nepos eam propter rationem præmissam ducere non poterit in uxorem, sin, vice versa eam sibi legitimè poterit copulare. Pro iis quæ præmisimus memoriæ commendatis, cùm de facto vobis constiterit, de jure non poteritis dubitare. Vos ergo appellatione remota secundùm præmissas distinctiones injunctum vobis curetis negotium diffinire. Quòd si omnes &c. tu, frater Episcope, cum eorum altero. Dat. Lat. VIII. Kal. Decembris.

ABBATI ET CONVENTVI sanctæ Mariæ de Prato de Leicestre.

Epist. 234. Vt pauperem quendam, ex Iudæo Christianum, alant.

QVanto populus Iudaicæ cæcitatis superficiem divinarum scripturarum attendens, & negligens puritatem medullæ, quæ doctrinæ spiritualis in se continet intellectum, damnabiliùs in sua contumacia perduravit, & se ipsos adhuc involui permittunt in baratro tenebrarum, tanto his qui tenent, & amplectuntur fidei veritatem, & desiderant propagationem nominis Christiani, ampliùs est in Domino congaudendum, si qui gratia sancti Spiritus illustrati, abrenuntiato errore Iudaico, à tenebris se convertunt ad lucem, & fidem recipiunt Christianam; & attenta est solicitudine providendum ne inter alios Christi fideles inedia deprimantur, cùm plerique horum pro indigentia necessariarum rerum, post receptum baptismum, in confusionem non modicam inducantur, ita ut plerunque, faciente illorum avaritia qui, cùm ipsi abundent, Christum pauperem respicere dedignantur, retro cogantur abire. Hinc est quòd cùm dilectus filius R. lator præsentium ad commonitionem cujusdam nobilis viri, spretis & postpositis omnino divitiis quas habebat, Christum potiùs sequi volens quàm in luto divitiarum putrescere, baptismi receperit sacramentum, & nunc præfato nobili viro viam universæ carnis ingresso, qui sufficienter ei necessaria ministrabat, ita paupertate gravetur, ut non habeat unde vitæ sustentationem possit habere, per vos ipsius necessitati provideri volentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ob reverentiam illius per quem ipse lucem veritatis accepit, taliter ei necessaria ministretis, quòd in victu & vestitu convenienter sit ei provisum; scituri pro certo quòd graviter & molestè ferremus, nec possemus sub dissimulatione transire, si mandatum nostrum, quod opus continet in se pietatis, relinqueretis aliquatenus imperfectum. Datum Lat. Nonis Decembris.

CISTERCIENSI, MORIMVNDENSI, & de Crista Abbatibus.

Epist. 235. Vt cum Metensi Episcopo de hæresi suspectos examinent.

EA est in fovendis virtutibus & vitiis extirpandis à Prælatis Ecclesiarum servanda discretio & circumspectio adhibenda, ne vel internascentium densitate

Vide supra epist. 141.

spinarum enormiter frumenta lædantur, vel insuper seminatorum zizaniorum evulsione triticum evellatur. In abscidendis etiam & curandis corporibus infirmorum sic oculi diligentia præcedere debet manus officium, & ferrum digitus prævenire, ne si cauterium adhibeatur incautè, non tam partes infirmas non sanet, quàm sanas infirmet. quod tanto diligentiùs in mentis languoribus est servandum, quanto animam novimus corpore digniorem, & spiritualia carnalibus præponenda. Hoc autem infra nos ipsos diligentiùs attendentes, cùm olim venerabilis frater noster Metensis Episcopus per suas nobis litteras intimasset quòd tam in dioceſi quàm in urbe Metensi laicorum & mulierum non modica multitudo Gallicæ cuidam translationi divinorum librorum intendens, secretis conventiculis etiam inter se invicem eructare præsumerent, aliorum aspernantes consortium, & in faciem redarguentibus Presbyteris resistentes, quorum simplicitatem fastidiunt, in suæ translationis peritia confidentes, non protinus ad vindictam nos res accendit incognita, sed universis tam in urbe quàm in Metensi dioceſi constitutis sub eo tenore litteras curavimus apostolicas destinare qui vobis ex transcripti earum poterit inspectione patere. Eidem insuper Episcopo & Capitulo Meten. dedimus in mandatis ut inquirerent solicitè veritatem quis fuerit auctor translationis illius, quæ intentio transferentis, quæ fides utentium, quæ causa docendi; si utentes ipsa, venerarentur apostolicam sedem, & catholicam Ecclesiam honorarent; ut super his & aliis quæ necessaria sunt ad indagandam plenius veritatem per eorum litteras sufficienter instructi, plenius intelligeremus & planius quid super his statui oporteret. Nuper autem idem Episcopus per suas nobis litteras intimavit quòd quidam eorum, quos notabiles prioribus litteris denotarat, mandatis recusant apostolicis obedire; quibusdam eorum clanculò, quibusdam verò jam publicè obediendum esse dicentibus soli Deo; ab occultis etiam conventiculis non cessantes, officium prædicationis occultè, licèt à nullo mittantur, prohibiti etiam, sibi non metuunt usurpare; aspernantes sibi dissimiles, & translationi eidem usque adeo insistentes, ut se nec Episcopo nec Metropolitano suo nec nobis ipsis asserant parituros, si eam decreverimus abolendam. Licèt autem tales in eo reprehendi meritò videantur quòd occulta conventicula celebrant, officium prædicationis usurpant, simplicitatem despiciunt sacerdotum, & eorum consortia qui dictam translationem non recipiunt aspernantur; ne quid tamen subitò facere videamur, discretioni vestræ, de qua plenè confidimus, per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ad civitatem Meten. pariter accedentes, cum eodem Episcopo convocetis coram vobis talia sapientes, & adhærentes translationi prædictæ, & si fieri poterit, quæ in eis reprehensibilia fuerint, auctoritate freti apostolica, sublato appellationis obstaculo corrigatis. Quòd si correctionem vestram recipere fortè noluerint, inquiratis super capitulis illis quæ in litteris quas Episcopo miseramus expressa fuisse superiùs vobis expressimus & aliis etiam diligentiùs veritatem, & quòd inveneritis, per nuntium vestrum & litteras pleniùs intimetis; ut per vos certiores effecti, prout procedendum fuerit procedamus. Cùm enim in hoc universalis Ecclesiæ vertatur negotium, & agatur causa fidei Christianæ, ad exequendum apostolicæ sedis mandatum cum summa diligentia & cautela vos studiosos & promptos esse volumus & mandamus. Ad hæc, M. Crispinum Presbyterum, & R. socium ejus, si super his quæ dictus Episcopus eis duxerit opponenda, inveneritis esse reos, ipsos appellatione remota canonicè puniatis. Alioquin eundem Episcopum ad remittendam pœnam, si quam eis forsan inflixit, cùm nihil contra eum vel Clerum in nostra proposuerint audientia, monitione præmissa, districtione qua convenit, remoto appellationis obstaculo, cogere non tardetis. Quòd si omnes &c. duo vestrum. Datum Laterani V. Idus Decembris.

NEAPOLITANO ARCHIEPISCOPO, & C. Sancti Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali, apostolicæ sedis Legato.

Epist. 256. Vt contra Beneventanum Archiepiscopum inquirant.

NIhil est penè quod magis debeat formidare Prælatus quàm vitium negligentiæ: quia si, juxta testimonium Veritatis, de omni verbo otioso in die judicij redditurus est rationem, quanto magis de omni bono neglecto, cùm eum etiam qui opus Dei agit negligenter,

scripturæ divinæ sententia maledicat. Heli namque sacerdos licèt in se bonus existeret, quia tamen filiorum excessus efficaciter non corripuit, & in se pariter & in ipsis animadversionis divinæ vindictam excepit, dum filiis ejus in bello peremptis, ipse de sella corruens, confractis cervicibus expiravit. Ad corrigendos ergo subditorum excessus tanto diligentiùs debet Prælatus assurgere, quanto damnabiliùs correctionem eorum negligeret: contra quos (ut de notoriis excessibus taceatur) etsi tribus modis procedere possit, per accusationem videlicet, denuntiationem, & inquisitionem ipsorum; ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denuntiationem caritativa commonitio & inquisitionem clamosa debet insinuatio prævenire. *Descendam*, inquit Dominus, *& videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere jam compleverint.* Tunc enim clamor pervenit ad Prælatum, cùm per publicam famam aut insinuationem frequentem subditorum sibi referuntur excessus; & tunc debet descendere & videre, id est, mittere, & inquirere utrum clamorem veritas comitetur. Nam juxta canonicas sanctiones, si quid de quocunque Clerico ad aures Prælati pervenerit, quod eum justè possit offendere, non facilè credere debet, nec ad vindictam eum res accendere debet incognita, sed diligenter est veritas perscrutanda, ut si rei poposcerit qualitas, districta ultio culpam feriat delinquentis. Cùm ergo de venerabili fratre nostro Beneventano Archiepiscopo, quod dolentes referimus, ea nobis relata fuissent quæ à pontificali honestate nimiùm dissonabant, propter frequentem clamorem multorum ad inquirendum de ipsis pleniùs fuimus excitati, ne dissimulatio negligentiæ vitium inducere videtur. Ipse namque, sicut fuit nobis expositum, post multas & graves culpas nequiter commissas ab eo, domum hospitalis ad susceptionem pauperum & infirmorum olim à prædecessoribus suis rerum opulentia præmunitam, civilis belli socius & magister effectus, fecit nequiter demoliri: de cujus videlicet hospitalis proventibus, tertia portio Ecclesiæ beati Bartholomæi perpetuò debebatur; occasione cujusdam equitaturæ suæ à W. Guarna Canonico ejusdem Ecclesiæ sibi redditæ sine freno, per satellites suos seditionem fecit in populo: ex qua suborto prælio, quod præcepit invocato diabolo inchoari, plures tam Clerici quàm laici interfecti fuerunt. Cùmque quoddam castrum Hugonis de Feniculo, post destructionem terræ ipsius, integrum remansisset, idem populum concitavit: cum quo in ipsum castrum insurgens, illud cum nonnullis mulieribus & pueris incendio devastavit. Molendinum, vineas, & alia multa ad suam Ecclesiam spectantia destrui omnino permisit, cocum suum propria manu percutiens interfecit; rusticum quendam hostiliter insecutus, pro eo quod puerum in ulnis deferens, importunè pro confirmatione illius instabat, suóque Clerico resistebat, ab eo violenter impulsus, ita vulnerari præcepit, quòd vitam illius vulneris occasione finivit. Beneficia ecclesiastica minus canonicè, juxta suæ voluntatis arbitrium, dispensare præsumit. Sacerdotes & Clericos absque caussa rationabili officiis & beneficiis destitutos non priùs restituit quàm cupiditati ejus recepta pecunia satisfiat. Augmentationi possessionum & ornamentorum Ecclesiæ suæ non solùm, ut tenebatur ex officio, non intendit, verùm etiam adeo in spiritualibus & temporalibus eam læsit, ut consilio destituta & pravorum pedibus jaceat conculcata. Cùm autem hæc & alia per quosdam Ecclesiæ suæ Canonicos nobis denuntiata fuissent, contra quos tamen multa, ut eos à denuntiatione repelleret, opponebat; nos officij nostri debitum prosequentes, de communi fratrum consilio vobis inquisitionem eorum duximus committendam; per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatenus ad locum congruum utrique parti securum pariter accedentes, sine personarum acceptione, Deum habentes præ oculis, super his inquiratis appellatione remota, nostra freti auctoritate, diligentissimè veritatem; & quod inveneritis, sub testimonio litterarum vestrarum nobis fideliter intimetis; ut per inquisitionem vestram sufficienter instructi, meliùs in ipso negotio procedere valeamus.

CAPITVLO CHELCOENSI.

Epist. 237. Ne in alios quàm donata sunt usus bona Ecclesiæ suæ conferantur.

CVm monasterium vestrum specialiter beati Petri juris existat, & ad nostram nullo mediante jurisdictionem

pertineat & tutelam, paci & tranquillitati vestræ solicitiùs nos convenit providere, & in quibus salva conscientia possumus, petitiones vestras libentiùs debemus & volumus exaudire. Dilecto namque filio nostro H. monacho vestro referente accepimus quòd Abbates qui pro tempore in vestro monasterio administrant Ecclesias quæ illi monasterio ad sustentationem fratrum & hospitum susceptionem ac pauperum concessæ sunt canonicè & collatæ, in dispendium vestrum quibusdam personis conferunt & assignant, pro quibus illarum proventus sustentationi fratrum & pauperum indebitè subtrahuntur. Vnde quoniam indignum est admodum & absurdum ut fratrum ac pauperum stipendia per aliquorum præsumptionem eis illicitè subtrahi debeant quorum sunt usibus deputata, ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri præsentium auctoritate statuimus & firmiter prohibemus ut nullus de cetero Ecclesias vestras aliquibus conferre præsumat, per quos ipsorum proventus ad alium usum transferri debeant, nisi ad eum pro quo piis desideriis ac devotione laudabili vestro monasterio sunt concessæ. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ constitutionis & inhibitionis &c. Datum Laterani III. Kalen. Decembris.

EPISCOPIS ET ALIIS Ecclesiarum Prælatis per regnum Scotiæ constitutis.

Epist. 238. Vt ab injuria monasterij Chelcoënsis abstineant.

LIcèt universa loca religiosa ex commissi nobis officij debito fovere & diligere debeamus, illorum tamen profectibus specialem nos oportet curam impendere quæ ad jurisdictionem beati Petri & nostram noscuntur nullo mediante spectare. Inde siquidem est quòd nos libertates & jura monasterij Chelcoënsis, & ea maximè quæ ipsi ab apostolica sede indulta sunt, integra volentes & illæsa servare, felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus nullus vestrum in Abbatem & fratres prætaxati monasterij excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiam audeat promulgare. Cùm autem sententia in parochianos alterius ab aliquo vestrum prolata de jure non teneat, multo minùs illa quæ in speciales Ecclesiæ Romanæ filios, qui scilicet nulli nisi Romano Pontifici sunt subjecti, profertur, debet ab aliis observari. Quod si aliquis vestrum attentare præsumpserit, ejus in hac parte factum nullas vires obtineat, sed irritum potiùs & vacuum habeatur. Nos enim universa quæ pronominato Abbati & fratribus vel monasterio ipsorum apostolicæ sedis privilegiis indulta noscuntur, firma volumus & inconcussa teneri, & eadem à vobis inviolabiliter præcipimus observari. Statuimus etiam ut cùm ad aliqua ecclesiastica sacramenta in prælibata Ecclesia impendenda fueritis quandolibet evocati, ad hoc exequendum celeriter accedatis, nec ibidem aliquod jus propterea vendicetis. Datum Laterani Kal. Decembris.

STEPHANO ABBATI & Conventui sancti Sylvestri.

Epist. 239. Quòd laici nullam in res, bona, vel personas ecclesiasticas jurisdictionem habeant. Cap. Ecclesiæ S. Mariæ. De Constitut.

ECclesia sanctæ Mariæ in via lata contra I. de Atteia, qui quasdam possessiones ipsius dicebatur contra justitiam detinere, movit tempore B. Carosomi dicti Senatoris sub L. judice quæstionem. In ipso autem judicio præfato I. de Atteia sindicus monasterij vestri astitit, & ab eo testes producti quidam de monachis extiterunt. Iudex verò auditis rationibus partium, pro eodem Iohanne absolutionis sententiam promulgavit: à cujus sententia pars altera vocem appellationis emisit. Super hoc igitur quæstione suborta proponente parte victrice quòd non potuerit appellari, cùm dictus L. non ut judex sed tanquam arbiter fuisset electus; victa è contrario asserente quoniam cùm arbitrio fuerit contradictum, quod partes non nisi metu pœnæ constringit, quæ in præmisso arbitrio non fuerat comprehensa, meritò potuit appellari, & fortiùs, si judicium extitisset. De hoc igitur ad jamdictum B. Carosomi quæstione perlata, causam appellationis S. primicerio judicum delegavit: in cujus præsentia partibus constitutis, dictus Iohannes de Atteia proposuit se conveniendum non esse, cùm non possideret id quod pars altera requirebat, sed monasterium sancti Sylvestri possideret rem petitam. Dictus autem B. Carosomi, quoniam statutum quoddam emiserat, à populo Romano approbatum pariter & acceptum, quòd si quis post litem contestatam, rem à se petitam

petitam transferret in alium, daretur possessio petitori, & alter fieret de possessore petitor, & idem I. post litem contestatam rem ipsam in monasterium transferre præsumpsit, possessionem rei petitæ assignavit Ecclesiæ memoratæ. Verùm quoniam dictus I. de possessionibus ipsis monasterio sancti Sylvestri annuam reddiderat pensionem, adjecit ut hoc ipsum ab Ecclesia sanctæ Mariæ fieret, donec de proprietate fundi cognosceretur; sed solutio quæ fieret pensionis, Ecclesiæ sanctæ Mariæ in via lata in jure suo penitùs non noceret. Hanc autem possessionem Ecclesia sanctæ Mariæ usque ad tempora Iohannis Petri Leonis Senatoris Vrbis inconcussè possedit: qui supplicatione monasterij vestri clementer admissa, R. judici causam commisit eandem: qui auditis hinc inde propositis, pro monasterio ipso sententiam promulgavit, revocans quod præfatus B. Carosomi statuerat contra ipsum. Per quam sanè sententiam quoniam Ecclesia sanctæ Mariæ se læsam enormiter querebatur, & ipsa Senatori supplicavit prædicto: qui causam commisit R. judici cognoscendam. Et quoniam ejus jurisdictio erat in proximo desitura, supplicatum fuit ob eandem causam successoribus ejus Senatoribus jam electis; & ab eis causa ipsa eidem judici delegata. Iudex verò ex veteris & novorum pariter Senatorum delegatione cognoscens, quod à jamdicto B. statutum fuerat approbans, Ecclesiæ sanctæ Mariæ possessionem restituit antedictam. Et cùm novem Consiliarios haberet Senatus, per octo ipsorum executioni fuit sententia demandata; sed unus ex iis, qui & nepos erat Abbatis sancti Sylvestri, quorundam Senatorum favore suffultus, Ecclesiæ sanctæ Mariæ possessionem violenter ablatam, monasterio tribuit nominato. Ex hoc ergo rixa crescente, usque ad armorum strepitum est processum. Ne verò deterius quid contingeret, bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster totum negotium ad suam solicitudinem revocavit. Et quoniam tempus colligendorum fructuum imminebat, fructus præcepit apud colonos in sequestro deponi: circa quos si qua partium violentiam inferre præsumeret, causæ suæ dispendium pateretur; venerabilibus fratribus nostris P. Portuensi & I. nunc Albanensi tunc verò Tusculanensi Episcopis tituli sancti Clementis & dilecto filio nostro G. sancti Angeli Diacono Cardinalibus causam committens eandem. In quorum præsentia partibus constitutis, pro Ecclesia sanctæ Mariæ fuit contra monasterium vestrum objectum quòd violentiam pars vestra commiserat in fructibus sequestrandis. Et cùm super hoc testes fuissent utrinque producti, quia violentia liquidò probata non fuit, & in dimidio ruglo hordei dicebatur admissa, Abbate nihilominus prohibente ne delictum personæ redundaret in damnum Ecclesiæ, facta hordei restitutione provisum est ut ad quæstionem possessionis fieret in causa processus: de qua coram eisdem productis testibus, & attestationibus publicatis, fuit diutiùs disceptatum. Consequenter verò post decessum præfati prædecessoris nostri, partibus in nostra præsentia constitutis, Ecclesia beatæ Mariæ possessionem, qua fuerat prætermisso juris ordine spoliata, sibi restitui postulabat. Et quoniam alij Senatorum sententiam pro monasterio, alij latam pro Ecclesia processu temporis confirmarant, nos quicquid ab eis factum fuit postquam dictus prædecessor noster ad curam suam idem negotium revocavit, de consilio fratrum nostrorum irritum decrevimus & inane. Cùm ergo nobis constiterit, & ex ipsa confessione partium tenuerimus, quòd unus Consiliariorum contra sententiam de voluntate octo executioni mandatam de facto, quia de jure non poterat, veniens, Ecclesiam ipsam possessione sua spoliaverit violenter, & nihilominus attendentes quòd etiam injusto possessori violenter ejecto restitutionis sit beneficio succurrendum, spoliatam Ecclesiam in eo statu decrevimus reponendam in quo fuerat tempore violentiæ perpetratæ. Verùm quoniam præfatam possessionem, post restitutionem factam ab I. de Atteia, monasterium alij locationis titulo assignarat, neque restituere poterat Ecclesiæ spoliatæ, loco illius tantundem possessionum æquivalentium, secundùm arbitrium dilectorum filiorum I. Tineosi Capellani & P. Hostiarij nostrorum, eidem Ecclesiæ fecimus assignari: quæ quoniam alij fuerant jure pignoris obligatæ, à creditoribus eas fecimus liberari, qui nobis instrumentum pignoris postea resignarunt. Et quia sæpefatum monasterium vestrum se querebatur à præmisso B. Caro-

somi contra justitiam spoliatum, & ipsum per officium nostrum restitui * supplicitèr postulabat, quòd statutum ejus nullius valoris extiterit multipliciter asseverans. Sæpefatus enim B. cùm seipsum intruserit in senatoriam dignitatem, nec apostolicæ sedis favorem habuerit, ad quam institutio pertinet Senatorum, statutum non potuit emittere quod valeret: qui etiamsi fuisset legitimè institutus, ipsius statutum, quamvis sibi subjectos, Ecclesias tamen nullatenus obligaret; præsertim cùm juri civili esset adversum, quod aliam pœnam litigiosas res transferentibus statuit imponendam; illa distinctione inter contrahentes adhibita, ut si quis sciens ad donationes, venditiones, seu alios contractus accesserit, non solùm redimere rem compellitur, sed etiam pretium ejus amittit; non ut lucro cedat alienanti, à quo etiam alia tanta quantitas est fisci juribus inferenda; sin autem ignorans rem litigiosam emerit, vel per aliam speciem contractus acceperit, tunc alienatione rei facta irrita, pretium ejus cum alia tertia parte recipiet, instrumentis etiam nullam vim obtinentibus quæ super contractibus hujusmodi statuuntur. Verùm eos qui dotis nomine, vel ante nuptias donationis, transactionis, vel divisionis rerum hereditariarum factæ, vel per legati vel fideicommissi caussam hujusmodi dederint vel acceperint, à præmissis pœnis eadem constitutio excipit nominatim. Quòd si etiam obligare posset Ecclesias, monasterium in illa constitutione nequaquam inciderat; cùm antedictus I. nullam in illud penitùs possessionem transtulisset, qui tanquam colonus terras illas tenuerat, & eas non suo sed monasterij nomine possidebat. quod etiamsi fecisset, quoniam priùs conventus à monasterio quàm ab Ecclesia fuerat, & per arbitrium, & nihilominus jure transactionis, per quam citra pœnam litigiosi contractus res potest in alium lite contestata transferri, res restituit antedictas, in statutum præmissum nullatenus incidisset. quin potiùs, etsi contra illud fecisset statutum, quoniam nec conventum, nec confessum in judicio, vel convictum, possessione sua monasterium fuerat spoliatum, instanter eam sibi restitui postulabat, quam ex nulla vel saltem injusta caussa pars altera detinebat. Has autem rationes Oeconomus sanctæ Mariæ nitebatur multifariam infirmare. Quamvis enim dictus B. circa prælationis suæ primordia gratiam sedis apostolicæ non habuerit; quia tamen ab ea fuit tempore procedente receptus, & ratihabitio retrotrahitur, perinde habendus erat tanquam ab initio legitimè fuerit institutus; qui tanquam alienus judex non poterat à monasterio evitari, cùm nec novum sit, nec insolitum, quòd ubi Clerici sunt actor & reus, caussas civiles in Vrbe coram judicibus per sedem apostolicam institutis ex delegatione Senatorum ab ea jurisdictionem habentium prosequantur. Vnde nec in alieno foro intelliguntur, sed in proprio Romani Pontificis litigare, cujus auctoritate fortiri videntur effectum quæ ab hujusmodi Senatoribus vel judicibus statuuntur. Quòd si forum senatorium fuisset monasterio penitùs alienum; quia tamen Oeconomus dicti monasterij sub L. judice à præfato B. inter Ecclesiam sanctæ Mariæ & dictum I. de Atteia delegato ipsi I. astitit, & eum in jure defendit, judicium ejus non potuit ulteriùs declinare. Statutum autem ipsius B. de quo sæpius est præmissum, & quod non juri adversum sed consonum potiùs existebat, (cùm etiam in jure canonico caveatur quòd res in litigio posita non sit in personam aliam transferenda) non ad possessores solos sed etiam ad illos dicebat extendi qui tenore saltem detentionis cujusquam poterant conveniri; quales constat esse colonos etiam temporales. Perpetui namque utilem saltem possessionem habentes, & conveniri possunt, & in alium transferre quod habent; sicut I. fecerat antedictus; cujus factum neque præmissum arbitrium poterat nec transactio excusare, cùm in dolum & fraudem fuerint attentata. Iudex namque in quem fuit à partibus compromissum, consanguineus ipsius I. & infeudatus monasterij dicitur extitisse, nihilque fecisse in publicum, sed omnia in secreto, quamvis instar judiciorum sint arbitria introducta. Coëgit quoque partes ad transigendum, sicut ex rescripto transactionis apparet; & cùm de transactione non fuerit compromissum, quæ non est necessitatis, sed liberæ potiùs voluntatis, dolo quasi ex perspicuis insidiis jam probato, transactionem inefficacem penitùs asserebat. Illa quoque ratione dicebat Ecclesia petitionem monasterij repellendam, quòd

* In tertia Collect. humiliter

cùm possessionem ipsam sine dolo & culpa sua obtinuerit auctoritate Prætoris, & per hoc jus sibi fuerit acquisitum, monasterium vestrum super possessorio audiri ulteriùs non debebat, cui parata erat in petitorio respondere. His ergo & similibus in nostra & fratrum nostrorum præsentia prudenter à partibus allegatis, nos attendentes quòd laicis etiam religiosis super Ecclesiis & personis ecclesiasticis nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, à quibus si quid motu proprio statutum fuerit quod Ecclesiarum respiciat etiam commodum & favorem, nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum, (unde statutum Basilij de non alienandis prædiis rusticis vel urbanis ministeriis & ornamentis Ecclesiarum illa reprobatum fuit potissimum ratione, quòd auctoritate Romani Pontificis non fuit roboratum) ne in exemplum transeat similia præsumendi quod à sæpedicto B. factum fuerat in præjudicium monasterij non conventi, nec confessi etiam, vel convicti, prorsùs in irritum revocantes, possessiones easdem restituendas sibi sententialiter diffinimus, nec ipsas quæ in locum & jus illarum quas ab I. de Atteia Ecclesia sanctæ Mariæ petierat successerunt, interim alienare valeat prohibentes; ut si Ecclesia sanctæ Mariæ vel de vitio litigiosi contractus vel de proprietate forsitan voluerit experiri, ne si obtinuerit in judicio, in vanum laboret, monasterio minimè possidente, sit quod evincere valeat & habere. Datum Laterani V. Kal. Decembris.

Scriptum est super hoc in eundem modum Clericis sanctæ Mariæ in via lata.

OLDEBERTO SVBDIACONO nostro, Præposito sancti Gaudentij Novariensis.

Epist. 240. Vt habeat jurisdictionem in suos fratres.

AD hoc in domo Domini statuta fuisse noscuntur officia Prælatorum, ut ipsi speculatores soliciti existentes, excessus puniant subditorum, & de agro Domini zizania colligant ad comburendum, & triticum in ipsius horreis studeant congregare. Vt igitur commissum tibi præposituræ officium utiliùs prosequi valeas, devotioni tuæ auctoritate duximus præsentium indulgendum ut liceat tibi excessus fratrum tuorum secundùm Deum & justitiam, non obstante appellatione, si qua forsan fuerit facta in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ, corrigere, & eos bonis actibus informare. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ concessionis &c. Datum Laterani Idibus Decembris.

VERCELLENSI EPISCOPO.

Epist. 241. Excommunicati nec eligere possint, nec eligi.

AD audientiam nostram te significante pervenit quòd cùm Casale sancti Evasij, quod ad jus & dominium pertinet Ecclesiæ Vercellensis, propter multas & enormes injurias quas habitatores ipsius Casalis eidem Ecclesiæ intulerunt, jamdudum sit interdicto suppositum, & majores ejusdem loci excommunicationis sententia innodati, Clerici Casalis ejusdem quosdam scholares, qui cum aliis sunt ecclesiastico interdicto suppositi, in fratres & Clericos elegerunt. Quia verò quibus ecclesiastica sunt officia interdicta, dum tales existunt, eligi non debent ad ecclesiastica beneficia, cùm officiorum intuitu beneficia conferantur, fraternitati tuæ, si præmissis veritas suffragatur, cassandi electionem hujusmodi, non obstante contradictione vel appellatione qualibet, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Præterea quia, sicut tua nobis insinuatio patefecit, quidam Miles de melioribus ipsius loci tibi fideliter astitit in persecutione quam tibi & Ecclesiæ tuæ alij faciebant, propter quod incurrit odium vicinorum, damna plurima est perpessus, cujus filio, scholari scilicet bonæ indolis, ut testaris, in Ecclesia Casalensi desideras providere; volentes, quantum cum Deo possumus, tuæ fraternitati deferre, ut scholarem ipsum in Ecclesia memorata, sublato contradictionis & appellationis obstaculo, instituere valeas, auctoritate tibi præsentium indulgemus. Datum Laterani III. Idus Decembris.

VERCELLENSI EPISCOPO.

Epist. 242. Vt decimæ ab omnibus persolvantur. *Cap. Tua, De Decimis.*

TVa nobis fraternitas intimavit quòd quidam laici tuæ diocesis, & alij plures episcopatuum adjacentium, decimas Ecclesiis & Clericis tuis perversis machinationibus subtrahere moliuntur, & conceptæ perversitatis audaciam non curant satisfactione debita emendare. Quidam enim ex eis semen & sumptus qui fuerint in agricultura pri-

mitus deducendos, & de residuo impendendam esse decimam asseverant. Alij verò de portione fructuum, quam à colonis accipiunt, partem decimæ separantes, eam Capellanis suis, vel aliis Clericis, seu Ecclesiis, aut etiam pauperibus conferunt, vel in usus alios pro sua voluntate convertunt. Nonnulli Clericorum vitam tanquam abominabilem detestantes, decimas eis ob hoc subtrahere non verentur. Quidam insuper asserentes se possessiones & omnia jura sua cum omni honore atque districto per imperialem concessionem adeptos, decimas sub hujusmodi generalitate detinere præsumunt. Occasione præterea veteris decimationis, quam asserunt sibi concessam, aliqui decimas novalium sibi non metuunt usurpare. Verùm si ad eum à quo bona cuncta procedunt assertores hujusmodi debitum respectum haberent, jus ecclesiasticum diminuere non contenderent, nec decimas, quæ tributa sunt egentium animarum, præsumerent detinere. Cùm enim Deus, cujus est terra & plenitudo ejus orbis terrarum & universi qui habitant in ea, deterioris conditionis esse non debeat quàm dominus temporalis, cujus statutum debitum de terris quas exhibet aliis excolendas, non quidem deductis sumptibus, aut semine separato, necessarium esse dignoscitur cum integritate persolvi, nimis profectò videtur iniquum si decimas, quas Deus in signum universalis dominij sibi reddi præcepit, suas esse decimas & primitias asseverans, occasione præmissa vel excogitata magis fraude diminui fortè valerent. Cùmque Deo debita sit solutio decimarum, in tantum ut ad eas Clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit, laici, si moniti fortè noluerint, ecclesiastica sint districtione cogendi, prætextu nequitiæ Clericorum nequeunt eas aliis, nisi quibus ex mandato divino debentur, pro suæ voluntatis arbitrio erogare, cùm nulli sit licitum aliena cuicunque concedere præter domini voluntatem, quanquam per solicitudinem officij pastoralis Clerici sint à sua nequitia coërcendi; & cùm de cunctis omnino proventibus decimæ sint reddendæ, sicut colonus de parte fructuum quæ sibi remanet ratione culturæ, sic & dominus de portione quam percipit ratione terræ, decimam reddere sine diminutione tenetur. Porrò cùm laicis nulla sit de spiritualibus rebus concedendi vel disponendi attributa facultas, imperialis concessio, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest à solutione decimarum eximere, quæ divina constitutione debentur, nec occasione decimationis antiquæ, licèt in feudum concessæ, decimæ sunt novalium usurpandæ, cùm in talibus non sit extendenda licentia, sed potiùs restringenda. Quoniam igitur pati nolumus nec debemus ut Ecclesiarum & Clericorum jura præsumptione qualibet minuantur, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus quatenus omnes qui ratione personarum aut etiam prædiorum decimas Ecclesiis & Clericis tuæ diocesis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas sublato appellationis obstaculo auctoritate apostolica per excommunicationis vel interdicti sententiam compellendi liberam habeas facultatem. Præterea ut Clericos tuæ diocesis, de quibus fuerit in auditorio tuo querela proposita, de decimis antedictis & fructibus perceptis ex eis ad plenam sub tuo examine justitiam faciendam compellere valeas, non obstante appellationis objectu interpositæ in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ, devotioni tuæ præsentis scripti pagina duximus indulgendum. Decernimus ergo &c. hanc paginam nostræ concessionis &c.

CANTVARIENSI ARCHIEPISCOPO, Episcopo Londonienſi, & Magistro W. *de Sumercote Canonico Lincolnienſi.*

Epist. 141. De pœna illius qui in judicem apostolicum manus violentas iniecit.

Dilectus filius Magister B. Clericus in nostra præsentia constitutus sua nobis conquestione monstravit quòd cùm causa quæ inter ipsum & R. Clericum vertitur super Vicaria Ecclesiæ de Heminton, qua fuerat contra justitiam spoliatus, à bonæ memoriæ C. Papa prædecessore nostro dilectis filiis Fordensi Abbati, Archidiacono Dorsete, & Magistro T. Canonico Wellensi, sicut iidem judices suis nobis litteris intimarunt, commissa fuisset, & pro ipso Magistro B. sententia promulgata, idem R. Clericus in annis etiam nunc minoribus constitutus (prout in eisdem continetur literis) procuravit quòd ad dictos judices præceptum regium emanaret ne mandatum apostolicum adimplerent. Sed ipsi magis placere Deo quàm hominibus cupientes, id facere noluerunt. Quapropter

tam judices quàm Magister antedictus rebus propriis jussi sunt spoliari. Sed pater præfati R. & Ecclesiam incastellare præsumpsit, & quò minùs præfatus Fordensis Abbas sententiam auctoritate apostolica promulgatam executioni mandaret, per violentiam impedire, quam adhuc detinere dicitur occupatam; & quod gravius est, ipse ac pater ejus manus in dictum Abbatem fecerunt injici violentas. quapropter in eos fuit ab eisdem judicibus excommunicationis sententia promulgata. Processu verò temporis idem R. ad dilectos filios Abbatem de Garrera & conjudices suos, sæpedicto Magistro B. certa ratione suspectos, cùm ad eos sine periculo mortis accedere non valeret, litteras impetravit: per quas asserens litteras falsas fuisse antedictis judicibus destinatas, (quas nobis exhibitas in nullo invenimus esse culpabiles) quod ab eis legitimè factum fuerat nitebantur in irritum revocare. Licèt autem falsitatis vitium acerrimè persequamur, ne tamen ex hoc pœna innocentibus infligatur, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus omni contradictione & appellatione cessante memoratam sententiam exequi minimè postponatis; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles, ut à sua præsumptione desistant, per excommunicationis sententiam compescentes; in irritum etiam reducentes quicquid obtentu prædictarum litterarum ad dictos Abbatem de Garrera & ejus conjudices directarum, in præjudicium sæpedicti Magistri B. inveneritis immutatum. Illos verò qui manus in dictum Abbatem temerarias injecerunt, vel etiam injici præceperunt, tamdiu excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ab omnibus arctiùs evitari, donec passo injuriam satisfecerint competenter &c. *usque* absolvendi. Sic autem diligenter quæ præmisimus exequi studeatis, quòd vigilantiam vestram possimus propterea commendare, nec super his ad nos ulteriùs quæstio perferatur. Quod si fieret, grave nobis existeret & molestum. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c.

Epist. 244. A sententia & re judicata non appellatur quidem, sed judex suspectus semper recusari potest.

ADRIANO VLTRASYLVANENSI Episcopo.

QVoniam ea quæ per ordinem judicialis examinis rationabiliter sunt decisa, nulla debent temeritate rescindi, sed perpetuæ stabilitatis robore confirmari, præsentium litterarum auctoritate statuimus ut si aliquod scriptum contra sententiam quæ contra Flandrenses sacerdotes, qui positi sunt in terra sancti Michaëlis quondam decimali, super jure parochiali pro te lata est, per subreptionem appareat impetratum, viribus careat, & tuis imposterum rationibus non obsistat. Illud quoque decernimus, & per præsentes tibi litteras indulgemus, ut si venerabilis frater noster Strigoniensis Archiepiscopus, vel Gibimiensis Præpositus, aut ipsi Flandrenses Presbyteri, præter conscientiam tuam & procuratoris tui in gravamen tuum judices aliquos impetraverint, quos vel habeas adversarios vel manifestè possis probare suspectos, ad recusandum illos liceat tibi sedem apostolicam appellare, etiamsi in commissionis litteris appellationis sit remedium intercusum. Datum Laterani XIX. Kal. Ianuarij.

CLERO, MILITIBVS, & populo Capuanis.

Epist. 245. De negotio regni Siciliæ.

INter innumeras solicitudines nostras, quantum ad occupationes mundanas, illam quasi præcipuam reputamus quam de provisione regni Siciliæ concepimus & tenemus; cùm præter debitum officij pastoralis, & jure dominij & ratione balij dignoscatur ad nos ejus provisio specialiter pertinere. Vt autem propositum nostrum evidentiùs prodeat in effectum, licèt hactenus non sine multis anxietatibus & expensis tam spiritualiter quàm temporaliter ad defensionem ejus intenderimus diligenter, & per Dei gratiam profecerimus, ecce nunc ad contritionem hostium & defensionem fidelium, ad exercendam justitiam & pacem servandam vices nostras, quas per nos ipsos nondum possumus præsentialiter exercere, dilecto filio nostro C. tituli sancti Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali, viro nobili, provido, & honesto, quem inter fratres nostros speciali caritate diligimus, duximus committendas: quas ut meliùs possit implere, venerabiles fratres nostros Neapolitan. & Tarentin. Archiepiscopos (quorum fidem & discretionem in multis sumus experti, & qui constitutiones & consuetudines regni plenius agnoverunt) & dilectos filios Iacobum Marescalcum nostrum, & Odonem de Palumbaria, viros nobiles & pru-

Vide infrà epist. 280.

dentes, linea nobis conſanguinitatis aſtrictos, ei ſuper executione balij duximus adjungendos, cum eis & per eos neceſſarium deſtinantes auxilium & præſidium opportunum; ſperantes in eo qui non deſerit ſperantes in ſe quòd dummodo ſtudeatis eis, ſicut debetis, intendere, fructum facient exoptatum. Quia verò per opera potiùs quàm per verba vos ad devotionem ſedis apoſtolicæ & fidelitatem regiæ celſitudinis necnon & regni defenſionem ampliùs inducere diſpoſuimus & fortiùs confirmare, remota prolixitate ſermonum, cùm tempus agendi ſit potiùs quàm loquendi, univerſitatem veſtram monemus attentiùs, & ſub debito juramenti, quod nobis præſtitiſtis de balio, diſtrictè præcipimus, quatenus eis, ſicut Vicariis noſtris, pleniſſimè intendatis; ita quòd veſtro ſtudio ſuffragante, per eorum induſtriam tempeſtate ſedata, diù deſiderata tranquillitas reducatur. Vt autem temporalis poteſtas per ſpiritualem auctoritatem efficaciùs adjuvetur, cùm ſimul omnibus vices balij committamus, prædicto Cardinali etiam legationis officium per totum regnum Siciliæ duximus concedendum; volentes pariter & mandantes ut quicquid omnes ſimùl, aut aliqui vel aliquis eorum cum ipſo, ſuper adminiſtratione temporali ſtatuerint ad honorem & profectum apoſtolicæ ſedis & regiæ celſitudinis, recipiatur ab omnibus & ſervetur. Quicquid autem ipſe ſuper adminiſtratione temporali decreverit, plenam obtineat firmitatem. Datum Laterani.

In eundem modum Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Tranenſibus. Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Cuſentinis. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Melfien. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Florentin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Cuperſanen. Clero, Militibus, & populo Caſalis novi. Clero, Militibus, & populo ſancti Severi. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Civitaten. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Polinianen. Clero, Militibus, & populo de Baroli. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Treventin. Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Acherontin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Salpen. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Theatin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Bitetten. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Aſculan. Archiepiſcopo, Clero, Baronibus, Militibus, & populo Hydrontin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Iuvenacien. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Botentin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Andren. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Licien. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Rivellen. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Averſan. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Veſtan. Clero, Militibus, & populo de Fogia. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Rapollen. Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Baren. Clero, Militibus, & populo Tarentin. Clero, Militibus, & populo Montis Corbin. Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Regin. Epiſcopo Clero, Militibus, & populo Manturanen. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Monopolitan. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Venuſin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Potentin. Clero, Militibus, & populo Brunduſin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Baianen. Clero, Militibus, & populo Alarinen. Epiſcopo, Militibus, & populo Termulan. Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Surrentin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Policaſtren. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Neocaſtren. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Avellinen. Clero, Militibus, & populo Neapolitan. Archiepiſcopo, Clero, Militibus, & populo Sipontin. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Scalen. Clero, Militibus, & populo Trojan. Epiſcopo, Clero, Militibus, & populo Caſſanen. Clero, Militibus, & populo Gargan. Comitibus, Baronibus, Iuſtitiariis, & univerſis populis per regnum Siciliæ conſtitutis. Archiepiſcopis, Epiſcopis, & ceteris Eccleſiarum Prælatis, & univerſis Clericis per regnum Siciliæ conſtitutis.

CANONICIS BRVNDVSINIS, & univerſo Clero Brunduſinæ dioceſis.

Epiſt. 246. Vt electo ſuo, qui ſeſe apud Pontificem de objectis criminibus purgarat, obtemperent.

NVntios veſtros & litteras, filij Canonici, ſæpe recepimus, per quas venerabili fratri noſtro electo veſtro multa & gravia objecta fuerunt: propter quod ipſum aliquanto tempore apud ſedem apoſtolicam detinuimus, expectantes ſi fortè aliquis, qui vellet proſequi accuſationes adverſùs eum propoſitas, compareret. Cùmque poſt diutinam expectationem nullus apparuiſſet in noſtra præſentia qui contra ipſum in accuſatione procederet, licèt quoſdam veſtrum acceperimus uſque Beneventum veniſſe, ſed propter viarum diſcrimina non

potuisse transire, & ipse de injusta ejectione sua coram nobis pluries querimoniam replicasset, & in locum suum restitui postularet instanter; tandem pro eo dilecti filij Capitulum & universus Clerus Horitan. suas nobis litteras destinarunt, ipsum velut Episcopum suum remitti postulantes ad Ecclesiam Horitan. cum plenitudine potestatis; & nobis etiam humiliter supplicarunt ut daremus in mandatis eidem quòd dignitates & jura Ecclesiæ Horitan. illibata conservans, in ea chrisma conficiat, & Clericorum ordinationes necnon & solennes festivitates ibidem non postponat alterna vicissitudine celebrare. In qua petitione Horitanæ Ecclesiæ nequaquam duximus annuendum, immo eam prorsùs decrevimus repellendam, cùm statum possessionis Ecclesiæ Brundusinæ sine cognitione nolimus per alicujus astutiam immutari. Verùm quoniam querelas præfati electi sæpius iteratas nequivimus surdis auribus pertransire, tam ei quàm Ecclesiæ Brundusinæ, prout justitiæ tenor expostulat, providere volentes, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eo reducto in eum statum in quo erat quando recessit ab Ecclesia Brundusina, ei aut procuratori suo de pontificalibus justitiis plenè respondere curetis, & ipsi, tanquam pastori vestro, devotè atque humiliter obedire; ut cùm destitutus ante restitutionem juxta legitimas & canonicas sanctiones accusari non debeat, ne status tam Ecclesiæ quàm personæ sine periculo diutiùs maneat in suspenso, restitutione præmissa, si quis voluerit & valuerit, in accusationem ipsius rectè procedat. super quo tam vobis quàm ipsi Dominicam qua cantatur *Lætare Hierusalem* proximè venturam terminum assignamus. Noveritis autem nos venerabili fratri nostro Cupersanensi Episcopo in mandatis dedisse ut si vos juxta mandatum nostrum ei nolueritis obedire, vos ad hoc per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellat. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij.

Illi scriptum est super hoc.

CAPITVLO ET CLERO Horitanensi.

Epist. 247. NVntios &c. *usque ad verbum* obedire. Ideóque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus ei jura pontificalia, debitam etiam reverentiam & obedientiam, sicut Prælato vestro, exhibere minimè postponatis. Noveritis autem nos &c. *ut suprà.* Datum ut suprà.

MAGISTRO HENRICO Archidiacono Clusiensi.

IVstis petentium desideriis &c. *usque ad verbum* assensu, personam tuam cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quàm mundanis &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem archidiaconatum Clusiensem cum omnibus pertinentiis suis, sicut illum justè possides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Si quis autem &c. Datum Laterani XVIII. Kal. Ianuarij. Epist. 248.

HILARIO ARCHIDIACONO de Quiz.

CVm à nobis petitur quod justum est &c. archidiaconatum de Quiz, cum omnibus pertinentiis suis, sicut ipsum justè possides & quietè &c. *ut suprà.* Nulli ergo &c. Epist. 249.

MAGISTRO HENRICO Canonico Ecclesiæ sancti Michaëlis Vltrasylvanensis.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* annuentes, præbendam Ecclesiæ sancti Michaëlis Vltrasylvanen. cum omnibus pertinentiis suis, sicut eam justè & quietè possides, auctoritate tibi apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Siquis autem &c. Datum Laterani XVIII. Kal. Ianuarij. Epist. 250.

ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Epist. 251. Vt Regi Hierosolymitano contra Sarracenos auxilia mittat, & Græcorum Imperatori scribat ut ab inteſtinis contra Christianos bellis abstineat.

NVper ad nos carissimus in Christo filius noster A. Rex Hierosolymitanorum illustris suos cum litteris nuntios destinavit, per quos miserias & necessitates terræ orientalis, quæ graviores & plures sunt solito, nobis exposuit, & festinatum subsidium postulavit. Cùm enim pauci sint ibi ad custodiam terræ relicti, quæ ferè nunc tota peccatis exigentibus est viris & viribus spoliata, nisi eis fuerit citò subventum, tam terræ quàm populi periculum formidatur, quod ex discordia Sarracenorum, qui se ipsos impugnant, videtur Dominus

hactenus misericorditer impedisse. Si verò antequam redeant ad concordiam, congruum subsidium mitteretur, speratur pro certo quòd facile posset hoc tempore Hierosolymitana provincia liberari. Sin autem priùs redierint ad concordiam quàm subsidium destinetur, timetur ab omnibus quòd residuum terræ de facili debeant obtinere. Monemus igitur serenitatem regiam & exhortamur in Domino, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus sicut Christianissimus Princeps, cujus obsequium Iesus Christus in tanta necessitate requirit, ad subsidium terræ sanctæ diligenter ac potenter intendens, universos crucesignatos de terra tua transfretare non solùm moneas, sed compellas, & tu ipse ad defensionem terræ ipsius competentem in expensis tuis dirigas numerum bellatorum, quasi decimas saltem Christo persolvens, ita quòd ex hoc divinam gratiam possis plenius promereri. Quòd si forsan multitudo in brevi transfretare non poterit, aliquot saltem milites armis, equis, & aliis bene muniti quàm citiùs dirigantur, qui in ejus defensione usque ad aliorum adventum humiliter & devotè persistant, & eam ab incursu hostium tueantur. Considera, fili carissime, considera diligenter, quòd si Rex aliquis temporalis de terra suæ dominationis ejectus, in captivitatem forsitan deveniret, nisi vassalli ejus pro liberatione regia non solùm res suas exponerent, sed personas, nonne cùm restitueretur pristinæ libertati, & acciperet tempus justitiam judicandi, infideles eos & proditores regios & velut læsæ majestatis reos damnabiles reputaret, & quosdam eorum damnaret suspendio, quosdam mucrone feriret, & excogitaret etiam mortis hactenus inexcogitata tormenta, quibus malos malè perderet, & in bona eorum fideles aliquos subrogaret? Nonne similiter Iesus Christus Rex Regum & dominus dominantium, cujus te servum esse non negas, qui & corpus & animam tibi contulit, qui te suo sanguine pretioso redemit, qui regnum tibi concessit, qui & vivere tibi contulit & moveri, & universa quæ habes bona donavit, cùm nihil habeas quod de ipsius munere non acceperis, de ingratitudinis vitio & velut infidelitatis crimine te damnaret, si ei ejecto de terra quam pretio sui sanguinis comparavit, & à Sarracenis in salutiferæ crucis ligno quasi captivo detento, negligeres subvenire? cùm etiamsi quondam ei tam in te quàm in tuis potenter subveneris, quia tamen nondum est liberatus, & omnia bona quæ habes, ipsius possideas dono collata, in districto novissimæ discussionis examine, quando reddet unicuique secundùm opera sua, te coram eo non posses aliquatenus excusare, nisi ei curaveris in tantæ necessitatis articulo subvenire. Mittimus autem ad te nuntium Regis ipsius, qui serenitati tuæ plenius orientalis provinciæ necessitates exponat, & te reddat de omnibus certiorem. Quia verò Constantinopolitanus Imperator adversùs eundem Regem procedere occasione Cypri minatur, vel dirigere contra eum exercitum copiosum, & vires ejusdem Regis non suppetunt ad defensionem Hierosolymitanæ provinciæ, nedum quòd eidem Imperatori valeat obviare; volumus nihilominus & monemus quatenus eidem Imperatori litteras tuas sub eo tenore transmittas, ut in hoc articulo tempestatis & necessitate totius populi Christiani non molestet Regem eundem, cui deberet potiùs subvenire. Addas etiam, quòd si super hoc preces tuas duxerit audiendas, apud nos precibus instare curabis ut ei faciamus justitiam exhiberi, & tu nihilominus partes tuas efficaciter interponas. Nos etiam ad eundem Imperatorem propter hoc specialiter curavimus nuntium destinare.

In eundem ferè modum scriptum est super hoc illustri Regi Anglorum.

LITERÆ LEONIS REGIS Armeniorum ad Papam Innocentium.

Epist. 152. Apostolicum auxilium implorat. Vide Gesta Innoc. III.

REverendo in Christo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici & universali Papæ, tanto talique honore dignissimo, Leo per eandem & Romani Imp. gratiam Rex Armeniorum, Romanæ Ecclesiæ honorem & excellentiam pro posse promovens, grata servitia, & pedum oscula. Quoniam sedes apostolica omnium penè pulsantium necessitatibus occurrit, ab omnibus filiis pro defensione domus Israël labores & sudores patientibus tanquam ad maternæ viscera consolationis concurritur, ut ab ea lac parvulis, solidus cibus ablactatis pro necessitate ministretur

nistretur cujusque. Vnde nos in remotis partibus ab inimicis crucis circumvallati, pro honore sanctæ Romanæ Ecclesiæ totiúsque Christianitatis contra barbaricas nationes contendentes, ad pedes sanctitatis vestræ recurrimus, rogantes & deprecantes ut secundùm juris tenorem precibus & petitionibus nostris aures misericordiæ porrigere dignemini. Restat utique ut causæ nostræ seriem per singula paternitati vestræ patefaciamus. Credimus enim vestram non latere notitiam Raymundum filium illustris Principis Antiochiæ, majorem natu Alizam neptem nostram divina disponente clementia sibi in uxorem duxisse, & ex ea filium nomine Rupinum genuisse, quem in honore Dei venerabilis Maguntinus Archiepiscopus baptizavit. Contigit nempe peccatis exigentibus (quod dolendo dicimus) ipsum Raymundum viam universæ carnis ingredi. Sed ante decessum, dum in sua bona erat memoria, patrem suum nobilissimum Principem rogavit ut jus hereditarium sibi pertinens unico filio suo reservaret. Cujus preces illustris Princeps non tradens oblivioni, nepotem suum Rupinum, filium Elidis neptis nostræ, coram se adduci fecit, & circumastantibus omnibus Baronibus & quampluribus aliis ad hoc specialiter convocatis, manifestavit & confirmavit prætaxatum Raymundum suum in plena curia esse heredem legitimum; dehinc conversus ad nepotem suum, similiter coram omnibus circumastantibus affirmavit ipsum jure hereditario sibi debere succedere. Vnde in sua memoria & sua bona voluntate ab omnibus hominibus suis ligiis, tactis sacrosanctis evangeliis & cruce dominica, eidem nepoti suo jurari & ligium hominium fieri fecit; salva tamen fidelitate sua, quoad vixerit. Posthæc ipsum puerum de Antiochia & toto principatu saisivit. quod manifestiùs patet per privilegium sigillo principali munitum, unde ad audientiæ vestræ pietatem transcriptum mittimus. Hac etiam de causa pristinæ amicitiæ inter nos & Principem divina mediante clementia sunt renovatæ, veteréque inimicitiæ, per quas patriæ ruinam & personarum & rerum jacturam formidabamus, post terga sunt repositæ. His ita peractis, ecce Comes Tripolitanus, Magister & conventus Templi, Magister & conventus Hospitalis, Antiochiam venerunt, nos & terram nostram expugnare & pro posse lædere præmeditati. Contra quorum nequissimam præsumptionem de Deo confidentes, qui nunquam in se sperantes deserit, collectis animi viribus viriliter resistendo, nos murum opposuimus; atque in hunc modum per tres menses huc illuc deducentes, & blandis verbis tentantes, à servitio & defensione domus Israël nos removerunt. Et dum tantis excessibus suis ad regni nostri defensionem opportunitatem non haberemus, quædam incurrimus damna metis & finibus nostris à barbaris irrogata. Post hæc videntes & dolentes Deo defendente nos minimè lædere posse, habito consilio cum communia Dominum Principem B. (proh dolor) exclusere, & tam contumeliis minarum quàm injuriis detractorum exasperaverunt. Exulato itaque Principe, quidam ficti amici Comitis, & pretio & precibus ipsi Comiti alligati, populum Antiochiæ venenoso instinctu suo subverterunt, dicentes Comitem esse legitimum heredem Principis. quod nefas est prædicare. Sic autem contra dominum suum, fractis legitimis sacramentis, calcaneum erigentes, nos speraverunt expugnasse & non modicùm læsisse. Super quibus ad Romanam appellavimus audientiam, ad exequendum & recipiendum justitiam sub juris & æquitatoris amatore. quod Antiocheni omnino neglexerunt. In his Templarij, Hospitalarij, à rationis tramite non dissentientes, præmissa mala postposuerunt, & nobiscum pacem inierunt. Postea congregato exercitu nostro, tamdiu laboravimus invigilantes, quoad usque Principem in principali sede sua sedere & in civitatem suam honorificè recipi cognovimus. Ad hæc, præsentium latorem R. de Margat nomine, fidelem & dilectum nostrum Militem, ad pedes sanctitatis vestræ dirigimus, rogantes & deprecantes ut eum nostri contemplatione in cunctis agendis nostris recommendatum habeatis, & quicquid ex parte nostra dixerit tam de negotiis & persecutionibus totius patriæ quàm de nostris, credere non dubitetis. Igitur vestram suppliciter & flexo genu exposcimus clementiam quatenus ante submersionem Syriæ periclitanti manum subsidij porrigere festinetis, & causam nepotis Principis & nostri juxta juris tenorem exe-

cutioni mancipare non differatis ; quatenus ea quæ ex adversaria parte minùs justè pullulant , apostolica falce sint resecata ; & pars nostra de pietate vestra confidens , per Dei & vestrum auxilium delectabiles exitus matutini & vespere gaudeant reperisse. Cupimus præterea & exoptamus ut extensis in cœlum manibus , & fusis in monte precibus , vincatur Amalech ; quatenus post multa flagella filiorum Israël , arca Dei liberata tempore sacerdotij vestri revertatur in Sylo , ubi populus pacificas hostias possit immolare , & pro offensionibus suis sacrificio contriti cordis Deum placare. Mittat etiam Salvator & propugnator noster David fidelem in auxilium nostrum , qui numerosa Philistinorum præputia circumcidat , & in sortem Israëliticæ plebis abducat ; quatenus hæc terrena Hierusalem non serviat ut ancilla cum filiis suis , sed supernam , quæ libera est , imitetur ; cujus cives sunt non tantùm qui in hac valle lachrymarum peregrinantur , sed etiam hi qui ad supernæ visionis pacem pertinere merentur. De cetero commendamus solicitudini vestræ reliquias Syriæ , quæ quotidie vestrum expectant & interpellant subsidium.

LEONI ILLVSTRI
Regi Armeniæ.

Epist. 213. Respondet epistolæ superiori. Extat in Gestis Innocentij III.

Et à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum , qui corda Principum habet in manu sua , & à quo est omnis potestas , quas possumus gratiarum referimus actiones quòd te usque adeo in devotione apostolicæ sedis radicavit , ut non solùm in spiritualibus , sed in temporalibus etiam ad auxilium Ecclesiæ Romanæ recurras , & in tuendis justitiis tuis per appellationem interpositam opem ejus implores. Veniens enim ad apostolicam sedem dilectus filius nobilis vir Robertus de Margato Miles nuntius tuus plenè nobis exposuit tuæ devotionis affectum , & regiæ serenitatis litteras nobis obtulit continentes quòd cùm R. primogenitus quondam filius nobilis viri R. Principis Antiocheni A. neptem tuam duxerit in uxorem , ex ea mascula prole susceptа , dum ageret in extremis , eidem Principi supplicavit ut successionem quæ ipsi jure hereditario competebat , Rupino unico ejus filio conservaret. Qui post mortem filij non immemor precum ejus , convocatis ligiis hominibus suis , quòd dictus Raymundus legitimus fuisset heres ipsius , & post mortem ejus Rupinus , prædicti Raymundi filius , ipsius Principis legitimus heres esset , publicè recognovit , & ei ab universis hominibus suis , salva fidelitate qua ei tenentur , dum vixerit , ligium fecit homagium exhiberi. Deinde quoque prædictum Rupinum de civitate Antiochia & toto principatu Antiochiensi tenendo post ejus obitum , salva dote I. uxoris ipsius , & omnibus donis quæ fecerat & in posterum est facturus , & dum vixerit totius principatus dominio tibi salvo , saisivit , & eum Raymundi patris nomine appellavit , sicut in litteris ad nos à te transmissis perspeximus contineri. Ceterùm nobilis vir Comes Tripolitanus , filius Principis memorati , molestè ferens se patria hereditate privari , cum dilectis filiis Hierosolymitanensis Hospitalis & militiæ Templi Magistris te voluit molestare. Sed quòd adversùm te prævalere non posset inspiciens , conversus in Principem , favore Antiochensis communiæ , filius patrem exclusit , & domino suo contumelias præsumpsit & injurias irrogare. Interea etiam quidam amici Tripolitani Comitis corrupti pretio , & precibus circumventi , Comitem ipsum legitimum heredem Principis asserentes , falsis suggestionibus obtinuerunt à populo ut abjurato quodammodò juramento priori , eidem Comiti hominium exhiberent. propter quod ad sedem apostolicam regia serenitas appellavit , & Templariis & Hospitalariis ad cor redeuntibus , Principem in sede restituit principali. Licèt autem , quantum cum Deo possumus , tuæ velimus serenitati deferre , quia tamen in dubiis certum nec volumus nec debemus proferre judicium , cùm etsi etiam nobis de veritate constaret , in absentia tamen partis alterius , nondum incepto judicio , ad sententiam procedere non possemus , causam ipsam Legatorum nostrorum , qui dante Domino in proximo transfretabunt , examini duximus reservandam : quibus & verbis & scriptis dabimus firmiter in mandatis ut ipsam diligenter examinent , & sine personarum acceptione , prævia ratione decidant ; nolentes causam delegare judicibus qui alterutri partium , & tuæ præsertim , esse possent de ratione suspecti.

Rogamus igitur celsitudinem tuam & exhortamur attentiùs, ac per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus communem causſam privatæ præponens, & propriis commodis negotium præferens crucifixi, quantum in te fuerit pacem ad universos Christianos observans, ad defendendam hereditatem Domini & expugnandam barbariem Sarracenorum potenter intendas, nec ob hoc adversùs Comitem vel alium bellum moveas, præsertim vivente Principe, qui, sicut in ejusdem litteris continetur, sic nepotem tuum de principatus succeſſione saisivit ut sibi proprietatem & dominium quoad viveret retineret. Cùm autem ad partes illas Legati nostri pervenerint, causſam tuam non armis, sed legibus, non gladio vindice, sed justitia judice prosequaris. Nos enim eidem Comiti per apostolica scripta mandamus ut causſa ipsa in suo statu manente, nihil in præjudicium juris alterius attentare præsumat, sed Legatorum nostrorum, quibus cognitionem & diffinitionem ipsius duximus committendam, expectet adventum. Ad hæc, dilectum filium nuntium tuum serenitati regiæ propensiùs commendamus, ut de caro eum habeas de cetero cariorem. Præterea serenitati tuæ gratiarum referimus actiones quòd nos per eundem nuntium tuum magnificè ac liberaliter visitasti. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij.

PAGANO ET ARRONI COMITIBVS, & universis aliis Baronibus, Militibus, & populo in regno carissimi in Christo filij nostri Leonis illustris Regis Armeniæ constitutis.

Epist. 254. Vt cum suo Rege contra Sarracenos fortiter se gerant. Extat in Gestis Innoc. III.

ETsi modernis temporibus apostolicæ sedis receperitis instituta, secundùm ea Domino in puritate cordis ac corporis servientes; is tamen qui matutinos & vespertinos operarios vineæ suæ singulorum denariorum mercede remunerat, faciens novissimos primos & primos novissimos, bravium vobis largietur æternum, si catholicam Ecclesiam sponsam veri Salomonis, sub cujus capite, secundùm quod ipsa protestatur in canticis canticorum, læva ejus, & dextra ejus ipsam jugiter amplexatur, fueritis humiliter venerati, & usque adeo vos zelus domus Domini comederit ut ad vindicandam injuriam crucifixi & templum & hereditatem ejus de paganorum manibus liberandam, & res exposueritis & personas, Christum vobis vitam & mortem lucrum cum Apostolo reputantes. Gaudemus autem quòd etsi nova sitis Ecclesiæ Romanæ plantatio, novitas tamen in vobis virtutis operatur augmentum, & usque adeo vos reddit in fide ferventes, ut tanto ferventiores, in Christianorum omnium immo Christi auxilium assurgatis, quanto estis viciniores hostibus, & ex vicinitate melùs & scitis & vultis eorum conatibus obviare. Nos autem de cariſſ. in Christo filij nostri Leonis Armeniæ Regis illustris synceritate ac vestra devotione confisi, ei ad petitionem dilecti filij nobilis viri R. Militis nuntij ejus in nostræ dilectionis indicium vexillum beati Petri dirigimus, quo in hostes crucis duntaxat utatur, & eorum superbiam suffragantibus Apostolorum principis meritis, Domino concedente conculcet. Monemus igitur universitatem vestram & exhortamur in Domino, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus ad liberandum funiculum hereditatis dominicæ de manibus paganorum, & eorum refrenandam audaciam, & barbariem edomandam, cum eodem Rege vestro, sicut bene cœpistis, potenter & viriliter intendatis; ut ejus sitis remissionis participes quam de Dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus transfretantibus indulgemus. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij.

In eundem ferè modum nobilibus viris Hug. de Tubaria, Rodulpho, & Ottoni fratribus.

ILLVSTRI REGI ARMENIÆ.

Epist. 255. Transmittit vexillum beati Petri, quo contra Crucis inimicos utatur. *Responsio ad hanc epistolam extat in Gestis Innocentij III.*

ET tibi congaudemus & nobis, immo etiam universo populo Christiano, quòd eum tibi Dominus inspiravit affectum, ut apostolicæ sedis instituta devotè reciperes, & præcepta fideliter observares, & contra inimicos crucis propositum illud assumeres ut in eos vindicare cupias injuriam crucifixi & hereditatem ejus de ipsorum manibus liberare. Nos igitur de tuæ devotionis synceritate confisi, ad petitionem dilecti filij Roberti de Margat Militis, nuntij tui, in nostræ dilectionis indicium, vexillum beati Petri tuæ serenitati dirigimus, quo in hostes crucis duntaxat uta-

ris, & eorum studeas contumaciam cum Dei auxilio, suffragantibus Apostolorum principis meritis, refrenare. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij.

VNIVERSO POPVLO Castellan. civitatis.

Epist. 256. Concedit Rectorem juxta civium postulata.

Dilectos filios nobiles viros nuntios vestros ad sedem apostolicam venientes benignè recepimus, dilectum filium nobilem virum I. Præfecti concedi vobis postulantes humiliter in Rectorem. Cùm igitur tam de ipsius quàm ejus patris industria non modicùm confidamus, utpote cui universum ferè apostolicæ sedis patrimonium in partibus ipsis duximus committendum, petitionem vestram libenter admisimus, & eum vobis in Rectorem duximus concedendum, dummodo communiter ab universitate populi postuletur. Datum Laterani XI. Kal. Ianuarij.

PATRIARCHÆ HIEROSOLYMITAN. & Tyrensi Archiepiscopo, & Aconensi Episcopo.

Epist. 257. Vt injuste latam excommunicationis sententiam rescindant, temereque excommunicantem Episcopũ puniant.

Cvm olim venerabilis frater noster Tyberiadensis Episcopus suam nostro transmisisset apostolatui quæstionem, quòd dilecti filij Magister & fratres Militiæ Templi mille trecentos bisantios & alia quædam bona Tyberiadensis Ecclesiæ, quæ predecessor ipsius apud quosdam fratres Templi deposuerat, detinerent, & ei reddere denegarent, ipsis per scripta nostra mandavimus ut eidem Episcopo depositum illud, si præmissis suffragaretur veritas, non postponerent resignare; venerabilibus fratribus nostris Sydonienſi & Blibienſi Episcopis dantes firmiter in mandatis ut ipsi eos ad hoc veritate cognita per censuram ecclesiasticam compellere non tardarent. Verùm, sicut prædicti Magister & fratres Militiæ Templi, tam per litteras suas, quàm per quosdam fratrum suorum, quos ad nostram præsentiam direxerunt, non sine multo dolore nobis intimare curarunt, præfatus Sydonienſis Episcopus commissionis nostræ tenorem transgrediens, cùm ipsi de terra Antiochiæ, ubi pro guerra quæ erat inter dilectos filios nobilem virum Principem Antiochienſem & dominum Alapiæ fuerant aliquandiu commorati, redirent, & quadam die Martis applicuissent ad civitatem Tyrensem, eis sequentem diem Iovis terminum assignavit, quo in ejus præsentia præfato Tyberiadensi Episcopo accederent de deposito responsuri. Quia verò pro aliis negotiis imminentibus præfatus Magister diei præfixæ non poterat interesse, duos de fratribus suis, viros idoneos, pro eodem negotio dereliquit: qui ad diem statutam coram eodem Episcopo venientes, dixerunt se paratos esse prælibato Tyberiadensi Episcopo, si contra eos vellet proponere, juxta tenorem mandati apostolici respondere; & licèt præfatus Biblienſis Episcopus conjudex suus absens existeret, ipsi tamen volebant firmiter observare sententiam quam idem Sydonienſis Episcopus, auditis utriusque partis rationibus, super eadem causa duceret legitimè promulgandam. Hoc autem audito, idem Episcopus modestia pontificali neglecta, suo absente conjudice, nullis auditis rationibus, in multorum præsentia dixit in impetu: *Nisi vos usque ad proximam diem dominicam supradictos bisantios reddideritis, auctoritate Dei Patris & omnium sanctorum Magistrum vestrum & omnes fratres domus Templi citra & ultra mare, nec non & participes atque amicos ejusdem, vinculo excommunicationis innodo.* Ceterùm cùm sequenti sexta feria prænominati duo fratres, qui apud Tyrum pro causa prædicta remanserant, cum festinatione adijssent Acon, & quæ gesta erant per antedictum Episcopum per ordinem enarrassent, ipse Magister cum fratribus ad te, frater Patriarcha, continuò accesserunt, & tecum de illo negotio diligentiùs pertractantes, de tuo tandem consilio cum præfato Tyberiadensi Episcopo amicabiliter curaverunt componere, ad majus scandalum evitandum. Sed præfatus Sydonienſis Episcopus sequenti die dominica, post compositionem peractam, Ecclesiam sanctæ Crucis Tyrensem ingressus, post generalem processionem coram omni Clero & populo qui astabat, accensis candelis, ipsum Magistrum nominatim & omnes fratres Templi citra & ultra mare, nec non & amicos & participes domus, sententia excommunicationis astrinxit. Quod fratres postmodum audientes, tantam illatam eis injuriam sic ad animum revocarunt, quòd ferè assumptæ religionis propositum relinquere voluerunt, & relicta Hierosolymitana provincia, disponebant ad propria remeare. Sed in eo tan-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dem ponentes fiduciam cui promiserant toto vitæ suæ tempore deseruire, suasione tam tua quàm aliorum virorum prudentium ad ipsius terræ custodiam remanserunt, à nobis vindictam de illata eis injuria postulantes. Verùm cùm non sibi soli caussa eadem fuerit delegata, sed habuerit præfatus Sydonienſis Episcopus in commissione collegam, nec in ea fuerit expressum quòd si ambo interesse non possent, alter nihilominus mandatum apostolicum adimpleret, non poterat sine illo procedere ad illam vel aliam sententiam proferendam. Item etsi ei vices suas in hac parte conjudex alius commisisset, vel etiam partes spontaneè post commissionem nostram suum subijssent examen, ipse tamen non debuit sine caussæ cognitione procedere; præsertim cùm in forma commissionis contineretur expressum, quòd si præmissis suffragaretur veritas, Magistrum & fratres ad restitutionem depositi per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellere non tardarent, & ipsi fratres, qui apud Tyrum pro negotio remanserant prælibato, sententiam ejusdem Episcopi, quam auditis utriusque partis rationibus duceret legitimè promulgandam, tunc demum se dixerint servaturos. Præterea, cùm multi fratrum militiæ Templi tam circa quàm ultra mare consistant, qui super ipso depositio sunt penitùs sine culpa, profectò talis excommunicatio non solùm indiscreta fuit, sed etiam effrenata, qua ligare voluit innocentes, & nos etiam ac fratres nostros juxta formam verborum visus est includisse, qui sumus ejusdem domus participes & amici. Rursus, postquam controversia sæpedicta amicabili fuerat compositione sopita, deviavit omnino, quòd etiam adversario per suas litteras prohibente processit ad sententiam proferendam; cùm boni judicis sit lites minuere, non augere. Ad hæc, cùm prædicti fratres assiduè multis laboribus & periculis se opponant pro servitio Iesu Christi, si etiam Magister aut procuratores inventi fuissent culpabiles, non tamen fuissent ita generaliter omnes excommunicationis sententia feriendi. Cùm igitur, si præmissa veritate nituntur, sæpedictus Episcopus vel de grandi fatuitate vel de gravi malignitate sit animadversione debita castigandus, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus inquisita diligentiùs veritate, si vobis constiterit eundem Episcopum, ut prædictum est, præfatam sententiam protulisse, vos eum auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, ab executione pontificalis officij tamdiu faciatis manere suspensum, donec à nobis indulgentiam consequatur: ut qui fuit stultus in culpa, sapiens efficiatur in pœna. Quòd si fortè servato juris ordine prævia ratione processit; quos vobis constiterit excommunicationis sententiæ subjacere, secundùm formam Ecclesiæ absolvatis; in ipso postmodum negotio legitimè processuri. Testes &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani XVIII. Kalend. Ianuarij.

CLERO ET POPVLO *Civitatensi.*

Epist. 258. Vt Comitem Theatinum in custodem suum recipiant.

PEr apostolicas litteras vobis dudum recolimus mandavisse ut.. quondam Civitaten. Comite sublato de medio, nobili viro R. Comiti Theatino intenderetis de custodia Comitatus, qui propter potentiam, & quoniam vicinus est vobis, Comitatum ipsius & homines ejus potenter poterat defensare. Post hæc autem, sicut ex litteris vestris intelleximus, per nuntios vestros, quos ad Panormitanam curiam destinastis, mandatum sub nomine regio recepistis ut nobili viro P. de Celano, sororio regij cancellarij, tanquam vestro Comiti juraretis. Vnde quid super his faciendum esset vobis, non immeritò dubitastis. Cùm igitur, sicut vestra universitas non ignorat, & Regis tutela & regni balium ad nos de jure pertineat, & dispositioni nostræ vos & alij juraveritis obedire, devotioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus non obstante mandato contrario (quod non debet aliquatenus contraire, cùm nos vices regias exequamur, secundùm quod vobis per alias litteras dedimus in mandatis) jamdicto Comiti Theatino de custodia Comitatus unanimiter intendatis: quia licèt præfatum nobilem P. videlicet Celanen. syncero diligamus affectu, & ad honorem & profectum ipsius efficaciter intendamus, ad custodiam tamen & defensionem vestram hoc tempore prænominatum Comitem Theatin. necessarium credimus, & idoneum reputamus. Datum III. Kal. Ianuarij.

ILLVSTRI REGI Armeniorum.

Epist. 259. Vt Castrum Gaston Templariis restituat.

CVm ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, materialem acceperis gladium, non in domesticos fidei sed hostes crucis potiùs exerendum, & nuper per Dei gratiam instituta receperis apostolicæ sedis, & promiseris observare, non credimus quòd in exaudiendis precibus nostris te velis difficilem exhibere, præsertim cùm id petimus quod ad pacem pertinet & respicit honestatem, & cum Christianorum commodo in Sarracenorum dispendium redundabit. Ad audientiam siquidem apostolatus nostri pervenit quòd cùm castrum quod Gaston dicitur, ad domum Militiæ Templi de jure pertineat, & fratres ejusdem domus illud olim possederint sine lite, tempore invasionis terræ orientalis ipsum Sarraceni per violentiam occuparunt: quod cùm dimisissent postmodum metu Regum qui ad partes transfretaverant transmarinas, tu illud habitatore vacuum & custode intrasti, & quasi liberatum de manibus paganorum adhuc detines velut tuum. Cùmque dilecti filij Magister & fratres Militiæ Templi cum nuntiis venerabilis fratris nostri Patriarchæ & illustris Principis Antiochensis, Tripolitanensis Comitis, & totius Antiochensis communiæ supplicassent ut castrum ipsum Templariis resignares, tu Patriarcham ipsum & Principem ad communiæ colloquium citavisti, promittens per nuntios & litteras tuas quòd super facto castelli secundùm eorum consilium procedere non tardares. quod non solùm, cùm ad colloquium ventum esset, noluisti juxta tenorem factæ promissionis implere; immo, sicut dicitur, quorundam seductus consilio, quòd illud in gravamen Antiochiæ retineres, quod vix credimus, respondisti. Cùmque postmodum nuntius tuus ad Romanam Ecclesiam accessisset, castrum ipsum Milonis quondam avunculi tui fuisse proposuit, & te illud de Sarracenorum manibus liberasse, ac respondisse fratribus Militiæ Templi te impetentibus super hoc, quòd ipsis coram nobis justitiam exhiberes. Propter quod idem nuntius supplicabat ut nihil contra te non commonitum statuere curaremus. Cùm igitur nostræ intentionis existat te, sicut carissimum Ecclesiæ filium & Regem catholicum, honorare, cùm & credamus quòd simplices preces nostras velis efficaciter exaudire, serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus divinæ retributionis obtentu, ob reverentiam apostolicæ sedis & nostram, castrum ipsum fratribus Militiæ Templi sine difficultate restituas, & permittas ab eis pacificè possideri, nec eos super ipso vel aliis ad eos pertinentibus inquietes. Nos enim, si super ipso castro vel aliis adversùs eos aliquid proponere volueris quæstionis, in præsentia nostra vel Legatorum nostrorum, qui dante Domino in proximo transfretabunt, tibi faciemus justitiæ plenitudinem exhiberi, dummodo super his quæ ipsi duxerint proponenda paratus sis eis facere rationem.

Vide infrà lib. 12. epist. 45.

PRIORI SANCTI VICTORIS, Magistris L. Bononien. & Vberto Modoicen. Canonicis.

Epist. 260. De criminibus & purgatione Abbatis Pomposiani. Cap. Licèt Heli. De simonia. Vide caput Pax tuas. De Simonia.

LIcèt Heli Summus Sacerdos in se ipso bonus existeret, quia tamen filiorum excessus efficaciter non corripuit, & in se pariter & in ipsis animadversionis divinæ vindictam excepit, dum filiis ejus in bello peremptis, ipse de sella corruens confractis cervicibus expiravit. Ad corrigendos ergo subditorum excessus tanto diligentiùs debet Prælatus assurgere, quanto damnabiliùs correctionem eorum negligeret: contra quos (ut de notoriis excesibus taceatur) etsi tribus modis procedere possit, per accusationem videlicet, denuntiationem, & inquisitionem ipsorum; ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denuntiationem caritativa correctio, & inquisitionem clamosa debet insinuatio prævenire. *Descendam* (inquit Dominus) *& videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere jam compleverint.* Tunc enim clamor pervenit ad Prælatum, cùm per publicam famam aut insinuationem frequentem subditorum sibi referuntur excessus; & tunc debet descendere & videre, id est, mittere & inquirere utrum clamorem veritas comitetur. Nam juxta canonicas sanctiones, si quid de quocunque Clerico ad aures Prælati pervenerit, quod eum justè possit offendere, non facilè credere debet, nec ad vindictam eum res accendere debet incognita; sed coram Ec-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

clesiæ suæ senioribus diligenter est veritas perscrutanda ; ut si rei poposcerit qualitas , canonica districtio culpam feriat delinquentis ; non tanquam idem ipse sit actor & judex ; sed quasi fama deferente , vel denuntiante clamore , officij sui debitum exequatur ; eo semper adhibito moderamine , ut juxta formam judicij , sententiæ quoque forma dictetur. Cùm igitur de Abbate Pomposiano ea nobis frequenter insinuata fuissent quæ ab honestate regulari nimiùm dissonabant , inquisitionem eorum viris prudentibus commisimus faciendam : qui cùm minimè processissent , ad iteratum sæpe clamorem de communi fratrum nostrorum consilio citavimus ad præsentiam nostram Abbatem & monachos ; ut per nos ipsos causa morbi pleniùs inquisita , plagam ipsam meliùs curaremus. Eis igitur ad nostram præsentiam accedentibus , quidam ex monachis nobis ipsum Abbatem de simonia , perjurio, dilapidatione , ac insufficientia detulerunt. Contra quos cùm idem Abbas exciperet quòd denuntiationem hujusmodi fraterna correctio secundùm regulam evangelicam non præcesserat , & ijdem constanter assererent quòd correctionem hujusmodi præmisissent ; licèt ad id probandum duorum monachorum juramenta fuissent exhibita , quia tamen super hoc ipso necdum contendere desistebant , nos , ut prædiximus , frequentibus clamoribus excitati , ex officio nostro voluimus inquirere de præmissis , omnes omnino monachos qui vel cum ipso vel contra ipsum Abbatem accesserant , juramenti vinculo astringentes ut de propositis plenè , quam scirent , exponerent veritatem : quorum depositiones in scriptis redactæ cùm publicatæ fuissent , super illis cœperunt multipliciter disputare. Quia verò tum ex assertione monachorum , tum ex Abbatis confessione cognovimus quòd idem Abbas non modicam summam pecuniæ relictam ab... prædecessore suo totam expenderat , & in alia summa majori monasterium obligarat , nos eum juxta canonicas & legitimas sanctiones propter has & alias præsumptiones quasi de dilapidatione suspectum , ab administratione abbatiæ duximus suspendendum. Et quia per testes simonia multis modis contra ipsum Abbatem videbatur esse probata , ipse contra testes multas exceptiones opposuit ; super quibus multipliciter fuit utrinque disputatum ; aliis asserentibus in crimine simoniæ , sicut & in crimine læsæ majestatis , omnes indifferenter tam infames quam criminosos non solùm ad accusandum sed ad testificandum etiam admittendos , cùm ad instar publici criminis & læsæ majestatis procedat accusatio simoniæ , multis super hoc & legibus & canonibus allegatis ; aliis è contrario respondentibus , quòd licèt hæc duo crimina , quantum ad accusationem , quasi paria judicentur , differunt tamen in multis , cùm & alia pœna pro uno & alia pro altero inferatur , & inter personas accusatorum & testium sit utique distinguendum , cùm non per accusatores sed testes crimina comprobentur , multis nihilominus super hoc & rationibus & argumentis inductis. Ne verò vel innocentiæ puritas confusa succumberet , vel simoniæ pravitas effugeret impunita ; nos æquitate pensata , nec omnes exceptiones contra testes oppositas duximus admittendas , nec repellendas duximus universas ; sed illas duntaxat probandas admisimus quæ fortè probatæ , non de zelo justitiæ sed de malignitatis fomite procedere viderentur , conspirationes scilicet , & inimicitias capitales. Ceteras autem exceptiones oppositas , ut furti , & adulterij propter immanitatem hæresis simoniacæ , ad cujus comparationem omnia crimina quasi pro nihilo reputantur , duximus repellendas : quoniam etsi fidem testium debilitarent in aliquo , non tamen evacuarent ex toto , præsertim cùm alia contigerit adminicula suffragari. Ad probandas ergo exceptiones admissas Abbas quoddam protulit instrumentum : ad quod reprobandum cùm testes fuissent ex altera parte producti , facultatem sibi petiit indulgeri ut in partibus suis instrumentum hujusmodi comprobaret. Cùm ergo judicantem oporteat cuncta rimari , discretioni vestræ , de qua plenam fiduciam obtinemus , per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus infra sex hebdomadas post susceptionem præsentium probationes quas Abbas vel procurator ipsius ad probandum solummodo instrumentum , cujus * rescriptum vobis sub Bulla nostra trãsmittimus , vel reprobandum , pars altera duxerit exhibendas , diligenti studio recipere procuretis , sub testimonio litterarum vestrarum inclusas eas nobis fide-

* transcriptum

liter destinantes; attentiùs provisuri ut via regia procedentes, nec ad sinistram nec ad dexteram declinetis. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani IV. Nonas Decembris.

ROSANENSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 261. Ipsi ad certas quæstiones respondet. *Cap.* Quòd super iis. *De consang. & affin.*

QVòd super his articulis qui tibi aliquam dubitationem inducunt nostrum ducis consilium requirendum, & ad ea exequenda quæ officium postulant pastorale, apostolicæ sedis procuras auxilium invocare, solicitudinem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, & postulationibus tuis grato animo respondemus. Significasti siquidem nobis quòd in dioceſi tua pater & filius matrem & filiam, duo cognati duas cognatas, avunculus & nepos duas sorores ducunt in conjuges, & mater & uxor simul baptizant puerum alienum, quidam præterea tuæ dioceſis infra tertium & septimum gradum consanguinitatis se contingentes, matrimonia adinvicem contrahunt, hoc sibi licere de antiqua consuetudine asserentes. Quidam etiam sacerdotes Latini habent in suis domibus concubinas, & nonnulli aliquas sibi non metuunt desponsare; & cùm earum aliqua mortua fuerit, vel ab aliquo sacerdotum ejecta, confestim aliam introducunt, & in ignominiam clericalis ordinis taliter permanent uxorati. Item Abbates & sacerdotes tuæ dioceſis ad synodum tuam venire renuunt convocati, dicentes veniendi ad synodum consuetudinem non habere; & sic jurisdictionem tuam tam in his quàm in aliis contemnentes, de rationibus tuis tibi, sicut tenentur, negligunt respondere. Et cùm ad monasteria vis accedere, sicut ad tuum dignoscitur officium pertinere, vel sacerdotes super prædictis excessibus animadversione debita castigare, ipsi appellationis obstaculum interponunt, ut tuam taliter effugiant disciplinam. Ad hæc, Capellani castelli Rosanensis aliquando matrimonia non conjungenda conjungere & alia non dividenda dividere non verentur, licèt ipsi non debeant de matrimoniis judicare. Super eo igitur quòd pater & filius cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, avunculus & nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus respondendum, quòd licèt omnes consanguinei viri sint affines uxoris, & omnes consanguinei uxoris affines sint viri, inter consanguineos tamen viri & consanguineos uxoris ex eorundem viri videlicet & uxoris conjugio nulla prorsùs affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Quamvis etiam vir & uxor alienum puerum teneant in baptismo, nulla tamen inter eosdem virum & uxorem contrahitur compaternitas, cùm una caro sint per copulam conjugalem; & ideo reddere sibi debitum minimè prohibentur. Item cùm in sacris canonibus gradus sint consanguinitatis distincti, & per eosdem inhibitum ut nullus infra septimum gradum consanguinitatis linea attingentem sibi audeat in matrimonium copulare, ne infra gradus eosdem contrahantur debes publicè inhibere, & præsumptores ecclesiastica districtione punire, non obstante consuetudine, quæ dicenda est potiùs corruptela. Cùm autem sacerdotes Latini nullas sibi possint matrimonialiter copulare, nec illis habere liceat concubinas, ut Latinos Presbyteros tuæ dioceſis, qui à te commoniti à sua noluerint præsumptione desistere, per suspensionem officiorum & beneficiorum subtractionem ad id compellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Similiter etiam Abbates & sacerdotes dioceſana tibi lege subjectos, qui ad tuam contemnunt synodum venire vocati, dummodo in ipsa synodo non ducas aliquid statuendum quod fortè canonicis obviet institutis, per censuram ecclesiasticam ad synodum ipsam venire compellas, & debitam tibi reverentiam & obedientiam exhibere. Capellanis præterea castelli Rosanensis firmiter sub qua convenit districtione prohibeas ne, sicut non debent, super confirmandis vel dimittendis matrimoniis exerceant aliquam potestatem. Quòd si fortè contumaces extiterint, canonica eos poteris severitate punire. Cùm autem appellatio sit inventa, non in diffugium opprimentium, sed in refugium oppressorum, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut juxta formam præmissam procedere valeas, non obstante appellationis objectu, si qua forsan fuerit interposita in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ. Nulli ergo &c. liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere &c. Datum ut suprà II. Kalen. Ianuarij.

A. VICE-

A. VICEDOMINO FIRMANO.

Epist. 262. Ipsi aliquot præfecturas committit.

CVm devotionis affectum, quem habes ad apostolicam sedem & nos ipsos, sicut per Legatos nostros, quos in Marchiam misimus, nostro est apostolatui reseratum, in operis exhibitione monstraveris, & pro Ecclesiæ servitio multis te exposueris laboribus & expensis, fidelitati ac devotioni tuæ grata cupimus vicissitudine respondere & petitionibus tuis, quantum cum Deo possumus, assensum gratanter apostolicum impertiri. Volentes igitur te ad nostrum servitium reddere promptiorem, castrum Montis sanctæ Mariæ, cum curtibus Montis sancti Petri, Montis Rodaldi, sancti Iohannis, Podij de Petra, Pertetariæ, Pontarioli, Montis Garivini, Carlassalis, & Peratiæ ad ipsa castra hactenus pertinentibus tibi duximus, donec nobis aut successoribus placuerit, salvis censibus & procurationibus, committendum; ita tamen quòd ea omnia ad fidelitatem & mandatum Ecclesiæ conserves integra & illæsa, nec de eis aliquid alienare præsumas.

MAGISTRO GVIDONI Archipresbytero plebis de civitate.

Epist. 263. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem archipresbyteratum ipsum, sicut ipsum justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Laterani II. Kalend. Ianuarij.

Epist. 264. *In eundem modum pro G. Clerico.* Specialiter autem beneficium quod habes in Ecclesia sancti Mauritij &c. *ut suprà.* Datum ut suprà.

ABBATI SANCTI VOLDARICI, Scholastico, &...Custodi Augustensibus.

Epist. 265. Vt dolus illi non prosit qui aliquid à sede apostolica falsò impetrasse mentitur.

AD nostram dudum noveritis audientiam pervenisse quòd cùm dilectus filius Hermannus Clericus in Ecclesia de Loerch canonicè fuerit institutus, & corporalem possessionem per annum & ampliùs habuerit in quiete, ab Alberto concanonico suo fuit postea beneficio ipso & ejus obventionibus usque ad viginti marchas valentibus per violentiam spoliatus, in quem diocesanus Episcopus, quoniam super his in præsentia sua juri parere contempsit, excommunicationis sententiam promulgavit, quam per annum & ampliùs indurata facie sustinuit & contempsit. Vnde cùm ex hoc Clericus spoliatus ablatorum restitutionem obtinere non posset, ad apostolicam sedem accedens, nostras ad venerabilem fratrem nostrum Episcopum & dilectos filios Præpositum & Decanum Augustenses litteras reportavit ut prædictam excommunicationis sententiam, sicut rationabiliter lata erat, facerent auctoritate nostra usque ad condignam satisfactionem inviolabiliter observari. quod, sicut ipsi suis nobis litteris intimarunt, fideliter adimplerunt. unde illorum devotionem in Domino commendamus. Consequenter verò præfatus A. ad præsentiam nostram accedens, veritate tacita præmissorum, & quòd Canonicus esset ecclesiæ memoratæ, ad vos commissionem simplicem impetravit ut causam quæ inter Al. & Hermannum Clericos vertebatur super præbenda in Loerch, curaretis fine debito terminare. Idem etiam Albertus in reditu constitutus, apud castrum sancti Petri adversarium suum obvium habuit ad nos denuo venientem; ad cujus denuntiationem redire contempsit, in præsentia nostra exhibiturus & recepturus justitiæ complementum, cuncta se asserens quæ voluerat impetrasse. Nolentes igitur aliquem de dolo suo commodum reportare, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita super præmissis diligentiùs veritate, non obstante commissione ad vos per subreptionem obtenta, cùm mendax precator carere debeat impetratis, sæpedictum A. in eandem excommunicationis sententiam reducatis, facientes eam pulsatis campanis & accensis candelis usque ad condignam satisfactionem appellatione remota inviolabiliter observari; ut exemplo ejus alij discant à similibus abstinere. Nullis litteris obstantibus harum mentione non habita &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c.

NOBILI VIRO IOANNITIO.

Epist. 266. Vt Legatum apostolicum reverenter excipiat. *Responsio hujus epistolæ extat infrà lib. 5. epist. 115.*

RESpexit Dominus humilitatem tuam & devotionem quam erga Romanam Ecclesiam cognosceris hactenus habuisse, & te inter tumultus bellicos & guerrarum discrimina non solùm potenter defendit, sed etiam mirabiliter & misericorditer dilatavit. Nos autem audito quòd de nobili urbis Romæ pro-

sapia progenitores tui originem traxerint, & tu ab eis & sanguinis generositatem contraxeris & synceræ devotionis affectum quem ad apostolicam sedem geris quasi hereditario jure, jampridem te proposuimus litteris & nuntiis visitare. Sed variis Ecclesiæ solicitudinibus detenti, hactenus non potuimus nostrum propositum adimplere. Nunc verò inter alias solicitudines nostras, hanc etiam assumendam duximus, immo consummandam potiùs jamdudum assumptam, ut per Legatos & litteras nostras te in laudabili foveamus proposito, & in devotione sedis apostolicæ solidemus. Dilectum itaque filium nostrum Dominicum Archipresbyterum Græcorum de Brundusio ad te personaliter destinantes, monemus nobilitatem tuam & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi rescripta mandamus, quatenus ipsum humiliter & devotè recipiens, honorificè ac benignè pertractes, & per eum pleniùs nobis tuam devotionem exponas. Cùm enim plenè nobis per ipsum de synceritate tui propositi & devotionis affectu constiterit, ad te proposuimus majores nuntios vel Legatos potiùs destinare, qui tam te quàm tuos in apostolicæ sedis dilectione confirment, & te de benevolentia nostra efficiant certiorem.

PRÆPOSITO ET FRATRIBVS sancti Stephani in Brolio.

Epist. 267. Vt Al. Marcellinum in Canonicum recipiant.

CVm pro dilecto filio Al. Marcellino Subdiacono nostro preces vobis misissemus apostolicas & præceptum ut ipsum in fratrem vestrum & Canonicum recipere deberetis, titulati Ecclesiæ vestræ hoc in suum præjudicium fieri asserentes, ne procederetur in illius executione mandati, nostram, sicut audivimus, audientiam appellarunt. Postea verò cùm dilectus filius H. qui se Canonicum ipsius Ecclesiæ asserebat, propter hoc ad nostram præsentiam accessisset, proposuit coram nobis quòd cùm tam ipse quàm socij sui diù Ecclesiæ illi obsequium impendissent, nec adhuc essent ab ea beneficia consecuti, indignum erat penitùs & absurdum si in perceptione beneficij eis alius præferretur. Quia igitur mandatum quod pro eodem Subdiacono emanavit debita volumus executione compleri, titulatis ipsis volentes nihilominus paterna solicitudine providere, per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus eundem Subdiaconum, prout in mandatis apostolicis recepistis, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo recipiatis in Canonicum & in fratrem, stallum ei in Choro & locum in Capitulo assignantes; reservata vobis de benignitate sedis apostolicæ libertate ut de beneficiis quæ in Ecclesia vestra vacaverint, canonicè disponatis; provisuri tamen attentiùs ne ipsius Subdiaconi malitiosè provisio differatur. Si verò, quod non credimus, mandatum nostrum nolueritis adimplere, noveritis nos dilecto filio Guiscardo de Arsag. Canonico Mediolanensi in mandatis dedisse ut vos ad ea quæ præmisimus exequenda per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellat. Datum Laterani IV. Idus Ianuarij.

Illi scriptum est super hoc.

CISTERCIENSI, CLAREVALLENSI, Pontiniacensi, de Feritate, & universis Abbatibus Cisterciensis ordinis.

Epist. 268. Vt quinquagesimam bonorum suorum partem in usus belli sacri conferant.

NOvit is qui nihil ignorat, cui nil absconditum, nil est clausum, in cujus oculis omnia nuda sunt & aperta, & qui renes & corda scrutatur, quòd & domos & personas vestras tanto puriore affectione diligimus, & syncerioris caritatis non tam brachiis quàm visceribus amplexamur, quanto religionis vestræ flagrantia nos majoris suavitatis odore respersit, utpote qui facti estis odor vitæ in vitam his qui diligunt nomen Dei. Sedentes enim sedetis secus pedes Domini, audientes verbum ejus humiliter cum Maria, & Marthæ solicitudinem piis orationibus adjuvatis, cum Moise orantes in monte, ut nos cum Iosue hostes Israëlitici populi, præsertim invisibiles, expugnemus. Affligitis etiam corpora vestra vigiliis quasi continuis, & assiduis jejuniis maceratis, vacatis operibus caritatis, contenti paucis, ut plura pauperibus ministretis, egentes in vobis, & in aliis abundantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Thesaurizatis enim thesauros in cœlo, ubi nec ærugo nec tinea demolitur, credentes Apostolo quòd non habetis manentem civitatem in terris, sed futuram inquiritis. vestra enim conversatio est in cœlis. Creditis enim & pro certo tenetis quod audistis in evangelio & legistis: *Quod uni*

ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Et ideo temporalia miniſtratis aliis, ut ſempiterna recipiatis ab ipſo. Sed numquid non verius eſt, vel æquè verum, quod Chriſto faciſtis, ipſi facitis? Numquid Dominus in ſe non acceptabit obſequium, quod acceptat in ſervo? Numquid non legiſtis qualiter Chriſtus tempore paſſionis eorum repreſſerit ſcandalum qui dicebant *Potuit hoc unguentum venundari pluſquam trecentis denariis, & dari pauperibus*, dicens ad eos: *Pauperes ſemper habebitis vobiſcum, me autem non ſemper habebitis?* Numquid non verum eſt verbum ejus, ut pauperes non ſemper habeatis vobiſcum, quibus, cùm velitis, benefacere valeatis? Ipſum autem non ſemper habebitis peregrinum, exulem, & ejectum, nec forſan de cetero ei poteritis in tantæ neceſſitatis articulo ſubvenire. Ecce etenim ſtat ad oſtium veſtrum, & pulſat. Aperite celeriter illi jam, non tam aliis pro ipſo quàm ipſi pro vobis grata ſubſidia porrigentes. Ejectus enim de terra nativitatis & reſurrectionis ſuæ, de qua dicit in pſalmo, *Hereditas mea præclara eſt mihi*, & quaſi captivus detentus in cruce, quæ ſecundùm Apoſtolum eſt gloria noſtra, clamat ad omnes, clamat ad ſingulos: Exurgite in adjutorium mihi, mihi exuli & profugo ſubvenite, retribuentes ſaltem modicum mihi, qui vobis univerſa conceſſi. Nec hoc dicimus tanquam ejus omnipotentiæ derogemus, cùm ejus voluntati nihil poſſit omnino reſiſtere, ſed ut ſuccurſum hujuſmodi demonſtremus ſibi quaſi propriè proprium exhiberi. Monemus igitur univerſitatem veſtram & exhortamur in Domino, & in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus, ne ſitis aliquibus perditionis occaſio, ne majus ſcandalum in Eccleſia generetis, ne Clericis & laicis non ſubveniendi terræ orientali prębeatis exemplum, immo ut Chriſto ſubveniatis exuli, & qui rurſus in membris ſuis crucifigitur, crucifixo, & alios ad ejus ſubſidium animetis, tollentes materiam ſcandali quod ex hoc contra veſtrum ordinem eſt ſubortum, aliquam certam & competentem ſummam, quam nos meritò acceptare poſſimus, ſine dilatione qualibet per veſtras nobis litteras exprimatis, in terræ ſanctæ ſubſidium, ſi oblationem veſtram probaverimus, convertendam, vel ſaltem quinquageſimam partem omnium reddituum & proventuum veſtrorum, æſtimatione habita diligenti, collectam fideliter in unum locum ſub aliquorum Epiſcoporum teſtimonio conſignetis. Alioquin, ne ſi vos cervices veſtras excuſſeritis ab hoc jugo, illicitum reputent alij eleemoſynas pauperum in ſtipendia convertere bellatorum, & patrimonium Chriſti effuſione ſanguinis defenſare, ne ceteri etiam ſcandalizentur in vobis, ſi quinquageſimam propter hoc nolueritis exhibere, cùm ab eis quadrageſimam exigamus, & nos præter aliud ſubſidium, quod nobis Dominus inſpirabit, decimam ſtatuerimus exhibere, præter indignationem divinam & inobedientiæ culpam, quam propter hoc incurretis, ſuſpendemus privilegia veſtra, & univerſis Eccleſiarum Prælatis dabimus in mandatis ut vobis non deferant eorum obtentu, ſed eis non obſtantibus à vobis jura ſua tam in decimis quàm aliis plenè de cetero conſequantur. Quòd ſi nec ſic volueritis obedire, experiemur in vos utrum in Ciſtercienſes fratres plenam juriſdictionem, ſicut in alios, habeamus. Datum Laterani V. Kalen. Ianuarij.

In eundem modum Præmonſtratenſi & univerſis Abbatibus Præmonſtraten. ordinis. Novit is qui nihil ignorat &c. *uſque ad verbum* Epiſcoporum teſtimonio conſignetis. Datum Nonis Ianuarij. Epiſt. 269.

ARCHIEPISCOPO MAGDEBVRGENSI & ſuffraganeis ejus, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, & univerſis Clericis tam ſubditis quàm Prælatis in Magdeburgenſi provincia conſtitutis.

GRaves orientalis terræ miſerias & neceſſitates urgentes jam potiùs peccatis exigentibus deflere cogimur quàm referre, cùm ad eum ſtatum (ſi ſtatus tamen dicendus eſt caſus, quod dolentes dicimus) eadem terra devenerit ut niſi citiùs ipſius fuerit neceſſitati ſuccurſum, & occurſum conatibus paganorum, pauci Chriſtiani, qui ſe defenſioni hereditatis Domini & crucifixi obſequiis devoverunt, hoſtiles ſagittas ſui ſanguinis effuſione inebriaturi credantur, & paganorum gladios ſuis jugulis placaturi; reliquiis deſolationis illius terræ ſine ſpe humani ſubſidij perdendis totaliter, & ab hoſtibus occupandis, cùm de partibus illis penè omnes jam redierint peregrini. Id autem hactenus Do- Epiſt. 270. Vt Chriſtianos in Oriente pecunia & viris contra Sarracenos adjuvēt.

Extat apud Rogerium de Hoveden fol. 454. edit. Londin. an. 1596.

minus Iesus Christus, ut probaret adhuc fortiùs fidem nostram,& intelligeret pleniùs qui sunt ejus, misericorditer impedivit, manus eorum in ipsos convertens, & eos inter se multiformiter discordantes permittens adinvicem desævire, ut Christianis interim ad ipsius terræ subsidium excitatis, facilior daretur facultas recuperandi perdita, & de hostibus triumphandi. Recepimus enim litteras venerabilium fratrum nostrorum Antiochensis & Hierosolymitan. Patriarcharum, Archiepiscoporum etiam & Episcoporum utriusque provinciæ, similiter & carissimorum in Christo filiorum nostrorum Aimerici Hierosolymitan. & Leonis Armen. Regum illustrium, & dilectorum filiorum Magistrorum Hierosolymitan. Hospitalis & militiæ Templi, aliorumque multorum, ipsius terræ necessitates & miserias pleniùs exponentes, & postulantes subsidium diutiùs expectatum; cùm plus ibi sperent dante Domino paucos hoc tempore propter Sarracenorum discordiam profuturos, quàm hactenus copiosus exercitus profuisset. Adjectum est etiam quòd cùm jam inter Sarracenos de pace tractetur, si priùs quàm subveniatur Hierosolymitan. provinciæ inter eos fuerit concordia reformata, nisi Deus solus resistat, cùm sit viris & viribus penè penitùs destituta, non erit qui eorum possit violentiam cohibere. Nos ergo cum fratribus nostris, ascitis etiam Episcopis & aliis viris religiosis apud sedem apostolicam existentibus, de ipsius terræ subventione tractantes, ne videremur onera gravia humeris imponere subditorum quæ digito etiam movere nollemus, dicentes tantùm, & aut nihil aut modicum facientes, ut à nobis ad vos & à vobis ad laicos benefaciendi derivetur exemplum, ejus exemplo qui cœpit facere & docere, decimam partem omnium reddituum & proventuum nostrorum curavimus subventioni orientalis provinciæ deputare, subtrahentes non modicum necessitatibus nostris, quibus, cùm graviores sint solito, & ob hoc exigant graviores expensas, nostræ non sufficiunt facultates, ut ei etsi nihil largiremur de proprio, modicum saltem retribueremus de suo, qui nobis sua miseratione tribuit universa. Et ut non solùm in rebus, verùm etiam in personis necessarium terræ sanctæ subsidium destinemus, dilectos filios nostros S. tituli sanctæ Praxedis Presbyterum & P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinales, quibus jampridem imposuimus signum crucis, illuc proposuimus destinare, qui exercitum Domini, vices nostras exequendo, præcedant, & ad eos, tanquam ad unum caput, universi recurrant. Verùm quia id quasi modicum immo verè modicum ad tot necessitates ipsius provinciæ sufficere nullatenus reputamus, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & ex parte Dei omnipotentis in virtute sancti Spiritus sub interminatione divini judicij districtè præcipimus, quatenus singuli vestrum saltem quadragesimam partem omnium ecclesiasticorum reddituum & proventuum suorum, priùs tamen deductis usuris quarum solutio vitari non possit, in subsidium terræ sanctæ convertant; omnibus Clericis tam subditis quàm Prælatis qui quadragesimam ipsam sponte ac fideliter solverint, de Dei omnipotentis misericordia ac beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, quartam partem injunctæ sibi pœnitentiæ relaxantes; dummodo nulla fraus interveniat, & pia devotio suffragetur. Sciat autem se culpabiliter durum & durè culpabilem qui tantillum subsidium in tanta necessitate creatori & redemptori suo negaverit exhibere, à quo corpus & animam & universa bona quæ habet accepit; & nos, qui, licèt indigni, vices ejus exercemus in terris, hujus culpæ duritiam nullatenus dissimulare possemus. Nec aliquo modo credatis quòd per hoc in dispendium vestrum legem vobis imponere intendamus, ut à vobis imposterum quadragesima quasi debita vel consuetudinaria exigatur; immo nullum vobis ex hoc præjudicium volumus generari, qui tantæ necessitatis articulum nobis & vobis superveniſſe dolemus, & quòd similis de cetero non contingat optamus. Volumus etiam, & nihilominus vobis præcipiendo mandamus, quatenus vos, fratres Archiepiscope & Episcopi, in metropolitana Ecclesia, vel si hoc ibi fieri propter hostilitatem vel aliud evidens impedimentum non poterit, in duobus vel tribus locis Magdeburgensis provinciæ fine dilatione convenire curetis & inter vos juxta formam mandati apostolici de ipsius terræ subventione tractare; & post reversionem suam qui-

libet vestrum in sua dioceſi Concilium convocet ſine mora, auctoritate noſtra præcipiens Abbatibus & Prioribus tam exemptis quàm aliis, Archidiaconis, & Decanis, & univerſis omnino Clericis in ejuſdem dioceſi conſtitutis ut juſtà æſtimatione proventus & redditus ſuos taxent, & infra tres menſes poſt factam eis denuntiationem, quadrageſimam partem valoris eorum ſub ipſius Epiſcopi teſtimonio & aliquot religioſorum virorum, adhibitis nihilominus ad cautelam aliquibus laicis fidelibus & diſcretis, in locum idoneum ejuſdem dioceſis non differant conſignare. Quod & nos vobis, fratres Archiepiſcope & Epiſcopi, ſub eadem diſtrictione mandamus. Ab hac autem generalitate monachos Ciſtercienſes, Præmonſtratenſes Canonicos, Heremitas Grandimontenſes & Cartuſienſes excipimus, quibus ſuper hoc mandatum injungimus ſpeciale. Nolumus autem ut hi qui redditus ſuos & proventus diligenter æſtimare curaverint, præmiſſæ * tranſgreſſionem diſtrictionis incurrant, ſi quid non ex certa ſcientia, ſed ignoranter potiùs, quadrageſimæ fortè ſubtraxerint; dum tamen poſtquam recognoverint defectum ſuum, quod minùs ſolverint, plenariè recompenſent. Si quis autem, quod abſit, quadrageſimæ taliter perſolvendæ aliquid ex certa ſcientia ſubtraxerit, cùm dignè ſatisfecerit, ab hujus tranſgreſſionis debito penitùs ſit immunis. Nec miretur quiſquam aut etiam moveatur quòd hoc ſub tanta diſtrictione præcipimus, cùm ſumma neceſſitas id expoſcat. Nam etſi voluntarium eſſe debeat divinæ ſervitutis obſequium, legimus tamen in evangelio de invitatis ad nuptias Dominum præcepiſſe ut compellerentur intrare. Mandamus præterea ut vos, fratres Archiepiſcope & Epiſcopi, quadrageſimam ipſam per veſtras dioceſes inſtanter exactam & collectam fideliter faciatis juxta prædictam formam in tuto loco deponi, ſummam omnium per veſtras litteras & ſpeciales nuntios nobis, quàm citiùs fieri poterit, expreſſuri. Ad hæc, in ſingulis Eccleſiis truncum concavum poni præcipimus, tribus clavibus conſignatum; prima penes Epiſcopum, ſecunda penes Eccleſiæ ſacerdotem, tertia per aliquem religioſum laicum conſervandis; & in ea fideles quilibet, juxta quod eorum mentibus Dominus inſpiraverit, ſuas eleemoſynas deponere in remiſſionem ſuorum peccaminum moneantur, & in omnibus Eccleſiis ſemel in hebdomada pro remiſſione peccatorum, & præſertim offerentium, Miſſa publicè decantetur. Concedimus autem vobis, fratres Archiepiſcope & Epiſcopi, ut circa eos qui de bonis ſuis terræ ſanctæ voluerint ſubvenire, de diſcretorum virorum conſilio, qualitate perſonarum & rerum facultate penſatis, ac conſiderato nihilominus devotionis affectu, opus injunctæ pœnitentiæ commutare poſſitis in opus eleemoſynæ faciendæ. Volumus inſuper ut adhibitis vobis, ubi poterunt inveniri, duobus fratribus, uno Hieroſolymitani Hoſpitalis, & alio Militiæ Templi, aliiſque religioſis laicis, & diſcretis Militibus, vel aliis bellatoribus, qui ſignum dominicæ crucis aſſumpſerint, ſi in ſuis non poterunt ſumptibus transfretare, congrua de eadem ſumma ſtipendia miniſtretis, ſufficienti ab eis cautione recepta quòd in defenſione terræ orientalis per annum vel ampliùs juxta quantitatem ſubſidij commorentur, & ſi, quod abſit, in via deceſſerint, ſuſceptum ſubſidium non in alios uſus convertant, ſed reddant potiùs in ſtipendia bellatorum; qui etiam cùm redierint, non priùs abſolvantur à præſtita cautione quàm litteras Regis vel Patriarchæ aut Hieroſolymitani Hoſpitalis aut Militiæ Templi Magiſtri aut etiam Legati noſtri vobis exhibuerint de mora ipſorum teſtimonium perhibentes. Quia verò ſumma neceſſitas exigit, & communis requirit utilitas, ut populus Chriſtianus non ſolùm in rebus ſed etiam in perſonis contra paganos in ſuccurſum terræ ſanctæ ſine dilatione ſuccurrat, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ad exhortandos & inducendos fideles per vos & alios viros idoneos prudenter & diligenter inſtetis; ut qui ſufficientes fuerint ad bellum Domini præliandum, in nomine Domini Sabaoth ſignum crucis aſſumant, alij verò juxta ſuarum ſufficientiam facultatum pias eleemoſynas largiantur. Nos enim de Dei miſericordia & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confiſi, ex illa quam nobis Deus, licèt indignis, ligandi & ſolvendi contulit poteſtate, omnibus qui laborem hujus itineris in perſonis propriis ſubierint & expenſis, plenam peccatorum ſuorum, de

* *Leg.* diſtrictionem tranſgreſſionis.

quibus cordis & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributionem justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis tantùm expensis juxta facultatem & qualitatem suam viros idoneos destinaverint, illic per annum moraturos ad minus, & illis similiter qui licèt in alienis expensis, in propriis tamen personis assumptæ peregrinationis laborem impleverint, plenam suorum veniam concedimus peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus esse participes, juxta quantitatem subsidij & devotionis affectum, omnes qui ad subventionem ipsius terræ de bonis suis congruè ministrabunt. Personas insuper ipsorum & bona eorum, ex quo crucem susceperint, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, necnon & sub Archiepiscoporum & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei defensione consistant, statuentes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissimè cognoscatur, integra maneant, & quieta consistant. Quòd si quisquam contra præsumpserit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatur. Si qui verò proficiscentium illuc ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, vos, fratres Archiepiscope & Episcopi, per vestras dioceses creditores eorum, sublato appellationis obstaculo, eadem districtione cogatis ut eos à sacramento penitùs absolventes, ab usurarum ulteriùs exactione desistant. Quòd si quisquam creditorum eos ad solutionem coëgerit usurarum, eum ad restitutionem earum sublato appellationis obstaculo districtione simili compellatis. Iudæos verò ad remittendas ipsis usuras per secularem compelli præcipimus potestatem, & donec eas remiserint, ab universis Christi fidelibus tam in mercimoniis quàm aliis per excommunicationis sententiam eis jubemus communionem omnimodam denegari. Horum autem vos, fratres Archiepiscope & Episcopi, singulos in suis diocesibus executores esse volumus & mandamus; quæ tam diligenter & fideliter exequamini, ut in districto novissimæ discussionis examine, cùm astabitis ante tribunal Christi, dignam debeatis reddere rationem. Datum Laterani II. Kalendas Ianuarij. [*Apud Rogerium de Hoveden*, VI. Kal. Ianuarij, pontificatus nostri anno secundo.

Vide Concil. Monspel. habitum an. 1195. cap. 6.

In eundem modum scriptum est per totam Alemaniam, per Thusciam, per Lombardiam, per regnum Franciæ, per regnum Angliæ, per regnum Vngariæ, per Sclavoniam, per Hyberniam, per regnum Scotiæ.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS per Viennensem provinciam constitutis.

Epist. 271. Ejusdem argumenti cum superiore.

NIsi nobis dictum à Domino per Prophetam & in Propheta scire-mus, *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam*, nisi ad pastorale crederemus officium pertinere quod inquit Apostolus, *Insta opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa*, nisi gregis dominici nobis esset cura commissa, possemus nunc tandem à clamore desistere, cùm etsi tuba exhortationis nostræ sæpe sonum dederit non incertum, exhortando populum Christianum ad terræ sanctæ succursum, paucos tamen adhuc ad bellandum bellum Domini excitarit. Quia verò major instat necessitas quàm unquam institerit ut ipsi terræ celeriter succurratur, & de succursu speratur major quàm unquam provenerit utilitas proventura, clamamus ad vos, & pro illo clamamus qui voce magna clamando spiritum pro vobis emisit in cruce, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, ut vos ab æternæ mortis eriperet cruciatu, qui clamat etiam per se ipsum, & dicit: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Recepimus enim litteras venerabilium fratrum nostrorum Antiochen. & Hierosolymitan. Patriarcharum, Archiepiscoporum etiam & Episcoporum utriusque provinciæ, & carissimorum in Christo filiorum nostrorum A. Hierosolym. & L. Armen. Regum illustrium, similiter & Magistrorum Hierosolymitani Hospitalis & Militiæ Templi: quibus nobis exposuerunt necessitates & miserias terræ sanctæ, asserentes inter alia, quòd cùm hactenus Dominus per discordiam Sarracenorum, qui se ipsos impugnant, orientali provinciæ pepercisset, & jam nunc inter eos de pace tractetur, si priùs quàm redeant ad concordiam congruum subsidium mitteretur, sperant pro certo quòd facilè posset hoc tempore orientalis provincia liberari. Si autem priùs redierint ad concordiam quàm subsidium destinetur, timetur ab omnibus quòd residuum terræ

Sarraceni de facili valeant obtinere; cùm peregrinis ad propria jam reversis, terra remanserit & viris & viribus destituta. Monemus igitur universitatem vestram & exhortamur in Domino, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus ante oculos cordis habentes exilium crucifixi, qui potentes sunt prælium Domini præliari, & crucem & arma capessant; qui verò non sunt habiles ad pugnandum, in expensis suis secundùm proprias facultates aliquos dirigant bellatores; nec sit qui se ab hujus obsequio subventionis excuset quin aliquid saltem modicum propter hoc devotè ac libenter impendat, nisi qui æternæ voluerit esse remunerationis immunis. Quicunque enim eum erubuerit coram hominibus, & ipse illum coram angelis erubescet. Potestis enim & debetis considerare vobiscum quòd si Rex aliquis temporalis in captivitatem forsitan deveniret, nisi vassalli ejus pro liberatione regia non solùm res exponerent, sed personas, nonne cùm restitueretur pristinæ libertati, & acciperet tempus justitiam judicandi, proditores eos regios & quasi perfidos & infideles damnabiles judicaret, excogitaret mortis hactenus inexcogitata tormenta, quibus malos malè perderet, & in eorum bona fideles aliquos subrogaret? Nonne similiter Dominus Iesus Christus Rex Regum & dominus dominantium, qui corpus & animam vobis contulit, qui vos sanguine pretioso redemit, de ingratitudinis vitio & velut infidelitatis crimine vos damnabit, si ei ejecto de terra quam pretio sui sanguinis comparavit, & quasi captivo in salutiferæ crucis ligno detento, neglexeritis subvenire? Sanè cùm nihil possit omnipotenti resistere, quia tamen fideles suos temporaliter probare disponit in opere, quos æternaliter in prædestinatione cognovit, præter arcanum divini judicij, quod nulli mortalium datum est posse scrutari, fortè misericors Deus, cùm jam superabundasset iniquitas, refrigescente caritate multorum, voluit fidelibus suis occasionem præstare salutis, immo salvationis caussam præbere: ut qui omnia pro ipso dimitterent, ipsum omnia in omnibus invenirent. Cùm enim Hierusalem, civitas illa terrestris, secundùm interpretationem vocabuli pacis visio nuncupetur, & ipsa vix unquam vel modico tempore pacem potuerit obtinere, promissio pacis ad illam Hierusalem nos profectò transmittit quę sursum est mater nostra, in qua pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, abundat. Ad hanc itaque novi sub novo tempore Machabæi, qui pro paternis legibus & sancta civitate sanctas utique pugnas exercent, cùm victi putantur, victores ascendunt ineffabili gloria coronandi, quam militibus suis Rex gloriæ præparavit. Ceterùm ne videremur onera gravia humeris imponere subditorum, quæ digito nostro movere nollemus, cum fratribus nostris de ipsius terræ subventione tractantes, decimam partem proventuum & reddituum nostrorum ad ejus subsidium duximus deputandam; Legatos nostros illuc dante Domino in proximo transmissuri, qui exercitum Domini in humilitate præcedant, & ad eos, tanquam ad unum caput, universi recurrant. Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, & Decanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, immo etiam Clericis universis, in virtute sancti Spiritus & sub divini judicij obtestatione mandamus ut saltem quadragesimam partem ecclesiasticorum reddituum & proventuum suorum, æstimatione habita diligenti, in subventione orientalis provinciæ non differant erogare. Ad hæc, in singulis Ecclesiis truncum concavum poni præcipimus, tribus clavibus consignatum; una penes Episcopum, secunda penes Presbyterum Ecclesiæ, tertia per aliquem religiosum laicum conservandis: in quibus fideles quilibet deponere suas eleemosynas in remissione suorum criminum moneantur, & in singulis Ecclesiis semel in hebdomada pro remissione peccatorum, præsertim offerentium, Missa publicè decantetur. Concedimus etiam Archiepiscopis & Episcopis ut circa eos qui de bonis suis terræ sanctæ voluerint subvenire, de discretorum virorum consilio, qualitate personarum & rerum facultate pensatis, & considerato nihilominus devotionis affectu, opus injunctæ pœnitentiæ commutare possint in opus eleemosynæ faciendæ. Ne autem Clerici vel laici in hoc frustra se doleant aggravari, sed jam nunc de sua sint quodammodo mercede securi, de Dei omnipotentis misericordia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex illa

quam nobis Deus, licèt indignis, ligandi & solvendi contulit potestate, omnibus qui laborem hujus itineris in personis propriis subierint & expensis, plenam suorum peccatorum, de quibus cordis & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributionem justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis tantùm expensis juxta facultatem & qualitatem suam viros idoneos destinarint illic per annum moraturos ad minus, & illis similiter qui licèt in alienis expensis, in propriis tamen personis assumptæ peregrinationis laborem impleverint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus esse participes, juxta quantitatem subsidij & devotionis affectum, omnes qui ad subventionem ipsius terræ de bonis suis congruè ministrabunt. Personas quoque ipsorum & bona, ex quo crucem susceperint, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, necnon & sub Archiepiscoporum & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei defensione consistant, statuentes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissimè cognoscatur, integra maneant, & quieta consistant. Quòd si quisquam contra præsumpserit, per censuram ecclesiasticam appellatione postpositâ compescatur. Si qui verò proficiscentium illuc ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, creditores eorum per Ecclesiarum Prælatos, ut remittant eis præstitum juramentum, & ab usurarum exactione desistant, eadem præcipimus districtione compelli. Quòd si quisquam creditorum eos ad solutionem coëgerit usurarum, eum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Iudæos verò ad remittendas ipsis usuras per secularem compelli præcipimus potestatem; & donec eas remiserint, ab universis Christi fidelibus, tam in mercimoniis, quàm aliis, per excommunicationis sententiam eis jubemus communionem omnimodam denegari. Datum Laterani II. Nonas Ianuarij.

In eundem modum scriptum est super hoc universis Christi fidelibus per supradicta regna & provincias constitutis.

ABBATIBVS, PRIORIBVS, & universis exemptarum Ecclesiarum Prælatis in Mediolanensi provincia constitutis.

Epist. 272. Vt quadragesimam omnium bonorum suorum ad sacrum bellum conferant. Vide infrà epist. 305.

FOrmam apostolicæ constitutionis nuper salubriter editam pro subsidio terræ sanctæ, ex communibus litteris, quas in singulas provincias destinamus, intelligere poteritis evidenter. Monemus igitur discretionem vestram & exhortamur in Domino, & per apostolica scripta in virtute sancti Spiritus sub divini judicij obtestatione præcipiendo mandamus, quatenus ad citationem diocesanorum Episcoporum, quam per eos non sua sed nostra fieri auctoritate mandamus, devotè ac humiliter accedentes, juxta formam in litteris nostris expressam, quadragesimam saltem omnium ecclesiasticorum proventuum & redditum vestrorum in terræ sanctæ subsidium convertatis; ut ejus sitis remissionis participes quam propter hoc aliis indulgemus. Alioquin contemptum nostrum, immo redemptoris, in vos tanto severiùs curabimus vindicare, quanto specialiùs vos diligimus, & in caritatis operibus alios volumus prævenire. Datum Laterani III. Kal. Ianuarij.

Scriptum est super hoc in eundem modum universis Abbatibus, Prioribus, & exemptarum Ecclesiarum Prælatis in supradictis provinciis constitutis.

TYRENSI ARCHIEPISCOPO, & Episcopo Sydonienſi.

Epist. 273. Committitur illis causa quæ vertebatur inter Ecclesiam Tripolit. & Hospitalarios. Vide suprà lib. 1. epist. 73.

CVm S. quondam Prior sancti Michaëlis & A. Canonicus Tripolitan. nuntij Ecclesiæ Tripolitan. & N. & P. nuntij dilectorum filiorum fratrum Hospitalis Hierosolymitan. pro quæstione quæ vertebatur inter ipsos super Ecclesia de Nefins, & decimis ejus, ac tribus casalibus quæ occasione litterarum bonæ memoriæ C. Papæ prædecessoris nostri ab Hospitalariis occupata temerè dicebantur, ad nostram dudum præsentiam accessissent, postquam in præsentia venerabilis fratris nostri P. Portuen. Episcopi & dilectorum filiorum G. tituli sanctæ Mariæ Trans Tyberim Presbyteri & G. sancti Angeli Diaconi Cardinalium, quos partibus dedimus auditores, ab eis fuit diutiùs litigatum, & nos utrinque proposita ex fideli relatione Cardinalium prædictorum intelleximus

telleximus diligenter, de fratrum noſtrorum conſilio Tripolitan. Eccleſiam in eum ſtatum poſſeſſionum decrevimus integrè reducendam quam antè habuerat quàm per venerabilem fratrem noſtrum Nazaren. Archiepiſcopum & dilectum filium Abbatem Montis oliveti directum à venerabili fratre noſtro Patriarcha Hieroſolymitan. prætextu mandati jamdicti prædeceſſoris noſtri, præmiſſarum rerum poſſeſſio ipſis Hoſpitalariis adjudicata fuiſſet: quibus dedimus in præceptis ut juxta quod erat ſententiatum à nobis, poſſeſſionem rerum ſuperiùs expreſſarum, cum integritate fructuum ab eo tempore perceptorum ex eis, ipſi Eccleſiæ Tripolitanenſi, contradictione, occaſione, & appellatione ceſſantibus, pacificè reſignarent, nec ei ſuper eadem poſſeſſione violentiam vel injuriam aliquam præſumerent irrogare, ne propter hoc in cauſſa proprietatis, propter rebellionem ſuam, jacturam incurrerent graviorem. Vobis quoque recolimus mandaviſſe ut ſi ultra menſem poſſeſſionem illam contra ſententiam noſtram præſumerent detinere, prædictam Eccleſiam de Nefins cum omnibus antedictis curaretis Tripolitanenſi Eccleſiæ aſſignare, eámque in corporalem poſſeſſionem inducere prædictorum, contradictores quoſlibet aut noſtræ ſententiæ obviantes per ſeveritatem eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Cùm autem prædicti fratres, ſicut accepimus, ſuper poſſeſſione ſententiæ latæ obedierint humiliter & devotè, per quam nullum eis ſuper quæſtione proprietatis præjudicium generatur, cùm nihil commune habeat proprietas cum poſſeſſione, juxta legitimas ſanctiones, cauſſam proprietatis ad petitionem prædictorum fratrum veſtro duximus examini committendam, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatenus vocatis ad præſentiam veſtram qui fuerint evocandi, & auditis & plenius intellectis quæ in judicio petitorio duxerint proponenda, quod juſtum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes &c. appellatione remota. Nullis &c. Quòd ſi ambo &c.

ABBATI SANCTÆ MARIÆ de Ferraria, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 274. De confirmatione privilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium &c. *uſque ad verbum* annuimus, præfatam Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Ferraria, quam in fundo à nobili viro Ricardo quondam Comite de Sangro pia vobis donatione conceſſo ad divinum obſequium conſtruxiſtis, ſed & cambium quod feciſtis cum bonæ memoriæ Matthæo quondam Capuanenſi Archiepiſcopo & Eccleſia Capuanenſi, à quibus recepiſtis duas Eccleſias dirutas, id eſt, Eccleſiam ſancti Martini, in qua Ciſtercienſem ordinem ſtatuiſtis, & ſancti Heliæ, cum omnibus tenimentis earum, ſicut habetis in publico inſtrumento, & locum illum ubi eſt Eccleſia ſancti Angeli, cum ipſa Eccleſia & tenimento ſuo, in jus & proprietatem beati Petri & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ad inſtar felicis recordationis Lucij, Clementis, & Celeſtini prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus; ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona, eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet &c. *uſque ad verbum* illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Prædia quæ contulit vobis illuſtris memoriæ W. quondam Rex Siciliæ, ſcilicet ſtartiam de Cornillan. ſtartiam de Palmento, & Iardinum Galerani, ſtartiam ſancti Stephani, & Pantanelli, & Rivi Iannuli, & Foreſtellæ, ſancti Petri Lacuſcin. uſum paſcuorum & omnium ſylvarum in toto tenimento Varran. ſtartiam de Perticella in eodem tenimento, ſtartiam de Fraxo, & pedis montis, quam dedit vobis Tancredus illuſtris Siciliæ Rex in tenimento Teani, tenimenta quæ habetis intra montes & in omnibus partibus ſuis, & quicquid habetis in Varran. prædium quod contulit vobis Iohannes Notarius juxta flumen Wlturni, & quicquid vobis contulit Hug. de Prata, quicquid in territorio habetis ſancti Angeli de Rabaccanina, & omnia paſcua in terris ejuſdem Hugonis, & quod habetis in Catuliſca, paſcua quæ habetis in Aliſia, in tenimento Calui in

prato rotundo, & in Dalfian. Castelli maris, fundum de sylva plana, quem habetis ex dono Gismundi, terram quam vobis contulit nobilis mulier Mathia & prædictus Hug. in flumine Lethæ, ubi habetis molendinum folle, domum quam habetis in castro Mastradi, rationes omnes quas habetis in Neapolim, Limatam quæ dicitur Perdita, quam dedit vobis nobilis vir Goffridus de Montefusculo, tenimentum quod contulit vobis Comes W. de Caserta in tenimento Telesiæ, quod fuit Iohannis Militis Bassi, molendinum quod contulit vobis Comes Rog. de Molisio in Hysernia, & pascua per totam terram suam, molendinum de Pentomis, quod dedit vobis Malgerius Sorellus, & quicquid habetis in Minian. in monte Rodon. in petra, in Marcian. & in sancto German. domos, apothecam, & terras quas Iohannes Ricardi dedit vobis in Capua, & domos quas dedit vobis Petrus Alifiæ, & quas dedit vobis Iohannes Cancarrus in eadem civitate, tenimentum quod dedit vobis Philippus de Busson in Suess. pro anima uxoris suæ, & libertates quas habetis per regnum de platearico, passagio, & herbatico. Sanè laborum vestrorum, quos propriis manibus vel sumptibus colitis, tam de terris cultis quàm incultis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos &c. *usque ad verbum* retinere. Prohibemus insuper ne ulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem &c. *usque ad verbum* retinere. Quòd si quis fortè eos retinere præsumpserit &c. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum solicitudine providere volentes &c. *usque ad verbum* audeat exercere. Illud insuper auctoritate apostolica prohibemus, ne infra dimidiam leugam prope abbatiam vestram aliqua de novo habitatio fiat, de qua vobis debeat servatæ hactenus libertatis & pacis aliquod præjudicium generari. Ordinationes etiam monachorum vestrorum à diocesano suscipietis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, & gratis & absque pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis à quocunque malueritis catholico Episcopo suscipere, qui nostra fultus auctoritate quod postulatur impendat. Decernimus ergo &c. *usque ad verbum* profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si quis igitur &c. Cunctis autem &c. Datum Laterani per manum Raynaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, XIV. Kal. Februarij, Indictione III. incarnationis dominicæ anno millesimo centesimo XCIX. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

EPISCOPO PADVANO.

Epist. 271. Vt Magistro G. primam vacaturam præbendam assignet.

CVm in Ecclesia Dei & officia beneficiis & beneficia sint officiis deputata, & oneri honor annexus, & onus honori, ecclesiasticis debent gaudere stipendiis qui ecclesiasticis officiis sunt ascripti; ne contra legis veteris inhibitionem os bovi trituranti claudatur, aut contra verbum Apostoli aliquis suis cogatur stipendiis militare, si qui altari deservit, non detur vivere de altari. Sanè in examinatione causæ quam olim cum dilecto filio Magistro G. qui nobis ac fratribus nostris litteraturæ ac bonitatis suæ meritis est acceptus, olim habueras, ab eo intelleximus esse propositum, & à procuratore tuo & nuntio non negatum, ipsum de assensu tuo in Canonicum Ecclesiæ Paduan. fuisse receptum, & à te postmodum in Subdiaconum ordinatum, in eo duntaxat existente vi quæstionis, quòd propter investituram, quæ tibi de antiqua consuetudine competebat, præbendam de Canonicorum manibus recepisset. Licèt autem ipse per sententiam delegatorum judicum ab eadem causa ceciderit, & satis sufficiat ad correctionem ipsius quòd in eo punitus est in quo visus est deliquisse, ut misericordiam in nobis inveniat, qui hactenus justitiam est expertus, quamvis ex eo quòd in eadem Ecclesia certus beneficiorum est numerus per sedem apostolicam confirmatus, & nullum beneficium vacet in ea, immo, sicut dicitur, tres ad unum contra statuta Turonen. Concilij sint admissi, non statim precibus ejus condescendere valeamus: quia tamen absonum est non modicùm & indignum ut Canonicus & Subdiaconus Ecclesiæ Paduan. ipsius remaneat beneficio destitutus, fraternitatem tuam monemus & exhorramur in Domino, & per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus cùm hi qui post eum recepti sunt

ad officium, non debeant eum in beneficio prævenire, nullum investias de beneficio Ecclesiæ Paduan. priusquam eidem sicut uni ex aliis integrum fuerit beneficium assignatum. Dilectis etiam filiis Archipresb. & Canonicis ejusdem Ecclesiæ per nostras litteras inhibemus ne aliquem ad beneficium priùs admittant quàm eidem Magistro, juxta quod præmisimus, fuerit satisfactum; decernentes irritum & inane siquid à te vel ipsis contra hoc fuerit attentatum. Quia verò non minùs iidem Archipresb. & Canonici præter investituram tuam eidem G. præbendam conferendo peccarunt quàm ipse recipiendo deliquit; ne unus puniri videatur pro omnibus, sed omnes puniantur in uno, ipsis per apostolica scripta præcipiendo mandamus ut ei præbendam, quæ tantùm residentibus de communi confertur, sicut uni ex aliis de communibus proventibus, & manualia beneficia post susceptionem præsentium non differant assignare: ad quod eos, si (quod non credimus) parere noluerint, per venerabilem fratrem nostrum Gradensem Patriarcham, contradictione & appellatione cessante, ecclesiastica mandamus districtione compelli.

Illis scriptum est super hoc, & Patriarchæ scriptum est super hoc.

MAGISTRO IOHANNI SVBDIACONO & Notario nostro.

Epist. 176. Sententiam pro ipso latam confirmat.

COllato tibi quondam per manus nostras archidiaconatus officio, quem olim habuerat V. quondam Archidiaconus & Canonicus Paduanus, cùm in Ecclesia Paduan. nulla tunc temporis diceretur vacare præbenda, donationi nostræ reservavimus proximè vacaturam, decernentes irritum & inane si quis de ea quicquam contra tenorem mandati apostolici præsumeret attentare. Cùmque postmodum inter venerabilem fratrem nostrum Paduanum Episcopum & Magistrum G. Canonicum Ecclesiæ Paduan. super præbenda ejusdem Ecclesiæ propter hoc quæstio mota fuisset quòd idem G. præbendam præter investituram Episcopi de Paduanorum Canonicorum manibus accepisset, nos primò causſam ipsam Ferrarien. Episcopo, secundò venerabili fratri nostro Episcopo Veronen. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, ac tandem post sententiam à Ferrarien. prolatam, venerabilibus fratribus nostris Castellan. & Clugien. Episcopis commisisse meminimus. Cùmque postmodum ejusdem Episcopi procurator & dictus Magister G. propter hoc ad sedem apostolicam accessissent, causſa ipsius coram dilecto filio P. tituli sanctæ Cæciliæ Presbytero Cardinale, quem eis concessimus auditorem, diutiùs ventilata, & fideliter nobis per Cardinalem eundem, quæ proposita fuerant, hinc inde relatis, cassata quoque sententia ab eodem Episcopo Ferrarien. prolata, causſam eandem dilectis filiis L. Priori & V. Canonico sanctæ Mariæ ad carceres sub certa forma commisimus terminandam; sic videlicet ut eodem G. reducto in statum in quo fuerat sententia non prolata, cùm nobis ex ipsius confessione facta coram eodem Cardinale constaret quòd investitura præbendarum ad eundem Episcopum pertineret, & idem G. præter investituram ipsius prædictam præbendam de Canonicorum manibus accepisset, ipsum eadem sublato appellationis & contradictionis obstaculo spoliarent, & assignationem à Canonicis factam denuntiarent irritam & inanem; nisi forsan infra mensem post receptionem litterarum nostrarum constaret eisdem Episcopum Paduanum post possessionem præbendæ ipsi G. à Canonicis assignatam, suum super assignatione à Canonicis facta eidem expressisse consensum. Præterea minùs indecens attendentes quòd simplex Canonicus quàm Archidiaconus & Canonicus præbenda careret, cùm & idem G. ea se præbenda reddidisset indignum quam temere præsumpserat occupare, eisdem judicibus dedimus in mandatis ut non obstante mandato quod à bonæ me. C. Papa prædecessore nostro pro eodem G. factum fuerat de beneficio vacaturo, eundem Episcopum commonerent ut eandem præbendam tibi vel nuntio tuo, nonobstante appellatione vel contradictione cujuslibet, assignaret; quod si non faceret, ipsi hoc nihilominus sublato appellationis obstaculo adimplerent. Delegati verò judices juxta formam mandati apostolici procedentes, cùm eidem G. restitutionis beneficium impendissent, sex Clericos & tres laicos productos ab eo ad testimonium admiserunt. Sed quia Episcopum assignationi sibi à Canonicis factæ suum expressisse

consensum infra statutum terminum non probavit, licèt idem G. ad sedem apostolicam appellasset, jam elapso termino, plures se asserens ad testimonium producturum, quia tamen in litteris nostris appellationis erat obstaculum partibus denegatum, ipsi contra eum se per contumaciam absentantem sententiam protulerunt, præbenda eum spoliantes eadem, & assignationem à Canonicis factam decernentes irritam & inanem. Postmodum verò ad commonitionem eorum procuratorem tuum de eadem præbenda dictus Episcopus investivit; & licèt sæpedictus G. ad nostram postmodum præsentiam accessisset, tamen contra prolatam sententiam, & investituram procuratori tuo factam, nihil penitùs postulavit. Nos igitur sententiam ipsam, sicut ab eisdem judicibus rationabiliter lata est, nec legitima appellatione suspensa, ratam habemus, & auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c.

ARCHIDIACONO & Capitulo Capuanis.

Epist. 177. Varia de electione & postulatione Prælatorum differit.

Cap. Cùm nobis. De elect. & electi potestate.

CVm olim nobis de obitu bonæ memoriæ Archiepiscopi Capuani tam per vestras litteras quàm nuntios constitisset, volentes, prout officij nostri solicitudo deposcit, in pastorem provideri celeriùs Ecclesiæ viduatæ, vobis dedimus in mandatis ut electionem canonicam de persona idonea faceretis, per quam in spiritualibus & temporalibus Capuana Ecclesia posset congruè gubernari. Vos autem mandatum nostrum suscipientes humiliter & devotè, statuto die in metropolitana Ecclesia convenistis; & cùm ad tractandum de facienda electione in Capitulo sederetis, & tu, fili Archidiacone, hymnum ad invocandam Spiritus sancti gratiam incepisses, dilectus filius M. Archidiaconus Theat. Canonicus Capuanus silentium indicens, sic ait: *Dominus Papa ut faceremus canonicam electionem præcepit, & ego ne fiat, nisi canonica, interdico, & ad ipsum vocem appellationis emitto.* Cùmque à quibusdam vestrum quæsitum fuisset ab Archidiacono memorato quid intelligeret per canonicam electionem, respondit ut secundùm decreta canonica nullus in Episcopum de aliena eligeretur Ecclesia, dum in propria posset idoneus inveniri. Et sic aliquantulo facto tumultu, cùm tu, fili Archidiacone, hymnum iterum incepisses, ipse Archidiaconus Theatinus cum quibusdam complicibus suis chorum exivit, & cœpit in quodam angulo Ecclesiæ commorari, & vos hymnum in choro solenniter complevistis. Sed cùm post invocatam Spiritus sancti gratiam foret de electione tractandum, unum Presbyterum, & unum Diaconum, & alium Acolythum vicem gerentem Subdiaconi, qui etiam est Cancellarius Ecclesiæ Capuanæ, ut vota singulorum seriatim perquirerent, elegistis. Qui universorum perquirentes diligentiùs voluntates, vos omnes, qui ad eligendum in Capitulo remansistis, invenerunt in electione concordes, dilectum filium R. Subdiaconum & Capellanum nostrum filium dilecti filij nobilis viri P. Comitis Celanen. unanimiter nominantes. Demum verò prædictum Archidiaconum, & qui cum eo exierant, per quosdam de vestris admonere curastis ut ad electionem accederent faciendam. Sed cùm ipsi venire penitùs recusassent, & diceret idem Archidiaconus quòd non ei feceratis tantum honoris & gratiæ quòd vobiscum vellet in electione facienda persistere, vos publicata electione vestra cantastis *Te Deum laudamus*, & pulsari fecistis cum solennitate campanas; ut quod per vos factum fuerat, innotesceret civitati. Ad quarum sonitum cùm universus populus ad Ecclesiam advenissent, & audissent qualiter à vobis electio fuerat celebrata, factum vestrum communiter approbarunt; & quidam eorum, ut Archidiaconum & alios qui ab electione discordabant ad concordiam revocarent, multipliciter institerunt. Verùm ipse Archidiaconus, ut proponitur, se tunc ipsi electioni minimè consentire, sed in nostra præsentia suum assensum ipsi velle præstare respondit. quod etiam, sicut dicitur, sæpe ac sæpius in multorum præsentia replicavit. Tu verò, fili Archidiacone, cum multis de Canonicis Capuanis decretum electionis afferens eligentium subscriptionibus roboratum, ad nostram præsentiam accessisti; & cùm apud nos fuissetis aliquandiu commorati, tres Canonici Capuani pro parte adversa post aliquot dies nostro se conspectui præsentarunt. Vobis igitur & ipsis in nostra & fratrum nostrorum præsentia constitutis, utrique partium præcepimus dicere veritatem; & quantum quidem erat in

Celestinus in Decretis c. 18. cap. Nullus. Dist. 61.

narratione facti, usque ad exitum Archidiaconi prædicti de choro, neutra partium discordabat. Dicebant tamen Clerici antedicti quòd multi qui exierant cum Archidiacono, minis & terroribus fuerant inducti electioni à vobis postmodum factæ consentire. Cùmque tam à vobis quàm Clericis illis quæsiverimus diligenter quot erant Clerici Capuani qui electioni debuerant interesse, inventi non fuistis in responsione discordes; sed tam vos quàm ipsi certum super hoc numerum designastis. Et cùm quæreremus solicitè quot exierant cum Archidiacono Theatino, cùm appellationem opposuit, interpositæ appellationi faventes; licèt in hoc à vobis præfati tres Clerici discordarent, quòd scilicet XII. vel XIII. ad plus de Canonicis ab electione facta proponerent dissentire, & vos eos esse V. aut VI. solummodo diceretis; secundùm tamen expressum à vobis & ipsis Canonicorum numerum tres partes & ampliùs erant in electione concordes; si etiam prædictorum Clericorum assertio vera esset, quòd scilicet XIII. Canonici dissentirent. Quanquam autem, ut prædiximus, diligenter inquisivimus publicè veritatem, ne tamen aliqua videremur omittere de quibus fides nobis erat plenior exhibenda, per quosdam de fratribus nostris sigillatim vos & ipsos Clericos examinari præcepimus, ut quisque vestrum coram ipsis pleniùs & securiùs exponeret veritatem: qui non aliud quàm ante propositum fuerat, invenerunt. Interrogati verò Clerici antedicti, qui quosdam Canonicorum dixerant minis & terroribus ad consentiendum inductos, si viderunt aliquibus quamlibet coactionem inferri, taliter responderunt, quòd post factam electionem audiverunt quosdam de Canonicis aliis comminantes & dicentes: *De civitate trecenti vocentur armati, & tunc apparebit quis electioni nostræ noluerit consentire.* Sed licèt hoc dictum fuerit, non viderunt tamen propter hoc cum armis aliquem venientem, vel ipsis coactionem aliquam intulisse. Cùm autem ex utriusque partis assertione constaret interpositam fuisse appellationem canonicam, quando, ne fieret electio nisi canonica, secundùm mandati nostri tenorem, ad nostram fuit audientiam appellatum, videri poterat quòd post eam medio tempore nihil debuerit innovari. unde talis electio judicanda erat irrita & inanis, utpote post appellationem canonicè interpositam attentata. Sed è contra, cùm appellatum fuisset, non ut nulla fieret electio, sed ut fieret canonica, si factum electionis fuit canonicè subsecutum, non utique contra formam appellationis hujusmodi sed magis secundùm eam videbatur esse processum; & ideo licèt post appellationem, non tamen contra fuit eadem electio celebrata. Propter quod non erat aliquatenus irritanda. Nam cùm duæ partes & ampliùs electioni consenserint & consentiant, licèt cautum reperiatur in canone ut tunc alter de altera eligatur Ecclesia, cùm nullus in propria fuerit repertus idoneus; quia tamen hoc in favorem introductum est Clericorum, & cuique licet renuntiare juri quod pro se noscitur introductum, vos, qui duæ partes eratis & ampliùs, cùm quod duæ partes Capituli faciunt, totum facere doceatur, in hac parte juri quod pro vobis facere videbatur renuntiare potuistis, & electionem de persona alterius Ecclesiæ celebrare; præsertim cùm illud decretum locum videatur habere, quando Clericis renitentibus & invitis, per alicujus violentiam potestatis extraneus ingeritur ex adverso. Propter quod sequitur in decreto, ut sit facultas Clericis renitendi, si se viderint prægravari, & quos ingeri sibi viderint ex adverso, non timeant refutare. Præterea cùm sedes apostolica caput omnium Ecclesiarum existat, & Romanus Pontifex judex sit ordinarius singulorum; quando de ipsa quis assumitur in Prælatum alterius, ei posse objici non videtur, propter capitis privilegium, quod obtinet plenitudinem potestatis, quòd de alia Ecclesia eligatur, cùm à capite membra reputari non debeant aliena. Item cùm post appellationem emissam, non ut non fieret electio, quia talis appellatio nulla foret, sed ut fieret canonica, dictus Archidiaconus Theat. cum suis fautoribus chorum exiisset, & vos illos ut interessent electioni faciendæ vobiscum curassetis solicitè revocare, quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt, alienos se feciisse videntur. Propter quod electioni à vobis concorditer celebratæ de jure non posse contradicere videbantur; præsertim cùm idem Archidiaconus postea requisitus responderit quòd in præsentia nostra vellet suum ei præbere consensum. Et ideo

cùm secundùm statuta Lateranensis Concilij, appellatione remota semper id debeat prævalere quod à pluribus & sanioribus fuerit ordinatum, nisi fortè à paucioribus & inferioribus aliquid rationabile objectum fuerit & ostensum; à vobis celebrata electio, tanquam à majori & saniori parte, non obstante contradictione vel appellatione paucorum, debebat & poterat rationabiliter confirmari; cùm id quod objectum extitit & ostensum, rationibus præmissis appareat rationabile non fuisse. His taliter allegatis, quanquam contra personam illius quem elegistis nihil unquam dictum fuerit vel objectum, quia tamen verbum Apostoli dicentis, *Nemini citò manum imponas*, debemus attendere diligenter, ad ea quæ circa personam inquirenda fuerant duximus ex officio nostro, sicut decuit, procedendum. Et quidem cùm tria sint in persona electi præcipuè requirenda, videlicet ætas legitima, morum honestas, & litteratura sufficiens; licèt de honestate morum, tanquam ei qui nobiscum est aliquandiu laudabiliter conversatus, possimus ipsi laudabile testimonium perhibere, illius quoque litteraturæ, licèt non eminentis, tamen convenientis existat, ut pro defectu scientiæ (sicut plenius intelleximus ab his qui eum meliùs cognoverunt) ab electione non deberet excludi, de legitima tamen ætate plenè scire non potuimus veritatem, de qua nec vos, ut accepimus, aliquid cogitastis, cùm à multis cujus ætatis existeret curaverimus indagare, à nemine unquam audivimus quòd annum ætatis trigesimum attigisset. Cùm autem secundùm prædicti statuta Concilij nullus debeat in Episcopum eligi qui trigesimum ætatis non egerit annum, licèt senectus venerabilis sit non diuturna nec annorum numero computata, sed cani hominis sint sensus ejus, & ætas senectutis vita immaculata; quia tamen post illa tria quæ Salomon asserit difficilia, quartum quasi reputet impossibile, viam videlicet viri in adolescentia sua, tanquam investigari non possit, nos Ecclesiæ pariter & personæ providere volentes, & tam rationes quàm canones observare, habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, quia propositum vestrum providum intellexi-mus, & ideo propter urgentem necessitatem & evidentem utilitatem Ecclesiæ Capuanæ, quam in hac parte potiùs approbamus, volumus ipsum firmiter perdurare, præfatum Subdiaconum nostrum de communi fratrum nostrorum consilio vobis in procuratorem concedimus, liberam administrationem ei tam in spiritualibus quàm in temporalibus committentes. Quapropter discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eum suscipientes humiliter & devotè, ipsi curetis plenariè de spiritualibus & temporalibus respondere; ut & ipse profectum & honorem Ecclesiæ Capuanæ valeat studiosiùs procurare, & dilectionem quam vos ad eum habere proponitis, in exhibitione operis experiri. Speramus enim in Domino quòd, sicut ei dedimus in mandatis, taliter in commissa sibi procuratione proficiet, quòd sibi salutem, vobis utilitatem, & nobis comparabit honorem. Datum Laterani.

BAMBERGENSI EPISCOPO, & Magistro Præpositino Scholastico Maguntino.

Epist. 278. Quòd absque Romani Pontificis auctoritate Episcopi ab una Ecclesia ad aliã transferri non possint.

Cap. Licèt. *De translatione Episcoporum.*

LIcèt in tantum apostolicæ sedis extendatur auctoritas ut nihil præter ejus auctoritatem in cunctis Ecclesiarum negotiis rationabiliter disponatur, utpote quæ canones, quibus forma ecclesiasticæ constitutionis exprimitur, vel edidit, vel ab aliis editos approbavit, suum receptione ac approbatione faciens quod inventione vel editione videbatur forsitan alienum; quædam tamen sibi quodammodo specialiter & singulariter reservavit, ut præter specialem auctoritatem ipsius nec jure agi debeant, nec attentari valeant cum effectu. In his autem specialiter translationes Episcoporum non tam constitutio canonica quàm divina ejus tantùm potestati commisit, ut sicut legitimum matrimonij vinculum, quod inter virum est & uxorem, homo dissolvere nequit, Domino dicente in Evangelio, *Quod Deus conjunxit homo non separet*; sic & spirituale fœdus conjugij, quod inter Episcopum est & ejus Ecclesiam, quod in electione initiatum, ratum in confirmatione, & in consecratione intelligitur consummatum, sine illius auctoritate solvi non potest, qui successor est Petri & Vicarius Iesu Christi. Hoc autem C. quondam Hildesemensis Episcopus non attendens, licentia nostra nec postulata nec habita, contra canonicas sanctiones & in injuriam

Vide supra lib. 1. epist. 50. 117. 532.

Vide supra lib. 1. epist. 335.

apostolicæ sedis, cujus super hoc fuerat & requirendus & obtinendus assensus, ad Herbipolensem Ecclesiam ab Hildesemensi non auctoritate nostra sed propria temeritate transivit, & administrationi ejus se ingerens, Herbipolensem se fecit Episcopum nominari. Nec illa felicis recordationis Celestini Papæ prædecessoris nostri indulgentia, quam impetrasse refertur, in hoc præsumptionem excusat ipsius, sed ambitionem accusat; utpote quæ ipsum reddidit de ambitione notabilem,* non auctoritatem contulit ad aliam episcopalem Ecclesiam transeundi, cùm sit expressum in ea quòd si ad majorem vocaretur forsitan dignitatem, eam sibi liceret assumere, dum tamen nihil ei de statutis canonicis obviaret. Vnde licèt forsan aliquibus videatur ut indulgentiæ occasione illius ad dignitatem possit transire majorem, ad parem tamen ipsi transire non licuit, cùm in majori dignitate propter majorem utilitatem faciliùs soleat dispensari. Præterea cùm postulatio, sicut & electio, examinari soleat diligenter, & tenor ejusdem indulgentiæ non solùm videatur postulationis examinationem sed personæ etiam reservasse, subjungens, *dummodo nihil appareat quod tibi de canonicis obviet institutis*, antequam per eum postulatio examinata fuisset cui fuerat facienda, nulla debuerat ratione transire. Licèt autem tantæ præsumptionis excessus ad aures nostras publica referente fama venisset, distulimus tamen procedere contra ipsum, donec litteras ejus recepimus, in quibus se nobis Herbipolensem Episcopum appellabat. Vnde postmodum præsumptionem ipsius debita volentes animadversione punire, quibusdam Ecclesiarum Prælatis in Teutonia constitutis districtè præcepimus ut cùm factum hujusmodi non posset in partibus ipsis non esse notorium, nisi dictus C. infra viginti dies post susceptionem litterarum nostrarum ab Herbipolensis Ecclesiæ administratione cessaret, eum excommunicatum auctoritate nostra non differrent publicè nuntiare, & excommunicationem ejus facerent pulsatis campanis, & candelis extinctis, festivis diebus & dominicis innovari. Quamvis in manifestis non sit ordo judiciarius requirendus, & ipse videretur confessus de crimine, cùm in litteris ad nos directis se præsumpsisset Herbipolensem Episcopum nominare; nos tamen ad evincendam omnem malitiam, in litteris nostris commonitionem canonicam duximus præmittendam; & eum postmodum ad bonum obedientiæ revocare volentes, ipsi non præmissa salutatione mandavimus ut omni excusatione cessante, si apud nos vellet gratiam invenire, mandatum apostolicũ adimpleret. Quia verò nec sic ei vexatio præbuit intellectum quin eò fortiùs in sua pertinacia perduraret quò ampliùs nos videbat de sua correctione solicitos, cùm postquam alius de mandato nostro fuit in Episcopum Hildesemensem electus, & etiam confirmatus, se ipse præsumpserit Hildesemensem Episcopum nominare, & electum ipsum & ejus Ecclesiam per suos fecerit multipliciter molestari, apostolicæ sedis injuriam dissimulare nolentes, ipsum in festo principis Apostolorum, præsentibus nuntiis ejus, inter Missarum solennia excommunicatum publicè nuntiavimus, mandantes sententiam latam à nobis per Teutoniam publicari. Volentes igitur de facto ipsius per vestras reddi litteras certiores, & utrum servaverit sententiam nostram, utrum prorsùs ab Ecclesia Herbipolensi recesserit, & in Hildesemensi nihil sibi penitùs vendicarit, utrum se humiliare curaverit, & an suum recognoscat excessum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquiratis super præmissis omnibus diligentiùs veritatem, & quod inveneritis per vestras nobis litteras fideliter intimetis; ut vel in eum, si adhuc contumax fuerit, manus nostras ampliùs aggravemus, vel, si misericordia dignus extiterit, secundùm benignitatem apostolicæ sedis illam cum eo misericordiam faciamus per quam nervus ecclesiasticæ disciplinæ minimè dissolvatur. Volumus præterea nihilominus & mandamus ut Herbipolensibus Canonicis sub pœna excommunicationis ex parte nostra districtiùs injungatis, totum tenorem præsentium litterarum in litteris vestris, quas eis super hoc à vobis dirigi volumus, exponentes, ne quid horum ignorent, ne, donec idem Episcopus absolutionis gratiam meruerit obtinere, ipsi communicare vel obedire præsumant; & ut ipsum Capitulum in eo puniatur in quo deliquit, ad alicujus electionem sine nostro speciali mandato procedere non attentent. Quòd si contra præsumpserint, hujusmodi factum irritum decerni-

Vide gesta Innocentij III.

** In Tertia Collect. non autem c. a. a. e. E. t. licentiam,*

Vide supra epist. 204.

mus & inane. Super his autem, omni gratia & timore postpositis, taliter procedatis quòd prudentiam & devotionem vestram debeamus meritò commendare, nec in eo incurratis offensam ex quo debetis gratiam promereri, cùm veritas nobis nequeat occultari. Datum Laterani VII. Kalendas Februarij.

THEOBALDO EPISCOPO *Ambianensi.*

Epist. 279. Statutum & ordinationem quandam ipsius confirmat.

EX parte tua fuit in audientia nostra propositum quòd cùm Ecclesiam de Petromoso tuæ diocesis penè penitùs desolatam pietatis intuitu repararis, licèt ea tibi fuerit per sedem apostolicam confirmata, ipsius tamen volens statui providere, in ea de consilio dilecti filij nostri P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconi Cardinalis, apostolicæ sedis Legati, & aliorum multorum, quatuor religiosas personas providè statuisti, quarum una præsit ceteris in observantia ordinis regularis, & omnes pariter tibi & successoribus tuis in spiritualibus & temporalibus debeant respondere, ita etiam quòd ad te & successores tuos tam spiritualium quàm temporalium administratio & ipsarum pertineat institutio personarum. Nos igitur quod à te providè factum esse dignoscitur, ratum & firmum habentes, institutionem ipsam, sicut rationabiliter facta est, recepta, & hactenus observata, auctoritate apostolica confirmamus, districtiùs inhibentes ne aliquis successorum tuorum præsumat numerum præscriptarum diminuere personarum. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis & inhibitionis infringere &c. Datum Laterani V. Kal. Februarij.

COMITIBVS, BARONIBVS, *Bajulis, judicibus, civibus, & universo populo in regno Siciliæ constitutis.*

Epist. 280. Vt cum Legato apostolico in regni conservationem opes & consilia conferant.

QVantum apostolica sedes non solùm in regno vobis contra hostes affuerit, sed extra regnum etiam gravaminibus vestris non incassum sed utiliter potiùs studuerit præcavere, dissolvens laqueos qui in personarum vestrarum oppressionem & rerum dispendium tendebantur, ex parte, sicut credimus, vestra universitas jam cognovit. Qualiter etiam nostris sumptibus non semel sed sæpe obviaverimus conatibus iniquorum, quantum utiles fuerimus vobis & regno, & vos intelligitis per vos ipsos, & opus testimonium perhibet veritati; cùm, nisi fallimur, immo quia non fallimur, aliter hodie Marcovaldus & complices ejus prævaluissent in regnum, nisi per nos prudenter & potenter tam spiritualiter quàm temporaliter fuisset machinationibus eorum occursum. Et licèt non solùm solicitudini nostræ, sed nec expensis etiam hactenus vel in modico sit responsum; quia tamen vobis deesse nec volumus nec debemus, dilectum filium nostrum C. sancti Laurentij in Lucina Presbyterum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, & venerabiles fratres nostros Neapolitan. & Tarentin. Archiepiscopos, & nobilem virum I. Marescalcum & consobrinum nostrum, in regnum Siciliæ, in eo ipsis vice nostra commissa, cum exortio militum ad debellandos hostes & solidandum regnum duximus destinandos; credentes quòd non solùm proventus regni deberetis in stipendia militum erogare, sed de vestris etiam non modica liberaliter elargiri, utpote quibus melius esset pro statu regni universa expendere quæ habetis, quàm denuo per Marcovaldum & fautores ipsius gravissimę subjici servituti: quorum tyrannidem etsi omnes vel ferè omnes de regno in rebus, multi tamen majores & potentiores in personis etiam sunt experti. Monemus igitur universitatem vestram, & per apostolica scripta tam ex parte nostra quàm Regis districtè præcipiendo mandamus, quatenus Legatum ipsum & socios ejus recipientes humiliter & devotè, & in subsidium vestrum ac regni & exterminium hostium juxta mandatum ipsorum potenter & viriliter assurgentes, eis de regni proventibus in subsidium expensarum & stipendia militum respondere curetis; cùm quod quibusdam ex vobis hactenus pro necessitate temporis ad munitionem urbium & castrorum indultum fuerat vel permissum, velimus necessitate cessante cessare. Alioquin nos de cetero apud Deum & homines erimus excusati, si quid vobis adversi contigerit, cùm vobis ipsis nolitis adesse. Licèt enim multa nobis & magna promissa fuerint & oblata, universa tamen pro vobis quasi stercora curavimus recusare. Et pro certo, nisi nostra vos defendat auctoritas, experimento probabitis qualiter sine nobis vestra vos non possit potentia defensare. Datum Laterani III. Nonas Februarij.

Vide supra, epist. 200. 245.

MAGISTRO

MAGISTRO ET FRATRIBVS Militiæ Templi in Sclavonia constitutis.

Epist. 181. Transactionem quandam confirmat.

CVm à nobis petitur quod justum est &c. *usque ad verbum* annuentes, compositionem inter vos & monasterium sanctorum Cosmæ & Damiani factam super terris & aquarum discursibus & aliis de quibus inter vos quæstio vertebatur, sicut rationabiliter & absque pravitate facta est, & ab utraque parte recepta, & in authentico exinde confecto continetur, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Ad majorem autem evidentiam hujus rei ipsum authenticum de verbo ad verbum præsentibus litteris duximus inserendum; cujus tenor ita se habet. IN NOMINE sanctæ & individuæ Trinitatis. Anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi millesimo centesimo nonagesimo quarto, mense Iulij, die nono intrante, Indictione duodecima, apud Tynum, regnante Domino nostro Bela serenissimo Rege Vngariæ, Dalmatiæ, Chroatiæ, atque Ramæ, & Almerico filio super Dalmatiam & Chroatiam. Cùm nos, nempe Petrus Spalatin. sedis Archiepiscopus, unà cum Matthæo Nonensi Episcopo, & Damiano Iadrentin. Comite, ac Grubesia Spalatin. Comite, ceterisque nobilibus, quorum nomina inferiùs subscribentur, in Ecclesia sancti Iohannis de Tyno, ad controversias quæ inter Templarios & monasterium sanctorum Cosmæ & Damiani pro terris & aquarum discursibus vertebantur, resecandas, de mandato regio resideremus, post multas altercationes & verba quæ memoratæ Ecclesiæ inter se habebant, vuadias ab utraque parte per stipitem de voluntate utriusque partis suscipientes, pro bono pacis & concordiæ talem inter utrasque Ecclesias finem & divisionem auctoritate regia composuimus, ut incipiendo à via quæ inter villam Tyni & villam sanctorum Cosmæ & Damiani est, & eundo versùs meridiem recto tramite usque ad Gomillam inferiùs, & abinde usque ad Blatam, quicquid in austro in terris & in aquis est quod ad monasterium sancti Damiani pertinuit, domui Templi remaneat perpetuò possidendum, præter aquam Chriplinam, quam communem esse decernimus utrisque Ecclesiis, & quicquid à præfata via & terminis in partibus occidentis in terris & aquis ac pascuis etiam ultra vallem Tyni habetur, & ad Templarios spectavit, præfato sancti Damiani monasterio sit amodo in perpetuum: aquam verò Chicmæ, cum aquarum decursibus, Templarios habere jugiter statuimus, tali videlicet ordine, ut in ea molendina faciant, quotquot possunt; ita tamen quòd molendino sanctorum Cosmæ & Damiani de Virbiza, quod est ultra Blatam, non noceat in aliquo. Volumus etiam & sancimus ut præfata sancti Damiani Ecclesia omnes terras illas quas ultra Blatam & ultra mare possedit antiquitus, & etiam si qua molendina sub suo molendino in austro fecerit, habeat possideat semper absque omni Templariorum calumnia. Stabilimus etiam ut si qua utriusque partis * antiqua testamenta vel scripta, præter hanc nostræ constitutionis cartam, ire præsumpserit, omnipotentis Dei sanctorúmque Apostolorum Petri & Pauli omniúmque sanctorum & nostram maledictionem incurrat, fiátque anathema, & super hoc pœna duarum librarum auri multetur. Quæ omnia firma ac rata esse volumus, præsente Gualterio Magistro, & fratre Aczo Præceptore, & omnibus fratribus, & Dominico Abbate, Privioria monacho, & Diminoscia monacho, cunctisque fratribus, coram his idoneis testibus, Petro Sagarelle, & Tolmatio, ac Burello Presbyteris Spalatinis. De Iadretinis verò fuerunt testes hi, Petrona Cucillæ, Peitiz Vitache, Peitiz Michaëlis, Georgius Sopp, Bitte de Iuda, Bitte Præstantij cum fr. Grisogono, Petrus Scluradi Templariorum advocatus, & quamplures alij. De Sclavis verò fuerunt testes hi, de Dominis Iupanus, Vulcominis Iupanus, Betisius Iupanus, Grubescia Gaudij Iupanus, & Rillizus Iupanus, cum pluribus aliis. Fuerunt etiam testes ibidem hi venerabiles viri, Gregorius Antivarensis Archiepiscopus, & Vincentius sancti Grisogoni martyris Abbas cum suis monachis, & multis de plebe. Et ego Blasius sanctæ Anastasiæ Diaconus, & Iadretinæ civitatis Notarius, qui interfui, hanc constitutionis & concordiæ cartulam jussu jamdicti Archiepiscopi Spalaten. & Nonen. Episcopi ac Comitum præscriptorum ceterorúmque testium rogatu, ut audivi, complevi, roboravi, & signo consueto signavi.] Decernimus ergo

* contra

ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere &c. Datum Laterani VII. Kalendas Februarij.

EPISCOPO, DECANO, & Subdecano Lincolnien.

Epist. 282. Quòd vi metu extorta resignatio non obliget.

Cap. Ad audientiam. *De his quæ vi & metus caussa.*

AD audientiam nostram dilecto filio Magistro Helia de Chevele significante pervenit quòd cùm Ecclesiam de Chevele auctoritate sedis apostolicæ canonicè fuisset adeptus, & aliquandiu pacificè possedisset, gravissimo tandem Regis metu, quòd eam resignaret, jurare coactus, eam in eorum ad quos pertinebat manibus resignavit. Quia verò quæ vi metúsve caussa fiunt, carere debent robore firmitatis; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si eundem Magistrum eo metu ad resignationem faciendam vobis constiterit fuisse coactum qui potuerit & debuerit cadere in virum constantem, non obstante juramento prædicto, quo non ad repetendum sed ad resignandum solummodo tenebatur, præfatam Ecclesiam ei per censuram ecclesiasticam sublato cujuslibet appellationis obstaculo restitui faciatis. Nullis litteris veritati & justitiæ &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Nonis Februarij.

ARCHIPRESBYTERO & Canonicis Sutrinis.

Epist. 283. De jure eligendi quoad possessorium & petitorium.

Cap. Cùm Ecclesia. *De caussa possessionis & proprietatis.*

CVm Ecclesia Sutrina pastore vacaret, vos convenientes in unum, &, sicut moris est, invocata Spiritus sancti gratia, pastorem unanimiter elegistis, petentes ipsum à sede apostolica confirmari. Verùm dilecti filij Clerici conventualium Ecclesiarum civitatis ejusdem apud nos de vobis consequenter suam deposuere querelam, quòd cùm in Episcoporum electionibus faciendis ipsi ac prædecessores eorum consueverint interesse, vos eis invitis, renitentibus, & exclusis, ad faciendam electionem procedere præsumpsistis, quam ob hoc non confirmandam sed infirmandam potiùs asserebant. Partibus ergo pro quæstione hujusmodi apud sedem apostolicam constitutis dilectos filios nostros B. tituli sancti Petri ad vincula & I. tituli sanctæ Priscæ Presbyteros & Nicolaum sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinales dedimus auditores: in quorum præsentia testes utrinque producti fuerunt, & eorum depositionibus publicatis, pars Canonicorum per testes à se productos intentionem suam, quòd ad eos tantùm spectaret electio, sufficienter dicebat esse probatam; parte Clericorum nihilominus asserente quòd per dicta testium, quos produxerant, & ipsi suam assertionem, quòd electioni Pontificum interesse deberent, pleniùs probavissent, per quæ constare dicebant eos electionibus trium Episcoporum qui Ecclesiæ Sutrinæ ultimò & immediatè præfuerant, cum Canonicis cathedralis Ecclesiæ affuisse, vocémque habuisse cum aliis eligendi. Nos ergo auditis allegationibus & rationibus partium, & depositionibus ipsis diligenter inspectis, quoniam liquidò deprehendimus testes vestros in perhibendis testimoniis varios extitisse, atque adversùs fidem attestationis suæ coram dictis Cardinalibus vacillasse, sicut ipsi postea nobis retulerunt, & quòd negationem quodammodo astruere satagebant, probare volentes jus electionis ita quidem ad se spectare quòd ad adversarios minimè pertineret, per testes verò partis adversæ fuit sufficienter ostensum quòd in trium Episcoporum electionibus, de quibus præmissum est, Clerici præsentes affuerint, & vocem habuerint eligendi, præmissam electionem factam eis contradicentibus & exclusis de fratrum nostrorum consilio decrevimus irritandam, Clericos sæpedictos in eam quasi possessionem, quam ante controversiam motam habuerant, reducentes. Verùm quoniam in quæstione prædicta quicquid juris utraque pars in electione habebat, deductum in judicium videbatur; cùm jure civili sit cautum id venire in judicium, non de quo actum est ut veniret, sed id non venire de quo nominatim actum est ne veniret, & secundùm statuta canonica electiones Episcoporum ad cathedralium Ecclesiarum Clericos regulariter pertinere noscuntur, nisi fortè alibi secus obtineat de consuetudine speciali, nec ex eo quòd Clerici antedicti se inter eligentes Sutrin. Episcopos probaverunt tertiò extitisse, jus eligendi propter brevitatem temporis usque ad præscriptionem legitimam non producti sibi acquirere non potuerunt, & actore non probante, qui convenitur, etsi nihil præstiterit, obtinebit, ab eorum impetitione super electionibes faciendis vos duximus absolvendos, sæpedictis Ecclesiarum Cle-

ricis super hoc silentium perpetuum imponentes. Nulli ergo &c. liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere &c. Datum Laterani VII. Februarij.

TVRONENSI Archiepiscopo.

Epist. 284. Quòd Archiepiscopus, propter infirmitatem, suffraganeorum consecrationē committere possit.

QVòd sedem &c. *Extat suprà numero* LXXVII. *inter epistolas istius libri. Itaque repetere eam noluimus.*

EPISCOPO CIVITATIS Castellan.

Epist. 285. Vt cives ab excommunicationis & interdicti sententia relaxentur.

ACcedentes nuper ad præsentiam nostram &c. *Extat suprà numero* LXXVIII. *inter epistolas hujus libri.*

RAYNERIO ABBATI & Conventui sancti Petri Eugubin.

Epist. 286. Vetera ipsorum privilegia confirmat.

CVm olim essemus apud Perusium constituti &c. *Extat suprà numero* LXXIX. *inter epistolas hujus libri. Ea de causa heic eam omisimus.*

ABBATI DE FIRMITATE G. & F. Archidiaconis Cabilonen.

Epist. 287. Ipsis causam Eduensis Ecclesiæ & Balmensis monasterij committit.

EXpositam nobis Eduensis Ecclesiæ accepimus quæstionem &c. *Extat suprà numero* LXXX. *inter epistolas hujus libri.*

EPISCOPO ET DECANO Patherburnensi, & Abbati de Helmuardeshusan.

Epist. 288. Vt electo Hildesemensi Episcopo auxilio sint. *Vide suprà lib. 2. epist. 335.*

CVm Conradus quondam Hildesemensis Episcopus, pro eo quòd sine licentia nostra ad Ecclesiam Herbipolensem transivit, fuerit suspensus à nobis, & postmodum, quoniam à sua noluit præsumptione desistere, vinculo sit excommunicationis astrictus, & de mandato nostro in Hildesemensi Ecclesia electio canonicè celebrata, nobiles quidam, scilicet Adolphus Comes, Hermannus & Henricus Comites de Hartesborc, Fredericus de Insula, & ipsius Ecclesiæ ministeriales, videlicet Lupoldus de Escherte, Vgo advocatus, & eorum complices, Hildesemensis diocesis, electioni factæ & auctoritate sedis apostolicæ confirmatæ de dilecto filio H. Hildesemensi Præposito majori contradicere non verentur, & ipsi quondam Episcopo, sicut non convenit, adhærentes, ipsum electum & Hildesemensem Ecclesiam aggravant multipliciter & infestant; sicut ipsius electi & Capituli Hildesemensis transmissa nobis conquestio patefecit. Prænominati etiam nobiles & ministeriales ipsius Ecclesiæ bona Hildesemensis Ecclesiæ, præbendas Canonicorum, & speciales redditus ipsorum, & episcopales proventus præsentis anni, occasione & auctoritate præfati Conradi quondam Episcopi recipiunt & detinent violenter. Præterea prædicti nobiles & ipsius Ecclesiæ ministeriales eidem quondam Episcopo Hildesemensi faventes, ipsum electum non permittunt civitatem & castra & alia bona ad Hildesemensem Ecclesiam pertinentia pacificè possidere; immo impendentes præfato quondam Episcopo contra Ecclesiam & electum & Clerum Hildesemensem auxilium & favorem, ipsum à possessione castrorum & civitatis & aliorum bonorum prohibent, & ei modis omnibus contradicunt. Nolentes igitur talia sub dissimulatione transire, quæ noscuntur contra mandata sedis apostolicæ attentari, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè in obedientiæ virtute præcipimus quatenus si verum est quod proponitur, præsumptores prædictos, nisi ad commonitionem vestram ablata Hildesemensi Ecclesiæ & electo restituerint universa, & ab ipsius Ecclesiæ, electi, & Cleri indebita molestatione destiterint, tamdiu nuntietis vinculo excommunicationis, sublato appellationis obstaculo, innodatos, & terram eorum suppositam interdicto, & ad quemcunque locum devenerint, eis præsentibus divina prohibeatis officia celebrari, donec tam electo quàm Clero super præmissis idoneam satisfactionem impendāt. Volumus etiam nihilominus & mandamus ut nisi Clerici & laici in Hildesemensi diocesi constituti præfato electo debitam reverentiam impendere curaverint & honorem, eos ad id, omni gratia & timore postpositis, districtione ecclesiastica, appellatione remota, cogatis. Volentes insuper ejusdem Ecclesiæ indemnitatibus & electi paterna solicitudine præcavere, præsentium vobis auctoritate præcipimus quatenus quicquid de bonis ipsius Ecclesiæ præfatus quondam Episcopus, postquam Herbipolensi episcopatui se non timuit immiscere, alienavit quomodolibet vel distraxit, auctoritate nostra, appellatione remota, denuntiantes irritum & inane, & quæ per eum antè, etiam cùm Episcopus esset, Ecclesiæ memoratæ irrationabili-

ter infeudata inveneritis vel distracta, non obstante appellationis objectu, legitimè revocetis; taliter mandatum nostrum, omni gratia & timore postpositis, exequamini, quòd solicitudo vestra in Domino appareat commendanda, & non possitis de negligentia seu inobedientia reprehendi. Nullis lit. veritati & justitiæ &c. Quòd si omnes &c. tu, frater Episcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani IIII. Nonas Februarij, pontificatus nostri anno secundo.

IN SICHEN. ET DE VALLE beati Georgij Abbatibus, & Præposito sanctæ Mariæ in Herfordia.

Epist. 189. De præbendarum devolutione, nisi intra statutum à jure tempus conferantur.

GRave gerimus & indignum quòd in multis Ecclesiis tam Prælati quàm subditi contra constitutiones canonicas temerè venientes, easdem enervare præsumunt, &, de quo dolemus non modicùm, quæ pro Ecclesiarum utilitate à sanctis patribus provida fuerunt deliberatione statuta, in detrimentum earum evacuare contendunt. Sanè cùm in Lateranensi Concilio fuerit constitutum ut quoties ecclesiastica beneficia vacare contingit, si Capitulum, ubi donatio spectat ad ipsum, infra tempus in eodem Concilio diffinitum eadem conferre distulerit, per Episcopum concedantur, & id Episcopo negligente, ad superiorem eorundem donatio devolvatur, mirati sumus non modicùm & commoti quòd venerabilis frater noster Archiepiscopus & dilecti filij Capitulum Magdeburgen. non habentes ad præmissa respectum, nec attendentes etiam quanta ex defectu personarum possint Ecclesiis *provenire, maximè cùm propter hoc divinum eis officium subtrahatur, præposituram & sex præbendas Ecclesiæ Magdeburgensis, cùm per annum & ultra vacaverint, infra tempus sibi permissum non curaverunt idoneis personis assignare, propter quod ab N. Scholastico ejusdem Ecclesiæ, ne quid ab eis fieret de præpositura jamdicta, ad nostram fuit audientiam appellatum. Licèt autem ante adventum nuntiorum dicti Archiepiscopi, & ante adventum A. Præpositi & N. Scholastici Canonicorum Magdeburgensis Ecclesiæ, ad nostram audientiam perveniſſet quòd donatio præposituræ & præbendarum ipsarum ad nos esset secundùm statuta dicti Concilij devoluta; quia tamen super his per eosdem nuntios in nostra fuit præsentia aliquandiu litigatum, nobis plenius constitit de præmissis. Vt autem non possemus de negligentia reprehendi, qui prædictos Archiepiscopum & Capitulum dignos proinde redargutione censemus; volentes etiam, prout ad nos pertinet, præcavere ne ubi jura conduntur, ibidem injuriam patiantur, præposituram ipsam dilecto filio A. sanctæ Mariæ ad gradus in Maguntia Præposito, ejusdem Ecclesiæ Magdeburgensis Canonico, viro provido & honesto, (quem ex aliquanta conversatione, quam ad sedem apostolicam habuisse dignoscitur, credimus eodem beneficio non indignum; per cujus etiam industriam & potentiam utiliter poterit ipsius officium adimpleri) duximus conferendam, ipsum in consistorio nostro de eadem per anulum investire curantes. Volentes autem prædictis Archiepiscopo & Capitulo, pro devotione quam ad nos & sacrosanctam Romanã Ecclesiam habere noscuntur, paterna solicitudine respondere, eisdem duximus indulgendum ut ex illis sex præbendis dictus Archiepiscopus duas & Capitulum duas alias vice nostra, non sua, possint idoneis personis conferre; ita tamen quòd si infra quadraginta dies post receptionem litterarum nostrarum id efficere fortè neglexerint, vos, filij Abbates, & Magister P. Scholasticus Maguntinus, quem vobis in hoc duximus adjungendum, auctoritate nostra tam illas quatuor quàm alias duas sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo personis idoneis conferatis; ita quòd si omnes his exequendis nequiveritis interesse, dictus Scholasticus cum altero vestrum ea nihilominus exequatur. Ceterùm si aliqui contra prædictam donationem nostram aut etiam factum vestrum, filij Abbates & Præpositi de Herfordia, aliqua temeritate venire præsumpserint, vos eos à præsumptione sua per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Provideatis autem attentiùs quatenus si postquam ad nos est ipsius præposituræ donatio devoluta, super eadem aliquid fuerit attentatum, in irritum appellatione postposita reducatis. Nos autem prædicto Archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis ut dicti Præpositi nuntios in corporalem ejusdem possessionem suo nomine inducere non omittat, & eidem Præposito, cùm se prædi-

* incommoda

æ Ecclesiæ personaliter exhibuerit, stallum in choro & locum in Capitulo juxta ipsius Ecclesiæ consuetudinem non differat assignare. Si verò prædictus Archiepiscopus, quod non credimus, mandatum nostrum distulerit vel neglexerit adimplere, volumus & præsentium vobis auctoritate districtè præcipimus quatenus vos id auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo exequi minimè postponatis. Cùm autem præfatus Al. pacificam ipsius Magdeburgensis præposituræ possessionem fuerit assecutus, liberum sit eis ad quos donatio præposituræ sanctæ Mariæ ad gradus, quam priùs idem habuerat, pertinere dignoscitur, de ipsa præpositura quod canonicum fuerit ordinare. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani XIIII. Kal. Martij, pontificatus nostri anno secundo.

STEPHANI BALVZII TVTELENSIS

Admonitio ad Lectorem.

Regestum hoc Innocentij III. esse mutilum facilè colligimus ex annalibus Rogerij de Hoveden: qui cùm narrasset ea quæ apud Innocentium isto anno egit Gilardus Episcopus Menevensis pro restituenda veteri dignitate metropolitica Ecclesiæ Menevensis, demum addit eundem Gilardum sive Giraldum epistolam ab Innocentio ea de re scriptam ad Hubertum Cantuariensem Archiepiscopum in ejusdem Papæ registro scribi procurasse ad perpetuam rei memoriam. Et tamen certum est epistolam illam non extare in hoc secundo libro, quamvis anno MCXCIX. data dicatur. Adferam autem ipsa Rogerij verba; ex quibus discemus mutilum esse, ut dictum est, hoc regestum, simúlque intelligemus quid in illa Innocentij epistola, quæ hactenus latet, contineretur; ne quid heic, quantum fieri poterit, desideretur. *Eodem anno (MCXCIX.) Magister Gilardus Menevensis electus suscitavit controversiam super jure metropolitico Ecclesiæ Menevensis, jus ejusdem Ecclesiæ & pristinam Metropolitani dignitatem coram Domino Innocentio Papa tertio & Cardinalibus, videlicet Octoviano Hostiensi & ..... Portuensi & Iohanne Albanensi Episcopis Cardinalibus, & Iordano de Fossanova, & Sephredo, & Iohanne de S. Paulo, & Iohanne de Salerno, & Gratiano, & Hughelno, & Huguncione Cardinalibus publicè protestando.* Et infrà: *Cujus rei occasione, & ad prædicti Gilardi instantiam jus Ecclesiæ suæ publicè in Curia Romana protestantis. Innocentius Papa Hubertum Cantuariensem Archiepiscopum super statu Menevensis Ecclesiæ & dignitate metropolitica litteris suis citavit. Quas etiam litteras prædictus Gilardus ad perpetuam rei gestæ memoriam in ejusdem Papæ registro scribi procuravit. Præcepit etiam idem Papa prædicto Archiepiscopo quatinus supradicto Giraldo Menevensi electo ita consecrationem impenderet quòd sacramentum illicitum, quale extorquere solebant prædecessores sui ab Episcopis sancti David, scilicet de non prosequendo jure metropolitico contra Cantuariensem Ecclesiam, non exigeret, sed tantùm canonicam obedientiam juxta communem formam faceret. Præcepit etiam idem Papa Lincolnienſi, Dunelmensi, & Elienſi Episcopis quòd si Archiepiscopus Cantuariæ sæpedictum Gilardum consecrare differret, ipsi apostolica auctoritate freti illum consecrare non differrent.* Hactenus Rogerius de Hoveden. Vanum porrò, ut hoc etiam dicamus, & inutilem fuisse hunc Gilardi conatum docet Gervasius monachus Dorobernensis in Actibus Pontificum Cantuariensium: ubi ait Hubertum Cantuariensem Archiepiscopum cassasse ambitionem Gilardi, qui Menevensis Ecclesiæ in Curia Romana se dicebat electum, & alium sacravisse canonicè electum. Vnde colligimus paritum non fuisse litteris Innocentij, quæ per subreptionem impetratæ fuerant.

Itaque cùm vel ex hoc loco constet hunc regestorum Innocentij III. librum esse imperfectum, quem aliunde videmus rudem ferme indigestámque molem esse, prout hactenus editus est, cùm eædem interdum epistolæ bis illic descriptæ reperiantur ad verbum, rem non inutilem nec ingratam viris eruditis & istarum rerum studiosis me facturum putavi, si quemadmodum in fine libri primi nonnullas epistolas addidi quę in superioribus editionibus non extabant, ita in istius fine nonnullas adderem quę hactenus cum Innocentij III. epistolis editæ non sunt, quæ verò pertinent ad secundum annum pontificatus ejusdem Innocentij. Earum nonnullas eruimus ex tabulariis Ecclesiarum ac monasteriorum, alias ex lucubrationibus clarissimorum virorum Odorici Raynaldi, Ioannis Launoij, Ferdinandi Vghelli, Ioannis Mariæ Campi, Ioannis Lucij Dalmatini, & Petri Garielli.

Sed & illud te monendum existimavi, Lector, Constitutionem pro Iudæis, quæ in hac editione nostra numero CCCII. notata reperitur, editam fuisse à Materno Cholino in fine libri secundi, monito interim lectore non extare in aliis editionibus. Nos, non antiquitatem editionis, sed ordinem temporum sequuti, eam in loco reposuimus quem nunc occupat in hac editione.

Demum, ne quis offendatur quòd in fine istius libri non edidimus juramenta Comitis Hildebrandini & Petri Præfecti Vrbis, quæ ad calcem hujusce libri retulerat idem Cholinus, moneo illa à me relata esse suprà in appendice libri primi, ea de causa, quòd ad annum primum pontificatus Innocentij pertineant citra controversiam.

VNIVERSIS PRÆLATIS & Clericis diocesis Pinnensis.

Epist. 290. Vt Episcopo suo respondeat de decimis, mortuariis, & oblationibus.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis universis Ecclesiarum Prælatis & Clericis Ecclesię Pennensi lege diocesana subjectis salutem &

apostolicam benedictionem. Significavit nobis venerabilis frater noster Pennensis Episcopus quòd non sibi de decimis, & mortuariis, oblationibus, & aliis justitiis respondetis. Quia verò fratres coëpiscopos nostros specialiter volumus in suo jure tueri, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus ei sicut diocesano vestro de decimis, mortuariis, oblationibus, & de universis justitiis episcopalibus, sicut canonica sancit auctoritas, curetis sine diminutione qualibet respondere, nonobstante si ea sibi vel prædecessoribus ejus aliquando per laicalem potentiam subtraxistis. In causis etiam matrimonialibus, pœnitentiis homicidiorum & oppressionum insontium, & in aliis etiam quæ præter ipsius fieri auctoritatem non habent episcopalem, vobis jurisdictionem nullatenus usurpetis. Alioquin sententiam quam propter hoc in vos rationabiliter tulerit, faciemus auctore Domino rationabiliter observari. Datum Laterani Idib. Martij, pontificatus nostri anno secundo.

ILDEBRANDO EPISCOPO Vulterrano.

Epist. 191. De confirmatione privilegiorum.

Suprà lib. 1. epist. 537. remisimus lectorem ad epist. 291. libri secundi. Sed erratum est in numero. Vide infrà epist. 299. & seq.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Ildebrando Vulterrano Episcopo salutem & apostolicam benedictionem. Quæ ad Ecclesiarum augmentum à Principibus secularibus aut viris ecclesiasticis indulgentur, gratanter admittimus, & gratis apostolicæ sedis præsidio communimus. Quod circa te ac Ecclesiam Vulterranam tanto libentiùs adimplemus, quanto te nobis & Ecclesiæ Romanæ fideliorem invenimus, & in pluribus tuam sumus devotionem experti. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precib⁹ annuentes, libertates, immunitates, dignitates, & jurisdictiones tibi & Ecclesiæ Vulterranensi à Principibus sive à quibuscunque personis ecclesiasticis vel secularibus provida deliberatione concessas ratas esse decernimus, & mandamus in posterum inviolabiliter observari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ concessionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani IX. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

WILLELMO DE BIERIA Presbytero.

Epist. 192. Recipitur sub protectione apostolica. *Vide Stephan. Tornac. epist. 176.*

INnocentius Episcopus servus servorum Dei dilecto filio W. de Bieria Presbytero salutem & apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensiùs diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos, tanquam pia mater, suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecte in Domino fili, personam tuam cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quàm mundanis quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum justis modis præstante Domino poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem Eccleſiam de Franchart, cum decimis, redditibus, censu, possessionibus, & omnibus pertinentiis suis, sicut eam justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c. Datum Laterani IIII. Kal. Maij, pontificatus nostri anno secundo.

ARCHIEPISCOPO MAGVNTINO, Episcopo Sabinensi.

Epist. 193. De electione Imperatoris.

SOlidata in devotione sedis apostolicæ fides tua, & in obsequio ejus probata tempore juventutis, non deficiet, immo proficiet fortiùs in ætate matura; nec frigescet etiam frigescente corpore, sed de die in diem ampliùs incalescet. Qui enim, cùm Petri quondam navicula jactaretur fluctibus, & venti & mare insurgerent contra eam, ita ut nunc de scopulosis fluctibus pendere videretur in præceps, nunc inter intumescentes undas, imas formidaret arenas, cùm Reges terræ ac Principes astitissent in unum adversùs eam & Christum ejus, illi fideliter & inseparabiliter adhæsisti, pro ea in mortem & in carcerem ire paratus, nec minas Principis nec latentes insidias nec proprium exilium expaveſcens, jam nunc, cùm cadentibus fluctibus & vento spirante propitio æquora noscitur sulcare pacata, & Petrus veteri timore depo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sito super undas maris incedat, quis te poterit à caritate sedis apostolicæ separare? Sanè nec persecutio, nec gladius, nec fames, nec aliud te ab Ecclesiæ devotione divellet, in qua post Summum Pontificem locum nosceris præcipuum obtinere. Fortis est enim ut mors dilectio, & dura sicut infernus est æmulatio, nec aquæ multæ possunt extinguere caritatem. Vnde cùm inter ceteros fratres nostros apud nos primus existas, licèt à nobis, etsi non mente, corpore tamen multo sis spatio separatus, in arduis tamen negotiis quæ nobis incumbunt, tuo uti volumus consilio & favore. Noveris igitur, immo jam nosti, quòd post Henrici quondam Imperatoris decessum vota se Principum diviserunt, ita quòd quidam eorum Othonem H. quondam Ducis Saxoniæ filium, quidam verò Philippum quondam fratrem dicti Henrici Imperatoris nominarunt in Regem. Venerabilis autem frater noster Colonien-sis Archiepiscopus, & alij qui in nominatione prædicti Othonis favorem præstiterant & assensum, congregato exercitu obsederunt pariter Aquisgranum, & eo capto, prædicto Othoni in sede posito augustali dictus Archiepiscopus regni coronam imposuit, sicut ad ipsum de jure dicitur pertinere: qui in die electionis suæ apud Coloniam de conservando jure Romanæ Ecclesiæ & aliarum etiam Ecclesiarum per seipsum præstitit juramentum, & postmodum etiam se astrinxit juratoria cautione quòd Ecclesiis & Principibus, quæ dicti Imperatores injustè abstulerunt, restitueret universa; pravam etiam consuetudinem relaxavit, per quam ijdem Imperatores bona ecclesiasticorum Principum decedentium occupabant. Dictus verò Philippus, & qui eum nominarunt Regem, venerabilem fratrem nostrum Tarantasiensem Episcopum vocaverunt, qui regalem imposuit eidem Philippo coronam. Et licèt ipsi duo, Philippus scilicet & Otho, semel & iterum inter se invicem dimicarint, neuter tamen plenam victoriam est adeptus. Nos autem, qui non ad destructionem Imperij, sicut quidam pestilentes homines mentiuntur, intendimus, sed ad conservationem & provisionem ipsius potiùs aspiramus, cùm etsi quidam Imperatores persecuti fuerint Ecclesiam, alij tamen multipliciter honorarunt, expectavimus hactenus, & in neutram partem voluimus declinare, licèt uterque de favore nostro & benevolentia glorietur, expectantes si forsan Principes redirent ad cor, & Imperio super tantæ dissensionis incommodo providerent. Sed quidam eorum adhuc in sua obstinatione persistunt, & non minùs quàm nominati prædicti partem quam fovent, justè vel injustè tuentur. Ex quo spoliantur Ecclesiæ, pauperes opprimuntur, strages corporum provenit, & periculum animarum. Cùm igitur non expediat de cetero populo Christiano, nec nobis etiam dissimulare incommoda tantę dissensionis sit tutum, tibi facti seriem duximus intimandum; ut cùm non tam Maguntinensis archiepiscopatus quàm Sabinen. episcopatus consideratione post Romanum Pontificem maximum Ecclesiæ Dei membrum existas, in tam arduo negotio favorem tuum habeamus pariter & assensum. Quia verò necessitates terræ orientalis, & quid ei expediat, pleniùs cognovisti, super mora vel reditu tuo fraternitati tuæ nihil expressè mandamus, quam credimus id acturam quod magis viderit expedire. Monemus igitur fraternitatem tuam & exhortamur attentiùs, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus cùm huic tractatui non possis personaliter interesse, arbitrium tuum nobis per literas tuas apertas committas, ratum habiturus & firmum quod in tanto negotio, prout Dominus nobis dignatus fuerit inspirare, ac de fratrum nostrorum consilio & voluntate processerit, statuemus. Vniversis etiam Officialibus tuis, Canonicis, Prælatis, Comitibus, Baronibus, & aliis tibi & Ecclesię Maguntinensi subjectis per literas tuas districtè præcipias ut eum cujus nominatio per sedem fuerit apostolicam approbata, in Regem recipiant, & partem ejus potenter foveant & viriliter tueantur. Credimus enim quòd sic dante Domino in hoc negotio procedemus, quòd Deo & hominibus erit acceptum, & apud Deum meritum & apud homines ex hoc gloriam consequemur. Tuum etiam & tuorum profectum pariter & honorem in ipso negotio diligenti curabimus studio promovere. Nec erit de facili qui se statutis nostris opponat, si tuus nobis suffragetur assensus, & devotio tuorum accedat; cùm & tanta sit per Dei gratiam apostolicæ sedis auctoritas, ut quasi certum ab omnibus habeatur quòd ille præ-

valebit omnino cui suum dignata fuerit favorem præstare. Datum Laterani V. Nonas Maij, pontificatus nostri anno secundo.

VNIVERSIS TAM ECCLESIASTICIS quàm secularibus Principibus Alemanniæ.

Epist. 294. De eodem argumento.

QVanta debeat esse concordia inter regnum & sacerdotium, in seipso Christus ostendit, qui est Rex Regum & dominus dominantium, Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech, qui & secundùm naturam carnis assumptæ de sacerdotali pariter & regali stirpe descendit. Ad quod etiam designandum beatissimus Petrus ad fidem Christi conversis dicebat: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium.* Et ad Christum in Apocalypsi clamatur: *Fecisti nos Deo nostro regnum & sacerdotium.* Hæc enim sunt duo Cherubin, qui versis vultibus in propitiatorium, super ipsum duabus alis conjunctis mutuò se describuntur respicere. Hæc sunt duæ mirabiles & speciosæ columnæ positæ juxta ostium in vestibulo templi, quas ambit linea duodecim cubitorum. Hæc sunt duo magna luminaria, quæ Deus in firmamento cœli constituit; luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut nocti præesset. Isti sunt duo gladij de quibus Apostoli responderunt: *Ecce gladij duo hic.* Quorum omnium rationem aliorúmque multorum quæ de sacris libris excerpta concordiam expressè significant inter Ecclesiam & Imperium, exponere prætermittimus, cùm utilitas ex ipsa proveniens expressiùs hanc exponat. Per hanc enim concordiam propagatur fides, hæresis confutatur, plantantur virtutes, vitia succiduntur, servatur justitia, iniquitas propulsatur, viget tranquillitas, persecutio conquiescit, cum pace populi Christiani paganorum barbaries subjugatur, cum incremento Imperij Ecclesiæ libertas accrescit, cum incolumitate corporum salus proficit animarum, & tam Clero quàm populo sua jura servantur. Et licèt Romanam Ecclesiam quasi matrem universa regna respiciant in quibus nomen colitur Christianum, Romanum tamen Imperium eam arctiùs debet ac devotiùs amplexari, ut & ipsa per illud accipiat defensionis auxilium, & illud per ipsam in suis necessitatibus adjuvetur. Ille verò qui paci semper invidet & quieti, sicut Romanam tunc divisit Ecclesiam, ita nunc Romanum divisit Imperium, & tantam inter vos discordiam seminavit, ut duos vobis in Reges præsumpseritis nominare, quibus inter vos ipsos divisi pertinaciter adhæretis, non attendentes quot & quanta discrimina per hoc non solùm Romano contingant Imperio, sed universo proveniant populo Christiano. Et ecce per hujus dissensionis materiam Imperij libertas minuitur, jura depereunt, & dignitas decurtatur, destruuntur Ecclesiæ, læduntur pauperes, Principes opprimuntur, universa terra vastatur, &, quod est longè deterius, strages corporum imminet & periculum animarum. Ex hoc etiam inimici fidei Christianæ non modicam audaciam contra fideles assumunt. Nos igitur hujusmodi auditis & cognitis, tacti fuimus dolore cordis intrinseco, & nimio mœrore turbati; quia non, ut quidam pestilentes homines mentiuntur, ad Imperij destructionem vel depressionem intendimus, sed ad conservationem & exaltationem ipsius potiùs aspiramus; cùm etsi quidam Imperatores Ecclesiam vehementer afflixerunt, alij tamen eam multipliciter honorarunt. Expectantes autem hactenus expectavimus si fortè vos ipsi saniori ducti consilio, tantis malis finem imponere curaretis, videlicet ad nostrum recurreretis auxilium, ut per nos, ad quos ipsum negotium principaliter & finaliter noscitur pertinere, vestro studio mediante tanta dissensio sopiretur. Verùm quia vos in hac parte negligentes & desides hactenus extitistis, nos, qui juxta verbum propheticum constituti sumus à Deo super gentes & regna, ut evellamus & destruamus, ædificemus etiam & plantemus, officij nostri debitum exequi cupientes, universitatem vestram monemus attentiùs & exhortamur in Domino, per apostolica scripta mandantes, quatenus Dei timorem habentes præ oculis, & honorem zelantes Imperij, ne libertas ejus depereat, & dignitas annulletur, ad provisionem ipsius meliùs intendatis; ne fovendo discordiam, per vos imperialis sublimitas destruatur, quæ per vestrum deberet studium conservari. Alioquin quia mora de cetero trahit ad se grave periculum, nos quod expedire noverimus procurantes, ei curabimus favorem apostolicum impertiri quem credemus majoribus studiis & meritis

Vide lib. 1. epist. 401. & cap. Solitæ. de major. & obedientiâ.

ritis adjuvari. Datum Laterani &c. pontificatus noſtri anno ſecundo.

EPISCOPO VERCELLENSI & Abbati de Lucedio.

Epiſt. 295. Eis committitur cauſa quædam Mediolanenſis. *Vide To. IV. Ital. ſac. pag. 1089.*

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Vercellenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati de Lucedio ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Cùm cauſam quæ inter dilectos filios Abbatem & monachos ex una parte, & Præpoſitum & Canonicos ſancti Ambroſij Mediolanenſis ex altera, ſuper interdicto & quibuſdam aliis vertitur, procuratoribus partium apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, de voluntate ipſorum dilectis filiis I. Archidiacono Mediolanenſi, ſancti Iohannis Papienſis & ſancti Iohannis de Trenno Præpoſitis commiſerimus terminandam, ipſi, quemadmodum nobis ſuis litteris intimarunt, cùm non poſſent adinvicem concordare, partes ab obſervatione ſui judicij abſolventes, ad nos negotium integrum remiſerunt; quod ab Abbate & monachis memoratis coram dilecto filio noſtro I. tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Preſbytero Cardinali, cui partes commiſimus audiendas, ſub forma qua fuerat primis judicibus delegatum, committi perſonis alliis petebatur; parte altera contrarium poſtulante. Quia verò nihil eſt rationabiliter allegatum quare circa præmiſſam commiſſionem de communi partium voluntate impetratam mutare aliquid deberemus, cùm circa negotium ipſum nihil fuerit immutatum, volentes ut finis litibus imponatur, cauſam ipſam vobis duximus committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus juxta tenorem prioris commiſſionis in negotio ratione prævia procedatis. Datum Laterani IX. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno ſecundo.

IOHANNI PRIORI de Mariadura ejúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris.

Epiſt. 296. De confirmatione privilegiorum.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Iohanni Priori domus quæ eſt in loco qui Mariadura dicitur, ejúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Quoties à nobis petitur quod rationi & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer amuimus, & prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Caliſti, Innocentij, Celeſtini, Anaſtaſij, Adriani, Alexandri, Lucij, Vrbani, Clementis, & Celeſtini Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, hoſpitalem domum quæ eſt in loco qui Mariadura vocatur, quam nobilis vir Gandulfus & uxor ejus Giſla beato Petro devotionis intuitu obtulerunt, in qua Domino deſervitis, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut præfata domus tam ab Epiſcoporum quàm aliarum eccleſiaſticarum vel ſecularium perſonarum ſit gravamine libera, & in eodem ſtatu libertatis ſub principis Apoſtolorum Petri & noſtra protectione ac tutela permaneat. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona, tam ex dono prædicti Gandulfi & uxoris illius Giſlæ, quàm aliorum Dei fidelium conceſſione vel oblatione, idem hoſpitale in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum Deo propitio rationabiliter poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & eidem hoſpitali ad ſuſtentationem peregrinorum ac pauperum Chriſti firma & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam videlicet ſancti Leonardi de Cario, hoſpitale quod dicitur fontana Theodorici. Auctoritate quoque apoſtolica interdicimus ut de laboribus quos propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſeu de nutrimentis veſtrorum animalium, nullus omnino Clericus ſive laicus à vobis decimas extorquere præſumat. Ordinationes ſanè Preſbyterorum vel Clericorum veſtrorum à Placentino accipietis Epiſcopo; ſi tamen catholicus fuerit, & ea vobis gratis & abſque moleſtia voluerit exhibere. Alioquin pro eodem ſacramento catholicum, quem malueritis, Præſulem adeatis. Libertates præterea & immunitates, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines domui veſtræ conceſſas, & hactenus obſervatas, ratas habemus, & eas futuris temporibus illibatas manere ſancimus. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Priore, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi Clericus quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum providerint eligendum. Ad indicium autem

quòd domus vestra propriè ad jus beati Petri pertineat, nobis nostrísque successoribus tres libras ceræ annis singulis persolvetis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat &c.

Ego Innocentius catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Octavianus Veletrensis & Hostiensis subscripsi.
Ego Petrus Portuensis Episcopus.
Ego Iohannes Albanus Episcopus.
Ego Pandulphus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Cardinalis.
Ego Petrus S. Cæciliæ Presb. Cardinalis.
Ego Guido tit. S. Mariæ Presb. Cardinalis.
Ego Hugo Presb. Card. S. Martini.
Ego Iohannes S. Stephani in Cœlio monte Presb. Cardinalis.
Ego Soffredus S. Praxedis Presb. Cardinalis.
Ego Bernardus S. Petri ad vincula Presbyter Cardinalis.
Ego Iohannes Tit. sanctæ Priscæ Presbyter Cardinalis.
Ego Bernardus Tit. S. Marcelli Presb. Cardinalis.
Ego Gratianus SS. Cosmæ & Damiani Diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius S. Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius S. Georgij ad velum aureum Diaconus Cardinalis.
Ego Nicolaus S. Mariæ in Cosmedin Diac. Cardinalis.
Ego Cencius S. Luciæ in Orthea Diaconus Cardinalis.
Ego Hugo S. Eustachij Diac. Cardinalis.

Datum Laterani per manum Raynaldi Archiepiscopi Acheruntini, Cancellarij vicem agentis, IV. Nonas Iulij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

GVILLELMO DOMINO de Montepessulano.

Epist. 297. Recipitur sub protectione sedis apostolicæ.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei nobili viro Guillelmo Domino de Montepessulano salutem & apostolicam benedictionem. Sancta Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensiùs diligere consuevit. Eapropter, dilecte in Domino fili, devotionem quam erga beatum Petrum & nosipsos habere dinosceris attendentes, personam tuam, cum omnibus bonis quæ nunc rationaliter possides, aut in futurum justis modis poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Datum Laterani VI. Idus Julij, pontificatus nostri anno secundo.

EIDEM.

198. Significat se mittere Legatum adversùs hæreticos.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei dilecto filio nobili virro Guillelmo Domino Montispessulani salutem & apostolicam benedictionem Litteras nobilitatis tuæ per dilectum filium R. Subdiaconum nostrum, Massilienſem Præpositum, de illis partibus redeuntem, nobis directas, debita benignitate recepimus, gaudentes in Domino quòd præclaræ mentis progenitores tuos, quos in devotione apostolicæ sedis jugiter permansisse opera quæ fecerunt certis indiciis protestantur, in hac parte non solùm imitari niteris, sed præire. Vnde propositum tuum dignis laudibus commendamus. Nos igitur te, sicut carissimum filium, volentes indesinenter de virtute ascendere in virtutem, devotionem tuam, pro his quæ hactenus ad honorem apostolicæ sedis & nostrum bene gessisti, copiosa gratiarum actione prosequimur. Et quoniam postulasti à nobis ut ad destruendam hæreticam pravitatem illuc legatum à nostro latere mitteremus, & te redderemus protectione apostolica præmunitum, fecimus quod petiisti, & virum quem invenimus secundùm cor nostrum, fratrem Rainerium, hominem religiosum, timentem Deum, illuc duximus destinandum. Datum Laterani VI. Idus Iulij, pontificatus nostri anno secundo.

TINIENSI ET SCARDONENSI Episcopis, & Abbati Trag.

199. De electione Episcopi Farensis.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Tinienſi & Scardonenſi Episcopis & dilecto filio Abbati Tragurienſi salutem & apostolicam benedictionem. Constitutus in præsentia nostra venerabilis frater noster M. dictus Farensis Episcopus sua nobis assertione monstravit quòd cùm venerabilis frater noster N. Farensis Episcopus electus fuisset in Archiepiscopum Iadertinum, asserens electionem suam fuisse per sedem apostolicam confirmatam, ad Ja-

dertinam transivit Ecclesiam, & in ea tanquam Archiepiscopus ministravit. Postmodum autem ad Farensem accedens Ecclesiam, cœpit de substituendo sibi in eandem Ecclesiam pastore tractare, volens in eam intrudere M. Diaconum Ecclesiæ Iadertinæ, Principem terræ alium ibidem intrudere moliente. Propter quod Clerus & populus Farensis convenientes in unum, credentes dictum Episcopum ad Iadertinam Ecclesiam auctoritate sedis apostolicæ transiisse, dictum M. in pastorem concorditer elegerunt; & electionem factam dilectis filiis Spalat. Capitulo præsentantes, eam confirmari obtinuerunt, & electum suum per *Suffraganeum Spalat. Ecclesiæ consecrari. Postmodum autem præfatus N. Farensis Episcopus à nobis ad venerabiles fratres nostros Polensem, Absalensem, & Arbensem Episcopos literas impetravit; à quibus licèt propter causam suspicionis idem Episcopus appellasset, ipsi nihilominus, sicut * & fuit in via suggestum, excommunicationis sententiam protulerunt. propter quod ipsum ad sedem apostolicam venientem fecimus ad majorem cautelam absolvi. Constitit autem nobis quòd licèt dictus N. postulatus fuerit in Ecclesiam Iadertinam, postulatio tamen ejus nondum fuit per sedem apostolicam approbata. Suggestum etiam nobis fuit per literas & nuntios ejus quòd cùm Iadertum, unde oriundus fuerat, ad domum propriam accessisset, & in Iadertina Ecclesia non tanquam Archiepiscopus sed tanquam Archidiaconus ministraret, dictus M. in locum viventis irrepsit, & in Farensem Ecclesiam temerè se permisit intrudi. Propter quod de mandato nostro per memoratos Episcopos excommunicationis fuit vinculo innodatus. Quia verò, sive memoratus Episcopus temerè transiverit ad Ecclesiam Iadertinam, sive ipsam tanquam ipsius Archidiaconus visitarit antè quàm Farensis Ecclesia fuisset ab eo auctoritate sedis apostolicæ absoluta, per electionem canonicam alium sibi Episcopum non poterat copulare; eidem Episcopo dedimus in mandatis ut à Farensi Ecclesia omnino recedat, nec se nominet Farensem Episcopum, sed ad Spalat. Canonicam, unde assumptus fuerat, si voluerit, revertatur. Quia verò Farensis Ecclesia, justo forsan errore decepta, credens videlicet Episcopum ad Iadertinam Ecclesiam de mandato Ecclesiæ Rom. transisse, in hunc contulit sua vota, & ipse occasione simili circumventus consensit in eam; discret. vestræ per ap. scripta mandamus quatenus subl. app. obst. inquiratis diligentiùs veritatem, si præfatus N. Farensis Episcopus postulationem suam asseruit per sedem apostolicam approbatam, si ad Iadertinam Ecclesiam omnino transivit, si in ea se habuerit ut electus, si de substituendo sibi pastore in Ecclesia Farensi tractavit; ut de his & aliis per literas vestras certiores effecti, meliùs in ipso negotio procedamus. Quòd si omnes his exequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani IV. Idus Iulij, pontificatus nostri anno secundo.

* Suffraganeos

* ei

CAPITVLO SPALATENSI.

Epist. 300. De eodem argumento.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Capitulo Spalatensi salutem & apostolicam benedictionem. Cùm venerabilis frater noster M. dictus Farensis Episcopus venerabilem fratrem nostrum N. Farensem Episcopum asserentem postulationem suam esse per sedem apostolicam approbatam transisse proponat ad Ecclesiam Iadertinam, & in ea ut Archiepiscopum ministrasse, & in Farensi Ecclesia alium sibi substituere voluisse, se verò ad Farensis Ecclesiæ regimen fuisse illo transeunte vocatum, præfatus verò N. Episcopus ad civitatem Iadertinam, unde fuerat oriundus, non transiisse sed accessisse proponat, & in ea se non ut Archiepiscopum sed Archidiaconum ministrasse, ac dictum M. Farensem se in Ecclesia Farensi fecisse intrudi, & nos inquisitionem horum duxerimus committendam, sollicitè volumus præcavere ne interim in eadem Farensi Ecclesia aliquid in spiritualibus vel temporalibus detrimentum incurrat. Ipsam ergo vestræ solicitudini committentes donec aliud statuamus, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus taliter ipsi providere curetis quòd occasione controversiæ hujus aliquod dispendium non incurrat. Datum Laterani II. Idus Iulij, pontificatus nostri anno secundo.

EPISCOPO, DECANO, & Capitulo Parisiensi.

Epist. 301. Confirmatur compositio inter

INnocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Episcopo &

ea inter Archidiaconum Paris. & Abbatissam de Cala,

dilectis filiis Decano & Capitulo Parisiensi salutem & apostolicam benedictionem. Cùm à nobis petitur quòd justum est & honestum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter vestris justis postulationibus inclinati, compositionem factam inter dilectum filium Mauricium Archidiaconum Ecclesiæ vestræ & dilectas in Christo filias Emelinam Abbatissam & Conventum * Scalensis Ecclesiæ super procuratione ipsius Archidiaconi & quibusdam gravaminibus quæ ipsæ ab eo sibi & suæ illata Ecclesiæ asserebant, sicut rationabiliter & sine pravitate facta est & ab utraque parte recepta, ratam habemus, & auctoritate apostolica confirmantes, præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani Kalendis Septembris, pontificatus nostri anno secundo.

* Calensis

CONSTITVTIO PRO IVDÆIS.

Epist. 302. *Vide cap.* Sicut Iudæis. *De Iudæis.*

LIcèt perfidia Iudæorum sit multipliciter improbanda, quia tamen per eos fides nostra veraciter comprobatur, non sunt à fidelibus graviter opprimendi, dicente Propheta, *Ne occideris eos, ne quando obliviscantur legis tuæ*, ac si diceretur apertiùs: Ne deleveris omnino Iudæos, ne fortè Christiani legis tuæ valeant obliviscì, quam ipsi non intelligentes, in libris suis intelligentibus repræsentant. Sicut ergo Iudæis non debet esse licentia in Synagogis suis, ultra quàm permissum est lege, præsumere, ita in his quæ sunt illis concessa, nullum debent præjudicium sustinere. Nos ergo, licèt in sua magis velint duritia perdurare quàm vaticinia Prophetarum & legis arcana cognoscere atque ad Christianæ fidei notitiam pervenire, quia tamen nostræ postulant defensionis auxilium, ex Christianæ pietatis mansuetudine, prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Calixti, Eugenij, Alexandri, Clementis, & Celestini Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, ipsorum petitionem admittimus, eísque protectionis nostræ clipeum indulgemus. Statuimus enim ut nullus Christianus invitos vel nolentes eos ad baptismum per violentiam venire compellat; sed si eorum quilibet sponte ad Christianos fidei caussa confugerit, postquam voluntas ejus fuerit patefacta, sine qualibet efficiatur calumnia Christianus. Veram quippe Christianitatis fidem habere non creditur qui ad Christianorum baptisma non spontaneus sed invitus cognoscitur pervenire. Nullus etiam Christianus sine potestatis terræ judicio personas eorum nequiter lædere vel res eorum violenter auferre præsumat, aut bonas quas hactenus in ea, in qua habitant regione, habuerint, consuetudines immutare. Præterea in festivitatum suarum celebratione quisquam fustibus vel lapidibus eos ullatenus non perturbet, nec aliquis ab eis indebita servitia exigere vel extorquere contendat, nisi ea quæ ipsi præteritis facere temporibus consueverunt. Ad hæc, malorum hominum pravitati & avaritiæ obviantes, decernimus ut nemo cœmiterium Iudæorum mutilare audeat vel minuere, sive obtentu pecuniæ corpora effodere jam humata. Si quis autem decreti hujus tenore cognito temerè, quod absit, contraire tentaverit, nisi præsumptionem suam condigna satisfactione correxerit, excommunicationis ultione plectatur. Eos autem duntaxat hujus protectionis præsidio volumus communiri qui nihil machinari præsumpserint in subversionem fidei Christianæ. Dat. Laterani per manum Raynaldi Acherontini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, XVII. Kal. Octobris, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno secundo.

ABBATI ET CONVENTVI *Vezeliacensi.*

Epist. 305. Concedit indulgentiã quadraginta dierum.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Abbati & Conventui Virziliacensi salutem & apostolicam benedictionem. Licèt is de cujus munere venit ut sibi à fidelibus suis dignè ac laudabiliter serviatur, multò eis majora retribuat quàm valeant promereri; desiderantes tamen reddere Domino populum acceptabilem, ipsos ad bene serviendum ei quasi quibusdam illectivis muneribus, indulgentiis scilicet & remissionibus, invitamus. Cupientes igitur ut monasterium vestrum, ubi venerandum corpus beatæ Mariæ Magdalenæ innu-

meris coruscans miraculis sub celebri custodia venerabiliter conservatur, congruis debeat honoribus frequentari, omnibus verè pœnitentibus & confessis qui ad monasterium ipsum in solemnitate ipsius sanctissimæ Dominæ ac octo diebus sequentibus causa devotionis accesserint annuatim, de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, quadraginta dies de injuncta eis pœnitentia annis singulis misericorditer relaxamus. Datum apud sanctum Stephanum Nonis Novembris, pontificatus nostri anno secundo.

GRVMERIO EPISCOPO Placentino.

Epist. 304. De confirmatione privilegiorum. *Vide suprà epist. ccj.*

INnocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Grumerio Placentino Episcopo ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. In eminenti apostolicæ sedis specula divina disponente clementia constituti, fratres nostros Episcopos, & illos præcipuè qui honestate atque religione pollere noscuntur, debemus ampliori caritatis affectu diligere, & commissas sibi Ecclesias attentiùs confovere, ut tanto diligentiùs injunctum sibi ministerium peragere studeant, quanto se cognoverint apud Romanam Ecclesiam majorem gratiam invenisse. Eapropter, venerabilis in Christo frater Episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Placentinam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dinosceris, prædecessorum nostrorum fel. mem. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestríque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Monasterium S. Savini, cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis. Monasterium sancti Sepulchri, cum cellis & pertinentiis suis. Monasterium sancti Benedicti, quod olim vocatum est sancti Marci, cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis. Monasterium sancti Alexandri, cum omnibus pertinentiis suis. Monasterium sancti Gregorij, cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis. Monasterium sancti Syri, quod est puellarum. Monasterium de Montebello, cum Ecclesiis & pertinentiis suis. Monasterium sanctæ Mariæ de Columba. Monasterium sancti Salvatoris de Pulsano. Cum Abbatum consecrationibus & Clericorum ordinationibus. Infra civitatem Parmensem, Ecclesiam sancti Vitalis, cum omnibus pertinentiis suis. In Parmensi episcopatu, plebem quæ vocatur Basilica Iulianæ, cum omnibus Capellis & pertinentiis suis. Ecclesiam de Gusernan, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam de Portu Aberæ, plebem de Palatio Apinianí, cum omnibus Capellis & pertinentiis suis, & Capellam Cremæ ad eandem plebem pertinentem. Ecclesiam sanctæ Mariæ de Columba. Ecclesiam sancti Salvatoris de Ponzan. Infra civitatem Placentinam, Ecclesiam sancti Antonini, cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis. Ecclesiam sanctæ Euphemiæ, cum Capella & pertinentiis suis. Ecclesiam sanctę Marię in Gariverti, Ecclesiam sancti Olderici, Ecclesiam sanctę Brigidę, Ecclesiam sancti Gervasij, Ecclesiam sancti Protasij, Ecclesiam sanctorum Apostolorum Philippi & Iacobi, quę vocatur sancti Salvatri, Ecclesiam sanctę Agathę, Ecclesiam sancti Andreæ, Ecclesiam sancti Andreę de Cavaniola, Ecclesiam sancti Sylvestri, Ecclesiam sancti Laurentij, Ecclesiam sancti Ægidij, cum Hospitali de Misericordia, quod sibi adjacet. Ecclesiam de Monte sanctę Christinę in parochia de Veirone, Ecclesiam sancti Cypriani in plebatu de Bronna. Ecclesiam sancti Germani, cum Hospitali sibi adjacente, in plebatu de Clastegio. Ceteræ quoque per Placentinam parochiam constitutæ Ecclesiæ, cum Capellis & decimis suis, quę in præsenti ad jus ejusdem Placentinæ Ecclesiæ pertinere noscuntur, sub tua semper tuorúmque successorum episcopali provisione permaneant. Præterea ad exemplar supramemorati Paschalis & fel. mem. Innocentij, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum, statuimus & præsenti decreto sancimus ut Clerici infra civitatem seu parochiam Placentinam ad beati Sixti Ecclesiam pertinentes, tibi tuísque successoribus episcopalis juris obnoxij

habeantur; videlicet ut à vobis ordinationem suscipiant, vocati ad Concilium veniant, & de regimine populi dispositiones vestras custodiant, chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive Basilicarum infra parochiam Placentinam à te vel tuis catholicis successoribus tempore opportuno recipiant, siquidem gratiam & communionem apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis ac sine pravitate volueritis exhibere. Supradictorum quoque prædecessorum nostrorum bo. mem. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigia imitantes, monasterium beati Pauli de Mezano, cum Cellis vel Ecclesiis quas in parochia Placentina possidet, tibi tuisque successoribus episcopali jure subditum perpetuò manere sancimus, ut ejusdem monasterij Abbas quicunque successerit, per vos futuris temporibus benedictionem ordinationis accipiat, & tam ipse quàm qui sub eo sunt Clerici ad synodum vestram venire non renuant, sicut hactenus est obtentum. Ejusdem quoque loci quilibet Clerici vel monachi per vestrum ministerium ad sacros ordines promoveantur, chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu Basilicarum in ipso monasterio, sive in cellis ejus aut Ecclesiis in vestra parochia constitutis, à vobis suscipiant, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis ac sine pravitate volueritis exhibere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit &c.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ego Conradus Maguntinus Archiepiscopus & Sabinus Episcopus subscripsi.
Ego Octavianus Ostiensis & Velletrensis Episcopus subscripsi.
Ego Petrus Portuensis & S. Ruffinæ Episcopus subscripsi.
Ego Iohannes Albanensis Episcopus subscripsi.
Ego Panduphus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus tit. S. Cæciliæ Presb. Card. subscripsi.
Ego Guido S Mariæ Trans Tyberim tit. Calisti Presb. Card. subscripsi.
Ego Hug. Presbyter Cardinalis S. Martini tit. Equitij subscripsi.
Ego Iohannes tit. S. Stephani in Cælio monte Presb. Card subscripsi.
Ego Soffredus tit. S. Praxedis Presb. Card. subscripsi.
Ego Bernardus S. Petri ad vincula Presb. Card. tit. Eudoxiæ subscripsi.
Ego Gratianus S S. Cosmæ & Damiani Diac. Card. subscripsi.
Ego Gerardus S. Adriani Diac. Card. subscripsi.
Ego Gregorius S. Mariæ in Porticu Diac. Card. subscripsi.
Ego Nicol. S. Mariæ in Cosmedin. Diac. Card. subscripsi.
Ego Gregorius S. Angeli Diac. Card. subscripsi.
Ego Hugo S. Eustachij Diac. Card. subscripsi.

Datum Laterani per manum Raynaldi Acheruntini Archiepiscopi, Cancellarij vicem agentis, VIII. Idus Novembris, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno secundo.

ABBATIBVS, PRIORIBVS, & universis Ecclesiarum exemptarum Prælatis in provincia Rothomagensi constitutis.

Epist. 301. De subsidio terræ sanctæ. *Vide supra, epist. 272.*

INnocentius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & universis Ecclesiarum exemptarum Prælatis in Rothomagensi provincia constitutis salutem & apostolicam benedictionem. Formam apostolicæ constitutionis nuper salubriter editam pro subsidio terræ sanctæ ex litteris quas in singulas provincias destinamus intelligere poteritis evidenter. Monemus igitur devotionem vestram & exhortamur in Domino, ac per apostolica scripta in virtute Spiritus sancti sub divini judicij obtestatione præcipiendo mandamus, quatinus ad citationem diocesanorum Episcoporum, quam per eos non sua sed nostra fieri auctoritate mandamus, devotè ac humiliter accedentes, juxta formam in litteris nostris expressam quadragesimam saltem omnium ecclesiasticorum reddituum & proventuum vestrorum in terræ sanctæ subsidium convertatis, ut ejus sitis remissionis participes quam propter hoc aliis indulgemus. Alioquin contemptum nostrum immo redemptoris in vos tanto severiùs curabimus vindicare, quanto vos specialiùs diligimus, & in caritatis operibus vos volumus prævenire. Datum Laterani Nonis Ianuarij, pontificatus nostri anno secundo.

FINIS LIBRI SECVNDI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN